УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 13129
РПП 20

НОДУНАВКА.

№ 1. У Суботу 1. Января 1844.

ПОЗДРАВЪ

СРБСКОМЕ РОДУ

О НОВОЙ ГОДИНИ.

Цвѣтай, цвѣтай роде милый!
Люби свѣтлость, гони мракъ,
Пакъ ћешъ и ты дић' с' на крилы,
Гдино вѣчно сія зракъ.

Гди орлови вѣкъ крстати,
Давно шире полетъ свой:
Так' ће и теб' заблистати
Међу њима труда зној.

Садъ в доба славу стећи,
Подъ Душаномъ што ти бы,
Пакъ ни више не подлећи,
Глуполосной ума тми.

Садъ е време поразвити
И природе т' умну моћь,
И недат' се обавити
У незнаня тамну ноћь.

Скинуло ти с' съ плећа бреме,
Уставъ ти в дао Богъ.
Съ њимъ ти доће златно време,
Гди слободе труби рогъ.

Основанћ имашъ стално,
Прозрачанъ в къ мети путъ.
Мачъ, ни перо ніе тапно,
Къ свачемъ Србсва й кадра грудь.

Мишца Ђорђа обрисала
Са образа т' сузный мразъ,
А Божја ти правда дала,
Александеръ да т' в Князъ.

Садъ клеветникъ кутећ' стои,
Нит' окривит' може когъ,
Нит' се добаръ злога бои,
Нити малый великогъ.

Садъ некъ силанъ бѣсни, скаче,
Некъ на слабогъ свилћ еџъ.
Устава су точке ячe;
Нанети му несие предъ.

А мы Срби, дични, драги,
Постолни на савъ кругъ,
Єданъ другомъ будмо благи,
Србинъ Србу буди другъ;

Єданъ другогъ нити мрзи,
Свакій люби братъ своги,
Нит' се у што нгда мрзи,
Што не воли родъ и Богъ.

Тако пакъ ће настанти
Све срећнія новый годъ,
Нит' ће Србинъ престанти
Ка и себе любит' родъ.

Љуб. П. Ненадовићъ.

ДОБРИ САВЕТИ НА НОВУ ГОДИНУ.

(Съ крайнскога изъ: Kmetijske in rokodelske novize.)

У некомъ селу живіо е еданъ старацъ по имену Срећко. Онъ у свое доба быо е прилѣжанъ замльодѣлацъ. Землю е знао обдѣла-

вати башъ нако треба; и бывши добаръ домостроитель многу є землю стеко. Све є лепо радіо и редомъ извршивао. Свашта си є у изобилію набавіо.

Никадъ ніе заборавіо, да Богъ међу добре летине такођеръ кадкадъ и зле пошиљ; зато є вазда оно, што бы за време добре и плодне године обилніе прирадіо, за слабе летине сачувао. Никада ни у чему ніе ни найманьій недостатакъ трпила његова кућа. Своимъ старешинама быо є увѣкъ покоранъ. Порезъ є свагда безъ оклеваня у свое време свесрдно плаћао. Ніе га требало на то пандурима слати. Све є по своме стању и по своіой дужности съ драге волѣ чиніо; рѣчію: радо є давао цару царево, а Богу божіе.

Будући се радо посломъ занимао, бываше увѣкъ здравъ и весео; никада ніе преко мѣре ни ео ни піо; зато є више одъ 80 година прежіво. Свою дѣцу є у сеоску школу слао, и често ю опоминао, да добро у своме єзыку уче науке, коима бы свое домостроителство лакше водили.

Пре него є Срећко своимъ сыновима домостроителство предао, овако ій є свѣтовао: „Идите у свѣтъ, да се нита добра у свѣту научите. Младежь, коя неиде по свѣту, ништа незна, остае понайвише глупа и неизкусна. У свѣту сваку ствар добро промотрите, зашто и како є начињена.“

Сви му се сынови сасвимъ другоячіи повратє кући; у свѣту су много видили, и много наукселя; добро проучише земльодѣлство, свое погрѣшке поправише, видише, како се гди жіви, гди су земльодѣлци и селяци болы господари.

Будући є Срећко было врло наметанъ, савѣстанъ и правичанъ, зато су га његови земляци и за сеоскогъ кнеза одабрали. Кадъ є требало са господомъ говорити, было є на то свагда Срећко избиранъ. О свему є знао добру рѣчь казати; шта є онъ рекао, то є башъ валяло. Ближнын као и найдалын къ њему су долазили; свакоме ме є умео савѣтъ дати, свакога утѣшити.

У своя млада лета све є покушавао, шта бы годь ко новога и земльодѣлству или рекотворству казивао. Што бы изъ какыв новина дознао, то є одма покушао; што є было доброта, то є сачувао, и на користъ свою обратіо, радо се є дао научити. Кадъ є шта новога видіо, одма є кодъ куће покушао, и ако му є за рукомъ пошло, хвалію є Бога и добре люде, ако ли што ніе было за њега, обично є рећи: „можда ће быти за друге земляке, оли за другій край;“ ништа ніе забаціо. Єдномъ на нову годину скупише се селяни кодъ Срећка, да му честитаю, и да се чега полезнога одъ њега науче. И онъ іимъ овако стане зборити: „Радуемъ се, што сте ме тако многи посѣтили! Ето гледайте земляци мои! много има ствари, кое напредакъ земльодѣлства руше или задржаваю. То су понайвише ствари таке, одъ кои се ласно сачувати неможемо, на примѣръ: ратъ, куга и друге болести, велики пожари, кои се одъ грома догоде, или кое зло и пакостанъ човекъ учиня, туча, и више други несрећа. Друго намъ неостає, већъ да іій мирно сносити морамо. Па и таке несреће хвала буди Богу! садања човеческа мудрость одвраћа. У рату се неће више тако немило морити, а по томъ ће болести и куге, коя већомъ частію одъ рата долази, помало нестати. — Штету, коя се пожаромъ догоди, мудро заведеніе осигураваня надокнади и поврати; а кадъ туча потуче, онетъ заведеніе осигураваня, каково се у Трсту у Њесарін налази, штету наплати. Непаметно и лудо бы довста было, кадъ бы се људи одъ ваки мудры заведенія клонили, или ій презирали. Ствари, кое напредакъ земльодѣлства прече, єсу понайвише такове, кое си несмотреный селякъ илити земльодѣлацъ самъ на главу накопа; и самъ учини, да га бѣда и гладъ тлачи, болесть мора и оскудость таре.“

„Има людій, кои потпрћую и говоре, да се земльодѣлца радо поноси, особито кои су имућни. — Оканите се поноситости, то є последный и рђавый цвать за селяка. Ко себе непознае, радо се поноси, еръ то му годи, као и жаби у бари, коя є желила волу єднака быти, те зато свою краставу кожу надимала, докъ се найпосле разпукла ніе.“

„Изъ надутости и поношења произтиче єдъ, злоба, зависть, пакость и кавга, найотравнніе зміе у друштву човеческомъ; при томе и склоность къ праведаню, а ко се радо правда и таће заправда. Боля є кратка рѣчь, него дуга правда.“

„Надутость и праведанъ земльодѣлца упропашћуе и у дугове увалюе. Ко є дужанъ, и у здравлю є болестанъ.“

„Изъ правдања раћа се буна и обштій немирь, а буна є за земльодѣлца найубытачнія ствари подъ небомъ; докъ се онъ по буна скита, остаю му њиве пусте, потомъ настає гладь и бѣда у кући. Паметъ є боля него кадифе.“

„Чувайте и раните живину. Живина незна рећи, но зна лећи.“

„Неупуштайте се у игре и картавѣ. Кадъ се найболя игра каже, найпріе се онда слаже. Кадъ се картамъ селянъ вода, брзо му се кућа продa “

„Мани те се піянства. То є за човека найкужнін отровъ. Піянство паметь запете. Богъ піянство казни до другогъ и трећегъ кољена. У Америци и Енглезкой има до 12 стотина друштва умѣрености и трезности, кои є цѣль та, да свою браћу и земляке одврате одъ піянства. Сваки членъ тогъ друштва дужанъ є по закону друштва уздржавати се одъ свакогъ жестокогъ пића, и чрезъ то се већъ преко три милліона людій поправило, и несретногъ піянства посве оставило. Кадъ ће се кодъ насъ таково друштво завести!“

„Велика запрека у земльодѣлству есть и та, што се млади домостроителн мало кадъ чему уче. Гледайте, у свакомъ станю одъ потребе є наука онome, кои жели, да каквый напредакъ учинн. — Ал' ће ми ко рећи: „то є само потрошница времена; и наши стари нису знали писати и читати, па су опетъ снега доста имали. Шта намъ треба књигу учити, како землю обдѣлавати и справе за земльодѣлце градити треба.“ Данасъ некала такій изговоръ. Ко садъ неће напредъ, остає назадъ. То є узрокъ изъ чега сами учите ово, на што се често тужите, да вамъ земльодѣлство никаква добытка недоноси. На то намъ кажемъ: поправите га наукомъ, кою вамъ учени люди даю у бесѣди и књигама! “ —

„Пытамъ васъ далѣ: ко є изнашо плугъ, коимъ орете? — ко брану и другу земльодѣлско оруће: кажемъ, да нити вы, нити ваши предци, — већъ учени люди то вамъ све приготовише, премда сами нити су орали, нита копали. — Ко є изнашо све чудне справе и машине по великимъ фабрикама? — Ко є изнашо силу паре на води и копну, да толико теже возове и терете по желѣзнимъ путовима, и силне велике бродове по мору и рѣци тера и носи? — Доиста нису земльодѣлци, него све учени люди. — Ко вамъ є тако полезне кромпире првый у отечество донео? Ко сладко воће насадіо, друге производе за животь набавіо? Доиста учени люди су први были, кои су све то изъ књиге учили, и народъ научили.“

„Садъ дакле земляци! дайте се поучити, читайте прилѣжно, што вамъ се по новинама пише и савѣтуе, проучите; ако вамъ и небы све управо за васъ было за сада одъ хасне, то ће бити у свое време, и за другій край.“ Селяци єданъ у другога погледаю, и сви єдимъ гласомъ заваше: „Есть! есть! и мы ћемо тако радити, као што си намъ већъ више путій, и овде данасъ савѣтовао. “

Старца є то одвећъ веселило. „Ево! то є моя бесѣда — рече іймъ — дайте ми руке!“ Свн му руке пружише, и рѣчь дадоше, да ће у наступившой новой години њгове науке слушати, и на обшту користъ обратити.

ПИСМО ДОСИТЕЯ ОБРАДОВИЋА.

Дражайшій мой Господинъ Чокрлянъ,

Здравствуйте съ домаћима!

Кадъ сте вы мени овде предъ моє исте очи на носъ бацили, да самъ я тврдъ, и скупъ, и сребролобивъ и златопштедливъ и још мнoго коштца, што се казати неможе: а да шта ћете садъ измишлявати, говорити, и по свету разносити и разглашавати, зато, што вамъ я за толико дуго времена ни речи, ни словца не пишемъ, и тамо у нашъ Банатъ нешалѣвъ? Али мислите вы и разглашуйте што намъ годъ на умъ и на паметъ дође; мени є доста, да мене моя савѣсть необличуе, да я тако о вами мыслимъ и мудруемъ: него я на место што бы васъ у момъ срдцу опорочавао и осуђавао, я васъ извиновлявамъ, и много више, него бы вы сами учинити могли, васъ обзнопочавамъ и оправдавамъ, и одъ свакога найманѣга обвиновлѣня чиста, како бела голуба, себи представлямъ и воображавамъ, занто, ако ми непишете, я мыслимъ да ми нечате шта писати, зато и непишете. Шта бы ко писао, кадъ нема шта писати? Да ми кажете да ми добра желите, нека бы савъ светъ томе што противно рекао, я васъ увѣравамъ да бы му речи у вѣтаръ были, єръ му и я небы вѣровао. Како већъ реко, я бы лясно са собомъ

разрсіо, да ми вы непишете. Но незнамъ какобы се с' вами разначао, кадъ и я вамъ небы писао. Вы ни мало немарите што и я помало посла имамъ: нити намъ ойете да знате, да човекъ ніе само за непрестаный посао рођенъ, него и за спаванъ; а и безъ спавања ваља му допустити, да кадкадъ одане мало и одпочине. Е тежка ми посла, вы ћете рећи, човеку пріятелю и любезнику своме две три врсте написати. Имали бы на некій начинъ право, да се у три врсте све може што се ойе казати. Истина да и у манѣ прста могло бы стати: и самъ здравъ и желимъ да сте и вы здрави: али бы заръ вами то доста было? Вы бы рекли болѣ ни мало, него только мало; и ошћъ ко зна шта бы говорили! Предъ ошимъ се никадъ до века неоправда, ко те ойе да си му криванъ.

Здравствуйте, любимый мой, и поздравите ми господина оца вашегъ и госпоју матерь, све ваше домаће. Желећи вамъ свако добро, остаемъ вашъ искреный любитель и

У Бечу Августа 30. 1791.

покпазный слуга,

Доситеј Обрадовићъ.

ВЕЛИКІЙ ПЕТАРЪ И ДОЛГОРУКІЙ.

(по Чешкомъ.)

Међу найстарія и найславнія племена Руска спада Племе Долгоруково. Њгови предци бы ли су негда господари одь Украине. Многи чланови њгови одликовали су се великимъ званіяма и чешћу. Тако є князь Яковъ Феодоровићъ Долгорукій, мужъ оштре и слободне, али разборите нарави, подъ Петромъ Великимъ найвеће званіе одправляо. Неустрашимо корачао є по стази истине и правде, слободно мысли свое плавлао; зашто су га и прозвали Рускимъ Катономъ. Не редко падао є у немилость кодъ Цара свога, противећи му се умышляю у наглости добро нескуваномъ. Али ни найжешће лютине Петрове ніе се бояо верный слуга; нити є кадгодь за то невераң бывао дужностима своимъ. Обычно є владарь, кадъ бы га гнѣвъ прошао, погрешку свою увиђао, и верноме слуги опеть поклоняо пріятелство и наклоность, коју бы му мало пре одузео было.

Тако єдномъ башъ кадъ Царь зло разположенъ баше, доће му Долгорукій съ врло важномъ некомъ ствари. Царь тимъ начиномъ као узнемиренъ, буде сасвимъ противногъ мишлења. Долгорукій му съ такомъ смелости одговори, да Петаръ у найвећој лютини ограби мачъ, те на њга полети. „Стани Цару!“ — увативши га за руку, рекне Долгорукій — „Та до чести ми є тное биће, нег' до живота мога. Шта ће светъ о тебе говорити, кадъ чуе да си своіомъ рукомъ верногъ поданика убіо, и то само зато, што є другчіе мысліо него ты? Оћешъ ли главу ову; ніе нужде да твое руке крвлю моіомъ калишъ; подай ме живо погубити, па разгласи, да самъ заслужіо смрть заслужіо; онда неће нико на тебе викати; а Богъ ће већъ єданъ путъ и мени и теби судити.“

На ове речи тргне се владарь. Оборі очи на землю, спусти мачъ у корице, те оде изъ собе не речивше непроговоривши. После неколико трепутака врати се натрагъ, и моляше Долгорукога за опроштенъ. —

Ђ. І. П. Б.

МУДРА ИЗРЕЧЕНІЯ.

Природа води човека къ добродѣтели, а добродѣтель га води къ природи.

(Е. А. Тигде.)

Навикните очи ваше природи, и изъ многоразны красны боя њны богаты састава, дражестны боя њны различія пуните ваше уображенѣ мыслима на врлину њне лѣпоте. Трудите се свимъ дѣлима ваши руку и вашегъ духа печатъ природе начертати. Све, што васъ у вашимъ обыталиштама окружава, нека вамъ представля њне лѣпоте и нека насъ опомиње, да сте вы — њна дѣца.

(Виландъ.)

ТЕАТРАЛНЕ ВЪСТИ.

У Бечкереку представляли су на њиномъ театру „Смрть Цара Уроша,“ жалостну игру у 3 одѣленія, са Србскогъ на Њемачкій преведену Тодоромъ Јовановићемъ. При концу придодате су и неке њеме у пробытномъ языку. Надамо се, да ће свако у стању быти другоме приликомъ о овоме више говорити.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 2. У Суботу 8. Јнуара 1844.

МАРКО И ДРАГОИЛА.

ДРАГОИЛА.

Гле, ево га, ступа дома натрагъ,
Вражіомъ крвлю и зноемъ орошенъ,
Къ токе прахомъ бошнтнымъ покривенъ!
Тако лѣпъ іошъ никадъ Марко небы!
Так' му никадъ іошъ невреса око! —
Оди, Марко, оди у крило мое,
Одпочини у нѣму одъ знова!
Оди, драгій, и дай драги твоіой
Мачъ крвавый и заставу бойну,
И почивай овди у крилу мекомъ,
На срдашцу твое врле любе:
Да ти зной съ іуначкогъ чела твога,
А крвь вражіо съ латина обрише. —
Нуто, нуто, сладкій, как' ти руйно
Одъ утруда тежкогъ гори лице!
Марко, Марко, іошъ те никадъ така
Твоя вид'ла Драгоила ніе,
Башъ ни онда, првый путъ када си
У дубрави дебелога лада
Чернопутномъ, но витежкомъ твоіомъ
Десницомъ ми притиснуо руку,
И безсмртность твмъ твоимъ чиномъ
На теб' драгій, кадъ сам примѣтила,
Коју садъ си дѣломъ потврдіо! —

Садъ сродници по свемъ бѣломъ свѣту
Разгласите мога Марка славу!
Навѣстите нашемъ роду драгомъ,
Да садъ Муса Арбанасу ядный
Осрамоћенъ и погрѣбенъ стои,
А мой Марко да е безсмртніе.

МАРКО.

Шта то бунцашъ ко наз сна, мила,
Зарь іошъ незнашъ, да е небо съ нами?
А съ ким' небо, може л' ко протъ њима?
Зананъ злоба ралѣ свое отвара,
И отровну изъ њи ватру прска;
Заманъ црни наше свѣтло име,
Кадъ намъ ништа наудит' неможе;
Заманъ злобникъ протъ нами се креће,
Када таштій зракъ тимъ само біе. —
Тако, мила Драгоило моя,
Небо ми е надбит' га помогло,
Ког' едино я оруће быя.

ДРАГОИЛА.

Знамъ я, драгій, да безъ волѣ божѣ
Ни власъ съ главе човеку неспада;
Но башъ зато, што тебе за свое
Оруће е изабрало небо,
Поносна сам и дичимъ се тобомъ.
Зато Марко, допусти ми саде,
Да ти одъ власій лаворвну сплетемъ,
И њомъ главу твою овѣнчамъ врлу,
Да се крозъ сва сачува времена
Успомена твогъ славногъ имена:
Да си клетогъ побѣдіо врага
Ты нашега рода дична, славна!

Стѣпанъ Марковићъ.

КРИТИЧЕСКЙ ПРЕГЛЕДЪ СТИХОТВОРНЫ ПРОИЗВОДА Г. ВУКАШИНА РАДИШИЋА. *)

Ни една, међъ свима струкама књижества нашегъ, ніе тако забачена и у слабой цѣни, као стихотворства. Ово, мѣсто да образоване люде

*) Овай састављкъ већъ одъ дуже времена лежи код насъ, но због вношење предмета нисмо га могли до сада саобштити.

Учредникъ.

одушевлава и као невидимо божество съ высине лѣпшега свѣта на срце и душу нашу дѣйствуе, коју насъ дѣци на забаву служи. Одъ туда быва, да коле образованъ човекъ и чистога имаюћи вкуса, кадъ у књизи каквой до стихова дође, ладнокрвно исте прелази, неудостоваюћи ій ни мимогредногъ прегледа своегъ. Гди само несташна игра силе уображеня свою владу показуе, и гди су само празне рѣчи, безъ смысла, безъ предпоставлѣне цѣли, безъ никаквога реда и свезе у стихове дотеране, ни другій, толи образованый човекъ никакве ране за себе неналази. Онай храмъ, у комъ бы требало, да се раздвоене силе наше — чувствене и душевне — надмоћіемъ выспреногъ чувства саедине и душа наша по лѣствици пламеной къ невисказдимой красоти и пробытномъ извору света лѣпогъ и доброгъ узвыси, онай намъ силе већма раздвая, у границе худе чувствености повраћа, и съ тимъ праведно душу и срце наше одъ себе одвраћа.

Због тога, што се код насъ погрѣшно мысли, да стихотвораць и безъ науке постае, и да се истый у изражаваню чувства свои никаквы правила придржавати нетреба, почемъ му сама чувства извгона за правило служе, понижена е у толико лѣпа ова вештина, да ће научене главе доста труда и зноя подпети, довъ е на достойну њену точку поставе. Колико е истина, да се даръ стихотворства съ човекомъ раћа, и да безъ овога ска наука и сува правила нису у станю кога стихотворцемъ учинити, толико е истина и то, да єданъ само даръ стихотворства, безъ нуждногъ знања, чиста одъ предразсудака срца и углађеногъ вкуса, никаква кодъ насъ и нигда пожелѣна успѣха нечини.

Само онай, кога е срећно света природа на чистимъ грудма своима, слободна одъ свакогъ утицаня вештиномъ претвореногъ свѣта задржала, когъ глава са срцемъ у найтешњемъ согласію стои, само онай велимъ никакве науке непотребуе: тай некъ слободно съ престола новиности свое пѣва, што га чисто и непокварено чувство учи; извгона е воля вѣчный законъ и правило неизмѣнимо за сваъ родъ човеческій. Но прошла су она времена, кадъ су люди, подобно безазленой дѣци, на грудма матере свое природе сваъ боравили, кадъ су ій чувства по обштемъ, природномъ закону нуждности руководила; прошла су она времена, кадъ су стихотворци, єдным самодухомъ природне невиности свое жарь среты чувствованя, као електрическу ватру, у срца себи подобны, невины слушаоца уливали. *) Садъ су времена човечности. Съ разбуђеным чувствомъ самога себе, свое унутрашнѣ слободе и цѣне, попео се разумъ на престолъ човечіе владе. **) Природну нужность замѣнуше: наука и вештине. Какво чудо што бурна рѣка промѣна свѣтски и стихотворца, овогъ любимца природе, изъ китнасты гаева блажене дѣйствителности у долину изопачене нарави и горкогъ искуства одвуче? Садъ се већ више неможе натрагъ: путъ е къ повратку у дѣтинство за навѣкъ пресѣченъ, мора се напредъ корачати, па ил' пасти у пучину мрака и заблуђења, ил' се помоћу вештине и науке нови добавити лѣствица, кое ће насъ у лѣпшій свѣтъ подићи. Простота природе садъ насъ већъ сама по себи задовольити неможе; у борби отврднуто срце наше за већимъ тріумфомъ тежи, за нравственошћу, за идеаломъ. *Тежењ ово у нама побудити, подранити, на лепшим крилима фантазіе и силе уображеня у недрый идеала сетъ подићи насъ, и тимъ нарушену у нама свету хармонію повратити, цѣль е сваньех стихотворца.* Душа извгона, облагорођена свѣтомъ истине и науке, упозната са правымъ, высокимъ опредѣлѣнѣмъ човека, кое се у светомъ сагласію ума и срца састои, а нашавши на саме противности у дѣйствителности, светымъ жаромъ подиже се у свѣтове лѣпогъ сагласія, тамо, гди умъ природу, а природа умъ дружевно подпомаже, гди нѣжно срца чувствованѣ ніе глави непознато, нит' се неизгладими праве природе закони презиру, гди срце, светомъ внушено природе слѣдуюћи, неодриче почитанѣ и послушность строгог владаюћи закона ума. Не више у дѣйствителности, у идеама тражи онъ човека, не оногъ, кои намъ се у свакидашњемъ животу, но у своме савршенству показуе. Съ такве высине слази, преображенъ као неко више су-

*) Види Шиллера über naive und sentimentalische Dichtungen.

**) Befremdet ist es anfänglich, daß jenes goldene Zeitalter unsers Geschlechts, welches wir uns in der weitesten Entfernung der Zukunft denken müssen, im Alterthum, in die Vergangenheit, verlegt wurde. Allein es ergiebt sich bald, daß dieses goldene Zeitalter sehr verschieden ist von dem unsrigen. In jenem ist der Mensch voll Friede und ein Ganzes, weil seine ursprüngliche Natur noch in keine Theile zerfiel, um sich zu entwickeln; in diesem hat der Mensch seine Freiheit und Ruhe wieder erhalten; weil er die höchste Stufe seiner Cultur erstieg, hat er die Gabe der Natur in sein wohlerworbenes Eigenthum verwandelt. Die lieblichen Wiesen einer schäferlichen Einfalt sind der Sitz der Unschuld, weil da die schummernde Vernunft den sinnlichen Menschen noch zu keinen lasterhaften Begierden verführt hat. Wir müssen diese unsere Unschuld verlieren, um eine höhere zu erriegen.

Woltmann.

штество, заблуђеномъ човечеству натрагъ, душа му, као магическа сила, свакогъ къ себи привлачи, и изливомъ узхиђаваюће вештине неприкътно на узвышену ону точку подиже.

Оваковогъ стихотворца нерађа природа, као Јупитеръ изъ главе свое оружану Минерву; она га само способношћу обдарена изъ свои руку у свѣтъ пушта, а развиђе ове способности оставля обстоятелствама и случаю. Наука, подпомагана поспѣшнимъ окрестностима, довршује на њему оно, што є природа започела. Она му тайне човеческогъ срца у огледалу његовогъ собственогъ срца одкрива; она га у вышій свѣтъ са земље одводи; она га съ лѣпымъ и добрымъ, съ выспреным и сапрћеным у познанство доводи, на крато *она му є другій творацъ.*

Наука є дакле стихотворцу исто тако необходимо нужна, као и даръ къ стихотворству. Она му даје материю, она му уређује мысли, поєдине части створа његовогъ у єдно цѣло састаља и цѣлому живот даје; овай му пакъ даје форму, поєдинымъ частима створа његовогъ животъ, даје мыслима његовымъ высокій онай полетъ и лѣпоту ону, коя насъ обчарава. Само се наукомъ и великимъ трудомъ велика она постизава вештина: *душевне свои силе у дружини облагорођены чувства дѣятелне у произвођима своима показати*, да насъ небы, прве одъ последньи раздвоене, у лажномъ одушевлѣню своме у предѣле празны санова (што Њѣци Schwärmerei называю) одвукло, и мѣсто што бы насъ съ правомъ човечношћу нашомъ упознале, да насъ небы одъ ове одтуђиле и до те лудости довеле, да и одъ самогъ уза, као што Шиллеръ вели, умћи будемо.

Ко дакле ово двое, *науку и урођенный даръ къ стихотворству*, нема, тай некъ се слободно опрости Муза, и петроши у лудость време, ако нежели предметомъ презрења и насмеяваня образованогъ свѣта постати. Шиллеръ о предмету овомъ овако говори: „Докъ између нравственo образованогъ одъ предразсудака слободногъ човека и стихотворца друга разлика постои, него да последнїй поредъ преимућства првогъ даръ стихотворства као придатакъ има: донда ће стихотворство свое облагорођаваюће утицанѣ на столѣтіе промашити, и свакій напредакъ ученогъ образованя само ће броћ почитателя његовы умалити.“

Време є већъ, да се и мы съ правымъ стихотворствомъ упознамо, съ онымъ, коє ће наше срца облагородити и за њежна чувства способнымъ учинити; коє ће га у случаю узбуђены противу њега страшны елемента непоколебимомъ снабдѣти снагомъ; коє ће га съ напредуюћимъ умомъ нашимъ изъ ближе упознати, и тешню међу нима свезу оплести: на кратко, коє ће насъ, бурнымъ насилствомъ разпуштены страстій до обале свагданнѣ пропасти наше доведене, у стањ праве човечности опеть повратити и са самымъ собомъ упознати. Време є већъ, да се изучимо право стихотворство одъ назовистихотворства разликовати, да небы, само празномъ фантазираню и бућаню похвалу одаваюћи, несмысленой дѣци себе уподобили, но на мѣсто тога, по благородству цѣли, по благородству начина мышлења и чувствованя на врлину стихотворца заключаваюћи, да оправдамо даный намъ божества даръ.

(Продуженіе слѣдуе).

ПИСМА ЗНАМЕНИТЫ СРБА.

(Г. Якову Човрлану.)

Единый въ мірѣ сердцемъ и душею любленѣйшій друже мой и радости моя, прійми радостныхъ слезъ моихъ всенѣжнѣйшее цѣлованіе мое и обятіе!

Вчера прінмихъ и другое писмо твое. Нынѣ обаче воздаю ти отвѣтъ на первое, на кое убо и прежде уже нѣчто ти писалъ есмь, но не исполно. Се нынѣ дополненіе его. Предъ вчера в' недѣлю, якоже, и в' прежнемъ моемъ предреклъ ти есмь, мы вси знатіи твои и незнатніи собрались есмы, деньже торжества твоего, отъ радости, веселіемъ нашимъ и душевнымъ празднованіемъ славили есмы. Здѣ былъ есть во-первыхъ Гд. Обрадовичь и племянникъ его Іорговичь, Георгій Петровичь, Филиповичь (иже здѣ пребываетъ окончивъ науки своя, и в' Россіи Богословію) Іоаннъ Радуловичь и нѣкій Григорій Терланчь, кои ми говоритъ, да онъ еще никогда человѣка на земли тако любилъ нѣсть, якоже онъ, као што онъ вели, тебе любить, отъ куду видится, яко онъ тебе зѣло добро знати имать. Ха! ха! ха! та мало се ніе распао отъ радости! Толикаго огня, толикія любви, толикаго и толь радостнаго умовосхищенія еще въ животѣ моемъ видѣлъ нѣсмь, якоже въ семъ Тер-

ланчѣ, кои твоимъ себе, а тебе своимъ всюду называетъ! Онъ же мнѣ особито наложилъ есть тебѣ радость и превосхищение его доказати. Празднованіе наше началося есть сице: Пенелѣ совокупилися есмы вси у Гд. Іорковича, отишли есмы вкупѣ въ храмѣ Богини Любви, на свѣтомъ же жертвенницѣ ея жертву нашу ей отдали есмы, на славу же пресвятаго имене слѣдующую пѣснь пѣли:

„Преблагая Богинѣ! благоволи принять,
„Жертву нашихъ сердецъ, юже ти подъдати
„Мы сюду пріидохомъ, за еже показати,
„Коль сладко намъ есть царство твоея благодати!
„О! аще бы рода человѣча ты владичица была,
„И на главы твоей нѣнецъ всего міра носила;
„И аще бы мы увѣрити могли весь кругъ земный,
„Коль благодѣтелемъ людемъ есть твой огненный,
„О! тогда бы славѣ твоей завидѣли вси Боги,
„Юже бы величали твои жерцы, и людіе премногіи!
„Ничто менше Богине! мы изъ благодарности
„Завѣщаемъ ти нынѣ покорность, и сердца наше младости,
„Обѣщаемъ ти вся силы душъ нашихъ и мышицъ,
„Къ прославленію твоихъ намъ преблагодѣтелныхъ дѣяницъ,
„И аще ты щедротами твоими всѣхъ насъ заступиши,
„Божественный же покровъ твой дати намъ возблаговолиши,
„Благодать твоя вонзется в' сердца всѣхъ на земли смертныхъ,
„Слава же твоя президетъ всѣхъ торжествъ безсмертныхъ!
„Слава тебѣ и хвала, нынѣ и присно торжество!
„Слава царству твоему! О! слава и величество! — —

По возданію сея жертвы нашея божественнѣй любви, мы междусобно нѣжно и пламенно обяхомся, сладчайшее имя твое, друже возлюбленный, слезами нашими омывше: абіеже потому шедше поидохомъ въ гостилнице вонъ града сущее, ликуяже и играя пріидохомъ мы вне, и прежде, неже сѣсти намъ за столъ, радости нашей соразмѣрный, держахъ азъ слово кратко въ честь имене твоего, и славу сердца твоего нѣжнѣйшаго, представилъ же всему собранію чувствителность и сластолюбивый огнь сердца моего, яже вся в' глубины его невзглаголанною ко мнѣ любовію твоею породившася, и возобновихъ всѣмъ имъ твое къ нимъ пріятелство и дружество искренное, упоминая имъ ревность твою, и тщаніе о благополучіи рода нашего, возведохъ имъ на память благодѣтелная слѣдствія согласія и междоусобія любви между людми; мнѣже о сими глаголющу, они вси немогше далше на слезами омоченное лице мое взирати обожища славы своя долу, слезы же моя смѣшившася со слезами ихъ, сицеже принужденъ быхъ азъ слово мое пресѣщи в' нѣжнѣйшихъ обятіяхъ ихъ, и сладостнѣйшемъ превосхищеніи всѣхъ; и самая Богиня наша благоволеніе свое о празднищѣ нашемъ показаніе; и самое солнце видящеся возвеличити хотѣти веселіе торжества нашего; ибо оно со всею велелѣпотою своею и со всѣмъ величественнымъ блистаніемъ своимъ надъ главами нашими горяше. Сѣдше обѣдати, ни о чемъ иномъ неглаголахомъ мы развѣ о тебѣ, о любви, и родѣ нашемъ; радость наша и веселіе толь блистателно бяше, да отъ другаго стола єдинъ Чехъ, человѣкъ краснозрачный и во велищѣй службѣ царствѣй, радости нашей въ сердце его простремившейся, оставилъ все содружество свое, и за нашъ столъ пришелъ есть, рѣчеже глаголя: здравствуйте братіе! и Господіе! позволите и мнѣ между вами єдиное малое мѣсто; причастите мя радости и веселія нашего, яже изъ благородныхъ славянскихъ лицъ нашихъ зриті (Русси и Чеси насъ Сербли Славянами называютъ); мыже его съ радостію, єюже радовахомся, воспріемше, онъ до толѣ распалися, да в' нѣкая искренная умоизступленія любви къ роду нашему, и сожалѣнія раздѣленія ихъ отъ насъ провалися. Тогда сташа звящати чаши, тогда піяшеся вїно, тогда умы наши распалишася! тако да мы мысляхомъ, яко весь мїръ, и вся вселенная нами уже управляется! єдиная токмо мысль, яже часто возновляшеся въ душахъ нихъ, токмо отсутствіе твое радость нашу возмощаше. О аще бы ты еще между нами былъ єси, воистину и самая небеса разверзла бы ся была и сами Боги стенали бы были, что съ нами быти немогоша! Имя твое славящеся, за здравіе твое и всѣхъ твоихъ піяше ся, родъ нашъ весь видящеся уже в' верху первыя славы своея и храбрости. По окончению празднства нашего возвратихомся мы во обиталище Іорковичево, и тамъ взять азъ свирѣль мою, загрѣмилъ радость нашу до неба! И тако мы сей день и вечерь проведохомъ в' пѣніи, игри и восклицаніи радостнѣйшихъ сердецъ нашихъ, славяще любезнѣйшее сердце твое и любовь. Ты, друже сердечній, радуйся съ нами, ступленіе твое народолюбивое продолжай, менеже любовію твоею благополучна творити непристай, иже пребываю, и присно до послѣдняго дыханія моего пребуду твой

Въ Вѣнѣ $\frac{20 \text{ Февруарія}}{1 \text{ Марта}}$ 1793.

горящій, и любовіюже и желаніемъ скорѣйше узрѣтися и обяти сожигающій ся,

искреннѣйшій другъ,

Григорій Терлаичъ.

Учредникъ Милошъ Поповичъ.

Издано и печатано у Правителственой Кньигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 3. У Суботу 15. Јнуара 1844.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ТЫ И ВЫ *)

Кадъ ми се окану
Вы говорит' драга,
Среће ми огрну
Зорица преблага.

Съ любны уста нѣны
Ты кадъ зачу сласно,
Душа в у мени
Узкипила страсно.

У мысли задубљењъ
Држа ю на крилу,
Одъ срца полюбљењъ
Загрли ю хилу;

И говори гласно:
„Драга сте Вы мени!“
„„Я Те любимъ страсно!““
Мышли а у себи.

Мвлосавъ Слободинъ.

КАРАЂОРЂЕВИ КРИМИНАЛНИ ЗАКОНИ. **)

14. §. Кои бы се войникъ усудіо при изгубљењу баталіе за живота оружіе изъ руку дати или бацити, безъ изговора да (трчи) шибу смртву 6 пута крозъ 600 момака.

15. §. Кои бы се войникъ усудіо у войсци пушку буди на што избацити безъ пытаня старешине, и допуштеня, 25 штапа да трпи.

16. §. Кои бы се годъ пронашао или уфатіо, буди свештеникъ, буди старешина, буди войникъ, или найпоследный копачъ, да зло о правителству и о држави Србској говори, макаръ у войсци, макаръ у селу, тай подлежи каштиги како издатель отечества и шпіонъ.

17. §. Налаже се свакоме Србину, а особито сеоскомъ кмету, када бы писмо у село дошло, да се таки даде кмету, у кое му драго доба было, и кметъ тай часъ да га шиљ кудъ иде и коме. Тако исто цебана кадъ бы у село дошла, кои бы се усудіо одъ више поменуты стварій задржати, тай подлежи 50 штапа трпити.

18. §. Кои бы убіо човека своєвольно, а онай ніе на њга пређе пушку потего, и освѣдочи се чисто, осуђуе се да се стреля и потомъ обеси.

19. §. Кои бы убіо неотице човека, по добромъ испыту да се освѣдочи, томе апсъ полъ године у гвожђу, и проче спрамъ фамиліе њгове, што судъ донесе, деци и жени платити.

20. §. Кои потегне пушку или ножъ на кога, и окреше, а неубіе, тай каштигу убице, кои е неотице убіо, да трпи; ако ли неокреше, но на празно потегне, томе по 50 штапа у 2 пута да се удари.

*) Изъ могъ руковиса: „Милошева Тамбурица.“ М. С.

**) У рукопису, изъ кога ово спобштавамо, нема прві 13 параграфа. Молимо даиле, ако бы іошт когодъ ове за-

коне при себи имао, да намъ ій даде, да овай драгоцѣный споменикъ права Србскога подупримо, кръ е то важный документъ за обштү исторію права Славенскога.

Учредникъ.

21. §. Момци, кои се на стражу одреде, и ако бы патрола затекла шилбока да є засно, шилбок(у) шибе кроз 300 момака 3 пута, а каплар(у) њих(омъ), кои є међу њима, по 50 штапа у 2 ютра, а прочимъ по 25. Ако бы патрола затаяла и прочуло се и осведочило, то исто патрола да трпи и они.

22. §. Кои бы се старешина усудіо, или капетанъ, или капларъ, војника за мито изъ војске кући пустити, или за какавъ даръ, сваком оном, (ма) кои био, приписує се издайничество, и подлежи суду војничкомъ, кои да плати сваком своме војнику, колико подъ комидомъ његовом стои, по оволико, колико є одъ онога едногъ узео, и у напредакъ да се искључи изъ власти.

23. §. Кои бы се усудіо злословити, то єсть псовати или безчестити свештеника, старешину, чиновника, трговца, кмета, было са урокомъ, было безъ узрока, а небы га суду и власти пріявіо, то да се (од)суди по 25 штапа у 2 ютра.

24. §. Кои бы се Србинъ уфатіо и осведочіо, да тайно води — — — — — — — — — — —, — — шпіонлукъ да — — — — — — —, — родъ свой издає, тай да се каштигує, да му се пребію обе ноге на 2 места и обе руке, и тако живъ да се дигне на коло, и да се нескине докъ костъ трає.

(Далъ слѣдує.)

ХУДОЖЕСТВО ПИСАЊА.

(съ Грчкогъ.)

Англезъ єданъ, именомъ Маринеръ, у описанію некомъ о пріятельскимъ острова, а наročно о найглавніемъ међу овима Тунги, приповѣда удивлѣніе жители, кадъ су првый путъ опазили художество писања.

Г. Маринеръ буде заробљенъ одъ ова дивляка, пакъ начинивши некій видъ мастила одъ пушчаногъ праха, напише посланицу (ἐπιστολήν) на листъ артіе, кои му є дао єданъ одъ овы жителя; вручи начальнику, молећи га да ю преда првомъ капетану, кои буде стигао у пристаниште. Но царъ овогъ острова, именомъ Финосъ, чувши ово, доће у сумню, и одма заште одъ начальника посланицу, кою и добіе. Кадъ му се преда у руке, сматраше ю са сву страна, но неразумевши ништа, вручи ю едномъ онде у присуствію налазећемъ се Англезу, именомъ Бремію Хингу, и заповѣди да му каже шта є у њой. Г. Маринеръ небыяше у присуствію, Хингъ узме посланицу, и преводивши неку часть ове на Тунгійскій єзыкъ, разумно ю представи, као мало грѣшеніе ковму Англезкомъ капетану, кои бы присиѣо, да находатайствує кодъ Финоса слободу Г. Маринера и његовы саотечественика; и као садржаваюћу, да су любавно примљени одъ жителя, но при свемъ томъ желе, да се поврате у отечество своє.

Овай начинъ показиванія мыслій быяше Финосу непостижимъ; узме опетъ посланицу, и сматраше ю, но ништа разумети немогаше. Найпосле доведе Г. Маринера, и замоли га да му напише штогодъ; овай заныта шта да напише. „Метни мене на артію“ одговори Царъ. И напише дакле — Финосъ. Царъ тада доведе другогъ Англеза, кои небыяше ту, и заповѣдивши Маринеру да окрене на другу страну лице, даде скородошавшемъ артію и заповеди му рећи, шта стои написано на њой; човекъ овай изрекне са высокимъ гласомъ име Царе; Финосъ тада зграби артію изъ руку овога, и зачуђенъ ю сматраше, и обрћаше тамо овамо, и испитиваше при сваком обртаню. На конацъ. „Ово“ повиче, „не налични нити на мене нити на другога! Гди су ми ноге? Одкудъ знашъ, да самъ то я?“ После безъ да є чекао одговора или толкованя, нестрпљиво заповеди Маринеру да напише друго што, и тако забављаше овога три четири сата написиваћемъ имена различны предмета, мѣста и стварій, кое є заповѣдіо другимъ да прочитаваю. Ово є найвише удивлявало Финоса и све у присуствію наодећне се люде и жене, што є онъ неколико редій шаптиую любовне анекдоте, и прочитане причињаваху неко смућенъ ту наодећимъ се госпама; но све се опетъ узимало као шала. То быяше њима са свимъ непостижимо, како се могу њіова имена и ствари саобштавати другоме овымъ тайнымъ путемъ.

Финосъ мысляше на послѣдакъ да се є досетіо томъ лукавству, и толковаше около стоећимъ, да то ние немогућно, єръ писатель и читатель, у согласію будући, некимъ знацима означаваю ово што су обоица видили; но Г. Маринеръ извѣсти га одма, да може написати и оно, што никда видіо ниє; Царъ му приштаће

на уво, да метне на артію Тунга Аха (кога є Финосъ на неколико година пре, него ће доћи Маринеръ на исто острово, убіо). Чимъ то учини, и другій прочита написано, зачуди се іошть више Царъ и призна, да никадъ іошть ништа чудеснів видо ніе. Хтеде после да напише Таркиса, одсутствуюћегъ началника страже, нога Маринеръ и ньгови други іошть видили нису; овай чиновникъ быо є слепъ. Кадъ се напише яме Таркисъ запыта Финосъ, да л' є слепъ или не? Ово є заиста превосходило силу художества; Маринеръ му рекне, да є написао само знакъ преставляюћій гласъ имена ньгова, а не характеръ предмета. Заповеди потомъ полако да напише: „Таркисъ слепъ“ Чимъ се и то напише и прочита, удиве се свиколици іошть више.

Маринеръ рекне на то слѣдуюће Цару, да се свудъ и у удаљене части свѣта ньсти шилю овымъ начиномъ; и будући да се артіа савіе и запечати, носитель неможе дознати, шта се у писму садржи, и къ томе да се исторіе свію народа предаю такимъ начиномъ потомцыма, безъ да се речено поквари одъ дугогъ времена. Финосъ исповѣди, да є памети достойнъ и чуданъ овай изнаћай, али придода, да небы добро было за острово Тунги, ербо бы то безъ сумнѣ донело собомъ буне и сузаклетія, и небы животъ ньговъ быо ни мѣсецъ дана безбѣданъ.

Євтиміе Авраховићъ.

КРИТИЧЕСКІЙ ПРЕГЛЕДЪ СТИХОТВОРНЫ ПРОИЗВОДА Г. ВУКАШИНА РАДИШИЋА.

(Продуженіе).

Кадъ се съ едне стране высока цѣль и благородно теженѣ стихотворца, а съ друге не само слабо постиженѣ исте цѣли одъ наши стихотвораца, но на жалость изопачено и стихотворству правомъ сасвимъ противно теженѣ њихно у разсуђеню узме, само се по себи показуе, одъ колике бы важности и полze было, кадъ бы врстный канавъ рецензентъ наше стихотворство претресати стао. Прво тако покушенѣ безпрекословно бы саданѣ тако велико наши пѣваца ито у толико умалило, да бы се силомъ нѣколико њи своѣ имена и мѣста достойни показати могли; сви остали морали бы посрамлѣни удаљити се, као чавка изъ ита голубова. Но ово намъ за садъ само желити остае; до онога времена пакъ, докъ се кои одъ писателя наши одважи, тако великій задатакъ, обштій, критическій преглеђъ стихотворства нашегъ предузети, мыслимъ, да неће цѣли противно быти, ако овде о єдномъ само стихотворцу, кои є по дѣлима своимъ довольно Србству познатъ, рѣчь по могућству момъ поведемъ, а то є Г. Вукашинъ Радишићъ. Оставляюћи друга у кньижеству нашемъ изишавша дѣла њгова другима на разсматранѣ, само њу у кратко о нѣкимъ њговимъ стиховима пробесѣдити и мнѣніе мое читательима на разсуђеню поднети, пуно увѣренъ, да ми ни єданъ разуманъ човекъ у томъ замѣрити неће, кои уме дѣло одъ особе, а особу одъ дѣла разликовати. *)

Кадъ съ предпаведене точке производе стихотворне Г. Вукашина Радишића посмотримъ, признати моранъ, да ме ни найманѣ незадовольаваю; ови су тако безъ свакогъ вкуса, безъ поетическе лѣпоте и унутрашнѣ вредности, да се умномъ читателю, познавателю вештине, при читаню исты готово стужити мора. Свако скоро дѣло ясный знакъ недовольно или нимало просвѣћеногъ и съ тайнама лѣпогъ неупознатогъ духа на себи носи. Слабо кое дѣло друго што за предметъ свой има, до едне чувствености и простогъ увеселяваня; ни у єдномъ пакъ не показуе се характеристическа черта правогъ

*) Не могу пропустити, да приликомъ овомъ учтивость Г. Степана Милошевића неспоменемъ, коіомъ ме о у додатку ка Србскимъ Београдскимъ новинама час. 19. год. 1832 поздравіо. Онакво што само реченый Г. противу мене, єдиственo због састава могъ: „Нешто о књижевницыма нашима“ изговорити може. Протиано му о, што се уобште млади писатели укораваю, и да може, неколико бы ми оба ока, ясно показуюћи, да се нѣга реченый саставакъ найвише тиче. Комъ є пчела за клобуком, онъ се и самъ себи. Истину ону, да се у младимъ годинама неизгладиме погрѣшке учинити могу, и самъ на самомъ себи искусіо, као што и садъ искушавамъ, и због тога се ни мало сунньо нисамъ и другима за свобштити, да се небы и они доцніе казали, као што се я садъ каемъ. Но Г. Степанъ Милошевићъ истину ту неувиђа и неће да я увиди. Надаюћи се, да ће га время године исправити и научити, да се у царству ума са самымъ прасканѣмъ и лютномъ пишта учинити неможе, но да є необходимо нужно на основима утврђено доказателство и увѣреће погрѣшке, ако кога съ предузетогъ пута одвратити жели, оставлямъ га за садъ, нека се съ дѣцомъ забавля и одъ њи новости тражи, по овомъ: „Треба тражит' помоћ и одъ дѣце, да плетено найви нашой вѣнце,“ — докъ за вышу цѣль не сазре и способныйъ себе учини, да може и одъ людій савѣте примати.

стихотворца, узвышеный надъ чувственошћу духъ и блага озбиљность произтичуһа изъ сагласија са собомъ самымъ. Муза є његова ваше размаженомъ, самовољномъ дћтету, него Богињи каквой подобна. Научена єдинствено у предћлима фантазіе и празны канона боравити, никако ни врло редко разумомъ руковођена быва; дћца њна, народи магле и мрака, чезну предъ свћтомъ ума.

Сила уображења у стихотворству сама по себи ніе никадъ ништа у станю произвести, ако ю разумъ неруководи. Она мора узаимно съ разумомъ дћйствовати; овай несме безусловно сили уображења законе полагати, а ова опетъ несме се одъ владе разума безусловно отргнути и као самостална, самостварајућа сила показати. У сагласію обе силе показуіе се важность и вештина стихотворца; одржава се накъ сагласіе обе силе, ако разумъ садржай или смысао опредћлива, или другимъ рћчма, ако све поєдине части производа стихотворногъ у єдно дћло вешто составља, докъ сила уображења у поєдиномъ частима и образима свою савршену владу показуіе. Ако стихотворацъ ніе разуманъ, онда ће се сила уображења и сва вештина залудъ упињати, да недостатке разума накнади. Покрай своіъ раскошногъ облачења предмета у чувствима допадаюће се форме, разумъ намъ ненамиренъ остаіе: овай се ни найлћпшомъ формомъ заслепити неда, њга сама материја задоволява. *)

Оваки су происводи Г. Вукашина Радишића. Кодъ њга є сила уображења све; она му матерію, она му форму ћствара — она у свему неограничено влада. Не само разумъ, и вкусъ предъ претећимъ бичемъ њнымъ мора да мучи. Ништа ю у стваранію њиомъ сметати несме, и у таквой неограниченой слободи често се до тогъ заборави, да найлћпшій предметъ у нагрду претвори.

Да бы форма увекъ цћли сходна была, да небы сила уображења у скупљању разны образа и онаке новомъ створу своімъ примила, коіи бы га нагрдили и за єрце неспособнымъ учинили, неоходимо є нуждно, да вкусъ сили уображења у помоћъ притече, и само іой онакве образе подъ стваранъу моћи подмеће, коіи ће увекъ предъ судомъ єрца пуно одобрењ добыти. Но Г. Вукашину Радишићу мало є о томъ стало, што се штиръ и копривe у вћнцу неодлякую (ако ми є слободно съ рћчма Г. К. Богдановића ползовати се), само ако є вћнацъ скупљић, на было онъ какавъ му драго.

Осимъ горе наведеногъ узрока, пагубна є претерана слобода силе уображења и по томе, што се у немогућность поставлямо многе оне образе у єдно сватити и єдно цћло одъ тудъ саставити; што се наша силе уображења за оном слћдующи уморити и као одъ теретне себи радић одустати мора. Смешно є слушати оне, коіи се због неразумителности и празногъ фантазирања окривлюю, како се суетно правдаю, да су — ватромъ фантазіе и силе уображења у свћтъ канона одвучени, сами себи непознати, сами себе неразумћваюћи и одъ тудъ превелику и неизмћрну дубљину мыслій свои закључаваюћи — баіаги за будуће вћкове, а не за садашньость писали. Ко є за садашньость добро писао и вћнцемъ достойне награде увћнчанъ, тай ће се и кодъ позны потомака као достоянъ награде показати. Закони су ума и срца исто као и природе закони вћчни и непромћнами.

(Продуженіе слћдуе.)

*) Mann glaubt, das Geschäft des Dichters bestehe bloß in der Einbildungskraft, da doch eine fruchtbare Fantasie ohne scharfe Beurtheilungskraft die einem Dichter nur unnatürliche Charaktere, nur falschen Witz hervorbringt.

ПЫТАНЋ.

Шта значи на Србскомъ трбу: крстъ, и шта ће рећи она четири писмена или оцила?

Г. П.

ПОГРЋШКЕ У 2 ЧИСЛУ ПОДУНАВКЕ.

На 1 обр. 2 стр. у врсти 8: стихотворство.

На 2 обр. 1 стр. у 11 врс. после рћчи: дотеране изостављено є: ту наравно; на 2 стр. у 13 врсти: нове, у 14 врсти: лћствице, коя; у 18 врс. подрањивати; у 2 примћтби на краю: erringen.

На 3 обр. 2 стр. у 1 врсти: єрце.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 4. У Суботу 22. Јануара 1844.

ИМПЕРАТОРСКО-КРАЉЕВСКА БИБЛИОТЕКА У БЕОГРАДУ

СЛОВО
НА СВ. САВУ.

ГОВОРЕНО

Игнатіємъ Станимировићемъ, Професоромъ штатистике и криминалногъ философійскогъ права, о. в. Ректоромъ Лицеума К. С.,

у Београду 1844.

Свечаный видъ сяйногъ овогъ торжества, и жељни са свію страна къ прочелю управљени погледи Ваши, смирено, но живо изгледаю и озбиљно знати желе: ёдали ё за славу Светогъ Отца и Просветителя вашегъ, кога паметъ данашњимъ даномъ чистымъ, духомъ преизпуњни и веселя видомъ одевени, торжествено овде свршуемо и славимо, такоће и одъ стране ученика и учителя свечаный даръ припремљенъ, и на олтаръ вечитогъ му возпомињанія чистымъ срцемъ принешенъ? Есте Србскій Роде, и многопочитаеми сваког реда слушатељи! ёсте припремљенъ, и мени торжественомъ беседомъ отдати га повереныъ? Мени велимъ, кои нити самъ кадъ у животу важније одъ данашњегъ торжество янымъ говоромъ светковати, нити сяйније одъ овогъ собранје поздравително предсретати срећанъ био! па у той неукости моюй, кои се зарь ни съ десетымъ овде споредити несамъ кадаръ, шта самъ за паметникъ славе Светогъ Отца, Просветителя, и Патрона нашегъ пре избрати знао, већъ по могућству сила кои предъ целымъ светомъ одкрити и изявити силну важность врлы наука, коима ё светый Просветитель нашъ себе съ толикомъ жертвомъ посветити возлюбіо, да ё кругу државну съ мітромъ просвештенја променути готовъ био. — У надежди дакле, да ћу съ пунымъ вниманіемъ саслушанъ быти, желимъ: о важности и врлости наука, што будемъ знао, говорити, и колико будемъ кадаръ быо, хвалу имъ воздати.

Древный ё и предревный задатакъ ума човеческогъ: разбиранъ и умованъ о блаженству нашемъ; па опетъ, многопочитаеми сваког реда слушатељи! рћшаванъ нћгово са сваким поколеніемъ, даже са сваком особомъ рода човеческогъ непрестано понавља се и повторава, ербо се и мы сви, као и предци наши, са силномъ за блаженство жељомъ на светъ пораћамо; коимъ покретомъ тада, по самой природи, наравно се приволявамо: о истиномъ блаженству нашемъ, и нелажнимъ таковога причинама жељно разбирати и умовати.

Прикладно томе, истоветну судбу и удесъ искусило ё такоће: разбиранъ и испытиванъ о важности и врлости наука, кое ако и не єдиственно, дивства преимућственно човека блаженству своме приводе, и къ томе найпретежнію часть свою приносе; за кое имъ и ёсте сваки векъ, нова на светъ производећи лица, коя су коренъ сладости њове окусила, такоће нове славе и похвале найдостойније сплетао венце. — На када самъ се, за овеликољепствовати славу и честь Светогъ Отца и Патрона нашегъ, и самъ данашњимъ даномъ таковога дћла и предпріятія доста смћло латіо, съ речма П. и Великогъ Фридрика жељимъ таково да почнемъ, кои вели: да сваки онай, кои може достойну наукама похвалу отдати жели, такову съ похваломъ По е з і е валя да почне. И доиста, коме природа вкусъ и чувство о Музама ніе подарила, томе оскудћваю две силе, сирћчъ воображенія, и нравственогъ осећања—сила, безъ кои ни на самомъ высоки наука полю нико, као великій мужъ, появіо се ніе; еръ и самъ разумъ, ако на помену-

тимъ силама, као своимъ подпорама, непочива, и изъ ньи, као корена свогъ, пытателный сокъ несиса, раванъ ѣ, и применути се може сувой воѣки, коя ма да є у землю укопана, и по внутреньой частица іой чврстини управлѣна стои: опетъ зато цвета и плода никако недонои.

Друго Поезія надъ свима осталима, и осимъ свію осталы умозанимания то преимућство у себи има, да є безкрайна и безпредѣлна, кое є заръ и славный Хердеръ у некомъ смислу и отношенію тада потврдити жељо, када є изрекао: да Поета онде починѣ, гди философъ сустає. Она великолѣпне облике стварій начертаваюћи, све одъ красніе красніомъ одеждомъ природу кити и облачи; сяйне опѣснява догађає, она славне сапѣва юнаке, она срце човеческо на поедина чувства разствара и разтапа, а она такође и висрекне ума чертеже у изкуствене спечатава образе, и тако мыслеобразный у изкуственый светъ пренаша и живо га предъ очи ставля. Шта више она превебесне предѣле съ царствомъ превѣчногъ блаженства найпріятніимъ бојма оживошисує, она небесный сводъ съ теченіемъ звезда у песмама слави; она земльдѣлца забавный, и пастыра са стадомъ невинный животъ любконразителномъ кичицомъ своіомъ верно чертава; она великолѣпно пришествіе дневнаго цара т. є ярко на хорызонту излазеће сунце поздравителнымъ пѣніемъ торжествено предсрета, а она га и у румену своимъ заодећегъ такође благодарителнымъ гласомъ прати и съ ньимъ се опраштa; она тиху ноћцу съ хоромъ анђелскимъ у светлость месеца облачи, а све земно сна повоіомъ повіено на одмора почивалу тихимъ гласомъ успавлює и сладкомъ покою у обятія предае; она садъ полене у высъ подъ небеса, садъ се опетъ спушта у пучину морску; брда и долине радо посѣштава, поля и градове песмомъ изпуњава; съ усамлѣнымъ радо се сдружує, утренюћимъ птицама одпѣва, жуборѣемъ по ливади поточићу согласно попѣва, нити има у ѣстеству предмета, съ коимъ она мило недругує; као што реко: Поезія є безпредѣлна; єръ одъ найманѣ травке и мравка, па до вселенотъ свествора и превебесногъ Саваота кругъ свой простире; іоште сваку науку полепшава, сладкимъ вкусомъ пуни, и умнымъ зракомъ обасява!!!

На опетъ са старіимъ, зреліимъ и изображеніимъ возрастомъ, како кодъ поедны лица тако и кодъ целы народа, такође и она стари, и у сили своіой малаксава изъ узрока, што сваки човекъ, данае и цео народъ, како у зреліе и раз боритіе ступи године, радіе се съ истинымъ и озбильнымъ испытиваньмъ и изпознаваньмъ стварій бави, и више се за умножаваньмъ и усугубляваньмъ знања и познанія свои, него засамымъ украшаваньмъ и полепшаваньмъ таковы ягми и отима, нити се изображенія умъ самымъ окрасноличаваньмъ познаты му веће предмета радо уздржава одъ далѣгъ набавляня новы познанія. У истой пакъ причини, мыслимъ, да ће доста понятно изяснење свое наћи такође ово загонетно изреченіе: да є Поезіа сваког просвештеня дойка и колевка; єръ као што чувственость по природномъ реду умности предходи: тако у приводбномъ живота кругу облике стварій, кои прво у чувственость спадаю, радо човекъ окрасноличава, и оку чувствености ласка, коя съ ньиме влада; у далѣмъ пакъ живота времену, кадъ веће умность съ човекомъ обилада, више у естество и суштественость стварій тежи умъ да проницава, и озбилно познаніе тражи, каково му тада обилномъ рукомъ своіомъ понайпре пружа История.

История велимъ, коя самомъ державословномъ струкомъ своіомъ на позориште света найзнаменитія рода човеческолъ дѣла и приключенія у свезной целини, и у виду позоришне игре човеку представля. Но да бы поменута рода човеческогъ приключенія у єдну целину прибрати се могла, изискує се узрочный савезъ између причина причинѣны дѣла, и одъ туда послѣдующи слѣдства; човекъ пакъ по краткомъ животу своемъ нити све то преживити, нити по тесномъ на поместность ограниченомъ просторy све то прегледати, нити по недостатку звања и достоинства у тайность причина света тога вникнути и допрети може, него му История све те недостатке подпуно накнађуе тако, да бы се доста слично рећи могло, да История животь човеческій на све векове продужує, по целоме свету човека житељмъ твори, и на сва достоинства и званія достойно га подиже тако, да она дѣла и лица, одъ кои є пукій светъ удалѣнъ и само имъ се изъ далека диви, овай руководствомъ Историе у тайне кабинете, и она игралишта државна, гди се судбине народа рѣшаваю, приведенъ, све то изъ близине сматра, и оне светски дѣла конце, кои се у изкуственомъ животу у чворове сплетени налазе, у Истории разчворене и разпетляне нашавши, чисту жицу прошлогъ времена лако себи на цевъ познанія суче; а доста пута и сама дѣла, коя се современицыма своима нису башъ знатна быти видила, у касніа времена због своіи слѣдств,

као и врло знатна появила су се, и тако у оно доба, кадъ су се збыла, можда су текъ једну ненситу любопытльивость заражавала, данасъ пакъ када ій са касніимъ приключеніима, као одъ туди возпослѣдовавшимъ слѣдствама, у єдини и сівезу посматрамо, найблагороднію нашу знања жељо съ преумиљѣмъ изпуњаваю.

(Продужиће слѣдув.)

КАРАЂОРЂЕВИ КРИМИНАЛНИ ЗАКОНИ.

(Продужен'е.)

25. §. Свакій старешина своіой войсци да изда заповестъ, у Србску стоку или какву рушадину за животъ свой недирати, но где є башъ нужда, да є войска гладна, то капетану войске да се пріяви, капетанъ войводи, и потомъ войвода да заиште одъ оближньи села, нека покупе, и нека за новце донесу и у войсци продаю. А што бы села на войводино искањ дала, то войвода да пошиље, колико є приміо, да се може рачунъ дати после. Кои бы се войникъ усудіо самъ собомъ учинити и туђе марвинче убити, тай да плати двоструко и 25 штапа прими. А у кога бы се рушадина нашла туђа, тай шибу крозъ 300 момака (да трчи) три пута, зато, што є свога брата харо.

26. §. Ко бы укро вола, или коня, да плати добро, пошто газда оће, и да прими у два ютра по 50 штапа; ко украде овцу или ягньѣ, за єдно двое да даде и 25 штапа (прими).

27. §. Кои се усуди отети девойку, тай момакъ да трчи шибу 3 пута крозъ 300 момака, девойка да се пусти, и за кога она оће нека се уда, и ово венчањ беззаконо неброи се за бракосочетаніе; куму (да се удари) 50 штапа, деверу 50, старомъ свату 50, а осталымъ сватовима по 30.

28. §. Свештеникъ, кои венча отету девойку, да се лиши парохіе (нуріе), и да више за живота нигди добыти ю неможе, за узрокъ, да онъ, као законодавацъ преступивши, учиніо є поводъ беззаконый бракъ благословити користи ради свое.

29. §. Жена и човекъ, законо венчани кои су, разпустити се немогу безъ велика узрока и велика суда и владике.

30. §. Жена или девойка, коя бы се случило да роди безъ мужа дете, то єстъ копиле, ово є натурално, заповестъ да се изда, да никаква се небы усудила удавити дете, но слободно нека рани, или ако є весма стыдно, то може однети и на путу оставити, куда люди свакій часъ пролазе, да кои годъ наће, примѝће и наћиће се и ранити. Ако бы се усудила удавити, то таки и она осуђује се на смрть, безъ никакве далѣ милости, за узрокъ, што є убила човека на свету.

31. §. Ко бы се усудіо вештице тражити и убіяти жене и мучити, како што су бывале овакове будалаштине, или у воду бацити, ко бы ово учиніо — оваку лудость, за кою се Србима белый светъ смеє, за оваку будалаштину одсуђуємо му: оно, што бы онъ учиніо было више реченымъ вештицама, њему да се учини.

(Конацъ слѣдуе.)

КРИТИЧЕСКІЙ ПРЕГЛЕДЪ СТИХОТВОРНЫ ПРОИЗВОДА Г. ВУКАШИНА РАДИШИЋА.

(Продуженіе.)

Само є великомъ духу свойственo, презирати мњења поедины лица. Онъ непѣва поединымъ лицама, но читавомъ човечеству. Као што су закони ума и срца обшти, тако є и стихотворство његово обште. Тежко оному стихотворцу, кога найманый шумъ, као грѣшника, узнемирує и одъ предузетогъ правца одвраћа! Ясный знакъ несагласія са собомъ самымъ, слабогъ упознавања са позывомъ своимъ и предметомъ, ясно сведочанство слабогъ, непостолность духа и промашене цѣли. Правый стихотворацъ судію свогъ као више божество у прсима своимъ осећа, кое га у выспреномъ предузећу његовомъ руководи, по оному „Est Deus in nobis, agitante calescimus illo.“ Увекъ предъ очима живый идеалъ имаюћи и строго выши закона придржаваюћи се, кое му духъ у кругу дѣйствованя његовогъ полаже, гордо презире худо мњење свакидашньи людій, кои бы га радо по калупу садашньости скроили и у границе бѣдне обичности изъ предѣла вышегъ свѣта свукли. Съ непоколебимымъ постоянствомъ придржана се цѣли свое, пуно увѣренъ, да ће нѣкадъ облагороћена и убѣћена садашньость предъ побѣдителнымъ скиптромъ лѣпе вештине умукнути и пређе необичнымъ, а садъ благимъ законима њнымъ вольно као лавъ ярму Амора покоравати се.

Но што є великомъ, то ніе и маломъ духу дозволѣно; кодъ првогъ је презиранъ мнѣнія поєдины лица похвално постоянство, а кодъ последнѣгъ гадно тврдоглавство, кои безусловно и найбољ совѣте читателя свои одбацує. Тако кадъ Г. В. Радишићъ врло умѣстный совѣтъ С—, да у избору рѣчій, по свой прилици, предосторожанъ буде и онакве рѣчи брижљиво избѣгава, кое намъ вкусъ и нѣжно чувство вређаю, у одзыву своме на стр. 192. I. час. Гол. само због тога презире, што истый С. ніе стихотворацъ, заиста прекомѣрно уздань у свогъ лажногъ бога, кои га одушевлява, полаже. Я у пуной мѣри одобравамъ совѣтъ овога, а у исто време и Г. Вукашина увѣравамъ, да и онай, кои дара къ стихотворству нема, може о стиховима судити, а често болѣ, него и самъ стихотворацъ. Камо срећа, да є Г. Радишићъ не само овай, но и многе друге даване му совѣте къ срцу приміо, те небы можда онакве грубе погрѣшке учинію; єръ само њему подобни непризнаю, да: „єзыкъ се обрѣе, єзыкъ се по устма врти, изъ главе насунути буну, пиѣемъ прати гемскій сигрклянъ смрадныма воняма гаѣати, и алити неситость продрту, одъ бурага правити житницу“ и млога друга, коя ни єданъ правый стихотворацъ на штету нѣжногa чувства употребити неће, да велимъ ове рѣчи и изражавања, коима є ода нѣгова „радоєлцыма и радопилцыма“ одлично нагрѣна, нису стихотворства достойна. Но кои є до те слабости дошо, да явно предъ свѣтомъ прогласи, да „нѣгово лице Паллада сени,“ томъ се лако и веће погрѣшке праштаю. Само га овакова слабость извинити може, кадъ мысли, да є њему као стихотворцу слободно кованѣмъ по своіой волји рѣчій єзыкъ нагрдити и одъ правила обшти у мышлѣню и чувствованю одступати єдинствено због различности у створеню:

„Та Богъ по свему створу ліе
Различность; люди є мудри любе.“

Ако є якомъ забранѣно одъ обшти правила у мышлѣню и чувствованю одступати, то є стихотворцу, кои тымъ поглавитымъ средствомъ, наблюдаванѣмъ речены правила, цѣль свою постизава.

Превелика ограниченость знаня нѣговогъ и низкій духъ пуке простоте и худе чувствености кои се у свакомъ саставку нѣговомъ више или манѣ примѣтити дае, найсније се показуе у онимъ предметима, кои се умомъ и прилѣжномъ наукомъ, а не силомъ уображеня пестизаваю. У описиваню такиы предмета постае намъ неотесанымъ и грубымъ изражаванѣмъ преко мѣре теготанъ. Оваква є споменута ода нѣгова „радоєлцыма и радопилцыма, па безъ неволѣ задуженцыма.“ По сполшности оде ове заключаваюћи, рекао бы, да є сачинитель намѣру имао, сатиромъ є направити, а кадъ овамо изиће нагрда, подобно Ораціевомъ лончару: „amphora coepit institui; currente rota cur urceus exit.“ Неимаюћи ни понятія о сатири, ни способности, ни унутрашнѣ самосталности, незнаюћи правогъ опредѣлења сатире, ни нѣно право къ човечеству одношенѣ, морао є наравно о грдный онай каменъ потакнути се.

(Продужеће слѣдує.)

НЕШТО.

Званичнымъ посломъ путуюћи по Окружію Ужичкомъ и дошавши у Арилѣ къ цркви задужбине славне Неманѣна, посѣтіо самъ и оно мѣсто, гди є, како люди кажу, краль Вукашинъ свога цара Уроша убіо. Ово є на єдной высини, и тако є, да многе околне планине надвышава. По њему тече єдна мала, но весма лепа вода. Оно се зове „Погледъ,“ по свой прилици зато, што су ваљда люди говорили: „Погледъ, погледъ гди царъ нашъ погину.“

М. Т.

НОВЕ КНЬИГЕ.

Златотворско село. Приятна и истинита исторіи за добре сеоске школе, и разумне селяне. Од Емрика Чокка по шестом поправленом изданію с немачког превео Димитріе Поповић, ђакон и Учитель Сегединскі. Сегедин, 1843. Трошком и словима Іована Грчића, ц. к. книгопечатателя и книгопродавца. — На 8-ку, стр. 159.

Кореспонденціи изъ Париза, или финанціялни и трговачки проекти одъ єдногъ питомца Србскогъ правителства. У Бѣограду. Печатано у правителственой книгопечатньи 1843. — На 8-ку, стр. 30.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 5. У Суботу 29. Јануара 1844.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

НА БАЛУ.

Још̑те као дѣте
Тѣшила ме мати,
Да Богъ човеку ће
По Анђела дати;
И тай Анђео Божій
У срећи, у бѣди
Невидимо свагда
Њега да спроводи.
О мой Боже милый!
Ал' смо слаби люди!
Мене само тѣши,
Што ми око види.
Ахъ! што видо красне,
Прекрасне анђелке!
Одъ ти єдногъ дай ми,
Охъ премилый Боже!

У Београду 26 Јануара.

М. Слободинъ.

Слово
НА СВ. САВУ.

(Продужев'ѣ.)

Исторія є волшебный кључъ одъ Кивота како старога и новога завета, тако старога и новога века вообште; по чему она рѣшава такође и овай выспреный задатакъ, сирѣчъ: одъ куда се повраћа данашњій видъ нравственогъ и политическогъ света? одъ когъ данашњегъ вида и само наше поособно изображеніе, и сва наша занимања поглавито зависе, и прой свой задобываю? Кое за изјаснити, она намъ изъ предревны времена па до данашњега века две главне основе тако повлачи, да све науке и художества на њи редомъ низаоћи, најпосле састављене имъ уедно краесе нама у руке предае; и то єдну основу изъ Палестине одъ Мојсеовогъ законодавства испреда, па преко начала и заведенія Христове цркве, крозъ разцепъ источне и западне, и преко раздвоя Евангелическе одъ Р. Католическе цркве повлачи; другу пакъ основу заповрза у Египту, па преко старе Грчке и Рима по целой є Европи после свуе и развија, коима као главнымъ основама, хиљаду други нравственогъ и грађанскогъ живота жица припреда, и подтканва. И тако су заръ сва памети достойна прошлы векова приключенія, и сва прећашњи времена спомена достойна лица, достойну часть свою къ томе принела, да се овай видъ и данашњ светскогъ живота стањ, за родъ човеческій срећно получити и задобыти могло. Ко дакле у такова одношенія себе поставља, и ко то на угледъ узима: да су столѣтія и столѣтна у томе вршила се дѣла, да онъ тай човекъ, кои є, у данашњемъ магновенію постане, да то савршенство, те угоде, и то живота удовольство ужива, коя сва ево му се данасъ подаю и суштествую; ко велимъ у такова одношенія себе и данашњ стањ са пре збывшимъ са се светомъ променама поставити жели? тай никако себи одолети неможе, да Исторію, изъ кое се све то докучуе, срцемъ и душомъ необлюби, ако самога себе равнодушно презирати нежели.

На опетъ, многопочитаеми свакогъ реда слушателји! ко смотренімъ окомъ како Поезіе, тако и историје листове разгледи, ямачно признање са миомъ, да обе поменуте науке само опе предмете у кругъ свой купе и примаю, кое

имъ наособне поединствености изкуственогъ света на даръ приносе и у крыло пружаю; и обе текъ оно удовольство човеку подаю, кое онъ изъ посмотренія вселене, изъ наслађиванія съ природомъ и изъ саобраштаја съ родомъ човеческимъ, посредствомъ спольны чувства, у срце свое црпи и поисава. Па ма да помоћу Поезіе и Историје човекъ више види, болъ чуе, већма и њижје, него иначе, чувствуе и осећа: опетъ онъ, као умно суштество, такође и са чистымъ умотворнымъ производима, као: саобразованћмъ обшты понятія, са усаюжаванћмъ њіовымъ између себе, и са прилагацћмъ или употребляванћмъ таковы на поособне изкуственне поединствености занимаюћи се, у дћлу таковомъ т. е. створу умны производа — као што е умность по себи найпревосходніе у човеку свойство, тако у поменутомъ му дћлу — новъ и найблагородніи изворъ преумилны и човекодостойны удовольства при себи свћдомость му отвора и одкрива. А кадъ већъ, по сада поменутимъ речма, у чистоумномъ размышляваню, у пронаоду врховны основоположенія, у сравњиваню и сослаганю идеа, найпосле у опытима и покушаваню: ћда ли се таковый идеалный умослогъ у природи и остваренъ и осуштествованъ налази? или се текъ одъ насъ овстествовати дае, кадъ велимъ у таковимъ и при таковимъ умозанимаћима онай, за кога су, срцемъ и душомъ таковыма себе отдавши и посветивши, чашомъ умнћнія душечувственикъ свой напоява? то онда признателнымъ срцемъ безпристрасно исповедити морамъ, да ту часть душевногъ или умногъ живота понайвише украшава и удоволява Математика и Философія.

Нарочито пакъ у кругу умородны наука прва е заръ Математика, еръ ни една, реко бы, наука у тако высокомъ степену, и тако безпрестанце-траюће поменуто душевно удовольство у духу човеческомъ неподржава, као што то Математика кодъ верны свои жреца и посвећеника твори; нигди толика поворка мыслій и идеа уверижити се неда, нигди скопчаванъ и усюожаванъ њіово ніе тако художествено; на апетъ умозакљученіе нигди тако известно ніе, као у Математики. Ту е текъ умъ човеческій невзирћиу и премоћну силу свою показати кадарь, нити ту предћла себи положити зна, ербо е ту самъ створителанъ; по чему Математици више, него други књижници одъ овосветски предмета устрањени, и манъ одъ њи зависни, такође при испытиваню, сћленяваню, и разчленяваню дћла свои и непокрећу се на такове мысли, кое бы нечисте желћ у њима поражале, или страстолюбію, и тћлоуслади угађале и послуживале: већъ напоявши се чистымъ ума наслађеніемъ, много задовольнји проводъ живота имаю, и животъ свой за срећнји почитую.

Па опетъ то преумилно удовольство, кое човеку математично умованћ у пуной мери подае, уживаю текъ они малочислени, кои су на игралишту свои прешествења коло стары пронаода њіовы срећно већъ обиграли, па на полю новы изобретенія нашавши се, нове стазе себи крче, и одъ више столћтія припремљено сокровиште математическо новосмышљћнимъ прилозима и придатцима усугубляваю и приумножаваю; еръ што годъ е путнику дужій и затрудителнји путъ до новообћтоване му земље быо, тимъ стогубовеча радость срце му преузима, кадъ се већъ ћдаредъ на таковой угледа, на коіой тада, почемъ е сладко духомъ одануо, на ново се умомъ поселява, где ново полъ умномъ дћлу своме нашавши, такође и новодрагоцћный плодъ умомъ собирати себи обећава. Кое дћло, као што е по себи и у себи превыспрено: тако е и съ преусусугубљћнымъ умнљнія чувствомъ свойски сдружено и текъ малозбранима за редку награду удржано.

(Конецъ сљдуе.)

КАРАЂОРЂЕВИ КРИМИНАЛНИ ЗАКОНИ.

(Конецъ.)

32. §. Старешинама свакогъ чина, служителыима народа, опредљћніе се плата и рана по мћри, а да кулука одъ народа ни у каково дћло своє нема, нити се народу допушта кулуковати коме; само народне службе што се каса, што е за цћлу обштину, то дужно да буде, како косити сено, беглукъ за конъ војничке, бећарске, то ість обшту војску, одъ когъ беглука опредљћніе се и старешинама за трошакъ како рава, тако и сено, а старешина, кои хоће какавъ радъ водити кућный, а онъ нека плати, нека му се ради.

33. §. Кои се усуди оставити одъ војске село или више, за кулука себи, тай ће подлежати народномъ суду, и платиће у кассу одсућену цену, и изключиће се власти неко време за каштигу.

34. §. Кои бы човекъ рђаву човеку, айдуку, дао леба, а неказао одпутъ селу, да се тьковый гони, онай да прими каштигу айдука.

35. §. Ко бы отишо у айдуке, и ценио и харо браћу свою, томе никакове милости ни предае никадъ, но єднако да се тера, и кадъ се уфати, живъ да се преда суду, и судъ да поврати похарано, да му изпребія и ноге и руке, и потомъ на коло да се разапне.

36. §. Кои бы се старешина, судацъ, или кои му драго было чиновникъ, усудіо, да айдуке шиљѣ, и народъ да харају, и њему се даю, да ій онъ сахранява, томе, ако се чисто осведочи, каштига по пропису 35, преписує му се, да є онъ харо, а не они айдуци.

37. §. Старешина, или кои му драго судацъ, ако се пронаће, дає са лоповима, кои коњ и волове краду; ако се усуди, са оваковимъ делити, а коме є украдено неплаћати, но лопове бранити, а сиротиню угњътавати, тай сдєлуює се, како истыплоповъ, подъ каштигу, и власти да се лиши.

38. §. Народу у власти ніе набирати войничке старешине, кои ће војскомъ управлятн, и на бой водити. Ово остає на промотрению војске власти и старешина, да они изберу, кои є вешть и изкусанъ войску водити, и њомъ управлятн. Народу се допушта избирати судца за маџистратъ, сеоскога кмета, срезкогъ, то єсть куипанинскогъ кнеза, а избацити ни єдного да неможе безъ суда и велике власти, докле му се небы нашле и осведочиле погрѣшке, и погрѣшке га могу извадити изъ званія, а лишити воля ничія, или хатеръ, или низма.

КРИТИЧЕСКІЙ ПРЕГЛЕДЪ СТИХОТВОРНЫ ПРОИЗВОДА Г. ВУКАШИНА РАДИШИЋА.

(Продуженіе.)

Предметъ є сатире, удаљивъ одъ природе, покварена садашњость, дѣйствителный характеръ заблуђеногъ човечества у сравнењю противоположеногъ идеалногъ савршенства; цѣль пакъ, побудити у нама негодованѣ и одвраћай одъ дѣйствителности изъ противоположеногъ идеала. Сатирикеръ, одушевлѣнъ идеаломъ нравственогъ савршенства, слободанъ одъ свакн страстій и заблуђења, спокойнымъ духомъ сматра нравствене погрѣшке, и съ высине независимости, самосталности и савршенства своєгъ, изсмеява или казни людске лудости и заблуђења, но никадъ се съ высине своє тако яко доле неспушта, да бы се съ осталима сравніо и помешао. Казнь нѣгова никадъ ніе дивља ни сурова, но увекъ свое выше произхођењ показуе, као што му изсмеяванѣ увекъ печатъ озбильности и узвышеногъ духа на себи носи. Сатирикеръ дакле, као свакій правый стихотворацъ, ніе породъ дѣйствителности, но лѣпшега свѣта, огледало, кое намъ ругобу нашу изъ сравнѣња показане савршенієлѣпоте увиђати дае. *) Но ово бы много было и помыслити, то ли одъ Г. Радишића захтевати, кои є изъ обичая и слепогъ подражаваня іошть гори одъ нѣга стихотворацатихотворцемъ постао. Кои є самъ на ниской, а выше пута и на нижой одъ насъ точки, може ли насъ тай съ идеалима упознати? Онай, кои незна, шта гнусне оне пороке, изешность и піянство гнусними чини, може ли насъ одъ ти порока одвратити? Њему є изелица и піяница само збогъ тога гнусанъ и презреня достоянъ, што преко мѣре новце трошн, и што се безъ неволѣ задужує, а не збогъ тога, што є и кодъ єдногъ и кодъ другогъ слободна воля у гадный ярамъ упрегнута, што є умъ, найвышій неба даръ, закопанъ, и што є єданъ као и другій ниже скота понижень. Онъ насъ нежели одъ порока овы одвратити, што су они сами по себи зла и гробъ наше нравствене цѣне, но што намъ примлѣно єло и пиће неможе до века у стомаку остати, већъ данасъ есть, а сутра ніе. По овоме небы требало ни єсти ни пити, но одъ воздуха живити.

„Новацъ стра' ме
Изъ бесе шћерда'ћу кудгодъ; дай да
Я нѣга одна врозъ гушу верный ми
У ковчегъ спустимъ. — Чуданъ си човече!
Незнашъ ли тога смешну справу? —
Сутра ти не'ма у нѣму оногъ,
Што с' данасъ тако верно му предао. " —

*) Die Satyre ist überhaupt der Widerspruch des absoluten Bewußtseyns gegen die gemeine Wirklichkeit oder der durch das absolute Bewußtseyn vermittelte Gegensatz der Idee gegen die Erscheinung. Dursch.

Какве просте, какве ниске мысли и наражавања! Небы ли болѣ было, да є само слѣдующе наведено:

„Лежи у постели болной скупа
Са теломъ душа, име му, личность, честь!
Да, онда свак' є наликъ на човека
Разумногъ само съ поля; другче і'
Животно грѣе одъ свію другв."

па некъ бы ода млого краћа съ тымъ постала, него што су поменуте мысли уплетене, одъ кои коле углађеномъ човеку мора образъ поруменити? Никакво дѣло непрепоручује величина и пространство њгово, но садржай и смысао, ма овай у десеть само рѣчій израженъ био. Но Г. Радишићъ по обичной слабости своіой овакве погрѣшке и непримѣчава. Где кеса мѣсто разума заузима, ту се наравно ничему болѣмь надати неможемо!

„Жедницы стан'те! ко ће данасъ
Налити неситость вамъ продрту?
Отвор'те очи! кеса васъ свету:
Проклета црева! зашто ме одите?
Видите кол'ко и вамъ могу
Давати" и т. д.

Ко на овый начинъ пороке и свѣтске слабости изсмеява, онай бы болѣ учинio, да свое пороке и найвеће слабости излечи, да не уподоблява умъ у главии пречистой птичицы, кои, кадъ ю стомахъ смрадным вонима гаћа, плаши се, бежи далѣ, и да бураге, црева, гркляне и гуше за предмете лире свое неузима. Право Шиллеръ на єдномъ мѣсту говори: „Тежко читательима нашимъ, кадъ се награда у нагрди огледа, кадъ бичъ сатире у онога руке допадне, кога є природа опредѣлила, да млого озбилнiи бичъ носи; кадъ људи, кои, лишени свега, што се поетическимъ духомъ назива, само маймунскій даръ простогъ подражавања имаю, таковый на штиту нашегъ вкуса грозно и страшно упражняваю." Ружно є, кадъ човекъ, на слабость сила свои необзирући се, онакавъ тереть себи на плећа натовари, подъ конмъ се стропоштати мора. Паметно Орацій у вештини поетической совѣтује писатељ:

Sumite materiam vestris qui scribitis aequam
Viribus; et versate diu, quid ferre recusent,
Quid valeant humeri.

Сваки, кои се овога не придржава, налази се у опастости, подобно Г. Радишићу предъ свѣтомъ осрамотити се.

Друга є, у смотреню ограниченогъ знања, овой подобна ода „прелазакъ њговъ преко црногъ мора." У оди овой описује се природа у своме величеству, выспренои сваги и лѣпоти своіой: бурно узколебано и утишано море, залазакъ сунца и ноћь — све выспрени предмети, найсходнiи и найдостойнiи, да се на њима выспрена душа стихотворца огледа и очараваюћу вештину свою обелодани. Пре него се къ опису предмета овы Г. Радишића повратимъ, за умѣстно налазимъ естетическій описъ выспрены природны предмета предпоставити, и то изъ Дурша, кои є, по моимъ мнѣню, найболѣ исте предмете разасніо: „Выспрено у природи зове се појава или дѣйство елементарны сила природе. Тако є н. пр. бурно и утишано море выспрено, што се у првомъ случаю елементарный животъ у великомъ мицаню, а у другомъ случаю у почиваню показује. Но почиванѣ живота ніе смрть. Непрегледима попришность мора неможе се због тога выспреномъ назвати, што се нашемъ оку неизмѣримый просторъ представља, већъ што є просторъ овай съ елементарнымъ животомъ изпуњенъ. Мы се устручавамо, непрегледиму песковиту пустиню выспреномъ назвати, и то праведно, што є у њой сваки животъ изумро. Тако намъ се брегови, као нагомилана масса, не могу по себи выспренима показати, но само што су производъ изванредне силе и што ову силу умирену у себи садржаваю. Природне су силе у дѣйство приведена воля Божія. Безъ одношења овы појава на вышій духъ, кои у њима влада и изъявлює се, престаю имати естетическо значенѣ. У непогоди появлює се сила природе снага, кои се съ изпразњѣнымъ миру и покою повраћа, борбомъ се у хармонію претвара; због тога дакле, што є природе снага и њено дѣйство Божія воля, показује намъ се у непогоди приближаванѣ и дѣйство Бога. По овоме дакле выспрено у природи зову се све оне величествене и торжествене појаве елементарногъ живота, коя намъ бьће и владу Бога у природи ясніе представляю, него органическій животъ и дѣйство, кое земля наша у себи заключава." Изъ овога слѣдује, да поетическо описиванѣ выспрены предмета само двоструко быти може: или се сила природе снага у страшной борби и бесилу, или у миру и наравнѣню елементарны и органически сила представля: у оба пакъ случая быва одношенѣ на владаюћій у истимъ појавама вышій духъ. Остало описиванѣ зависи одъ обстоятелства, одъ различногъ дѣйства предмета на срце и душу стихотворца и одъ различне силе и ватре поетическогъ духа.

(Продуженіе слѣдує.)

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 6. У Суботу 5. Февруара 1844.

РОДОЉУБИВОМЪ СРБИНУ

Высокоблагороднома Господину Начальнику Контроле Правителствены Рачуна

ІОВАНУ НИНИЋУ,

на вчеры данъ 7. Января 1844. год.

Є ли волѣ и любави свойске,
Сим' ном' помоћ' людству и очизим.

С. Милутиновићъ.

Та ниє сие надо на Косову,
Ли сурвало с' у разврата бездну,
Фала Богу, на великомъ дару,
Одржало с' благотворно семе,
(Христіянска православна вѣра)
Изъ тогъ никла къ свему болѣмъ любва:
Къ срећи рода, къ срећи отечества!

Клеветниче, докле ћешъ потварат'
На Србина, Славянина врла,
Да є робъ онъ себичности гадной
И да само за себе се пашти
А за о б ш т е неће ни да знаде,
Па однако остає найзадный,
Или првый у служби другога —;
Пакость твоя и теби ће с' згадит'
Кад' истина прокаже є свету.

Могло с' тако по Л а з а р у рећи,
Могло с' рећи, ал' не потврдити,
Но сме л' се то сад' и помислити
После славногъ васкршан Србскогъ:
(Чему с' и самъ Н а п о л е о н ъ диви,
Што толика почивше чуда)
После дѣла Карађорђа вожда
И мудрога Д о с и т і я старца,
Кои су намъ примеръ оставили:
Разточили клете враге Србству,
О в а й глупость, а о н а й варварство,
И кои су раскрчили пута
Правомъ добру, та слободи сладкой,
Просвештенію, истини и правди.

Ко є какавъ такій и родъ дає.
Одъ А д а м а поворка є гре'у,
Одъ К а и н а гадномъ безаконію,
А честитость заръ да плода нема?!
На ђорђа се Вучићъ угледао
И Србима образъ осветлао,
А за њиме колико є ято
Соколова, Србски витезова?
Па и старацъ Д о с и т і є мудрый
Колике є Србе пробудіо,
Многе одъ њи съ музама слюбіо,
Особито Мркавла Саву,
Списателя, негда учителя
У Србіи Шабцу извѣстноме,
Кой да друго ниє учиніо,
Србска младежь дугуе му фаломъ,
Нѣму знатномъ и Захарійду,
Што су свету варницу бацили
У срданще І о в а н а Н и н и ћ а,
Коя данасъ као пламенъ букти
У грудма му Србству отвореним,
И сагрева любавь къ општемъ благу.

Сећашъ ли се племенитый Србе,
Опоминћешъ драгій брате І о в о!
Кадъ ми єдномъ Србски Бога назва,
И када ми препоручи свойски,
Да ти најемъ поуздано Србче,
Кое б' свою оставило майку
И о твоме трошку довольноме
Пошло с' учит' по беломе свету,
Но да ти се прво заветуе,

(К'о Аннибалъ отцу Амилкару)
Да ће Уставъ, твое обожење,
К'о светињу до смрти хранити
И Србинству живит' и служити. —
Я т' заклах на томъ повереню
И обећа с' испунит' ти желю;
Но старіе јутро одъ вечера
И вћћанћ са дружиномъ моіомъ
Научи ме, да т' предложимъ друго.
Ово примишъ, и ено се дичи
Нашъ Лицеумъ съ користномъ палестромъ,
У коіой садъ поредъ твое жертве
(На годіну одъ двеста талира)
Младежъ Србска, надежда намъ блага,
Руководствомъ Ђорђа Марковића
У сагласю духа и разума
Образује и усавршава
Свое тћло, човечности полу,
Што е досадъ запуштена была.

Одако ће изображенъ Србинъ
Превазлазит' и тћломъ и душомъ
Обичнога, и примеромъ светлит';
Кадъ му л' закте духъ на више летит',
Неће да издавати крила:
У полю ће снажанъ ратаръ быти,
Шумомъ ловацъ, а у стану борацъ,
И свою ће домовину служит'
Као Сократъ и мозгомъ и мишцомъ.
Па комъ за то быће благодаранъ?
Тебн прво, почетнику истогъ,
Кой еднако показујешъ дћломъ
И толикимъ пожертвованіемъ,
Да си Србинъ и народољубацъ,
Комъ се редко може наћи пара.

Прими фалу на именый данакъ
И на светлый твога дома празникъ,
Коју т' млоги у мени приносе,
Кои знаду ценити врлину
И кои ти млога лћта желе,
А Србіи млоге тебя равне.
О дай Боже, да у сиjно коло,
Што поведе у народну славу
Са примћромъ овымъ племенитымъ —
Слћдую и незаброjни Срби,
На ето намъ онда благодати
И Србіи правогъ процветања!

Исидоръ Стоjковићъ,

Професссоръ Обште Историје у Лицеуму Княжества Србскогъ.

Слово

на св. Саву.

(Конецъ.)

Напротивъ Философія, у колико маньомъ одъ Математике меромъ удовольство човеку подае, у толико га више поменутогъ удовольства участникомъ твори; србо у овой науки, кои е годъ свесрдо учи, свакій се у некомъ виду пронаоникомъ њиъ поученія іой у самособственой свћдомости наћи, и такова собственомъ опыту и испыту подвргнути мора, па када се о свему у себи свћдомio буде, тада е текъ свойственo Философическо познаніе као собственость задобыо. Па ма да умъ человеческій у Философіи неможе толико пронаоданъ да буде, нити вериге умована своjгъ у безконечность, као у Математики, да продужуе, србо е у Философіи испытателанъ, у Математики пакъ створителанъ, изъ когъ узрока ма да и найдубљ мысленіи новіега века Философи умованћ свое онде свршую, гди су и древни свое — умованћ — доконачавали, за кое малоумни несмысленици, надрикњиге, или површняци Философію у своjмъ достоинству и унижаваю; па и опетъ велимъ, ма да Философія, а нарочито Метафизика и Етика, на пытања: у смотренію Богосущества и његовогъ быћа, у смотренію вселеногъ и нашегъ постанка, у смотренію душевногъ безсмртія и конечногъ нашегъ опредћленія, найпосле у смотренію узрочногъ савеза између добродћтелый, као заслуга, и спольногъ нашегъ щастія, као одъ туда проистичућегъ слћдства, на такова велимъ пытаня ма да Философія и данасъ ништа више одговорити незна, него што е пре више хиљда година одговорити кадра была: опетъ су башъ то она пытаня, коя насъ о светварномъ праоснову, и свега свеконечной цћли, човеконаправымъ начиномъ освћдомљаваю; на таковима текъ човекъ преимућногъ и богоподобногъ достоинства, и превћчногъ опредћленія своjгъ подпорну точку и темељачу; еднымъ словомъ у таковима текъ цео животъ и творъ нашъ поступно согласногъ сожитія правило и правацъ налази, и текъ таковима се човекъ изъ голочувственогъ у словесанъ светъ за правственогъ, дакле правогъ човека прераћа. Ово су велимъ она пытаня, коя башъ да небы на свршено задовольство човека у Философіи рћшена была, опетъ сама вћроятность њиова, къ просвети ума, къ облагороћа-

ваню срца, къ развитку добродѣтелне волѣ, іоште къ поредку и облагополучаваню човеческогъ живота више приноси, него икоя извѣстность было Математике, или ма кое друге науке.

Осимъ тога у Филосо®ѝи текъ учи човекъ себе и границу ума своегъ познати, да бы тако у место суетны мыслій, чисто зрно и сзгру изъ свію осталы наука себи прибирао, и све то на путу добродѣтельи благомудрено употреблявао; съ когъ гледоточія тада ни найманю у пространомъ свету тварку равнодушнымъ окомъ човекъ непосматра, него му се и свако зрно пашка, као нуждна и превазжна верига све скончаваюћегъ у естесну ланца появлюе. Далѣ Филосо®ѝа, осимъ што разсуѣаваня и вкуса силу, коя два свойства найвыша човека у животу срећнымъ, а у свету употребителнымъ творе, више него икоя наука развія, іоште одъ найвећегъ до найманѣгъ на последнѣ основе сводећи, и до крайны стихія или живля свои разчленяваюћи, човека предъ олтаръ задовольства доводи, гди га са светомъ примирує и наставница му живота постае по томе, што она страсти ублажава, тугу и печаль утолява, она душу човека разведрава, и за свако станѣ равномерно та припрема; она привидносайный и наличный блесакъ съ лица овоземности скида и свему за сунце и истино огледало служи тако, да у срећи мерило живота, у несрећи пакъ заштиту и ограду противъ удараца немиле судбе човеку подае; и у томъ смотреню праведно се дакле Филосо®ѝа наставницомъ живота назвати може.

Њой устопце слѣдує Физика или Естественица, коя е съ Филосо®ѝомъ донета єдиородна и као посестрима, само што е разноструча; єрбо Филосо®ѝа, кадъ изузмемо праизворъ и прапостанакъ свега, само о духу човека и нѣговимъ дѣйствама єдиственно слови, и тако внутреный ума светъ поглавито посматра; Физика пакъ вандушевный, дакле овай тѣлесный и стварный са свію страна окружаваюћій насъ сполашный светъ у своемъ свойству, и естеству изпознати труди се: за кое праведно и называ се овочувственогъ света Филосо®ѝа.

Она, као такова, собственый свой значай, и собственене драженти своє има, єръ я донста незнамъ ништа помыслити, што бы вѐе удовольство духу човеческомъ принети могло, него руководствомъ Физике изпытывати и изпознавати природу, тайнодѣйствую̀у силу и законе нѣне; она природу и овай тѣлесный светъ у появленіяма посматраюћи, цело естество на праизконна живля и стабла своя разтвара и разчленява, коимъ чудотворнымъ дѣломъ своимъ хиладама суєвѣрія съ овогъ света чисти, и хиладама новы изобрѣтенія и созданія твори. Она силный громъ одъ суетногъ гнѣва Божіегъ разлучи, на челичну громоводну га потегу сведе, и као рыбу уловљену у рупчагу сручує; она премоћне силе природе вешто подярмлює и човеку на стогубу услугу приводи; а и самъ преподавания іой качинъ све остале надиеће, и много е одъ свію други у томе пріятніи, што не само умность, вѐ у єдно доба и чувственость занимаюћи, много яче впечатљніе, као и свако у чувство спадаюће дѣло, у питомцима произвођи; а преко свега іошть найвећу важность свою Физика кодъ света у томе има, што су користи и изобрѣтенія нѣна сасвимъ стварна и очевидна, нити се єдиственo на лично изображеніе поєдины людій, вѐъ на усавршаванѣ оны предмета односе, кои непосредственo цѣль, и положително благостанѣ державно подпомажу и узвысую.

Па опетъ сва ова у кругъ Физике спадаюћа дѣла само су матеріална или стварна, коима се само производи нешто и у быће поставља; формална пакъ или умоповезѣна човеческа дѣла, коя смо, као нравственa существа, будући се међусобны отношенія наши касаю, безусловно учинити и изпунити дужни, такова велимъ дѣла у кругъ Права Природногъ спадаю.

Права велимъ Природногъ, кое на обштой и самособственой природи човека, коя га онымъ, што е, и одъ свію осталы створена различнымъ твори, и коя ништа друго ніе, нити быти може, вѐъ она Божества у човеку искра т. е. умъ — на той велимъ обштой природи човека почиваюћи и основаюћи се, целомъ роду човеческомъ за обштегъ и всемірногъ законодавца служи, и све на праваць изводи. Оно, као што на истоветной природи, или на равносвойственой личности нашой темељи: тако по истомъ равносвойственe намъ личности основу и насъ све за равне и єднаке сматра и признае; и тако е Право Природно онай другій рода човеческогъ спаситель, кои га е изъ робства граћанскогъ, у комъ га ни Богъ гледати ніе мого, а човекъ га е у таково низвргао, срећно слободомъ одкупіо и избавіо! Оно е подвластника или кулукцію съ граћанщомъ, а овога съ владѣтељмъ вѐма сродію, єдногъ другоме ближе привело и удружило; оно цѣль и изъ нѣ станѣ державно како

внутренѣ, тако и спольно за образацъ прописује, и одъ туда произтичућа права и дужности како владѣтеля и поданства између себе, тако целы народа и државa у међусобномъ одношенію опредѣляваюћи, лако свѣдоџа таковога стања и склопа државногъ убѣђује, да є текъ држава ово прелзящно заведеніе, у комъ є човекъ достоинству своме, као човекъ, сообразно живити, правду и добродѣтель уживати и упражнавати, и тако последњемъ опредѣленію своме одговорити кадаръ: дакле Право Природно удешава и преуготовлява човеку не само благословено обиталиште за овоземный, већъ и за вѣчный съ оне стране гроба траюћій намъ животъ удобно припремиште. — О ты човеколюбива и спасителна књиго! ко те небы срцемъ и умомъ облюбіо, самъ бы себи убица био!

Најпосле када бы престао на изброй науке поединце наводити, желимъ іошъ съ неколико о наукама мыслій, и съ нешто у обште произнешены речій беседу моју заключити; ово пакъ намераваюћи, сећамъ се Аристиповы важны овы речій: „да бы онъ волео просјакомъ, нежели быти глупакомъ.“ Ков изреченіе одъ старина већъ явно намъ сведочи, да су науке, као неке надземне чудотворно-благодатне силе, одъ свакога века, за толика роду човеческомъ подарена блага, паче свега достойно и праведно почитоване былe; єръ оне намъ небо отворише, оне землю око сунца окренуше, одъ єдногъ до другогъ краеточія премерише, Америку одкрише и ослободише, и целе вселенне премудрый склапъ и составъ докучише; оне магнетическу иглу пронађоше, онога морскогъ путеводу, кои човеку онде, гди му є заръ природа по тѣлесномъ слогу ногомъ ступити закратила, широкъ путь просеца и съ целымъ га светомъ у саобраштай доводи; оне барутъ и књигопечатню, два всемірна народа и владѣтеля побѣдителя породише, и оне, не само државу, него и цео светъ у колу своме обрћу. Оне човека одъ повоя до покрова смотрено пратеће и надъ њимъ, као анђео хранитель, лебдеће, одъ свакога зла и пагубна случая пріятельски бране и закланяю, изъ самы люте болести ноктію силомъ изчупаваю, животъ, честь и имање не само обезбеђую, већъ іошъ и свакій начинъ заслуге, и стогуба живленя средства човеку подаю и набављю; словомъ: све свое данашнѣ благопріятно живота станѣ читавъ родъ човеческій съ милымъ признаніемъ наукама благодарити, и небросне изъ олтаре подизати има. Оне су предивный храмъ мудрости, гди премудре о њима дѣйствуюће књиге свете ума иконе представляю, коима съ чистомъ љубовмъ и метаніемъ до земле свакій изображенія народъ на целиваньe приступа. На зато и тебе Роде Србскій! несумньено за Просветителѣмъ твоимъ подобно твореча већъ видимъ! на и за у будућность предвидимъ! Линуй младежи, добри наши ученици! радуйте се са многъ врстни мои созванничици! ту є племенитый Родъ! ту Светлый Князъ и Господаръ нашъ! ту бригоносни државоправителіи! кои торжественый заветъ обричу: да ће и у напредакъ за просвету рода своге вечите олтаре и памятнике подићи и по себи оставити! за кое ће имъ потомство славу, а мы певати многая лѣта!!!

ПѢСМА.

(съ нѣмачкогъ.)

Читавъ свѣтъ є пѣсма, а исторія нѣна мелодія. Небеса пою пѣсме, а то су: сунце, мѣсецъ и звѣзде, и њихова свѣтлость є њихова пѣсма. И земля пошьва пѣсме, а то су: каменѣ, цвѣће, дрва, животиње и люди. Кадъ звѣзде трепте и сяю, то онда пою, єръ боя є њихова пѣсма. Желишъ ли знати како цвѣће пѣва, мириши га: мирисъ є нѣгова пѣсма. Кадъ дрва цвѣтаю и зелене, онда пѣваю. Шта су другo птице, него живе пѣсме. Славуй є пѣсма пѣсама. Шта є човекъ друго, него живый хименъ на славу божію? Радость, чезненѣ, љубавь, болъ есу нѣгове пѣсме. Желишъ ли знати, како Богъ пое, то читай псалме, Клопштока и исторію свѣта.

В. Бераръ.

ПОГРѢШКЕ У 3 ЧИСЛУ ПОДУНАВКЕ.

На обр. 3. стр. 2. у 19 врсти прилѣтбе: доказателство. На обр. 3. стр. 1 у 21 врст.: пѣло; у 3 врс. прилѣтбе: ѣсі: на 2 стр. 8 врсту треба овако читати: „што штиръ и коприве вѣнцу недолику;“ у 10 врс: скрплѣнъ.

Уредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатьи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 7. У Суботу 12 Февруара 1844.

ЗАЛЮБЉЕНЫЙ РАНКО.

Ноћь є была, и ведрога неба
Сийне звѣзде просијаю свѣтлость,
Тавне сѣнке спадаю са плота
И низъ дворацъ залюбљеногъ Ранка.
Бледолика съ разпрштены власи
У дугачкой хальини дѣвойка
Учини се Ранку да се шета
Изподъ липа своє миле баште.
Миръ є био, и тишина мртва
Владала є вехъ по цѣломъ граду,
Нит' є лахорь са дуванћемъ лишће
Мирисавы заньињаво липа;
Пасъ є кадкадь ко мѣсецу бледомъ
Своју лютость изтуживо дана,
Лане, па се покунюе, урла;
Етиръ ладно, умилято душе,
А поноћна сребрна се лоза,
По гдикоя мили свѣтла буба.
Ранко своє натреноє уну
Поћерова, да на ови быва;
Устреми се, да загрли лѣпу,
Шири руке, иненомъ є зове:
„Стани Милка! єдино ми благо!“
Склони руке, измакну се сѣнка,
На се Ранко тужань натрагъ враћа,
Погледъ баца на све неба стране;
И на прозоръ, где му спава майка.
„Ха! чекай ме, преварит' ме нећешь,“
Санъ задуванъ пели, идућ' къ врати:
„Нисъ ће майка садъ с'единит' нашћемъ.“
Истомъ грубе рукама о брану,
Ал' ни Милке, нит' отворит' браве;
Другій ходникъ санъ заени луномъ,
Изъ сна сладкогъ препаде се майка,
Поусташе сва кућевна челядь,
У сусѣда породи се брука,
И вехъ зоромъ на разкршћу сваконъ
Гласъ стоглавный ноћну лажь телази:
Сви у граду вехъ за цѣло држе,
Да се ноћу ово двоє любе.
На жао се лепой Милки дало,
Да є драгій по свѣту срамоти,
Нежели га погледат' ни мртвогъ,
А камо ли за живота више.
Потомъ Ранко сваке благе ноћи
Излазећи проклињаше любавь:
„Проклета си о! любавн сиона,
Небыло ти међу смртнимъ гласа,
Уби мене и разстави съ Милкомъ!
О пресилна Богињо Венеро!
Да самъ маню спрама тебе всеру
У прсима овим' грѣо бѣдним',
Небы данасъ лишно се Милке.
Свакій страда, когодъ тако люби,
Єръ се лажи подкрадаю свагда
Ил' любовци о предмету миломъ,
Ил' о нѣним' свойствама и вѣри,
Кад' се годе прескосртно любе.“
Два у туги онъ пробави лѣта,
Све у туги, ал' се ньойзи нада,
Да ће с' на нѣг' смиловати бѣдногъ,
Но кадъ трећегъ течай сунца заће,
Сва надежде вехъ му паде рана,
Милка поће за другогга, првог',
Кой се ньойзи за то ови време,
На оставли немилице Ранка,
Непусти му ни проговорит' тужномъ.
Затимъ ниє іошъ ни луна дворогъ
Знакъ на небу показала зрачный,
Ал' се Ранку Венера ублажи,
Све на молбу Грацiя умылны,
Конна є дотле наше жертве.
Оне њему нову даше лѣпу,
Много лѣпшу и болю одъ прве,
Онъ у ньойзи сву да гледи радость,

Любавь нѣна докъ му є у тами,
И да може ню познават' крозомъ,
И нѣне се нагледат' лѣноте,
Ал' у мысли текъ да му є лѣпа,
А у срцу да осѣћа жаре.
Ине ньойзи Идеалъ є дато.
Све дивоте и драженти неба
Немогу се нѣкомъ сравнат' створу,
У тренутку край му сваке среће,
Ал' іой равне ту на земльи нема,
У тренутку божіе и земско
Онъ осѣћа у сливеню благо;
Кадъ разстанка настану му часи,
Тужнымъ срцемъ оставля є плачанъ,
Ал' у сами она нѣга тражи,
У наручи сама му се баца: —
„О Венеро! милостива Бого!
Зашт' у смртномъ неподари тѣлу
Твомъ любимцу ту лѣноту у часть.
Чуй! за смртне ниє даръ одъ плода
Те высоке божествене лѣпе."
Петъ є дуги у той любви лѣта
Младый Ранко проводіо срећанъ,
Онъ є лиру загрляво често
И текъ редко дао чути гласа.
Садъ у тами сѣдећи подъ липомъ
Заче свою найнилію пѣсму:
„Люби родъ свой прће свет' на свѣту;
Ал' да т' ниє то текъ єдна мысо:
Люби лѣпо у младости цвѣту,
Съ лѣпымъ добро докгодь будешъ дисо."
То свршивши дугу свали губу,
Съ єдног' плеча баца є на друго,
И дижући небу взоръ унилый
Спази да се нешто живо миче;
„Ближе! Ко є?!" — „То є твоя Милка,"
И полети нѣму ширеѣ руке;
Онъ ладнокрвъ узе далѣ пѣват':
„Што є туђе, немой назват' твое,
И на вѣки некъ те залудъ тражи.
Чуй, о Милко! шта ти жице пою,
Сће су т' рѣчи суста и лажи."
На то Ранко устане и оде.
Сутра нађу изподъ исте липе,
Гди є любавь хтѣла му подпети,
Разкаяну мртву лежат' Милку.
За њом горке точи Ранко сузе;
Идеалу „Милка" даюћ' име,
Грозне смрти начекива часе.

У Н. Саду.

К. С. Поповићъ.

КРИТИЧЕСКІЙ ПРЕГЛЕДЪ СТИХОТВОРНЫ ПРОИЗВОДА Г. ВУКАШИНА РАДИШИЋА.

(Продужење изъ № 5.)

Садъ да се пратимо описаной непогоди морской Г. Радишића. Описъ овай само є две цѣли имати могао, или непогоду као сталшу и велику ону опасность представити намъ, у коіой се сачинитель налазіо, и тимъ побудити у нама симпатетическо чувство, или страоту ону на ползу Божіегъ величества и славе употребити. Г. Радишићъ избрао є себи прву, покушавао є т. е. страоту ону непогоде и њена на лицама появљена слѣдства описати, но тако мртвымъ боями и тако слабомъ вештиномъ, да читатель на ту мысао пасти мора, да му є овако выспреный предметъ сувыше маловажнымъ се показао, и да га є само као мимогредъ споменуо. Сила симпатетически чувства, коя намъ у појавама страа и ужаса смесомъ радости и страа или жалости срце изпуњава, при првомъ угледу описаны оваквы појава подиже намъ любопытствомъ и особитымъ предчувствованћемъ груди. Какво чудо, што намъ се срце, приликомъ осућеногъ оваквогъ любопытства и особитогъ очекиванја, съ негодованћемъ одъ поете одвраћа? Тако є съ предстоећомъ буромъ Г. Радишића. У очекиваню чрезвычайногъ и страшногъ, налазимо сакатый породъ силе уображеня, и двоумће насъ обизима, да ли ћемо се оваквой накази смеяти или є сажалѣвати. Нечудимъ се, што є у описиваню страа на броду налазећи се лица погрѣшіо, будући є у томъ необходимо нужднo знанѣ човеческе природе, знанѣ, у каквымъ се сполящымъ знацыма чувства човека показую, кою Г. В. Радишићъ ніе можда приликe имао штудирати, но чудимъ се, што му се сила уображеня, у другимъ маловажнымъ приликама сувыше дѣятелна и жива, овде са свимъ мртва показала. Страота бурно узколебаногъ мора, силный шумъ беснећи вѣтрова, и грованѣ таласа ужасно подигнуты, претећи намъ сваког тренутка, да насъ у разтвореной мрачной пропасти поклопе, — ова велимъ страота ево како є описана:

„Юче бродъ намъ
Одъ њга стешњенъ, челомъ му планно,
Да жертвомъ њга не справи Нептуну,
Комъ царсто ево црно море
Кипти жертвенцыма красимъ, гойнымъ.

Я незнамъ шта овде страшнога има! Грдно оно подизанѣ и спуштанѣ брода назвати клањањемъ, исто є тако неупутно, као „жертвенце“ именовати „красномъ, гойнымъ.“ За показати пакъ слѣдства такѡ страшне буре вели даљ:

„Све є по броду намъ
Умукло живо. Бродњлади безбрижность
Губляу съ лица; страхъ и њима
Чело набраше.“

Што издатель рѣчника душевногъ живописања Ле Брина одъ живописца захтева, да є физіогномъ и испытатель срца човеческогъ, да у чертама и промѣнама лица унутрашнѣ душевно станѣ човека познае, да є съ њежнымъ чувствомъ оборенъ, како бы се у свако станѣ характера изразити се имаюћегъ поставити мого, и да готовость има, да га сваким характеромъ, о комъ мысли, и сходне томъ черте и промѣне лица себи живо представи — то се исто и одъ стихотворца захтева. Да є Г. Радишићъ са способностима овимъ снабдѣвенъ было, небы овакву погрѣшку у описиваню спољашњи знакова, у кома се унутрашнѣ душевно станѣ као у огледалу огледа, учинїо, и страа и ужасъ са бригомъ и жалосћу замѣнїо. Єръ безбрижность, замышлѣно мучанѣ и набрано чело, знацы су њѣки бриге и жалости, а не страа. Овога пакъ и ужаса, кои се у овако очевидной опасности неизбѣжимо, особито кодъ слабы душа пораћа, кое свѣдомосћу душа никакавъ опоръ претећой опасности нису у станю дати, главни знаци есу слѣдуюћи: бледоћа, накострешена коса, очи яко отворене, дивљій погледъ и яко отворена уста, а никадъ набрано чело. Кое Виргилїеву Енеиду читао, тай є безъ сумнѣ на самомъ себи искусїо, шта є вештина стихотворца у подобнымъ приликама у станю учинити. Нѣговъ морске буре описъ дише намъ, и преко волѣ наше, власи, кожа намъ ѳе ежи, и срце намъ стрепити стане, као да се сами у средъ оне страоте и пропасти налазимо. Не само сила уображеня, коя му као живописцу образе представля, у ономъ поредку, у комъ се у природи показую, но подпомаже га и вештина у самымъ рѣчма природне у појави звукове подражавати. Подражаванѣ ово природны звукова *), кое вештый изборъ оны рѣчій саставля, кое стицанѣмъ тврды или меки писмена, кратки или протегнуты слогова, оне исте звукове произносе, кои природиу какву појаву прате, нигди се кодъ Г. Радишића неналази, а исто тако ни подражаванѣ природнога у појави реда и споляшњи знакова.

Пошто є овако буру описао, савѣтуе Музу, да одбаци съ њимъ „страву,“ и зове є „броду на горњицу.“ Ту му се указуе непрегледимый просторъ мора тихо колебаюћегъ се и надъ њомъ плаво разливено небо. Ова толико привлекателногъ у себи имаю, да се душа човечія, рѣкомъ жарки чувствованя одучена, радо у безконечню губи. Изъ сравнѣня онакве страшне, до скоро грознома смрћу грозивше намъ, у неизслѣдимой пропасти успаване, подъ нама и више насъ тако на далеко разпростре с и л е са слабымъ одпоромъ, кои смо іой у станю дати, увидивши ничтожество наше, помоћу фантазіе подижемо се више зіяюће пропасти у свѣтове вѣчногъ мира и блаженства, тамо гди насъ никаква земна сила уништити неможе. Нашавши ту своє прибѣжиште и конацъ свію жеља и теженя наши, оружани свѣдомосћу, непебѣдимомъ, надъ свима земныма узвышеномъ силомъ, враћамо се ономъ предмету, одъ когъ смо мало пре стрепили и — мѣсто страшне слутнѣ, неизбѣжне смрти, налазимо садъ у њемъ образъ Божіегъ величества и славе. Съ неизказанымъ узхићеньемъ лебдимо садъ надъ њимъ; изъ магловите дальине дише намъ у лакомъ ветрићу духъ божества, у тихомъ шуштаню таласа чуемо гласъ славе и чисте побожности; душа се у нама топи и чисто се у источникъ величества таквогъ прелити тежи. Оваква се одъ прилике чувства у срцу стихотворца у таквомъ случаю пораћаю; но душа Г. Радишића за вышій полетъ и чисте радости неспособна, само се са празнымъ образима увеселява, кое іой сила уображеня као дѣтету лутке подноси. При првомъ погледу на пространо море породившу се мысао о Богу и нѣговой „премудрости“ у слѣдуюћимъ рѣчма изражену:

„Боже
Фалимъ те! тучне ли оку наше!
Где образъ ясанъ твоє премудрости!“

удалява и помрачава сила уображеня поставляньемъ свои образа. Овой сасвимъ преданъ стихотворацъ нашъ описуе мале таласе тако, да се сваки умный читатель чудити мора, како се є истый саставакъ у свѣтъ пустити могъ. Ту „десница сунца шарну снуе мору одећу, труба запира уређуе войнике, на њима плава одећа, а на овой сребрна огрла, навезена претима морске пене; сумње вой-

*) Види Срб. Лѣтопись год. 1838. часть II. на страни 117 „о звукоподражаніи.“

ницыма на главу натиње златомъ ткане калпаке, за калпацы челенке убране.“

Пошто е сила уображења овакву комедію изиграла „излази паметъ“ стихотворца „предъ стегнуто му срце и замућеный по глави умъ съ речію Мудраца: „Одъ смрти пловнике дебљина даске бродне само раставаја.“ “ Саме су оне рѣчи у стаю срце му стегнути и умъ по глави замутити, што сва страота беснога мора ніе учинити могла. Овакавъ е страо после овакве радости и одане славе Божіе природи нашой противанъ. Слѣди овакве страшне природне појаве немогу се ни изъ срца онога, коя ю често у животу искушава, такако и брзо изгладити, то ли онога, кои е исту првый путь у животу видіо, и комъ е стражалость тако љубљена жена на броду удовоила. Она дакле страота морала е дуго предъ очима нашегъ пѣница стаяти и опасность му прошасту живо представляти; како е пакъ истый, безъ сваке дане му помоћи разума и безъ сваке духа самосталности, при погледу утишаногъ мора стра заборавати, Бога, као виновника избављења његовогъ одъ очевидне смрти, само мимогредъ споменути, а напротивъ тога дѣтински съ талисма се забављати мого, и какву су саме рѣчи мудраца, после таке разсеяне забаве, силу имале, да му „срце стегну и умъ по глави замуте“ — я немогу да изтолкуемъ. По моћ мнѣнію требало бы, да се е овы рѣчій и безсмртія своегъ у почетку сетіо, што ниже наводи, на после да е „трубу заиира“ слушао, и „уређиванѣ войника“ гледао. Где е срце ладно, ту е само вештина помоћу силе уображења, но и то єдва у стаю празнину срца допунити; где пакъ поредъ ладногъ срца ни вештине нема, ту се лира у дромбулю претвара.

(Продуженіе слѣдуе.)

НЕ БУДИ СТРОГЪ НЕСРЕЋНЫМА, БРБО СИ И ТЫ ЧОВЕКЪ.

(Съ Грчкогъ.)

Георгіе IV. стрицъ саданѣ кральице енглеске, ловећи єданпутъ близо Уйндсора, пресѣче ловъ изъ сострадања ко умореномъ коню своемъ; тако полагано јашећи самъ путемъ крозъ шуму, чуе неній жалостный лукъ, и окренувши коня къ той страни, дође на єдно мѣсто, где подъ гранатымъ растомъ єдномъ на малой славной простирки паће съ душомъ борећу се Циганку. Сишавши се съ коня потрчи къ њой и запыта тропутъ ту єдну за болесницомъ плачућу дѣвойчицу: „Како ти могу помоћи, љубезно дѣте мое.“ „Майка моя, Господине,“ одговори дѣвойче, „хтѣла е да іой свештеника доведемъ, кои бы е поучіо и молитву іой пре негъ што издане очитао. Ютросъ отрчимъ у Уйндсоръ и потражимъ свештеника, но невећемъ никакогъ да дође и да се Богу за умираюћу ми майку помоли.“ Смућено лице умираюће посвѣдочавало е, како е горко за тимъ неполученѣмъ тужила. „Мене е ћерко, самъ Богъ послао,“ рекне Краль, „да поучимъ и утѣшимъ майку твою.“ После сѣдне на єданъ завежлай альина, узме руку жене, изиеви іой шта е грѣхъ, и каквымъ се начиномъ овогъ опроштенѣ получава, тврдомъ вѣромъ на Христа Спасителя. Рѣчи његове чиняу се да су дубоко упечатлѣнѣ учиниле на срце њно. Очи іой се разведре, умилно смѣшенѣ показиваше се на бледнмъ устима њнимъ; душа іой одлети, посѣти свѣдочанство Цару Царева о вѣрности земногъ служителя. Међу тимъ спроводница Цара, незнаюћи где е, стану га тражати, стигавши, нађу га сѣдећа близо умерше и тѣшећа плачућу дѣцу. Онъ се дигне, пруши неколико дуката бѣдныма дѣвойчицама, обећа имъ, да ће водити попечење о њима, и рекне іймъ, да се Богу моле, и на њга надежду полажу. Потомъ убрзавши сузе съ лица, пође се на коня. Привреженици њгови стоју ту у себи чудећи се. Лордъ ћаше говорити; но Њгово Величество, окренувши се Цыганима, и указавши бездушно тѣло и плачућу дѣцу, рекне съ великимъ побуђенѣмъ: „Милорде? ко е овима ближнъи бно?“

Євтиміе Аврамовићъ.

НОВА КНЬИГА.

Драгутинъ Краль Србскій. Жалостно позоріе у 5 дѣйства одъ Атанасія Николића. У Новомъ Саду 1844. печатано писмены Іована Каулиціе, ц. кр. пр. типографа. — На 8-ку, стр. 200.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

ВЕЛИКА НАРОДНА БИБЛИОТЕКА БЕОГРАД

№ 8. У Суботу 19 Февруара 1844.

НѢСНА

ЮНАКА ЕЛЛИНСКОГЪ.

(Преведена вольно съ Елинскогъ.)

Мѣсецъ негда текъ в обасно,
Чадоре є Грчке осветлио,
Свудъ су страже, пѣва Пелопида:
„Ай ноћници, полетите вѣтри,
Тамо милой Елладi ми ив'те:
За предрагогъ славу отечества,
Та за славу Елладе ми любке
Овде стонмъ и на стражи смртной;
Долину є душманъ напуніо,
Ватре су му ка' и неба звезде,
Али ноћь є юнаку година
Еллинъ жуди мейданъ дiелити,
Еллинъ готовъ, ослонъ му є коплѣ."
Нак'ъ проклята, што икада може:
„Како сунце нам' указе лице,
Бой ће почет' Еллинъ съ душманима!
Данъ є славе данъ є и юнаштва!!
Погинемъ ли, у руци ћу съ коплѣмъ,
За слободу и за отечество!!!
Опет' любки летите лахори,
Све оглас'те Елладi ми драгой:
За безцѣногъ славу отечества
Та за любавь Елладе достойне
Бораць самъ ти я вѣчтый овде,
У полянu, међ' тион душмани."

Ч. Ч. Ч.

ЖУМБОРСКИ УСКОЦИ.

одъ И Срезнѣвскогъ.

Међу Купомъ и Савомъ, на граници Крайской и Хрватской, пружаю се, више нег' на петъ миля у дужину, према истоку грдне планине, прорезане дубокимъ долинама, кое камените клисуре стежу, — а по врьу покривене непроодимъ густимъ шумама. Неколико горски' потока' пробили су крозъ стене, те стичу — єдни на югъ у Купчину, што се у Крону слива, — а други на сѣвероистокъ у Брегану, коя опетъ пада у Саву. Ниже урвине одъ тога камена покривене су црномъ земльомъ и травомъ, а друге се дижу као исти градови; гдигди по провалама влажне су се гудуре начиниле. Стазице вію се и пружаю све умке на умку, изъ планца у планацъ, съ долине у гору, те воде путника на брдо св. Хеере (Хертруде-Балеше), одкуда видишъ све то подгорѣ као на земльовиду, а изанъ' скоро сву Штаерску съ єдне стране, а съ друге источну Крайску до Вишнѣбора (Weichselburg), съ треће опетъ на югоистоку, за Купомъ, турску Украину и Плешовицу. То є Жумборштина, као што є сами становници њни називлю. Она є недавно, у XV. столећу, была іошъ готово необытавана пустиня. И данасъ іошъ не єданъ Крайнацъ и Хрватъ слуша о страотама, коєно, веле, да тамо путника очекую, те никоме и недоће на умъ, да туда путъ отвори, већъ обилазе дивлю пустошъ обаломъ Саве или Купе. Само се градъ Жумборъ (Xumberg, Sichelburg) ту дизао, као гнѣздо ластавице, затворенъ низомъ околны' гора', граћенъ Богъ зна каде и одъ кога, па после разрушенъ. Жумборштина почела се населивати одъ XV—XVI века. Срби Бошняци сакривали су у то време родбине своє одъ Турака', куда є ко могао; неколико родбина' пребегне амо, те покаже путъ и другима; тако ти населе Жумборштину Ускоци, и она се поче називити „Ускочкомъ планиномъ." Одъ то доба остане Жумборштина у Ускока' до данасъ, непроменивши дивљега своєга изгледа, као што ни Ускоци непроменише ни стары' своє' обычаје,

ни старога своєгъ имена, назвлюћи сами себе Власима (Лахима).

Гледећ' на њи и сравнююћ' и' са западнимъ и источнимъ суседима, лако може путникъ приметити, да су насељанци или останци давашњи' населбина'. Они люди имаю сасвимъ особитый значай сполашный, кога ние ни у Хрвата' ни у Крайнаца'. Међу њима нећешъ наћи ни плавы' власи', ни умиляты' њежны' лица', ни момка безъ бркова', ни девойке да се бои сунчане пушке, нити познаности у очима тежака, ни у женице отвореного осмеа. Свуда є тамо црно око, пуно поуздања у себе, а неповерена у другоме, пламенъ чувства, то накости то доброте, само подъ пепеломъ равнодуша; размерена збильность чункарца у кретаню, стидльивость — но не страшливость жене у дочеку; сви су научени трпити, и за то силе имаю; привикнути су оглёдати силе свое; у њи є обзорность, — коіомъ свагда влада неустрашивость, — пештина природу побеђавати, — и свако одпорство противу напасти живота. Ускокъ нећути только предъ оним, кога држи за пріятеля; онъ неуме предъ єднымъ быти учтивїи, него предъ другимъ, али се никадь неће заборавити, никадь збунити. Онъ є правичанъ, па и кадь неможе правично поступати, ни онда се недае лажи и изговорима. Онъ у души ние накостанъ, али увреде нерадо прашта, и кадь се свети, заборавля често и саму свою честь. Подсмевачъ и неможе да буде, као што неможе ни презрена да неуказуе према ономе, коме се другій руга. Веракъ є речи, па є нећне издати ни подъ мукама. Новцима неда се подкупати, па се и неваверава ономе, кога є за новце найміо. Крадљиваць онъ нећне да буде, но опетъ ние му башъ срамота присвоити себи што неприпада Ускоку. Има и' свега око 7000. Већъ у XVI веку были су они подчињени уредбама и служби воєно-граничной, те и до данасъ остали су као граничари; и одброви су Словинской регементи, у коіой составляю две кумпаније*): № 11 Оштричку, № 12 Жумборску. Свака є ова кумпанія раздељена на општине, коима управляю старешине, или, како су и' одпре звали, кнезови, — и наоди се подъ главарствомъ свога капетана. Премда веле, да су уредбе прекрасне, коима су имъ права и дужности одређене; ал' є опетъ лако видити, да у ствари сасвимъ нису то, што на артіи.

*) Сва, што є овакимъ словима писано, они тако зову.

Терети воячкога тежака свакога бы изъ трпељивости натисле, коя се ние научіо трпити, као што уме трпити Србинъ, и ови терети су тиме тежи и тврђи, што се нераздаю по єдналой мери, већъ само по ћуди капетана, често и безъ потребе законске. Куда бы годъ ишао Ускокъ, или на роботу, или на войску, или на кордонъ, мора се о своемъ лебу ранити, и то не можда по неколико дана, већъ и по читаве месеце. Онъ понесе до душе на леђи толико крумпира, колико и' њи може, али неможе понети толико, колико ће му требати, па га мора често у три пута скупаль куповати. Често га одреде на роботу на неделю дана тамо, куд' му треба три — четири дана ода, на место 16 — 20 дана', што є потрошіо, опишу му само 8. — Другда пошлю га опетъ тако, — па текъ доцніе Ускокъ дозна, да то ние была царска служба, већъ робота каквомугодь поглавару, што га самовольно на свою приватну службу узима. Догађало се више пута да су имъ набацали порезъ у име царево, а Ускокъ, свето штуюћи волю царску, плаћао є незнаюћи да тимъ ощлаћуе само дугове раскошногъ поглавара. Састану ли се два — три старія Ускока, одма ће повести разговоръ како се зло закони изкрнуюе; ту можешъ садъ чути, што никадь невровао небы, што бы ти се чинило да є немогућно и што опетъ уме сносити Ускокъ ка' и свакій другій граничаръ.

(Продуженіе слѣдуе.)

КРИТИЧЕСКІЙ ПРЕГЛЕДЪ СТИХОТВОРНЫ ПРОИЗВОДА Г. ВУКАШИНА РАДИШИЋА.

(Продуженіе)

Садъ му се указуе вечернїи сѣтъ тихо тонећегъ у море сунца. Какво позоріе за пуно и чувствително срце, за благородну и сѣтомъ невечернїимъ осіяну душу! — Света она хармонія, коя се у благой сѣтлости, у руменой воздушности и тихомъ мору усхићеномъ оку представля, тако намъ удешава душу и срце, да намъ се богатый изливъ унутрашнїихъ спокойства и усхићења на лицу читати може. — Са чезновћмъ сунца постепено и вечернѣ оне румени, осећамо и у души нашой промѣну. Разумъ, подпомагань сполашнымъ окрестностима, излази са своимъ сравнявањемъ и размышляња-

њѣмъ. **У** грдномъ ономъ простору, плавымъ небомъ и моремъ заключеномъ, лишеномъ свакн предмета и видимогъ живота, гди само сунце животворный свѣтъ свой разсипа и животомъ испуњава, сматрањ, како се величествено и овай единый живота пламенъ гаси, таквомъ нам силомъ обузима душу и срце, да чувство саболѣзнованя и мысао на вѣчне природне промѣне, мысао на умрлость нашу никакво друго земно чувство надвысити и надвладати неможе. Погружени у размышлявањ вѣчны свете природе закона, обузети грозомъ будуће смрти, а подпомагани окружаваюћомъ насъ гробномъ тишиномъ, кою тихо шуштањ таласа іошть страшніомъ чини, повраћамо се у сами себе, тражећи разрѣшеніе неразрѣшиме загонетке. — Да є чувство ово обште, кога се стихотворацъ поглавито придржавати мора, да се подобне мысли, данымъ и найманьимъ стихотвораца поводомъ, у сваком породита мораю, и да се на овый начинъ найвећа слобода сили уображеня и фантазіи читателя дае, кое свакій стихотворацъ у виду имати треба, мыслимъ, да є изванъ сваке сумнѣ положено. Съ оваквымъ мыслима дакле требао є Г. Радишићъ да читаоцѣ свое забавля, или имъ повода къ таквомъ размышлаванію даде; овакву є симболику употребити требао, ако є желіо, да га свакій радо и съ похваломъ чита, да свакій, кадъ књигу изъ руку пусти, усхићена, оснажена и узвышена у внутрености себе осети, мѣсто што насъ є съ митологіомъ одъ предмета удалыо, и горнѣ мысли, кое бы се непосредствено у нама породиле, гомиломъ Делфина, Нереида, Хора и риба претрпао и угушіо. — Да є хармонію ону свете природе у вечернѣмъ зраку изливене у хармонію душе своє прелю и претворіо; да є у чувствама своимъ чистоту нравствености свое, силно теженѣ духа свога къ хармонія и къ чистомъ спокойству одкріо и изявіо, постао бы одъ простогъ стихотворца душевнымъ живописцемъ.*) Кадъ предпоставимо, да лѣпа вештина само човека као појаву за предметъ своій има, и да се све остале у природи појаве само односително на њега истомъ вештиномъ представлати мораю, нећма се увиђа увѣтность примѣтбе моє, а одбацителный описъ његовъ залазка сунца, као што слѣдуе:

„Шта і' оно? — западъ ясной у светлости
Савъ огрезнуо! Съ неба где силазакъ
Топлећегъ Феба миле Хоре
Празную; Нептунъ вечерасъ златног'

Назвна гостомъ, спрема му постелю.
Да, векъ' се съ морскимъ царомъ онъ руку;
На дворскій прагъ му ногомъ ступи,
Унесе златну и главу съ теломъ!

Нерайде клану ясным' гр'оцама,
А коло морски изводе жителы,
Делфини ево коловоће
Море прострелюю, тутань чине,

Где безсмртницы полюбцы' с' посипаю.
Нерей имъ каже богату трпезу,
Обиліа с' купа, чаше звоне,
Срећно веселѣ имъ, мирань сапакъ! —

(Голуб. III. часть, стр. 192 и 193.)

Шта може у оваквымъ образима лѣпога быти, где ни природе ни идее нема? — Шта се може о ономъ стихотворцу заключити, на кога оваквый выспреный предметъ тако мало дѣйствуе, и когъ се срце тако ладно у прозаводу изявлюе; когъ фантазія и сила уображеня, разслабљена и за идее неспособна, митологію, као клястый какавъ сиромашанъ штаку, за подпору свою узима; кога умъ, могућство идеа, са тошенѣмъ сунца, тоне и губи се? — Каква є то сила уображеня, коя рибе у коло вата и Делфине имъ за коловоће дае, те се тутань

*) In thätigen und zum Gefühl ihrer moralischen Würde erwachten Gemüthern sieht die Vernunft dem Spiele der Einbildungskraft nicht müßig zu; unaufhörlich ist sie bestrebt, dieses zufällige Spiel mit ihrem eigenen Verfahren übereinstimmend zu machen. Bietet sich ihr nun unter diesen Erscheinungen eine dar, welche nach ihren eigenen (praktischen) Regeln behandelt werden kann, so ist ihr diese Erscheinung ein Sinnbild ihrer eigenen Handlungen; der todte Buchstabe der Natur wird zu einer lebendigen Geistessprache, und das äußere und innere Auge lesen dieselbe Schrift der Erscheinungen auf ganz verschiedene Weise. Jene liebliche Harmonie der Gestalten, der Töne und des Lichts, die den ästhetischen Sinn entzückt, befriedigt jetzt zugleich den moralischen; jene Stetigkeit, mit der sich die Linien im Raume oder die Töne in der Zeit aneinander fügen, ist ein natürliches Symbol der innern Uebereinstimmung des Gemüths mit sich selbst und des sittlichen Zusammenhangs der Handlungen und Gefühle, und in der schönen Haltung eines pittoresken oder musikalischen Stücks malt sich die noch schönere einer sittlich gestimmten Seele.

Schiller.

по мору чини? — Кадъ бы живописацъ, кои у єдну категорію са стихотворцемъ спада, ову гомилу Богова, као што овде слѣдую, овай покоръ описао, ко бы, само два ока имаюћи, погодити могао, да є то — залазакъ сунца? — Само нагомилаванѣ грчки Богова, коимъ є наша поезія тако славно обогаћена, безъ одношеня на вышу какву идеу, у стихотворству предъ моимъ очима никакве важности нема. Докле ћемо се съ митологіомъ ограничавати и съ туђимъ Боговима храмове наше китити? Докле ли ћемо се у тумаралишту томъ као муве по затворевой соби витлати? — Проћимо се већъ єданъ путъ неумѣстногъ употребляванја митологіе, ако нежелимо, да намъ производи наши на одећу одъ самы закрпа разне боє и матеріе составлѣну наличе.

Изъ предреченогъ може се и последнѣ части оде ове естетическа важность и цѣна заключити, коюа, да небы читательница дугимъ претресанѣмъ теготанъ было, съ ћутанѣмъ прелазимъ, а обраћамъ се другимъ производима нѣговымъ.

(Продужеће слѣдуе.)

НАЙСЛАВНІИ НѢМАЧКИ СПИСАТЕЛЬИ БЫЛИ СУ СЛАВЕНИ!!

У ческомъ листу „Квѣти“ у єдномъ допису изъ Беча читамо слѣдуюће: „Лессингъ долази изъ чисте славенске породице. Нѣговъ є отацъ было пасторъ (лутеранскій свештеникъ) у Каменцу (у Лужица), и морао є, како се само по себи разуме, славенски знати, єръ є у томъ єзыку проповѣдао. Лайбницъ є свое име одъ славенскога изетимологисао, т. є. са славенскога превео (види Колларовъ Цестописъ). Кантъ се родіо у Краловцу. Нѣгово є име польско (Kant), а породица тога имена и данасъ у Польской живи. (Анекдота о Ивану Канту и лупежима.) Фихте родіо се у Раменову у горньой Лужици и нѣгова породица имала є, казуе се, некадъ славенско име. Многи учени нѣмачкога народа имаю славенска имена.“

ПИСМА ЗНАМЕНИТЫ СРБА.

(Г. Ив. Човрливу.)

Любезный Сыновче Здравствуйте!

Случило се да самъ ваше писмо второ ючe у неделю приміо, у кои данъ по обичаю было самъ цѣло после подне кодъ Господина Генерала; и имао самъ довольно времена, о послу, кои сте ми наложили, беседити. Онъ неима ништа одъ противъ васъ учинѣны доношеня при себи. Онъ ми є и пре овога често о вашой фамилји, и подобнымъ другима у нашемъ народу говоріо, и увѣравао, да се таковы мора наша канцеларія примити, да получе благородство: и при хотећой учинити се комисіи, да се никоме сатворити обида неће, противъ кои се учинѣна доношеня не засведоче. Сума дапле нашега разговора ова єсть, да то, што вы чрезъ ваше писмо къ мени желите, неможе се имати, но да Г. Генералъ вашу фамилію међу првима именава, и да онъ жели, и савршено узда се, да ће вашъ домъ немешство получити, заедно и съ другима одъ подобны фамилія. Я поздравлямъ васъ срдечно и све ваше у дому, желећи да се опетъ у здравлю видимо, пребывамъ

У Бечу Февр. 16. 1792.

Вашъ искреный любитель
Д. Обрадовићъ.

ЯРЕ И ВУКЪ

(съ немачкогъ.)

Коза отиде на пашу, а остави свое младо яре у кошари, заключавши добро врата, и заповедивши му, да никоме не отвора врата, но само њой. Вукъ, крїоћи се около кошаре, чуе то, и како коза измакне, дође предъ врата, почне лупати, и козіимъ гласомъ вречати, заповедаюћи яретy, да отвори врата. Яре позна превару, и рекне: „Ты вречишъ, истина, како годъ моя мати, но я видимъ крозъ пукотину на врати, да ты ниси она.“

НАРАВОУЧЕНІЕ.

Послушаніе къ своимъ родительнма деци є полезно и спасително.

Ангелина Лазићева.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Кньигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 9. У Суботу 26. Февруара 1844.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ БЕОГРАД

ДУХЪ ВРЕМЕНА ПРЕДЪ СУДОМЪ РАЗУМА.

НАРОДНОСТЬ И ЄЗЫКЪ.

(Изъ прилога къ Вечкомъ Зрителю.)

Како є то, да у наше време, кадъ су сви о обштемъ свѣта грађанству, о свеобштемъ саюзу братскомъ, кои бы све народе ове землѣ у єдно саставляти имао, пре некогъ іошъ времена међу найобичніе и найвећма разпространење идее принадлежали, садъ се на єданъ путъ међу поединимъ народима тако жестока борба за єзыкъ узпалила, као што на пр. међу Немцима и Данцима, међу францускимъ и нѣмачкимъ Белгіянцима, и међу Мађарима и Славенима трае, — и како треба да мирный и незаузетый човекъ о овимъ борбама мысли и суди?

Ово нытанѣ буде онамадъ у дружтву изображены и мыслећи мужева предложено, кои су се обычно о пометнимъ стварма разговарали, а не о лулама, цигарама, алшинама и дѣвойкама, као што на жалость већа часть наши млады ветрогоня обычай има. Єданъ изъ дружтва покушао є овай задатакъ одъ прилике на слѣдећій начинъ рѣшити:

Космополитизамъ плити обште грађанство свѣта изтрошило се є; може быти да има іошъ по гдикои сироманшный филантропъ, кои четири зида свое собице као четири части свѣта сматра, и осимъ свога тврдогъ књигоздателя и крчмара, кои неће више да му посуди, мало што одъ осталогъ бѣлогъ свѣта познае, да велимъ такій за себе живећій књижный молицъ о космополитизму сања; но сви пametни люди, кои су баръ єдну часть наше земальске планете са отвореними очима и ушима, и здравымъ чувствомъ прошли, добро знаду, куда бы ове съ почетка невино-милостиве, но доцніе опасне и безумне космополите, кои бы све поравнати хтѣли, заедно са њиховымъ патріархомъ Жан-Жаковъ (Русо) затворити требало. Єръ докъ су они мыслили, да трагъ природе слѣдую, кои є све саздано, лица и народе, єднакомъ любављу загрлила и устроила; докъ су они са кривимъ рукама стубъ постоећегъ реда дрмали, мыслећи да се сва на свѣту неєднакость само овоме реду приписати има, пали су они у то єдино пагубно заблуђеће, да природу нису познавали, и да нису разумели њенъ поучителный гласъ. Та коме нис познато, ма да бы и найпростіи селянъ было, да є природа у своимъ производима безконачно многострucна, и различита, да є она наворъ одъ миліона различны вида и нагледа, кои су, покоравајући се обштимъ непремѣнымъ основнымъ законима, сви изворный свой печатъ и образъ непремѣнѣнъ и неповређенъ прозъ нладе година на себи задржали? А найобичніи разумъ мора и ползу и благодать ове у неизброене граве раздѣлене разновидности створены суштества припознати; та помыслимо само и представимо себи свѣтъ, кои бы єдина велика њива, безъ брегова и долина, безъ рѣка и єзера было, у комъ бы само єдина шума растова или само єдино билѣ кромпирово растло, а кои бы сами лавови или сами магарци оживлявали, а єдино философія и обратно сами дивльи Арапи обытавали, занста бы се свакій съ драге волѣ одрекао живота у такомъ свѣту! — Но ако є дакле ова разновидность суштества основно правило у цѣломъ саздању свѣта, то є занста дужность сваког поєдиногъ створења, природну свою разлику и особитость непромѣнити и утамапити, нити друго што хтѣти быти, него ово, што га є природа произвела, него на-

противъ свою особеностъ и своя природена свойства вѣрно и благодарно сачувати и задржати. — Та и у границама ове особитости има опетъ неизказано многе постепености, кое све поединo суштество проћи може, безъ да зато своју природну свойственость одбаци. Но како суштество преко ове границе своје особитости прекорачи, и у кругъ други суштества прелазити почне, заиста та свакій кораћ ближе води къ неправилности и погрѣшности. Тако на пр. човекъ може быти добарь и зао, паметанъ и малоумanъ, богатъ и сиромa, ленъ или ружанъ и т. д., безъ да зато престане быти человекъ; но како бы човекъ своје разликујуће и особите знаке одбацiо, и како бы, као што Жанъ-Жакъ, да бы се право блаженство постићи могло, чинити предлаже, престао говорити, почео по шумама четвороножке скитати се, и жирь и коренѣ ести, и тиме подобна чинити, одма бы престао правый человекъ быти, єрбо бы се одъ човечности къ звѣрности удалiо, и слѣдователно къ звѣри шумской причислити морао; — а ова звѣрадь заиста мало бы добре волѣ показала, нѣга као себи равна сматрати и у дружтво примити.

Одтудъ слѣдуе, да свако поединo суштество вѣрно треба да се држи своје особитости, ако неће само себе да изгуби и упропасти. Простъ народъ човеческій одъ вѣка є о истини овой было увѣренъ, и зато є мудростъ нѣгова о овомъ случаю положила правило у ове пословице: „Што є Богъ саставiо, то човекъ некъ нераздвaи;“ исто тако праведно є ово изреченѣ и кадъ се обрати: „Што є Богъ разставiо, то човекъ некъ несаставля.“ Я мыслимъ да наши поштени граћани и селяци нису много одъ космополитизма или обштегъ граћанства примѣтили, нити пакъ сами чувствовали, кадъ iимъ є велика армада, коя є изъ землѣ произишла, у коiой се космополитизамъ учи, њихове куће надъ главама спалила, и њихове плодомъ изобиле њиве и баште предъ очима опустошила. — Ово природно чувство свойствености садъ се снажно напротивъ наметнутногъ му космополитизма подиже, и своя противъ овога бранити почиње. Оно противоставля непознатомъ идеалу космополитизма или обштегъ свѣтограћанства нешто одъ вѣкова суштествуюће, и данасъ постоеће, и у самой природи и првобѣжномъ поредку ствари основано, а то є народность. —

(Продужење слѣдуе.)

ЖУМБОРСКИ УСКОЦИ.

(Продужење)

Премда су населбине Ускочке разделѣне на села (свега 71), но опетъ бы путникъ бадава тражiо у њи' онаки' села', каква су у суседа' њiовы'. Кое старый обычай, кое и самъ положай места неда имъ да граде куће у реду и улицама. Свака родбина има за се свой кутъ, па є млого село тако растркано, да вподкуда неможешъ прегледати све куће, што подъ њега спадаю. И цркве стое по нећой частя саме самцате на умкама; а куће — єдна — две у долу, друга на брду, єдна у густой шуми, друга опетъ гди надъ водопадомъ горскимъ. Има села' одъ три ил' четиръ газде; и убите на свако село долази по 100 душа': небы се ни могло поредка држати у тако разсутимъ селима, кадъ бы iошъ нећа была.

Маецке куће у Ускока' ограђене су одъ дрвета, гдигди и каменомъ подзидане само, — и покривене сламомъ. Плотова' и еведра' нема у Ускока; зашто нема одъ кога ограђивати свога комада землѣ, ни своѣ двора. Ако гди стое две — три кућице єдна до друге, те обычно све спадаю єдной обители. Предъ кућомъ свуд' наоколо расту дрва; мало далѣ є лея зелени, тамо амбарь, ту кошара за овце, тамо њива, ту складъ дрва' навучены' изъ шуме. Како є могао, тако се и одржао човекъ у томъ краю, па се научiо и безъ велике раскоши подмиривати потребе земальске.

Ускоци живе у великима обителима, тако да често у єдной кући можешъ видити више оженѣне браће или удаты' сестара'. У обадве регементе брои се до 600 кућа', на сваку дакле кућу долази одъ прилике по 11 людиj. Свака кућа има своѣ властитога патрона, кога свеца. Ако у єдной кући има више жена', свака бы могле извршивати послове домаће; онда се обычно ти послови даю найстарiой и найвештiой, па она уређуе и располаже свима женскимъ радима.

Њиве су жалостне, камените, да често єдва само за крумпире ваљаду, а уопште и' є и мало; на єдну кућу долази по 7 десетина*), (свега близу 4500 десетина' њива' и градина'). У осталомъ Ускокъ є задоволанъ и съ крумпиромъ, кадъ леба нема, па и немари толико за

*) 6ина десетина руска има 2500. сажења'.

њиву, колико за овце. Преко лета и есени приправљ имъ ране за зиму, а чимъ пролеће сване, пуштa и' у горе, те га нема сь њима заедно по читаве месеце, и невраћа се кући ни по самъ лебаць, већъ се рани сиромъ, млекомъ, дивљачи, глъивама, трпељиво подносећи и кишу и припеку. Овце су главно богатство Ускока. Њима се рани, њиовомъ кожомъ и вуномъ одева; њи дае за лебъ, съ њи збира новце за црве дане. Ускокъ нестара се да му е врста овада лепша, већъ само мисли како ће и' много стећи, на тдиков породице имаю читава стада одъ свои' 200 и више комада'. Къ издржаваню овада' добро помажу многе ливаде (5000 дес.) и паше. Међу тимъ каогодъ што се Ускоци, кадъ су одъ службе слободни, баве највише съ овцама, а повешто и съ ловомъ по големимъ шумама (16000 дес.), уколико имъ власть допушта, или и съ виноградима (кои 450 дес. заузимаю), у колико допушта природа, — тако имъ и жене занимаю се са ткањемъ платна, сукна, и разне полувунене пређе, и заиста се могу поносити ако не са финоћомъ свои' послова', а оно баръ ичиномъ, чистотомъ и красномъ изгледомъ. Оне милую ясне боје и шарене, па се труде да фарбањемъ даду веселость предиву, — те су вештиу ту до самога савршенства довеле, служећи се на то свимъ цвећемъ и травама, штогодъ у бедной своioй земли налазе. Ускокъ носи кратакъ сукнени плаветанъ гуњ, „кеченакъ;" необлачи га на рукаве, већъ га огрће само. Подъ њимъ има узане, бугарске, или, као што обычно зовемо, мађарске чакшире ('лаче) на каишъ, са без њимъ спреда прорезима, подпасане широкимъ кожнымъ пасомъ; и белу сукнену доламу съ многимъ пуцама, безъ рукава'. Кошуља съ широкимъ рукавима, у неки извезена плаветномъ и црвеномъ свилоmъ; а у неки везену кошулю носе само младожењ. На ногама има Ускокъ постоле (они зову и' м е с т в е), или кожне о п а н к е; на глави носи широкъ шеширъ (к р и л а т ъ), а млоги и округлу црвену капицу, и то се зове к а п а. Зими кодъ неки су се још задржале у обычаю х а л ѣ, плити дуги и широки црвени гуњви. Бркови су преко потребитый украс Ускока; једни пуштаю и косу, а други (премда све ређе и ређе) — особито оцеви оженьны' сынова' и браћу, кои е одире была обштый украс свакога оженьногъ Ускока. — Главно одело женскиня — есте к о ш у л я, бела, дугачка, по огрлици, недрима, рукавима и целимъ скутима, црвенымъ и плаветнымъ „в е з о м ъ в е з е н а;" тако исто мора бити и марама за вратъ, што зову к о л а р д е. На ногама носе шарене или црвене чарапе ('л а ч и ц е), а на њи' п о с т о л е или о п а н к е. Девойке неносе ништа више преко тогъ, осимъ што на кишовитомъ времену огрћу ма што, место кабанице ил' гуња (и то зову о д е њ а). По струку пашу црвенъ тканъ појасъ преко кошуљ, држећи за њимъ бритву, а неке подъ појасъ пашу и кратку прегачу (п р е п р т ъ), или и две, едну спреда а другу одострагъ. Косе плету у едань курюкъ, прилетавши му натрагъ и два мала курючића, што одъ слепы очію иду; те га иските на краю у п л е т к о м ъ одъ панглика' и различны' металички' и порцуланскиг фигура'. Привезаю око главе малинску широку панглику, заденаюћи за ню цвеће; а још више носе малинску капицу (к а п у), извезену сребромъ и шљокама, или обложену первазомъ и новцима. Жене повезаю се већомъ беломъ марамомъ (п р е м е т а ч а, п е њ а), чипкама обшивеномъ; преметачу више пута обмотаю око целе главе, до подъ самый подбрадакъ; а на два се курюка чешляю, па и' иските уплетцима, и пусте напредъ да висе низъ рамена и груди. Оне носе такође и прегаче, шарене, вунене, оддоле широкимъ ройтама обшивена, а горе на грудима налякъ на саме сукнене боядисане окрайке (р и з е), — и пашу се широкимъ пасомъ. Одозго облаче, особито кадъ иду у цркву, з у б у н а ц ъ, альину дугачку угаситоплаву одъ сукна, извезену ил плаветнымъ или црвенымъ гайтаномъ, и алватно сашивену, безъ рукава'.

(Конац слѣдує.)

КРИТИЧЕСКЇЙ ПРЕГЛЕДЪ СТИХОТВОРНЫ ПРОИЗВОДА Г. ВУКАШИНА РАДИШИЋА.

(Продужешс.)

У I. части Голубице на стр. 192 налази се „Крепка Молитва," изъ кое се види, како се стихотворацъ патрено(!) Богу молити може. Сва се молитва у нѣкълико рѣчій састои: „Боже благій" и „дакле Боже све ти с' може." Све остало ништа друго у себи незаключава, до страшный(!?) описъ главоболѣ Панне, коioй браћа не могу лека да нађу, облагаюћи му главу съ новкавымъ травульинама и ладномъ водомъ:

„Браћа сложно
Вежу можно

Биљѣ, траве
Око главе.
Пая болань
И невољнъ
Опетъ стои
Боинъ се брои! —
Теку реке . . .
Носе леке;
Водомъ пресу
Главу ирсну,
Изъ нѣ буду
Да васкуу."

Као што се изъ наслова види, предметъ є овай само поводомъ стихотворцу служіо, да топла и жарка чувства, одшесћа се на страдаюћій предметъ свой, чувства побожности чисте и на Бога положене благе надежде изліе, да у читательима подобна чувства побуди. Но одъ свега овога ни трага ни гласа! Видећи да сви лекови ништа болномъ Пан непомажу, обраћа се свемогућству Бога съ молбомъ, не да га онъ изечи, већъ да му усади крыла, те да се у Антикиру елеборомъ лечи:

„Дакле Боже
Све ти с' ноже,
Сади тила
Пан крыла,
Нек' у стыру
Антикиру
Жшво брза,
Па да трза
Елборъ витый
Лековитый
Болы своіой
Тузи моіой."

Шта є стихотворцу повода дало, да празне ове рѣчи „крепкомъ молитвомъ" назове, то ће онъ боль одъ свакогъ читателя знати, будући исте на молитву какву ни помыслити недаю. Рѣчи стихотворцу неслуже само за изражаванѣ мыслій, но и чувства свои; познато є пакъ, да се жалостна и озбилна чувства са лакимъ и єднакимъ теченѣмъ тонова у рѣчма неслажу. Како се жалость у стесняваюћимъ се прсима загушльивымъ и прекидаюћимъ гласомъ, или побожность у маестетическомъ подизаню и спуштаню гласа изилює, онако се и одъ вештогъ стихотворца, као душевногъ живописца, у стиху изражаваю.*) Г. Радишићъ, мѣсто да насъ вештымъ изборомъ стиха и пуными чувства изражаванѣмъ разжали, мѣсто да побожность топлымъ, смиренымъ и вѣре пуными чувствама чисту и выспрену любавъ къ Богу у нама побуди: онъ намъ ову већма загушује и на смей насъ дражи. Ко се о овомъ самымъ дѣломъ увѣрити жели, нека само стихове наведене брзо прочита и добро на тононе пази, пакъ ће му само уво довольногъ о томъ сведочанства дати. Свакій ће, пазльиво читаюћи, пре помыслити, да є ово подскочица каква, него молитва.

Оваква є нѣсма нѣгова „Весна майка, ружа ћерка" у П. час. Год. на стр. 138, у коіой се описує, како є Весна съ Фебомъ затруднила и ружу ћерку родила, како су є Богови на небу обдарили, коіомъ є приликомъ небо миромъ капало, и како є због заостављегъ мира у ружи, ова свакомъ драга постала:

„Бозя ниа сва се стекли
Небу капат' мыромъ рекли;
Мыръ у ружи остаде,
Драга свакомъ постаде."

(Конац слѣдує.)

*) Der kluge Dichter wählt diejenige Versart, welche sich vorzüglich zu seinem Stoffe, zu seinem Charakter, und zu dem Gange der Leidenschaften schickt.

F. F. Hofstäter.

ПИСМА ЗНАМЕНИТЫ СРБА.

Драгій сыновче, Господинъ Чокрлянъ, Здравствуйте!

Предао ми є Господинъ Терзанћъ Вашъ листъ, и драго ми є да здравствуєте, и я іоште фала Богу! здравствуємъ. За младога, што бы радъ доћи учити се, трошакъ стои, како се мысли одевати и равити, но нека бы было найумѣренїе, потреба му є 500 ф. на годину наймањ. За штампу на Влашки преведены басна метите на табакъ на добромъ папиру наймањ по 16 ф., колико табака буде. Каква су ова слова крупна, мыслимъ да ће бити екземпларъ одъ 40 табака или више. Дакле слободно можете есапити 800 ф. за єдну хиляду екземплара. Желећи вамъ свако добро, остаємъ

У Бечу 14 Новембра 1793. Вашъ

Доситей Обрадовићъ.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Кньигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 10. У Суботу 4. Марта 1844.

ДУХЪ ВРЕМЕНА ПРЕДЪ СУДОМЪ РАЗУМА.

НАРОДНОСТЬ И ЄЗЫКЪ.

(Продуженіе.)

Народи, као велика, одъ природе и самогъ Бога изъ многи членова са преумѣтномъ простоћомъ саставлѣна, поедина суштества, и као особите бытности, ясно су то увидили, да су они пропали, и да ће њихове особитости сасвимъ нестати, како они границе нѣне прекораче, и туђинству се придруже; зато се они садъ све већма, и са све ревньивіомъ бржалъивоћу и боязливоћу у свое границе скупляю, да бы себе одъ пропаста сачувати, да бы остати могли оно, што есу. — Но шта є онай правый, обште припознатый и несумлъивый знакъ народности, кои међе и границе између народа сачинява? Ништа друго, него єзыкъ! —

Као годъ што є єзыкъ ова найдрагоцѣнія и найсавршенія черта у животу човеческомъ, овай цвѣтъ човечности, кои найузвышенія понятія и представлѣнія нашегъ на подобіе Божіе сазданогъ духа, точно и ясно гласомъ изразити може, онай знакъ нашъ, коимъ се найпређма одъ живине разликуємо, и кои є самъ достаточанъ, да се човекъ одъ свакогъ створења овогъ свѣта точно раздазнати може, тако исто є єзыкъ и онай знакъ, оно свойство, по комъ се народъ одъ народа разликуе, и кое народъ чини! — Како народъ некакавъ у явномъ и домаћемъ животу своме єзыкъ народа другога говорити и употребляваты стане, већъ є съ тимъ неодвратно и свой особитый значай или карактеръ изгубіо; већъ є нѣгова народность нестала и у другу се прелила, и онъ є као народъ свою политичну вредность изгубіо и быти престао!

Но свако чувствуюће, а особито мыслеће суштество, одъ ничега се тако негрози, и ништа му ніе тако страшно и противно, као мысао, да ће сасвимъ пропасти, или да ће уништено быти; зато се то и народима никако замерити несме, ако они свой єзыкъ, као вайтврђу заштиту и обрану њиновогъ политичногъ суштествована и быћа храбро и одушевлѣно бране, држе и чуваю; — по овимъ є дакле начелама борба због єзыка и народности здравомъ разуму сходно, што више и радостно появлѣнѣ и теженѣ нашегъ времена.

Одма по свршеню овогъ разасшивања оставимъ я дружтво и отидемъ, поредъ рѣке проодаюћи се, дома. Была є ладна, но ясна и пуна мѣсечине ноћь; пунъ мѣсецъ угледао се є у таласима рѣке, кое є малый вѣтрићъ подизао, са сайнимъ авѣздама, докъ є надъ површиномъ воде танка магла пливала, као вила, кои свое прозрачно тѣло у сребрнимъ водама потока у мѣсечини купа. — У мысли погруженъ, станемъ я на брегу рѣке, сматраюћи ову очараваюћу игру воде, вѣтрића и свѣтлости. У моіой внутрености на єданъ путъ роди се мысао ова: гледай, како бледый и тихій мѣсецъ, кои толико иляда миля надъ нашомъ земльомъ лебди, ове сайне звезде, одъ кои многе іошть ни найсмѣлій полетъ ума природоиспытателя ніе достигао, и овай вѣтрићъ одъ истока, кои є одъ некудъ са брегова Хелеспонта овамо похитіо, премда су неизмѣрнимъ разстояніама одъ себе удалѣни, на овомъ мѣсту лѣпо састаю се и слажу, како се сложно сиграю као стари и добри другови; а човекъ заръ, макаръ да є и на разлычите народе разделѣнъ, да неима єдну точку све-саединаваюћу; заръ само онъ да се на ограничене особности цѣпа, и све, што є изванъ овы да као непріятељско сматра? Не, то не-

сме никадъ и нипошто быти! — Има єдна све људе саединяваюћа точка, коя се несастои само у тавномъ чувству обштегъ братимства, него у ясномъ и снажномъ увѣрењу томъ, да за родъ човечески найвећу вредность има непрестанно напредуюће нравствено изображенѣ и постояный, непоколебимый миръ. — Ово су оне две узвышене цѣли, на конма мы сви, на сѣверу и югу, на истоку и западу, тежимо. Но будући да є човекъ, у своме дѣланю и теженю ограниченъ на малый кругъ, преко кога само изредни духови кадкадъ єданъ сайный зракъ бацити, а само найзаменитїи уплывъ и дѣйство своє продужити могу, зато онъ и своя тежења опредѣлити, њима извѣстный видъ дати, и њи ясномъ меѣомъ ограничити мора; онъ дакле ради и послуе пре свега за своє сапленике, онъ ради у своемъ народу, а у духу своє народности. — У овомъ кругу цѣло његово теженѣ пре свега мора на то управљено быти, да га разумеду, што се само помоћу обштегъ средства саобштеня, средствомъ єзыка постићи може, зато онъ мора народный єзыкъ обдѣлавати, његов напредакъ подпомагати, и њга до цвѣтаня и до важности довести. —

(Конацъ слѣдуе.)

ЖУМБОРСКИ УСКОЦИ.

(Конацъ.)

Ускоци по вери деле се на уніяте „староверце“ (староверцима тамо називлю све православне) и на римляне; овы' нема више одъ 1800, а оны' око 5200. Уніятски' нурія' (парохія') има 8, а римске 3. До 1678 год. сви су были чисти православни, докъ ние было, приморанъ владика Павао Зорчићъ, да пређе у Унію; мало доцніе морало є више Ускока' одрећи се вере свои' отаца', и примити римскій законъ. Сада уніяти стое подъ управомъ владике Крижевачкога, а римокатолици подъ владикомъ Загребачкимъ. У осталомъ макаръ што уніяти називлю римокатолике бунѣвцима, а ови њи власима, живе ипакъ међу собомъ као пріятельи, на и у цркву безъ разлике иду; ама никадъ неће бунѣвацъ узети владању, нит' ће се влах ожењити бунѣвкомъ. Свештеници римски труде се да уселе у свое стадо мржню на уніяте, али имъ нейде за рукомъ. Уніяти служе се у цркви православнимъ цркевнимъ књигама, назывлюћи писмо црквено-глаголитичкимъ, а подъ ћирилскимъ разумеваю наше грађанско.

Извршуюћи обычне обреде христіянске, смешали су Ускоци неке са стародавнимъ нехристіянскимъ. Таки съ пролећа пре свега славе Ускрсъ (Вазамъ), па на тай данъ носе писана яя на благословъ (на светило) у цркву. После иде ђурђевъ данъ (светый ђураћъ). Обичай на овай данъ већъ є постао само игромъ дечіомъ. Деца увію ма кога између себе у саму зелень тако, да му се невиди ни лица ни очію, на главу му привежу млого свилены' пантлика' одъ разне боє (повезане корделе), па узъ то и црвену мараму одострагу, те му низъ леђа виси. Па га онда друга двоица воде — єданъ съ корпомъ (кошъ), а другій съ дугачкомъ подруг' сажня шипкомъ, кою кадкадъ и паките китомъ зелени и пантлнкама. Остали трче за њима. Чета она предъ свакомъ кућомъ стае, те целой кући сваку срећу жели, и домаћину и домаћици, — па онда чекаю да и' дарюваю. Обычно имъ износе што за ело. Ово дечіе полаженъ быва свагда зоромъ у ютру. После се часте тимъ, што су надобывали, ал' обычно изиђу изъ села на пусто какво место. — Одъ Дуова' почињ Коледованѣ, и траје свако вече све до Ивања дне. Предъ заодомъ сунца скупля се младежь на какво брдо ил' клисуру, свагда на отвореномъ месту, на увативши коло, певаю песме одъ старине, плешу; заводе свакояке сигре, па опетъ певаю, — а старіи само слушаю. Ноћу на Ивањданъ светкуе се Купало (кресъ). Іошъ на месецъ дана' пре свакій момакъ приправи себи брезовацъ, до два сажня дугачакъ, лепъ, правъ, кои се зове бакља. У вече скупе се момчадь на уговореномъ месту са своимъ бакляма, зажегу и' на єдномъ краю, те иду съ њима око поля. Дотле и' други већъ чекаю на комъ месту, где мора ватра горети, а то є обычно на брегу; наложивши ватру, излазе онима на сусретъ, што носе бакље, па и' дочекую. Кадъ и ови доћу, онда се почне певати, пуцати, плесати, — и такo целу ноћь траје; девойке певаю и плешу, момци певаю и пуцаю. У само свитанѣ текъ се разилазе, а предъ што ће поћи, чимъ сназе прву румень зоре, певаю песму — о Ладн. — Предъ зиму светкуе се Овчарацъ. Овчари онда враћаю стадо кући, сви обучени што ко лепше може, и съ пушкама и пиштольима, а момци неженѣни имаю за капама и венце одъ сламе и жута лишћа и гранчица одъ оморике. Силазећи съ гора' уставе се, певаю, пуцаю, па онда прислушкую небы л' чули милостна одзива одъ Ви-

да', за кое држе да по горскимъ шумама живе, — па опетъ наново пуцаю. Кадъ дођу кући, а то и' готова вечера чека, — и ту садъ веселъ постане обштимъ. — На Божићъ се пева у славу Божю. — На ново лето целиваю Ускоци єданъ другога, благодарећи узаимно на радостима проше године.

И у свадбенимъ обичаима сачувало се гдишто изъ старине. — Предъ само венчанъ младоженя съ дебелымъ кумомъ, съ два девера и млогимъ сватима, сви съ пушкама, иду на коньима по девойку, водећи коня и за ню. Она сасвимъ лице покривши марамама, и посадивши се на коня иде єдећ', а две іой дружице, па поредъ ньи и єдна или две обличне жене, иду за ньомъ пешице у цркву. Изъ цркве опетъ иду сватови невести, па се ту садъ невеста мора сакрити, — а девери є траже; — ніе се, єде се, али све безъ певаня и плесаня. На последку дае се киселый купусъ: сви устану, родительи даю благословъ невести, често са сузама и запевкомъ, па є испрате до ньиныя врата'. Запевку обузме грмлява пушка'. Кадъ се дође младоженьиной кући, наново се пуца, и садъ текъ ноћне се свирати, певати, плесати. Доцніе дође и мати невестина, или жена, коя ньно место заступа; и она се мора веселити. Целымъ веселъмъ влада обычно дебелый кумъ, кога сви мораю слушати, а особито младожења. Пуцньє и певань трае преко целе ноћи. Међу найважніе обычае, кои се ту ноћь држе, спада ауканъ: невеста, дружице и друге іошъ девойке истрче у полъ, — подалъ одъ куће — те аучу дозивлюћи Вилу: цереканъ ньно изъ шуме, или съ клисуре — єсте рћавъ знакъ за невесту, тако да, кадъ бы се цереканъ по другій путъ чуло, онда є мати кући води као невенчану, те се веселъ промени у жалость: на невесту баце широко и дугачко бело покривало, па є са запевкомъ одводе. Она се несме шестъ неделя никоме показивати осимъ домаћи'. Но опетъ се све то може іошъ срећно свршити. Девери иду матери невестиной, па іой дао кривуу заклетву „да ће быти ньной кћери по Богу браћа, да ће є они бранити и чувати, и да є неће дати они никаквой несрећи." Съ деверима могу давати таку заклетву и сви неженьни сватн. — Свадбе се найвише држе у Октобру.

Крштенъ свршуе се по обычаю цркве. Крштенима даю се имена изъ календара (Марко, Ньо, Янко, Бла, Анђелія, Марта и др.), па после се додае и презиме. До Марће Терезіе крштали су се ньъ одрасли, но садъ є оставлъенъ тай обычай.

При сараньиваню мало има што особито. Надъ мртвацемъ запеваю плакалице. За сандукомъ девойчкимъ — мораю ићи сви момци, кои су познати съ покойницомъ; а за сандукомъ момачкимъ опетъ све девойке. Задушнице бываю девети, и четрдесетый данъ, па после на годину дана одъ смрти. На задужницама приповеда се о доброме, шта є покойникъ за живота чиніо, особито ако се на войски юнаштвомъ одликовао. Жалостны' альина' неносе, само мати — кое є сына изгубила — покрива си косе, и съ врата скида коларде.

Іошъ самъ приметіо (вели Г. Срезньевскій), да свака кућа има свога патрона. Данъ овога слави се на особитый начинъ. Собу окаде тамяномъ, а на сто' метну воштаницу. Сви посседаю за сто', те пію и пою „славу."

Поредъ овы' обычая' може се спомену ти и обычай: кадъ войника опраилю на войску у землю далеку. Млади люди, кои остаю кодъ куће, испрате га певаньмъ и пуцаньмъ, а девойке и жене плачемъ. Сама мати мора быти весела при растанку са сыномъ.

Ускоци су сасвимъ сачували любавъ према своимъ песмама. Неможешъ наћи ни старца ни баке, кои бы се стидили песме певати, а ни детета одъ 8 — 9 година', кое и' небы знало найманъ десетакъ. Осимъ обычайны' светачки', и женски' песама', знаду они млого песама старински' о Краљевићу Марку, Рельи, Вуку Бранковићу, Ики Сенянину, Янку Сибињанину и др. — Те песме певаю Ускоци све по двое: єданъ паръ пева єдну врсту, другій другу. Треба іошъ и то знати, да се те песме одъ старине и место светачки' певаю по свимъ важнимъ светковинама, као у сватови, на купа лу нт. д.

Гайде (дуде) налазе изъ обыча. Одъ старински' свирала' остала є іошъ фрула (пиштал ка). Кои у ню свира, зове се пиштацъ и у свакоме веселю онъ є првый.

Обычный плесъ єсте коло (као рускій хороводъ). У той игри певаю се обычно песме одъ старине.

Съ рускога превео*) Ђ. І. П. Б.

---

*) Ради боль испоне овога састанка додаемъ овде и писмо ученога ињеговога сачинителя, кое є печатано у Денници Варшавской за 1833 год. откуда є и све ово изваћено. Оно є свако: „Два пута самъ (у пролеће 1831) посетіо Жумберске Ускоке, одавъ путъ самъ — а другій путъ са незаборавнымъ Стеиисланомъ Осиповићемъ Вразомъ. Као путникъ надалеко я ни кратко време, управо као узгредъ, то самъ само побележити могао, што ми я у очи пало, и што самъ случайно разабрао. Мой давао описъ овай може быти запиталынъ само као нєвость, а подробніега чекаћемо одъ Враза, кои може поодити Ускоке сваке године, и заиста и стара се да и' ближе познa, што они и заслужую. За сада као додатакъ може опису може наћи читатель: а) у Балвазора Krain, herausgegeben von E. Francisci. Leibach 1689, књига VI. стр. 292 и слид. кн. VII. с. 382 и сл. кн. XII. с. 17 и сл. — б) у књизи Павовіуса: Illyrien und Dalmatien. Pest 1816. кн. I. стр. 18 и сл. — в) у Фраза: Vollständige Topographie der Karlstädter Militär-Gränze. Agram. 1835. стр. 378 и сл."

КРИТИЧЕСКЙ ПРЕГЛЕДЪ СТИХОТВОРНЫ ПРОИЗВОДА Г. ВУКАШИНА РАДИШИЋА.

(Продужење)

Я самъ имао пријике одъ нѣки особа слушати, где нѣсму ову хваломъ узносе и преузносе; но на пытанѣ мое, шта имъ се у ньой тако яко допада, не могоше никаква одговора дати. Жалостанъ примѣръ за свакогъ онога, кои при читаню разны писателя само празне рѣчи и накићена изражавања жељно као риба на гротлу воздухъ прогутава, безъ да му разумъ и найманѣгъ участія има! Я одъ мое стране, придржаваюћи се до садъ наведены правила, како ову, тако и све друге овой подобне нѣсме презирем, и да ми є у власти, све бы ій пламену на жертву предао, да се небы и другя, невештя іошть у избору, а склони у подражаваню, оваквымъ а и горымъ іошть будалаштинама заразяля. Я незнамъ, кога бы више осуђивати требало, да л' сачинителя оваквы нѣсама, или онога, кои исте безъ свакогъ испыта у кньигу прима и читательима, као грабљивый какавъ трговацъ трулу робу за найболю, по скупе новце продае. Оваквы будалаштина мало да у коіой кньизи или повременомъ листу нема, накъ опетъ самимо, да смо и мы у просвѣти и кньижестну далеко дотерали. Колику су и какву полъзу производа Г. Радишића роду принели, види се и одтудъ, што му се већъ по гдикои нѣвацъ онако красно изъ гудура одзывлъ. Лѣпа надежда за Србску будућность! Скоро ће слепо подражаванъ Г. Радишића модомъ постати; скоро ће стихотворци овакве предмете свымъ осталымъ предоставити; скоро ће жене своє, као Г. Радишићъ свою „црноокy белицy," радіе него найлѣпше идеале, а женидбу свою млого радіе него выспрене добродѣтелъи примѣре описывати. Почетакъ є оваквогъ подражавана већъ учинѣнъ, и надати се є, да ревностный трудъ Г. Радишића у даваню примѣра и образца оваке красне поезіе и у будуће безплоданъ остати неће. Срамно є заиста, кадъ се човекъ, суетомъ занешенъ, до тога заборави, да съ найвећомъ слабосћу као съ найврстнімъ поносомъ предъ свѣтъ изиће; да женидбу и лепоту жене своє предъ свѣтомъ хвалама узноси! Ево саме пѣсме нѣгове' накъ нека читательи сами о ньой суде:

„Сійну съ неба итлено (Богиня лѣпоте)
Предъ двора ми спусти се,
Злаћанъ завесъ расклони,
Исподъ нѣга праћну се
Црноока белика
Та красойка Марица
Право мен' у наруче.
Радостанъ є пригрли
Крувy — Митру — прегоре."

Та да є жена нѣгова лѣпотомъ саму Елену, виновницу паденія Троє, надвысила, опетъ іой само то едно обстоятелство никадъ права дало небы, предметомъ обштегъ читаня и споменa постатя. Лѣпота женске особе само по себи никадъ у вештини стихотворства уважења имати неможе, ако іой выша каква идеа за основъ неслужи, или ако є добродѣтель неосіява. Ову погрѣшку види се, да се стихотворацъ съ тымъ исправити трудіо, што ниже срцу нѣгове „црноке белике" свойство крина приписуе:

„И овакой любовцы
Срце мое искрено,
Любавицомъ крашено,
У недарца метнуо;
Она мени нѣжно,
(Єсть любе ми врагови!)
Ево данасъ за вазда,
Белымъ криномъ кићено
У сред' душе затнула."

но съ тымъ се ни найманѣ ніе исправіо. Она, коя є тако слободна (да не рекнемъ безобразна), да се при првомъ погледу мужкой особи „правце у наруче праћне" (праћнути се! заиста лѣпъ изражай!), но мозъ мићнію неможе никадъ срце крину подобно имати. Но нека бы жена нѣгова и съ те стране похвале заслуживала, мора ли є онъ самъ похваљивати? Или ако су дражести нѣне и прелести до тога чувства му узвысила, те му є жао было, да одъ тудъ породивший се тако красный идеалъ(!) у души нѣговой на угледъ другима непредстави, ніе ли то подъ другимъ именомъ быти могло? Но нѣму є собствена хвала, и хвала свега онога, што се нѣговымъ назвало, тако нуждномъ постала, да бы се готово безъ велике погрѣшке рећи могло, да му є она главно побуђенѣ стихотворства.

(Конацъ следуе.)

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Кньигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 11. У Суботу 11. Марта 1844.

МОЛИТВА.

Несазданый, свевидећій,
Надъ свѣтовма свим' лебдећій,
Ты великій саздателю,
Свію блага подателю!

Ни у сили, ни мудрости,
Ни любави, ни благости
Твоіой край се паћи може,
О предивный вѣчный Боже!

Ты си пресветъ и праведанъ,
Ты милостивъ, ты добростанъ!
Величество, славу Твою
Сва створења дивно пою.

Ты, о Отче нашъ предрагій,
Свемогућій, мудрый, благій —
Кой савъ свѣтъ обдржаванъ,
И добротомъ обгрливанъ!

Ты, кои и свог' намъ єдина
Изъ любави посла сына,
Да покаже прекомѣрну
Благость Твою безпримѣрну!

Теби гласъ мой я узносимъ,
И за милость кротко просимъ,
На колѣна Теби падамъ,
У Тебе се єдногъ надамъ!

Не одврати лице Твое,
Но послушай молбе мое,
О! послушай мене слаба
Молећегъ Те грѣшногъ раба!

Налишества искат' нећу.
Дай ми само у том' срећу,
Получити не што немамъ,
Већъ што свагда имат' морамъ!

Дай ми, познат' сяйность Твою,
И незнатну низкость мою,
Дай ми, само оно хтети,
Твой што хоће законъ светый.

Мудросћу ми духъ оснажи,
Свете правде путъ покажи,
Одъ грѣха ме ослободи,
Добродѣтель самномъ сроди.

Гордъ сустри пека служи;
Ты смиреность самномъ здружи;
Искреность и любавь, Боже,
Нек' у срдцу мом' се сложе.

И кадъ горке судбе сила
Простре на ме своя крила,
Тад' надежда и трплѣнѣ
Нек' ми буду утѣшенѣ.

Притомъ дай ми, о свесилный!
Гласъ природе познат' силный;
Упути ми къ добру ногу,
Да Те славимъ докъ узмогу!

Іованъ Илићъ,
Слушатель II. године Филозофіе.

ДУХЪ ВРЕМЕНА ПРЕДЪ СУДОМЪ РАЗУМА.

НАРОДНОСТЬ И ЄЗЫКЪ.

(Конецъ.)

Но при томъ послу лако се могу сударати међу различнимъ народностима случаи; єръ границе међу народима нису са шестаромъ и земљомѣрнимъ ланцемъ опредѣљене, као границе земаля, а ако се и у политичнимъ границама често налазе мѣста, коя су неопредѣљена и поводъ къ свађи даю, колико ваше се такови у народности налазити мора. Често се у єдной земльи подъ истымъ правительствомъ народности налазе, коє су собомъ взаимнане и многоструко испрекршане. — Коє правило треба у овакомъ случаю слѣдовати? Ово питаньє заиста ніе тежко рѣшити, само ако га са правиломъ о сударању противопоставлѣны дужностій сравнимо. — Нравствена философія насъ учи, да: кадъ се две противне дужности сударе, увѣкъ важнію манъ важной предпоставити треба. Но заиста є подпомаганъ нравственогъ изображеня и сачуванъ мира овде важнія и виша дужность, єръ се она тако према разпространяваню єзыка и народности односи, као цѣль према средству. Но то свакій зна, да є по природномъ поредку стварій цѣль много важнія и виша, него средство. — А подпомаже ли се овимъ борбама и бурама, у коима се све страсти узбуне, напредованъ нравствености, просвѣщеня, уздржанъ благодатногъ, плодоносногъ мира? Заиста не! — єръ гдѣ борба неслоге и раздора бѣсни, тамо се грана маслине и палме на дрвама мира осуши, и изображеность прибѣгне, предъ буромъ варварства, коя разузданє страсти слѣдуе, у посвѣћено уточиште свое, у књижнице поєдины ученыи и мудры людій.

Но како могу люди быти тако безумни, да због средства саму цѣль упропасте, коюмъ чрезъ то постиђя желе? — И опетъ то тако често быва, єръ борбу ову люди међу собомъ воде, а гдѣ се люди боре, ту су све страсти повелане, ту є своелюбіе, суета, и жестокость, да оживляваюћу искру родолюбія и благодатну и плодоносну ватру евтузіасма у опустошавајућій пожаръ фанатизма раздуваю. — Зато нека се свакій човекъ ограничи на свой кругъ, нека ради и послуе у међама свое народности, нека тежи ово, што є одъ Бога у часть добыо, одъ дѣдова наслѣдіо, узвысити, облагородяти, свой єзыкъ украсити и тако прославити, да онъ своюмъ собственомъ лѣпотомъ свакога придобіе; но нека не дира у уђе, нека не тежи на штету и пропасть туђегъ, на користъ своегъ собственогъ. Оно, што є добро и лепо, може данась и сутра быти презирано и неуважавано, но после десетъ, двадесетъ или педесетъ година завета ће неодвратно побѣдити.

Зато оставимо свакомъ свое мнѣніе, свою вѣру, свое право, и не гонимо га зато, ако онъ ове свое свете аманете чува и тврдо држи и њи са ватреномъ ревносћу увѣрена брани; гледаймо пріљежно свое, а недираймо туђе. Та єданъ є задатакъ цѣлогъ рода човеческогъ: све вечній развитакъ нравственє изображености и непоколебимогъ мира.

Превео Др. Ш.

КРИТИЧЕСКІЙ ПРЕГЛЕДЪ СТИХОТВОРНЫ ПРОИЗВОДА Г. ВУКАШИНА РАДИШИЋА.

(Конецъ.)

Мени є међу толикимъ писательима нашимъ, и больнимъ и горымъ одъ Г. Радишића, само єданъ, осимъ овога, до данась познатъ, коп, можда залюбљенъ у самога себе, свое производе и заслуге хвалама предъ свѣтомъ узноси. Я премда уважаваъ знанѣ нѣгово, а цѣнымъ заслуге у књижеству, ако и не у ономъ степену, нашта манъ по момъ слабомъ разуму налазимъ, да му тай поступакъ више безчестія и понижења, него чести и славе приноси. Собствена хвала, ако ће быти и найзаслужніа у смотреню безсмртны дѣла, опетъ є ружна и срамна. Ако смо данта похвалу заслужили, то нека насъ други хвале, ако ове: ако не, только и чини. Права заслуга никакве награде пакъ ни хвале не потребуе, почемъ є сама себи награда. Кадъ є дакле собствена хвала и самы врстны и заслужны лица срамна и гадна, какна мора быти хвала Г. Радишића у очима образованы людій, кога бѣдни и санати производи нѣгови као назовистхоторца характеризираю? Хвала ова, осимъ предваедогъ, види се и изъ речене женидбе нѣгове:

„Зевсе всегда съ Одиссеа
Ято Муса послао,
Съ њима, іоште богиња:

Минерву плавооку,
Евсевію честиту.
Оне иду двору мом',
Любовце ми казую
Све младойке лепотне
А одъ Зевса милостна,
Мусе дане Певію,
Да са њоме певамъ живъ,
Што за благо рода знамъ.
Палла даде Софію,
Да покрай ње съ људима,
Како вала живувамъ."

У чему е Г. Радишићъ показао, да е одъ Палладе Софію наслѣдіо, мени е до данасъ непознато, а сумнямъ, да ће и другима познато быти. Ако бы ово права (а не маскирана) мудрость была, коюе Г. Радишићъ наслѣдіо, и коя тако красне знаке своге быћа у стиховима његовымъ показуе; то бы слабо кога срце повукло, да за любавь њу санъ прелестный май живота свога у школскимъ скаміма проведе; да за любавь будуће поэне награде њене и у сама доцнія времена доброхотно и равнодушно, често и найслаћа уживаня дружевне шале и пріятельства, уживаня одмора и чувствены склоностій на жертву принесе. Да ли ће се права мудрость съ ованковимъ ситницама и детинскимъ играчкама, као што су стихови његи, забавляти, то ће читатель и при найслабіемъ живжу разума своге лако погодити моћи.

Ово су главне погрѣшке Г. Радишића, о коима бы се млого пространіе пробесѣдити могло; но будуће бы се томъ приликомъ у обште стихотворство, у претресанѣ свію поетически правила упустити морао, кое бы далеко силе мое превазишло: то самъ за умѣстніе нашао, съ овымъ се краткимъ прегледомъ ограничити, оставляюћи тако важный задатакъ Г. Светићу или другомъ комъ. Мане погрѣшке, кое се и найбольимъ стихотворцыма кадшто подкрасти могу, оставлямъ недодирнуте, єдно по томе, што се лако извинити могу, а друго, што се слабо и примѣчаваю.

Скупляюћи гореизложенна у єдно, я бы Г. Радишићу збильски савѣтовао, да се у напредакъ ованкогъ стихотворства окане, и не трошн у лудость време, но на мѣсто тога да се свойски постара срце свое облагородити, вкусъ угладити и умъ свой истинымъ свѣтомъ науке просвѣтити, ако жели, да и себи и роду одъ полэе буде и оно име праведно заслужи, кое е досадъ тако неправедно себи присвояно.

Я се надамъ, да ће читательи съ овымъ малымъ прегледомъ моимъ за садъ задовольни быти и изъ сравнѣня овде ненаведены производа Г. Радишића съ мыслима и основима моимъ, у колико су одобреня достойни, у стаю быти и сами о њима, а съ тымъ и о другимъ стихотворцыма нашимъ, кои по срећи или несрећи прилично велико число имамо, судити. У оном, у чему самъ по особитой човеческой слабости погрѣшіо, надамъ се, да ће ме други вештіи исправити и како мене, тако и читателѣ на больій путъ и праваць извести; а то е цѣль и намѣра свакогъ писателя, или бы требало да буде. У осталомъ ако самъ у чему Г. Радишића увредіо, онъ ће ми опростити, знаюћи, да се крывцу преступленію сходна казнь дае. Послушногъ човека исправляю и сами благи савѣти, а непослушногъ и упорногъ казнь тымъ выше, што ће се и други на њега угледати и одъ подобне погрѣшке брижльиво чувати — кое и свакомъ изъ свегъ срца желимъ!

У Београду 1843.

Ђорђе Малетићъ.

ПРАВДОЛЮБІЄ

НѢМАЧКОГА ЦАРА ІОСИФА II.

(Изъ Луве.)

У време Цара Іосифа II. у Бечу сучелявале се кућа єдногъ граћанина съ дворомъ Царскимъ на таковомъ мѣсту, гди су башъ ловачки пси Цара Іосифа стояли и лежали. Пси ту пребываюћи често су урлекали, и њега тимъ узнемиравали. Сусѣдъ немогући више своенти и трпити такову буку одъ паса, отиде цару и замоли га, да учини расположеніе какво, да се пси съ оногъ мѣста кудгодъ уклоне. Царъ му на то одговори: „Я згодніегъ мѣста за њ е нигди у двору моме немамъ, и изъ тогъ узрока они морају ту остати. Но опетъ, ако немъ ніе право," продужи смѣшећи се Царъ, „а вы ме суду тужите." Граћанинъ на ово примѣти Цару и рекне: „То ніе лепо, нити се пристои поданику владѣтеля свога тужити: а друго, нико се тогъ посла и парнице латити несме." „А зашто не," одго-

вори правдољубиви Монархъ: „Закони се распростиру на све у држави, дакле и я никакво изтиће чинити немогу. А при томъ треба да знанъ, да є дужность сваког пріятеля правде (адвоката), да сваком рукомоћъ буде у полученію свога права. Отидите вы, Господине, само коемъ адвокату," рекне Іосифъ, „и кажите му моє мнѣніе." — Грађанинъ, ослањаюћи на цареву рѣчъ, позове адвоката, кои, кадъ чує царско мнѣніе, дигне тужбу противу монарха, но опетъ є толико мударъ было, не самогъ Цара, но господара одъ № 1 (царскій дворъ) у прошенію свомъ навести. Стваръ дакле ноће судейскимъ путемъ, и грађанинъ паринцу добыє. Господаръ одъ № 1. буде осуђенъ и рѣши но, да онъ псе свое одаиде премѣсти. Съ пресудомъ у џепу оде овай Цару, извѣстивши га, да є онъ паринцу добыо. На ово се Царъ насмеє и рекне: „Бадава ти пресуда, я нећу моє псе никудъ да премештамъ." На ово грађанинъ унукне, мргодећи се на њга; єръ онъ мысліше у себи: та овога не я, но ови судови земаљски приморати немогу. — Великій Монархъ опази на лицу овога негодованъ и рекне: „Сусѣде! айде да се поравнамо: продай ми твою кућу, и шта ћешъ за ню искати?" Грађанинъ му одговори: „10,000 фор." — „Е добро, я ти дамъ, и, ако мыслишъ, да те мои пси у будуће ништа узнемиравати неће, можешъ у њой безъ и єдне паре до смрти пребывати. У прочемъ радуемъ се, да су моє судіе безъ лицезрѣнія правду изрекли, и я њу іймъ моє благоволѣніе за њіову непристрастность, а тако исто и мудромъ адвокату показати."

Грађанинъ благодари на 10,000 фор. и безплатежно у истой кући пребываше; и чудновато, одъ садъ га урланѣ и вика паса ништа узнемирывала ніе: єръ є онъ у њой до смрти остао.

Бераръ.

ДОПИСЪ ИЗЪ ЗАГРЕБА.

Кодъ насъ књижевный животъ све већма напредуе. Истина, ніе прошасте године изашло толико књига, као што бяше г. 1842. Но тому нису криви ни писаоци, него тежке околности —! Богъ ће дати, те ће се єдномъ и те уклонити съ пута. Међу тимъ се брой писаоца ячи. На концу прошасте године и на почетку текуће появише се на обзору нашемъ књижевномъ три ясне звезде, кое прорічу литературу нашой новый народный правацъ, даначе европейску знаменитость и єднакость. Прва та звѣзда зове се Н. Томасео (рођенъ Далматинацъ). Томасео бы одъ младости посветіо свое перо књижеству талиянскому, кое му многа извртна дѣла на свѣтъ породи. После тога уплетенъ неуплетенъ у некаква државна гибаня талиянска буде потакнутъ тражити уточиште у Француской. Ту є нѣкое време сѣдіо на столици професорской, предаваюћи у Парізу єзыкъ и литературу латинску. На томъ мѣсту бы писао и нѣколико дѣла на єзыку францускомъ, кои му у књижеству француzкомъ име прославише. У найновіе доба, како бы свимъ државнымъ преступницыма опростіо нашъ милостивый Фесаръ, врати се опетъ и онъ у Аустрію, те сада живе у Млетци, пишући садъ талиянски за интересе славенске, садъ опетъ на єзыку домаћемъ, коега бы већъ заборавіо, те га опетъ као дѣте садъ учи, желећъ да домовини своіой баремъ напослакъ изяви свое срце дѣтинско и пуно добры жела и вруће надања за будућу њзину срећу. Садъ се овде тиска прво њгово дѣлце у народномъ єзыку „Искрице," *) искрице съ огньишта найдубљ и найчистіе любави прама свому роду и дому, рѣчи свете, проговорене изъ силны уста пророка, блистаюће као зраци одъ муњ или драгушице. Те искре учитће на наметъ младежь наша као молитве побожне. Богъ намъ іошть дуго пожывіо Томосеа! —

(Далъ слѣдуе.)

НОВА КЊИГА.

Три побратима, истинный догађай у Босни, у две њеме спѣвань одъ Ђорђа Малетића. У Београду. Печатано у правителственой књигопечатньи 1844. — На 8-ку, стр. 28. — Ова се књижица може добыти кодъ списателя за 3 гр. чарш. или 15. кр. ср.

*) По гласу Новина хр. сл. дал., ова є књижица већъ на свѣтъ изашла.

Ур.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 12. У Суботу 18. Марта 1844.

ОСАМЉЕНА.

Покрай мое баште
Бистра тече река;
Там' на цвѣтном' брегу
Драгій за мномъ чека.
Данасъ ме нечекай,
О мой драгій милый!
Таласи велики
Чамацъ ми однели.

Села бы у чуниѣ,
Али немамъ весла:
Ахъ! и нѣга брза
Вода ми однесла.
Кадъ бы знала пливат'
Хитре к'о рибице,
Преплила бы къ теби,
Слаѣена душице!

Кадъ б' имала крила
Бѣле голубице,
Летила бы ладит'
Жарко твое лице.
Немамъ крила, весла,
Ни на води чамацъ:
Видити се, ранче,
Мы нећемо данасъ.

Любица П.

ЄЗЫКОСЛОВНЕ ВѢСТИ. *)

У НѢМАЧКОМЪ ЄЗЫКУ МОРА СЕ ЗВАТИ И ПИСАТИ: Grätz А НЕ Graz (ГЛАВНЫЙ ГРАДЪ У ЩЫРИИ). **)

У Даници Хорватской, Славонской и Далматинской подъ бр. 43. т. г. явлѣно е: да е гласовитый историкъ Г. Бар. Хаммер-Пургсталъ у дружству сакупившихъ се у Градцу изпытателя наравн у (21) засѣданію одъ 23. Септемв. т. г. извьстанъ составакъ о пореклу Градца читао, у коемъ доказа, да су Градацъ Славени утемельили и да му е данашнѣ нѣмачко име Gratz (Grätz) изъ славенскога Gradac (Gradec) постало, те зато да они проти сгодопису и етимологіи грѣше, кои градъ овай, желећи нѣговому имену нѣмачку слику подѣлити, Grätz прозываю (я пишу). Бесѣда истога Г. Барона пріимљена бы съ громовитомъ похваломъ и одобреніемъ, тако да су се нѣмачке Градачке Но-

---

*) Г. списатель желіо е, да му овай чланакъ нѣговимъ особитымъ, на старимъ нашимъ повелима основанымъ правописомъ печатанъ буде; но мы му желю ону писано задовольити писмо могли изъ узрока, што овай чланакъ несадржи разправу о правопису, нога бы онъ желіо увести, него сасвимъ другій предметъ, па овай наравно мора се у повременомъ листу опимъ словима и правописомъ печатати, кои е за нѣга означенъ и прилѣпанъ. У осталомъ посве смо нѣговъ начинъ писања задржали.

Учредникъ.

**) О овой распри Г. Др. Блайвайсъ, учредникъ Кметійски нъ Роподѣаски Новица, у бр. 1. н. п. одъ ове године слѣдующе примѣчава: „Нека Нѣмци пишу Грацъ или Грецъ: нама е Грецъ тако вео, као и Грацъ! Но мы Словенци у единости живимо, па ски пишимо и говоримо Градецъ!“ Право —

Учредникъ.

вине, досадъ „Grätzer Zeitung“ зване, сутраданъ већъ, одбацивши двѣ точке и пріймивши насловъ „Gratzer Zeitung“ прославиле, и име Gratz бы у обще за службено проглашено. Надаље захвалює списатель тога чланка Г. Барону, що насъ є предъ Нѣмцима оправдао, показавши, да свимъ правомъ не само Градацъ но и сву Щирію у наше коло ставити можемо. Осталый садржай чланка, изивлюючи у едно похвале достойный на то положеный трудъ списателѣвъ, простире се по славенскыхъ старыхъ населбинахъ у Щирiи, Аустрiи, Корушкой и Тиролской, и доводи на то клоне̂е се историчке доказе, оставляюћи нерѣшено то найоглавитіе пытанѣ: є ли Г. Баронъ у языкословномъ обзиру, у колико се то нѣмачкога єзыка тиче, право имао, мѣсто досадашнѣга имена Grätz, кое су Нѣмци досадь понайвише употреблявали, славенско Gratz препоручити и утврдити га покушати?

Тай є догађай кодъ нѣмачкыхъ историка и єзыкоизпытателя велику позорность за собомъ повуко, и противъ мнѣнія Г. Барона читамъ єданъ чланакъ у изванредномъ прилогу нѣмачкыхъ општихъ новина бр. 346. одъ 12. Декемв. т. г., а другый врло обширанъ у Бечкыхъ Новинахъ одъ 7. 8. 9. 10. и 11. тога истога м. и г. одъ Г. Дра. Густава Франца Шрайнера, явнога ради. Професора државнога знања при свеучилищу у Градцу, кои оба особито послѣдньій историчке доказе изъ старыхъ повела наводе, да се тай градъ у нѣмачкомъ єзыку Grätz мора звати и писати, а не како Г. Хаммер-Пургсталъ вели и хоће Gratz.

Прьвый чланакъ несадрьжава нища, що небы и у другомъ одъ Г. Шрайнера доставльно было, и тако ћу за оне читателѣ наше, кои тай послѣдньій чланакъ промотрити прилику нису имали, изводъ изъ нѣга ставити, мимогредъ мога примѣчанія гдѣшто додати, пакъ онда као о рѣчи, кои се найвише Славенстна тиче, мое властито мнѣніе у єзыкословномъ обзиру изразити, будући да ни та оба нѣмачка чланка ово поље оплѣвили нису.

Г. Шрайнеръ одъ приліке овако бесѣди: Г Хаммер-Пургсталъ морао бы при нѣговомъ изреченію свѣдочанства историје и правацъ образованія, коимъ є нѣмачкый єзыкъ досадъ прошао, у промотреніе узети, пакъ онда пресудити, мора ли се Grätz или Gratz писати. Истина є, да се у цiарско-нѣмачкомъ наречію Gratz изговара, и нѣке повелѣ старіяхъ времена то исто засвѣдочаваю, но одъ г. 1092. непрекидно се у писаню Grätz, Grecz, после Grätcz и Graetz употреблява, и да на єдну повелю съ Gratz или Graz тихъ 15 — 20. съ Grecz долази; да є оно у томъ засѣданію поставльно тврьденіе „да оне двѣ точке или чертице надъ *a* отворено *a* а не претворъ гласа тога писмена знаменую“ у обще неправилно и съ правцемъ образованія нѣмачкога єзыка, по Іакову Гримму показаномъ, у противословію стоће тврьденіе. Найважнія темель, кой се за оправданіе у писаню начина Gratz наводи, и на кой се удиль найвеће уваженіе полаже, єсть производъ одъ славенске рѣчи Grad, Gradec, кога Schloß, Burg знаменуе. Авентинъ доводи Grätz одъ бойске рѣчи Graenicia или Gränitz и называ тай градъ Boisch-(bayerisch) Grätz за разлику одъ Windisch-Grätz, а Професоръ А. одъ Мухаръ опетъ производи то име одъ потока, край кога є найстарія Градацъ лежао, и кой се у повеляхъ одъ 14. и 15. столѣтія Gretz именуе *). Ако и ніе славенско наименованіе по томъ іощь са свимъ пресуђено, то опетъ Г. Шрайнеръ Славене те чести лишити нежели, да покраинскомъ главномъ граду то име надѣли нису.

(Продуженіе слѣдуе.)

СТРПЕНѢ.

(По І. В. Андреи.)

Єдномъ се састану заедно три художна судіе света; прьвый є био Тужећій се, коме се чинило, да є станъ людій сама мука и беда; другій є био Неспокойный, кои є свагда злу светскомъ противостано и са самомъ природомъ то саединити тражіо; трећій є био Смеюћій се, коме су звуци суете, шале и смутнѣ увеселѣніе причинявали.

Често су се ова тронца договарали, како бы се могло томъ злу противостати, но редко

*) Као извѣстно се чини, да оба ова Господина славенскому єзыку вћца нису была, иначе небы могла Grad, Gradac одъ Gränicia или одъ потока Gretz доводити. Grad долази одъ већь ветхога глагола хранити (schützen тако исто као и краль (König) и храна (Nahrung), а граница (Gränicia) одъ дужега тога истогъ смысла глагола хранити (beschützen, bewahren).

су се у томъ суглашавали: єръ су мнѣнія њіова єдна другимъ посве противна была.

На последку пусте себи такође Сократа и Епиктета, кои су имъ преко свега Стрпенѣ саветовали и препоручивали. Стрпенѣ є, говорили су ови, найболый и єдныи лекъ, зла тогъ рода излечити, или ій поне умалити. Стрпенѣ є, продужавали су, кое на Бога тіо, а на люде умѣрено и сажалително дѣйствує, одъ зла се предосторожно чува, одъ суєте клони; оно єдино у стању є достићи: да добро извршава, суєтно одриче, ласканю се руга, сили устуна, а а све друго — сноси.

Д. Матићъ.

ВЕЛИКОДУШНЫЙ ЕГИПЋАНИНЪ.

(Съ Нѣмачкогъ.)

У Каиру, превеликой вароши Єгипетской, ноћномъ пожаръ главну џамію у пенео преобрати. Одма на Христіане пододозрѣніе падне и таки се наће неброєно число Єгипћана, кои науме за освету христіанске куће попалити, кое и учине, но пожаръ далѣ, него што су мислили, завати, и тако полакъ вароши изгоре. Ово бездѣліе разяри управителя, кои поватати све виновнике даде; све є смрти достойне нашо, но будући да є число велико было, пресуди да жребіемъ судбину свою покушаю, и тако є свакій или жребіе живота или смрти извући морао. Младићъ єданъ, коме случайно жребіе смрти западне, плачући повикне: „О преслатка мати моя!“ Комшія нѣговъ, кои є жребіе живота уграбіо, запита га: шта се є матери нѣговой догодило? на кое му младићъ одговори: „Шта ће садъ сирота моя мати, кою самъ рукама моима досадъ раніо, кадъ мене нестане, чинити.“ „Смири се, пріятелю мой,“ рекне комшія младићу, „дай ми твое, а ево ти мое жребіе, я нити отца нити матере имамъ, кое бы одржавати морао.“ Великодушный младићъ нехте жребіе узети, и кадъ му га є комшія силомъ давао, изроди се вика, коя и до управителя стигне, и овай видећи таково великодушіе, обоици животъ опрости.

А. Ч....съ

ЯГНЋ И ВУКЪ.

(Съ Немачкогъ.)

Вукъ види ягнѣ, гди иде съ ярцемъ, и запыта га: „Зашто си оставіо твою матерь, и идешъ за тимъ смрдљивымъ ярцемъ? Врати се, врати се, моє драго ягнѣшце, своіой матери, коя има пуно вимє млека, и тебе по твоіой вольи довћи може.“ Тимъ є вукъ намеравао, да бы се ягнѣ одъ ярца разставило, и да онъ добаръ ручакъ добые; но ягнѣ му одговори: „Моя мати є мене ярцу на сохраненіе дала, зато оћу я ню да слушамъ, єрбо я знамъ, да она мене милує. Но ты мыслишъ, да ћу я тебе послушати, и оно учинити, што ти мени кажешъ; я познаємъ намѣреніе твои сладки речій, то єсть да ме одъ ярца разставишъ, и да ме пождерати можешъ.“

НАРАВОУЧЕНІЄ.

Лепымъ речма не треба свагда веровати, єрбо обычно иду на обману, и да люде у замке увуку.

Ангелина Лазикева.

ДОПИСЪ ИЗЪ ЗАГРЕБА.

(Наставлѣніе.)

Друга звѣзда є П. Прерадовићъ, лайтнантъ кодъ ц. кр. аустріянске войске. Г. Прерадовићъ бы се одгоіо у туђой школи, полакъ туђи узора. У првой младости своіой узеть у воену школу новомѣстну, пробави ту седамъ година одстранѣнъ одъ своє родне куће, читаюћи књиге нѣмачке, таліянске и француске. После доће, свршивши ту школе, у Италію къ угарской єдной регименти, те поче ту стихарити нѣмачки (нѣколике одъ нѣговы пѣсама быле су тискане у покойной Кроаціи). Кодъ те регименте быаше и Иванъ Кукуљевићъ, другъ нѣговъ, кой га наговараше, да остави туђу службу, па да иде подъ баракъ славенскій. Но текъ онда, како бы се регимента та премѣстила у Далмацію, отвори му се очи, заплаче му се срце, што є оставіо родну свою майку, па ишо тражити любавь и славу кодъ туђи врата, учини покору и закуне се, остати правой майци вѣранъ до смрти. А то є садржай друге нѣгове пѣсме, оне прекрасне пѣсме, што се налазе

у зори Далматинской (брой 3.) подъ именомъ „Путникъ.“ *) Прерадовићъ одгоіо бы се полагъ тићи узора (найпаче романтика), но то неће чинити уштрбъ вили његовой, да паче то ће іой окрѣшити крила, те ће нашимъ вилама помоћи, пробити путъ на онай вршакъ, на кой є довео польску поезію Мицкіевићъ, а руску Пушкинъ. Богъ и њега поживіо! — Трећа звѣзда є познатый Вамъ красанъ нашъ юнакъ на перу грофъ Орсатъ Почићъ. Почићъ є рођенъ Дубровчанинъ, но овъ опетъ ніе толико засалѣнъ старомъ славомъ свое постойбине, те небы порадъ свйности видіо и слабы страна, опомињући садашньій свѣтъ, нека не хвали и не слѣди на вратъ на носъ све, шта су писали стари Дубровчани, но у свему тражи зашто, шта є њиновъ духъ произвео на свѣтло. И таковы намъ глава треба као войски генерала; єрбо другче бытће одъ наши писаоца млађи саме копіе — изданія en miniature стары майстора дубровачки, њіовы мыслій и образа. Почићъ има ведро, оштро око, кое є готово наћи и у сунцу мане, и такво є око за садашнѣ време одъ найвеће вредности. Живіо и Почићъ! *)

(Далѣ слѣдуе)

*) Осимъ ове и іошт други пѣсама одъ предхваљеногъ господина, читамо у Зори Далматинской и слѣдующу, коіой због особите унутрашнѣ цѣне вѣне и у нашимъ листовима мѣста дасмо.

НАШЕМЪ СУНЦУ.

Сунце жарко, сунашце прекрáсно,
Домородномъ ватромъ свѣтли ясно!
Одъ находа твога до запада
Много къ теби гледа око сада,
Да посвѣтишъ средъ велике тмине
С'единити єдне майке сыне!

Сунце жарко, сунашце прекрасно,
Домородномъ ватромъ гори ясно!
Одтопи насъ изъ сна леденога,
У комъ зебе братъ кодъ брата свога,
Огри старость и упали младость,
Да ій жеже єдне свρхе радость!

Сунце жарко, сунашце прекрасно,
Домородномъ ватромъ свѣтли ясно!
Ако видишъ несретнике луде,
Што безъ туђегъ своє добро куде,
Запали іймъ свѣтло твога духа,
Да опазе жалость туђегъ круха!

ПАСЪ И КУВАРЪ.

(Съ Грчкогъ.)

Ловачкій пасъ, ушавши у куйну и видећи кувара забунѣна, згоднымъ начиномъ целу цигерицу съ пања украде, и одма умакне; окренувши се куваръ и безобразногъ незваногъ госта, гди бежи, видећи: — „бежи, бежи,“ рече му, „зашта добро самъ те уочіо, єръ ми ниси украо, већъ си ме уео за цигерицу.“

Андр. Ч....съ и Тома.

НО́ВА КНЬИГА.

Збирка разны полезны предмета. За годину 1844. *Скупіо превео и у ред ставіо* Іованъ Петровъ, *Архиваръ и Регистраторъ Суда Окр. Београдскогъ. Втора Часть. У Београду, у Кньигопечатньи Кньижества Србскогъ* 1844. — На-8 ку, стр. 162.

Сунце жарко, сунашце прекрасно,
Домородномъ ватромъ горн ясно!
На олтару храна запушѣена,
Гди садъ мрачи іоште туђа сѣна,
Ты ужежи свѣће наше славе,
Да освану нашегъ рода главе!

Сунце жарко, сунашце прекрасно,
Домородну ватру кресни ясно
У сва срца, коя нами патре!
Крвь є улѣ, коя треба ватре,
Да у пламъ се свемогућій дигне,
Землю држећ', неба высоcть стигне!!

*) Истый Г. Почићъ издае сада у Бечу велеважну кньигу подъ именомъ: „*Славянска Антологія изъ рукописа Дубровачки пѣсника съ приставкомъ народны пѣсама.*“ Ова ће кньига излазити у свезкама; цѣна є свакой 40 кр. у сребру.

Учредникъ.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Кньигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 13. У Петакъ 24. Марта 1844.

ДРЖАВНА БИБЛИОТЕКА У БЕОГРАДУ

УЗКЛИКЪ

НЪГОВОМЕ ВИСОКОРОДІЮ

Господину

Попечителю Внутрењи Дѣла Княжества Србског, Полковнику и Кавалѣру,

ИЛІИ ГАРАШАНИНУ.

Кликни, Вело, Србству своме,
Да се ори лѣсъ и лугъ,
Да се диви свакій томе
Правый Срба братъ и другъ!

Данасъ ево настао є
Прославлѣна міо данъ,
Пуштай миле гласе твое,
Да крозъ Србскій проју станъ;

Србинъ свакій да упозна:
Како слави Срба другъ,
Ког' су дѣде гнали грозна
Врага, да іймъ цвета кругъ.

Садъ му хвалу труби вѣчну,
Сада шири славе цвѣтъ,
И Србину кажи срећну:
Да га знаде бѣлый свѣтъ.

На срцу му чврсто лежи
Домовина, сладкій родъ;
Предъ њим' зависть, злоба бежи,
По дну мора крІе ходъ. —

Кликни мила, кликни ясно,
Да се ори лѣсъ и лугъ!
Ой, Иліе име гласно
Нека позна братъ и другъ!

Нѣму Србство, докъ устрае,
Уздизатье славе рогъ;
Нѣму честь ће да одае,
Нѣг' да сына люби свогъ!

М. Войновићъ.

ЄЗЫКОСЛОВНЕ ВЄСТИ.

У НѢМАЧКОМЪ ЄЗЫКУ МОРА СЕ ЗВАТИ И НИ САТИ: Stadt А НЕ Staat (ГЛАВНЫЙ ГРАДЪ У ЩЫРІИ).

(Продуженіе)

Г. Шрайнеръ є већ у 1092. 1144. 1146. 1146. 1162. 1180. 1182. и 1183. г. повеля налазіо, кое Grez садрьжаваю; истина є, да има гдѣцо и Grace, и баш найстарія повеля одъ г. 881. спомиње нѣкакна „Vodihelmu *) de Grazze," но напротивъ тому налази се повеля, кое уедно Graeze и Greze имаю као и. и кодъ Фрелиха I. 68. одъ г. 1182, тако исто има друга повеля

*) Оне є име одъ вода и хелмъ (брьдо) састављено и одъ притяжателя Градца пріимљено, кое у едно посведочава, да господаръ свой наслов, а потокъ и брдо, на коемъ послѣдњемъ Градацъ стои, свое име одъ Градца Града добыше.

Graecce и Grez. Мавей Цердонисъ у своихъ печатаныхъ дѣлихъ одъ год. 1487. пише мѣсто своега рођења Windschgrez. Г. 1188. было є „Ottachar de Grez.“ Међутимъ налазе се те исте особе и съ насловомъ до Graz подписане, єръ се є крозъ сва врѣмена начинъ писања Grätz и Gratz само послѣдньій много рѣђе узаймно употреблявао. У 13. вѣку писао се тай градъ у обще съ е, ä и ae: Gretz, Grez, Grätz и Graecce. Киндерманнъ каже: „прьво нѣмачко име тога града было є Grez: скоро доће къ тому и t, и онъ се зваше Gretz. На оба ова начина налазисе тай градъ найчешће у найстаріихъ повеляхъ изражень.“ Одъ туда слѣдуе ясанъ доказъ, да є крозъ сва столѣтія у повеляхъ и печатаныхъ дѣлихъ найвыше Grez, Grecz, Grecium, Graez, Graecce, Grätz и Graecium напротивъ Grazze и Graz само рѣдко писано было. Ово послѣдньѣ у савезу съ єдномъ повельомъ одъ г. 1146, у коіой се Grace и Greze написано налази, доказуе одъ Г. Іакова Грима у врѣме одъ 9. до 11. столѣтія поставлѣный прелазъ писмена *а* у *е* и кодъ имена градова; єръ онъ каже то: „тко почетакъ одъ ае (и друге претворе гласника найпаче дугога гласника) у прьву половину 12. вѣка метне, тай неће у далеко промашити.“

Нѣмачка Граматика одъ мало пре наведеного Г. Іакова Грима (Гетингъ 1840. стр. 131 — 135 и 172 173 *) показуе, како се є по закону образованя єзыка *а* прелазомъ у *е* у гласъ ä претворіо. Професоръ Масманнъ вели у своемъ писму на професора Дра Фр. Унгера: „тому (т. є. оному одъ нѣга пріе проведеному закону) слѣдую и нѣка изъ туђихъ єзыка поимѣнчена мѣстна имена. Изъ Grad-i-z, Grad-e-z была са свимъ по ономъ закону Grez, Gretz и после Grăcz и Grätz, и тако што и Windischgrätz. Münchengrätz, Königsgrätz близу Тропавє, и толики Grätz-и у Пруской, кои се сви съ претворомъ гласа пишу, премда и они одъ Grod и Grad произлазе.“ Професоръ Масманъ писа у преднаведеномъ писму изъ царскога града (Бечъ): „при мѣстныхъ именихъ треба колико є могуће гласъ повеля изтраживати. *)

Законъ самогласногъ претвора гласи овако: „и садъ Професоръ Масманъ показуе примѣры изъ Гриммове граматике изваѣеными крозъ предугачакъ редъ навађања, негъ да бы ихъ Г. Мрайнеръ овде сва именовати мого, образованіе поединьихъ претвора гласа *а* нарочито ä изъ à, пакъ онда надаль продужуе: „то нека буде доста. По томъ слѣдую и изъ туђихъ єзыка поимѣнчена мѣстна имена. Изъ Grad-i-z, Grad-e-z была по ономъ закону Grez, Gretz. Текъ новіи правописацъ, кой претворъ краткыхъ гласова (ае према е, ö према ое, ü према ue) више неразликуе, угађаюћи ону, почео є мѣсто онога претворна *е* (изъ а), ä писати.“

Ово мнѣніе, да по правилу оне обе точке или чертице надъ *а* претворъ гласа знаменуе, налази Г. Шр. и тымъ іощъ потврьђено, що онъ у толикыхъ печатаныхъ дѣлихъ одъ 16. — 17. и 18. вѣка мѣсто оба или съ њими узаймно *е* надъ *а* за означеніе самогласногъ претвора находи, као н. п. таквы у „описанію Цырске Херцеговине по славномъ цырскомъ списателю исторіе Аквилин-у Юлію Цесар-у Graetz 1773.“ — hätten, Prädicat, häufig, Geschäfte и. т. д., и очевидно є, да они претворъ гласа *а* не гласно *а* садрьжаваю. Г. 1566. налази се Gretz и све рѣчи съ претворомъ гласа као: Stäte, märkt и т. д. съ *е* надъ *а* свабдѣвене. Г. 1598. доходе: Gebräuchen, Räthen, Aufschlägen, Miszgebräuche и друге многе рѣчи съ ä написане. Г. 1632. Gratz а 1688. опетъ Grätz. Фрелихъ пише у своихъ дѣлихъ Graecium и Grätz.

Киндерманъ каже сврху дѣла испытателя исторіе, Аквилина Юліа Цесар-а: Annales Ducatus Styriae. Graecii 1768: „да нѣгова дрьжавна и црквена исторіа башъ у томъ изимку чини.“ Али сврху те изимке дае савѣстный Киндерманнъ слѣдуюће изъѣстіе: „Нитко вели,“ вели онъ, „небы мого мнѣнію, како се мора Grätz писати, више уваженія дати, него нашъ Несторъ

*) Я ову Граматику іощъ ни видіо ни читао писамъ, а у овай паръ овде се у околици ни добыти неможе, дакле су ми и нѣкови закони о претвору гласника сасвимъ непознати.

*) Тако прекрасно Нѣмци Старину уважаватя знаю, но кодъ насъ ю нитко ни погледа удостоити неће, премда повеля толико и башъ добрыхъ има, да бы се правописъ огледаюћи се на њихъ до савршенства постићи мого.

у домородной исторіи Г. А. Ю.л. Цесаръ, кой толико подлиныхъ свѣдочанства у руку имаде. По несрећи именуе се тай градъ у нѣговой дрьжавноправьственой исторіи одъ найстаріихъ врѣмена Graz, да чакъ баварьскый Graz. Но нѣговъ одговоръ на пытанѣ показуе, да онъ, будући є одъ печатнѣ мѣста подалеко живіо, при овомъ имену Graz никаква участіа имао ніе, нити є имати могъ, и да є то умысао Коректора было, *кой тимъ рѣчи по жадету долый изгледъ дати хтіяше.* Рукописи Г. Цесара, кое самъ (Киндерманнъ) после разследао потврђую нѣгове рѣчи.*

(Продужиће слѣдуе.)

ПИСМА ЗНАМЕНИТЫ СРБА.

Будинъ 7. Септемвра 1797.

БЛАГОРОДНЫЙ ГОСПОДИНЕ,

Мнѣ достопочитаемый пріятелю!

Пріятное Вашего Благородія посланіе отъ 30. Автуста получилъ убо єсмь еще третіяго дне, принужденъ обаче быхъ отвѣтъ мой на не отложити довдеже не увѣдомихся о естествѣ Вашего наложенія въ разсужденіи Дістріктуалваго дѣла Вашего, о коемъ увѣрити Васъ могу, яконо отъ камеры въ Діректоріумъ послано єсть, отъ онудуже всевысочайшее рѣшеніе можетъ быти не тако скоро изыдетъ зато, что дѣло само по себѣ обширно єсть, разсмотрѣніе же єго требуетъ своего времене.

Мнѣ зѣло пріятно єсть, яко Вы наволили есте почести писмо мое предмотомъ своея радости, кое азъ Вамъ писалъ, заеме искренно благодарити Васъ за толь пріятелское воспріятіе, егоже Вы удостоили мя есте въ своемъ домѣ, и егоже сладостнымъ воспоминаніемъ еще увеселяюся. Благое пріятелство, и волшебная дружба суть два сладчайшая движенія души человѣческія, яже въ сладкой тишинѣ гражданскія жизни превосхищаютъ сердца наша къ небесному веселію: священная дружба, сія прекраснѣйшая дщи Небесе, самымъ тѣснѣйшимъ союзомъ сопрягаетъ чувствителная сердца, питаетъ и умножаетъ въ насъ чувство всеобщаго благоволенія, производитъ въ насъ счастливое согласіе, людемъ по общему ихъ благу толь нуждное! — ослаждаетъ намъ нашу жизнь, єдинымъ словомъ дѣлаетъ насъ благополучними. Чувствуютъ ли въ свѣтѣ священную важность и медоточную сладость дружбы? Мало! — — Тѣмъ драгоцѣнша убо єсть душа, которая єя нещѣнимость чувствуетъ и вѣдряетъ — гдѣ дружба между людми царствуетъ, ондѣ на незыблемомъ основаніи зиждется постоянство благополучія народня, кое простираретса и къ самому позднѣйшему потомству. Сія чувствованія возживовлена быша во мнѣ въ домѣ Вашемъ, занимаху мя на всемъ пути моемъ, и нынѣ занимаютъ, зато и посылаю я въ источникъ ихъ, желая, да бы она Вамъ такожде пріятна была прочитати, якоже мнѣ суть писати, — — Мое здравіе становится убо лучше, обаче все еще должно хранити постелю. Поздравите отъ мене любезную Госпожу супругу Вашу, и прочія тамошнія пріятеля моя. а Вы пріимите мое пріятелское, искреннее обятіе со увѣреніемъ якоже азъ єсмь истиный Вашъ почитатель же и пріятель.

Терлачь.

ЗЕМАЉСКА ПРОСТИРКА.

(Съ Њемачкогъ.)

Коме ніе познато раскошество и веселѣніе персиски простирака? Разиѣженый Истокаръ (Оріенталиста) гордельиво хода по њима, кадъ у харемъ свой ступа. Но ове я све друге на свѣту простирке, непревосходе простирку земаљску. Непостижима е и дивна различность нѣне шарености, коіомъ е ова чудесна простирка украшена. По њой е природа све свое дарове просула. Њена кичица накитила ю е тисућа тисућнимъ степенитостима шаре. Богови Олимпа, съдећи при разбою, употребили су свою умѣтность. Цвѣта е плела цвѣће, а Цересъ злато и сребро уткивала. Зора е ружичнопарномъ своіомъ свѣтлосћу пруге на њой учинила, Помона свой изобилія рогъ по њой просула, а Венусъ украсила ю е смарагдима и рубинима. И нама свима слободно е по дивной овой простирки шетати се, безъ да она одъ свое красоте штогодъ губи. Шта више она свѣтлія и величественія быва; и остае вѣчитый споменикъ величине ГОСПОДНѢ.

Бераръ.

ДОПИСЪ ИЗЪ ЗАГРЕБА.

(Настављено.

Књижевность наша умножила се и љѣпотоѣ опетъ єднымъ листомъ: „*Зоромъ Далматинскомъ.*“ Истина є, да Зора сљди одавне покрањскій свой интересъ, мало се бринући за остале покрање южнославенске, и држи се њекаквогъ правописа, кой нєће бити никога подпуно задовољити, но опетъ и она дає прилогъ свой за обште добро, и може се сматрати, као берачица одъ поља непознаты іошъ умномy свѣту народны рѣчій, одъ кои свакимъ броемъ донесе до 20 — 50 и више. Тко се даклє хоће да шта научи, има ту љѣне зготе. И гледећи на складъ рѣчій, дає зора повода дубокому размишљаванію. *Данцу* познаєте. *Кметићеве новине*, кое лучъ реалне просвѣте разносе по горньи страна, уређиваю се њиштомъ руковъ и бистрымъ разумомъ. *У* горньи страна чита ій све и сетый тежакъ. И кодъ насъ имаду доста предбройника, и сюда се са похваломъ спомињю. — *Коло* — III. књига метута є већъ мѣсеца Свибня (Мая) пр. г. у тисакъ, но текъ сада є єдномъ проклувала, . . laniae erat molis . . — Књига та нєће бити баш празна, него по свой прилици найзаменитія одъ свію свои старіи сестара. Између осталога доноси найстарію южнославенскій законикъ (одъ г. 1280) и многя други озбильны стварій. — Између осталы књига, што су кодъ насъ не давно изашле или нове изаћи за ной дану, навћу Вамъ сљдеће: *Протестност угарско хорватска, историчке новеле одъ Л. Вукотиновића. Діо I. Штитоноша.* — Књига ова найболя є одъ свію књига ове струке, што ій є до сада кодъ насъ угледало свѣтъ. Поредъ тога стои њена књижна у сходности времена, у кое бы изашла. Шкода те има толико тискарски погрѣшака. — *Искра*, забавникъ за г. 1144. съ чланци одъ г г. М. Боговића, Л. Вукотиновића, Дра Д. Деметра, Ивана Кукуљевића, Антуна Њемчића и Ивана Трискога. Књигу ту, коя ће имати добры стварій, издає г. И. Хаваличкъ и може му се рећи у похвалу, да ни єдногъ труда и трошка нештеди, да тога свога посынка што присталіе у свѣтъ спреми. Зато ће се забавнику тому приложити осамъ образа народны вошня. Књига ће изаћи до конца т. м. — *Љобиће*, пѣсме одъ М. Боговића. Стварн врло красне, спадаюће у врсту поезіе кротко-досћтне (наивне). Незнамъ кадъ ће се доготовит', єрбо се писаюћ налази садъ у Пожуну, забављаћ пословима државнима. — Овы дана было є овдѣ г. И. Трискій, на довіо, њекакво сатирично дѣло: *Звекань узкрснуть.*“ Оне ли быти врстникъ своюмy прво-му лику, у коемъ є путовао Звекань по томъ неваляломъ свѣту одъ Вазлова па до Напица, іошъ незнамъ. Я му баремъ одъ срца желимъ, да ніе ни мало одъ свое снаге оставіо у тамномъ гробу, него опетъ узкрсную здравъ и читавъ. Видитћемо, казаше сљпцн. И Звекань тай већъ се зиои подъ тискаломъ. —

(Конаць сльдуе.)

ЗНАТАНЪ СЛЕПАЦЪ.

Прошле зиме умро є у Хумлоцу, у Ческой, єданъ човекъ, кои се звао Ваславъ Сиркеръ, у 52 години живота свога. Онъ є іошъ као дѣте одъ четири године изгубіо видъ, и у овомъ жалостномъ стању развіо му се знатна свойства, т. е. особито памтењ, тако, да є све знао, што є єданпутъ читати или приповедати слушао. Онъ є знао єдну Ческу кроннку, цѣо старый и новый завѣтъ съ доказиваньмъ, коя є глава и стихъ, троянску повѣстъ и т. д. на паметъ. Онъ є имао своюмалу библіотеку, и последньи свои година држао є єдне ческе новине. Къ тому свирао є врло добро у віолину, и знао є до 300 народны и 200 свештены пѣсама на паметъ, тако, да є онъ при свакомъ торжеству милый гостъ бывао.

Д. Аврамовићъ.

ПОГРЕШКЕ.

У 7. числу Подунавке, на 3. бр. 1. стр. у 15. врст. *обдарень*, како; у 17. врст. да *са* свакимъ; у 30. врст. свѣдомосћу *духа*. На 2. стр. у врс. 7. *њимъ* плаво; у врст. 21. *свимъ земнымъ*; у врст. 23. мѣсто *страшне*. На 4. обр. стр. 1. у врст. 16. стра *и*.

У 8. чис. на 3. обр. на 2. стр. у врст. 4. увиђа *увѣстность*.

У 10. чис. на 4. обр. на 2. стр. у врст. 16. *сама* по себи.

Уредникъ Милошъ Поповићъ.

Издаво и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 14. У Суботу 1. Априла 1844.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ

ФАЛА ВРЛОМЪ И ФАЛА ЗАСЛУЖНОМЪ.

Каліопо о небесна пѣвко,
Та божески дѣла возглашавко,
Бесмртя ти у свіету твога,
Вѣчно ћу ти светиности служит',
Ма и слабымъ, ал' искренымъ звуком,
Умомъ ћу ти подигнути кнпе,
Славит'ћу те за віека мога,
Удеси ми струне у гусала,
Дай іймъ слогу некъ сагласно єкну,
А мен' пошљи сладке изражае,
Да запѣвамъ негди на дивану,
Међу друзма и браћомъ рођеномъ,
Браћомъ Србма а редомъ юнацма,
Да запѣвамъ дѣла одабрана,
Штопо намъ се на свіету сню,
Штопо пакъ ли одъ њи пресанаю,
Та што л' вѣчна на свѣту остаю,
Што ли людство усрећую цѣло. —
То све у мен' духъ ми уобража,
Упућуе кано невѣштога,
Грло дае кано безгрлноме,
Умъ се труди, умъ се затруднява,
Трзаю' се по оков'ма бѣде,
Заплетенъ є у кршеве брига,
Мутнило іймъ презируѣи скрозно;
Єзыкъ сплетенъ чувства є збуњена,
А и Арфи вѣштине є мало. —
Но ам' и ты изъ горнце вило,
Колик' нгда, то баръ данасъ мени,
Ам' помози съ кликомъ гласовитымъ
Благодарность Србу да изявимъ,
Врсномъ Србу *Иницћу Іовану*,
Родолюбцу а славе витезу,
Ил' Србчадце благодѣю цигломъ,
Патріоту л' давно желѣноме,
Штоно ій є у Србству ріедки,
Добродѣтель што му груди краси,
Сусту му разумъ раатеруе,
Духъ прозире основе истине,
Оружа се протнвъ вѣчногъ стыда;
Єръ онъ види и наравь му каже,
Да се вѣчность на дѣлу оснива,
Добродѣтель да изъ дѣла быва,
Но не тнња вецъ Богу угодна,
Што га люби истина и правда,
И што воли сво естество дивно;
Пакъ онъ Србства славу подранюе,
Србадію духомъ оснажуе,
Спрочадма живот' услађуе,
Неуморно слабе подпомаже,
Да неживе у бѣди и туги,
Вецъ да нехтаръ просвѣштења пію,
И свогъ рода ползу умножаю.
Но вы друзи Минервины Нимфа,
Љубителни Муза и Грације,
Што вамъ грлу гласа є задоста,
Топлимъ грудма и духомъ слободнымъ,
Вѣку овомъ хвалу уздижите,
Огласнуйте што садъ уживате,
Одъ родбнпца и свогъ отачбнпца,
Што до сада ни одъ кога жива,
Ни домаћа толи одъ туђина,
Пакъ у груди дубоко смѣстите,
И поштено вѣномъ преданте,
Да се на нѣг' будућность угледа,
Да ревнуе своја реда слави.
Тако и ны друзи ми данашнји,
И сни Срби мали и велики,
Сладке плоде што сте окусили,
Ма и мало доброте *Иницћа*,
Са ума му ние нескидајте,
Пратите га до гробова ваши,
Са љубављу и благодарношћу,

Да є' природа на насъ неразсрди,
И ругоби вѣчной насъ непреда.
Теби сада о Небесный Сыне!
Спасителю свеѣ рода людскога,
Молбу ову съ усрдѣмъ подносимъ,
Да Србинству нешкомъ подпоре
По вѣковѣма и времен'ма златнимъ,
Више пошљешъ *Пишћа Іована*,
Да и Србство изъ мрака се дигне,
И упозна твое волѣ путе,
Тадъ ће т' славит' к'о штоно є дужанъ,
А не к'о што суста му каже. —
Равноапѣрна л' *Исидору* фала,
Што *Пишћа* на то напомену;
Добрый добромъ добро одобрава.

Ранко Алимпићъ
С. В.

ѢЗЫКОСЛОВНЕ ВѢСТИ.

У НѢМАЧКОМЪ ѢЗЫКУ МОРА СЕ ЗВАТИ И ПИСАТИ: Grätz А НЕ Gratz (ГЛАВНЫЙ ГРАДЪ У ЩЫРИИ).

(Продужење)

Г. Хаммер-Пургсталъ найвише се позыва на то, що школске књиге Gratz пишу. Но старый Киндерманъ дае сврху промѣне имена тога града слѣдеће извѣстіе: „По уставленю нормалныхъ школа у земльи наше се найпре у школскыхъ книгахъ Gratz мѣсто Grätz печатано. Было є, како ми є познато, умысао єдног странога, кой у нашь изговоръ одвише повѣренја полагаше. Тай случай медюмимъ учини, да се при овдашньихъ школахъ іощь до овога часа Gratz изговара, пише и печата." Тако дае Киндерманъ у г. 1790 почетакъ новости, Gratz писати.

Градачке Новине звале су се одъ г. 1740. до 1786. „Grätzer Zeitung," гдѣ се на єданъ махъ у „Gratzer Merkur" покрьсте. У исто врѣме зваше Меркуръ и средньоаустрійске Новине тай градъ Gratz. Тай писања бывъ траю є одъ г. 1787. до 1795., но одъ онда до садъ уталожіо се є было, и надати се є, да ће и садъ као и пре изчезнути. Хаммер-Пургсталъ и самъ є г. 1800. Grätz писао.

Мы (Нѣмци) вѣкъ садъ у найкраћемъ врѣмену добыли смо петъ различитыхъ начина писања. Сви землѣписци нашега врѣмена и скоро сви изображени пишу Grätz; говорникъ у 21. скупщини нѣмачкыхъ напытателя старини борн се за Gratz; ученый архиваръ Вартингеръ и нѣгови наслѣдници пишу Gratz; у цыарскомъ лѣтопису (1812) изясниое Баронъ одъ Хаммер-Пургсталъ пре за Grecz неголи за Grätz, а дописникъ бранкобродскога листа обходѣња мысли, да се мора, да бы се отезанѣ гласника *a* ясно изразити могло, Graeze писати. Тихъ петъ начина писаня произишли су у течаю одъ нѣколико недѣля, одъ како смо се одъ обычнога начина одвратили, и потребно є, да се, за избѣћи іощь већу сметню, досадашња у обычай уведеногa писања начина Grätz придрьжавамо. —

Тако уметнує Г. Шрайнеръ, како бы се славенска рѣчь *Градацъ* нѣмачкы изговарати и писати морала, и немогу мое удивлѣніе узтегнути, съ каквомъ се точностю и разборитостю Нѣмци боре, докъ начинъ писања само єдне єдите рѣчи опредѣле, дочимъ кодъ насъ о таковыхъ стварихъ нити тко ща говори нитъ ромони, већъ пише како тко зна, неосврћући се ни найманѣ на Срьбулѣ и друге повелѣ, стои ли тамо *Князъ* или *Кнезъ* и ща ли є *я* ща ли *е*?

У наведеныхъ рѣчихъ Г. Шрайнера видимо у кратко ово:

1) Да се є славенска рѣчь Gradac, Gradec, Gradic (Градић) скоро хиляду година борити морала, докъ се є по правилу нѣмачкога єзыка сасвимъ у Graetz, Grätz претворила.

2) Да су понайвише Славени и они медю њими станующи Нѣмци звали Gratz, а прави Нѣмци изъ увутарности Нѣмачке Grätz, єръ о оныхъ другыхъ по Нѣмачкой налазећихъ се Grätz-ахъ, кои су се по правилу нѣмачкога єзыка већъ утврьдили, никакве разпре нейма.

3) Да Г. Шрайнеръ надъ Г. Хаммер-Пургсталомъ у толико побѣду одрьжава, що не само већа часть повеля, него и правило нѣмачкога єзыка за нѣга говори, о чемъ ћемо се изъ наведеныхъ примѣра такы освѣдочити.

Нѣмци изговараю и пишу оне рѣчи, коѣ се и у другыхъ єзыцихъ находе, и рѣчи су Gradec подобне на слѣдећій, пре стране, накъ онда нѣмачке рѣчи садрьжаваюћій начинъ:

Kar-i-nthia.	(Ker-nden. 1) (Kär-nthen.
Gor-i-ca.	Gör-z. 2)
Mart-i-s.	Mär-z.
Gam-i-za-ti.	Gäm-se. 3)
Mur-i-ca.	Mür-tz. 4)
Kol-i-n.	Köl-n. 5)
Gran-i-ca.	Grän-ze. 6)
Sabl-j-a.	Säbl. 7)
U-b-i-l.	Übl.
Прьс-і те.	Brüs-te.[8]
Брьн-ь.	Brün. 8)
Notar-i-us.	Notär.
Commisar-i-us	Kommisär.
Popularitat-i-s.	Popularität.
Popular-i-s.	Populär.
Dan-i-a.	Dänemark.
Nur-i-nberak.	Nür-nberg. 9)
Tur-e-k. 10)	Tür-k.
Boh-e-mia.	Böh-men.
Bor-i-sa. 11)	Bör-se.
Iun-i-or.	Iün-ger.
Мон-а-хъ	Mön-ch.
Hol-o-muc. 12)	Ol-mütz.
Grad-a-c.)	Grädc.
Grad-e-c.)	Grätz.
Grad-i-c.)	Grätz.

Изъ тихъ предложеныхъ примѣра види се, да гдѣгодъ у туђихъ рѣчихъ *а*, *е*, *о* и *і* стоји, и у нѣмачкомъ єзыку избаци се или болѣ рѣши кодъ *предидућегъ* или кодъ слѣдујућегъ (Olmütz.) самогласногъ писмена метне се, онде се у нѣмачкомъ єзыку *а у ä*, *о у ö и у ü* претвори, коє Нѣмци претворъ гласа (Umlaut) зову. Оне двѣ точке или чертице нища друго незначе, него *і* или *и*, и я ово называмъ *копула* (свеза), коя *слово* (Praedicat) съ *пологомъ* (Subject) веже н. п. гор-і-ца, гор- значи слово, -і копулу, а -ца (=ща) пологъ.

(Конецъ слѣдуе.)

---

1) Онако се налази у повелиxъ од г. 1301. напи-писано.

2) Градъ у Краньской край рѣке Сонче међу горами.

3) Я знамъ да Нѣмци пишу: Gemse (дивља коза), но они пишу и hängen и Henker, а писали су Grez и Grätz, како смо горе видили.

4) Рѣка у Штирской.

5) Градъ край рѣке Рѣне (Rhein).

6) Нѣмци пишу и Grenze, а пре су писали: Granitz, Granitzer (Graničar).

7) Одъ глагола са-бити, давле съ прошастымъ дѣлателногa: са-била-сабл.

8) Главный градъ у Моравской.

9) Градъ у Нѣмачкой.

10) Ово є необычно єдинствено одъ *Турци*.

11) Мѣсто са-боръ и у срѣди копула (свеза): і.

12) Градъ у Моравской, и долази одъ Хольмъ = брьдо; Olmütz є то исто що и хольмнь.

ПРЕРАНА ЗРѢЛОСТЬ УМА.

(Съ Грэкогъ.)

Тома Вилхелмъ Малкинъ познаваo є Англезку азбуку пре него што є говорити почео; при свемъ томъ што ніе могао изговарати писмена, опетъ ій є показиваo прстомъ, кадъ є чуо кога име. Кадъ є было одъ 2. године почео є говорити, и одма читати и писати съ таковомъ брзошћу, да они, кои нису были очевидци тога, никако вѣровати немогау. На данъ рођења нѣговогъ, кадъ му се трећа навршила година, напише своюй матери писмо, и после неколико мѣсецій другимъ сродницама своимъ. У четвртой години познаваo є Еллинску азбуку, и толико є успѣо у Латинскомъ, да є сачињаваo теме посведневно са довольномъ правилношћу. Пре нег' што му се наврши пета година, ніе само читао са довольномъ и савршеномъ лакоћу, него є и разумеваo чудесно. Карте Географическе преписиваo є наредно и оригиналу равно; учињо є неколико преписанія одъ главны дѣла славногъ живописца Рафаила, тако согласна са штилома и чувствомъ оригинала, да вѣште судіе предсказиваy кадъ бы се дао на художества, было бы єдан одъ найславнія мужева.

Одъ седамъ година списиваo є басне, и учињо неколико проба у поетическомъ сачињенію, коє небіау презрителне; но найметодостойніе показиванѣ урођеногъ нѣговогъ уображенія быше то. Идеа нѣкогъ несуштествуемогъ мѣста удубила се тако у уму нѣговомъ, да ю є ясно и живостно описаo. Овогъ веселогъ мѣста мештаваше себе царемъ; имаo є намѣренѣ да спише историю нѣгову, и заиста є провазвеo раздѣлене части неке. Сачини географическу карту уобразителне ове земль, дававши имена своге собственогъ изнађаја главнымъ го-

рама, рѣкама, градовима, сѣерама, селама и т. д. Ова є последня игра њѣговоґ великоумія была; єрбо ово младо чудовиште науке умре пре него што навриши седму годину живота свога. Євтимїе Аврамовићъ.

ДОПИСЪ ИЗЪ ЗАГРЕБА.

(Конацъ.)

У Сплѣту се штампаю съ новымъ правописомъ *пѣсме разлике на поштенѣ божѣ* и т. д. Књига ћытье за наше црквенике одъ користи. — У Трсту изашла су два дѣла на нашемъ єзыку одъ г. *Илїе Рукавине Љубачкоґ*: I. Kroatische Abänderungs- und Abwadlungsformen nebst den Regeln der Aussprache und Rechtschreibung. Grammaticalisch verfasst von Elias Rukavina v. Liebstadt. 2. Граматички превводи (!!!) за народно казалиште одъ *Илїе Рукавине Љубачкоґ*. Я се нећу пуштати у протресанѣ унутарњѣ цѣне ти дѣла, єрбо ій нисамъ іошъ прочитао. Но држатћу се само єдне ствари — наиме ортографіе. Вы сте већъ опазили изъ єдне рѣчи наслова нѣшта новога. Да богме, време одъ реформація іошъ ніе прошло кодъ насъ: єдва што є *Даница* извела тежкимъ мукама (и све што су іошъ помогле найболѣ силе западне стране южны Славена), тежкомъ мукомъ и невољомъ (нажемъ) реформу, коя южный западъ Славена приближуе осталому сѣверному западу Славенства, ето ти опетъ г. Рукавину, кой є у своіой глави пронашо, да та реформа іошъ ніе савршена, него да треба на начинъ талїанскій предвостручити нѣкоє самогласнике, 1) за да се тимъ назначи ударенѣ прећашнѣгъ самогласника. А ту реформу подузе г. Р. на свою руку, безъ да є кога пытао или слушао савѣтъ, да одустане. Да є г. Р. на нашемъ обзору звѣзда првогъ блеска, бы му се опростило, єрбо каже се, да велике главе имаду своє мухе (Launen), у коє неваля дирати, него прашатя ій због величине или величанства исте главе: но како може г. Р. у књижеству нашемъ као Deus minorum gentium метнути се у позитуру реформатора, то никако докучити неможемо! Зарь ли мысли г. Р., да се реформе тако лако уводе у животъ, као што се рађаю лако у глави и напишу на артіи? Или може быти мысли, да свѣтъ сваку реформу тако радо гледа и прима као какву нову хальину? Нипошто! Да шта: свѣтъ мрзи на сваку реформу, као медьедъ на човека, кой га тера изъ своґъ брлога, и пази добро, кой се на тай посо спрема. Тко око реформа мысли и ради, нека прво добро промысли, есть ли реформа нѣкова заиста *времену сходна, неизбходно нужна?* Тко то нечини, нагазитће као врагъ на великій петакъ, раздражитће сѣвтъ противна себе; неће (истина) пролити крви, него много жучи и срдила, коє бы се могло повратити у болю сврху. Тако нека и г. Р. пази, да ненагази, и прїе одустане, него побуни сѣвтъ противъ себе и изпразни кесу свою на штампанѣ књига, одъ кои ће онъ главомъ остатк найвѣрнїи и найискренїи читатель и штователь. — *Матица* наша, како ће Вамъ быти познато изъ Новина, врло добро напредуе, главница се све више допуњава. *Гундулића* прво дѣло, што Матица издае, быће т. м. готово (како? то знате такођеръ изъ Данице). После тога издатће Матица *Деметровъ* историчкій драма „*Теуту*.“ По свой прилици те ће и наша Матица временомъ издавати свой часопись. Боже дай, да бы се то стало што скорѣе! Свако дружтво књижевно треба да стече уплив и правацъ књижевный, но тога другче стећи неможе, него средствомъ књижевногъ листа или часописа. Dixi et salvavi animam meam! — И. Р. Ц.

*) Овде є г. дописатель сигурно хтѣо рећи „*суглаасничке*,“ єръ г. Рукавина, како изъ горе наведене у наслову рѣчи „*превводи*“ видимо, неудовоља „*самогласнике*,“ него „*суглаасничке*.“ — Ону прилику неможемо пропустити, да незразимо наше велико удивлѣнѣ на рѣчи истога г. Рукавине, коє онемадне у 13. брою *Зоре Далматинске* читасмо. Онъ претресаюћи преводъ г. Димитрія Поповића „*Освалдъ или златотворно село*,“ каже „да небы много жертве одъ стране *Сербалях* стало, ако биду 1) и они *латинска слова* за свою књижевность примили, будућ да већ и онако половицу *латинники слова* употребляваю, 2) дочим она друга пола *ћерчких писменах* такову моћ и оштрину има, да само сузе штіоцу на очи нагана.“ Где є быо, и шта є мыслio г. Р., кадъ є ово написао, мы никако докучити неможемо; зато га само сажалѣвамо као краткоумна и педантвчна човека, кои ни мало далѣ одъ носа негледа, и неразбира, шта, и кадъ, и коне говори. У мѣсто да свонма роћацима препоручуе, да драгоцѣну старину, кою су сами одбацили, и кою су Срби за себе и за њи вѣрно сачували, на ново пригрле, онъ є радъ и Србе одъ нѣ да одвратн!!! ??? O Coridon, Coridon quae te dementia cepit? — Смилуй му се Боже, єръ незна шта таори! — Учредникъ.

1) А ха, г. граматикеру, дакле „*биду!*“ То є сигурно по Вашимъ спрезаня формама. Мы ій іошъ нисмо срећу имали читати, но изъ овога можемо судити, како су основане и савршене! Кодъ насъ „*биду*“ кажу дѣца кадъ проговараю, а мы велимо „*буду*.“ Учредникъ.

2) Іошъ лѣпше, него „*биду*.“ Швабе и Грцы, кадъ Србски говоре, у мало коіой рѣчи да непромѣну *е* на *и*; и мы смо имали више пута прилику такове чути да реку: *трибамъ*, а напротивъ наши люди кажу *требамъ*, дакле и „*употребљямъ*,“ а не „*употрибљавамъ*.“ Sapere aude! Учредникъ.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 15. У Суботу 8. Априла 1844.

ЮГОСЛАВЕНКАМА.

Да самъ я орао птица поносита,
Посѣтіо бы самъ стѣне Велебита,
На гласу юнака южну домовину,
Предивну Славенскій красну отчевину,
На бы іймъ летећи подъ небомъ високимъ,
Овако шуштао са крилома широкима:
„Доба є и вама тако се дизати,
Као што видите мене узлетати,
Яо! тежко оном, тко по земльи пузи,
Єръ га у прахъ душманъ газећ' свагда грузи!"

Та я да самъ ласта, пролѣтна птичица,
Злаћеноga ютра єдина Царица,
Већъ бы ия се пѣсме предъ зору орилє:
„Све у помоћъ слави югославске Виле!
Тко на бошшу борца срета, добро спава,
Аз' радостну чека побѣду бадава!"

Да самъ я славуякъ любко пѣваюћій,
У тамноме лугу тужно уздишуће,
У свакой бы башчи, и у свакомъ гаю,
О ономе земномъ радо пѣв'о раю,
Кон нама мора быти домовина,
Юначки отаца славна дѣдовина!
„Еѣ, ей домовино! ты чаровно име,
Та слаћа си него чеду майке виме!
Югославке тебе више су цѣниле,
Него животь самый, и драгане миле!!"

Да ли самъ я съ вами румени облацы,
И вы громовити надкриваиски врацы:
Живо бы самъ тамо съ громомъ поюрio,
Гдѣ є душманъ худый Славу подирмio!
Па бы се пруѣала муни огнѣвита,
На непрiятеля Славе страовита!

Да Славенкій куће у миру већъ цвате,
А пѣсмомъ се оре горе, долѣ злате!

Еѣ, да самъ я съ тобомъ Кралѣвскій Дунаве,
Ты свѣдоче наше некадашнѣ славе!
То бы су на мое воде уздишуће
Врвиле Славенке на югу цветуће,
Струяма быноге њове любio
А таласи любко њима жуборio:
„Ой вы красне топломъ на югу дѣвице,
Драге намъ Славіе любезне кћерице,
Тамо вы све очи радостно бацыте,
Гдѣ Вы у облацы светый Крыванъ *) зрите,
Пружаюћи свое бiеле десняце
Словенскимъ дѣвама к'о добре сестрице;
Єрбо намъ є завѣтъ вѣрне узаимности,
Непокретный темель Славске будућности."

Богославъ Носакъ.

ЄЗЫКОСЛОВНЕ ВѢСТИ.

У НѢМАЧКОМЪ ЄЗЫКУ МОРА СЕ ЗВАТИ И ПИСАТИ: Gräz А НЕ Graz (ГЛАВНЫЙ ГРАДЪ У ЩЫРИИ).

(Конецъ.)

Мы Славени Нѣмцима и другымъ народима, ако кою славенску рѣчъ у њиховыхъ єзыцихъ слутимо, потреба да намећемо, како ю они писати имаю, єръ сваный єзыкъ има своя правила, и мы се само тимъ задовольити морамо, що смо тако срећни были, туће рѣчи за славенске или за сродне съ њими познати; єръ ако ћемо дотеривати, да се такове рѣчи по правилу славенскога єзыка пишу, онда ћемо имати славенскый а не нѣмачкый єзыкъ; та ни сама славен-

*) Планина у горньой Угарe.

сна наръчіа нисмо кадри подъ єданъ калупъ дотерати, пакъ ца ћемо онда о другыхъ єзыцихъ говорити. Тко бы дакле захтевати мого, да се н. п.: мука Mühe, муха Mücke, млинъ Mühle, мати Mutter, пуле Füllen Fohlen, пламъ пламонъ Flamme, стрѣла Strahl, клада Klotz, уврхъ über, прудити fruchten и т. д. или баш и саме славенске рѣчи: Погубилъ и погибель, хладъ и ледъ, — єднако пишу, премда се њихова сродность одрећи неможе; тако стои и са *Градыць* (Градацъ) и Grätz, ово є нѣмачко и оно славенско образованіе.

Оне рѣчи, кое се чине, да су изъ славенскога єзыка у нѣмачкый прешле, ћећом страномъ видъ славенскогъ родителнога на себи носе, и тимъ поньщо доказую, да су одъ Славенства узете, н. п. Mühe муке, Mücke мухе, Liebe любе и т. д.

При размышливанію овыхъ єзысословныхъ стварій немогу да незавапимъ: Славіо! славіо! како годъ у теби никада сунце незалази, тако се исто и твоє рѣчи по широкомъ свѣту и чакъ онуда, гдѣ о Славенству ни помыслити небы могли, простиру, и кадъ се твоя єдна рѣчь као *Градацъ* скоро хиляду година борити морала, докле є нѣмачкый видъ узела, у кое дакле врѣме мораю она наименованіа, коя ученый свѣтъ заедно са сванутком европейске историе поздравля, спадати, кадъ су њими слѣдеће предмете крьстила као що є: *море* одъ *мокрое; адрапско* море одъ *адро* данасъ *ндро*, Sinus (зато се зове и *сине море* одъ глагола *сићсти=вести*), Busen; *Далмати* изъ *дохолма ти* и кадъ се спое онда буде *Далма-ти* т. е. становищи до хлма (hügus, веле-бить-хелемить, хеле-мище-велебище-велебићь.); *Дра-ва* одъ глагола *дра-ти* reißen и полога *ва* (ова), дакле данашњемъ изговору *дерава* der reißende Fluß; сава одъ *са-хва-си-тиськасити*, дакле der überschwemmende Fluß одъ тога є глагола и латински aqua; тиса одъ прилагательнога *тих* и полога *са* (съ, са, се), инда der sanfte Fluß; Дунав Donau одъ существительнога *до, донъ, дно, дано*, одъ туда и прилагательно дон-ьій, копуле *а* (и, ипъ) и полога *въ* (овъ, ва, во), дакле der tiefe Strom; Ister одъ славенскога *взеро*, дакле Istriani=взерани; ердель одъ славенскога *хрдъ* данасъ 'ртъ (= брьдо), копуле *е* и полога *ль* као у учитель; Suez, єзыкъ медю средземнымъ и црвенымъ моремъ, одъ славенскога глагола свезати, дакле Svez?

Вѣща єзыкоиспытателя могле бы саме изъ старославенскога єзыка горе наведене рѣчи: *мокрое, хлопъ, ядро, сићсти* и *драти*, убавѣстити, да є данашнїй црквеный или старославенскый єзыкъ — єзыкъ старыхъ Илыра био, кое исторіа са своимъ почеткомъ споминѣ, и суетно є напрезаніе оныхъ нашихъ списателя, кои се труде доказати, да Илыри нису Славени (ово име текъ у петомъ столѣтію почина се спомињати) были, єръ ихъ праведно пытати можемо, да кои народъ надеде, ако не Илири, мору и горе наведенымъ рѣкама имена, коя свойствама тихъ тако точно и данданасъ одговараю? Ако ми Богъ и срећа послужи желимъ се съ врѣменомъ мало дубльбу тай посо пустити, и сада само примѣтити морамъ, да є жалостно и помыслити а камоли дочекати, да бы єдна, као що Обще Новине кажу изгубљћна азіатска стража ма кою грану те велике и древне Славіе, кои исто тако стара као и име мора и дунава, при уваженію свое древности у азіатскый народъ претворити могле.

Концемъ г. 1843.

Т. Брькићъ.

ОСНОВИ ФРИДРИХА ВЕЛИКОГЪ

Одломцы изъ нѣговы Списанія.

Наблюдаванѣ закона єсть єданъ єдинитый основъ, кои є люде приморао, князове надъ собомъ поставити; єръ то є правый узрокъ суверенитета.

Найвећа є несрећа, кадъ зломысленику испадне за рукомъ наговорити владѣтеля, да є нѣговъ интересъ одъ интереса свои поданика различанъ; у томъ случаю постае онъ, безъ да зна због чега, *непріятель свога народа.*

Цѣль свакогъ законодавства єсть обште *благостанѣ.* Погледамо ли поступанѣ наймудрїи законодавателя, то ће се видити, да закони свагда духу народа, за кои се издаю, сходни быти мораю.

Владѣтель кои духъ и срце изображено има, свагда ће свое расходе и трошкове на ползу свога народа прорачунити.

Вештина и знанѣ установлавати порезу састои се у томъ, трошкове тако разделити, да се народъ неугнѣтава.

Истинито богатство народа састои се у обдѣлаваню землѣ. Али знаменита точка єсу фабрике и трговина. Земля она у коіой се равно-

вѣсіе трговине у томъ станю налази, да є увозъ већій него извозъ, пада одъ године на годину.

Онай владѣтель у половину само испуњава свою дужность, кои се само исключително за ратника приправля, єръ смешно є, да онъ *само* войникъ буде.

Нико ніе рођенъ, да робъ свога сочовека буде.

Она є религія найболя, коя найвеће вліяніе на нравственость има, и люде блажіима и добродѣтелніима чини.

Неча нигди никакве религіе, коя бы се у призрѣнію морала здрако єдна одъ друге разликовала. Правителство дакле може ій равнодушнымъ окомъ сматрати, и оно мора свакомъ слободу оставити, да онымъ путемъ путуе, кои ће га у царство блаженства увести. Онъ нека є добаръ грађанинъ, то є све, што правителство одъ нѣга тражити и искати има.

Воспитаніе младежи єсть єданъ одъ найвећи предмета за правителство. Истинито добро државе, користь и нѣна слава иіскую, да є народъ изображенъ и наученъ. *Я желимъ имати* учителѣ, кои нису суевѣрной побожности одати, али опетъ способни младежь къ добродѣтельи руководити и за полезне и искрене членове државе изобразити. А што се философіе тиче, она се одъ свештеника предавати немора, него одъ светскога човека, єръ то бы только значило, да правдословъ офицыра воевый ексерцыръ учи

Философія є Прометей, кои є небесну свѣтлость на землю донео, да родъ човеческій одъ преразсуђеня и заблуде ослободи.

Свакій владѣтель дужанъ є почитовати и пазити обште мнѣніе.

Сваке Новине, ако ће любопытне и интересантне да буду, нетреба да се чега устручаваю.

Бераръ.

ПРИСУТСТВІЄ ДУХА.

У години 1812., када се є нека часть великобританскы морски и пѣшачки офицыра у єдной колеби не далеко одъ вароши Мадраса при ручку налазила, случи се да се єданъ грдне величине тигаръ међу њи однекудъ увуче, и одма некогъ младогъ ту десившегъ се јункера шчепа, и на своја леђа бацы. Овако изненаднымъ долазкомъ немилостивогъ госта уплашени офицыри лате се оружія свога и повуку се неколико коракля натрагъ, сматраюћи само непріятногъ госта, како съ репомъ своимъ у єднакой мѣри, то на леву, то на десну страну баца, као да бы несматраюћи на множину њіову у некомъ двоумію было, како бы сирѣчъ, іошть єданъ грабежъ учинити, или съ учињнымъ већъ одъ претеће му опасности избавити се могао. Они, премъ да су знали, да тигаръ пре, неголи ће животно каково напасти, обично съ ударомъ предњи ногу, задубивши у истѣ ма и нокте свое у главу, свладати обичаваю, ал' ій онде предъ наведеной сирѣчь превообычайный поступакъ госта њіовогъ у мыслима осуети и довольно увѣри, да свако животно, у нуждномъ и потребномъ случаю, необычаевшуе користи свое, на єданъ спомателный начинъ снабдѣвати. Младићъ истый, кои є на леђи непріятеля своегъ недвижимъ лежао и предметъ саболѣзнованія было; ніе опетъ никако околостоеће одма и то одважително да на непріятеля нѣговогъ изъ оружія свога натру баце, и съ тимъ нѣга избаве, побудити могао; а то зато, што су они о смрти нѣговой двоумили, єръ у противномъ случаю могли бы и єдно и друго у єданпутъ убыти. У овомъ њіновомъ незнаню и двоумѣнію, спазе на єданпутъ, да се рука истогъ младића полагано диже, при чему помысле, да су то послѣдни знацы, коима се душа одъ тѣла раставля, и текъ што су наумили, да осветy надъ тигромъ учине, кадъ на њіово велико удивлѣніе мнимогъ звера на землю недвижима мртва, а младића съ крвавымъ у руцы ножићемъ, кога є изъ срца непріятеля своегъ извадіо съ побѣдомъ стоећа виде. Какова є радость и какова су чувства зрителя тада была, то свакій читатель, познаваюћи духъ и характеръ овога народа, лако себы представити може. — Кадъ є дакле истый младый Јункеръ ближе къ дружству своме дошао, то на многа питаня, каже ійм да є у исто време кадъ є одъ њи бадава избављеніе очекивао, на ту мысао дошо, да кротко свога похитителя стоећа на своју ползу употреби, и тако безъ дугогъ размышлявања одважно рѣшіо се, и ножъ, кога є у џепу при себи имао, полако, како га нѣговъ похититель спазіо небы, извадіо, и у срце, кое му є на згоди было, углубивши му га, тако себе спасо.

П. І. О.

РУСКІЙ ЦАРЪ, ПЕТАРЪ ВЕЛИКІЙ И СНАЖНЫЙ АВГУСТЪ, КРАЉ ПОЉСКІЙ.

При састанку єдномъ овы Монарха, као што є познато, да су обоица тѣломъ особито снажна была, сребрнъ таньиръ, кои є предъ Краля Августа метнутъ было, учини му се, да ніе добро чистъ; узме га, те савіе у трубу као артію и бацы. Петаръ великій ніе хтео за њимъ остати, него и онъ учини тако исто. Затымъ Краль Августъ узме єдну велику сребрну чинію, те є сву съ рукама стиньи. Одма му покаже и нѣговъ пріятель Петаръ Великій на другой сребрной чинію, да и онъ исто тако може учинити, те тако є было све сребрно посуђе у великой опасности, да га ова двоица свенмъ не униште, докъ Петаръ Великій ніе овомъ препираню чрезъ то край учинію, што є своме госту рекао: Августе брате, мы тињымо и савіямо сребро; ајде болѣ да мы шведско твожђе савіямо.“ (Они су у оно време были на Шведе завоевали). —

Другій путъ, кадъ є Августъ са своимъ саюзникомъ, Петромъ Великимъ гледао борењ бикова, дочепа рукомъ єдногъ быка за рогъ, и на єданъ ма са сабљомъ одсѣче му главу. „Чекай,“ викне Царъ Петаръ, „и я знамъ єдно художество.“ Онъ даде єданъ цѣлый комадъ чоє донети (у комъ є до 30, рифій было), бацы га у высъ и долепадаюћій комадъ чоє съ єднымъ сабљ ударомъ пресѣче. Краль Августъ колико є путій пробирао учинити онако, ка што є Петаръ Великій, ал' ніе могао комадъ чоє пресећи. „Поклони ми ту саблю“, проговори Петаръ, она бы ми нуждна была, да аждаама, кое бы се појавіле, главе одсѣцамъ.“ Краль даваюћи му саблю съ овымъ рѣчма: „Смрть Татарима! а животъ и милость подайницыма.“

Д. Авраамовићъ.

КЊИЖЕВНА ВѢСТЬ.

Славна дѣла Дубровачки пѣсника леже, на велику штету народне књижевности, већомъ части у руконису или у стары књига забачена и непозната. Но и такви сбирка свакій данъ бива мањ, и зато мыслимъ, да ће быти драго целомъ Славенскомъ Обштинству сазнати, да ће се почети издавати у Бечу и то већъ до идућегъ месеца

СЛАВЯНСКА АНТОЛОГІЯ

изъ рукописа Дубровачки пѣсника, съ приставкомъ народны поэзіе.

У овомъ избору быти ће као у вѣнцу сплетено наймирисніе цвѣће Дубровачке башче, кои себи свакій родолюбъ лако ће моћи прибавити, и видивши, како су наши стари пре четырь столѣтія говорили и писали, нагледати се њіове красоте и изгледе оне слѣдити и придобити. Прва књига садржават'ће само найстарије пѣснике 15 и 16. вѣка. У то доба пѣсничтво наше све врсти пѣсама произведе; и као што намъ найстарін Ђорђе Држићъ изгледъ дае любезнога пѣваня, у коіой врсти и Златарићъ се яко узыск: исто тако налазимо у пѣсми младога Марое Држића и Налѣшковића драматине, у Ветрановића, Чубрановића изгледъ балада, у Демитрића, Бобалића и Ранине изгледъ моралны и други научны пѣсама, у Налѣшковића и Раљине боголюбны; у Лукарића и Бабулинића превода изъ грчкога и т. д. Одъ свію тн пѣсника находитће се у нашой књижицы неколико пѣсама, и скупитель є найпће настоно на то, да књига та содржава найболѣ комаде разны врсти пѣсничтва, тако ће и исказати различность метра, коимъ су се наши стари служили.

Подписаный скупитель моли дакле све родолюбе, да бы изволили по славны градовы наши држава, гдигодь се ова наша рѣчь разуме, сакупляти имена ГГ. Предплатителя, текъ послати ій долеподписаному у Бечъ, Rauhensteingasse Nro 932. — Цѣна прве књиге єсть 40. кр. у сребру. Цело дѣло изићи ће у три књиге.

Грофъ Орсатъ Почићъ.

Мы смо већъ о овой књиги спомењъ у нашимъ листовима учинили, но сада на молбу велехвалногъ Г. Издателя ставлямо овде цѣло нѣгово обявлѣніе, препоручуюћи свакоме пріятелю народне књижевности ово у нашемъ славенскомъ свѣту до сада едино тога рода дѣло. Тко се изъ Србіе пренумерирати жели, нека се, съ положеномъ напредъ цѣномъ, кодъ подписаного пріяви.

Учредникъ.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 16. У Суботу 15. Априла 1844.

ЦВЕТА САСА ДОЊЊЕ НАМЪ СПАСА.

Ярко Сунце, развіяй пупольке,
(И лаори нек' се съ тобомъ сдруже)
Єръ пупольци — зиму боравивши —
Лице желе показати творцу! —
Око бленe, неразбира бое,
Чрезъ глупости кадкадъ срце страда *)
Налакомо л' **) уме? тужно пада.
Плавило ти цриило пропасти,
Над' кою є што надвиси точку,
А подъ кою што надъ њоме лежи,
А у точки видъ у распласъ бежи —
Ти дужину и ширину тражишъ,
А невидишъ кадъ изведешъ пруге
Две у накретъ, те помоле краке,
Да у пропасть умъ и срце пада! ! —
Даклемъ вара насъ природа майка?
Слабъ намъ языкъ, ахъ! слаба сказалька,
Єръ душевный єзыкъ неодинчи,
Слабо намъ є и сво наше знанѣ,
Єрбо намазъ тѣла пругомъ значи. —
Єднолетке у пѣкой дальини
На краевы лажно принцуе
А на стади — шире показуе.
Три лалета одъ румене бое
Кадъ се изние сунце на степене
Одладицомъ іошъ єданпутъ трои;
То су брои, кои се не рое
За светского творца и држанца,
Смртнога су ока лажни крои —
Одкудъ знаде штоно непознае?
Патня га є майка и дадиля
Научила, на праванъ извела . . .

*) Фисіологическа боя?
**) Патологическа боя?

Порезала знаке и замаке,
На мракъ тера силомъ на опело! —
Даклемъ творче! єдно най ни добро:
„Погомъ поћи, у природу пићи,
„На прагъ ступит', пакость погазити,
„И варварству жигъ на чело пити
„Да невара време, времениика!! —
И поганцу знаду баке лека,
Пакость, зависть, гадно опаданѣ,
(Три бодљике, погана кићанка)
Три су Фрине, не бы л' све три свесле,
Прва треб' да цркне у повитку,
Другой пупакъ никадъ незарасто,
Трећа треба человику да носи
И да су іой сад' ово повоси:
„Десно, — коло мука породилѣ,
„Да уздан' на поган' — опадника,
„Лево, — ница, кандилце и жижакъ,
„Да пробія пропасть на све стране
„И напіе, єръ є лако тѣлце —
„А у среди срце невесело
„Окол' иѣга мунѣ и протисли
„Да се грле, на прелазку *) куие
„И напиию теме и одиниою. —
Савіячомъ цветъ у сунце ниче
Кадъ стативо измакне му жилу,
И развенча с' точкомъ за конъ тежи, —
Скотъ уздане, и за нечимъ тужи, —
Вреднін є, нег' неуки мужи — —
Кретити се, зрица помицати,
Кланяти се очи превраћати,
Любити се, побратиномъ звати,
А газити, што природа диже,
И низвти, што теранѣ виси,
И тражити росу окол' полдне,
И любити Фрине одъ милине,

*) На трши.

Божю искру, што съ плавине слети,
У одежду унинія свести,
Безтрага му име и презиме,
Онъ с' противи блисту божићу листу!! —
И раздвая Бога одъ Божества,
И дружи се съ Момомъ *) ноћнымъ сыномъ,
На се руга дану и дневнику,
У комъ му є име записано,
Те са Фрвиомъ хити у кольно —.

Ђ. М.

ВРАТА УНГАРСКЕ ЗЕМЉЕ.

(Извађено изъ писма једногъ странога путника.)

Унгаска земля подобна є великомъ котлу, кога узвишеный крај чине карпатске горе, Алпи и илирски и влашки брегова. Укругу овоме заключена є издубљена равница, кою две главне рѣке: *Дунавъ* и *Тиса* пресѣцаю, и, провальиваюћи бреговитый кругъ онай, земљу унгарску обколяваюће, отвораю троя врата, или пролазка, крозъ кое су народи у стара времена гомиле свое у предѣле ове изливали. Ова троя врата налазе се: *прва* одъ *Пожуна*, онде, где Дунавъ између Карпата и Алпа у земљу ову улази; *друга* одъ *Београда*, где Дунавъ, у долини међу српскимъ и банатскимъ бреговима пролазећи, земљу ову оставља; а *трећа* одъ извора *Тисе*, где є ова рѣка у течаю своме равницу отворила, кои се пружаћ иѣ међу грдними ердељскимъ и унгарскимъ Карпатима скоро до самога гребена найвыши Карпата пружа.

Крозъ *прва врата Пожунска*, на кои прагу є негда славный градъ римскій, *Карнунтумъ*, лежао, пролазили су народи унгарски на западъ; овуда су излазили дивљи Хуни Атилови, и грабежни Маћари Арпадови, да муче и пљаче Нѣмачку и западну Европу; овуда су прошли Турци, кадъ су држали Будимъ и найвећу страну Унгарске, да юрише на Бечъ; но туда су и западни народи, особито Нѣмци подъ великимъ Карломъ и нѣговимъ наслѣдницима долазили, да ове дивљ номаде за учињено зло казне, и доцніе, да као грађани овде живе, варошн зидаю, и западну изображеность посаде; крозъ ова врата путовали су побожни Нѣмци, нѣмачки и француски краљеви, молитве поюћи и крстомъ означени одъ Рима и сѣвернога мора у свету землю Палестинску; и овуда су пролазили аустрійски владаоци са своимъ четама, да свое наслѣдіе одъ Турака ослободе, а найпосле туда є прошла войска великога Цара францускога, да Аустрію у Унгарской побѣди. Крозъ ова врата су дакле пролазиле изъ Унгарске на западъ дивљ орде азіятски варвара, а са запада у Унгарску дошло христіянство и западна цивилизація.

Друга главна врата су одъ *Београда*, и ту є онай чворъ, у комъ се путови, одъ Босфора и мале Азіе долазећи, састаю са главнимъ путовима на западъ водећима. Покрай Мораве долазиле су на ова врата чете римско-византиски царева, а доцніе неизбройне гомиле турски јничара и осталы азіятски робова султанова; и крозъ ова врата разливале су се дивљ окрутника турски гомиле на заповѣдь свога падишаха преко несретне Унгарске. Напротивъ крозъ ова врата ударале су храбре чете стары славенски жителя Унгарске на римску државу, а доцніе войске унгарске и аустрійске ту су се сударале у крвавимъ биткама са полумѣсецомъ, докъ су га найпосле крозъ иста врата изъ отечества свога изтерале. — Крозъ ова врата дошла є у Унгарску кућа; око ове точке догађале су се све крваве борбе противъ Турака, тако, да є одъ Мухача и Сенте поредъ Дунава и Тисе до Београда сваки коракъ землѣ крвлю Турака и Угра поливенъ. Кодъ Београда приміо є већъ Дунавъ последню велику рѣку Саву и ту є скоро све свое воде у єдно скупіо. Сава се одъ Београда прама западу пружа; Драва отвора путъ прама западо-сѣверо-западу, а Тиса прама сѣверо-сѣверо-истоку; кадъ мы дакле ове рѣке одъ Београда сматрамо, видимо, да се четири велике воде са своимъ пространимъ рѣкама као єдна грдна лепеза разширую, кое држальица є Дунавъ кодъ Београда, тако дакле видимо, да се сви изъ мале Азіе, Влашке, одъ црногъ мора, Траціе, ядранскогъ мора, Паноніе, Нѣмачке и горњѣ Унгарске водећи сувоземни и водени путови кодъ Београда као у средочію и чвору своме састаю. И као годъ што Београдъ држальицу ове грдне лепезе, у коіой се све њене гране сађиняваю, чиня тако исто влада онай, кои Београдъ држи, надъ свима предѣлима, у конма се гране ове лепезе разширую. А то є заиста и причина, што су толике крваве и смртоносне борбе за држањ ове важне точке воћене и зато се и називаю мали међу Земуномъ и Београдомъ на Дунаву лежећи острови: острови сраженія или боева (Schlachteninseln); одъ тудъ є и то, што су се

*) Момусъ.

толики народи европейски усиливали преважно ово мѣсто одъ Турака отети, тако да су често Нѣмци, Србльи, Угри, Шпаньолци, Чеси, Французи, Власи, Талиянци и Шкотци у єданпуть и скупа подъ Београдомъ противъ Турака воевали. Зато є и постао тако славанъ војвода Евгеније Савојскій, што є онъ године 1717., имаюћи подъ своимъ заставама до 30 различиты европейски принцева, градъ овай храбро освоіо и тако Угарску одъ Турака коначно повратіо и ослободіо; одъ туда найпосле проистиче превеліка важность Србіе у найновія времена, будући да у њой овай преважный ключъ саобраћаја и трговине средо-европейске лежи; а то чини, да садъ цѣла Европа свако кретанѣ ове младе државе съ найвећомъ позорношћу и участіемъ гледа и прати.

Найпосле трећа врата су она, крозъ коя су изъ равница молдавски преко долине, у коіой Тиса тече, прешли карпатске брегове чете Маћара, састоѣе се изъ 215.000 војника, кадъ су ови првый путъ у Угарску дошли; они су преко Мармаріе, покрай Тисе и крозъ њену долину, у средину Угарске продрели и разили се међу миролюбиве онданиѣ славенске жителъ угарске землѣ. По свой прилици су крозъ ова иста врата дошли пре Маћара и други азіятски варвари и завоеватели, као Хуни, Авари, Татари, у ову землю, и она служи за пролазакъ изъ сѣверо-истока Европе долазећимъ четама, зато се и данасъ боѣ Маћари, да ће іошъ некадъ крозъ ова врата и Руси доћи, као што су они дошли.

Пожунска или западна врата окружаваю Нѣмци, зато се она могу звати *нѣмачка*; южна или *Београдска* врата обколѣна су са свы страна одъ Срба, дакле се могу назвати *Србска*; тако исто и *источна врата* обсѣли су Русняци, дакле могу се звати *Руска*. Кодъ нѣмачки врата чува стражу тврдый градъ *Коморанскій*, кодъ србски исто тако утврѣеный *Варадинскій*, само руска врата повѣрена су староме и слабоме *Мункачу*.

Изъ маћарски новина „Таршалкадо“ превео

Дръ. Ш.

ПРИМѢЧАНІЕ

КЪ СВЕМИРНОЙ ИСТОРІИ.

За младости мое учіо самъ по школама, а доцніе и у различитимъ књигама читао, гди многи историци пишу, да су Персіяни, воююћи, прелазили и преко Дунава (Истра), найзнаменитіе рѣке у Европи, и да су на њему и єданъ мостъ (ћупрію) сазидали были; но ни у єдной исторіи мѣсто тога моста нису знали назначити, може были изъ тогъ само єдиственогъ узрока, што у оно време, а и позніе у удаљніе вѣчъ време, премда є исторія требала означити мѣсто Персискогъ моста на Дунаву, нико одъ потомака ніе знао поменуто мѣсто до 1834 г., кадъ є Дунавъ тако яко пресануо было, да се могло на многи мѣсти и конѣмъ прегазити, и онда, окромъ извѣстне Трояновe ћупріе, налазеће се изподъ Фетислама, између бывши градова: Саверія и Теодора, окромъ стубова на десномъ и левомъ брегу рѣке іошть 9. четвороуголны стубова одъ єдногъ фата и више дало се изванъ воде видити. Покрай ти примѣтили су се іошть съ дебелимъ, 4. палца дугачкимъ чамовимъ даскама обложени балвани растови, кои су забаносили се; іошть и другій мостъ се є показао прама граду Ибраили, до 7 стубова округлы, цигльомъ, на римску неваличуѣномъ, сазиданы имаюћи. И тако дае се заключити, да є истый мостъ остатакъ одъ Персіяна; єръ исторія свемирна недоказуе, да є какова трећа одъ камена или угля зидана была каквимъ другимъ народомъ, окромъ Персіяна, царемъ њиховымъ Даріемъ, и Трояномъ, Римскимъ императоромъ, почемъ є Даке побѣдіо было.

На служби у Влашкой находећи се и 3. године дана службено по Дунаву путуюћи, примѣтіо самъ и собственимъ очима видіо, окромъ више наведены ћупрія, на Дунаву іошть 5, а те су:

1. Мало ниже рѣке Тимока на десномъ брегу Дунава, кое се остатакъ темеля на истомъ брегу на брду не тако высокомъ и доста равномъ видіо было; неизвѣстнымъ материяломъ граћена є напрама села Престола у Влашкой.

2. Напрама саме Ломпаланке у Бугарской, и то древна, одъ кое и данасъ вода избаца коекакве балване и необычне дебљине одъ балвана колѣ; изъ узрока тога полаже се, да є и островъ ниже мало лежећій образовао се, а вода свагда у немирномъ теченію одъ исте ћупріе пребыва; у самой пакъ варошн, гди є Турска тврдина начињена, была є нека друга одъ старина, гди се старински новци налазе съ писменима Елинскима.

3. На левомъ брегу напрама Циброа на-

ланке у Влашкой, опетъ дрвена съ патосомъ, коя є вићена такођеръ 1834 лѣта, кадъ є вода врло мала была, тако да є едно 12. фатій сува стояла, а далѣ да є едно 8. фатій у води и по њой човекъ, до грла воду газећи, ишао; више кое солдати Влашки кунаюћи се нашли су єданъ штитъ Римскій, кои се налази у Капетана Влашке регуларне войске, Александра Качетурова, бившега пре у Руской военой служби. Ниже пакъ врло мало ове ћупріе на узвишеномъ мѣсту налазе се развалине Римскогъ града, а изъ брега роневћегъ се нападаю изъ дубљине кости човеческе необычне величине, и различне златне, сребрне и бакарне монете съ различитима писменима а и съ єроглефима.

4. На десномъ брегу Дунава у Бугарской више села Каланлика и Бошлје; ту се налазе тако названи одъ простоте пидовски дућани, признакъ темеля одъ ћупріе, одвећъ старе и особитымъ матеріяломъ крећенымъ зидане, а одъ њ ниже дућани чудесно изпидани; ту є водила каадрма у Дунавъ идућа одъ 40 фатій одъ плоча бѣлога камена, а вићаю се различите ствари на подобіе колача одъ камена или окаменѣне.

5. Ниже ушћа рѣке Искра на десномъ брегу Дунава напрама села Челея у Влашкой; такођеръ дрвена є была, а како съ єдне тако и съ друге стране было є градъ и превелика варошъ Римска, одъ чега развалине и данасъ се виде; различити новци и штатуе Римске такођеръ се налазе.

Любительи и изпытательи старине, ако бы пожелили о више наведеними ћупріяма достаточно свѣдѣніе имати, могу, ако не узвѣрую свему више учињеному примѣчанію моме, и сами означена мѣста видити и себе и свѣтъ увѣрити; међутимъ и то ћу примѣтити, да има готово између сваке назначене ћупріе и развалине іошт градова Римски, као и на врло многи мѣсти на десномъ и левомъ брегу Дунава одъ самогъ Београда па до црногъ мора, кое самъ я у овомъ одстоянію видити могао; но шкода што іймъ се имена незнаду, а сгорега небы было, кадъ бы се дознати могло.

Илія Момировићъ.

ПИСМА ЗНАМЕНИТЫ СРБА.

(Г. ЈАКОВУ ЧОКРЛЯНУ.)

Любезный Сыновче Господинъ Чокрлянъ!

Христосъ се роди!

Я добро знамъ, да ми нико и некаже, да сте се вы на мене разсрдили, што вамъ нећу да пишемъ одавно. За то ніе добро напрасито любити; зашто, ко тако люби, онъ се ласно разсрди. Али да я знамъ да ћете се вы само разсрдити; я за то небы врло много маріо, него се я боимъ, да вы не пожалите на мене, я ово є, за кое много маримъ и небы ни пошто было радъ. Зашто бы я онда двоимомъ толико жаліо, и на васъ и на мене: на васъ, зашто безъ великогъ узрока на мене жалите: а на мене, зашто вамъ я и маленъ узрокъ даємъ, да на мене жалите. За то дакле, за избѣгнути при ови весели праздници свакога невеселя и жалѣня, ето вамъ пишемъ и являмъ, да самъ фала Богу све онако здравъ и задоволянъ, како ме знате, а болъ не желимъ. Само бы радъ знати, да сте и вы здрави и спокойни, кое желимъ одъ васъ чути. И желимъ да вамъ идућій новый годъ весело дође и проће и са свимъ слѣдующима, докъ буде Божія воля овде на земльи време проводити. Поздравите ми наше любиме и пріятелѣ, и будите ми увѣрени, да самъ я Вашъ

У Бечу Декемвра 25. 1791.

Правый любятель
Доситей Обрадовићъ.

НОВА КНЬИГА.

Искусный земльдѣлацъ Чича Срећко и мѣгови совѣти Србскимъ селяцыма у домоводству, земльдѣлію, скотоводству, пчеловодству и свилодѣлію. Одъ А. Николића. I. Свезка. У Београду, Печатано у Типографіи Княжества Србскогъ 1844. — На 8-ку стр. 111.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Кньигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 17. У Суботу 22. Априла 1844.

ЛИРА АПОЛЛОНА.

На Олимпа высокой планини,
У окружю Темпе дивна поля,
Где се смртном' рай на земльи чини,
И престає и найлюта боля:
Стихотворства ту се раја воля,
Силна любавь къ милой отачбини.

Ту Тесалска младежь упела се,
И у сѣни зеленога лишта
Шиљѣ лика Аполлону гласе,
Шиљѣ пѣсме до Муза сѣдишта;
О да свѣтлог' оку позоришта:
Хите к' њима Музе плетук' власе.

Калліопие Кліе, Мелпомене
Шесть іошъ други гласъ зазвони Муза,
Њима равне нема Елисъ жене,
Нити звучног' лѣпшега саюза,
Младежь обли одъ очію суза,
Гласъ њинъ чуюћ' якомъ праћенъ стѣне.

„Ко се жели нашемъ слюбит' хору,
Нек' узима лиру Аполла,
И пролазећ' съ нама чарну гору,
Буде садругъ тога дивног' кола;
Ал' недирне лиру рука хола,
Ванъ ког' за њомъ любве чувства гору."

Устадоше сви на ноге съ места
Прекидаюћ' започете песне;
Већ' подъ сѣнкомъ сѣдећи сви неста;
Ал' се єдно момче крочит' несне,
И поѣћи ладной води чесне
Сузе ліе там' у ладу бреста.

Неста Муза, неста садругова,
Слѣдуюћи стопе пѣвачица,
Усамлѣникъ посредъ свои снова,
Тарук' сузе съ умивеног' лица,
Чуе пѣсму горскіе птичица,
На заводи свою пѣсму съ нова.

У пѣсми се Аполлону тужи
И проклиње стыдъ и желю свою,
У томъ часу погледъ баци къ ружи,
Ку славуя любви лици пою,
И у златну сливаюћ' се бою
Смотри лиру, Богъ кою му пружи.

Ха! у сами лиро, Богомъ дана,
Оставлѣнымъ съ неба златый даре,
Ты ми буди друга поуздана,
Коя пратишъ младости ми жаре;
И отачбе бранећи олтаре
Те просвѣте буди гласникъ дана.

К. С. Поповићъ.

ЛИШЕНА РАЗУМА.

(Съ Рускога.)

По фамиліярнимъ пословима — вели єданъ путникъ — провео самъ осамъ мѣсецій на острову Бурбону. Єдномъ у ютру сѣдећи на обали морской, забављао самъ се съ узилазећимъ сунцемъ, кое є примамљиво одбіяло зраке свое на мирной равници воде. Не далеко одъ мене стояла є на обали морской млада дѣвойка и гледала съ усилѣнымъ вниманіемъ на некій предметъ. Недвижимо положенъ ове женске узбуди у мени неко любопытство; а се тихо при-

ближимъ къ њой, но у исто ока тренуће она брзо обрне се, и управи на мене своје црне очи, имаюће у себи неко страшно изражење. Измучено лице ове прекрасне непознате изражавало је тугу и очајаніе.

— Шта бы сте хтѣли? запита ме она, и при овымъ рѣчма побѣгне.

Мени одма падне на умъ, да је судбина ове дѣвойке скопчана съ некомъ страшномъ тайномъ, и, на моје задовольство, могао самъ дознати неке подробности њеног животоприключенія одъ старог Креола, сѣдећег у своме рыбарскомъ чуну до обале.

— Кажи ми любезный, запитамъ га *я*, тко је она ядна женска, видишъ ли је што бѣжи къ ономъ брегу?

„Тко је она женска? . . . . . Лея!

— Лея?

„Да. Луда, Лея . . . .

— Но какавъ је узрокъ њене несреће!

„Ахъ Господине, приключенія његовъ живота врло су жалостна. Ако вамъ је воля, *я* ћу вамъ ій приповѣдити?

„1821 године у мѣсецу Юлію єдног дана, кадъ је врло препека была, навуку се црни облаци на свѣтло небо и покрію га тако, да је стало тавно као у по ноћи, само што су свѣтле муње пресѣцале често ову ужасну тавнину. Жителји су у кућама позапаљивали свѣће; сви са страомъ очекивали су страовиту олују, и многи су се молили свевышњемъ за спасеніе оны, кои су се онда на мору налазили. Предъ вече олуя се осили тако страшно, да се чинило да ће море прождрети савъ нашъ островъ.

„Не далеко одъ обале указао се брыгъ, кои несматраюћи на сва усилія морнара, гонѣнъ је было силнимъ таласима управо на стѣне, гди је пропасть његова была неизбѣжна. После неколико минута лађе заиста нестане, и море избаци на обалу тѣло мужко и дѣвойчице одъ єдно три — четири године. Мало за тимъ дође на обалу Грофица де Верней, єдна врло добра и састрадателна душа, коя је свагда была готова притећи на помоћь ближњему, и будући да су обое живи были, то она прими се бѣдне сиротице, и воспита Лею као свою рођену кћерь. — Любезна — добра и паметна Лея, растила је и лѣпшала. Грофица ю је любила съ истиномъ материномъ нѣжношћу, и тужећи за своимъ сыномъ, Лионелльомъ одъ Верней, живећемъ у Француској, налазила је у єдной Леи утѣху.

„Прошло је шестнайстъ година одъ оногъ времена, како је Лея ступила у дворъ грофице, и о породици сиротице ништа се дознати ніе могло. У то време Ернестъ де Бомонъ, некій младый официръ, посѣћавао је често грофицу и на скоро постане свакидашњій гостъ. Єдно вече Лея је одала замышльена по градини, Ернестъ сѣдећи до њене благодѣтельнице умилято гледао је на прекрасну дѣвойчицу. — „Госпоіо Грофице! рекне іой онъ: *я* самъ нашао у вашой кући таку гостолюбиву пріятельицу, да се садъ усуђујемъ кама повѣрити мою срдачну тайну, одъ кое зависи срећа могъ цѣлогъ живота. Погледайте, продужи официръ, показиваюћи на Лею, погледайте на оно мило створенѣ, на оно дѣте, невино као оно цвѣће, кое је она башъ садъ узабрала . . . . Обнадеждите ме, милостива Госпоіо, да ћу *я* имати срећу ню получити за супругу.

„*Я* морамъ съ вама говорити одкривено, Ернесте, одговори грофица невесело; Лея ніе моя кћи . . . .

Грофица за тимъ приповѣди му сву исторію Лее.

„Но ако *я* дадемъ за васъ Лею, дали ће она быти съ вама сретна?

— *Я* се заклинѣмъ именомъ матере моје, коя ме је воспитала у страху Божіемъ!

„А єли Лея на то согласна?

— *Я* іой о моіой любави нигда говоріо нисамъ, но садъ, кадъ ми вы ласкате надеждомъ, садъ ћу іой казати, да ћу животъ њеной срећи посветити.

У ово мгновеніе Лея се приближи къ њима, великій сламныій шеширъ віо се надъ њенимъ бѣлимъ раменима; она је држала у руци китуцвѣћа; очи се њене блистау одъ радости.

— Како сте вы добаръ, Ернесте, рекне дѣвойчица, што сте дошли провести съ нама вече.

Ернестъ је ћутао. Срце је у његовимъ грудма страшно ударало, очи су му быле управљене на њежну дѣвойчицу, кое животъ и будућность могла је њему принадлежати. Грофица се уклони; Лея је такођеръ пошла, но Ернестъ ю задржи.

„Дозволите ми, да вамъ одкріемъ єдну тайну, Леіо . . . . .

— Меня, тайну? говорите, говорите! Мы васъ тако радо имамо.

„Вы мене любите?

— Као брата, Ернесте!

„О, обећајте ми, Леіо, да сте согласни дати ми вашу руку! Грофици є познато мое намѣреніѣ; она ми є дозволила надати се: шта могу даклe очекивати?

Леја поћути неколико минутій.

„Мамица вамъ є дозволила надати се? запыта она.

Ернестъ іой на ово оспе руку полюбцима.

Леја обећа согласіе; до тогъ магновенія она ніе знала, шта є то любавь, и къ самомъ Ернесту осѣћала є она дѣтинску любавь. Грофица после тога даде тврдо рѣчь официру.

На скоро после овогъ сретногъ дана дође изъ Француске бродъ, на комъ є Грофица чекала свогъ сына, но на мѣсто тога дође на нѣму Ернесту извѣстіе о тежкой болести нѣгове матере, коя є молила сына, да іой поита дођи у Француску; и после недељ дана Ернестъ дѣйствително одплови у свою домовину.

Грофица де Верней свако є іутро долазила на обалу, съ надеждомъ дочекати свога сына. Леја ніе изявљивали ни найману жалость, после одлазка своги младожењ, єръ ніе къ нѣму никакове особите наклоности у срцу осѣћали, она є свагда была пуна и весела као майскій цвѣтъ.

Грофъ Ліонель найпосле дође. Мати представи сыну свомъ нѣгову сестру. Свѣтло руменило покріе ягодице Леє. Ліонель є причинію срцу дѣвојке тако упечатљивъ, одъ кога готово свагда завысе найважнін догађаи живота, а Леја, ако є была и непозната съ любавлю, тражила є душу, коя бы могла разумѣти нѣну душу.

(Конецъ слѣдує.)

ПИСМА ЗНАМЕНИТЫ СРБА.

(Г. ЯКОВУ ЧОКРЛЯНУ.)

Брате Вселюбимый!

Съ колнкою радостію и увеселеніемъ я Ваше посланіе пріимилъ, и въ немъ разумѣлъ есмь, да Вы благополучно путовали, и сада дома здрави есте, то Вы знаюћи, коль тепло и огнѣвно Вы мнѣ любовь и пріятельство Ваше показали есте, и коль нѣжно и сладостно мене дражайшее дружество Ваше увеселило есть, весма лепо можете Вы себи представити. Я Вами, као любезнѣйшему брату моему безъ ласканія и безъ притворства, праву истину исповѣдамъ, говорећи Вамъ, да мени Ваше дражайшее писаніе неизглаголану радость заузроковало есть; ибо я еще отъ нашего рода толь любезна, толь любопытна и человѣколюбива пріятеля нисамъ имао, као что се хвалимъ Васъ имати. Сего ради я отъ Всевысочайшаго Творца ничто вящше не желимъ, развѣ благоспособную причину имѣти, за еже Вами показати, доколѣ предѣли почитанія моего, еже къ Вами простиряются, коль силно есть въ сердцѣ моемъ любви Ваших дѣйствіе, вижеже она глубоко вселилася, и твердо вкоренилася есть. Между тимъ Всемилостивѣйшій Господь Васъ въ благоцвѣтущемъ здравіи и въ благополучномъ животѣ съ мнѣ Высокопочитаемымъ Господиномъ отцемъ Вашимъ и съ цѣлымъ славнымъ домомъ Вашимъ на особитую утѣху плодовъ сердца Вашего, на радость пріятелей Вашихъ и на благое прославленіе дражайшаго отечества, и на дѣйствителное просвященіе рода нашего, многолѣтно и безпечално да содержитъ, и преславно возвеличитъ. О! єгда бы вящше въ народѣ Славеносербскомъ таковыхъ сыновъ было, иже толико о благополучіи всеобщемъ, и о украшеніи отечества нашего пекутся, єлико Вы, и которіи почитаніемъ и любовію ко ученымъ, и учившимся, толь ревнително возбуждаютъ ихъ умноженіе трудовъ и дѣланій ихъ отечеству благопосиѣшныхъ и полезныхъ, и сице младіи нѣтви во плодоносная древеса, и будућія отечества подпори, своимъ спомоществованіемъ прилѣжно воспитаваютъ; тогда бы млади Аѳинеи жертвецы (ученицы) цвѣтали; тогда бы они до плодоноснаго возраста дорастли; тогда бы они снажнія и изостренія сили своя къ ползѣ отечества всемощно и полезно управляли, народъ нашъ цвѣталь, имя Сербское возвеличилося, и далечае по свѣтъ распространилося, мы же вси славно блистали. Мое желаніе есть, да славный и великодушный примѣръ Вашъ, число ихъ умножитъ, коимъ я всюду, идѣже мнѣ можно есть, радостно хвалимся. Но ревность моя и благодарность далеко мя отведоста, да пређемъ нынѣ на другій разговоръ. — Я Вами вселюбезнѣйше благодарствую за отсланіе писанія моего матеря моей. Что се впрочемъ мене касаетъ, я благодареніе Господу Богу здравъ

єсмь, и за ову єще годину остаемъ у Бечу, слушати права. О преведенію Телемаха сада не послуемъ, неимущи къ томъ времена, будући да принужденъ єсмь былъ правила Француского языка во єдино совокупити, и въ рядъ разположити, изъ конхъ Грамматіку сочинилъ єсмь, єже удобніе предавати я ученикомъ моимъ. Сада хоћу почети пословати о Телемаху нашему, єгоже окончаніе буду Вами явити. — Что ми наложили єсте, то єсмь съ великою радостію исполнилъ, и цѣловалъ славную десницу Г. Досіеа, коего я всегда высокопочитаю, и всею душею люблю, као пресланаго первобпросвѣтителя Славеносербскаго рода нашего. Господь да продолжитъ дни єго, и да подкрѣпитъ старость єго! Онъ награжденіе благодѣтелныхъ трудовъ своихъ, поне на другомъ свѣту обрѣтетъ. — Милость, іоже отъ Васъ прошу, єсть, єже изволити мнѣ препочитаемому Господину Отцу Вашему мой всенижайшій поклонъ отдати, и вся племенитія домашни Вашія именемъ моимъ любезнѣйше поздравити. Вы же, брате вселюбезнѣйшій! пріимите благодарное и любезнѣйшее поздравленіе мое; иже Вами вѣчныхъ и земныхъ благъ во всякомъ душевномъ увеселеніи присно наслаждатися огнѣвно желаю, сердцемже и душею лице Вамъ цѣлую. Въ Віеннѣ 13. Октов. н. р. 1791.

Вашъ

искренній и благодарный братъ,
ГРИГОРІЙ ТЕРЛАИЧЬ с. р.
Правъ Слышатель.

ХИНЕЗКИ ПОЗДРАВИ У ПРЕДУСРЕТАНЮ.

Ни у каквой земльи ніе тако споляшнѣ почествованѣ претерано, као у Хини. Одъ тежки поклона и прегибаня єдва дишу Хинези. Нашъ найучтивіи човекъ сматранъ бы быо у Хини као какавъ орятинъ. Кадъ Хатоцъ Хонгконжца на путу сретне, поклоня се до земль ни броя се незна колико путій, те почне говорити: „Я бѣдна стрвина, коя нисамъ достойна ни праха землѣ коснути се, оживлявамъ се одъ радости, єрбо у сунце твога блистаюћегъ лица гледимъ.“ Хангконжацъ мора садъ ову почесть удвоити почемъ се двапайстъ путій до земль сагне и и проговори: „Я, кои не вредимъ ни половину єдногъ папка одъ закланогъ вола, или за половину репа одъ гладногъ ркнутогъ магарца, озаренъ самъ одъ величественогъ зрака ока твога, и одъ чистогъ звука єзыка твога запытанъ самъ быо; зато се радость у разваљено обыталиште срца мога сместила, єрбо се пара твога божественогъ гласа могъ ува коснула.“ — Хатоцъ пакъ неда му изговорити, него почне опетъ Хонгконжцу говорити: „Цвѣће людско, славо народа, твое лице свѣтли као летнѣ сунце у подне; твой є разумъ проницателанъ као изоштрена стрѣла; твоя уста имаю гласъ као арфа небесна; твой стасъ надвышава єлу, а твоя сната срамоти бенгалскогъ рыса, а кадъ се я бѣдный угурезуъ у околини твога испаренія наодимъ, осећамъ се —“ Садъ опетъ Хонгконжацъ прекине рѣчь говорнику, и опетъ га превазиће са себе хуљећмъ и претераным улагиваћмъ. Доће л' къ тому іошть трећій, то поздравима нема края.

Строги се законн учтивости особито наблюдаваю у обхођеню са женскимъ поломъ. Ту се чуе: као „бисерни образи,“ као „мѣсечина чисте очи,“ као „зора црвене устне,“ и подобне ствари, кое се код насъ само у романима употребляваю.

Д. Авраамовићъ.

СМѢСИЦЕ.

Лондонскій главный пошталукъ сваке недѣль оправи 600,000 броева одъ различиты новина, што преко године дае сумму одъ 30,200,0000. Новинарство є последньи година яко нарастло.

У *Мадриду* я последньій журналъ оппозиціе престао є излазити, и садъ има само министерияльны листова. Но притомъ влада слобода штампе! И тако є добро.

Высоко учиљиште у *Цариху* налази се сада у таковомъ стаю, да ће се скоро морати укинути. У осталомъ многи граћани то желе, єръ бы се тимъ варошкой касси уштедило 5000 талира. — О!

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду

ПОДУНАВКА.

№ 18. У Суботу 29. Априла 1844.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ПРОЛЕЋЕ.

Веће преста бурно време,
Свудъ окопни ладный снегъ,
И сурове неста зиме,
Зелени се свакій брегъ.

Рѣшила се свака доля
Одъ окова снега тогъ;
Єръ велика то є воля,
Кою вышньій носи Богъ.

Свакомъ с' мѣсту дичногъ лѣта
Сада сяйный враћа знакъ,
И цвѣће намъ опетъ цвѣта,
Сунца єръ ій сія зракъ.

Процватила любичица
И олисто густый глогъ,
Єръ заповѣсть слуша Творца
Свака земна тварка своги.

Сада красне траве чбуњиъ
На сунца се диже нигъ,
Садъ жубори чистъ поточићъ,
Нит' га гуши мутный љигъ.

Источникъ се свакій бистри,
Загушує нит' га ледъ;
И пчелица цвѣту ити,
Да сакупля сладкій медъ.

Прозерпина намъ долази
Одъ Плутона сада своги,
Кою намъ є одпустіо
Подземности цѣле Богъ.

Свудъ с' милине све разстре,
И ствараю земљи рай,
И Богинѣ намъ донеле
Са олимпа дивный гай.

Л. П. Невадовићъ.

ЛИШЕНА РАЗУМА.

(Конецъ.)

Грофица є престала говорити о Ернесту; она є предвидила да ће се Ліонель покорити красоти Лее; а тако се дѣйствително и догодило. Младый грофъ нашао є случай застати прекрасну питомицу своє матере у градини, и рекне іой:

— Одъ првогъ дана мога долазка я самъ осѣтіо, да само вы, Леіо, можете ме наградити ономъ срећомъ, кою самъ я залуду тражіо. Живећи у вышемъ Паризкомъ обштеству, у кућама, гди хилядама жене єдна надъ другомъ съ лепотомъ се надмећу, я нисамъ нашао створенѣ, на коме би моя душа толико тежила. Я васъ любимъ, Леіо! . . . .

Срце Леино є уздрктало; очи іой се напуне суза; и ньой се представи предъ очи сѣнка Ернеста.

„Не, Ліонелю, я немогу быти ваша супруга.

— Може быти да ме нелюбите?

„Ліонелю! . . . . . И вы можете тако што казати? А знате ли какова преграда разрушана наше блаженство? Ернестъ де Бомонъ добіо є согласіе грофичино, предъ одлазкомъ своимъ у Француску.

— Дакле онъ є, кога сте вы изабрали.

„Ніе Ліонелю; я самъ се само повиновала. Осимъ пріятельства, я нисамъ къ нѣму ништа другo осѣћала; но мамица са задовольствомъ согласнла се на тай бракъ, а я нисамъ была у станю одказати

— Заклињемъ намъ се Богомъ, да Ернестъ де Бомонъ неће быти нигда вашъ мужъ.

Грофъ де Вернеј оставіо є Лею у сладкомъ и заедно горкомъ станю. Она ніе могла разумѣти шта произлази у нѣномъ срцу.

Кадъ є грофъ Ліонель почео говорити о своіой любави къ Леи, она му скорбно одговори, да є обећала другомъ; но наоружана обичнимъ постоянствомъ своіе карактера, она є у томъ трудномъ догађаю искала сво велячіе свое душе.

— Послушай ме, любезный сыне — рекне она Ліонелю — Ернестъ є честанъ и благородан младићъ. Я обећавши нѣму дати Лею, была самъ увѣрена, да ће онъ собомъ усрећити сироту дѣвойчицу, и да ће Леја одъ свое стране быти съ нѣнимъ срећна. Но стыдльиво и боязльиво дѣте, зашто она ніе открыла мени, да она само осећа къ нѣму єдно пріятельство? . . . . Шта ћу дакле садъ чинити? Валя о схему явити Ернесту, и писати му, да є пламенна любавь нѣгова къ моіой кћери награђена само пріятельствомъ одъ нѣне стране, чувствомъ доста ладнымъ за нѣгово срце. Накъ ако се Бомонъ одрече одъ своіе права, на мою рѣчь, то само онда може Леја быти твоя супруга.

Ліонель є припознао сву силу истиноіе суђена сво матере. После петъ дана писмо претеће уништожити све надежде несретноіе Бомона, буде послано у Француску.

— Ево већъ прошло є десетъ мѣсецій, а одговора нема, рекне єдномъ младый грофъ, притискаюћи къ срцу руку Лее. Онъ є тебе заборавіо, драга моя! Ты си садъ слободна, и срећа насъ неће изневѣрити.

Наступи данъ свадбе. Сѣдећи на дивану до своѣ невѣсте грофъ Ліонель гледао ю є съ презирућнимъ сладости чувствама, и тіо іой є говорію оне рѣчи, одъ кои срце радостно игра одъ любавя и надежде. У ово найсретніе за младоженю и невѣсту ока трепуће утрчи у собу Ернестъ.

— Гди є грофица? запыта онъ Ліонеля.

„Мамица?

—Да, ваша майка, я се морамъ съ њоме састати.

Грофица доће; она рекне Ліонелю, да є остави на само съ Ернестомъ; на то почне Ернестъ говорити:

— Госпоіо грофице? тако ли вы држите вашу рѣчь? Тако ли є валяло наградити моє постоянство моє сузе, проливене кодъ постелѣ умируће моє матере, онда кадъ самъ я мысліо о Леи? Каково самъ я безчестіе заслужіо, да моя невѣста постане љубезница вашегъ сына?

„Вы мене пређате де Бомонъ, мы вала да се разумемо, и онда ће ваша клевета постати явна.

— Клевета! . . . . . Да вы вальда незнате, да самъ я нашао Лею у обятіяма грофа де Вернеа? То є гадно грофице, безчестно!

На ове последнѣ рѣчи, Ліонель утрчи у собу. „Молимъ васъ изволите на полѣ“, рекне онъ Ернесту.

— Добро, я одлазимъ, одговори ладнокрвно де Бомонъ; но найпре вала да вамъ кажемъ, да сте вы безчестанъ човекъ!

Млого труда є стояло грофицу да образуми Ернеста у неоснованомъ нѣговомъ подозрѣнію, но несретный младићъ у очаянію и бѣшенству ніе ктео разумети нѣна изясненя. Ліонель са стране, науміо є осветити се нагломъ младићу за увреду после вѣнчаня.

Позвани на свету церемонію почну долазити. У то само магновеніе слуга даде Ліонелю одъ Ернеста слѣдуюће писмо:

„Майка ваша, господине, преварила є мене на безчестный начинъ. Ваша невеста гадно и лицемѣрно заборавила є женскій стыдъ. Я васъ чекамъ на краю Саване, и надамъ се да ме нећете оставити дуго чекати.“

Грофъ одма, по прочитаню писма, оде на означено мѣсто съ два Креолла. Супарници су изабрали мачеве, и Ліонель прободенъ крозъ груди умре до єдногъ часа после двобоя.

Оно исте вече сирота Леја лиши се разума, стара грофица не преживи ни године, а Ернестъ оде у Шпаньолску.

По свршетку приповѣдке рибара, я се замислимъ и рекнемъ у себи: Дакле и у Африки има несрећны као свуда.

Іованъ Ђорђевићъ.

ОБРАЗЪ ПРАВОГЪ СУДІЄ

(Съ Француzкогъ.)

Срдце мудрогъ Судіе єсть свето прибѣжиште, кое страдаюћи почитую, кое добродѣтельи обытаваю, кое миръ, непрестану правичность, кое срећу своимъ присутсвомъ простире. Срдце пакъ честолюбивогъ Судіе єсть скверный храмъ; оно поставля богатство и срећу на олтаръ правичности; и прва жертва, кою она одъ њега зактева, єсть њговъ покой! Колико є се плашити, да се очи непрестано на богатство обраћене кадкадъ прама правичности незатворе и да честолюбіе не обмане срдце на заслепу уиа!

Шта є постао онай храмъ, у коме Судія, заслађаваюћи се само своимъ собственимъ преимућствама, затворенъ у границама свогъ звања и дужности, наоди у себи средоточіе свію свои желя и самъ є себи доволянъ? Онъ небы ка срећу познавао ону множину распутница, међу коима често виђамо запируе честолюбиво срдце; њгова умѣреность и уздржанѣ показуе му путъ млого глађій и лакшій. Онъ оди безъ муке по нераздѣлимой стази свое дужности. Њгова личность истина быва често непозната, но заслуга нигда. Задоволянъ съ тимъ, што ће свету свое добро и честно име показати, кадъ га потреба њгове дужности необвезуе, бавећи се самъ са собомъ, радіе слуша пытанѣ: зашто се тако редко дае виђати, него напротивъ што тако по све често и у срећномъ свомъ стаю добродѣтельне независимости, онъ се сматра, као какво божество уединѣнію, самоћи и своіой дужности одано посвећено, кое се нигди више непоявлюе, осимъ у храму свое дѣятельности и нигда другчіе, него са обожењемъ; онъ є свагда другима потребанъ, безъ да му є нгда туђа помоћь нуждна и истинито є добродѣтелань, безъ да другу какову награду, осимъ чисте добродѣтельи, очекуе. — Али срећа види се, као да оспорава њговой добродѣтельи славу награде; све се подае онима, кои ништа незактеваю; чести по себи одаю се Судіи, кои њи презире и пренебрегава. Колико више онъ умѣрава и уздржава своє желѣ, толико већма види свою моћь прирастлу; и нигда њгова важность већа непостае, него кадъ є задоволанъ тако живіо: *да ништа за себе, а све за правичность учинити трудіо се.*

Но чимъ честолюбіе Судію до тогъ доведе, да одъ света ишчезава почитаніе и важность, коју бы требало, да самъ у себи самомъ наоди, чимъ се они, кои се боговима земальскимъ назвати могу, у светску трговину зададу и покажу се, да нису ништа друго, него обични люди, тиме насъ одма обучаваю изъ ближе безъ страноучитанія сматрати ово величество, кое се чинило изъ далека као каква светиня. Светъ одриче свое почитаніе онима, кое є онъ видіо смѣшане съ њиме у гомилу робова среће, и оно почитаніе, кое є одавао добродѣтельи Судіе, промѣнуло се у праведно презреніе њгове суете. —

Принуђенъ у оваковомъ стаю туђу помоћь узаймьнивати за одржанѣ слабы остатака колебаюћегъ се свогъ достоинства, Судія отвора врата и найвећимъ своимъ непріятелима. Ова раскошь, ова высокопарность, ово великолѣпіе, кое є онъ позвао за помоћь свогъ подизаи, доковчаваю му уништанѣ њговогъ бывшегъ достоинства и само му текъ горку опомену старе важности њгове представляю! —

Д. Матићъ.

ПИСМА ЗНАМЕНИТЫ СРБА.

(Г. ЯКОВУ ЧОКРЛЯНУ.)

Паче всѣхъ на земли дражайшій друже!
вселюбезнѣйшій брате мой здравствуй!

Писмо твое на Г. Обрадовича отправленое изъ њговы любезны руку читао есамъ съ дражайшимъ Іорговичемъ нашимъ, кое є и мое я њгове любовію и радостію къ тебѣ неугасимымъ огнемъ воспалило перси. Писмо на Г. Вапдера, њму самомъ изручіо єсмь онай путь. Ево ти дакле шиљемъ собственоручную цедулю, у коіой онъ прилаже све книге, кое онъ има, съ последньомъ цѣномъ ихъ, и кое износе 253 ф. 54. кр. Я бы брате быо све ове книге исплатіо и теби послао, да ме ніе ихъ ужасная цѣна

уплашила была, я самъ мысліо, да ти мени то не бы наложіо было, да си могао предвидѣти, да оне толико много коштую, добро знаоћи да я другомъ служећи, и съ папиромъ и черниломъ торгуюћи на ѳданпутъ за другога, ни две ста крайцара положити немогу, а не двеста форинтій. Зато, брате, я теби шиљмъ саде цедулю, да видишъ шта книге коштую, пакъ ако ти се свиди, а ты пошли новце, пакъ ћу я таки све те очевидце послати. А оне друге книге, кое на овой цедульи не стое, Г. Ваплеръ обћщава се све изнаћи и мени дати, само ако вы уверите ньга, да вы ньи имати хоћете, и те ће доћи до ѳдно 20 ф. с. Дакле ако хоћешъ све книге имати, кое си у твоме писму на Г. Ваплера назначіо, а ты пошли мени или ньму до 275 ф. с. па ћешъ све на ма получити. Мени бы весма драго было, да могу съ кесомъ моіомъ саде послужити; али ты добро знашъ, да ко съ чимъ торгуе, онакавъ и еспапъ има, у мене фала Богу могло бы се по мало папира наћи, али новаца вала іокъ. . . — Ха! ха! Ако никадъ виси погодіо, садъ вала погоди. Богме ако се ты умеша съ книжевнцы, усануће теби твое пуне перси. Я бы о овоме съ тобомъ устмено радъ было разговарати се, дакле ако те путъ нанесе да се скоро видимо, о благій Боже дай! а ты ми пиши, ако ли не, а оно ове зиме вала добро да подоштришъ халатъ твое будуће трговине, пакъ да ми изићешъ на међданъ, да се мало братски огледамо; єрбо мени се види, да пре него што ћешъ намѣреніе твое во дуйствіе произвести, да мало мућнемо главомъ. Я бы теби и садъ казао, шта я мыслимъ, али саде брате прости ми, вонстину времена немамъ саде ни спавати, акамоли о Алхиміи разбіяти главу. Доста є то, да я твою любовь излишную къ нами овде, съ благодарнаго сердца моего любовію признаемо, но долга єсть зима, моћнћемо мы о сему натенани разговарати се, между тѣмъ ты, нераздѣлимый брате мой, здравствуй, и мени, скоро пиши, твоему искренному другу

Въ Вѣнѣ Г. Терланчь.

Ноемврія $^{5}/_{16}$ числа
1792. года.

P. S. Отпиши ми таки, хоћешъ ли ове книге узети, или нећешъ, єрбо Г. Ваплеръ хоће да зна то, иначе онъ книге, кое є скупіо и за тебе држи, хоће продавати, ако ты нећешъ ньи купити. Мы смо сви здрави, и тебе скоро видити желимо, а особито я, кои те любезно цѣлуемъ.

Здравствуй.

ОБОЖАВАНЂ НАПОЛЕОНА У ЄДНОЙ ХИНЕЗКОЙ БОГОМОЛЬИ.

Были су скоро све новине явиле, да є єданъ Енглезъ за време войне у Хини Наполеонов образъ у єдной богомольи као кипъ намештенъ видіо, предъ коимъ су се Хинези клањли. Истый є Енглезъ начертао целый изгледъ богомолѣ и реченый кипъ, заедно са Хинезима, кои су се онде клањли. У колико се ређе овай догађай чуе, у толико опетъ не садржава никакве лажи. Често се виђало, да су се Негри у внутреньой Африки каквой годъ крстини или иверу клањли, и као Фетиму молили. Зашто да се небы овай догађай, по доказываню свію извѣстителя, кодъ овакогъ народа случіо, когъ є чувство за лепоту, пристойность и согласіе сасвимъ неразмотрено и разсеяно, заръ небы могли єданъ кипъ душевногъ израженія, као и тѣлесногъ створа, а башъ и одела, кои бы одъ ньовогъ обичногъ изгледа одступао, као што є Наполеоновъ, исто тако као и измышљћнъ образъ за божество употребити, као и наказе, у коима ньова разсеяна фантазія собственость найнећегъ суштества гледи у садашньости наћи? На свакій бы начинъ Наполеоновъ ликъ за почитаніе достойніи образъ было, нежели аждае и подобна чудовишта, кое на Хинезе упечатљнћ достоинства чине.

Д. Аврамовићъ.

НОВА КЊИГА.

Кратко сочиненіе Антрополоѓіе, или наука о човеку. Са упутствованѣмъ къ содржаню здравља. Полезна наука за Учителѣ и Ученике, при ньнымъ наставленіяма и за приватно поученіе, но и за употребленіе Одрастны. Изъ разны списателя скупљна Петромъ Радовановићъ, Директоромъ нормшкола Княжества Србскогъ. У Београду у Кньигопечатньи Княжества Србскогъ 1844. — На 8-ку, стр. 121.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Кньигопечатньи у Београду

ПОДУНАВКА.

№ 21. У Суботу 20. Маја 1844.

СВЕТОПЛУКЪ

КРАЉ СЛАВЕНСКІЙ

одъ

Павла Стаматовића.*)

Зора с' плави, данъ вечъ новый свиће,
Надъ Срб-Славеством мутно с' чисти небо,
Краљ Светоплукъ — вышњемъ Богу слава —
Надъ Славіомъ цѣломъ владу прима.
Све вечъ земље Виндске, Поморанске,
Међу Лабомъ и Салом рѣкама
Сагрђују безбройне градове,
Отварају по свуда тржишта,
Уређују њине плодоносне,
По коима младе богатирке,
К'о пирове да съ Боговы свете,
У пребѣло руво обучене

Опасане клечанимъ кецеліи',
А у скути спога рукотвора
И съ рукавы златомъ извезены,
Српомъ саню, — дружини пѣваю —
Дѣцу дов — мужеве милую —
Цѣломъ свѣту примѣръ красный даю! —
Одъ Вистуле до самога Дњепра
Дреговичи, Мазовци, Поляци
Дижу граде, зидаю тврдиње,
Знакъ просвѣте што давнашње носе. —
Оботрити, Србльи и Мютичи
Туђе што бацаю са себе. —
Градъ Новгородъ међ' Славены цвѣта
Међ' Сѣверци, Ђулевци, Дрвляни,
Радимляци л' Кіевъ Апостолскій. —
Чеси с' дижу подъ своимъ ноћама,
Бабѣ-горе и Бѣло-Хорватске,
Сва Панонска земля до Поморя
Имаюћи Кирил-Методія
Вечъ безкрвне носе Богу жертве
Све к'о браћа присна и рођена
Ал' окрета немаюћи правогъ:
Іошть се браћа братски непознаю,
Жертвеника іошть немаю обштегъ,
Свакій прутъ е по себи нецацкъ;
И Срб-Славске издѣљене земљѣ
На толике крае и кнежине
Іошть немаю точке чуварице,
Коя рои, ал' све свуда свои,
Све краеве у себи споява.

Небо с' стара за промѣне людске,
На обртню што с' вѣчномъ окрећу. —
Што вѣкови сковати немогу
У тренутку быва и постае
По закон'ма тайній вѣковѣчны.
Князь Светоплукъ надъ Моравомъ Славскомъ
Духомъ вышњимъ заданутъ међ' Слав'ма
Искре свете немож' да затаи;
Коіомъ га є творацъ обдарію,

---

*) Спаконе ће читаоцу Србске књиге' быти позната она милогласна песма „Србскій Праздникъ на Авали," коју є славный и родољюбивый сачинитель њен Г. П. Стаматовићъ преко трудољюбиве „Србске Пчеле" роду своме саобштавао. Но кадъ Пчела, на грду жалость србску, престаде плодове свое по Србиству разносити, — остаде и споменута песма несаобштена. Али потреба мислити, да є томе узрокъ поштованый њен издаватель. Не! — Овде бы се подъ нашъ ктело да мы Срби — а уобште и сви Славени или ништа непишемо, и нечитамо (— а безъ тога шта є човекъ у садашње време?) — или што и пишемо, да є тако, што є готово ништа. — Я самъ было тако срећанъ, те самъ нико у руках Пчелу за 1832. непечатану. Па самъ исписао изъ ње „Праздникъ на Авали," што бы за ту годину пишло. И отуда нао одломакъ изводіо самъ одо, што садъ п. т. србской публици саобштујемъ. Надамъ се, да ми нико овоме поступку неће ни ктети замерити — баремъ зато — што є на свесрбску користъ.

У Бретислави.

Ь. І. П. Б.

За Слав-владца кадъ га й наменуо,
Душа крѣпка свете мысли раѣа,
Коіомъ с' цело човѣчество срекн,
Ню нестраше стрѣле нит' громови,
Нит' бѣсенило найлюћегъ оркана,
Нит' пресуда мѣкушкога свѣта;
Тако умань, снажанъ и челичанъ
У сред' Нитре Светоплуче Кнеже,
Пунъ любави спроћу рода свога,
А човечеству помоћи желећи,
Живый погледъ на све стране баца,
Славскій народъ гдѣ проводи дане;
Преброява села и градове,
Преброява душе и мишице,
Коѣ с' ране и ода-зала бране
Та своіомъ трудомъ и намећу,
Онъ будућа съ садашньимъ споређа,
Самъ случаѣ ствара и обара
А по своіой глави мозгаюћи,
Съ тврде точке све земальске ствари
Соколећимъ прегледа очима,
Проучава Фрянке, Алемане,
Саксе злобне, Данце и све Чуде,
Хуне крвне, све народе туће,
Сва могућства и сва немогућства,
Садъ му с' душа, срдце, умъ споява,
Пакъ изъ душе на све Славске стране
Ясным гласомъ запѣва витежки:
„Ой Славени браћо и сестрице!
Подъ Божіомъ гди годъ сте десницомъ
На острову ил' на тврдой земьи,
Край извора, шума и ливада,
Ил' на леѣи кога синећъ мора;
Или живѣте сѣамъ и пшеницу,
Ил' купите шьпнце и орахе,
Ил' чувате стада одъ вукова,
Ил' редите лапове, куделю,
Ил' за сукна прећу дружлячите,
Ил' чистите злато одъ дрождине,
Ил' у цркви творца своіг славите,
Ил' се съ пѣсмомъ къ небу уадижете,
Ил' край свирке бриге забавите,
Ил' Србчиће младе челичите,
Како с' бране дѣдовска огньишта,
Како с' языкъ, крвь, народность чува,
Како с' законъ прадѣдскій нѣгує,
И за име како умире се,
Или кѣерке младе преправляте,
Коя како да быва љубовица,
Па и майка, коя Славству раѣа
Съ тимъ човечству по ваборъ юнаке! —
Чуйте сада о врли Славени!
Саслушайте, добро промозгайте:

Лабудъ, гусакъ и мркій гавране
Птице єсу, и опетъ неслажу с'
Стасомъ, клюномъ, перѣмъ и ноктима,
А сувише наравлю и гласомъ,
Єдно што є, друго быт' неможе;
Божа й воля уредила тако;
Ни Срб-Славенъ, Нѣмацъ или Чудацъ,
Єдногъ отца ак' и єсу дѣца,
Да неѣ' собомъ єдно быт' немогу
Срдцемъ, рѣчю, памећу, наравлю;
Квочка квоче, пилићи іой трче,
Ластавче іой неразумѣ рѣчи,
Векъ пѣсмицу майке свое слушa;
Голубови сви єднога рода
Сами собомъ чине єдно ято;
Свака птица свое ято тражи;
Нит' ягањци кадъ пасу са вуци,
Нит' славуи мѣшаю се съ чворци,
Свой є своме свагда найсроднїи. —
Богъ є нѣчанъ, и воля нѣгова,
Да се сродно люби и милуе.
Тко й мудрія одъ закона тога,
Тай безумлѣмъ себе надвышава,
Што се люди на народе дѣле,
Та дѣлидба Богу є повольна,
Што єдначи обртляе свѣта,
Свле дае людскоме животу.
Што с' Славени народъ многобройный,
То й уредба божа непостижна,
Коіой треба да с' кланямо свагда,
А што ли се међу собомъ дѣле
На поманя дружтва и кућишта,
К'о да нису найприснія браћа
По имену, крви и єзику,
То є само због плитке памети,
Коя незна Творца ни природе,
Векъ се єдпак' по сумрачю скита! —
Ой народе славный и великій!
Драга браћо! сестрице преніле!
Да славнін, ячи постанете,
Небесны се закона држите,
Подъ именомъ дивногъ Срб-Славенства
Сви се знайте да сте браћа права,
Сви єднога држите се ята
Рад' обштега добра и напредка;
У яту є и снага и слава,
Изванъ нѣга туга и неволя!
Поточићи праве грдну рѣку,
Коіомъ с' ебира и сребро и злато,
Сложне силе осниваю царства',
Раздвосне куће обараю,
Руке многе самъ благословъ носе
У праведномъ людскомъ намѣренію;

Руке дајте, заклетве полаж'те
Да ћ' у свију єднак' куцат' срдце,
Єдна душа єдна мыс'о быти,
Сва племена коя ће срећити,
А душманє на вѣке страшити,
Да признаю одъ себе вєћега,
Да милую одъ себе болѣга,
Да поштую одъ себ' мудрієга." —

Кадъ Светоплукъ пѣсму своју сврши
Све славенске запѣваю землѣ
А изъ уста к'о єдномъ срдцемъ:
„Жив' нам дуго и надъ нама владай,
О великій Краљо Светоплуче!
Небомъ земльомъ теби се кунемо:
Болѣгъ владца одъ тебе нећемо!
Цћла Виндска, Србска и Моравска
Ческа, Польска, Русія велика,
Часть Паионске и све землѣ Славске
Све некъ су ти држава и царство!
Творацъ тебе, ты насъ управляо,
Залаго насъ светима мислима
Узаймчне слоге и любави,
Све Срб-Славе братски спояво
Око єдне точке и жертвишта,
Све срећіо, одъ ньи се срећіо,
Цѣлый народъ къ слави уздизао,
Угодіо Богу и човечству,
Спомињо се к'о Геній хранитель —
Докъ є неба и на небу сунца,
И подъ сунцемъ Србльина витеза! —

ЊЕКЕ ПРИМѢТБЕ ДРА. М. І. С. У ПУТОВАЊУ ИЗЪ БЕОГРАДА ПРЕКО КРАГУЄВЦА У СРЕЗЪ ЛЕВАЧКІЙ.

Кадъ човекъ, єдногъ народа и землѣ стаиѣ у свимъ смотреніма познаваюћи, више година у странимъ државама проведе, па по повратку у ону исту землю или народъ умъ свой на станѣ народа баци, свашта у смотренѣ уме и оногъ времена станѣ са саданьимъ сравни, примѣти, да є се преобразило, промењло и побољшало. Но кадъ бы оне землѣ и народа само прутъ природне промене испытали, истина да бы промену, будући є све у обятію неба и землѣ промени изложено, нашли, али побољшанѣ никако, кое само правительство, мудро-предвидеће правительство єдномъ народу дати може. О овомъ ћемо се найлакше увѣрити, кадъ на ње Азіятическе народе помыслимо, кои како пре хиляду година, тако и данъ данасъ свой првобытный животъ проводе. Дакле побољшанѣ и вышій степенъ изображености само мудра и далеко предвидећа правительства народима дати могу. О овомъ далѣ овде говорити предузетый ми предметъ недозволява, зато на истый прелазимъ.

Путованѣ моє изъ Београда преко Раковице, Рипня, Трешнѣ, Ралѣ, Сопота, Кораћице, Белосаваца, Жабара, Чумића и Крагуєвца у Рековацъ, никакву другу цѣль ниє имало, осимъ видити се съ родбиномъ и пріятельима; но побуђенъ радосћу, будући самъ побољшанѣ премилогъ ми отечества у млогимъ смотреніма примѣтіо, и одушевлѣнъ за све предрагоцѣ ми Србства, не налазимъ за излишно њке кратке примѣтбе, изъ данашнѣгъ живота Србаля узете, изреѣи.

Изъ Београда пођемъ 17. Априла после ручка, на колима Высокород. Господ. Кнѣганина, и како изиђемъ изъ града (чаршіе), окрећући се одъ барутане къ Мокромъ Лугу, кодъ закопа, кои су Турци, боећи се Србске силе подъ Црнымъ Ђорђемъ, закопали, примѣтимъ неко выше пута успоредъ побивено каменѣ, кое свакога Србина тронути, а найживлѣ оне юначке и вѣрне Србльа, кои су, за отети одъ Турака Београдъ, кодъ истогъ закопа славно животъ свой изгубили, представити мора. За закопъ су или єндекъ место Турци врло добро изабрали были, будући є на самомъ погибалу брда изкопанъ, како страна одъ града на высини а одъ Мокрогъ Луга у низини да остане, због чега є тѣшко было и продрети преко овога; али Србской сили подъ славнымъ предводителѣмъ ништа насупротъ стати ніе могло, да градъ неосвои.

Преко Врачара далѣ идући, само су се пасућа стада оваца и јагњаца по полю видити могла, коя су люди изъ удалѣны места у Београдъ на продаю дотерали; али кадъ на прекосавске предѣле, кои на подножію Србски и Фрушкогорски планина леже, погледнемъ, помыслимъ: да л' самъ игди овако величественно положенѣ видіо — падне ми на умъ Чески замакъ, съ коегъ се преко Молдаве на Златный Прагъ и њгову околину гледи — а іошть да су ови у ономъ обдѣланю! —

Наступаюћи у честе, шумарице и лугове, а после овы у планине, све се у найлепше зеленило, особито рано листаюћа гора, обукло,

Предѣли одъ природе за рай земный опредѣлѣни — разлеже се по њима глась различны птица —. Кадъ сиђо у Раковачкій потокъ, коегъ ситно жуборећій поточићъ одъ ческе укрепљенъ красоту зачињава, и далѣ преко подножны потока Авале путујући, помыслимъ да самъ у Саксонскомъ Швайцу, али кадъ путове, гору немилице и безъ реда насѣчену и т. д. просмотримъ, рекнемъ: „О Боже! кадъ ћемо и мы ову пребогату природу на болю полъзу употребит и уважит умети.!“ —

Кадъ приспѣмъ къ Ришню, оставляюћи гордо узвышену Авалу съ леве стране, угледамъ изъ далека, да се нешто здраво пуши, одъ кое пушиване цела се сѣверозападна долина замаглила; кадъ кодъ меане, а оно цео пластъ ђубрета и брлога одъ сена, сламе и т. д., кое е преко целе зиме скупљано, запаљено, запытамъ меанцію: „Што си запалио ово ђубре?“ Одговори: „Да шта му знамъ друго“. „А зашто га небы извукао на њиву и по овой растуріо,“ рекнемъ, „па бы ти плодніа была.“ Одговори: „Вала Богу, она е плодна и безъ ђубренa.“ „Добро брате,“ кажемъ му, „али колико е плодна, толико бы не само іошть плодніа была, кадъ бы ты ово ђубре, єдне године на єдну, а друге на другу њиву изнео и по њима разнукао, него бы ти и земля мекша постала, па бы е лакше радіо —.“ Одавде седнемъ на кола и пролазећи поредъ Трешић, одъ г. 1839. знаменито место, дођемъ у Ралю око 8. сатій съ вечера на конакъ, и то у овой меани на бриу.

Овде првый путъ, како самъ се у отечество повратіо, видимъ, како наши селяци по прнобытномъ обычаю (као што самъ у С. Н. Листу чис. 14. 1843. год. изрекао) благодать натре уживаю. Кадъ уђемъ у меану сирћићъ, застанемъ 8. селяка, кои око огньишта, на комъ толика ватра гори, да бы се макакавый бравъ изнећи могао, на клупама и столицама седе. „Добро вече браћо,“ рекнемъ. „Богъ ти помогао,“ одговоре ми. „Имашъ ли собу меанціи“? „Имамъ,“ рекне ми, и одма ме у собу (на плѣсань удараюћу) одведе и почесть учини, да ствари на пребетъ, изъ дасака одъ єдногъ до другогъ дувара съ десне стране начињенъ, спустимъ. По овоме кочіашъ отиде гледати конѣ, а я отворимъ собна врата и станемъ узъ празный дирекъ, да гледамъ, како се мои мили земљедѣлци, пастирима у гори подобно, грею. Ови око ватре сачињаваю єданъ кругъ, кои е само, гди главнѣ стое, уштрбнуть. Овако седећи сви біаю руке на колена наслонили, а длановe управо ватри окренули. Кадъ се западна врата меане отворе, а оно съ источне стране ватре грею. Њимъ се оће димъ очи да истера, а кадъ источна, овой другой страни. Садъ се пустимъ съ њима у разговоръ: „Єсте ли сви браћо одавде изъ Ралѣ?“ упытамъ. „Єсмо,“ одговоре (изузимаюћи єднога, кои ми е после у разговору казао, да е онъ изъ Н. Пазара близу Пећи рођенъ, па е іошть пре 15 година овамо дошао). Садъ одма упытаю и они мене: „Одкуда си ты?“ Одговоримъ одкуда самъ и приповѣдимъ іймъ, гди самъ до садъ было и шта самъ радіо. Съ пунымъ удивљењемъ следну се, говорећи: „Вала Богу, брате, но бы рекао да е онъ у Левчу рођенъ!“ Далѣ међу прочимъ разговорима рекнемъ іймъ: „Зарь небы болѣ было, да у соби седите, него узъ ватру да се печете?“ Одговоре ми: „Може быти да бы и болѣ было, али мы смо овако научили.“ „Та ніе брате, да бы може быти болѣ было,“ рекнемъ, „него за цело е болѣ, єръ не само, да се манѣ дрва изгори, одкуда радъ заштедите и ратніе живите, него небы хальине горели, и съ єдне стране пекли се, а съ друге мрзнули, одъ куда, како пролеће доће, но протнели, пробаля, реуматизми и на друге ковакавe болести тужите се.“ „Бога ми єсте,“ одговори єданъ између њи, а други ме запыта: „Па како живе ти люди тамо, гди си ты био?“ „Е мой брате,“ рекнемъ, „тамо люди сасвимъ другчіе живе, іошть кадъ бы они тако доста плодне земљe и горе имали, а малый данакъ, као вы, плаћали, нигде срећнiећъ народа небы было.“ „Вала Богу, брате, заръ тамо нема доста земљe и горе?“ „Нема богме, и то е тако неплодна,“ одговоримъ, „да ништа неможе да роди, докъ се ненагнои, а одъ дрва ни прутъ нема где одсећи, докле га некупи, а камоли грмъ.“ — „О Боже, тебе валимъ,“ рекне єданъ, подигне капу и погледаюћи наоколо седеће, климне главомъ и рекне: „Мећеръ ти мы браћо царуемо!“ По овоме другій ме запыта: „Па заръ и великій данакъ плаћаю?“ Рекнемъ: „Те како великій, па и то ніе доста, но іошть и своє жито несме нико да мелѣ, да се лебомъ рани, докле на њега данакъ не плати.“ Садъ сви подигну капе и повичу: „Боже поживи нашегъ КНЯЗА, тебе се молимо!“

(Даље следује)

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 22. У Суботу 27. Маја 1844.

ДВОЄ.

У ходнику, миломъ мѣсту,
Двоє сѣде замишлѣны,
Мѣсецъ сяе, зефиръ милый
Благій мирисъ разпростире.
Свуд' тишина мртва влада,
Текъ се уздисъ кой путь чуе.
Кажи, вило! ко су сѣдећ'
Ово двоє замишлѣны?
Ил' су братацъ и сестрица,
Ил' любезникъ и любовца,
Ил' су душе изумрлы,
Што домове обилазе,
И на милы мѣгда мѣсты
Іошъ с' и мртви радо баве?
Они само тако сѣде!
Братъ и сестра разговоре
Унекъ вакве заръ имаю?
А любезникъ и любовца,
Ако ћуте, баръ на бляже
Єдно другом' сѣдећ', руку
Знакъ вѣрности тварде, држе.
Бледый мѣсецъ некъ ти каже,
Онъ є слушо ньине тайне,
Зефиръ обе загрлюе,
Онъ познае чувства ньина.
Ко ће тайну да изпыта,
Што на небу мѣсецъ слуша?
Ко ли чувства да разуме
Тіомъ вѣтру саобштена?
Устай, прени младъ делія,
Шта є теби ова мома?!
То є моя посестрима,
Уздишући проговара
Ко из сна тргнуть младићъ.
Ха! за далѣ немой пытат',
Любопытна читателько!

Већ' сажали млады двое,
Што о єдной ватри горе,
А помоћь ійм' непритиче,
Да ій слюби жаромъ любве.

К. С. Поповићъ.

НѢКЕ ПРИМѢТБЕ ДРА. М. І. С. У ПУТОВАНЮ ИЗЪ БЕОГРАДА ПРЕКО КРАГУЄВЦА У СРЕЗЪ ЛЕВАЧКІЙ.

(Наставлѣно.)

Кадъ предъ меану после вечере изиђемъ, видимъ на оной страни потока Ральскогъ у гаю да великій пожаръ гори. Упытамъ меанџію, шта оно онамо у гаю гори? Одговори, да су люди по ньивама лугъ крчили, па запалили. По овомъ уђемъ у меану и добру ноћь моимъ Ральчањима рекнемъ! —

Сутра данъ 18. Априла пођемъ изъ Ралѣ. Идући преко Сопота, гди се лепа чесма кодъ меане налази, къ Кораћици, нанђемъ на єдногъ селяка, кои край пута крупникъ сеяше. Ньива беше по одавно орана, и то тако, да осекъ бразде дубльій одъ тры прста небыше, а ширана дубльину исте четири пута прелазаше. По названю Бога, упытамъ га: „Шта сеешъ, брате, по тако крупномъ ораню и бусењу?“ „Крупникъ,“ одговори, додаваюћи: „чека, и чека, да киша падне, и оранѣ поквасн, да бы болѣ повлачити могао, па нема, а я оћу да посеємъ, па Божія воля.“ „Добро брате,“ рекнемъ я, „нека буде Божія воля, али да си ты у твою ньиву другоячіе поорао, па бы ти и Божія воля болѣ помогла.“ „Али како бы є другоячіе поорати могао?“ запыта ме. „Тако,

брате, да си ты бразде уже а дубљ орао, онда не само да бы ти ситније орањ било и траву, коя ти после жито отрави и преузме, изъ корена утр'о, него бы ти лакше было и повлачити. А што се годъ у дубљ узорану землю сее, то є сигурнїи усевъ одъ суше; єръ само онда жиле свое у дубљину пустити и разширяти може, кадъ се ситно и дубоко изоре." — Дал̀ идући къ Кораћици примѣтимъ више пута у једномъ гриу крстъ изрезанъ, коегъ первази види се да су сваке године понављани. Запитамъ кочіяша шта онай записъ значи? Одговори ми да незна; но люди ми нѣки, кадъ у Кораћицу дођо, приповеде, да су онде нѣки Србљи, побивши се съ Турцима изгинули, па да су іймъ сродни спомена ради онай записъ начинили. Ово ми се съ тимъ више вѣроятно учини, што самъ и неко каменѣ овди, онди, край пута у истоме таю побивено примѣтіо.*)

У Кораћицу кадъ приспѣмъ, буде 10. сатій, где се коньи одморе и я, неизнаюћи шта друго, попаре мало поручамъ. Одавде по томе пођемъ, и идући къ Белосавцыма угледимъ съ Белосавскогъ поля Руднякъ, као йайце одъ снега белећій се. У Белосавце кадъ дођемъ, одседнемъ у прву одовудъ меану, да коньи оддану. Видећи неке безпосличаре и нераднике, где око огньишта рупама обруженогъ (будући є меана, као да су по њой свинъ риле, нерадна) седе, рекнемъ: „Є ли данасъ канвай свечаный данъ, те нерадите?" Одговори ми нѣкій селскій калайција, кои є поле лепъ люде безпосличарима учинити вештъ, да ніе, но данасъ се тако догодило. „Чини ми се, да се то кодъ тебе чешће догађа," продужимъ я, и рекнемъ: „съ Богомъ!"

После два сата (одъ прилике) стигнемъ у Жабаре, где више ћерамидомъ покривены кућа, кое пре неколико година нису биле, примѣтимъ. Овде застанемъ кодъ меане Жабарскогъ кмета П. Ст. и свињарскогъ трговца К. изъ Чумића. Ова два поштена човека лепо ме предусретну и са особитымъ любопытствомъ о различнимъ предметима пытати почну. Кадъ іймъ я између другогъ подобно Ральчанима приповедимъ, рекне кметъ Жабарскій: „Волію бы те, брате, да ми се у седу догодишъ, и селянима, кадъ се скупе, тако приповедишъ, него Богъ зна шта." Међу тымъ сиче Цигавинъ два три коньска клинца, будући є једна плоча коню клаћићати почела, и утврди исту. Садъ пођемъ и по мраку у Чумиће приспѣмъ на конакъ.

(Дал̀ сл̀ѣдуе.)

*) Овако се камени готово по целой Србіи край путова налази, и то не само онде, где є некадъ битка была и людій изгинуло, него и онако спомена ради, па на где да є у войни погинуо.

КРАЉ И ВОДЕНИЧАРЪ.

Хенрихъ II., краль енглезкій, єданъ данъ отиде на коню у шуму Шерводъ, да лови єлене, и за то се съ такомъ охотомъ заузео био, да се одъ његове пратње оддвоіо и у шуми заблудіо. И тако коекуда на коню тумараюћи, уморн се не мало и уплаши, найпосле найће на єдногъ воденичара, те га запита, куда є путь, кои у Воттингамъ води. Воденичаръ мыслећи, да є онъ горскій айдукъ, рекне му, да бежи по дал̀ у шуму. Краль се насмее, те проговори: „Я нисамъ айдукъ, я самъ честанъ племићъ; заиштао самъ у шуму, нако тражимъ конака, где ћу преноћити." — „Шта, вы сте племићъ?" проговори воденичаръ; „заиста цло ваше имање на леђи вамъ є, а у џепу ни паре немате. Но ако сте честанъ човекъ, я ћу вамъ дати конакъ да преноћите." — „Я самъ," проговори краль, „свагда био честанъ човекъ, и ево моє руке." — „Не, не пріателю," настави воденичаръ, „я у помрчини непружамъ никоме руку; морамъ васъ болъ познавати, пре него што се рукујемо; но айдете самномъ, близу смо кодъ моє куће." Краль пође за њимъ; кућа є яко вояла на єла, коя су онда готовліна, и пуна є дима была, но опетъ є была доста видна тако, да є воденичаръ монархово лице разпознати могао. „Ваше ми се лице допада," проговори онъ, „вы честно изгледате, вы ћете ову ноћь съ моимъ сыномъ Рихардомъ заедно спавати." На то проговори воденичарка: „Онъ є истина красанъ момакъ, но добро є предосторожнымъ у послу быти. Є л̀ то башъ истина, да вы нисте айдукъ? Покажите намъ ваше пасошъ, нако ћемо вамъ веровати." Младый краль насмее се на досетльивость женску и проговори: „Я самъ дворанинъ, нако самъ у шуми заблудіо; свако добро, кое ми учините, богато ће вамъ се наградити." Садъ воденичарь своіой жени пришапће на уво: „Овай се странацъ види по његовомъ одѣлу и обхођењу, да є одъ доброгъ рода; гріота бы было, њега одъ врата одгнати;" на кое жена крало проговори: „Добро намъ дошли младићу, вы ћете добру постелю имати; я ћу фришке сламе у ваше кре-

ветъ метнути и кудельный чаршавъ одозго простри. Нећете рћавогъ друга у кревету имати, нашъ ће рођеный сынъ Рихардъ съ вама спавати."

Садъ они седну вечерати врућъ пудингъ, осимъ когъ су іошть и добру питу съ абукама имали за ело, къ томе іошть и добра пива, кое су изъ єдне црне шолѣ сви редомъ пили. „Ово піемъ за ваше здравлѣ, добрый друже," проговори воденичаръ, за тымъ єданъ наглый гутляй повуче; краль настави: „Я вамъ благодаримъ за вашу здравицу, допустите ми да и я по обичаю истымъ начиномъ вашемъ сыну напіемъ." Све є већма и већма дѣйствіе пива отварало срце дружевногъ воденичара. Онъ мигне окомъ на жену, коя одма донесе іошть єдну одъ дивачи печену паштету, коя є краљу тако вкусна была, да є рекао, іошть овако сладакъ залогай никамъ нигда окусіо. „Господине!" проговори Рихардъ, „ово за насъ башъ ніе никакавъ особитый залогай, мы то свакій данъ єдемо." — „Доиста?" настави краль: „у коіой вароши купуєте месо?" „Шта? да купуємо!" проговори Рихардъ, „мы нигда зато ни пару неплаћамо; мы налазимо у шуми, гди слободно изпредъ насъ трчи. Наймањ є по два три комада дивачи кодъ насъ у кући, и то све месните и угојене; но я насъ молимъ, да о томъ неказуєте никомъ ништа, єрбо мы нисмо ради због млоги узрока, да краль зато дозна." — Хенрихъ одговори: „Небойте се, о томъ неће краль ништа одъ мене дознати," и почемъ є крѣпкій напиткаъ по обичаю оногъ предѣла изъ смешаногъ пива и вина испіо, легне у кревет, прострть кудельнымъ чаршавомъ по слами. У ютру доћу я његови пратіоци предъ врата воденице, башъ онда, кадъ є онъ у намери было на коня узаяти. Дворяни клекнуше предъ краля говорећи му: „Ваше Величество!" Воденичаръ садъ почне мыслити, о съ почетка непріятельскомъ предусретаню краля, о опасной тайни паштете одъ дивачи, да ће обешенъ быти, те падне на колена предъ ноге краљеве. Краль га види да дрхће, изтрне мачъ и ни речи непроговори, на кое воденичаръ помысли, да ће му краль животь узети, падне на землю и изъ свегъ грла дрекати почне; немало се изненада обрадуе, кадъ га є краль наградіо за његово пріятельско угошћеньє са благородствомъ и годишньимъ издржаваньемъ.

Кадъ се краль Хенрихъ у Вестминстеръ натрагъ пратіо и са свои дворяни разговараюћи се, шта іймъ се у лову догађало, каже, да є догађай са воденичаромъ одъ свію други найболый было, и да бы га желіо са његовомъ женомъ у двору имати. Тога ради онъ съ места оправи єдногъ вѣстника къ њима; овай, текъ што є налогъ извршіо, ал' воденичарь повика: „Я то немогу да понямъ; шта имамо мы посла кодъ двора?" „Найпосле ћемо быти обешени," проговори Рихардъ, єрбо се сетіо разговора о дивачи. „Ямачно не," дода вѣстникъ: „краль о вама добро мысли, онъ є вама за честь пріуготовіо велику часть." За ово радостно извѣстіе обдари воденичарь вѣстника, и обећа му доћи по заповѣсти краљевой; текъ што є вѣстникъ быо отишао, а воденичарь се са своіомъ женомъ почне договарати, како бы се іони за овай поодъ на найпристойніи начинъ преправили. „Та стварь бы насъ богме доста новца стала," рекне онъ, „али мы морамо са достоинствомъ предстати, макаръ све на то отишло, што смо досадъ заштедили; нама требаю нове хальине, коньи и слуге, седла и простирке!" Жена му његова помогне и одврати га одъ овогъ великогъ трошка. „Ты се само небрини, на мене нећешъ ни паре потрошити; мени су добре и моє свечане хальине, макъ ћемо на нашимъ воденичарскимъ коньма яшити, а оседлаћемо ій и зауздати што болъ можемо." У овомъ угледномъ одѣлу доиста су яшећи отишли у дворъ, њиовъ є сынъ Рихардъ напредъ яшао, кои є шетлово перо за шеширомъ заденуто имао, и тако су ступили у предворіе краљево.

Можемо мыслити, кадъ се воденичаръ са своіомъ породицомъ указао, коя своє просте обичае и хальине ни найманъ ніе променула, да є то кодъ двора великій смей побудило; ал' є управо ова различность была по вкусу краљевомъ, кои є съ честнымъ людма врло пріятельски поступао. „Добро дошли, господине риттеру," проговори краль, „и добро дошли, вы лепа дамо, и вы младый господичићу, кои сте ми у спаваню другъ были." Такођеръ и краљица, коя є приступила, говорила є пріятельски и милостиво и не мало се увеселявала с збуњеномъ воденичаркомъ, коя є тако круто предъ њомъ стояла, башъ као дама на карти, и за сваку є рѣчь клецала съ ногама. Ово се посѣщеніе найвећма о ручку украшавало; воденичаръ є со и піо, шта му се годъ предложило, безъ да є рѣчь єдну проговоріо; напротивъ пакъ његовъ є сынъ быо разговоранъ, сва ела, коя су донешена, нису му вкусна была, зато найпосле изнаже, да онъ радіе еде црный пудингъ, и маши се рукомъ у његовъ грд-

ный цепъ, те на велико увеселѣніе цѣлогъ друштва извуче еданъ великій пудингъ. После ручна краль зовне къ себи воденичара Мансфелда, а садъ Сиръ Донъ Кокне названогъ, и наименуе га надзирателѣмъ шуме Шервода съ годишньомъ платомъ одъ 300 фунтій штерлинга, но подъ тымъ уговоромъ, да дивлячь више некраде.

Д. Авраамовићъ.

НАПИСИ

НА ГРОБОВИМА СЛАВНЫ СРБА, ПОГИНУВШИ ЗА УСТАВЪ М. АВГУСТА ГОД. 1842.

Х. МИЛУТИНЪ ГАРАШАНИНЪ ПАДЕ 20. АВГУСТА 1842. ГОД. КОДЪ БАРАЋЕВА У ОКРУЖЮ БЕОГРАДСКОМЪ У 80. ГОДИНИ СТАРОСТИ СВОЕ.

(Ово е на крсту.)

Животъ роду,
Богу духъ
Сѣдый старацъ даде,
Кадъ тиранске
Лозе плодъ
У Србіи паде.

(Ово е на плочи.)

Милутинъ Гарашанинъ старый,
Кара-Ђорђевъ борацъ бы за слободу храбрый.
Онъ на жертву цѣлый вѣкъ отечеству даде,
Младъ за избавъ воева, старъ за Уставъ паде.
Глава сатре нѣгова Србству ярамъ тежкій,
Тимъ слободу задобы опетъ родъ витежкій.

ЛУКА М. ГАРАШАНИНЪ У 50. ЛѢТУ ЖИВОТА ПАДЕ 22. АВГУСТА 1842. ГОД.

(Ово е на крсту.)

Чій е овай, пыташъ,
О путниче! споменъ?
Пытай Уставъ, Србство,
Шта покрива каменъ.

(Ово е на плочи.)

Презро благо, презро домъ, и све, што е имо,
Кадъ е сладкій рода гласъ на обрану позво;
Потекао' му у помоћь паде жертва по отцу,
Но угодна, єръ му духъ съ жельомъ приснѣ къ Творцу,
Кои посла Анђела, те невиность одбрани,
Падшій Уставъ васкресе, неправду утамани.

ЯНКО МИХАЙЛОВИЋЪ ПОГИНУ У 30. ЛѢТУ ЖИВОТА 23. АВГУСТА 1842.

(Ово е на крсту.)

Залудъ оће тиранъ
Да у гробу цивилиз,
Кадъ и са слободомъ
И са Србствомъ живимъ.

(Ово е на плочи.)

Увађенъ и везанъ одъ тиранске руке
Претрпи за Уставъ невзбройне муке;
Залудъ моли, плака и прекланя Богомъ;
Одъ когъ чека милость, отури ме ногомъ,
И предаде смрти, кадъ найволѣхъ живит',
Єръ побѣде гласъ чу „ура уставъ“ трубит'. *)

НОВА КЊИГА.

Похвала Марку Аврелію, найдобродѣтелньомъ цару римскомъ. По Томасу, члену француске академіе, превео съ француского Димитрій Матићъ. У Бѣограду, печатано у Княжества Србскогъ Књигопечатньи. 1844. — На 8-ку, стр. III., 77. — Књига ова добити се може у Бѣограду кодъ Г. Књигопродавца Глише Возаревића съ цѣномъ одъ 1. цванцике.

*) Мора се примѣтити: Єръ побѣде гласъ чу „ура Уставъ“ трубит', значи, да е у оно време покойникъ као жертва пао, кадъ е противна страна къ бѣгству већъ склонѣна была, и побѣду Господинъ Вучићъ на Крагујевцу Петровцу торжествовао, и на Жабарина обе стране већъ се сразити хтѣле.

У Бѣограду, 25. Маи 1844.

Е. В.

Уредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Бѣограду.

ПОДУНАВКА.

№ 23. У Суботу 3. Юнія 1844.

ЦАРСКА БИБЛИОТЕКА

ХИМНА БОГУ.

Тебе, свѣте свы свѣтова,
Свы духова, Тебе, душе,
Тебе, Бога, духъ мой тражи,
Тебе вичe, Тебе зове,
Свуда блуди на све странѣ,
Теб' да наѣе невидима,
Теб' да позна несазданa!
Там' по ноћи долиа свѣта,
Там' гди тама вѣчна влада,
Гди є глувость безконачна
Свуда широмъ разпростртa,
Гди с' нечуе гласа смртна,
И там' духъ мой Тебе тражи
Жељно одвећъ невидима.
Ахъ! одъ њега зашт' се крићшъ?
На пребрзы свои крилы
Тамо горе духъ мой лети,
Онъ пролеће све свѣтове
И предѣле све тайности,
Небо плаво разпростртo,
Изкићено са звѣздама,
Духъ мой често разсмотрава,
По простору там' Теб' вичe.
Жељомъ жаркомъ кипи духъ мой,
Теб' да наѣе виновника,
Началника, пранзвора
Свы тѣлеса, свы духова.
Сано слѣди духъ налази
Бића Твога непонятна,
Али сама Тебе, Боже!
Нигди смотрит' ніе кадаръ.
Та зашто се непокажешъ
Већъ єдаиутъ створителю?
Зраци феба блистаюћи,
На и онай садъ звѣзданый,
Теченіе звѣзда дивно
По закону Твоме свѣтомъ,
На и оно бићe мое
Увѣрава м', Ты да єси.
Да, єси, Ты, свѣте свѣта,
Духа мога створителю,
Вездѣсущій, непремѣный,
Свевидећій, свезнаюћій!
Ты с' у мени, а я незнамъ,
Свудъ си самномъ, я Т' невидимъ.
Овай духъ мой єсть Твой светый,
Ове речи Ты говоришъ.
У пупольку мала цвѣта,
У зачетку нѣжна плода,
Тамо Ты си, когъ я тражимъ,
Невидимо сакривеный,
Там', гди гласна птица гнѣздо
Мудро себи устроява,
И онде си невидимый!
Та сва жива Тобомъ диша!
Садъ, животе свы живота,
Како да Те именуемъ?
Да л' в ние Бога сходно
Твоіой снаги и высини?
Какву славу да Ти даемъ,
Кою пѣсму да Ти поемъ,
Кадъ Те немож' увеличат'
Гласъ човека немоћнога!?
Нико Т' ништа немож' дати,
Єръ свачіе све є Твое;
Теби дакле савъ се даемъ,
Одъ Тебе самъ, Теби идемъ!

Алекса Десимировићъ,
Ученикъ Поетике

НЂКЕ ПРИМЂТБЕ ДРА. М. І. С. У ПУТОВАНЮ ИЗЪ БЕОГРАДА ПРЕКО КРАГУЄВЦА У СРЕЗЪ ЛЕВАЧКИЙ.

(Наставлѣно.)

Овде преноћимъ, и сутра данъ кадъ устанемъ, примѣтимъ, да є се и овде више кућа съ ћерамидомъ покривены изградило. Чумићанима на особиту честь и похвалу служи, што велика пожертвованія на зиданѣ цркве съ куломъ чине. — Одавде ме почне киша пратити, коя є іошть преко ноћи ударила, и башть до Крагуевца допрати ме. На путу овомъ, кадъ низъ гай къ Петровцу будемъ, угледамъ више цигански чергій, кое ми да повода, о овомъ номадическомъ народу мыслити и говорити. Цигани, номадизираюћи, донели су овай обичай іошть изъ Азіе и никако га нису ни до данасъ побацили, будући да имъ се никаква препрека у томе, као по другимъ цивилизираннмъ европейскимъ државама, нечини. Они се у Србіи деле на Гурбете и Лингуре*) или Цамбасе и Коритаре. Први имаю черге (обично изъ Козійне начинѣна матерія, одъ кое тако чергу устрое, да, кадъ се на моткама разпне, колибу неку сачини), кое собомъ носе и где годъ дођу, изъ ньи себи кућу начине. Ове обично близу градова (чаршія или вароши) разапињу, будући да они найрадіе са конѣима тргую, т. є. промену чине, и изъ руку у руку препродаю. Лингури немаю чергій, но где у планину дођу, да коекакову посуђу, као: корита, кашике, заструге, вретена и т. д. граде, начокере какву годъ колибицу, да се одъ времена сакрити могу. И жене іймъ помажу радити, но оне обично иду по селима, те посуђе за брашно, пиће, старо одѣло и т. д. меняю. А бабе и врачати знаду, кадъ іймъ ко шта даде, младе пакъ играти. Гурбетн су дружевнін него Лингури. —

У Крагуевцу кодъ з. и с. пребудемъ 2. дана, где Выс. Г. К. и Р. посѣтимъ, одъ кои ме првый и ручка удостои. — Крагуевацъ примѣтимъ, да є се повеличао и полепшао, а граћане, да у надежди добробытности живе. — — Одавде ћемъ коня и узъ реку Ждралицу, у коїой млого кречнога камена има, похитимъ къ премиломъ ми рођенй мѣсту Рековцу.

*) Ние Лингура судимъ да одъ латинске речи „lignum“, дрво“ долазе, єръ сва коекакове ствари изъ дрвета граде.

Овде съ родбиномъ обкруженъ проведемъ четири дана, и Ђурђевъ-данъ, као свое крстно име, съ браћомъ прославимъ. Неупуштаюћи се у церемоніялно описиваньѣ прославляюћи светитель, желимъ само у смотреню народне економіе или прибавоштедења неколико речій проговорити. Кодъ наша є селяка у обичаю свое домаће патроне или заштитителъ три дана славити.*) Први данъ или онай данъ, на комъ се светитель догоди, славити, быва изъ неке побожности и дружевности, и треба да се кодъ народа овай обичай храни. Но остала два дана, само да прилике пити а нерадити имаду, у обичаени су. Да овде не узмемъ, што єдань другомъ толико поеде и попіе, да бы се цела она кућа, коя є славила, наймань три мѣсеца мрсити и пойти могла, него да само надницу, коюнародъ у смотреню овога за єдну годину изгуби, прорачунимо, па ћемо се текъ онда о штети, изъ овога обичая провизлазећой, увѣрити, чега ради овде слѣдуюће за примѣръ ставлямъ:

Као што є познато, да свака кућа у Србіи има своїъ заштитителя, коїъ єданпутъ у години дана (изузимаюћи прекаћиванѣ) слави, и то неслави се овай само онай данъ, на комъ се є светитель догодіо, него іошть два работна дана. По овоме дакле свакій за радъ способанъ човекъ у Србіи (изузимаюћи граћане) два дана преко године изгуби, и тако кадъ умножимо съ два цело за радъ способно людство, кое я за примѣръ 400,000 узнамъ, то ће изићи 800,000 изгублѣны надница. Но ово іошть ніе доста, єръ оволико бы се само онда изгубило, кадъ бы цела Србія єдногъ патрона у єдань

*) Одкуда є се и одъ когъ времена кодъ нашегъ народа, патроне кућевне славити, уобичаило, вредно бы было испытати и дознати. Я судимъ да є се съ Христіянствомъ увело, и то тако, да є цело єдно село, а и предѣлъ єдногъ патрона славіо, као што се и данасъ и. п. Свакомъ данъ или другій канапъ праниикъ, посенѣмъ крста, славльѣнѣмъ цркве и држанѣмъ богомоли, прослави; но доцніе, кадъ су народъ обстоятелства изъ патріярхалны обштествъ покренула, по различнимъ предѣлима расела и єдне люде съ другима помешала, опомињени се онога обштинскога светителя, почеле су га єдиствене фамиліе славити, и тако обштински патронъ постану єдиствены фамилій. Ово доста потврђава и онай обичай у народа, што се сви, єдногъ светителя славећи, рођацима називаю. Шта више и за гресову држе, кадъ кои свою рођаку, овымъ путемъ орођену, за жену узме, кои доказуе да су не само некадъ у єдной обштини живели, него да су и сви сродни. — Ђурђевдани се сви, па ма где были, Топличанима називаю. — —

данъ славила; али надъ знамо, да много таки прославляюћи светителя има, као: св. Лука, Митровъ-данъ, св. Никола и т. д. и т. д., и да у свакомъ селу свакій светацъ прославителя има, то я, Милутинъ, и Драгутинъ и. п. зовемо на св. Луку остале наше конџије и изгубимо како мы, тако и позвани, осимъ данъ праздника, два дана; после петъ или десетъ дана доће и. п. св. Аранћељ, садъ Аранћеловци зову такође све своје конџије и изгубе съ њима заедно по два дана, и т. д. преко целе године, докле толико пута по два дана сви за радъ способни люди не изгубе, колико є таки кућевны патрона. А да таки прославляюћи светаца више преко године има, познато є, но я само 10 за примѣръ узимамъ. Данле свакій човекъ преко године 10 пута по два дана, т. є. 20. дана изгуби. Слѣдовательно ако у Србіи 400,000 за радъ способны душа има, изгуби се преко године 8,000,000 надница. Надниџе пакъ кадъ бы съ єдне на другу по 3. гроша узели, то народъ сваке године по 24,000,000 гроша, само у надниџи, изгуби.

Далѣ упуштаюћи се са селицима у разговоръ, запытамъ ій: „Є ли вамъ тежко по три дана славити?“ „Те како тежко, особито неплодне године,“ рекне єданъ, а другій продужи говорећи: „Вала, я бы волео іошть 5. талира данка платити, само да га три дана неславимъ*).“ На то я рекнемъ: „Па зашто тай обичай не одбаците и само по єданъ данъ, као чаршиліе, неславите?“ „Та неможемо“, реку ми, „єръ кадъ бы кои започео само онай єданъ данъ славити, то бы га другій исмеявали и не бы на свети звали, а нико неће да буде осимъ людій.“ На то запытамъ: „Па бы ли вы волели, кадъ бы вама одъ власти дошло, да дуже одъ єдногъ дана светителъ не славите?“ „Како не бы Богъ съ тобомъ,“ одговоре ми, „и то бы за насъ велика срећа была.“ —

(Конаџъ слѣдуе.)

ТЕСКОБА ЄДНОГЪ ПУШКАРА.

У єдной збирци достопаметностій Наполеоновы у Паризу на свѣтъ изишавшой, између осталога и ово се налази. — Кадъ се Наполеонъ іошть у првимъ годинама свога царствованя, у време кадъ се тайны убица боло, на путъ у Белгію спремао, даде онъ себи некогъ искусногъ пушкара дозвати, и наручи му єданъ одъ сваког оружія безопасный оклопъ. Овай се прими посла, и заиште 18,000 франка. На уреченый рокъ донесе онъ свой израдъ. Царъ му садъ заповеди, да га обуче. Кадъ га є овай обуко, узме Наполеонъ два пиштоля и напишани првый у прси његове съ намѣреніемъ, да види ће ли оклопъ тане одбити! Тане одскочи натрагъ. „Окрени се само“ рекне му царъ. Онъ опали изъ другогъ пиштоля у леђа, да види ће л' и овде оклопъ пробу одржати. Садъ є већъ мысліо сирома художникъ, да ће оклопъ попустити, но онъ средомъ опетъ небуде пробіенъ. Іошть съ єдномъ ловачкомъ пушкомъ покуша царъ оклопъ на трбуу пушкара и опетъ, као годъ и пре, средно сохрани овай израдъ свогъ художника. — „Колико зактевашъ?“ упыта напоследку задовольно Наполеонъ. „18,000 франка,“ одговори тихимъ и дрћућимъ гласомъ пушкаръ. — Наполеонъ є іошть єданпутъ толико за оклопъ положіо.

Светозаръ Іовановићъ.

АНЕКДОТЕ.

Фридрихъ Вилхелмъ III., краль Прускій, добые одъ своє кћери, садашнѣ Царице Руске, єданъ особито ретків цвѣтъ на поклонъ. Овай є цвѣтъ стало у стакленой башти у Шарлотенбургу, и за краля є одъ неоцѣнime вредности было. Єдно іутро отиде краль да види цвѣтъ; ал' овай є было превалѣнъ и пребіенъ. Лютитъ вике краль на баштована: „Тежко том', тежко том', ко ми є овай цвѣтъ пребіо!“ „Ваше Величество,“ проговори дрћућій настоятель баште, „ючерь є овде было єдно дружтво изъ Берлина; и ова се несрећа догодила дворскомъ савѣтнику . . . “ „Њута!“ уће му краль у рѣчь, „я нећу да му знамъ име. Заръ ты ниси чуо, шта самъ казао?“

Истый краль имао є єдногъ старогъ аћутанта, полковника Милаховскогъ, кои є врло сирома было и оскудно живіо. Краль му пошље єданъ малый портуфиль на подобіе какве књиге, и у њега 500. талира метне. После некогъ времена сретне краль реченогъ полковника. „Но?“ — запыта га краль — „нано вамъ

*) А пуно право има, єръ за ова два дана найманѣ 80. ока кое има, кое равіе понће му се, кое кадъ бы по грошъ продо, ето му 80. гроша, а сди му є што се по 2. или 4. брава поеду!!

се допада оно дѣло, кое самъ вамъ послао?" „Изредно, Ваше Величество," одговори полковникъ, „и то тако узбудително, да другу свезку нестрпљиво очекујемъ." Краљ се насмѣе, и на полковниковъ именъ данъ пошљё му опетъ єдан портуфељ подпуно онакій као и првый; но на овомъ горе на корици напише: „Она књига више нема, него две свезке."

Д. Аврамовићъ.

ЛИСИЦА ПРЕВАРЕНА ОДЪ ПЕТЛА.

(Съ Илирскогъ.)

Лисица, коя є єдномъ човеку много пилића подавила, падне найпосле у замку, коя є за ню намешћена была. Ухваћена замоли петла, да іой ту доброту укаже, и єданъ ножъ донесе, коимъ бы замку разсећи могла; и ако іой неће и то учинити, а онъ нека господару о томъ ништа неговори, єрбо є мыслила, да ће моћи зубма жицу по жицу лако раскинути, и тимъ начиномъ свою слободу опетъ получити, и смрть избећи. Петло іой обећа, да ће найоштрій ножъ донети. Онъ дакле отиде, као да га донесе; но то є само зато учинio, да своимъ господару новъ гласъ донесе, да є лисица ухваћена, приповѣдивши му све, што є она говорила. Лисица чекаюћи повратакъ петловъ съ великимъ немиромъ, сва се задркће, кадъ види господара, гди съ колцемъ у руци иде, коимъ ю є тако ударіо, да є она већъ издишући рекла: „Како самъ я безумно учинила, што самъ се петлу повѣрила, комъ самъ толико кокошію повла."

НАРАВОУЧЕНІЕ.

Ко другомъ што зло учини, быва кадъ тадъ зато казњенъ.

Анђелія Лазићева.

ХИНЕЗКА ИЗРЕЧЕНІЯ.

Онога, кои є у чизма, непознае ни єданъ, коя є у ципела.

Разговоръ є човека као стрела, онъ лети управо на ништанъ; разговоръ пакъ жене подобанъ є сломљеной лепези.

Човекъ може рибу и у дубокой води съ мрежомъ уловити, и орла по воздуху летећегъ устрелити; ал' човеческо срце у одстоянію єдне стопе неможе познати.

Сви су люди одъ природе єднаки, ал' ій воспитаніе прави неєднакима.

ЖЕНЕ.

Да срећно живи и себи свагда єднака остане, мора лепа жена млада умрети, добродћтелна пакъ дубоку старость достићи.

Само ону жену за супругу изабрати валя, коя, кадъ бы мужъ была, пріятель бы намъ была.

Ништа жени тако на честь неслужи, као њена собствена стрпљивость, а ништа тако на срамоту, као стрпљивость њенога мужа.

Съ достоинствомъ само се єданъ путъ може быти супруга и удовица.

Дѣца се само одъ своіи матерій добро негую, мужеви само одъ своіи супруга.

Жене држе све за невино, што оне чинити дрзаю.

НОВА КЊИГА.

Француzкій 'Буквар заедно са читаоницомъ к' употребленію учеће се младежи србске. Уређенъ и изданъ Алексѣвымъ одъ Околскій, Професоромъ Француzкогъ єзыка у Лицеуму Княжества Србскогъ. Abécédaire et Prémières lectures Françaises. *У Београду при правителственной књигопечатньи* 1843. — Съ приключенымъ *„Малымъ Рѣчникомъ"* (Vocabulaire). — На 8-ку, стр. 150.

Читаоница горня изишла є іошћ у мѣсецу Септембру прошасте године, садъ пакъ придоданъ іой є „француzко-србскій рѣчникъ" премда малый, но будући є за ню (читаоницу) опредѣљнъ и доволянъ, зато є одъ велике полze за учећу се младежь србску и за любитељ француzкога єзыка. Овай рѣчникъ заедно съ читаоницомъ може се добыти у правителственой књигопечатньи и кодъ познаты књигопродаваца.

Уредникъ Милошъ Поповићъ

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду

ПОДУНАВКА.

№ 24. У Суботу 10. Юнія 1844.

СОНЕТТО.

За коіомъ самъ у надежди сладкой
Даною, ноћу шиљо уздисао,
И стижући, где се бавишъ, крас,
У мыслима обнм'о те духъ мой;

За коіомъ самъ готовъ было на бой
Устремит' се кроз' све окршае,
Докъ ми любавь посредъ битке сіе,
Као Геній у ризи анђелской;

Због' кое самъ све обиш'о храме,
Оракулумъ стренеh' напытив'о,
Сузе роненh' посредъ мое саме:

То зарь бѣданъ да увидимъ окомъ,
Што ни у сну страшномъ нисамъ снив'о,
Другій да се съ моіомъ люби Милкомъ?!

К. С. Поповићъ.

СРБИ У КОЛУ СЛАВЕНСТВА.

(Изъ Пожунске Читаонице Србске.)

Врлый Славенъ, Проф. Пуркиња, пише у Даници Варшавской (за год. 1842. № 10. и 12.) „о литературномъ единствѣ между Словинскими племенами.“ У томе преважномъ саставку излаже найпре „историческо-литературное положеніе главнѣйшихъ Словинскихъ племенъ,“ а за тимъ „стремленіе Словинъ къ литературному единству.“ Ту є укратко видити, како се одъ старина зачињало књижество у поедины Славенски племена, како се далѣ развіяло и како є напредовало, какве ли є незгоде и превратe трпити морало, докъ є стигло до данашнѣга стања. На почемъ є показано садашнѣ стањѣ књижевности коды поедины грана Славенски, изводе се отуда изгледи за књижевно споенѣ Славена и за свеобшту будућность Славенску. — Я самъ науміо овде саобштати браћи моіой на нашемъ наречію, само шта є о нама Србима, и убште южнимъ Славенима тамо речено. Србо сваки ће признати, да мы мало познаемо нашъ народъ, па отуда и быва, да га гдикои, исти Срби, башъ немилую, и за њга слабо маре, по ономе: ignoti nulla cupido; а мы се управо зато скуплямо овде, да се учимо родъ нашъ любити, и гди треба да се болѣ и упознаемо съ њиме. —

Славенски народи (вели Г. Пуркиња), коі седе у Штаерской, Корутанской, Крайнской, Далмаціи, у Хрватской, Славоніи, Босни, Србіи, Црной Гори и т. д., — чимъ су іимъ се почеле сноліивѣ околности осмеватн, таки су чинили различна усиліванја, да бы књижевно полѣ себи раскрчили; но те силе наскоро опетъ усану. Срећніи су одъ осталы были найближи суседи Таліянаца, исти Дэлматинци, а именито Дубровчани. На основима, кое они узеше, никла є и найновія књижевность Хрватско-Далматински Славена. Србско прво књижество ограничавало се на старый Славенскій єзикъ, и текъ у наше доба правый народный духъ Срба достиже до некога степена самосталности. Збирке препародны народны песама, коі се мложини свако диви, служе за темељ младой той литератури, као што негда песме Омирове быше заметакъ — просвећеной, временомъ, литератури грчкой.— Ти ће народи превазићи правымъ Славенскимъ развиткомъ многе свое суплеменике, коі далѣ у просвети дотераше. Зашто они нису были толико изврнути навали латинске и германске образованости, — и што они свое препорођењ почеше башъ у време, кое є среће-

во за Славенство. Просветительи њихови настоє свимъ силама, да бы се сачувало, и самостално узрасло народно семенѣ, коє пре времена угину — одъ новога изображавања — кодъ неки западны Славенски племена. У њи є іошъ и то преимућство, што іимъ се више обштинство іошъ ниє сасвимъ удалило одъ свога народа чрезъ мешанѣ са странима, и чрезъ странo изображенѣ; при томе ни идеа народности ниє у њи толико покварена новымъ к о з м о п о л и т и з м о м ъ, као у други Славена, кои се наоде ближе кодъ главне точке свеобштега просвештења. У њи ће развитакъ књижества и знања зависити одъ развитка самога политичногъ и обштинскогъ бића њихова, коє се сада текъ зачинѣ; — па є но томе одвећъ знаменито, коя ће изображеность имати на њи силни упливъ, — германска ли, оли северна Славенска? — У Словенаца у Штаерской, Корутанской, Крайнской, и у њимъ краєвима Угарскимъ, текъ є одъ реформаціе почело литерарно изображенѣ. Далѣ напретке задржа — коє распростиранѣ антиреформаціе — коє сасвимъ близакъ и знатанъ упливъ са стране Немаца и Талияна. Желити є, да се животна сила, коя се досада сачувала у народу, небы делила, већъ да бы се слила са више знатнима рекама Славенскимъ. —

Ово о историчко-књижевноме положаю южны Славена. Али є (фала Богу!) већъ прошло оно време, кадъ су се Славенска књижества дизала понаособъ, свако за се, ништа и незнаюћи другъ о другу. Зато да видимо какве дає изгледе литература њихова за узаимность и єдинство свію Славенски племена.

О южнимъ Славенима, а именито о Србима, навестћемо овде што є Шафарикъ*) великимъ духомъ предсказао о определѣню Срба, куда ій народна снага Славенска зове, єзикъ и нарав њихови земаля. Ево њгови речій: „Гледећи на єзикъ данашньи Срба у овоме виду, у каквоме живи у устима народа, — види се очевидный упливъ южнога неба на северо-источно њихово порекло. А є ли и могло быти другчіе! — Погледаймо на тай крај, што весели, но немори душу; край, што средину држи између пусты лединa, и неизмернога обиля, између зноя и лада, између вечно подмурнога и између сайнога и ведрога неба; єдномъ речи, — край, кои тк ништа више неоставля да желишъ. У томе су краю горе начичкане, коє га као бедеми деле одъ разны суседны народа, и служе му као заштита, — има у њему и чаробны долова, — ти богаты колевкій народне поезіе. Онъ заузима такође средяну између Нормана и Грка или Таліяна. Весело се огрева на сунцу међу ладномъ месечномъ светлости съ єдне стране, и међу палећимъ земнымъ огнѣмъ съ друге. Најпосле споменимо и упливъ, кои на овай крај учиниште Грци, као рођаци њгови по єзику и вери, — и Таліяни, као другови њгови у трговини и по мору; и гледнимо упливъ њиновы богаты, звучны и слатки наречи на расплодъ силны и животны заметака народногa изображења у томе краю. Изъ свега овога лако є видити, како се высоко могао попети тай народъ, кога є природа тако богато одарила свима нужнима средствама за развіянѣ човечности, — и предъ коимъ се отвора на западъ — море и єданъ светъ, а на истокъ — величествена река Дунавъ — и другій светъ. Како бы се развіо єзикъ тога народа, да га судбина непостави међу два народа, коима є елементъ био — истребљењѣ, а животъ — смрть други.. Но ни за њи іошъ ниє последный сатъ избіо.“

Предсказъ заиста неповратимъ у смотрењу на прошлость; но у напредакъ се може іошъ испунити. Іошъ живи тай истый народъ, што срећно саединюе у себи северный значай са южнимъ; іошъ стои тай крај са высокимъ планинама и чаробнимъ долинама, колевкама народне поезіе; іошъ се ниє изменіо положай тога земльишта, іошъ є оно окренуто єдномъ странома Дунаву и истоку, а другомъ — Ядранскоме мору и западной Европи. А међутимъ споляшнѣ су се околности измениле. Србскій єзикъ, у пуномъ цвету мужествене северне силе и южне милоте, изишао є невредимъ изъ свіе времены превратa, и дочекао данашню епоху, кадъ се свако развіянѣ сила пооштрава, кадъ се свезе међу народима, као артеріе, пружаю по свима и найкрайнімъ странама Европе. — Одъ околности ће зависити, оће л' южни Славени надвладати и край учинити унутрашнѣмъ цепаню у наречіма, у правопису, у међусобнимъ одношеняма племена, и у историчнимъ правцима.

Литература южны Славена већъ є прешла у савезе са другима Славенскимъ литературама. Прво она се одупире на основе старославенске књижевности, и присвая себи стару њину узвышеность, ал' опетъ народный се єзикъ слободно оделіо одъ нѣ, па се садъ развіа све

*) Geschichte der Slawischen Sprache und Literatur. стр. 203.

по найразнијимъ правцима, кои ће се безъ сумњ у једну обшту литературу слити, кадъ бы само Богъ дао, да се свуда међу њима уведе правилно уређена и єдинака система воспитавања. Што се ученога єзика тиче, могу се доста ползовати рускимъ и чешкимъ, као єзицима више већъ усавршенимъ, као што то већъ и чине. Поезија у њи има неисцрпимъ источникъ у народнима песмама, кое се могу сматрати као класичке за цео светъ Славенскій. — На овај начинъ већъ су савези књижества Србскога са осталимъ Славенскимъ литературама по већој части утврђени, и обећаваю, временомъ, брзый развитакъ. Ти прекрасни краеви, докъ се по њима просвета разшири, скоро ће постати цѣлю путована за све любителѣ величествене природе, и патріархалнога сеоскога живота. Само нека и тада южни Славени задрже — садашню простоту свое нарави! — —*)

1844. Ђ. І. П. Б.

НѢКЕ ПРИМѢТБЕ ДРА. М. І. С. У ПУТОВАЊУ ИЗЪ БЕОГРАДА ПРЕКО КРАГУЄВЦА У СРЕЗЪ ЛЕВАЧКІЙ.

(Конецъ.)

Овако пуштаюћи се у разговоръ, и пытаюћи селяке о разнымъ предметима, почнемъ о школама говорити, и примѣтимъ, да врло добро о важности науке, сравнаваюћи њіове окружности, умствовати знаду и велику наклоность и волю, децу у школу давати, имаю; зато налазимъ за умѣстно и у смотрењу училишта неколико речи проговорити.

На станѣ училишта, особито основны, будући да су ова правый темељ народногъ изображења, треба особито вниманѣ обратити. Кодъ насъ истина нису учителѣ одъ Правителства плаћени, т. є. одъ обштина независими, кое бы врло добро было, али є Правителство, имаюћи у виду драгоцѣность изображења, — обштинама на тай конецъ нѣке приходе уступило, и ове ревностно напомаже, школе подизати. Обштине се пакъ и саме врло ревностне показую, што сведочи: подизанѣ школа, опредѣльиванѣ учителѣима годишње плате и непрестано часъ єдне, часъ друге обштине на Попечителство Просвѣштенія съ молбомъ обраћанѣ, да іймъ се какво лице, за учителя способно, пошље. Но ованови способны лица слабо имамо — нити ій дотле имати можемо, докъ се годъ заведеніе за изображаванѣ учителя неоснуе. — Место учителя данасъ кодъ насъ заступаю богословци, и ово є у самой клици народногъ изображења нуждна потреба, кое само крайню оскудость заглаћава. Ова є потреба у самомъ подизаню єдногъ народа природна, кое се истина текъ мало по мало съ пута уклонити може; али где Правителство немилиће на изображенѣ народа даје и потрошити нежали, ту она оскудость за кратко време, престати мора, само треба средство, право средство, потрвити. Мнѣніе, да бы се младежь у гимназіи, кадъ бы се Педагогика у последнѣимъ класама гимназіе предавати завела, за учителѣ добро изобразити могла, ніе добро; єръ нама треба знати, да за учителѣ ніе доста рећи: што кои нема, неможе ни другомъ дати, т. є. кадъ учитель ніе изображенъ и добро воспитанъ, неможе ни другога изобразити и добро воспитати; него найпре треба да има, а после и да зна, како му га треба дати, да се онай, кои прима, одъ нѣга ползује. И у овомъ се права вештина учителя састои. Ова се вештина или способность учителска неможе угледно са суводарнымъ предаванѣмъ Педагогике добыти, кое кадъ бы могуће было, небы сви изображени Европейски народи при толикимъ академіяма, свеучилиштама и т. д. особито вниманіе на заведенія, у конма се учителѣи изображаваю, обраћали, него предаванѣмъ исто онакимъ, каковымъ учителѣи у своимъ училиштама треба да се служе. Далде за задобыти учителѣ (ученє), кои ће начинъ предавања правый учительскій задобыти моћи, и младежи, не само паметь, него и разумъ изобразити, изоштрити и развити, нуждно є и прекуждно, семинаріумъ за учителѣ завести. —

Као што изображенъ мысли човека Богу и човечеству узвышава, све, што є лепо и добро, у срце улива и правой цѣли човечества

*) Са овима последнѣихъ врло знаменитихъ речма слажу се и ове речи великога нашегъ Милутиновића, гдино (у Србіянки Ч. І. стр. 13.) вели:

„Славна горо, жилиште правице,
Растилодерх Югновића Србски!
О да с' кои учевностію свабде,
Ал' у сфери воспитавсе истой,
На єзику л' мужествену своме,
Пра правима врело-старинскима,
Текъ да сталежъ свой познаю болѣ,
Далеко б' ихъ светъ цѣнію више;
Наука ли?... Да се одъ ньи учи?...
Безъ те дивни! Ал' ньовъ примѣрани."

Ђ. І. П. Б.

или самодѣлательность у истомъ добромъ и лепомъ води, тако му и чувства къ болѣмъ животу оживлява, вкусъ лепогъ живота дае и потребе свакаданшѣ умножава; одъ куда се радиность подиже и степенно съ развиткомъ лепогъ живота расте. — Радиность є као и изображенѣ здраво се у Србіи побољшало и животъ кућевный поправіо. Свудъ, кудъ самъ прозазіо, особито у вешњемъ селима, примѣтіо самъ, да су се многе куће съ ћерамидомъ покриле и покоима (собама) снабдѣвеле, што великій корак лепогъ и углађеногъ живота показуе. У смотреню народногъ прибавштедења такођеръ є се станѣ поправило. Люди изъ єдногъ села и обштине незаграђую више своѣ њиве и ливаде свакій за себе (гди є ово могуће), него све у єдно; пшеницу и друго ситно жито несеюу више између кукуруза и иначе, као што самъ у С. Н. Л. 1843 ч. 14. казао, него свако за себе, одъ куда се после села и обштине пашомъ ползую. У кратко све є се, чуванѣ марве изузимаюћи, на некій степенъ побољшања подигло. Но кадъ знамо, да є марва найболѣ средство, коимъ селякъ до новца дође, то треба веће вниманіе на ову струку народногъ богатства обратити и слѣдства његова испытати. Овай предметъ у колико є по себи важанъ, у толико є са штетомъ друга грана народногъ богатства скопчанъ, ако му се економическомъ провидателносћу на путъ стати незна. Обштине и села немаю обштинске пастире, него свака кућа чува свою марву. Ова, као што ю є природа разделила, свака за себе чобанина потребуе, одкуда є селякъ принуђенъ сваком чобанина дати, или є у шуму пустити, па ма є нигда и невидіо. Родителима како се деца изроде, ништа ій толико нерадуе, као онай изговоръ, кои детету іоштъ у колевки почну тепати: „Майкинъ или тайкинъ овчаръ, козаръ и т. д.“ Дете іоштъ у колевки чобанчетомъ поставше, проводи свой невинный животъ донде за стоком, па ма и 10 брава само было, докле му се годъ чувства фамиліярногъ живота, т. є. женидбе, неразвію, а ако замене нема и после. Кадъ овай возрастъ стигне, съ єдне стране милія му є фамиліярный, съ друге пакъ пастирскій животъ, и у ово се време два противника у природи младића, т. є. пастирскій и фамиліярный животъ, боре; и премда є последньій съ тежкимъ польскимъ радомъ скопчанъ, но помоћу домаћина или отца обвлада младића. Али како? Опомињући се нашъ новый земљодѣланъ пастирскогъ слободногъ живота, іошть није редъ кукуруза окопао, одкосъ истерао и т. д., разгледа дебео ладъ и съ некимъ уздисаемъ каже: „Уби се, брате, радећи, све ме кости одъ рада болу.“ — (А како небы, кадъ се није одъ малена на радъ навикнавао — ?) Но и то није доста, што слабо ради, а тужи се, да се уби радећи, него непрестанно тражи и измишлява средство за избећи радъ, одъ куда нове светце гради, заветине чини, на слављењѣ светителя, окриљ и поокриљ наставля и т. д., само да не ради. Ето у кратко изречена слѣдства, коя зло разположенѣ чувања марве приноси.

Пытаймо садъ: како бы се ово неприбавоштедно чуванѣ марве поправити могло? Може быти, кадъ бы села или обштине (гди є ово могуће) єнородну марву скупа чувале; чобанина єдногъ или два за свакій родъ стоке погодиле, па іймъ по мложини такове платиле. — Єсте, и ово ће се чисто само по себи у народъ увести, само треба настоявати и дано-ноћно трудити се, да се ово по народу разпростре, што му мысли къ себепознанству или човечеству узвышава, вкусъ лепогъ живота дае, чувства къ свему ономе, што є истино, лепо и добро, подранює, т. є. изображенѣ и просвештенѣ.

МЕХМЕД-АЛИНА БРАДА.

Пре некогъ времена доће єдна Енглезка дама у Александрію, коя се удала за некогъ полковника, кои є у источноиндиской компаніи у служби. Она чрезъ другога замоли Вице-Крала, да бы іой мало косе съ његове главе дао; будући се она съ тымъ занима, да собранће одъ косе свію славны монарха њнога времена оснуе. Мехмедъ Алія пошлѣ іой одговоръ, да онъ косе на глави нема, зато іой ни дати неможе; и да є онъ иначе далеко одъ тога удаљенъ, славнымъ Монархомъ быти, и то є вешъ свѣдочба, што му њгова мала заслуга недопушта, да на ню за њга тако ласкателну жељу полаже. Међутымъ, да бы дали свою добру волю показао, обећа іой, да ће онъ у своѣмъ тестаменту њговымъ наслѣдницыма завѣштати, да они, после њгове смрти, њойзи њгову подпуну браду пошлю, ако дотле британска путница небы другу паметъ стекла.

Д. Авраамовићъ.

Уредникъ Милошъ Поповићъ

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 25. У Суботу 17. Јунія 1844.

У ГОРКОМЪ ОТРОВУ
СОКРАТУ ШТА Є БИЛО СЛАДКО.

Часъ за часомъ страшный куца,
Сократу са отровъ носи,
Словомъ своимъ што немуца
И кадъ му се смрть подноси.

Са трептењомъ спрамъ божества
Сократъ рукомъ узе чашу,
У надежди, кодъ блаженства
Да ће у томъ быти часу.

Дрзновено отровъ прима
Одриче се жизни ове,
Казујући вѣчность свима,
И плачуће тѣши, зове.

Къ небу очи диже горе,
Пакъ одсудный отровъ попи,
Да анђелске види хоре,
Гди с' милионъ душа топи.

Заръ неб' плак'о и рыдао
При смртномъ и онъ часу,
Да с' животу ненадао,
Гди непоси злоба чашу?

То є сладко нему было,
То є духа присутствіе,
То є любавь къ земльи крыло,
То нѣгово упутствіе.

У отровной чаши сладко
Сократу є было онда:
Што знађаше, да ће лако
Невиность му да се позна.

Сладакъ му є отровъ было,
Што зракъ свѣта одъ нѣг' сину.

Часъ є смрти нему нио,
Засвѣдочи да истину.

За све срећанъ овай часакъ,
Када отровъ Сократъ попи,
А у ове жизни санакъ
Свою душу неутопи.

Люб. П. Ненадовићъ,
Слуш. I. год. Философіе.

КРАТКОПИСНЫЙ ПРАВОПИСЪ У ПИСМУ КИРИЛСКОМЪ.

Одъ Вт. І. К., Чеха.

I.

Искрено се мора обрадовати сваки пріятель Славяна, кадъ лѣпый овай животъ угледа, кои се по източной Европи появлюе; єръ сви се славянски народи мало по мало изъ дуготрайнога сна буде и починю познавати, да су браћа; єдна грана учи єзыке други и чита њиновогъ духа производе; у часописима сваке гране описуе се књижество све друге браће; срећа Словака, Крайнаца и други Славяна сыма осталыма Славянима є мила; а кадъ се Чеху ил' Моравяну или кому годъ изъ славянски народа несрећа догоди, по сви краєвы славянски участвованъ се указуе.

Зашто, духъ, кои у рѣчма и у писмама саданьи Славяна дише, духъ є пріятельскій, духъ братинске слоге и улюдности, како се за великій овай народъ башъ пристои. — Позорно и любезно све они требе, што є несловянскога изъ несретны прећашньи вѣкова кодъ

ньи заостало; све запреге разкрчую, ковій безъ потребе разставляю; гдѣ годъ околности допуштаю, они се къ себи приближую и братински си пружаю руку.

Найлѣпше се овай духъ славянскій указао у књижевности, на коемъ полю се особито благимъ своимъ послѣдицама указати има. У пређашњѣ доба є годемый знадъ латинскимъ писменима пишуће Славяне све єднако раздѣлявао и на путу био, што се нису могли за већу обшту књижевность сложити. А то су была различна писмена и начини писаня. Ал' тай знадъ данъ на данъ пада, и ніе далеко време, па ће се сви 'латинскимъ писменима пишући Славяни єдногъ (ческо-илирскогъ или загребачкогъ) правописа лататя, кои већъ у Ческой, Хрватской и Славонїи влада и све више моћній пріятеля добыва. — Па каково ће олакшанѣ быти, кадъ се обште уведе! Тко само у єдномъ нарѣчію буде знао читати, тай ће брзо одъ сама себе и у свима другима знати.

Само єдно є іошть потребно, да се азбукомъ пишући Славяни у писму за неколико корака абецедомъ пишући браћи, а и осталымъ Европейцима приближе; а валяло бы, да се и абецедомъ служећи Славяни опеть кирилицомъ пишући браћи, гдѣ є то само воле могуће, придруже. А много су добита у томъ могућа безъ икакве штете єдне ил' друге стране, ал' за велику користъ обадвѣло.

II.

Красно бы было, да сви Славяни єдно писмо и єданъ правописъ имаю. Њихова укупна књижевность бы онда могла и брже и крѣпчіе процвѣтати. Єръ данасъ међъ Славянима, кои се са латинскимъ писменима служе, овай само Чехъ, Штаераць и т. д. одъ руске и србске књижевности нешто чита и зна, кои окромъ тегобе єзыка и тежкоћу разликуюћи се писмена надилада. А несмемо се чудити, што тако Славяна мало има, єръ нема сватко волѣ, стрпѣнія, на времена за надиладати те тегобе, будући є човеку и онако већъ природено, сваковрстне тежкоће свагда избѣгавати.

Съ друге стране познае додуше Русъ и Србинъ латинска писмена свеедно ко и свое, єръ ій, ако се съ европейскомъ књижевношћу упознати жели, потребује; али ипакъ съ одвећъ великомъ любави є своїой кирилици наклоњенъ, коя є душевна одѣћа његове народности; па зато свакій производъ духа славянскогъ, коя у ову одѣћу обучень ніе, изъ предразсуде или изъ когъ другогъ узрока непочитуе много; чега бы тежко было, да нису знамења писаня различна. — Да сви Славяни єдно писмо имаю (макаръ Руси и Србы латинско, ил' Поляци и Чеси и т. д. кирилско имали, све єдно можемо узети): тад' бы польско и ческо књижевство за цѣло међу Русима и Србима више цѣњено и опріятељно было, имало бы више читателя и купаца, а съ друге бы стране тако исто было съ руским и србскимъ књижевствомъ кодъ Чеха, Словенаца крайски, штаерски и т. д. Тако данле двоструко писмо отегоћује књижевно приближаванѣ Славяна. — Ал' та двостручность писма є најшкодљивія за књижевство южны Славяна, кое є истомъ клицати почело. Словенци, Хрвати, Срби, Далматинци и т. д. имаю єданъ обштій єзыкъ, єръ на оне мале различности, кое се налазе, ніе вредно ни пазити. Само неколико писмена ій раздружуе. На опеть илирска и србска књижевность као туће се гледаю, ко да се и непознаю. Заръ негледаю многи Илири изъ предразсуде прама азбуки ладнокрвно на србску, а Срби опеть на илирску књижевность, мислећи, да є доста, да Илиръ латиницу само, а Србинъ само кирилску књигу чита! — За њихову књижевность є та двостручность писаня тежкій оковъ, и премда човекъ и у оковима може напредъ корачати, опеть другче иде, кадъ є слободанъ!!

Шта ћемо данле садъ, кадъ знамо, да раздвоность писма Славяне у књижевномъ приближаваню и узаимности препречуе, особито пакъ, да южне Славяне у брзомъ напредку зауставля? Заръ да азбукомъ пишући Славяни овай часъ кирилицу оставе, те се латинскогъ писма лате? То бы само будала искати могао! — Ил' валяло бы може быти, да се латинскимъ словима пишући Чеси, Поляци и Илири латинскогъ писма остане, те себи тако употребляваћ књижевности осталы Европеанца отеготе, а зато се прикључе кирилицомъ пишући браћи? И то недопуштена обзирность и смотреность. — Ил' да гледаю Славяни іошть непрестанце штету, коју раја двоврстно писмо, а да изворъ штете незачепе? Тако немарно гледанѣ бы было заиста човеческогъ духа недостойно. — Данле шта да почнемо? Я мыслимъ, да се на то пытанѣ само овако сходно одговорити да:

„Некъ мирно обстое ова два писма уза се; ал' узоръ (идеалъ) єдногъ єдногъ обштегъ сла

вянскогъ правописа и писма некъ се у духу нашемъ укорени; саданьость и будућность некъ силе своје и умъ свой упру, да ту сретну цѣль векадъ у будућности, мкарь и касно, само наметно и мало по мало достигнемо."

За сада пакъ є време: 1.) да се Славяни науче и освѣдоче, да раздоръ, кои двоврство писмо проузрокује, њима врло шкоди; 2.) време є, да препрече све, што бы ій у писму іошть више разставляти могло; 3.) време є, да се єка ни мало непотребна пислена наметно одбаце, и на тай начинъ прьвый коракъ къ приближаваню учини; 4.) потребло є, да садъ примѣръ дамо, како у будућне съ тимъ поправљаћемъ поступати валя, и да тако саданьость буде учителница будућности. И тако се дакле нашъ составакъ на четворо дѣли.

Ал' да видимо, хоће ли икадъ Славяни тако сретни быти, да єдно обште писмо имаю? „Само ако мы нашу дужность сада добро познали и извршили будемо, ако путъ покажемо и покрчимо, по комъ бы потомци у будуће ступати имали: онда се можемо надати, да ће долазећа поколѣнія, нашемъ примѣру слѣдујући, учинити, што за саединьніе писма потребно буде. Све намъ мора за рукомъ поћи, ако се братски излюбали и праву, тврду, разумомъ управляну волю имали будемо."

Увѣренъ самъ, да є свакій, коме за срећу рода и єдна искрица любави у срцу свѣтли, о користи, коя бы изъ сложења такова у писму произишла, освѣдочењ, и да и самъ кадкадъ пожеля: ахъ, да смо сложни, шта небы све учинити могли! Па зарь да такій родолюбацъ (племенитость срца славянскога вмствує ми, да да ій много има) о изведеню желѣ свое очајава, те у слѣдству тога се на далѣ послованѣ нерѣшія? Неопростимъ грѣхъ ми се чини, грѣхъ противъ разума човеческогъ, очајавати о будућности и о потомцима нашима, и непочети дѣло єдно, о чијега користи предобро освѣдочења смо, због тога само, што га єданъ данъ дѣлања нашегъ къ свршетку привести неможе. Почнимо само дакле мы, нецлашћени се оне истине: Omne initium grave (свакій почетакъ тежакъ), а потомци ће, премда далеку цѣль достићи.

(Продужиће слѣдуе.)

КЊИЖЕВНА ИЗВѢСТІЯ.

Земљопис Покрајинах Илірскихъ или Огледало земаљ, на коіой прибива Народъ Илірско-Славянскій са описанѣмъ бердахъ, потокахъ, градовахъ, и знатніихъ мѣстахъ полагъ садањеѣ стања, съ краткимъ догодописнымъ додатком и приложенымъ крајобразомъ или мапомъ одъ Драгутина Селина. Діо I. (Покрајине Аустріанско-Илірске.) У Загребу. Тискомъ к. п. Илір. тискарне Дра Людевита Гаја. 1843. 8. стр. 256. Съ Латински писмены.

Ова є књига у свакомъ погледу добитакъ за наше књижество; єръ, по рѣчма самогъ Г. Списателя, земљописъ и съ њимъ повѣстница найглавніи су предмети, помоћу коихъ можемо єдно у човеческомъ содружеству съ успѣхомъ напредовати, обстоятелства садашњости и прошлости текућніе разумѣти, и одтудъ покћшто у будућность погледати. У овой прьвой части налази се описаніе слѣдујућы, као што Г. Списатель каже, Аустріанско-Илірски областій: 1) Корушке и Штаверске, 2) Горице и Крајнске, 3) Истріе и Далмаціе, 4) Рватске, Славоніе, Баната и Бачке. Г. Списатель скупа и судбаче свакогъ одъ овы знаменитіегъ предѣла одъ найстарія до найновіи времена на кратко историческимъ перомъ описује тако, да родољубивый читатель са земљ— и мѣстописнымъ (геоі топографическимъ) понатіемъ заедно и поврћно познаніе повѣсти таковогъ предѣла себи прибавити може. Точно представља станѣ просвѣштенія, фабрика, рукодѣлаја и осталы занатлійски и художествены производа свакогъ одъ гореречены предѣла. Словомъ: вопросна є књига у своме роду отмѣна, и за свакогъ родољубца одъ велике важности. Мы найчућніе молимо Г. Списателя, да намъ дозволи, овомъ згодомъ дне сврху хвалѣногъ му душевногъ чеда примѣтбе учинѣти.

1-во пытамо: Како є могао Г. Селинъ на страни 250. о Кикинди казати: да су жителы оне варошы већомъ страномъ Рацы, или по новіемъ Срблы. Тако на страни 251. и о Чакаду (у Торонталской међи) вели, и име „Рацъ" у место „Срблинъ" на више места употребљава. Съ овымъ Г. Списат. или то хоће да изрази, да є име Србско у обште узимаюћи истомъ у найновіа времена постало, или пакъ то, да смо мы у Аустрійскимъ земљама пребываюћи и обреде Грчко-Славенске држе

слѣдующи Югославени, а као што насъ онъ именуе Рацы, оставивши ово наше Рацко име, у новія времена Србльима нарекли се; но ни едно одъ овы потврђеніе непочива на историческомъ темелю. Не прво, єръ већъ има 1765. година (после Христа на 79 год.) одъ како є Плиній, Римскій Писатель, у „Histor. Natur. p. i. l. VI. c. VII. (A Cimmerio accolunt Maeteci, Vali, Serbi, Arechi etc.) име Србско споменуо, и тако є ово и одъ самогъ давнасъ обштегъ Славенскогъ наименованія у историческомъ свету старіе (Durich у „Bibl. Slavica“ на страни 268· вели: Dalemilo Srbica gens vel lingva eo sensu dicitur, ut e contextu facie intelligas, eum hoc nomine velut antiquiori . . . . . Slavos intellexisse), будући да на Славенско прозваніе истомъ V. столѣтія водъ Іорнанда навлазимо. Не друго, єръ при свемъ томъ, што смо у странымъ езыцыма и мы сами себе называли и Албаныма, и Ілірьма, и Рацыма (Rasciani), и бог-зна како не (но свагда онако, као што су насъ иноплеменцы именовали), ништа манѣ у нашемъ материньмъ езыку мы смо у свако доба себе за Србльє признавали, као што то паметницы Србски савршено свѣдоче. Рацко є име само географическо названіе оны Србаля, кои су у южной части Србіе, „Рѫсія“ или „Рашка земля“ одъ рѣке истогъ наименованія тако прозваной, становали, и одавде се многи ій у новія времена преодолѣвшой луни у Аустрійске наслѣдне области кое одъ стране Правителства позвани, кое пакъ собственымъ побужденіемъ изселили. Напротивъ Србско име, ово є обште свю насъ овай єзыкъ говорећы названіе, ово є име генетическо.

2-го Г. Списатель послѣдователь восточногъ закона Христіяныма (Hristjani), а западновѣрце Каѳолицыма, или Крстіяныма (Kerstjani) называ.*) Пытамо: по коемъ правилу ове последнѣ исключително Каѳолицыма именуе? Та и мы старовѣрцы исповѣдамо єдну: соборнѹю т. е. каѳолическу, и апостолскѹю церковь. Дакле и мы смо Каѳолицы. Но у овомъ га извинява то обстоятелство, што ніе онъ єданъ, кои є у томъ погледу тако погрѣшіо. Но зашто да поставля (као што су нѣки одъ Босански дошисвателя, или правилніе извѣстителя, постаплати почели) разлику између Хрїстіана (Ришћана) и Крстіана, и тымъ начиномъ слѣдуе простости народа, когъ бы паче требало у погледу исты стварій убавѣстити, и чисто му понятіе дати? Ово народъ одъ свои књижевника, свои просветителя, праведно захтевати може. Наши восточногъ закона люди кажу: „Іисусъ Христосъ,“ а браћа западне вѣре: „Isukerst“ (Ісукерстъ), па зато први да се Христіяныма или Ришћаныма, а други Крстіаныма (єдно значи оно исто, што и друго) называю?! Та ови други прве на нѣки мѣсти и Ркаѣма, а први друге и Шокцыма (то ће вальда рећи Шухцы, или Шакцы одъ шаке, што се са цѣломъ рукомъ, са шакомъ, а не съ три прста, као мы, крсте) именую! на хоћемо ли тыма простыма наименованіма и у књижевноме свету право грађанства да дамо? На ово ће држимъ свакій разборито мыслећій одрицателно одговорити. У погледу имена вѣрозаконъ сходніе изаясняваюћы хвала Богу не само да оскудицу ветрпимо, него сувише и изобилуемо —

Друга ће часть садржавати описаніе Црногоре, и слѣдующы, као што Г. Списатель каже, Турско-Ілірски држава: 1) Босне и Бугарске, 2) Србіе, 3) Албаніе, 4) Траціе, и Македоніе. Ово є таково дѣло, кое невотребује рѣчій на похвалу свою, єръ се оно слѣдствомъ обштеполезногъ садржанія своги само по себи препоручуе; а о валиности самогъ дѣла, име Г. Селява, нашегъ похвално познатогъ Списателя, довольно євствуе.

Александеръ Стоячковићъ.

*) *Кадъ Г. Списатель каже (на стр. 251. о Сомбору):* „Katolici imadu jednu učionicu i hristjani opet jednu,“ *одкуда се изводи то, да Каѳолицы нису Христіяни, кои є безмѣстно.*

КАКВЕ ТРЕБА ДА СУ, А КАКВЕ ДА НИСУ ЖЕНЕ?

Жене треба да су као ловци, да иду за ловомъ; а опетъ нетреба да су као ловци, да толико нетумараю.

Жене треба да су као воденице, увѣкъ радине; а опетъ нетреба да су као воденице, да све у мало непретвараю и толико ларме нечине.

Жене треба да су као гдикоя загонетка, кою неможе сватко погодити; а опетъ нетреба да су као гдикоя загонетка, не одъ едне словке.

Жене треба да су као лѣкари, што насъ тѣше и лѣче; а опетъ нетреба да су као лѣкари, да толико визита неправе.

Жене треба да су као врутци: чисте и свѣже; а опетъ нетреба да су као врутци, — да недаду свакоме изъ њихова срца црпити.

Уредникъ Милошъ Поповићъ

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду

ПОДУНАВКА.

№ 26. У Петакъ 23. Юнія 1844.

ТУГА ЗА ОТЕЧЕСТВОМЪ.

Горко ми є было с' раставити
Съ тобомъ, земльо, што си ме родила,
Славу твою бѣданъ негледати
Сайну данасъ, коју си добыла.
Овде одъ теб' превила удаљенъ,
Што т' весеље пѣсне садъ нечуемъ,
У жалости за тобомъ погруженъ
Даню, ноћу душомъ, чуй, болуемъ.
Веселе ти с' сва садъ дѣца вѣрна
На твомъ крилу, набављена майко!
Садъ облака, на твомъ небу церна
Нема, сунце сія твое ярко.
Сви ти сложно на олтаръ приносе
Драгу жертву, о земльо преплла!
Славу твою на Парнасъ узносе
Вѣрни сыни, ков си родила.
Там' по твоме тавнокъ лугу дѣва
По ливади, шуманци зеленой,
Са радосћу, усхићена, пѣва,
Гласъ іой звони по горвци чарной.
Изподъ неба ам' твога удаљенъ,
Те радости само с' я лишаванъ,
Међъ народомъ туђимъ заборављенъ,
За утѣху ахъ! сузе проливамъ. —
Дал' є небо тако одредило,
Да ме сунце грее туђегъ рода,
Пренесеренымъ мене учинило,
Изподъ цѣла небеснога свода. —
Ты зефиру послушай ме малый,
Земльи оной, што се там' плаветни,
Гдѣ су с' тигри све до іоче клали,
А данасъ се слави данъ пресретный;
Земльи поздравъ мой однеси оной,
Да се сына опомене свога,
У веселю и радости своіой
Некъ се сѣти и мене бѣднога.

А. Десимировићъ.

КРАТКОПИСНЫЙ ПРАВОПИСЪ У ПИСМУ КИРИЛСКОМЪ.

(Продуженіе.)

III.

Што се тиче прве части, у коіой бы свакій Славянинъ увидити моро шкоду изъ раздора у писму произлазећу: за ту овде друге доказе наводити немамъ мѣста ни времена. Само онога, кои се о истини те шкоде освѣдочити жели, молимъ, нека изволи упытати Славянина, кои є имао прилику познати истину мога потврђиванја дружевћемъ са Славянима, и некъ самъ у књижевный животъ иде и пазљиво све разсматра. Ако има уши, да чути, и очи да видити може: онъ ће хиљаду путій изкуствомъ своимъ опазити, колика шкода изъ двостручногъ писма произтиче. Найкрѣпчій примѣръ речене шкоде есть едно у найновіе време изишавше; кирилскимъ писменима печатано дѣло за простъ народъ, подъ именомъ: „Златотворно село," међу коега 1500 предброителына едва се 50 латинскимъ словима пишући Славяна налази. Тако двострука писмена препречую узаимность южнославенску!!!

Што се друге и треће части нашега задатка тиче, ту ће сваній азбукомъ пушућій Славянинъ упытати: у чему треба разколћиће препречити, и у чему є могуће безъ теготе приближити се? Да на то одговоримо, валя погледати на правопись ти Славяна и његове произће, што слѣдуе.

IV.

Право имаю Славяни, латиниска писмена употребляваюћи, кадъ се туже, да у кирилскомъ писму нашасто „Р, р" мѣсто пређашнѣ

га правогъ (округлогъ) „ꙗ, ѧ“ у новіе време изключително скоро читаю. Чини се, као да бы то было приближаванїе къ латинскоме писму, єръ и у нѣму ћошкасто „Р, р“ находимо; ал' кадъ се добро промотри, ћог-ме се види, да є то шкодљиво одаљенїе обои страна; єръ друго є у латинскомъ ћошкасто „Р р“ (єднако съ кирилскимъ „П, п“), а другу у кирилици, дакле латинца много путїй превари, будући мѣсто ракъ (ракъ) чита пакъ, и мѣсто родъ (родъ) чита педъ и т. д.; а да свагда напишу Руси и Срби округло „ꙗ, ѧ“ мѣсто ћошкастога „Р, р,“ лако бы мого то писмо свакій познати.

У Подунавки на єдной страни по сто пута налазимо ћошкасто „Р, р“, на се толико пута латинскій Славянинъ на свакой страни превари. — И зато латински Славяни изъ срца желе, да се Срби и Руси съ братскомъ любави у печатанимъ дѣлима къ старомъ правомъ округломъ „ꙗ, ѧ“ поврате. Ал' ако су томе печательи криви, што є округло „ꙗ, ѧ“ изчезло: то века се изволе списательи побринути, да печательи одъ тогъ самовољногъ и Славянима шкодљивогъ поступка одустану. —

Латинскимъ Славянима є жао, кадъ помисле, како се є изъ кирилскога писма мало по мало изтребило невино округло писме „ꙗ, ѧ,“ а утурало угласто „Р, р.“ Прѣшавшега доба су кирилци за латинско „В, г“ и за грчко „Р, ꙋ“ увѣкъ у великимъ и малимъ писменима употреблявали округло „ꙗ, ѧ“; после ово знамењ („ѧ“) остаде іймъ само као мало писме, а за велико узеше ћошкасто „Р“: а на последакъ округло „ѧ“ и изъ малы писмена избацише. те уведоше ћошкасто „Р, р“ свуда. — У Лѣтопису Матице Србске, у Пешти изданомъ, налази се іошть г. 1840 (право незнамъ, ал' можда и после) свуда округло „ꙗ“; а Даница Вукова, у Бечу печатана, већъ г. 1834 (можда и прѣ) има свагда дугуласто „р“ (само іошть гди гди се налази округло „ꙗ“). — На вальда ово округло „ꙗ“ у свима печатнама іошть ніе нестало. Дакле, браћо кирилци, вратите се што брже опетъ къ округломъ „ꙗ, ѧ“, у великимъ и малимъ писменима.

Уведењмъ тога ћошкастога „Р, р“, мѣсто округлога „ꙗ, ѧ“, књижевноме сједињенію Славяна найчувствителнія рана є задана, после ове, одъ како є безаслено црквено „ѣ“ смутљивоме свѣтскоме „у“ (кое латинци као „ы“ читаю) мѣсто уступити морало; и црквено нагнуто „№“ (кое є латинскомъ „N“ толико слично, а исто онако изговара се) варљивоме правоме „Н, н“ кое латинци скоро као кирилско „Х“ читаю. Кадъ промотримо, да знакъ „У“ врло често долази (на пуной страни Подунавке скоро сто пута), „Н“ пакъ іошть чешће у писму кирилскомъ (200 — 300 пута на єдной страни Подунавке), тако, да то Моравца, Поляка и т. д. неброено путїй на свакой страни у читаню побуни: морамо допустити, да є славянска узаимность много се покварила тимъ, што су ова два писмена уведена. — Та заръ, до милога Бога! ніе было доста запреке изъ прѣшавшы нез одны времена съ три она стара писмена „В, С, Х“ (єръ „В“ се одъ латинаца као кирилско „Б,“ „С“ као „Ц,“ а „Х“ различно изговара) и съ новія два „У, Н“? Зашто бы іошть шестогъ буюћію „Р, р“ наводили? У девятнаестомъ вѣку, у комъ гледаю разна племена людій, да се у душевнимъ стварма сложе, што тимъ већма учинити мораю, ако народъ као Славяни сачињаваю. Зато ћа страну съ тимъ ћошкастымъ „Р, р“; прогоните га изъ кирилице; де, браћо Руси и Срби, вратите се къ округломъ изворномъ „ꙗ, ѧ.“ докъ є време, докъ посве забачено и заборављено ніе! Садъ можемо лако учинити, што ће насъ после много труда стати.

Кадъ Чеси, Далматинци и остали латински Славяни желе, да Руси и Срби опетъ округло „ꙗ, ѧ“ приме: то се овымъ очевидно доказуе, да ни єданъ Чехъ, Хрватъ и т. д. немысли и нетражи, да се кирилица утамани и у абецеду претвори, уведењмъ латински писмена мѣсто чисты кирилски; єрбо кирилицина мы овде право кирилско писме, округло „ꙗ, ѧ“, препоручуемо, кое у абецеди никадъ нити є было, нити ће быти.

(Продужиће сльдуе.)

ПИСМА ЗНАМЕНИТЫ СРБА.

(Г. ЯКОВУ ЧОКРЛЯНУ.)

Въ Будимѣ 23. Февруаріа 1796.

Любезнѣйшій Пріятелю мой!

Дружеское писмо твое отъ $^{25}/_{11}$ Февруаріа прошлаго толико пріятне миѣ бысть получити и прочести, єлико давиће въ совершенномъ молчанію єдинъ къ другому бахома. Изъ сего неожиданнаго писма твоего видиу, яко здравствуе-

ши, но не увѣдомляеши мене вшемъ како, и въ чемъ ты нынѣ упражнявешися; еже мнѣ первою приликою яви. Еже мене касается, азъ здравствую, и безъ службы давно уже сый, пребываю въ праздности и безъ всякаго заслуженія. Съ печатнею Славено-Сербскою изъ Віенны сышелъ есмь сѣмо въ Будимъ. Повнегда она продана быстъ и соединена съ краљевскою печатнею Всеучилища Пештанскаго, мнѣ хотяху при ней службу попрявителя дати, и азъ рѣшился бѣхъ ея пріятися; обаче другому упражненію мнѣ случившуся, кое мнѣ повольніе видѣся, первую оставихъ, а другую нынѣ ожидаю.

Еже службы Дістріктскаго Судіи касается, могу Вамъ сказати, яко вчера имѣлъ есмь честь быти у его Превосходителства державнаго Совѣтника и Первопана Бадога, кои изволилъ есть мнѣ доказати, яко еще нѣсть время поставити Судію Дістрікту; а когда къ тому время будетъ, то безъ знанія его небудетъ. Когда его Превосходителство мене вопросилъ есть, былъ ли азъ сіе званіе на себе пріялъ, на сей вопросъ отвѣщалъ есмь, яко нынѣ небы могълъ, а что послѣ годины дней сбытися возможетъ, непредвижу, и на семъ дѣло остало есть. Сіе єдино извѣстно есть, яко аще настоящее предпріятіе мое мнѣ во благо и по желанію моему обратится, то при немъ радо остану.

При семъ благосклоннѣмъ случаи не хощу пропустити приложити тебѣ петъ пѣнязей твоихъ, оставшихъ у мене послѣ посланія къ тебѣ книгъ, изъ коего увидиши, яко ти еще долженъ есмь 11. ф. 4. кр. Сей малый долгъ въ нынѣшнемъ состоянїи моемъ платити тебѣ не могу; но обѣщаю здѣ яко постараюся исплатити и до 8 мѣсецовъ дней.

Впрочемъ желая случай имати тебе нѣкоръ видѣти, и въ присутствїи доказати тебѣ, яко всегда непремѣнный есмь пріятель твой, и истинный почитатель драгія ко мнѣ дружбы твоея.

Терлаичъ.

СЧЕТЪ ОСТАВШИХЪ У МЕНЕ ПѢНЯЗЕЙ.

	фор. кр.
Послѣ книгъ остало єсть у мене всего . .	75, —
Отъ сеа суммы потрошихъ на весселіе съ пріятелми нашими по твоему наложенію . . .	11, 56.
Далъ есмь Господину Обрадовичу	30, —
„ „ Господину Новаковичу за исторію . .	10, —
„ „ Тому же за новины на 1794 год. .	10, —
Всего	60, 56.

Остаетъ тебѣ еще получити отъ мене всего на все. . . . . 14. ф. 4. к.

Въ Будимѣ 24. Февруарія 1796.

Кромѣ погрѣшки въ численїи. Терлаичъ.

КАДЪ Є, И КАКО КАВА У ЕВРОПУ УВЕДЕНА.

Кава се употреблявала іошть XV. столѣтія у целой Аравіи, и аціе, кои су се XVI. века изъ Мекке и Медине враћали, уводили су ю у свима Муамеданскимъ земляма; а особито Муфтіе, кои су само ню, као право вѣре, пити допуштали. Путници изъ Европе, кои су крозъ Левантъ пролазили, научили су тамо каву познати. Кадъ є Петаръ де ла Фалле изъ Цариграда єдномъ пріятелю у Римъ писао, яви му да ће онъ за кратко време Европу научити, како се Cohué, кое се тако у Турской зове, ціе. Год. 1644. была є у обичаю кава кодъ неки трговаца у Марзелио. Тефетонъ употреблявао є каву у Паризу 1658. год. при повратку са свога путованя, и гостіо є стране, кои су га пре подне посѣщавали съ кавомъ. То є само за неке поседне путнике.

Да бы кави право преимућство дали, морамо особито и знаменито обстоятелство, кое є каву у обичай увело, и кое се године 1669 случило, кадъ є Великій Султанъ Маомедъ IV. єдно посланство Лудвику XIV. оправіо, навести. Солиманъ Ага, началникъ овогъ посланства, бавіо се 10 мѣсецій у Паризу, и за ово време многи є жителя своіомъ природномъ живошћу и умилятошћу пріятельство задобыо. Разне особе а особито госпое посѣщавале су га изъ любопытства. По обичаю, кои у Турской влада, гостіо ій є кавомъ, и као што учтивость заповеда, морали су и нѣму, кадъ є кога посѣтіо, каву давати. Притомъ є и за око пріятно было, будући су каву у чистомъ и скупоцѣномъ порцуланскомъ посуду, съ лепимъ златомъ францускимъ украшеним салветама, робови госпоја подносили. Къ томе долази страно пошиво, варавъ, обычай, особитость, съ домаћиномъ (Солиманъ Агомъ) преко толмача говорити, и на ћилиму при земли седити. Све е ово морало главу госпоја забунити. Одма су хтѣли они, кои су кодъ посланика каву пили, овай ужитакъ кодъ своя куће имати. Ка-

на се само у Марселю налазила, притомъ є было и мало, тако, да є фунта на 40 талира скочила.

После 3. године отвори некій Американацъ, Паскалъ, као неку буду на пазару светогъ Германа, на подобіе оны, кое є у Цариграду и Леванту видіо. Некій іошгъ єданъ изъ Левантa уреди подобну овой. Обоица су по улицама ишли, каву продавали и муштеріе прибављали; носили су по єдну котарицу са свима пріуготовностима за каву и отмѣнимъ судовима. Они су свою каву съ великомъ викомъ обявльивали и продавали єфтиномъ цѣномъ; али опетъ нису добро успѣвали, єръ како грађани средньегъ стања, тако и осталый народъ ніе имао на то волѣ. Напоследку Флорентинацъ Проконе уреди нову продавницу, гди се каве, тея, чоколаде, сладоледа (Gefrornes) и различиты ликера налазило. И одма се постара погледъ изображеногъ свѣта къ себи привући. Њгово урѣђенѣ имало є такавъ успѣхъ, да є онъ скоро млого подражателя добыо. Господе првогъ реда често су своє интове предъ найотмѣнѣнимъ таковимъ продавницама заустављале, гди іймъ се кроз врата интова у сребрномъ посуђу кава доносила. Ово се догодило око 1741. године. Садъ се кава свуда распространила, и ніе се и у найсиромашнімъ селячкимъ кућама.

Св. Іовановићъ.

КЊИЖЕВНЕ ВѢСТИ.

Некій данъ изишао є изъ овдешнѣ правительствене књигопечатнѣ *„Позывъ на пету књигу Голубице.“* Видивши исту књигу већъ у печатньи и смотривши красну шпенцигу, кою є *Голубица* на њивни књижевности Србске побирала, неможемо срцу одолѣти, него ю и вашимъ читателььма найболѣ препоручити, реченый позывъ овде препечатаваюћи.

ПОЗЫВЪ.

НА ПЕТУ КЊИГУ ГОЛУБИЦЕ.

Кадъ самъ четврту књигу *Голубице* напечатану у светъ пустіо, нисамъ се надао, да ћу далѣ издаваньe наставити моћи, зато, што є пренумераціа и продаја іошгъ на врло мало число ограничена, а моя єдинствена снага према трошковима слаба є и недосежна, кою наравно као сваке помоћи лишену и найтоплія жела и ревность накадити и умножити нис кадра. И зато у IV-ой књизи нисамъ пету ни објавіо. Но видећи драгоцѣнне прилоге, коима су ревности дѣлательи на полю књижества Србскогъ и опетъ притећи усрдствовали, и желећи родъ Србскій такове здраве умне ране и насладе лишавати, скупіо самъ и последнѣ силе моє, да и *пету књигу Голубице* издамъ. И будући да не є къ томе само права лепота и важность прилога побудила, то бы излишно было на препоруку исте што говорити. Кои є прве четири изишавше књиге, о коима су се на велику нашу радость иностранри отличии Журнали (као Часописъ Чеського Музеума у Прагу, и Лѣтописи за славенско књижество и пр. у Липиціи*) врло похвално изразили, са вьиманіемъ читао, онай ће лагко о томе уверити се, кадъ помысли, да ова пета књига и по важности избора предмета, нарочито Србства и његовогъ историческогъ живота касаюћи се, и по величини не само изза осталы заостати неће, него ће оне и премашити; о чему да се увѣріо нисамъ, не бы такову заиста при слабой сказни моіой ни издавао. А моя ће брига быти, да красота вньешньега изгледа савршенству внутренњемъ подпуно одговори, па и тимъ очи наше къ болѣму и здравіему вкусу отвора и навикава. Планъ є познатъ; цѣна є, премда ће књига већа быти, обычна као и досадъ по 3. цванцига. Књига є већъ у печатньи, и найдаљ до конца Августа мѣсеца ов. год. готова ће быти. ГГ. Скупителѣ зато найучтивіе умоляваму, да бы за любовь обште полze непоштедили труда найдаљ до половине Августа мѣсеца о. год. имена съ новцыма на мене доленодписаногa у Београдъ послати, како бы се имена у књигу печатати могла.

У Београду, 5. Іюнія 1844.

Григоріе Возаровићъ.

*) И дванута у русско-польском часопису „Денница“ Г. Дубровского, што у Варшави излази.

Ур.

Учредникъ Милошъ Поповићъ

Издаје и печатаво у Правительственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 27. У Суботу 1. Юлія 1844.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ХИМНА БОГУ.

О свесилный Боже и свехвалный!
Милостивый свему свѣту Отче,
Создателю вѣчный, непостижный,
Сваке тварке Творче чудноватый!
Сва створени Ты крѣпко управляшъ,
Съ Твоіомъ вольомъ сунце насъ огрѣва,
Мѣсецъ, звѣзде красотомъ веселе,
Съ Твоіомъ вольомъ пѣва данасъ славуј.
Твогъ постани почетакъ край нема,
Твоя нитн мож' престати бытность,
Ништа Т' давно сакрити неможе;
Свашто ѣ быти кратко, и престати,
Макаръ данасъ како свлио было:
Ты си быо, бытѣешъ и на вѣки.
Богъ надъ свима Ты си богуюкій,
Нитн равна, нитъ вечегъ имашъ,
Царъ си єданъ царствуюкій царна,
Са сазданѣмъ цѣлымъ Ты управлящъ;
Ты с' триличанъ, али нераздѣланъ,
Свойствама си превзпунѣнъ светимъ,
Сяйна Ти є воли невредима
Са пространымъ небомъ, свѣтилама;
Свеногѣность Твоя є нескрушна
И са земльомъ, и са свима тварма.
Шилѣшъ штедро блага любезнимъ Те,
Коя крѣпкомъ рукомъ садржавашъ,
И покланяшъ свима добрымъ людна;
Судбу бѣдногъ Ты блажишъ надеждомъ.
Благій Творче непрезри ни вѣнацъ,
Чувства трѣшна кои Ти саплеђу,
Малый даракъ жертвуе Ти срдце,
Благодарно за сва свѣдска добра.

Андрія Петровнћъ,
Ученикъ Посвје.

КРАТКОПИСНЫЙ ПРАВОПИСЪ У ПИСМУ КИРИЛСКОМЪ.

(Продуженіе.)

V.

Сада, гди скатко єдностаность и брзоћу само тражи, морамо се чудити, што се Руси и Срби непрестано свога (како сами увиђаю) непотребногъ знака „ъ“ (еръ) оставити неће, кое ій у писаню задржава. У старославенскимъ єзыку чрезъ граматично граћенѣ може се оправдати; ал' у рускомъ и србскомъ нипошто. Господинъ Вукъ показа у своима дѣлима тако крѣпко, да га нитко опровргн неможе, да се овай знакъ у србскомъ єзыку безъ икакве штете изоставити сме. — Да ніе потребно, показую и друге кирилске књиге, гди знака „ъ“ нема, као Златотворно Село, Бачка Вила, Србско-француска словница одъ Іовановића и друге књиге, а међу тима има и изданы одъ Матице Србске, н. пр. Задигъ г. 1828 печатанъ и т. д.

То бы приближеніе врло лако было, да Руси и Срби изъ свои писмена тай знакъ избаце; Латински Славяни немаю ни то, ни томе подобно знаменѣ, пакъ ій отегочує у читаню кирилице, еръ іймъ брзый прегледъ цѣлога одузима. Некъ кирилски Славяни латинскима то за любавь учине; еръ бы и приближенію и себи много полозовали чрезъ то, што бы се єдногъ непотребногъ и сувишногъ знака опростили.

VI.

Баш є жалостно видити, како є кирилица пређашнѣга доба у многимъ случаима одъ абецеде се удалавала. Уведенѣ правогъ „Н“ мѣс-

то нагнутогъ „N“, и шиластогъ „y“ мѣсто округлогъ „ѯ“ већъ самъ споменуо. Трећій примѣръ имамо у писму „*иже*“ (И, и), кое є временомъ све више и више „i“ заступати узело. Н. пр. пре є обычай было писати „вino, архимандрiтъ“ и т. д. съ єдиодотезнымъ „i“, а садъ ево овако зачело се писати: „вино, архимандрiтъ“ съ двоотезнымъ „и“ и т. д. Пре десетакъ година (шта ли?) писало се єдноотезно „i“ у свима именима страны светаца, као што су: Фiлiппъ, Каллiстратъ, Николай и остала; а данасъ се у свима тима именима већъ пише двоотезно „и“. Те тако Латинцимъ непознато „И, и“ мало по мало надвлада свуда познато „i“. То заиста нити є потребно, нити полезно было. Правописъ Руса и Србала постаде додуше правилнiя и слѣдственiи но нешто, ал' не савршенiи. Добро я знамъ, да се они садъ єдногъ єдиногъ правила држе: „Предъ самогласницима (и зато предъ покраћенiемъ „и, е, ю“) пиши єдноотезно „i“, а свагди другче двоотезно „и“. Али шта ће два знака, кадъ є єдно посве доста? И шта ћемо да рекнемо, кадъ Србинъ н. пр. пише: у мужкомъ полу „*бiо*“ съ єдноотезнымъ „i“, а у женскомъ „*била*“ съ двотезнымъ „и“; у опредѣлѣномъ времену „*бiхмъ, бiшти, бiо*“ и т. д. съ єдноотезнымъ „i“, а у неопредѣлѣномъ „*бити*“, и у произведенiю „*битiе*“ опетъ съ двоотезнымъ „и“? Молимъ само, є л' то наметно и по правилама коренословiя и грамматике, да се єдна словка „*бi*“, кое се свагда єднако изговара, по своєвольномъ закону на два начина пише? У той струци кирилска писмена врло се несавршена быти чине. И Г. Вукъ є збыля у србскомъ єзыку избаціо єдно одъ овы знамена (сирѣчь „i“) и у своя писмена приміо є само „И, и“. Но нека онъ латинскимъ Славянима опрости, што нѣговъ изворъ одобрити немогу; єръ они, а и цѣла Европа познаю врло добро потезъ „i“; а двоотезно „И, и“ сасвимъ є Кирилицима познато; было бы дакле болѣ учиніо, да є се съ єдноотезнымъ „i“ свой Европи придружіо, неголи съ двоповезнымъ „И, и“ одъ нѣ отуђіо, премда є у осталомъ за разумъ ноє му драго све єдно.

Айде дакле, браћо Кирилци, у поправляню вашегъ правописа примите обште, мѣсто двоотезнога „И, и“, єдноотезно „I, i“, не само зато, што га и Латинци познаю, већъ и што є за писанѣ краће, нити тако лако у блудню завести може; єръ у штампи не посне бистрой писмена *иже, наиъ, покой* („и, и, и“) лако се замѣнити могу. — Осимъ тога у косой (курзивъ) штампи писме „и“ има округласту форму „*и*“, што у Славина, кои се латинскимъ словима служе, и скоро у свы осталы Европеаца као кирилско „y“ гласи, дакле Латинца то свакій часъ забуноє.

На пуной страни Подунавке писме се „И, и“ до 200 путiй налази, а кадкада и 400 путiй. Каково олакшанѣ у читаню небы за забуньивао; а шта више, было бы читателя, кои ту промѣну у правоцису ни опазили небы. У ничемъ другомъ немогу Кирилци тако лако показати, да су надахнути владаюћимъ данасъ духомъ славянске узаимности.

И други су народи у такима обстоятелствама то исто чинiли, што мы Русима и Србима савѣтуемо. Iошть у почетку овога вѣка Чеси су за кирилско „ѯ“ два знака имали; у почетку рѣчи писау „v,“ а у среди и на концу „u,“ кое последнѣ садъ су свуда примили, єръ га многи Славяни и Европейци такоћерь за то исто употребляваю. — Тако су и сви латинскимъ словима пишући Славяни кирилско „C“ у малимъ писменима на почетку и у среди рѣчи назначавали правымъ „ꞇ,“ а на концу рѣчи завртутымъ „ѕ;“ а у великимъ писменима само є завртуто „S“ владало. И садъ ево сви приміше завртуто „ѕ“, оставивши право „ꞇ,“ кое само iошть Крайнци у несавршеномъ правопису своме задржаше. На заиста право су имали латински Славяни, што су избациліи то писме, кое човекъ найлакше съ писменомъ ſ(=ѳ) промѣняти може.

Ал' ће iй быти, кои ће ми рећи: „Ако бы то Руси и учинiли, те мѣсто двоотезнога „И, и“ свуда метну єдноотезно „I, i“: ал' у нашемъ Србскомъ єзыку то неможе быти. У овима двѣма словкама „иьи“ и „ьи“, н. прим. *пріателiи, кньига* и т. д., морамо двоструко „И, и“ имати, єрбо на мѣсто „иьи“ неможемо писати ни „ыi“; ни „ыi“; изъ истога узрока неможемо ни на мѣсто „ьи“ употреблявати „ьы“ нити „ьi“. — Ако браћа Срби Вукове знаке „иьи, ьи“ увести неће, ово є извиненiе основано. У двѣма наведенима словкама необходно потребно iймъ є онда двоотезно „и“; овде бы га онда могли iошть задржати, али баренъ у свима другима случаима нека єдноотезно „i“

ставе. Ако се дакле двопотезно „И, и“ кодъ Србаља посве изоставити неможе: то баремъ нека се по нешто ограничи.

(Конецъ слѣдуе.)

ОДЛОМАКЪ.

РАДОМИРЪ И МИЛЕВА.

Радомиръ. Заръ непрестано да ме цвидишъ? Заклињемъ те свимъ на свѣту, проговори. Цѣо ми е животъ већъ мрзакъ, една една радость цвѣтала ми е у твомъ кругу, и ту ми заръ да украдешъ? Слабомоћанъ самъ, исповѣдамъ, што неумемъ себи заповѣдити, и по предузетомъ начину што непоступамъ — ал' —

Милева. Остани при предузиманю.

Р. (У себи:) Зашто е због свирѣпостій њны све већма цвѣнти морамъ? Она е моимъ паденіемъ у души моіой све већма и већма побѣду достизавала, и самымъ тымъ држимъ, да бы веће падевіе поднео, ако бы ми та побѣда њна неполезна была. (Велегласно:) Остаемъ при предузиманю. — Съ Богомъ. (Подзи.) (У себи:) Никадъ више нећу те видити, можда на овомъ свѣту; нећу ову цвѣтну околность њомъ украшену више сматрати, ништа одсадъ неће ме тронути. (Велегласно:) Съ Богомъ драга Милево!

М. (Само рукомъ и анђелскимъ умилѣнѣмъ, помешанымъ съ прикривеномъ тугомъ, и као срдито знакъ му да.)

Р. (Враћа се.) Дай ми еданъ полюбацъ — (я таки нечекаюћи одговора процвили ахъ! и поће.)

М. Богъ некъ ти е путевођа, и помысли кои путъ на мене.

Милева оставша сама почне се неспокойно окрећати, я видећи себе саму, уздане и поће шетати се по башти.

Шта е се у души њной волновало, самъ Свемогућій зна, но мысли, коима се после вѣчана невѣста занима, у томъ магновеню лакчо нису е обузимале. Онай уздисай было е истина као неке побѣде надъ самымъ собомъ гласъ, ал' одјекъ у њномъ срцу чињаше се да налази. После краткогъ пролазка врати се у дворану, гди е весело дружтво дочека. О каква сли-

на звѣзда садъ у кругъ тэй ступи, съ усклыкомъ сви е поздраве. На лицу њномъ радость изваяна бы, но редки само познаватель човечіе природе съ ти знакова увидити мого бы, да е та радость подобна цвѣту у стакленомъ врту њгованомъ, кои жарке луче природногъ сунца зато већма текъ упіа, да бы пре угинути мого. То нико примѣтіо ніе.

После неколико мѣсецій великій маскиратъ балъ бы држанъ, и две различногъ дружтва маске почну се разговарати.

а.) Я му опраштамъ и сажалюемъ њгову судбину, но молимъ васъ кажите ми обстоятелно њгову смрть. Срце ме боли и я знамъ каквымъ самъ га тежкимъ чувствомъ неутѣшено одпустити морала, њгово слабомоћіе, ахъ шта велимъ, њгова готовость, жертвовати се за едну слабу женску, о коіой іошъ увѣренъ ніе быо да га люби, у колико ме е одъ њга одвраћала, съ тимъ ме е више после њгово коначно одказиванѣ удивило, и у само разканѣ доводило, но молимъ настави: животъ и смрть њгова мене се исто тичу, као найближъ сродніце.

б.) Дуго самъ я надъ њимъ лебдила и мѣсто матере заступала, привржености њгова мени то е налагала, залудъ бы свако мое старанѣ, онъ е найвеселія чиніо се быти, но тайна туга на срцу примала е свой данакъ, докъ га напослѣдку своіъ непреплада. Я самъ му на гробу лѣпо цвѣће посадила, моимъ самъ га сузама орошавала, и то, кое сами, ти при уласку дала, съ њговогъ е гроба, садъ све знашъ, съ Богомъ.

Милева исто е венула, као и надгробно цвѣће, она дична мома, радость цѣле окрести, у кою е ступала, у црны хальина кратків свой вѣкъ окончча. Еда ли ползећи съ овогъ свѣта и на Р. помысли?

К. С. Поповићъ.

ЧОВЕЧІЯ ВЕЛИЧИНА.

Како е човекъ великій!

Высокъ е сводъ небесный. Ал' човекъ съ дурбиномъ, коега е измыслію и художествено саставіо, стократномъ снагомъ съ высине привлачи звѣзде, и њове путове дознае.

Дубока є земля. Ал' ю човекъ са своіомъ снагомъ и помоћу гвожђа и парны машина, кое є онъ художествено у редъ довео, пробія, и пећину єдну за другомъ у крылу земљ копа, уређує дивљ воде, кое изъ камены пукотина изкачу, и износи изъ земљ сакривена блага.

Пространо є море. Ал' се човекъ на художествено састављеномъ дрвету по њему вози, и саюжава разлучене стране свѣта.

Лавъ є дивљій и страшанъ, онъ кадъ се разлюти, са снажнимъ шапама землю разкопава. Ал' га човечій оштрый погледъ поплаши, и художествено начињена пушка обара на землю.

О како є човекъ великій! Крозъ све државе знана његовъ силный духъ проницава, а зна се и у заблуђеніяма добро наћи. Художествена дѣла онъ измышлява и изводи, и на млога столѣтія подиже каменита зданія.

Само є єданъ већій; његова є величина непостижима, и къ њему треба човекъ горе да погледи са смиреноћу и благодарноћу; ербо човекъ што є, то є чрезъ њега.

Д. Анраамовићъ.

МУДРЕ РЕЧИ.

Обычай є найяча дужность.

Жалость и радость имаю и даю крила.

Шта є сва земля друго, него предеобшите малога гроба.

Човекъ, нога іошть и єдна мысао љубави гони, ніе самъ, ма столо у пустињи.

Љубавь є наравна мати крайности, єръ за ню нема средићега пута.

Поглавица у свакомъ послу треба да се добродѣтеланъ показує, ако хоће да добродѣтелно његови поданици раде. Вредни є његовъ погледъ одъ написаны закона, єръ є онъ законъ живый.

Тиранъ єсамо онда якъ, кадъ су други слаби, бои се оны, кои се њега небое, клони се оны, кои се њега неклоне.

Добродѣтель — облагороћава само човека, али га нечини богата.

Само правда обезбѣћава одъ паденія, а не сила.

СРБСКА НАРОДНА ПѢСМА.

(Изъ збирке Милоша Поповића.)

ПОЛАЗАКЪ МЛАДОГЪ ОБЛАЧИЋА НА КОСОВО.

Књиіу пише србскій кнезъ Лазаре,
Те є шалѣ на тридесетъ страна,
Да му доћу тридесетъ войвода.
Све войводе напредъ му доћоше,
Ал' недоће младый Облачићу.
Мало време постояло беше,
Али доће и младый Облачићъ.
Кадъ є было близу до Косова:
Коня игра са четири копыа,
Кое у высъ, кое унапредакъ,
Огледа га дал' є добаръ за бой,
И баца се пернымъ буздованомъ
У высине плавственогъ ваздуха,
Пакъ у руке њега дочекаше,
Да онъ види, дал' є добаръ юнакъ.
Ал' є съ овымъ Облачићу младый
Издалека побуніо Турке;
Чакъ кадъ доће у Косово равно,
Одма поче бой бити съ Турцима;
До подне є три яладе сек'о,
А одъ подне ни броя се незна.
Но кадъ беше сунце на заранце,
Онъ саломи саблю аламкиню,
Пакъ є баця у корице златне.
Кадъ видоше Турци Ишчари,
Да саломи Облачићу младый
Оштру свою саблю аламкиню,
Нагрнуше на њега к'о вуци:
Сунце заће, Облачићъ погибе.

НОВА КЊИГА.

Утукъ II. или одговоръ на Буковъ одговоръ на лажи и опадакъ у Србскоме Улаку, (печ. у Бечу 1844). *Одъ М. Светића. У Београду, печатано у княжеско-србской типографіи.* 1844. — На 8-ку. стр. 39.

Уредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 28. У Суботу 8. Юлія 1844.

ПРІЯТЕЛЬСТВО.

(Слободанъ преводъ съ нѣмачкогъ)

Пріятельи Марко и Анђелко,
Кое разумъ и врлина равна
Тесно скопча свезомъ пріятельства,
Повѣре се невѣрноме мору.
Кадъ іймъ дуне благоспѣшный вѣтре,
И нестане землѣ предъ очима,
Указа се синѣ море свуда,
Небо бише ведро и весело,
По нѣмъ царе дневный путоваше,
Сунца свѣтомъ све далѣ пловише,
И вечъ скоро къ цѣли намерења
Бяу стигли здраво и весело,
Кадъ ал' бурно дигну се таласи,
Грозный Орканъ вечаянно рикне,
Отера іймъ са пута галію,
И тресне ю о кршине морске.
Свакій тражи смрти се отети,
Свака даска ту іймъ беше лађа. —
Но єдино, а и найманѣ парче,
Избавлѣнѣ дае обоици;
Ал' є слабо за два пріятеля,
Єръ то стаде подъ њима тонути,
И грузит' се на дно мора сини.
То кадъ виђе пріятелю Марко,
Тужнымъ гласомъ и сузнимъ очима:
„Съ Богомъ остай," изрече Анђелку,
„Ты се миоме морашъ занѣнити
„Млогогуби благо у теб' свѣте,
„А безъ тебе вѣрный пріятелю,
„Вѣчна мука био б' мени животъ."
„Не!" Анђелко одговори Марку,
„Я прерадо утонутьу за те,
„Ты ми морашъ остат' и живѣти!"
Іошъ Анђелко у рѣчи бияше,
Ал' се Марко у воду погрузи;
Преда себе воденоме гробу,
И таласма страшно хуєњима.

Но свемоћный, кои на све пази,
Види вѣрность до два пріятеля,
Неда мору нѣга прогутати,
Т.ласи га избаце на суво,
Ал' и тамо пріятеля наће.
Та се радость неда изказати,
Спасена су оба пріятеля,
У новомъ се састала животу;
Загрле се проливаюћ' сузе.
„Айдмо," реку іоште обоица,
„Благодар'мо небесноме Творцу,
„На нѣговомъ божіемъ промыслу."
Клекну близо край свиѣга мора,
Благодаре благомъ створителю,
Што ій овда бѣде избавіо.
Молитве іймъ у небеса промкну.
Тад' Анђелко съ пріятелѣмъ своимъ
Раздѣлію цѣло свое благо,
Єръ онъ бише као пушка гола,
Надъ смрть морску текъ врлину спас'о,
Но врлина нѣчито є благо. —
Све то Марко благодарно прими,
Бога милость њи є постигнула,
Обоица цѣлогъ вѣка свога
Бяу прикладъ чиста пріятельства. —

Євтиміе Авраковићъ.

СПОМЕНЪ

СЂНИ ПРЕМИНУВШЕГЪ СЕДАМНАЙСТЕ ГОДИНЪ СВОЕ МЛАДОСТИ У АТИНИ 12. ДЕЦЕМБРА 1843. ГОД. МЛАДОГЪ СРБИНА ТЕОДОРА АЂИМОВИЋА ТОМИЋА, РОДОМЪ ИЗЪ БЕОГРАДА.

Духъ млађаногъ Србина за просвѣтомъ тежећій, за познанѣмъ опредѣлѣнія своегъ чезнућій, бори се съ препонама свѣтскимъ, тражи

средства за изображеніе. Одзива му помоћи съ друге стране у бурномъ свѣту нема, една несхажна майка осѣћа неугасиме жудње любезногъ чеда свогъ, кое стално у намѣри своіой моли, приклиња, губи се у жељи, свѣта видити, высоке науке и мудрость за садъ Србства црпити. —

Она изванъ могућства непрестано вѣћма буктећой жељи прелюбезногъ сына свогъ удовлетворити, тражи ядна изговоре у изумлѣваню неполезности наука и недосегу њиномъ за набавку живлења; ал' у врломъ полету душевна сила чеда њиногъ неладни у томъ; за име найвышегъ Суштества моли: *„удовлетворите потреби душе мов, коіой се иначе немили овако у мрякомъ незнаню борити се, удовлетворите сыновной молби моіой, материномъ любавію само благословите полазакъ мой у дальный свѣтъ, ніе свудѣ овако, нашке одѣка жеља моя; удовлетворите просби моіой, єръ иначе сасъ в свѣтъ за мене тамный еробъ.“* —

У крайньой туги, у найвећой борби материнѣ дужности и любави уважава бѣдна овако преклињањ любезногъ чеда свогъ, прибира све могуће силе своје, у сузама облівена извліче узвышеномъ сыну свое одобренѣ, немоћь, и материнй благословъ на дальный путъ. *„Съ Богомъ ми поћи прелюбезно дѣте мов, незаборави майку, браћу твою.“* — *„Съ Богомъ остайте мила майко, браћо моя, ніе ово данъ жалости, ово є часъ найсвећегъ весеља жудне душе мов: сынъ, братъ вашъ тѣломъ се само одъ васъ и милогъ отечества удалява, душомъ никда, она ће непрестано око васъ лебдити; обаче Савске бытће наймиліе пристаниште њно. Садъ ћу превій управъ мой обратити наукама у преславной Елади, у Атини добродушна пріятеля имамъ. О да срећна мене! Тамо ће се душа моя услађавати мудросћу, тамо ћу я њиову обдѣлати, да временомъ у моћь отечеству плоде приноси, тамо ћу се я савршенству приближити! О мила майко, мила браћо моя, ко в садъ срећніи одъ мене?! Неданегубимо више, съ Богомъ, съ Богомъ!“* —

Ту му неотице смирене очи сузе пролію; ах! чанда в предчувствовао, да последній путъ майку, браћу, домовину, отечество свое види. — У єданю гушећа се майка, браћа, прате преко Савске обале мило суштество, кое се скромнымъ погледомъ пашта одъ милы свои, одъ милогъ мѣста, у коне в њежногъ дѣтинства и младости време провео; іошть єданпутъ *„съ Богомъ“* прослови, па се одъ свои удали*).

Тужнымъ погледомъ, уцвилѣнымъ срдцемъ, пратила е майка и браћа драго створенѣ, докъ су га усмотрити могли, па изгубивши га у дальнини, врате се тужни мѣсту, на комъ су се последній путъ изгрлили.

Брижну за чедомъ своимъ майку и браћу тѣшила су врла, мудросћу изпуњена писма Атинскогъ питомца**), кои су у цѣломъ Србству необичайне упечатке учинила; — ал' горка судба недаде тужной майци дуго радости уживати, чедаде Србству у таковомъ младићу велику надежду осніивати; таково врло суштество усредъ найвећи у просвѣти успѣха, усредъ найвећи душевны занимања преста себе свѣдомо быти, преста живити! —

Где, млада мудраца, Сократовымъ млекомъ запоена, како се са свѣтомъ пашта: *„Изъ краткогъ трајня могъ овде на бурномъ свѣту, видіо самъ шта є бѣдный човекъ, познао самъ ніегове слабости, видіо самъ какве неизбройне препоне стаю сваком напредку ніеговомъ на путъ. До садъ самъ се боріо съ ніима, а садъ се преселявамъ у пожелано спокойства царство. — — Са спокойномъ душомъ праштамъ се одъ тебе, свѣте; но тужна, прелюбезна майко и браћо моя, премило отечество мое, одъ васъ ми в тежко се растати; до садъ вамъ болю мою мити писамъ хтѣо, да вамъ тугу заштедимъ, а садъ немоћна рука ніе у стању перомъ владати, да се последнымъ писмомъ на сваґда съ вама опростимъ; о майко моя, о браћо моя! знамъ я како ће васъ вѣсть о престанку суштествованя могъ поразити; ал' утѣха неки вамъ є опомена велике мое сыновне и братске любави, кою ево собомъ и у ладный гробъ носимъ. — — Єдиный пріятелю мой,***) кои си ми овде животъ сладіо и сада ме на наручію твомъ мѣсто майке држишъ, прими ове мое неизбройне топле полюбце, на кадъ срећанъ будемъ Савскимъ обалама родительима твоима вратити се, испоручи ій мѣсто мене тужной майци и браћи моіой и тѣши ій онако, како те в мудрость у Елади поцрпљено*

*) 8. Юлія 1843. године.

**) Види два писма изъ Атине у Београдскимъ Новинама брою 19, 20 и 21. т. г. печатана.

***) Константинъ Кумануди, братъ садашнѣгъ Правителственогъ Банкера, кои се у Атини на наукама находи; нека му є благозарность и одъ стране Србства за такову добродушность покойнику указану.

научила. — — *Садъ немо се разстати,* — *па и при овомъ одлученю моемъ великъ ти: да в добродѣтель узелавѣ на смртной постели,*“ — — — Іошть є хтѣо говорити, но прелазъ у несвѣдомость погледу, дисаню и говору на свагда край учини! — — —*.)

Овако премину младо Србче ово, коє бы было поносъ рода своегъ, да га црна смрть съ лица земногъ прерано неотрже! — Тѣло ти, блаженый покойниче, у земьли Сократовогъ отечества на миру почива; добродѣтельна та се душа вѣчнымъ слађава покоемъ, лебдећи надъ неутѣшимомъ майкомъ и браћомъ твоіомъ; а споменъ врлине твое остаће вѣчанъ у Србству. — **).

У Београду 4. Юлія 1844.

Димитріе Матићъ.

КРАТКОПИСНЫЙ ПРАВОПИСЪ У ПИСМУ КИРИЛСКОМЪ.

(Конецъ.)

VII.

Овай бы се правописъ дакле морао чимъ скорїе у печатанима писменима употреблявати: округло „ꙗ, ѡ“ мѣсто ћошкастога „Р, р,“ єднопотезно „І, і“ мѣсто двопотезнога „И, и,“ и одбацити непотребный знакъ „ъ“. Изъ тога и увидити може се, зашто я то краткописный правописъ називамъ.

То бы было првый коракъ братинскога приближаваня къ европейскоме писму и одъ знамените користи за латинскимъ словима пишуће Славяне, будући бы іимъ се читанѣ одбачењемъ двопотезнога „И, и,“ на свакой страни скоро двѣста путїй олакшало, а поновлѣніемъ округлогъ „ꙗ, ѡ“ баремъ єго путїй реће бы было превареній у читаню. Па заръ бы то мало было? — А и како бы се то *лесно учинити* могло! Знакъ „ъ“ (еръ) већъ су многи списатели одбацили; єднопотезно „І, і,“ свакоме є познато; округло пакъ „ꙗ, ѡ“ налази се не само у свима црквенима, него и у некима новїима свѣтскима књигама, и зато є то писме свакомъ Русу и Србину познато, па ій у читаню ни найманѣ нечило небы. Некъ дакле Кирилци изъ любави према своіой латинской браћи тай коракъ приближенія учине; а латински опетъ Славяни неће пропустити єве, што іймъ є могуће, учинити, да се зидъ писмена, кои насъ д'ѣля, єдань путъ развали. — Доста ли насъ недѣли разлика нѣре, єзыка, државны устроєня и правителства, а осимъ тога и мрзость изъ прастары времена наслѣђена: зашто іошть да насъ писмена разлекую?!

VIII.

Садъ бы іошть доказати моро четврту часть задатка нашегъ, т. є. шта будућность одъ Славяна, кирилскимъ словима пишући, ште? Као што су Чеси, кадъ свой правописъ поправляли почеше, таки огласиля, да іошть много остає, што се изгладити мора (садъ су ево све, што потребно беше, срећно у животъ привели, премда неки водиште ошгрый бой противъ поправака): тако дакле морали бы и Руси и Србн већъ садъ опредѣлити, шта се за у будуће учинити има, да се съ правца незаће. — Будући пакъ да незнамъ, како ће се овай „краткописный правописъ“ дочекати: зато се іошть сада уздржавамъ, средства за будућность савѣтовати.

IX.

Молимъ почитаемо учредничество Подунавке, нека изволи ове моє редне за напредакъ онога, што є користно, у свой листъ примити и краткописнымъ правописомъ напечатати*), да га сватко такоће и у дѣлу видити може. — Молимъ осимъ тога славно учредничество, ако є могуће, да саставке такове, коя се Славянства тичу (ако не све, а оно баремъ неке) у томъ правопису издавати изволи, по изгледу „*Кметійски ин рокодѣлски новица*“ (у Крайской) и „*Зоре Далматинске,*“ кои листови, премда свой провинціальный правописъ већомъ страномъ за-

---

*) 12. Децембра 1843. год. уАтини после краткогъ болованя.

**) Покойникови є више валины съ Грчкогъ єзика превода у Подунавки печатано; остао є іошть, довъ є у отечеству бно, преводъ єдань такође съ Грчкогъ єзика Велизарія, славногъ Римскогъ војеначалника; а радіо є и у Атини, о чему нево Србство, кадъ му се књиге одтуд донесу, извѣстити.

*) Некъ намъ опрости предный г. писатель, што му овой жељи задовољити немогосмо. Мы одъ власти валогъ знамо, да ове листове, као правителственне, овымъ правописомъ и штиломъ пишемо, коя є у канцеларіяма уобычаенъ. У овоме налази изванѣмія наше и остало, што г. писатель ниже говори.

Уредникъ.

државаю, ипакъ чланке и загребачкимъ правописомъ писане, кои све обштія бива, примаю, да бы га временомъ посве задржали. Подунавка нека слѣдуе благій примѣръ чеcкога листа „*Кѣты*," кои найпре посве у смаромъ, 1813 г. одъ части у старомъ, одъ части у новомъ (загребачкомъ), а ове године ево сасвимъ у новомъ правопису излази. Тако су и „*Чеcка Вчела*" и „*Пражке Новине*", одбациви нѣмачка писмена, одъ првогъ Априла 1844 г. зачеле латинска писмена са єдинымъ новымъ правописомъ употребливати. Тако ступаy та три чеcка часописа по примѣру чеcкога музеума све више напредъ.

Благородно бы „*Подунавка*" и „*Србске Новине*" учиниле, да се, као и гореречени листови, другимъ Славянима приближити труде! Ево Хрвать и Славонацъ остави, а Краинацъ устанак правописъ свой томъ приближенію за любавь. Они примише петъ новы писмена (Ć, Ć, Š, Ž, Ě), Хрвать осимъ тога своме знаку „s" (кога изговараше као кирилско „ж") даде другій глась (кирилскога „с"). Чехъ посве другче садъ писмена „G, j" употреблява, а осимъ тога петъ оны новы знакова прими. Краньци се особито (по брою 15 Кметійски Новица одъ 10 Апр. т. г. стр. 60.) о разширенію тога правописа стараю. Све то речени Славяни требаше, старога се одрекоше, слоги за любавь. На зарь да браћа Кирилци овай „краткописный правопись," кои се тако мало одъ прваштћега разликуе, неузму?! Толико любави према браћи своіой вачно у срцу имаю!

Немойте ову малу промѣну башъ за тако невредну, ил' за играрію съ писмены држати. Єръ ніе мртво писме, о комъ се овде ради, него нешто веће: духъ братинске узаимности некъ се и међу кирилскомъ браћомъ свуда, гди є могуће, особито у писменима покаже.

Као што магнетична игла (бушулька) за се одъ велике вредности ніе, али морнару на мору бродећемъ неизмѣрну хасну доноси: тако и приближаванѣ у писменима за се ніе велика ствар; али духъ, кои ю є у животъ позвао, комъ она пріятельски дише и кои бы се очевидно чрезъ то у славянскомъ народу показао: тай є, кои іой праву достойность и вредность дае, а народу цѣль указуе, коя се достиће има, и кою имъ божество на овой земльи опредѣли. И зато нека престане глась, кои насъ къ узаимности, гди є іоле могуће, савѣтуе, быти гласъ вапећега у пустињи!

ПОЗЫВЪ.

Долеподписани, држећи се обште примљеногъ осиова, да се на озбильно напредованѣ неможе онде помыслити, гди се негледи, да се свака струка людскога знања одъ вештака обдѣла, и, колико є могућно, у савршенство доведе, а изъ призрѣнія тога, што су неке гране знања таковога рода, ди нигда ніе прерано, да се о њима радити почне; предузели су патологическе, т. є. у струку медицине спадаюће, предмете скупляти, имаюћи при овомъ предпріятію то предъ очима, што се у нетомъ сгрешію може данасъ таково што появити, кое се другій путъ догодити неће; и што бы ово, кадъ бы се по небреженію и немарности изъ вида изпустило, єданпутъ за свагда изгубљено было. — Ованковогъ рода редкости скупљене су одъ части, и смештене у Београдскомъ военомъ шпиталю; но осећаюћи долеподписани, колико помоћи и садѣйствія други такође любителя захтева се, да се ова цѣль постигне, и да се съ временомъ не мало важный народный Музеумъ установи, кои ће и за садашньость, а навластито за потомство одъ велике користи быти, за нуждно налазе свакога Окружногъ Љекара, свакога Чиновника, и ревнителя овымъ позвати, и умолити, да изволе стараньмъ своимъ сабирательима у помоћь притећи, и сваку чрезвичайность коју човека, и ія животиньу появившу се, као изроде и измете (Monstra), нагрде (Varietates): а и свако появљиће разны болестій, кое бы ГГ. Доктори за важно држали, да се у редъ овакове редкостій поставе, долеподписаныма у Београдъ послати, придодаваюћи къ припослатымъ овако стварма и кратко, но подробно извѣстіе, да бы се знало, одъ куда, и како є предметъ набављенъ, коя ће се извѣстія, као и име онога, кои є ствар приослао, у врочитый за ту потребу сачињьный протоколъ ставити. Могу се пакъ овакови предмети лако спремити у сасуду са шпиртомъ, или препеченомъ ракіомъ.

Будући у Београдскомъ военомъ шпиталю доста мѣста има, и ништа на путу нестои, да се за установљиће народногъ Музеума таково и распростран, зато бы могли ревнителя предмете изъ естественe такоћеръ исторіе, као што су редко валазеће се животиньу, или пакъ частице одъ редки, или већъ никако више несуштествуюћи животиня истыма долеподписаныма припослати, тврдо увѣрени, да ће се све ово, не само са усрдномъ благодарношћу примати, него и као народна светиня хранити и сачувати.

У Београду, на Петров-Данъ 1844.

Военый Штаб-Докторъ,
Е. Линденмайеръ.
Военый Штаб-Хирургъ,
Ф. Биреъ.

Учредникъ Милошъ Поповићъ

Издано и печатано у Правителственой Кньигопечатньи у Београду

ПОДУНАВКА.

№ 29. У Суботу 15. Юлія 1844.

ИМПЕРАТОРСКА ВЕЛИКОШКОЛСКА БИБЛИОТЕКА * БЕОГРАД *

ПРИВѢТСТВІЄ

НА ТЕЗОИМЕНИТЫЙ ДАНЪ ВЫСОКОРОДНОГЪ ГОСПОДИНА ПОПЕЧИТЕЛЯ ПРАВОСУДІЯ И ПРОСВѢШТЕНІЯ, КАВАЛѢРА,

ПАУНА ЯПКОВИЋА.

Да пѣвамо, спѣш'те друзи,
Сви *Пауну* именъ данъ!
Паунъ Србе води къ Музи,
Нѣговъ данъ е одабранъ!

* * *

Некъ намъ *Паунъ* небо грее
Светымъ жаромъ Аполла,
Густу маглу некъ развее:
Богъ то рече съ престола!

* * *

Пѣвай, Србе, изъ свегъ гласа,
Подай пѣсми складный ходъ:
Име *Паунъ* овогъ часа
Некъ достигне неба сводъ.

* * *

Некъ се свуда име чуе,
Кое брани Муза станъ,
Гласи славе нека хуе
Међу нами свакій данъ.

* * *

Пѣвай Србе, некъ ти звони
Лѣсъ, дубрава, тихій лугъ,
Твоя пѣсма некъ се рони,
Твомъ *Пауну* одай дугъ.

* * *

Онъ пресеца сада наши
Због неправде суза токъ,
И подноси намъ у чаши
Одъ Астрее сладкій сокъ.

* * *

Даймо дакле знати свету,
Какву *Паунъ* има грудь.
Србске славе љубкомъ цвету
Онъ принося свъ свой трудъ.

У Београду на данъ Св. Апостола
Петра и Павла 1844.

Алекса Десимировићъ,
Слушатель Поезіе.

РАСКОШНО ВЕЛИКОЛѢПІЄ ПРИ ЄДНОЙ СВАДБИ

„*Биљежка азіятски лѣтописа*“ доноси намъ слѣдующе описаніе свадбе єдногъ Индискогъ Кнеза.

„Мы позвани будемо предъ вече у дворъ, и на тай конацъ доведу намъ слонове, на коима су богати покривачи и други украшаи были. *Набобъ* дао е у поляни близу варошя много шатора разапети, одъ кои два найвећа изъ найлепши памучны матерія направљена, са шареними пругама одъ найбољи Енглезки комада накићена, и са свиленимъ гайтанима тврдо увезана быяу. Свакій одъ ова два шатора быо е 120 стопа дугачакъ и 60 стопа широкъ. Мотка, на коіой су разапети были, имала е у высини 60 стопа. Оба заедно вредяла су преко 300,000 талира. Єданъ одъ овы быо е са решеткама за госпое изъ *Набоба* сарая, и за отмѣнія лица, а други за наше и друге позване

госте, опредљљељ. Спрамъ овы налазаше се єдна сѣница, коя є одъ найскуплѣ Енглезке чоя справљена; и на 60 изъ самогъ чистогъ сребра саливены мотака разапета была. Она є была 100. стопа дугачка, и готово толико широка.

Кадъ смо мы приспѣли, прими насъ *Набобъ* на найотмѣнія начинъ; онъ насъ одведе у єданъ великій шаторъ, где смо єданъ сатъ одпочинули. *Набобъ* є одъ главе до ноге био съ драгимъ каменѣмъ покривенъ, кои цена найманѣ на 12,000,000 талира износи. Потомъ оставимо мы шаторъ и одемо у сѣницу, коя є чрезъ 200 особито великолѣпны Европейски сребрны полилелея, чрезъ толико исто други свећняка, кои су сви скупа штитъ прама фаносу изъ различито шарено-боядисаны стаклены парчадій имали; притомъ іошъ и одъ више стотина на дувару высећи свећняка осветлѣна была. Ова множина свећа, кои є сяйностъ, кроз велику множину огледала натрагъ пядала и умножавала се, образоваше заслепљиваюћу светлость. Сто млады богатоукрашены девойчица играу у сѣници, и пѣвау различите индиске и персиске пѣсме.

После 7 сатій поави се младоженя, кои є тако са драгимъ каменѣмъ обтереѣенъ био, да се едва кретати могаше. После тогъ пошемо се мы опетъ на наше слонове и пођемо у єдну не далеко лежећу башту. Походъ къ њой имао є величественый изгледъ. Онъ се састоо изъ 1200. слонова, кои су съ найбољимъ покривачима украшени и као каква регимента конника, у два реда, постављни были, и куле на леђима носили. У средишту налазіо се *Набобъ* на єдномъ одъ свію найвећемъ слону, сасвимъ у злато обливеномъ, кои є одъ чистогъ злата саливену кулу носіо, на коіой є сексере драго каменѣ заменявало. На десно одъ њега ишо є Енглезкій Президентъ, а на лево младоженя. Остали Енглези, господа и госпое, као и отмѣніе особе земальске заключаваше су спроводъ на обадве стране.

Одъ шатора до баште налазиле су се на обе стране пута куле, сводови, пирамиде и овымъ подобна, све са шареним свећняцима, кое є особитый изгледъ издавало.

На обадве стране пута, мало далѣ одъ слонова, играле су младе, великолѣпно обучене девойчице, на ћошкама, кое су одъ люди направљене, и златнымъ и сребрнымъ застирачима простре биле. На свакой ћошки налазило се по две играчице и два свирача; на свакой страни пута было є по 100. таковы ћошкій. Целымъ путемъ на обе стране бацане су ракетле, и осимъ тога поредъ пута 3,000 машала одъ людій ношено є, тако, да смо чрезъ то, премда є врло тавна ноћь была, ясанъ данъ имали.

Походъ є ишо полако, да бы ракетле сматрати могао. Кадъ смо на врата баште ступили, поскачемо съ наши слонова. Башта є была съ млогима одъ артіе фенѣрима различите бое осветлѣна, а у среди њ налазило се єдно велико здане. У єдной великолѣпно осветлѣной соби даду гостима обѣдъ, кои се одъ части у Европейскимъ, одъ части у Индискимъ єлама, у различитимъ плодовима, вину и другимъ посластицама састоао. Сто найлепши играчица пѣвало є скромне пѣсме, и веселило госте своимъ земальскимъ играма.

На оконе торжеству задржимо се до свануѣа. Празникъ є три ноћи єдно за друго, овако истымъ великолѣпіемъ и раскошеством проведенъ, кои є преко 1,800,000 талира стао.

Светозаръ Іовановиѣъ,
Слуш. I год. Филозофіе.

КЊИЖЕСТВО ИЛИРСКО.*)

У кратко списао И. Фр. Юкељ-Бавлучанинъ. 1844.

Съ почеткомъ овогъ столећа Чеси, Поляци и Руси озбыльно почеше обрађивати свой народный єзыкъ, сваке врсти књиге у њему издаваюћи. Родољуби ови Славянски, коликс су се више своимъ наречіемъ забављали, настоећи међу друге учене єзыке узвысити га, не мањ бригу осећали су надъ своіомъ браћомъ — Славянима на югу или тако званомъ Илирыку живећима; жалостнымъ, реко, окомъ гледали су: како мы у несложи и немарности прама народномъ єзыку живимо! — Далматини свою, Дубровчани свою, ако се може назвати, литературу дизаше; на истый начинъ Хрвати, Славонци и Словенци, свакій кодъ свое куће чепркаше, ничіегъ обзира на се необративши! Србльи у Аустріи са славнымъ Обрадовићемъ почеше обрађивати полѣ народногъ (?) књи-

*) Ово сачињење већъ одъ дужега времена кодъ насъ лежи, но због особитыхъ узрока досадъ га саобштити нисмо могли.

Учредникъ.

жества, за 40 и више година много ако на број, на предность пакъ гледаюћи мало изађе: међутимъ мало или ништа неучинише! Зашто? Ласно е узрокъ наћи. Србски књижевници никадъ сталногъ правописа неимадоше! Књиге издаваху само за тако звање: „граждане“! Треће у издаваню књига нигда се необазреше на свое роћаке у Босни, Далмаціи, Славоніи и т. д., еръ и оно, што су неколико народны рѣчій уписали, бываше Сремски уписано, одтудъ бива, да, изузевши Караџића дѣла, сва остала Србска дѣла су Бошњацима и т. д. безъ икакве користи и остаће до вѣка! (Сравни „Књижевный животъ Србала“, Кодо, кнѣ. I. стр. 113 — 123.) — — При толикой сметньи видећи насъ непріятельи, помыслише: дайдер', ови люди кадъ су немарни за се и за свое, неће ли за насъ и нашу литературу быти марљивіи? И по несрећи добро погодише: еръ Мађарска, Њемачка и Таліянска литература толико имена Славянски у свой дневникъ записа!? И непріятельи наши, видећи да су на првомъ кораку успѣли, и далѣ се упустише: — да насъ народности собствене лише! Браћа наша Славяни садъ изгубише о нама надежде; мы пакъ, нракомъ немарности застрети, то за шалу држасмо. Кадъ смо башъ надъ амомъ наше пропасти были, сво, изненада сину даница са запада! Мраци, кои насъ быху одъ толико година обузели, надоше съ очію наши, мы увидисмо неслогу и немарность нашу; сви заваписмо: *нећемо быти туђи, кадъ можемо быти наши!?* — Даница та бываше Г. Др. *Людевитъ Гай*, кои прьвый на среду ступи и коло одъ илирске слоге и књижества заведе. Пре него поћемо списателѣ наведемо, да видимо праваць, коимъ е Гай ударіо, на онда истомъ увидитћемо, како е мого у тако мало времена до толико славногъ *лавороваго* вѣнца доћи. Праваць овый есте слога, и прво: у *правопису*. Правописъ данде валяло е увести, кои бы на знаню народногъ езыка быо основанъ, то есть народноме говору сходанъ; само тай правописъ мого е све остале правописе поплавити, само таћій мого се е одъ ученыи примити, а таковъ е славный Гай своимъ земляцима препоручіо, пакъ е услышанъ быо. О правопису овомъ ученый Г. Др. П. І. Шафарикъ у часопису „Ost und West“ г. 1838. бр. 17. овако говори: „О сходности по Гаю утемелѣногъ и одъ његовы суплеменика, одъ многи други илирски списателя уведенога и одъ изображене стране народа съ похваломъ прималнога аналогичкога правописа, вѣћ смо се на другомъ мѣсту, нарочито у Часопису Ческога Музеума“ (где каже: „све славянске правописе надилазећій есть илирскій правописъ“) „обширно изразили, можемо зато тимъ краће овде говорити. Начинъ у латинской абецеди писаню, латинскомъ езыку туђи, новымъ опетъ езыцыма собствены гласова, съ діакритичкымъ знаменяма, наглашцима и т. д. у помоћь притећи, башъ е пре неколико година єданъ одъ найвећій филолога нашега времена, много путовавшій Кразмо Башкъ, у Копенхаги, съ изрочитымъ призрѣніемъ на Ческій правописъ, у особитомъ дѣлу оріенталистама силно препоручіо, и ГГ. Башъ у Берлину, Айххоффъ у Парізу єсу га одъ часта већъ и изнели. Ако се начинъ овій боль промотри, видитће се, да нит' е новъ, нити управо Ческій: многи одъ найизображенін народа Евроне, Французи, Шпањолци, Поляци и т. д. употребљавали су га баремъ у темелю, ако башъ и безъ строге слѣдствености, одъ више већъ столећа. Исторія и искуство говоре дакле за овай правописъ . . . . Новіи илирскій правописъ одликує се своіомъ примѣрностіу, єдноставносћу и слѣдственосћу и т. д.“ Правописъ овай, кои ћре петъ година толико великій слависта хваляше. сваћій данъ више се разпростире; године пакъ 1841 постао е службеномъ у Хрватской и Славоніи по налогу више власти. — Друго: *књижевный взыкъ* валяло е увести, кои бы быо найсходніи за све Славяне одъ ријога до ядранскога мора. То е Гай найболѣ знао учинити, уведши нарѣчіе оно, коимъ су писана дѣла неумрлогъ: Држића, Минчетића, Ветрановића, Хекторовића, Чубрановића, Бунића, Мажибрадића, Раньине, Златарића, Гундулића, Палмотића, Иванишевића, Ђорђића, Качића, Филиповића, Лазтрића, Каниклића, Великановића, Томиковића, Леаковића, Песталића, Павића, Павишевића, Јюшевића, Рапића, Радића, Дошена, Релковића, Керемпотића, Катанчића и т. д., и коимъ се іошъ данасъ говори у већой страни Илирика. у Истріи, Далмаціи, войничкой Хрватской, Славоніи, Угарію, Банату и Бачкой, Босни, Црной Гори, новой и старой Србіи и т. д. Ово нарѣчіе не само што е књижевствомъ найбогатіе, што е найшире, већъ и съ тога препоруке достойно, што е найблажіе и найчистіе остало, особито у Босни; ово е Гай приміо, и ово садашніи илирски књижевници употребляваю. — Трећій узрокъ цвѣтања илирскога књижества есте света *узаимность, узаимность свеславянска!* Славный Коларъ прве да тако рекнемъ ученике свога о у-

заимности ученя стеко є у Илирима, предъ коима Гай одъ почетка па до данасъ заставу носи, сва илирска дѣла и сви књижевници илирски душу овомъ светињомъ, безъ кое никаква Славянска грана неће плода принети! Ово су Гай и остали Илири добро увидили, оногъ се начала чврсто држећи: Slavus sum, nihil Slavici a me alienum ses puto. (*Славянинъ самъ, ништа Славянско недржимъ да ми є туђе.*) Младежь у Хрватской и Славонји овымъ путемъ озбилно напредуе, сва Славянска нарѣчја учећи и књиге читаюћи. Ово трое овѣнчава мужевный значай Г. Гая, кои своіомъ разборитошћу и постоянствомъ, дубокомъ наукомъ и неизказаномъ проницателношћу знаде толика напастованя и запреке съ пута уклонити, будућемъ напредованю и књижевномъ животу путъ окрчивши. Таке люде столећа само у свѣтъ шаљу! — —

(Продуженіе слѣдуе.)

ИСКРИЦЕ.*)

I.

Како што птица любовна приправля у пролеће гнѣздашце своимъ птичићима, и купи перѣ и сламу, да лакше леже мале своє, кое она іоште ни видила није; тако и я изъ далеки земаля, изъ страньски књижества, изъ различиты єзыка, купимъ чувства и гласе и складанѣ, да ій изрећи могу и милу браћу наданути съ оньимъ пламеномъ любави, кои ми непрестано у срцу гори. Различитость помаже намъ, да болѣ чуемо єдинство, како изъ складногласія многи гусала излаза савршена и чиста умилятость. Єзыци су човечески као и лире, кое заедно звоне, и шалю къ небесима гласъ народа, желећи отачбину райску. Може да се єданъ єзыкъ съ другимъ немѣша и да се нештети: као сестре дѣвице, кое се любе съ чистимъ цѣловима; као стабла очишћена, коя незасѣнаваю єданъ другогъ, него горе украшаваю; као што бистрый поточићъ, жуборећи у своме теку, наквасуе равнице.

Знамъ да є велико дрзновеніе мое, да почињемъ писати у єзыку, съ коимъ єдва самъ почео заекивати. Тежко я рѣчи налазимъ, да ово изразимъ, што у срцу имамъ, али вилу славенску чуемъ, да говори нѣзинымъ знаменитымъ гласомъ души моіой. Далматіо драга али жалостна, теби ніе никада было животъ властитъ; већъ одъ много си времена вучена за колима други народа. Радостно бы я умро, кадъ бы ти могао оставити найманю спомену милована и любави мое, кадъ бы се мого надати, да ћешъ быти престенъ златны верига, кое валя да свежу слободне све кћери славенске матере наше.

КАКВЕ ТРЕБА ДА СУ, А КАКВЕ ДА НИСУ ЖЕНЕ?

Жене треба да су као цвѣће пасульово: у лѣпомъ цвѣту да трепте; а опетъ нетреба да су као пасульово цвѣће: да се око свашта несавію и необмотаваю.

Жене треба да су као винове лозе: што намъ пріятно доносе; а опетъ нетреба да су као винове лозе: да се немораю тачкомъ изправляти.

Жене треба да су као запаљива дрвца: да су преко нужне; а опетъ нетреба да су као запаљива дрвца: тако лако ватру да непримаю.

Жене треба найпосле да су као адвокати: пріятельи правде; а опетъ нетреба да су као адвокати: да се недаду поправати.

НОВА КЊИГА.

Пре'одница свеобште историе света одъ Исидора Стоиновића, Професора свеобште историе у Лицеуму Књижества Србскоег. У Београду, при правителственой књигопечатньи 1844. — На 8-ку, стр. 140.

*) Ово су ове Искрице, о коима є у № 11. т. г. овы листова рѣчь была. Њи є написао Г. Никола Томасео, кое га жнаостъ и дѣла читательима ће изъ спомењутогъ числа листова наша позната быти; издао ій є нанъ у Загребу Г. Иванъ Кукуљевићъ Сакцински. Изъ њи се подиже найсветіи пламенъ любави къ народу югославянскоме; и зато ћемо мы одъ времена до времена на време бацати важніе нашеђу њи у наше листове ставити. — Духъ књижества и народности славянске ваиста се радовати мора, кадъ види, да се такова изгубљена овца, као што є вредный Г. Томасео, стаду своме враћа! —

Уредникъ.

Уредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 30. У Суботу 22. Юлія 1844.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ БЕОГРАД

ПАСТИРЪ.

У поляну цвѣтаюћу,
Гди невлада зависть, злоба,
Тамо тежи душа моя,
Тамо тежи башъ до гроба.

* * *

На часть свакомъ свѣтскій метежъ,
Радо живимъ и у полю:
Там' налазимъ задовольство,
Нити желимъ срећу болю.

* * *

Нит' ми треба людско дружтво,
Ер' ту с' одма злоба раћа,
Ту пакости стрѣла кивна
Одма свакогъ люто сгаћа.

* * *

А овако у поляни
Самъ за себе живимъ радо,
Ту налазимъ задовольство
Пасућ' моє мало стадо.

* * *

Сво є моє задовольство,
Кадъ с' накитимъ польскимъ цвећемъ,
Из' у фрулу кадъ засвирамъ,
Кад' на пашу стадо крећемъ;

* * *

Или сунце кадъ се раћа
Из' кадъ шева сладко пои,
Или стадо кадъ се игра,
Из' кадъ овца ягнѣ дои,

* * *

Из' кадъ после ноћногъ санка,
(Ахъ описат' то немогу!)
Шта чувствуемъ, шта осећамъ
Кадъ с' помолимъ тіо Богу.

* * *

У вароши тога нія,
Неваластво тамо влада,
Зато бежимъ къ моємъ стаду
Изъ вароши к'о изъ града.

Н. Бибићъ.

НА ЧЕМУ СУ ЛЮДИ ПИСАЛИ У НАЙСТАРІЯ И ПОЗДНІЯ ВРЕМЕНА.

Іошъ одъ почетка културе допадало се народима опоминяти свои побѣда и различиты несрећа у кронике и лѣтописе ставлятн. Они су стављали ова на лубове дрва, на каменѣ и на руде. Наскоро затимъ снабдѣду се они єдномъ лакшомъ и движућомъ се матеріомъ, на коіой се съ млого маньимъ трудомъ рисовати и писати могло.

Папиръ тросникъ, кои се на обали Нила налазіо, био є одъ Египтяна за ову потребу изнаћенъ, и Мемфисъ, стецыште тадашнѣгъ изображеногъ света, отликовао се у готовлѣню истогъ. Папиръ, кои є справленъ изъ жица, и люска овогъ произрастѣнія, ков су крсту подобно єдно на друго лежале и узаимно утискане биле, углаћивали су слоновомъ косћу и трли са зейтиномъ одъ кедра, да бы гибкость до-

бію. У књижницама новијех времена налазе се неки одломци од њега: доказ ніе при отвораню и испитиваню мумія веће число од њега у светъ дошло.

Осимъ папира было е лишће одъ палме и други дрва за писанѣ употребляванo. — Потомъ доће и кожа различиты звериня. Познатый *Пентатевхъ* (петъ књига Мойсеовы), кои се у књижницы Господина *Понштартрина* налази, и кои е съ великимъ писменима на 45. у єдно сашивены телећи кожа написанъ, есть рукописъ, кои е до 100 стопа дугачакъ. По известіяма *Херодота* и *Діодора Сикула* писали су Персіяни и Іоніяни само на овчіимъ кожама ньіове летописе.

Пергаментъ было е у варошы *Пергамо* изнађенъ, на 200. година пре рождества Христова, кадъ су краљеви Египетски извозъ папира у страче земль забранили. Онъ е было изъ козіи и уштроены овнова кожа справлянъ и лакимъ каменомъ*) углађиванъ, и заедно у толико комада сплетенъ, као што е писмо требовало, за кое се онъ употребляваo. Ове части пергамента звале су се комади (volumina) или умотана парчета, кои су се рољомъ углађивала, и кои се нису у листове везивала, као књиге данашнѣ.

Пергаментъ е было бео, жутъ или пурпурне боє. На последнѣмъ су се само свете књиге и царске повелъ писале.

У старія времена писани су были листови само са єдне стране. Писанѣ са обадве стране почело се текъ при концу IX. столѣтія. У овомъ веку, праведно векомъ *варварства* и *глупости* названомъ, дошло се на ту мысао, да се на пергаменту, ако се писма изгребу, опетъ наново писати може. Ово несрећно измишлѣнѣ упропастило е мложину драгоцѣны писама, кои бы насъ съ правима и повѣстима старіи народа упознати могла. Мђутимъ су чрезъ нове ревнителѣ и ученіе мужеве нека одъ овы стары писама опетъ поправлѣна, почемъ су нова писмена са ньи избрисали и тако стара, кои нису сасвимъ избрисана была, опетъ свету показали.

*) Bimsstein, есть лакій, шупљикастый, црне боє, каменъ, кои се у близности ватру блюваюћи гора налази.

Велико употребленіе пергамента и распростетра трговина съ ньиме по Италіи, Француской, Немачкой и Енглеской учинили су га редкимъ и скупымъ. Карталски калуђери у Гою, кои имаю Грофъ одъ *Неферес* сребрне сосуде поклонити тео, рекли су му: да бы онъ ньи съ поклономъ одъ пергамента выше обрадовао и обвезао.

Велинъ е каснія изобретеніе одъ пергамента, и справлянo се изъ кожа побачены телади, одкудъ е и свое име добіо. Изобретеніе велина припусуе се граматику *Кратеру*, когъ е *Атила*, Хунскій краль, у Римъ као посланика управіо было.

Особита белина и танкость велина (кои се са садашньомъ нашомъ велинсномъ артіомъ променута неможе) есу сведоцы његове древности, да е онъ іошть пре VI. столѣтія постао. Кадъ се листова одъ самы себе, или самымъ додиранѣмъ топле руке увіяю, есть сигурный знакъ, да е то старый велинъ. Одъ X. столѣтія ніе велинъ тако ньжанъ и танакъ, и манѣ се віе.

Повегда су и други животиня кожа за изображенѣ у писаню употребляване бывале. У књижницы у Дрездіи налази се єданъ мексиканскій месецослов, кои е на човечіой кожи написанъ; и у Бечу налази се єдна рукописна књига изъ исте земль, пуна образа, кои су на углађеной човечіой кожи нарисовани и снимљени.

Познато е, да е стара књижница Цариградска пре узећа града одъ Турака єдну Ілиаду и Одісею имала, кое су златнимъ словима на змінскимъ кожама написане, и преко 120. стопа дугачке было. Незна се, шта е са овомъ драгоцѣносћу древность урадила.

Артія одъ памука (carta bombycina) показала се првый путъ у VIII. столѣтію у *Букареи*, гди су Арапи ово, тако у изобилію растеће произрастѣніе први на художество употребляватн почели. Услѣдству тога подигну они многе руководѣлнице у *Цейту*, на прибрежіма Африке, наскоро затимъ у *Кентиви*, *Валенціи* и *Толеду* у Шпаніи. Памучна артія добіе свеобште теченіе текъ у XI. столѣтію у Европи, и одъ христіанскіи земаля прва е была Сицилія, будући се ту питомъ памукъ налазіо, кои е артію памучну израђивала.

Памучна артія у старимъ арапскимъ рукописма была е чврста и глатка; али у Таліяни-

свимъ и Сицилiянскимъ рукодѣлницама, была є одъ простiегъ и рђавiегъ качества, и то є поводъ дало *Цару Фридриху II.*, да є онъ све на памучной артiи написане повелѣ за увиштене огласiо и заповедiо, да се сви документи, кои се на памучнимъ артiама налазе, найвыше до 2. године преписатя мораю.

Трговина Марзельска съ Левантомъ и союзъ ове варощи са Шпанiомъ, куда су фабрике памучне артiе до великогъ савршенства дошле, да є Аранскiй списатель *Едризи* казати счео, да є памучне артiе белина сяйнiя одъ месеца, а ведрiя одъ дана, — уведу ову артiю сву у обичай; и у варошкимъ архивама налази се iошть доста документа, кои су на овой артiи писани.

Найстарiи рукописъ овогъ рода налази се и дан-данасъ у великой кньижницы Паризкой подъ *№* 2889. одъ године 1. 30*i*.

Прва рукодѣлница куделнѣ артiе приписуе се єдномъ у *Базлу* избегшемъ Грку; други приписую заслугу за изобретенiе ово Талiанцыма; напротивъ други съ великомъ вероятносћу Арапима у Шпанiи. Они су чинили прво покушенiе съ ньиме у провинцiи *Валенцiи*, а доцнiе у *Каталонiи*.

Наравно є, да Европейцы, кои памукъ у домовини своiой нису знали, морали су га изъ Азiе доносити, или съ другимъ производима замењивати. Они су се служили съ ланомъ и коноплѣмъ. Али є тврдость и величина овы прећяца причинявала много труда, докъ се напослѣдку неизнађе, да се старе ланене крпе растакати и чрезъ трулежь у кашу пребратити даду; садъ давле устрое воденице, и правила се артiя, као што ю мы iошть данъ данашнiй правити и употребляваги обычествуемо.

Животъ светогъ *Кукуфата* одъ године 1079. и єданъ латинскiй речникъ у манастиру светогъ *Гилоса* у Шпанiи, писанъ међу 1072 — 1109., кои су као найстарiи документи на куделной артiи, єсу при болѣмъ изслѣдованiю за памучну артiю приznознати были.

У Германiи увела се ланена артiя у употребленiе iошть одъ године 1239, ако датумъ єдне одъ *Адолфа IV.* на варошь *Рингелъ* управльене дипломе искрено сведочи.

Што iошть као постоянiе доказателство узети можемо, єсть єданъ рачуничный изводъ, кои *Готхелфъ Фишеръ* у године 1301. изданомъ своимъ дѣлу: „Опытъ сверху филиграма," наводи. Овай одломакъ, на ланеной артiи написанъ, има за воденый знакъ*) єданъ кругъ поредъ єдногъ стабла и єдну звезду. Артiя є чврста, крута и дебела.

Светозаръ Iовановићъ,
Слуш. I год. Филозофiе.

ПИСМА ЗНАМЕНИТЫ СРБА.

(Г. ЯКОВУ ЧОКРЛЯНУ.)

Въ Предитетулѣ 15. Юнiя н. рим. 1795.

Паче оснепалящiя любве Любимый Друже!

Сей самый часъ ублажихся азъ получити писмо твое, преисполнено елико народолюбiя твоего, толико паче всегорящьйшiя любве твоея ко мнѣ. огнемъ сердца твоего блаженьйшему мнѣ. Обаче, о! неуслышанного исповѣданiя! никогда еще писмо твое толикiя жалости нѣсть исполняло горко уязвленное сердце мое дружеское. Вскую? Се причина, даже толь, мнѣ писмо твое прочетну, скоро въ черножедчное очаяние погрузи неутѣшимо скорбящее сердце мое. Добро знаешни ты, безсмертный друже! яко горящая искренность, и чувствительнѣйшее человѣколюбiе суть первая качества дружелюбивыя души моея. Сего ради тебѣ откриваю жалостное состояние мое, єгоже ради писмо твое удручительнѣйшаго стыда исполнило мя есть. Ничимъ въ всемъ мiрѣ толико неувеселяюся азъ, развѣ радостiю, тебѣ, торжественнѣйшiй побѣдоносче и обладателе сердца моего, развѣ радостiю, глаголю, тебѣ благоугодити; ничимже инакъ толико нескорблю, елико невозможностiю твою ти исполнити волю. И се нынѣ въ скорбнѣйшемъ мнѣ послѣднемъ состоянiя семь нахождуся. Во первыхъ бо все бездѣйствiе мое въ сердцѣ твоемъ, непонятность же моя возвратити тя отъ предпрiятiя твоего, єже елико тебѣ обще полезно видится, только мнѣ отсутствiемъ твоимъ изъ дражайшiя отчизны нашея, родолюбiю нашему вредително мнится, горко удручаетъ мя.

О! несравнимый срертне! разсуди ты нынѣ, коль венцѣлюмою равою ты отшествiемъ твоимъ уязвилъ єси неутѣшимое сердце мое! единаже токмо мысль остала мнѣ бяше, даже бы могла была, неутѣшимаго не утѣшити, но въ бездну горчайшаго черножелчiя погруженна-

*) Овай знакъ се на артiи свакой налази, кои се према прозору или свѣћи видити може.

го сердца моего болѣзнь нѣколико утолити; сирѣчь, при отшествіи твоемъ, съ удовольствіемъ твоимъ мною разстатися ми отъ тебе: и сію єдину мысль нищее состояніе мое при полученіи писма твоего исторже ми со всѣмъ, и уничтожи ю. Проклятая чувствителность моя наведе мя раздати ми вся, яже имѣхъ, въ друзѣхъ нашихъ терпящему человѣчеству; нынѣ убо тако онаимъ єсмь, да азъ тебѣ ни 30. кр. возвратити немогу, видяже, яко наложеніе твое по воли твоей исполнити немогу, возвратихся напрасно со всѣмъ въ ничто мое. О друже! блаженъ азъ аще ты незазнеши худое мнѣніе о недойствѣ моемъ любве твоея. 20. Августа пріимити буду плату мою, и тогда съ радостію поспѣшу исполнити дружескую волю твою. Ахъ! увы мнѣ бѣдному! не уже ли тогда ускореніе должности моея косно и всуетно будетъ! Паче 30 форинтовъ, коихъ отъ тебе Г. Обрадовичу положихъ, нищей матери моей 50 ф. послати имѣхъ; 15 ф. въ единѣмъ нищемъ, єму же я позаимилъ бѣхъ, изгубихъ; 4 ф. єдиному, 3 ф. и 45 х. другому, и изъ сего уарока задолжи мя бѣхъ 30 ф. другихъ, и вся моя тримѣсечная плата изностить 125 ф., что убо мнѣ остало єсть? Мнѣ паче сего каждый день чисто подобаетъ за столъ Государя моего пріити. Словомъ нѣсть человѣка въ мірѣ, иже толь нищъ єсть, яко нещастный азъ. Сего ради, друже мой, абіе отпиши ми, можетъ ли наложеніе твое до Августа мѣсяца отложитися, или не, и аще оно нынѣ абіе учинитися имать, азъ абіе, писмо твое пріемъ, умножу долги моя, заеже мнѣ волю твою исполнити мощи. Соболѣзнуй слабости моей, и непріими мнѣ за зло открывеніе мое.

Аще божественный мужь, Г. Балогъ, єще у Васъ єсть, цѣлуй єму отъ мене благодарнѣйшаго Серболюбивыя стопы єго, и пошли ми отъ него адресъ єго. Прочая въ писмѣ твоемъ содержащаяся, абіе, како съ горы во градъ сниду, исполню. До трехъ недѣль буду послати ти обадвѣ книги моя моимъ иждивеніемъ на взаемъ напечатаемыя, и аще бы зналъ, да бы тамо могло что распродатися, бы до єдно сто екземпларовъ послалъ ти.

Разумѣется, яко имена Госпожъ Бояркъ горѣ на цыпелами навезти подобаетъ, о семъ лучше извѣсти мя, и каковымъ языкомъ везъ сей быти имать.

Терлавчь.

P. S.

Книгописцы наши трядятся вся дни. Исторіа Г. Архімандріта Раича уже пришла єсть. Се єдиное дѣло єсть, єже азъ при Князѣ моемъ въ ползу Рода нашего учинити могохъ. Азъ бо получивъ случуй сказати єму о дѣлу семъ, онъ представленіемъ моимъ далъ єсть писати Архіепископу, да онъ изволить Исторію сію послати на печать, и аще онъ небы на то склонитися хотѣль, Єго Сіятелство, Князь Голицынъ, далъ єсть єму знати, да онъ учинитъ уже, да будетъ морати послати ю. То разумѣется, друже, да аще вящше сицевыхъ случаевъ збудется, я непропущу, ихъ на ползу рода нашего обратити.

ИСКРИЦЄ.

II.

Вѣтаръ баца тамо амо ситна сѣмена, а свако ће великимъ стаблома узрасти. Рекао бы да ій срећа носи; али Богъ има на свако ситно сѣме истый позоръ као и на тисуће неизмѣрны сунаца. Богъ ій меће на мѣсто одређено іошть одъ вѣчны вѣкова; Богъ ій рани. Тако и у човеческу паметъ Богъ свако осећанѣ доведе, Богъ га рани росицомъ любави своє. Због милости вѣгове и суза наши оно долази и краси мысли, и свака є душа као великій свѣтъ, пунъ складања и чудеса безъ броя.

И ты си мало по мало, душо моя! понарасла, а различни єзыци теби су были прозори, кои отвораю изгледъ на далня мѣста, приказуюћи нове горе и планине, сада снѣгове сада цвѣћа.

Ако я после половице мога живота почнѣмъ наустивати материнѣ рѣчи мое, теби самъ, Спиро, захвалу дужанъ. Єръ ты имашъ срце просто-народно и пуно крѣпости тихе. И ты си чуо што су жалости, али и познаешъ жалостій смиреный стыдъ, знаду се мучати туге твое а други пожалити. Може быти да я у књиги свога живота пустимъ трагъ, кои неће нигда помрчити; али я знамъ за цѣло, да у свакой рѣчи нашой Славенской, кою ћу читати или писати, сакрити ћу, Спиро, име твое.

Учредникъ Милошъ Поповићъ

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 31. У Суботу 29. Јулія 1844.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА У БЕОГРАДУ

У НОЋИ.

Горду главу сваћа луна
Съ ведрог' неба пружила,
И свѣтлости райске пуна
Љубке зраке спустила,
Сву површност озарила
Лучам' дивне зрачности,
Сѣнь и сваку одгонила,
Преужасне мрачности.

* * *

Тихій зефиръ сладко пири,
Свудъ несташно облеће,
Лакокретна крилца шири
Умилато на цвеће.
Огрнуто у тишину
Све почива естество,
Благог' санка сръ милину
Вѣчно стере божество.

* * *

У покоју и ты спавашъ,
Нимфо моя, сладостноѫ,
Румень зорну ожидавашъ
Санку садъ у радостноѫ;
Ад' на мое плачне очи
Жельный дремежъ неслази,
Горка суза наъ ньи с' точи,
Сва и' утѣха одлази.

* * *

Ты, о луно сребросјајна,
Неба дична царице!
Чувства мени одкри тајна
Виткостасне бѣлице;
Ньой а опетъ тугу мою
Ты изтолкуй зефиру,
Чувствителность носимъ кою
Садъ у љубке немиру!

Ђ. М. Деспотовићъ.

ПОХВАЛА

АРМОДІЮ И АРИСТОГИТОНУ 1).

(Съ Еллинскогъ слободанъ преводъ.)

(Изъ артіи покойнога Вукашина Радишића.)

Грани у миртовой 2) бритка ћу носити шача,
Ка'но Армодіе, Аристогитонъ и славни,
Кад' смрть тирану 3) зададоше,
Подъ раванъ законъ 4) градъ 5) подвеше.

Драгій Армодіе, виси іошть умъро, виси!
Кажу те, да си у отров'на блажены 6) жителъ,
Там', гдѣ і' и брзы ногу Ахиллъ,
И съ њимъ Тидидовъ сынъ Діомидъ 7).

* * *

Грани у миртовой бритка ћу носити шача,
Ка'но Армодіе, Аристогитонъ и славни
Минерве кад' на жертван' 8) кравой
Хипархъ люди 9) смрть нанеше.

Вѣчно, јонаци, ванъ име ће быти на земльи,
Драгій Армодіе, Аристогитоне милый!
Тирану, кад' сте смрть задали 10),
Подъ раванъ законъ градъ поднели!

ПРИМѢЧАНІЯ

НА ОВУ ПОХВАЛУ.

1) Армодіе и Аристогитонъ были су два поштена и правдољубива Атинска грађанина, два присна друга, кои су у време, кад' є тиранство по граду имъ бѣсняло, задали єданъ другоме тврду вѣру, да єдну неправду, буди коме одъ њи двоице учињену, сматраю као обшту и собствену, и да се сложно за ову освећую, као што су заиста то и радили.

2) Кад' су Елини праздновали тако — звани свой старый свеварадный праздникъ *Панатинея*, обредь є празднika изискивао, да єдан у руци носи за оно време по єдну грану одъ мекацкога и зеленога мирта. Какву є послугу учинила ова грана Армодію и Аристогитону, то ће разасинти слѣдующе подуже примѣчаніе.

3) Тиранинъ є овай было Хиппархъ, братъ свога наслѣдника Хиппіе, а сынъ великога и политичнога Писистрата. Доклe нас Хиппархъ погинуо, оба су ова брата краљовали у Атини по наслѣдству свога отца. Осамнайстъ година были су они прилични подражатели у свему свога предходника. Но єданъ путъ Хиппархъ почне различна беззаконія чинити, и зато два вѣрна друга Армодіе и Аристогитонъ заключе међу собомъ Хиппархову смрть, за кою накупе и други помагача. Кад' дакле о празднику Панатинея и Хиппархъ на явно торжество овога дође єдномъ међу народъ, и почне се већ у храму приносити праздинчна жертва, онда два заклета брата свакій у своіой густой миртовой грани понесу по єданъ оштаръ мачь, те ту тирану зададу смрть, и повикавши народу: „Живѣте одсад' у слободи, мили сагрђани!“ одмах и сами падну жертвама за правду и слободу. Братъ Хиппархонъ Хиппія дышући духомъ освете надъ свима онима, кое є предоставляо за участнике сазаклетве на свога брата, увати међу овима и неку жену, именомъ Леену, кое юначтво вреди спомена. Кад' ю є Хиппія дао свакојако мучити, да бы одъ нѣ докучіо све редомъ сазаклетнике, она онда, немогавши већ одолѣти последньима найжешћима мукама, и побоявши се, да одъ овы приморана неизда штогодъ, прегризе сама себи єзыкъ и отплюне га у лице тиранина. За споменъ овога юначтва Атињани подигну у Атини кумиръ, представляюћій Леену безъ єзыка. Хиппія по томъ у страху, да и самъ непроће братовымъ трагомъ, науми утврдити се помоћу иностраны савоза, а особито свезомъ са Шпартанцима. Но у томе поквари му посао породица Алкмеонида, кои истерани изъ Атине іошть одъ отца му Писистрата, обнове и украсе Делфійскій храмъ бога Аполлона, те тако добыо пророчицу овога Питію на свою страну. Моливши ма іой се дакле Шпартанцима за санѣтъ у єдной њиной тескоби, обећа она заштиту, ал' ако ослободе Атину одъ Хиппарха. На тай предлогъ по маломъ времену истераю Шпартанци тиранина изъ Атине управо оне године, кад' су протерани и краљеви изъ Рима. Види се дакле, да су прво и найглавніе орудіе ове свѣтле у Атини премѣне были Алкмеонида, но народъ простъ, коме є скорашньеть одъ веће цѣне, воліо є за ослободителѣ своє сматрати Армодіа и Аристогитона, конма є у то име подиго на тржишту и андріасе (штатуе).

4) Овай *законъ* было є грађанскій Уставъ, пунъ духа правде, слободе и єднакости свакога грађанина предъ лицемъ законика.

5) Градъ овде особено значи Атину, а уобште сву Атинску область и грађанство.

6) Острови *блажены* єсу тако звана у Митологіи Елисейска поля, у кои су долазили и живили само они духови людій, коя су у свѣту овомъ любили истину и творили правду. Па єсу ли могли изъ овы испасти и Армодіе и Аристогитонъ?!

7) Ко є Ахиллъ, о томе Омиръ у Иліади пространо учи, а о Діомиду читай у Омир. Одиссеи п. 181.

8) Читай треће примѣчаніе, у комъ є ово мѣсто већ изявлѣно.

9) *Люди* овде значи *людини*, и єсть єдин. дател. надежъ одъ имен. люда.

10) Армодіе и Аристогитонъ у оно време морали су быти тираноубице; єръ тиранинъ њиногъ отечества было є тако утврђенъ, да га се протаніемъ нису могли отрести. Њима є дакле у правди спѣвана и ова похвала и андріаси подъ вѣцима уздигнута. Али данашній политисамъ Европе упраздніо є, како млого другo коешта одъ стары времена, тако и древный обычай, увѣчавати тираноубице. Данасъ се вѣнаца достойныма суде само єдни тиранствоуби-

де, а не и тираноубице. Кад' на руци стои способь, протерати тиранина изъ земль, коя подъ њиме стенѣ, свагда є и праведніе и болѣ избирати за њега изгнаніе изванъ круга мучимога одъ њега народа, него му у томъ кругу смрть наносити. *Праведніе* є ово за то, што тираннинъ само онда подноси сразмѣрну своима злыма дѣлима казнь, кад' онъ изванъ отечества сѣдећи, сећа се своихъ дѣла, па ако има воле савѣсти, гризе се, и самъ се за њи убіи, а ако ове нема, онъ опетъ и отуда чезне за своіомъ силомъ и славомъ, (ако тиранству пристои слава!) те опетъ у жеља тае и мори се. А *болѣ* є за то, што народъ остае сасвимъ опранъ предъ светомъ и чистъ предъ Богомъ, кад є тиранина свога предао на судъ и смрть самоме своме тиранину, и ніе ктео његовомъ крвлю умилостивлявати лице свое земль, нит' у ову после пріймати његово тѣло, на тако нехотиће давати му недостойно опроштенѣ и оправданѣ, а на себе зазоръ навлачити. Похвале є вредно юначство, ко убіи само тиранство! —

А ДА НУ!..?

СРБСКЕ ФАБРИКЕ И УШТЕДДЕ.

У свакой Србской кући сеоской преде се куделя, и тка се одъ нѣ платно, а тако се преде и вука, и тка се одъ нѣ сукно, и то све за свою домаћу потребу и ношиво. Наша ова обадва рукодѣлія и єдра су и яка, и была бы доиста за наше создате млого боля и потрайвія, пакъ и єфтинія, одъ иностранскога подобнога фабриката, кое мы досадъ за њи купуемо и набављамо, а имаюћи при томе и свое добре болиће у своме отечеству. Преко свега іошъ тога и ово є неодспорна и не маловажна полза, што бы за то све издаванный новацъ остао у нашему народу, и што бы се одъ годъ до годъ издѣлія овога вѣштина, доброта и лѣпота према препорученъ и траженю дизала и напредовала. Ето намъ дакле и ту приличне уштедде, ако бы башъ и сами офицыры танко и фабрично сукно и платно употреблявати непрестаяли; а кад' бы іошъ не само сви офицыры, него и сви наши чиновницы ове обѣ домаћега издѣлія струкне непремѣнно предузели употреблявати, было бы доиста и млого знатнія полза и уштедда отечеству и народу Србскомъ — и прочая —.

Кадъ є земльотресъ 1755. г. у Португалиі столичный градъ Лиссабонъ тако страшно разоріо, да є отуда и сва држава штету опазила, онда є краль Португалскій, за накнадити ту свеобшту штету, а и за пробудити и процвѣтати отечественна рукодѣлія, начиніо самъ себи одъ простога сукна и платна потребне му хальине, и такове начињати и носити заповѣдіо свима званичницима своима и свему воиству, пакъ є тако до мало времена не само постигао што є желіо, него є и обучіо и обогатіо свой народъ.

Къ томе іошъ єданъ примѣръ ево: предостойный свога рода и мѣста царъ Аустріе Іосифъ вторый често є особитима лицама дике ради показивао свое хальине, да су то све одъ Аустрійскога и производа и рукодѣлца правлѣне.

Симеонъ Милутиновићъ
Сарайлія.

ГОЛУБОВИ И СОВУЛЯГА.

(Басна, съ њѣмачкогъ.)

Кобацъ єданъ путъ ухвати єдногъ голуба и изеде га. Други голубови држаху скупштину, да се договоре, кодъ кога бы се за то потужили, сви рекоше: „Кодъ совуляге.“ Совуляга є пакъ птица съ великомъ главомъ и већа є одъ орла. И тако голубови кодъ нѣ тужише кобца; зато, да іимъ она право суди, єрбо є онъ єдногъ одъ њіове браће убіо.

Кадъ є совуляга была њіону тужбу саслушала, онда іимъ она съ дубокимъ гласомъ и са здраво отвореномъ клюномъ одговори: „Клокъ.“ На то голубови међу собомъ говорише: „Ахъ, како лепо говори! Она ће заиста кобца на єданъ махъ прогутати.“ Кобацъ се опетъ залети и ограби іошъ єдногъ голуба. Голубови одоше къ совуляги говорећи: „Суди намъ по правди!“ Она іимъ одговори: „Клокъ.“ Голубови међу собомъ рекоше: „О како му страшно прети: она ће врло добру пресуду изрећи.“ Кобацъ украде и трећегъ голуба. Голубови одоше и трећій путъ къ совуляги, молећи є, да кобца казни, она іимъ опетъ одговори: „Клокъ.“ Кадъ су они ово чули, рекоше: „Што ће то рећи, да свагда „клокъ“ говори, а нама нигда правицу неда? Мы ћемо се њене власти одре-

ћи, а съ њомъ ћемо као съ варалицомъ и лудоглавомъ поступати!“ Одтудъ то долази, што голубови и проче птице на совуљигу нападаю и ню хватаю, и совуљага се само зато усуђуе коћу излетати; ербо бы є иначе птице убити могле. Тако исто говори већа часть великаша, кадъ се сиромаси због нанешене ійм увреде кодъ ньи потуже, да ійм право суде: „Мы ћемо вамъ помоћи.“ Они говоре само „клокъ,“ и опетъ нечине нигда ништа. Тако исто и несигурни люди, кои обећаваю, свагда кажу: „клокъ, клокъ,“ то єсть я ћу дати, и опетъ никомъ ништа недаду, докъ ій люди вайпосле непознаду, да су лудоглави и варалице, те ій онда оставляю.

Д. Авраамовићъ.

ИСКРИЦЕ.

III.

Хотћо бы я, да ми се покаже до дна, югославенскій народе, духъ твой непознатый; хотћо бы свану рћчь разумћти твога знамената гласа, и съ тобомъ говорити, како говори човекъ съ миломъ љубомъ своіомъ. Нитко те добро іошъ непознае одъ оны, кои ти говоре; нитко немћри управъ слабости ни крћпости твое; — а како ћемо ти помоћи, непознаваюћи те? Гдћ ти се починћ и свршуе рана, невидимо, а како ћемо ю дакле лћчити? Велико се хоће срце, пуно љубави, да ове ране разгледа и лћчи. Валя ій пременати брао и лагано съ милосрдіемъ, вала почитовати болестника као Исусово тћло.

Ниси ты кривъ народе бћдный, ако ти животъ пролази у незнанству и смраду. Достойни бы были силни удови твои, народе лћпый, да чистіе одћло обучешъ; али бы валяло да непромћнишъ съ одћломъ и чувствованћ твое, и лћпша кошуля да ти несакрива нечисту душу.

И да бы те добро познавао, народе драгій, небы я могао све оно изрећи, што видимъ, небы ты мого све ни чути. Небы я могао, а нисамъ ни достоянъ да нажемъ толикимъ душама истину спасоносну. Я мыслимъ кад-кадъ на туге и неволћ твое, али ій неоплакуемъ онако, како бы дужанъ био; нису мено све ране твое предъ очима, нисамъ ни удъ живый тћла твога. Дай ми, о Боже, да све жалости човеческе учине у души моіой великій складъ, да већу дублћ чуемъ, маню ласніе, те да се у овомъ великомъ мору суза суза моя изгубе, и да се съ братинскима мило помешаю!

ОТМЋНА ГОСПА.

Єдна врло пристойно обучена Госпа, украшена съ великимъ перомъ на шеширу и свиленимъ альинама, ступи у єдну Берлинску отмћну продавницу моде и други украсны стварій, учини поклонъ, и проговори у дућану налазећемъ се калфи: „Господару, я потребуемъ єдно мало угожденіе“; „съ драге волћ,“ одговори овай. „Опростите ми: єдна ми се пантљика на ципели одшила, и будући ми є съ тимъ ходъ врло несносанъ, іошъ при томъ самъ удаљена одъ обыалишта, а у овой части вароши съ никимъ познанство немамъ, то видимъ себе принуђену, кодъ васъ помоћи потражити; и я васъ молимъ, да мы иглу и конацъ дате, да бы ю прешити могла.“ „Съ драге волћ,“ было є опетъ одговоръ. — Калфа отиде одма у близку собу, и доће са потребшима натрагъ. Госпоя замоли, да бы ю за болю угодность съ єдномъ собомъ послужили. Съ великимъ высокопочитаніемъ была є молба уважена. После неколико часака была є шитета намирена. Госпа се препоручи іошъ єданпутъ, благодари за указану ій честь и остави дућанъ.

Текъ што є неколико часака прошло, іошъ нако небіяше у дућанъ ступіо, примћти калфа, да є єдне скупе спаваће капе, коя є на єдномъ столу лежала, нестало. — Сва истраживанія, да се ова отмћна Госпа пронаће, была су суетна.

Светозаръ Іовановићъ,
Слуш. I. год. Филозофіе.

НОВА КЊИГА.

Луківна Мушицкогъ Стихотворенія. Књига трећа (Славенска). Скупіо и издао Георгій Мушицкій, Медіцине Докторъ и Султанскогъ Ишанъ-Ифтихара Кавалћръ. У Новомъ Саду писмени Іоакима Д. Каулиција ц. к. привил. Типографа г. 1844. — На 8-ку, стр. XII. 243.

Учредникъ Милошъ Поповићъ

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду

ПОДУНАВКА.

№ 32. У Суботу 5. Августа. 1844.

ОСТАВЉЕНА ЗАРУЧНИЦА.

Тавна ноћца већъ настае,
Завѣса већъ црна спада,
Горко цвилећ' зборъ издае
Заручница плаче млада;
Зефиръ њойзи одзивъ дае,
И примаюћ' уздисае
Њой с' радуе пуста ада,
А срушеног' птице града
Зову ню у свое крае.

Очи плакат' принуђене,
Жудећ' муке предстосће,
Упирућ' на крише стене
К' небу духъ се њѣнъ узлеће,
Мутне краю лете пене
Пратећ' волне разарене,
Буре расту, све су веће,
Изъ основа свѣтъ се креће —
Смрть осветит' остављене.

Нѣжно чедо свѣтлог' дома,
У обиљству неговано,
Светолика, дична мома,
Вѣре жертва паде рано, —
Радисава кћи питома.
Ахъ! зашт' муњомъ ярног' грома
Свезнаюћій нисн план'о,
Благо носећ' похарано
Сагн'о у адъ вѣролома!

Данъ огрну; сзе окрести
У грлѣню заръ стихіе
Са умилни свои мѣсти
Видъ подаю дражестіе?
Ал' не дичной већ' невѣсти,
Смрть у вѣчность кою смѣсти,
Њено срце већ' небіе,
Но саняюћ' безсмртіе
У вѣчитой бди несвѣсти.

Цвѣтакъ исто на ливади,
Кланяюћ' се свѣжой зори,
Росомъ іошть се непрохлади —
Облећу га већъ лахори;
Предаюћ' се њиной влади —
Рука дѣве га разсади,
Туђомъ земльомъ гди се бори,
Уазбранъ мре на прозори,
Мре поклонѣнъ съ помци млади.

Стан', куд блудишъ на бродовы,
Бѣжућа те совѣсть прати:
Слободанъ ся; ал' окови
Живота су твога сати.
Да л' ће твои бурни снови,
Да л' саюзи любве нови,
Покой бѣсной души дати?
Разбойниче, къ пакла врати
Нд'! Съ надајством срећно плови!

Ха! съ таласы чіе тѣло
Оной пустой ади плива,
Шта л' ѳ съ шумомъ долетѣло,
Ужасъ срцу што улива?
Разбойничко мрзко дело
Ѳ л' се правди кадъ отело!
На што ли се умъ оснива,
Знаюћ' судца Бога жива,
Злой годећи волји смѣло!

К. С. Поповићъ.

СЛАВЕНСКА ПРОЧИТАВАЊА.

(По Њемачкоѫ преводу съ Рускога одъ Срезњевскога.)

Ево є већъ тридесеть година, одъ како нико неспомену Славене; двадесеть година сурваше се у пучину неповратка. — и редко писа когодъ што о њима; десеть є година — и редко проговори когодъ што о њима. — Садъ пакъ у деветь градова Европе отворише се катедре за слушателѣ славенски прочитавања, и широко полѣ указуе се изображеномъ испытателю, кадъ позорљивый погледъ на Славене баци.

Шта пакъ могу они слушатељи одъ свои пређессора поискивати? Пао бы у блудню сваки онай, кои бы мыслио, да пређессоръ може своме слушателю само голымъ осмотреніемъ славенски литерарны дѣянія удовлетворити, онъ неће ни себе, а іошть манѣ свогъ славенскогъ слушателя задовольнити, кадъ само литературу у смотреніе узима; онъ не увидити, да му є нужно позорь на производе народне литературе управити, а да бы исте познао, мора єзыкъ народный и његову простоту испытати; да бы познао народность у књижеству и говору, мора народъ, његовъ характеръ, његове нравы, мѣсто обытавања и његово знанѣ точно изучити; да бы пакъ познао све ово у своме повременомъ развитку, а и утицай овога на дѣланѣ народа, мора прошлость и старину његову провидити. — Филологія, етнографія и исторія очекую іошть свое мѣсто у славенскимъ прочитаванама.

Ако Славенину и није нужно грамматику сродногъ нарѣчія у свему пространству, као страны єзыка испытивати, то пакъ мора онъ свойство и духъ говора славенскогъ, његовъ развитакъ у свима нарѣчіяма схваћати и познавати, мора овогъ характеръ сравнявати, мора славенске звуке хемически раздробити и разлучити, рѣчи као союзъ звукова за поставленіе мыслій анатомически разчленити, и начинъ словослагања, као єзыкоизображенѣ мыслій, философически докучити; и мора ій изъ живогъ єзыка, а не изъ стары споменика испытивати. Многострочный га посао изчекуе; но Добровскій и Шафарикъ, Востоковъ и Капитаръ, Ляндъ и Павскій олакшаваю му труде.

Єзыкъ є споменикъ живота народа, његовогъ изображенія, његове душевне снаге, његове народности; но на испытаніе само тога онай се ограничити може, коме друга средства оскудѣваю, да може народъ познати. Самъ єзыкъ доводи къ пытаню: „како є живыо кодъ народа то, што се данасъ на єзыку показуе?“ Онъ дакле самъ знаню народности подиже цѣну. Славенскій испытатель мора се дакле обазрѣти: а) на физическо изображеніе народа, на тѣлесный составъ и видъ, физіогномію, темпераментъ, тѣла и живота снагу, у кратко на све оно, што правый характеръ народа, као єдне массе лица, фамилія и родова сачињава; б) на развитакъ трговине, на физическо бићe народа, на његова обыталишта, одѣло и рану, на његове обычае, економическе послове и занимања, занате и трговину; морз се обазрѣти в) на нравственo изображеніе његово, на понятіе о Богу, природи и човеку, о његовымъ дужностима и правама, о његовомъ фамиліарномъ животу, и о његовой народности, и на сполшности овы представленія у вѣри и заведеніяма, у нравима и обычаима, у књижеству и художеству; онъ се на послѣдакъ обазрѣти мора и на дружевно изображеніе, на обычна и свеобшта занимања народа, на његово одношеніе къ праву и правителству, на његова дѣла, као єдиногъ неразлучногъ лица. Ко то све незна, неможе народъ познавати, и Славенинъ, кои на полю свое єдноплеменe браће испытанія чини, заиста ће се при овомъ кругу знања дуже задржати и позабавати него при якомъ другомъ.

На конаць исторія ће му обѣлоданити то, што є онъ као литераторъ, филологъ и етнографъ испытао и накусіо. Истина є, да испытаніе на полю исторіе и народности Славена није тако лако, као ученѣ Славенске литературе и њены нарѣчія; истина є, да дѣла Шаффарика и Мацієіовскогъ, Енгела и Штриттера, Карамзина и Наручевића, Сњегирева и Голембіовскога и други, саме су монографіе; ал' опетъ зато доста олакшаваю труде испытателю, а што у њима ненаће, то нека богатствомъ свога собственогъ искуства попуни.

Литература, филологія, народность и исторія Славена єсу предмети, кои позорность новіи Славена на себе привлаче; и свему овоме посвећую они свое домаће послове, све ово изъ славенски прочитавања хоће да изкусе? По себи се разуме, да пређессоръ само Славенинъ быти може, о своіой єдноплеменой браћи извѣштенъ, и то не изъ самы књига. Између

досаданьи 9 професорa четворица су Руси, двоица Поляци, єданъ Чехъ, єданъ Словакъ и єданъ Лужичанинъ. У колико они своме дѣйствованя кругу одговараю, ако обшты билѣжака о методу поданы професорa и нема, може се изъ слѣдующегъ увидити.

Године 1838. држао є само Качеповскій у Москви славенска прочитаванa. За Москвомъ слѣдовао є Парижъ и Пожунъ, овыма Берлинъ, Вратислава, Липиска, Казанъ, Петрбуръ и Харковъ.

У Пожуну и Вратислави учинише славенска прочитаванa великій напредакъ, тамо се слушателы любавлю къ ствари, а овде ученосћу професорa плѣняваю. Ал опетъ недостижу савршено свою благородну намѣру нит овде, нит тамо, почемъ се изключително на филологію и сравнителный прегледъ славенски нарѣчія ограничаваю. Истина Челаковскій у своимъ прочитаванямa нешто и историю и литературу Славена уплеће, но опетъ се види, да ће филологія нѣговъ изключителный предметъ остати. — Шгурова прочитаванa могла бы се сматрати, нао да ко свеобштности теже, и могла бы све, ако ничимъ, а оно своимъ енциклопедическимъ управленіемъ задовольити; но мѣсто, гди онъ своя прочитаванa држи, ставля му препоне на путъ.

Примѣтити се мора, да сви ови професорн, изузимаюћи єдногa, своя прочитаванa недрже у славенскомъ єзыку, ако ій найвыше и Славени посѣћую; у Парижу є Славенинъ Французомъ, у Берлину, Липиской и Вратислави Нѣмцемъ постао. Само у Пожуну слушаю Славени прочитаванa на свомъ материнѣмъ єзыку, на Чехословенскомъ нарѣчію.

Одъ осталы четири професорa читаю за Русе у Русіи: Боћанскій у Москви, Григоровићъ у Казану, Прейсъ у Петрбургу, Срезнѣвскій у Харкову. Њихова славенска прочитаванa имаю, по уредби правителства, историю и литературу славенски нарѣчія за свой предметъ, ал опетъ неизключую изъ свогъ садржанія народность ни историю.

(Конацъ слѣдуе)

НЕКА ЄЛА И ПИЋА, КОЈ СУ ЗНАТНИ ЉУДИ ВРЛО РАДО ИМАЛИ.

Карлъ Великій преко свега имао є найрадіе печено месо, а особито дивлчь. Торкватъ Тассо было є великій любитель посластица, тако, да є и салату са шећеромъ єо. Мартинъ Лутеръ піо є найрадіе торгауерско пиво и райнско вино. Меланхтонъ є у своіой младости особито радо имао ечмену чорбу; у Тибингу, гди се учіо, често є даваo порцію меса за єдну порцію ечмене чорбе. Иванe є радо єо ситну рыбу, а за месо и велике рыбе ніе нигда маріо; онъ є особито было умеренъ у єлу. Хенрихъ IV., Краль Француzкій, врло є радо, а често и одвише єо школьке и дивљ. Карлъ XII., Краль Шведскій, преко свега є найволіо єсти леба съ путеромъ. Фридрихъ Великій, Наполеонъ и Волтеръ тако су радо каву пили, да већъ нису знали шта є доста. Кребиллонъ млађій радо є єо школьке. Лессингъ є найрадіе єо сочиво. Клопштокъ особито є радо єо грожће и грашакъ, и райнско є вино найрадіе піо. Шиллеръ є врло радо єо шунке. Маттиссонъ є самъ говорію, да преко свега найрадіе има грашакъ, пасуль и слано месо изъ саламуре. Виландъ є одвећъ радо єо тестана єла, тако, да кадъ бы му њгова супруга одъ таковы што оставила за сутра, а онъ кадъ бы се случайно ноћу пробудіо, догађало се више путій, да є устао изъ кревета, да потроши што є остало. Кантъ Филосоѳъ, врло є радо єо сочиво погусто скуванo, исто тако скуванъ и пашканаћъ са потрбушиномъ, и папулу одъ гранка са свињећимъ ногама. Онъ є имао обычай по три сата о ручку провести.

Д. Аврамовићъ.

ИСКРИЦЕ.

IV.

Ніе нашега простога народа руво чисто и танано, али му є душа слободна и у простоти яка. Нашіе се сиромахъ вина и ракіе; али піянство гордости малодушне, сплнога страха, лажій и новаца горе є и непоштеніе піянство. Нема простъ народъ дворе, али ніе ни постелю свою напуніо нечистоћомъ, ніе кућу отаца свои продао иностранцима. Болѣ є никада неимати, него благо своє бацати у дубльину срамоте; — болѣ є неспомињати се дѣдова свои, неголи име њиово у гробу погрђивати. Немамо мы спомена, кои бы насъ развеселили, али немамо ни оны, кои бы насъ посрамили. Новый живот можемо почети, врата будући времена нису намъ затворена. Пѣсме наше пѣваю юначтво и лю-

бавь, наравный духъ у њима живи. Незнаю златна пера онако писати, како яворове гусле гуде. Нележи наша вина у великимъ постелям, кодъ господски трпеза несђи; жедна и гладна трчи она крозъ горе и чимъ се затрчи, тимъ љепша постане, а гласъ њзинъ пуни излази изъ голы и хлепећи прсіо. Ніе у нашимъ пѣсмама измишљено и студено непоштенъ; мы пѣвамо дике и жалости наше, а не срамоте живинскога живота. Куће немамо, али имамо породице; отацъ и мати нису іоште имена безъ значења; онай, коя презире честности човечески душа, правый є варваръ.....

ВЕШТИЦА ИЗЪ XVII. СТОЛѢТІЯ

Мы дођосмо, приповеда Лади Фаншафе, къ Лади О'Брћнъ, наймлађой кћери Грофа одъ Танондъ, гди смо се три дана задржали. У првой ноћи самъ се врло лко уплашіо; кадъ смо у соби, кою су намъ за преноћиште одредили были, већъ до 1. сатъ после поноћи спавали, будемъ напрасно некимъ гласомъ разбуђенъ; и кадъ самъ завћеу трго, угледамъ при месечини неку жену близу прозора єдногъ, у бело обучену, съ црвенимъ власима и бледогъ изгледа. Она гледаше крозъ прозоръ у собу и рекне тихо, но съ таковымъ гласомъ, коя я до онда никадъ чуо нисамъ, три путъ єдно за другимъ: „Конь.“ — Почемъ она съ єднымъ уздисомъ као ветаръ ишезне, њно тело учини ми се више као облакъ, премда ми се пре као човечіе мнло. Я самъ се био тако уплашіо, да ми се коса на глави дизала, пробудимъ мою супругу, коя є непрестано спавала. Она се врло яко зачуди, што ме є у овомъ положенію нашла, а іошть више кадъ іой приповедимъ, шта се догодило, и отворенъ прозоръ покажемъ. Нико ніе одъ насъ више спавао. Око 6 сатій дође домаћица и рекне намъ, да ніе целу ноћь спавала, будући є њнъ стрићъ изъ фамиліе О'-Брћнъ, кога су предци у овомъ замку обитавали, желіо, да при њму у соби остане, и кои се затимъ око 2 сата преставіо. Она продужи: „Я бы желила, да се ове ноћи нисте што узнемирили, будући є то у овой кући обычно кадъ когодъ одъ фамиліе смртно лежи, да се лику неке жене сваке ноћи на прозору видити дае, докле годъ болестникъ не умре. Ова є жена іошть одъ старіи времена тадашњимъ замка обытељима неку добру надежду свагда давала; она ій є убіила у њиновой башчи и бацала умртвеногъ тѣло у рѣку, коя испод прозора тече. Я недржимъ млого на то, него самъ васъ извѣстити ктела.“ — Мы се по ажемо о овомъ извѣстію добре волѣ и заключимо наскоро одпутовати, пошто є могъ мужа мњиће было, да є у овомъ предѣлу већма суевѣрство овладало, него у Енглеской, и мы се найпосле у томе согласимо, да му є њгова превећа жива сила уображенія нешто представила, што у самой ствари ніе было.

Светозаръ Іовановићъ,
Слушатель I. год. философіе.

НАДГРОБНИЦА.

(На плочи.)

Не чуди се, кой гробъ гледишъ,
Што ме покри таме мракъ:
И тебя ће потавнити
Живоносный света зракъ.
То є судба свію людій,
Съ тимъ се плаћа земный дугъ,
То сѣ сбына съ нами свуда,
Да морамо предат' духъ.
Ал' я надо за доброту,
Оборя ме народъ клетъ,
Што самъ Уставъ и Правицу
Држат' учіо Србскій светъ.
То помысли и разсуди,
Да самъ смрти пост'о робъ,
Не пролази, но зали ми
Єдномъ сугомъ истый гробъ.

Овде почива Миняло Ђорђевићъ, Маіоръ, бывшій Началникъ Окружія Пожаревачкогъ, рођенъ у селу Крушевици у истомъ Окружію поживе 50. година, пушкомъ убіенъ одъ противника народны 25. Августа 1842. год.
Вѣчна му память.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.
Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 33. У Суботу 12. Августа. 1844.

ЦЕНТРАЛНА БИБЛИОТЕКА БЕОГРАД

МАЧЪ И ЛИРА.

Бритка ђорда сама проговара
У бѣломе двору юначкоме:
„Ніс мунђ у руци Перуновой,
„Нит' е стрѣла изъ неба сиртопосна,
„Што ѝ мачъ бриткій у десници крѣпкой. —
„Кадъ десница Даворова сиче
„Свѣтломъ ђордомъ усредъ поля равна:
„Мыслишъ, побре, да плазенъ огнѣный
„Усредъ поля мунђ е зажего,
„Што перуге робовске разтапля,
„Изъ перуга бриткій мачъ се куе,
„Те ко тица за злотворомъ лети.
„Мачъ е сликанъ, и да му е слава! —

То слушала лира јворова;
Ясна лира сама проговара
У бѣломе двору юначкоме:
„Небудали, бритка ђордо свѣтла!
„Већа ѝ слава лире седмогласне,
„Коя сужню одъ слободе гласе
„У срданце пѣва у пѣсница,
„Пуне милогъ слободе слутења,
„Докле юнакъ витежкій се наће,
„Кои ђорду припасати знаде.
„Те кадъ свриш, што му Богъ наручи:
„Тко му пѣва дѣла та витежка?
„Бритка ђорда пѣвати незнаде!
„Тко му носи славу одъ юначтва
„У пѣсници одъ уста до уста,
„И одъ вѣка до вѣка по свѣту?
„Тко бы знао садъ Краљевићъ Марка,
„Тко бы славна Милошъ Обилића,
„Да ніс было у гора јвора,
„Да се свіе лира јворова,
„Да с' узъ лиру пѣваю юнаци?
„Што бы сѣдый сѣћпацъ безъ очица,
„Да нечуе гусла јворовы? —
„Лира ѝ славна, и да јой е слава!

То у двору юнакъ саслушао,
Те онъ паше ђорду позлаћену,
И узнилъ лиру седмогласну,
На одлазу у војску цареву.
Лиру ясну разигра на полю,
А потегну мачъ огнѣнотъ плана,
Ману юнакъ ђордомъ у десници:
Живымъ огнѣмъ равно полѣ плану,
А на крилы врази одлетише...
Верге се робске разтопише...
А слободе богиња юнака
Вѣнча вѣнцемъ зелен-ловорике.

Здравъ се юнакъ двору повратіо,
До двора е пѣсну изпѣвао
О юначтву уза лиру глатну,
Не о своме, него саблѣ своѳ.
Слава ѝ твоя, витеже пѣсниче!

Огнь. Острожинскій.

СРБІЯ ЗА ВРЕМЕНА ЦАРА СТЕФАНА ДУШАНА. ПѢГОВЪ ЗАКОНИКЪ.*)

Прабобытне границе старе задунавске Србіе биле су на сѣверу: рѣке Сава и Дунавъ; на истоку: рѣка Морава, Ибаръ и градъ Раса (данашньій Новипазаръ); на југу: рѣка Бојна съ градомъ Скадромъ; на западу пакъ: брда, коя се протежу међу рѣкама Босномъ и Врбасомъ, и одъ извора Врбаса къ ушћу Цетинѣ

*) Изъ могъ рукописа: „Сравнѣніе Законика Цара Србскогъ Стефана Душана Сваког са найстаріимъ венеціанскимъ уредбама у Чесној"

до ядранскога или синѣга мора. Сусѣди Срба на истоку были су Бугари, на западу Хрвати. — Цареви византійски присвоивали су себи у найстарія времена право врховне владе надъ Србима, кое су опакъ по окружіяма собствени њихови жупани управляли. Међу жупанима было є неколико „велики жупана," кои су често срећно бранили самосталность свою одъ Византинаца и други сусѣда. —

Найпосле у другой половини XII. вѣка Стефанъ Немања, великій жупанъ Рашкій одъ г. 1159, особито по смрти цара Манойла, независнымъ себе учини, и тимъ кодъ Срба основе краљевску династію. Династія ова траяла є у Србіи два читава вѣка и државу свою срећнимъ войнама разширила на югъ и на истокъ. — После Немањ, кои се г. 1195 покалуђерio, владао є сынъ њѣговъ Стефанъ, презименомъ Првовѣнчаный, до г. 1224; за њимъ пакъ три њѣгова сына: Радославъ до г. 1230, Владиславъ до г. 1237, и Стефанъ Урошъ, презименомъ Великій Краљ, одъ г. 1237 до 1272; за њиме њѣгови синови: Стефанъ Драгутинъ до г. 1275, и Стефанъ Милутинъ, презименомъ Светый Краљ, одъ г. 1275 до 1321; одъ године пакъ 1321 до 1336 последњега сынъ Стефанъ Урошъ, презименомъ Дечанскій, отацъ цара Стефана Душана, о комъ ћемо да говоримо.

Већъ Стефанъ Немања државу є Србску разпространio на югъ и истокъ, а између наслѣдника њѣговы Стефанъ Милутинъ многе є землѣ отео Византинцима и Бугарима. Али найвећимъ освоителѣмъ на престолу Србскомъ, одъ г. 1336 до 1356, было є нашъ Стефанъ Душанъ, презименомъ Силный. — Онъ є, осимъ Србіе, у моћны руку свои држао и читаву Маћедонію, Арнаутску, Тесалію и Епиръ, тринаесть є пресрећны ратова водіо съ Грцима, присвоіо себи насловъ Цара, сыну пакъ своме насловъ Краља. — Само нагла смрть, усредъ витежкога воеванја, недаде му, да добые Цариградъ и пренесе читаву грчку државу на Србе. То се догодило управъ оне године (1356), кадъ су Турци найпрво силовито насрнули на Европу.*)

*) І. К. Енгелъ — тай вредный побратимъ Славеногубителя Гебхарда — начертао є овога узвишенога владаоца цримъ бојма — и само у оваком обличју досадъ га познае Европа. „Quisque praesumitur bonus" (т. е. о сваком се предпоставя да є добаръ) обште є правило, али не за Славене, у ова два презећъ добромыслећа историка. То ова своѣ узроке тимъ лакше є было доказати, да се Славени онда текъ спасти могу, кадъ се понѣче и помаѣаре.

У народу Србскомъ овога времена была су четири чина: духовный, племенитый, граѣанскій и селянскій. — Само прва два чина уживала су политична права.

Чинъ духовный види се да є кодъ Срба было велике власти, као што є занста надъ великима иманяма и господарію. У овай спада'у: єданъ патріархъ, око 20 митрополита и владика (архіерея), много игумана, свештеника (попова) и калуђера (монаха).

Племеници, као и у Ческой и Польской, были су двојаки, т. е. великы и мали, Србски: властели и властеличити. У редъ први (т. е. великы) спадали су: кнезови (comites), велможе или боляри, и просто властели, међу њима такођеръ гди-гди є рѣчь и о властелу стегоноши (стегоноша = заставникъ, баряктаръ). Властеличити или властеличици (властеличићи?), были су то, што у Чеха vladykowé (слободняци, властници) и dědinnici (баштинци). Спроћу простоте и поданика племеници називали су се пронари, господари.

Царски и земальски чиновници — войнички и политични — безъ сумнѣ су были изъ племенитога чина. Жупани у законику Душановомъ већъ се више ненапомињу, ако се и често ту говори о жупама (малы жупа много є было). Войнички чиновници именовали су се: войводе, краштинци, кефаліє (капетани, поглавари); међу политичнима налазимо: судіе, кнезове (comites), примикиріе (primicerii), владалце, прћстайнике и челнике. Какова є дужность была последњи, незнамо. — Пре тога, у XII. вѣку, напомињали су се уобште само десетници, петдесетници, стотници и тисућници. Но у доцніе доба о њима нигди говора нема, осимъ о стотницима.*)

*) Рѣчи ове, за испытателѣ стародавны права, по нашемъ мнѣнію, врло важне, узели смо изъ Г. Шафарика исторіе Србскога књижества (у рукопису), а такођеръ и изъ Домнјанова животописа Стефена Немањ. Место стотника доцніе су заступали, по Луцію, кнезови (comites).

Граѣани имали су повластице или привилеѣіе своје већ за времена Душанова, и свуда су были слободни, али безъ сваке политичне моћи. Жители по градовима были су већиномъ трговци.

Люди сеоски именују се у законима меропси (меропси), себри, и отроци. Каква є међу њима разлика была, неможемо садъ ништа казати. „О меропсима“ свагда се говори као о тежацима или ратарима; „себръ“ чини се да є значило уобште не-„властелина“ или противно „властелину“ или „племенику;“ тако на пр. свакій меропхъ могао є быти себръ, али свакій себръ не меропхъ. Мыслимъ да су „отроци“ были притежаніе господара и нису се могли преселити куда на другу страну (Hörige, Leibeigene). Осимъ овы поданика находимо такоѣеръ селяке подъ именомъ покорены народа, као што су: Власи (пастири), Арбанаси (Арнаути), Цакони и Саси.

Законодавство и обштинско управленіе землѣ уређивало се свагда на збору (земаљскомъ сабору, скупштини, дієти). Овамо долазили су више духовници и племенити велики и мали. И Душановъ законикъ было є на такой скупштини, съ привољенѣмъ свію, изданъ и потврђенъ године 1349 дана 21 Маја, а по другій путъ г. 1354 незнанога дана.

Надпись и почетакъ онога законика есте:

„Законикъ благовѣрнаго царя Стефана, иклѣтѣ 6857 индиктіона 2, въ празднике вазнесенїа господна, мѣс. Маїа 21.“

„§. 1. Сиже законникъ постáвлаемь ѡ православнаго сьвора нашего, съ прѣосвѣщенными патрїархомъ Кур Іоанникіемъ, и вьсѣми архіереи и цркôвники малими и великими, и мною благовѣрнымъ царемъ Стефáномъ, и вьсѣми властели царства ми, малимже и великими.“

Закони, г. 1349 уређени, свршую се съ параграфомъ 135. За њимъ є простый надпись „Иклѣтѣ (-1354), индиктіонь седмы,“ и безъ даљегъ погованя одма иде §. 136 до 200. Съ овымъ є конецъ законику.

Г. Шафарикъ у Бечкимъ лѣтописима за литературу г. 1831 *) обширно є говорію о рукописима, у коима се законикъ тай сачувао. — Читатель, кои є радъ што више о њима знати, века тамо погледа. — Овде у кратко само напомињемо, да найстарїи и найлѣпшій, али не подпуный рукописъ есте одъ године по прилици 1390; наймлађій пакъ, али найподпуній є одъ г. 1700. — Іошъ рећи пала, да є законикъ Душановъ печатанъ Србски у IV. части Раићеве исторіе, а њчачки у Енгеловой исторіи Србіе и Босне*). Али ово ніе правый Душановъ законикъ, него неуредна смѣса: ту су ти и њгови закони и Властаресовъ правилникъ (т. є. црквено право)! Тай текстъ мора быти посао каквога пукога невѣшта, кои га є іошъ и смѣшнима погрѣшкама наружіо. — У „Србскомъ Лѣтопису,“ г. 1828 свез. 3 и 4., стои текстъ рукописа г. 1700, гди су многи листови и членови одъ писара преметнути, и на правомъ мѣсту нису стављени. — Овай важный споменикъ Славенскога законодавства ніе дакле досадъ критично изданъ. Такавъ немо онда текъ добыти, кадъ Г. Шафарикъ намышљена своја „Monumenta Serbica“ печата.

М. Поповићъ.

*) Jahrbücher der Literatur Band 53, Anzeigeblatt, Seite 38 — 43.

*) I. C. v. Engel, Geschichte von Serwien und Bosnien. Halle 1801 in 4. S. 293 — 310.

СЛАВЕНСКА ПРОЧИТАВАЊА.

(Продужење.)

О прочитаванама у Казану може се судити изъ предговора, кои є пре краткогъ времена изданъ и одъ окружногъ осмотрителя потврђенъ было. У почетку упознае професоръ слушателѣ са Славенскимъ колѣнима, почемъ границе њиовомъ языку поставля, и поглавите историческе догађаје изъ њиовогъ живота до 14. столѣтія покаже. Затымъ прелази на кратку теорію Србскогъ, Словенскогъ, Ческогъ, горњо-Лужичкогъ, Польскогъ и Славенскогъ црквеногъ языка, и на свеобшта осмотренія, кои међутымъ сравнителну грамматику славенски языка заступити мораю. На конецъ показуе своимъ слушателѣма прегледъ Славенске литературе, старе и средњ изъ 14. — 15. — 16 — 17 — 18. столѣтія, и нове, кои представля тежењ Славена, да осную собствену, изъ живота своѣ изцрпљену литературу. — Признати се мора, да тай планъ много заузима. — Прочитаванја за неко време мораю се прекинути, ако професоръ отиде путовати по Славенскимъ земляма.

За прочитавања у Москви скроснъ є другій планъ. Професоръ є себи за цѣль поставіо, да све Славене монографически, єдне за другима промотри, и то є почео одъ Чеха. Његова ученость, његова ревность и любавь къ свему, што є Славенско, єместује намъ за добаръ успѣхъ. Његови слушатељи особито га похваљују.

Прочитавања у Петрбургу по истомъ плану, као и у Москви, уређена су и на четири године раздѣљена: професоръ почиње са прегледомъ јужны Славена, съ овы прелази на Чехе и Словаке; затимъ на Подяке и Лужичане; у четвртой години заниматће се сравненіемъ граматике свію Славенски нарѣчія. У єзыкословномъ или филологическомъ смотренію особито можемо одъ њега изредна, оштроумна, и строго на достопаметности основана сачиненія очекивати. Међу свима новимъ филолозима Прейсъ безъ свакогъ противорѣчія прво мѣсто заузима.

У Харкову држе се прочитавања по истомъ уређенію, за сравнителне граматике нема тамо; но на мѣсто ове, труди се професоръ побудити вниманіе благородства за народность и народно књижество.

Берлинъ, Пожунъ, Вратислава, Казанъ, Липиска, Москва, Парижъ, Петрбургъ, Харковъ, већъ имаю Славенска прочитавања; Дорпатъ, Кіевъ, Нѣжинъ, Одеса, Ярославъ, Варшава и Познань, Прагъ и Пешта, Загребъ и Београдъ.*) Бечъ и Лвовъ очекују ій. — Кадъ ли ће се ова очекивана испунити? — Испунитће се, кадъ се ново Славенско племе болѣ уразуми и изобрази, и кадъ себе самогъ болѣ позна, па ће и разговетно изказати своја тежења и свој духъ.

Но кое є управъ то ново племе? Єл' гомила младића, кои узвишеность и славу Славена, њиову храбрость, њиова дѣла, њиовъ мученическій вѣнацъ у прошлости, и вѣнацъ безсмртія у будућности траже? кои се труде показати, за што се надметати и како обходити, како се препирати и помирити, шта любати, шта да мрзнта вала?... та гомила више и бори се, поћути за неко мгновеніе, и чуе се на ново радость, препирања и борбе хипотеза и ватра ненарушеногъ сна. Съ наукама се овѣ гомила незадоволява, она се съ њима занима ладнокрвно, или бѣжи одъ њи као вукъ одъ замке и гвожђа. Заиста ли ова гомила саставља ново племе Славена?.. Не. Таквога гомила є тврда љуска, у кою време скрыва то, што ню у животъ позыва. Оно племе, съ ковмъ се новъ животъ Славена започиње, невиче, него спомињ се свои напредака, неспажи се и ненадима суетнимъ разглаголствама у часописима и своеславіемъ, него се крѣпи помысломъ, да се душевна снага на дѣланѣ свикнути, задржати и развити мора.

(Конацъ сљедуе.)

*) Овде є већъ Г. Др. Јанко Шафарикъ почетавъ учніо. Прим. нѣм. прев.

ИСКРИЦЕ.

V.

Твоја небыяше кошуља свилена, Крститељу властный, али подъ оштриномъ вуне гораше племенита душа, украшена таинкимъ мыслима. Медъ лужкій (шумскій) рава твоја быяше, а не шећеръ; ништа манъ, медъ є и оно; као прость пукъ жалостанъ и онъ є одъ нашега народа. Тврдо и сиромашно питањ ніе ти сметало велика чувства. Єръ права крѣпость и сладость права заедно долазе, заедно и отиду. Сиромахъ быяше Іованъ светый, али гласъ њговъ далѣ є допро, него толики кнезова, насићены са свима радостима живота. Ніе оно што улази у тѣло, него што излази изъ душе могућность и дика; тко се смѣе, немоће да вае. Ніе Исусъ међу сердарима тражіо крститела свога, жулавна быяше рука, кои се є подигнула надъ найлѣпшимъ одъ сынова човечія. Онъ є живіо съ медомъ лужкимъ, живіо є доста, да посрами и поплаши краља нечистога, да види јагањца божіега, да га прикаже свѣту, и да своє име прослави Исусовымъ кровъ царства и вѣкове.

НОВЕ КЊИГЕ.

Искусный земљѣдѣлацъ Чича Срећко и његови совѣти Србскимъ селяцима у домоводству, земљѣдѣлію, скотоводству, пчеловодству и свилодѣлію. Одъ А. Николића. И. Свезка. У Београду, печатано у Типографіи Княжества Србскогъ. 1844. — На 8-ку, стр. 148.

Збирка разны полезны предмета. Второ изданіе за годину 1844 скупіо, прегледо и у ред ставіо Іованъ Петровъ, Архиваръ и Регистраторъ Суда Окр. Београдскогъ. Трећа часть. У Београду, у књигопечатни Княжества Србскогъ. 1844. — На 8-ку, стр. 155.

Учредникъ Милошъ Поповићъ

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду

ПОДУНАВКА.

№ 34. У Суботу 19. Августа. 1844.

ПОВРАТКЪ ГГ. ВУЧИЋА И АВРАМА.

Србадіо, мила браћо, айд'те сложно у коло,
И Србкиње, миле сев, попѣвайте весело,
А невина мала Србчадь,
По горама пастирчадь,
Садъ ми свирке удешайте,
Сложне свуда гласе дайте.

* * *

Некъ с' одъ Саве, брае Дрине, па до рѣке Тимока,
Око свакогъ Србскогъ луга и найманѣчъ потока,
Умилати оре гласи,
Да с' веселѣ украси;
Некъ се туга удалява,
И некъ жалость нчезава.

* * *

Нека бѣсне свake страсти, да ій Србинъ невиди;
Єръ намъ Вучићъ са Авpамомъ изъ Стамбола доди,
Да насъ наће у единству
И любовномъ братинству;
Текъ у слоги браћо драга
Небоймо се никадъ врага.

* * *

Увѣнчана славе вѣнцемъ за Србію Вучића,
Бранителя Србски права, свиногъ Марса сестрића,
Тако валя дочекати,
Хвалу Нѣму одати;
Єръ Онъ за насъ много страда,
Да Србіомъ правда влада.

* * *

Многотрудна, неуморна за народность Аврама,
Играюћи у радости, са умилнымъ пѣснама
Сложке, браћо, да хвалимо
И вавѣк' га славимо;
За слободу рода свога
Онъ искуси ада многа.

* * *

Некъ се врази сада сраме, када Србинъ диже храмъ,
Изъ свегъ срдца када гради споменике и столпъ самъ,
А на славу Вучићъ храбра
И Аврама предобра;
Єръ су они жертва были,
Горку чашу за родъ пили.

А. Н.

ОКУШАЙ ГОРКЕ ВОДЕ.

Примѣръ убиточногъ любоморства у брачномъ животу.

превео

съ Францускогъ изъ поучителне и забавне библіотеке

Димитріе Матићъ.

Пошто су се вечерњ молитве у очи Суботе окончале, крозъ стотину врата Соломоновогъ храма у Брусалиму куляле су гомиле людій полако на поль; храмъ е празанъ остао, само се єданъ єдиный човекъ, на стубъ наслоњенъ у њему наодіо, кои се забринуътъ и замишлѣнъ видіо.

Богати Индиски штофови, кои су сачињавали њгово одѣло, злато, коимъ е исто было украшено, іошъ су угледнімъ чинили њговъ высокій стасъ, њгово благородно и строго лице и дугу њгову сѣду браду.

Онъ іошъ ніе было мыслію оставити своє мѣсто, кадъ се великій жертвоприноситель Ассиръ, почемъ є свою владичну одежду са себе скинуо и оставіо, њему приближи, поздрављајући га овымъ рѣчма:

„Срећный Хофанъ заборавіо є безъ сумњ, да га његова млада супруга на вечёру чека?

— Ахъ! заръ сте вы Ассире, одговори Хофанъ, кои се видіо, као да се онимъ рѣчма пробудіо. Моя є жена кодъ єдне своє пріятельице, коя є болестна.

„Нећу васъ више задржавати... одговори Ассиръ, вы ћете безъ сумњ њи, да ю тамо тражите... ако є висте оставили на младомъ Орфелину, кога сте усыновили іошъ одъ петъ година на празникъ Кабанне.*)

— Єсть, я самъ га као сироче изъ човечности усыніо, одговори Хофанъ неповольнымъ гласомъ.

„Реците болѣ: побуђењъ усхићаваюћимъ просбама ваше нове супруге.

— Да шта самъ знао друго чинити, Ассире, настави Хофанъ, као упуштаюћи се у неке несносне мысли. Празници Кабанне бываю, као што знате у есень, у найлепше доба године, кадъ найвише цвећа, воћа и плодова има. Они се светкую, да се прославе зимьи производи, кои су светымъ благословомъ успѣли. У колебама одъ зеленогъ грања и лишћа предъ вратима дома начињнымъ, прозъ цѣло светкованя време, у обштости заедно се съ єлама частимо; дакле бы ли мого у ово време одбити сирото дете одъ глади умираюће, еръ є Аммиелъ было дете?

„Али данасъ ніе више, рекне Ассиръ као равнодушно.

Хофанъ одговори: — опоминѣмъ се, онда є было првый данъ тя торжествены празника; часть є већъ была прешешена у колебу. Я самъ се было задржао у дому, да се, као што верозаконъ прописуе, оперемъ, па пошто самъ ово учиніо, пођемъ къ Єзельи, кадъ ми она са сузнымъ очима приступи, говорећи: „Господару ... єдно дете... єдно сироче стои предъ вашн вратій; оно є безъ сваке заштите и покровителства!... о! да бы прва година нашегъ брачногъ саюза была посвећена добрымъ дѣломъ, и да бы првый празникъ, кои я славимъ подъ кровомъ супруга могъ, за вашу жену и вашу служительшину было споменикъ великодушне доброте!... Пріятелю, неодрецште ми прву молбу, съ кіомъ вамъ се обраћамъ!... Єзеля є была тако лепа, тако дражестна, кадъ ми є ово говорила, да самъ іой обећао прямити њно сироче; я пођемъ съ њомъ у колебу. Предъ прагомъ є стаило мало дете, коє ми се видило, да ніе имало више одъ двапайстъ година... Я га узмемъ за руку, одведемъ га у колебу, посадимъ га за трапезу и назовемъ га „сыномъ моимъ," а надамъ се, да се нећу због овогъ каяти.

„И я се надамъ, да ће онъ вама место сына быти, одговори ладно Ассиръ.

— Вы то говорите са некимъ особитымъ гласомъ, рекне Хофанъ, на кога се лицу ако руменило, мѣсто обичне бледоће, укаже.

„Но... то є мой обичный гласъ.

— Знамъ я, да сте вы мой непріятель, настави мужъ Єзельинъ.

„Я, вашъ непріятель! повикне Ассиръ као некимъ благимъ гласомъ, кои є сасвимъ противанъ было његовой обичной тврдоћи и лукавству; Хофане, я бы могао быти вашъ сарепитель... али непріятель никда! Чувши да се хвали лѣпота Єзельина, кћери удовице Ширасе, одъ долине Деброна, одкуда є она была, мыслимъ єдиница њена, просіо самъ ю за супругу, но было самъ одбіенъ, а вы сте примљени. У првомъ тренућу было самъ истина гнѣванъ на васъ, но после реко самъ себи и то ме є утѣшило: за мой покой, за мою срећу срећанъ самъ, што се овай бракъ ніе извршіо... Єзеля има петнайстъ година... (она є имала петнайстъ година у оно време); а я самъ было одъ лены петдесетъ...

— Я садъ имамъ толико, продужа Хофанъ.

„Єзеля є лѣпа, бриге и године порушиле су моє лице.

— Исто тако и мени, настави Хофанъ.

„Она є умнана, паметна... но млада, неразсудна.

— Ассире!

„Као што смо обично у томъ добу, брзо придода жертвоприноситель, безъ да є при-

*) Овай су празникъ Евреи за споменъ избављења њиовогъ изъ Египта светковали. —

нѣтити дао, да є најмањ узнемиренъ, а я, я самъ љубоморанъ... па и завидљивъ —...

— Хофанъ тужно уздане.

„Я самъ имао кодъ себе млада брата...

— А я странца, замумла Хофанъ.

„Данасъ дете, дете одъ тринајстъ година, продужи Ассиръ, кое ће до петъ година осамнајстъ имати... а Єзеля двадесетъ, разлика онда неће быти тако велика; дете ће постати врло лепымъ младићемъ, кога ће плава брада моју седу посрамити и кога ће умилна рѣчь моју можда суровомъ учинити...

— Ассире!... нестрпљиво му прекине Хофанъ рѣчь.

„На кратко, настави даљ жертвопринозитель, безъ да се чиніо да чує и види ужасъ, кои се начертакао на лицу супруга, моя бы млада жена сравњивала... и то сравненіе небы служило на моє добро.

— Ассире! повтори Хофанъ дрхућимъ гласомъ.

„А я самъ завидљивъ... я!

— За име божіе!

„А зависть ће отровати моє дане и ноћи, настави Ассиръ безъ икаквогъ узбућења.

— Ай! садъ већъ дознаемъ, замумла Хофанъ.

„Држаћу да самъ превареномъ.., я може быти да ћу заиста быти...

— Бѣдный! умукни, продере се Єзельинъ мужъ, претећи му песницомъ.

„Та я негорим то о вами, одговори Ассиръ, чинећи се, да се чуди.

— Шта, повике Хофанъ, да се одавъ исподъ свода храма разлегао; шта! варваре, заръ невидишъ да є свака рѣчь твоя оштрацъ мача, коимъ ми утробу раздирешъ... Ако, као ты писамъ имао брата, я имамъ странца.

„Али може быти, да онъ ніе залюбљенъ у Єзелю, одговори свештеникъ.

— Ахъ! ко ме о томъ може увѣрити?

„Дакле, вы сте заиста срећни, надъ ните любоморни.

— А ко є теби реко, да я писамъ любоморанъ? одговори несрећный мужъ, шкрипећи зубима и држећи се рукомъ за ятаганъ.

„Но вашъ мудрый поступакъ, кому се свакій диви, да я іошъ више, него ико другій, рекне Ассиръ, кога се тласъ іошъ ніе променуо, одкако се разговарати почео; слобода, кою вы дозволявате вашой супруги уживати; повѣреніе, съ коимъ вы оставлате тогъ младогъ Орфелина съ њоме.

— Повѣреніе, кое ни єдна ни друга страна зловеупотребляла.

„А ко вамъ то одриче? одговори Ассиръ; я заиста о томъ несумњамъ, но...

— Говори, окончай, што си почео, рекне му Хофанъ, увативши га за горню хальину.

„Извините ме што васъ оставлямъ, одговори свештеникъ, гледаюћи, како бы се одъ Хофана ослободіо.

— Вы ме нећете оставити, повике Хофанъ, држећи га непрестано за горню хальину, вы ћете окончати вашъ говоръ, вы ћете изјавити мени ту рѣчь страну.

„Я ништа незнамъ, рекне Ассиръ, претвараюћи се у вайљеву незлобность, я вамъ се заклињемъ, и я самъ, као и вы, простъ, повѣрителанъ и заиста я нисамъ одъ оны, кои држе, да васъ ваша жена вара.

— Мене вара! повтори погруженъ Хофанъ, као да се какавъ теретъ на њега свалио! Мене вара!... О Боже Израилскій, разумъ ми се помрачава!... То ће дакле быти истина! Па то ће и другима, као и мени познато быти!

„Немойте се збогъ оваковы злобны разговора печалити; има таковы людій, кои ништа друго нерade, него само разпытую, како ко са своіомъ породицомъ живи; у таковомъ безпосличењу тумараю свакоако, разносећи, да су видили... чули...

— Но ко є видіо? ко є чуо?... повике Хофанъ, кога зноћ као зрна спонадне. Я самъ сиго съ ума... Ассире... говорите, или ме єдным ударомъ убите... то ће быти одъ васъ право великодушіе.

„Заиста Хофане, одговори задовољно Ассиръ, кои се ніе мого оканути, докъ ніе узбуніо мужа Єзельиногъ, заиста, ніе ни наметно ни мудро слушати и вѣровати загопеткама, кое се говоре. Аміелъ безъ сумнѣ люби вашу супругу, само као жену свога покровителя, као што се люби мати!... а оно є само клеветанъ,

а се смемъ обкладити, што се говори, да се они ноћу шетаю по терасама.*)

— Та и синоћ је была, рекне Хофанъ.

„Ал' Амієлъ ту ніе было безъ сумњ.

— Ёсть было самномъ заедно.

„Е синоћ, али други ноћи!... рекне Ассиръ, као да је рѣчи Хофану у образъ бацао.

— Други ноћи! повтори Хофанъ гнѣвно. Човече, зміо или ђаволе, заръ ћешъ да убіешъ моју жену, ово сироче, Амієла, а и тебе съ њима... Ассире, одреци што си изустіо, изчупай изъ мои грудій отровно подозреніе, кое си у њима зажаріо. Смилуй се на мене!

„Ваше смућенѣ срдца ми се коснява, одговори Ассиръ, притискиваюћи му руку са притворнымъ пріятельствомъ. Айдемо къ мени на вечеру... Я имамъ начинъ, коимъ ћемо дознати, да ли васъ ваша жена искрено люби.

— Како? Какавъ је то начинъ?

„Извршеніемъ наши богоугодны употребленія, коя су се скоро већъ заборавила, но коя ћу обновити.

— Каково је то извршеніе?

„Изјасниђу вамъ... Айдете само... рекне Ассиръ, узевши Хофана подъ руку и изведе га изъ храма.

(Продуженіе слѣдуе.)

СЛАВЕНСКА ПРОЧИТАВАЊА

(Конецъ.)

Ако ово ново племе своје опредѣленіе іошт савршено познало и ніе, то га баремъ жели и тежи познати; до овогъ познанія доћи се може само наукомъ, дѣятелносћу, увѣреніемъ, стрпљивосћу; мирно, но и предосторожно ступа онъ напредъ, погледа безъ страћа, али не посве съ прекомѣрнымъ у себе узданѣмъ у будућности, непокорава се вольи и ћуди дружтва, ал' му се и непротиви; оно дружтво оживљава, и то не странутице, но и безъ насилія; незададе му никакве ране, него іошт лѣчи ове, кое дружтво само себи зада. Ово дружтво штеди сваку народность, а съ тымъ и свою собственну цѣну нехотице повышава, како кодъ свои, тако и кодъ страны; оно люби и почитуе у свакомъ човеку човека, и томъ любави равнымъ начиномъ присвоява себи ошетъ любавъ; оно како свое, тако и противнике пита благороднымъ мыслима, чувствомъ напредна, умѣреносћу и безпристрастіемъ. Ово ніе у гомиле и шкринѣ скупљено, нити раздѣлено на секте и партае, пошто се споляшности нехвата; оно се неограничава на споляшна условія; мрзи на неслогу, нетражи непріятелъ, но пріятелъ, не участнике, но явность. Тако је ново то племе Славена створено, пріятно своимъ умышленемъ, яко упованіемъ на промысао, невино и чисто у любави према свему оному, што је велико, добро, право и лепо. Нема никаквогъ Славенскогъ народа, при комъ ово племе свою младость проживило ніе. Нема никаквогъ дружтва, у комъ оно ніе дѣйствовало — не неуредно, и лицемѣрно, не съ коварствомъ каквогъ доносителя и ласкателя, него постепено, отворено, своя разсуђенія и мысли силомъ ненамећући. Ово племе раћа найболѣ поданике, найболѣ слуге отечества, найболѣ извршителѣ закона. Тако је ново племе Славена створено, іошт младо, ал' већъ яко, яко толераціомъ и стрпљивосћу. На њему почива надежда Славенства, у њему лежи зрно среће и благостаня две трећине Ёвропе!

Іованъ Марковићъ.

*) Равница предъ кућомъ.

ИСКРИЦЕ.

VI.

Уморена одъ тежкога пута, одъ студенога времена, одъ сладке и небесне болести своје, иде дѣвица млада одъ врата до врата, а нигди ненаће пристанка. Небліе градъ достоянъ, да се у њему роди краљ звѣзда. Да бы были знали они богати и охоли, коя ће дика ноћасъ на свѣтъ доћи, были бы отворили свака своја врата сиромашици овой, коя се нетужи, непыта, нити проклиње тврда срца оны, кои имаю толика мѣста за живину, а човеческу дшу пуштаю у нужди и бѣди. Мучаше мати Исусова у тугама нѣзинимъ, како ће у њой мучати мудрость свемогаћа. Што више може и више знаде, другима више жели, него себи. Моли сиромашица сама у себи, и нада се, да ће Богъ, кои је толико чудеса у нѣзиномъ пониженю учиніо, наћи мѣста и времена достойна за намѣре свое. Іосифъ кои маћ трпи, више се мучи, она је као уздигнута у духу любави трудне, и знаменіта предвиђена. Тко бы тебе реко, Ироде, да ће се поштенѣ кошаре ове више гласити, него двори твои, да ће име овогъ дѣтића благословлено быти на вѣке, а твое проклето. Вавлѣнъ што је слабо и малешно разбія силу тѣлесну и величество.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Кньигопечатньи у Београду

ПОДУНАВКА.

№ 35. У Суботу 26. Августа. 1844.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА У БЕОГРАДУ

НА ДОЛАЗАКЪ

Съ првымъ пролѣтошньимъ пароплованомъ

ВУЧИЋ-АВРАМОВЪ.

1844.

Србског' свеца наста данъ,
Лѣкъ є правде свезнатанъ,
Радуйносе свиколицы,
Одговарай срце слицы!
Хай, хой, те у пой,
Иза зноя ето роя,
Докъ є гнята, ето злата,
Ето плуга у средъ луга,
И дряче, и погаче,
И крагуя, и славуя —.

Србїя є къ слави вєкъ' позванъ,
Србїи гласъ є одазванъ,
Нек' се мота куд' ко холи,
Съ нам' да живе Срб-Сѣволи;
Србма урра свим'!
Нейна брата мимо брата,
Камо л' глава брезъ свог' права?
Срба жеља мора быти,
Вѣнацъ ће се вѣрным' свити,
Цвѣтъ є врлость, свѣтъ истинность.

Срб-Вучића важный гласъ
Чуће с' топрвь поданасъ,
Свій народа у памети
Аврамъ ће га развѣсти,
То с' ана и кровъ сна,
Србска дружба есте сродство
Брезем'ртника свенѣчника
Оба л' ова ев' нам' съ нова
У свем' роду и народу,
Та у Србству, и ришћанству —.

Кликѣи Србе докъ си живъ,
Врлый трудъ є наплоднїв;
Богу слава свемоћноме,
Фала Цару милосноме,
Роду є Србскій правъ:
Драгъ є тайна, мила ї' майка,
Нейна скока брезъ юнака,
Што ћ' живѣти, аї' дивѣти,
То є славно, то ї' остайно,
Срба ї' дійка славе слика —.

У Београду 13 Февр. 1844.

У Суботу Тодорову
Пѣвушную пѣсму ову,
Аї' вєкъ' нигда тиранину,
Но роѣаку свом' Србину —.

Сачинїо С. М. С.

ОКУШАЙ ГОРКЕ ВОДЕ.

(Продуженїе.)

ТЕРАССЕ.

Было є вечъ неко доба ноћи, кадъ є Хофанъ, прешавши брзымъ коракомъ єданъ одъ найглавнїи сокака Єрусалима, дошо и на свои вратій лупати почео.

Стара робиня оде да му отвори.

„Гди є Єзеля? запыта онъ тако измевѣнымъ гласомъ, да є робиня нѣговомъ лицу свеѣу подаћи морала, како бы се увѣриля, да ли є заиста то нѣнъ господаръ.

„Гди є Єзеля? повтори онъ.

— На терасси.

„Сама?

— Ніе, Господару, младый є Амієлъ съ њомъ.

У једномъ тренућу наће се већъ Хофанъ на терассама, једнымъ само погледомъ све је посмотріо.

Ноћь је была свѣтла и ведра, какове су најкрасніе ноћи истока; тисућу звѣзда свѣтлило је по плавомъ своду неба и ображавале су пратіоце мѣсецу, кои се текъ на оризонту указивати почео.

У једномъ краю терассе неколико је робиня на асурама сѣдило, а у противномъ одъ њи краю Єзеля је была безъ покривала и у полу одкривена на душецима посађена, пѣвајући тихимъ и умилнымъ гласомъ њеку духовну Давидову пѣсму. Амієлъ је сѣдіо поредъ њ. Єзеля се пѣвајући смѣшила и видило се, као да је неку радость налазила на узбуђено, кое се читало на лицу младога Евреа.

Кадъ су усмотрили Хофана предъ собомъ, ни једно одъ њи ніе се макло са свога мѣста: Єзеля је продужила свою пѣсму, а Амієлъ ю је слушао. При свемъ томъ, кадъ млада Еврейка усмотри на своме мужу као неко стресање, подигне къ њему очи и опазивши на њему неку жалноћу и озбиљность, подигне се горе съ њутањемъ.

— Господару, рекне му, шта је вама? шта вамъ се догодило?

Хофанъ проговори тихимъ и сваку рѣчь мерећимъ гласомъ: „Зашто си оставила домъ твое пріятельице Ринке пре, него што самъ я дошо, да те одведемъ?"

— Господару одговори Єзеля, коіой на то сузе изъ очію полете, вы ми нисте тако заповѣдили, моя је пріятельица задремала, доста је већъ касно было, а и Амієлъ је было тамо.

„Амієлъ! Амієлъ! повторя Хофанъ, као ублажавајући свою гордость; шта је радіо Амієлъ кодъ твое пріятельице?

На ове рѣчи, коима се она ніе надала, сирота млада и болезљива жена стала је као укочена; а Амієлъ почне говорити: „„Отче, видећи да се ноћь приближава, у надежди, да ћу васъ срѣсти, пошо самъ предъ васъ и предъ Єзелю; дошавши къ Ребки, кажу ми, да вы нисте дошла, и мыслећи на то, да сте вы овде кодъ куће, ускорили смо я и ваша жена, да васъ овде нађемо.

„Вы сте обое рђаво учинили, одговори намргођеный Хофанъ.

— О Боже! рекне Єзеля, коя ніе могла летеће сузе своје више зауставити; Господару, я васъ молимъ... опростите... но я нисамъ знала, да ћу тиме васъ разгнѣвити.

Хофанъ помысли, да му се, ако жели истину докучити, ваља претварати и прикривајући као подъ спокойнымъ видомъ подозрѣніе, кое му је срдце распиняло, сѣдне на душекъ поредъ свое жене, једномъ рукомъ счепа је за њену руку, да ю себи ближе привуче, а другу іой баци преко виткогъ и новосногъ стаса, по томъ ставивши свою руку на њено просто и искрено срдце, да бы му свакій ударъ истолковао, оврене се Амієлу.

„Сыне, рекне му, ты имашъ осамнайсть година.

„„Съ последнымъ мѣсецомъ навршило ми се осамнайсть година, одговори Амієлъ, тражећи смысао тимъ нѣговомъ пытаню.

„Знашъ ли ты, да ниси више дѣте, Амієлу! и да је срамота за тебе, да тако великій и крѣпакъ проводишъ време са женама?

„„А шта оћете да чинимъ отацъ? одговори пунъ жалости Амієлъ: я самъ сирота, коя у цѣломъ свѣту никогъ другогъ немамъ, осимъ васъ... и Єзелъ... дода, гледајући младу жену, коя се умилно на њега смѣшила.

Хофанъ іой на то тако яко руку стисне, да је сирота вриснула; и онъ безъ да је хтѣо то примѣтити, наставіо је Амієлу: „Ты си човекъ и то човекъ, кои ниси радъ излагати се презрѣнію.

„„Да је ратно време, я бы служіо... но краль Израилскій живи у миру.

„Како у миру, тако и у рату, држава потребује војника; одговори Хофанъ озбиљнымъ гласомъ.

„„Я васъ разумемъ господару, рекне сироче гордо.

— Заръ вы оћете, да Амієла војникомъ учините, повикне Єзеля.

„Ты ћешъ дати твое мнѣніе, кадъ се будешъ пытала, одговори Хофанъ.

Дубоко ћутаћ, кое е на то слѣдовало, разпростре се чакъ и на покадалека сѣдеће робиће. Хофанъ ту тишину прекине овымъ рѣчма:

„Езешіелъ, Капетанъ воиства, мой е роћакъ и пріятель; онъ ће те у брой свои войника примити, а и ћу те њему препоручити... Амієле, сутра ћешъ одлазити.

— Сутра! повикне неповольно Єзеля, сутра!..

„На лепо! шта е после? упыта е мирно мужъ њенъ.

— Боле ме, Господару, рекне Єзеля спуштенымъ гласомъ, показујући као болазљивымъ движењемъ руке на ятаганъ о појасу мужа њеногъ задевеный, коимъ е онъ ню притискивао; вы ме притискујете, повтори она, хотећи се измаћи.

„Стой! проговори Хофанъ тако яснымъ гласомъ, да се одзывъ по терасама разлегао; стой!

Сирота жена, ніе се смѣла више мицати.

Знакъ негодованія мого се примѣтити и на великимъ плавимъ очима младогъ Амієла; хтьо е одговорити... но уздржао се.

„„У колико сатій имамъ доћи по вашемъ налогу, Господару? запыта, кадъ е већъ покріо было свое дубоко узмућеће.

„У два сата по излазку суица, одговори ладно Хофанъ.

Амієлъ се поклони и оде.

Садъ се Хофанъ подигне, изда разне заповѣсти своимъ робовима тако страшнымъ гласомъ, да су сви дрктали. Читавъ сатъ по томъ владала е тишина у обыталишту богатогъ Јевреа и ни єдно одъ наведена три лица, коя су у томъ живила, ніе могло ту ноћь очію свести, санъ е одъ њи далено бћгао.

(Продужеће слѣдуе.)

НЕШТО О СРБСКОМЪ ГРБУ.

У З. брою овогодишћ Подунавке одъ 15. Јануара стало е пытаћ: „Шта значи на Србскомъ грбу: крстъ, и шта ће рећи она четири писмена или оцила?“ Я самъ ономадъ у Славци, на данъ Св. Стефана Краля, т. е. 2 о. м., кадъ е тамо црква славила, случайно смотріо на єдномъ бараку, кои се у цркви налазе, Србскій грбъ, т. е. крстъ, али не четири писмена, или као што неки оће, оцила, већ четири млада мѣсеца око крста. Истина тай барякъ ніе тако старъ, да бы се изъ њега сама по себи штогодъ извѣстно сазнати или доказати могло, еръ е на њему година 1804. уписана; али е опеть неку мысао у мени пробудіо, коя ми даде поводъ даљемъ испытиваню и найпосле усади вѣроятность: да ће оно на Србскомъ грбу и быти крстъ са четири млада мѣсеца, а не четири писмена или оцила. То изъ овы разлога: прво и прво, што оно, кадъ бы већъ четири писмена или оцила и была, ништа незначе у себи, а криво бы было потворити наше старе, да су они текъ штогодъ узели у свой грбъ, само да се, каконо гдекои кажу, мѣсто изуши, почемъ е цѣломъ ученомъ свѣту ясно познато, да е сваки народъ некій живый знакъ, као прижежену успомену свое прошлости, свои обичаи, и свога народнеги значая (характера) задржао у своме грбу. А оцило да су Срби у свой грбъ узели, противно е обштемъ духу хералдике, ялити науке о старимъ грбовима онога времена, кадъ су обично сви скоро народи узимали знакове живы или баръ покретны стварій у свое грбове, н. п. одъ какве животиње или биля, планета и т. д. На што да Срби узимаю оцила за свой грбъ? То бы могли пріе Бошняци учинити, кои више гвожћа имаю; а пытаћ е іошть, есу ли у оно доба башъ овако и готовили оцила? — Дакле оно на Србскомъ грбу тежко ће быти оцило или писмена. Пре бы и допустіо, да ће оно быти четири млада мѣсеца; еръ, прво: на ономъ црквеномъ бараку у Славци нису безъ узрока стављена око крста она четири млада мѣсеца — у цркви и у оно доба, гдѣ су Срби съ Турцима у найвећой мржньи живили. — Друго: пре іошть, него што су Турци у Европу дошли, употребляваю е нашъ южно-славенскій народъ у многимъ своимъ янимъ и посебнимъ грбовима младый мѣсецъ, и додаваю му кадъ и кадъ и даницу. Тако е младый мѣсецъ съ даницомъ неко време было грбъ свію Славена на югу. — Треће: нашъ южно-славенскій народъ єдиный е, кои младу неделю и младый петакъ слава іошть одъ погански, т. е. прехристіански времена. Тако се у Православной (или болѣ Православлавской) цркви и данаесъ свети водица и кропе собе сваке младине. Четврто: младый мѣсецъ, даница, и млада недеља спомиње и слави се често у народнимъ нашимъ пѣсмама. Може се дакле заключити, да су и стари наши праотци, кадъ су христіянскій грбъ примили, узъ њега и младый мѣсецъ задржали, изъ велике привржености према старымъ сво-

имъ обичаима, као што су се и у истой цркви многи народни обичаи одъ прехрістіянски времена задржали, као састанкъ и игре кодъ црквій и т. д. То є моє мнѣніе, коме барнкъ у Сланци поводъ даде. Ако ко другій друго изясньнъ знаде грба Србскога, нека га путемъ овога листа изявити изволи. Мыслимъ, да ће съ тимъ многима услугу учинити, кои се у послу народне наше књижевности баве. Я додуше признати моранъ, да колико самъ се о томе извѣстити желіо, нико ми іоште точна извѣстія дао ніе; данасъ сутра требаће свакоякo да се баръ учени о томе извѣсте, єръ ће после све теміи и мучніи посао бытя, а срамота є у своме быти туђинъ.

П. Ч.

ИСКРИЦЕ.

VII.

Онъ, коме служи зима и пролеће, онъ, кои има подъ собомъ неизбройне хиляде анђела и сунаца, дошао є къ своима, а они га нису примили. За кралъ невѣрне, куће велике и благо; за мудре варалице овогъ свѣта, хвала и слава; за мудрость вѣчну, за небесну лѣпоту, ништа него ведро небо и хладъ ноћный. Лежи међу животиніма, међу разбойницима умире. А ты човеческа душа малешна, ты се незнашъ претрнити; или се лютишъ, или се изгубишъ. Трпи съ высокимъ пониженьмъ, съ якомъ сладкоћомъ, трпи да боля доћешъ и найближе Исусовымъ примѣрима; трпи да другій буде больй и срећніа; да туге твое буду као Исусово спасенъ душа. Крста любовно грлѣнѣ, поштеніе и могућніе є него мачя, него жезла.

НА ДОЧЕКЪ ВУЧИЋ-АВРАМОВЪ 1844 ГОДИНЕ.

Пламћи, букћи, урра кликћи,
Соб-Народе, Срб-Устанка браће:
Ево нама Вучића!
Ев' Аврама Србчића!!
Богъ нам' ій є сачувo,
Цари нам' ій враћаю:
Богъ и правда іошъ свістомъ влада.

Све л' Србкиньѣ, милокрвне,
Развез'те намъ љубке ваше глясе:
Оба носта племића
Србкиньѣ су дѣтића!
Нигда Вучићъ неумро!!
Вѣчно Аврамъ живіо!!!
Свеъ Народа то є обшта жеља.

О Србчадца, о момчадца,
Слож'те шарре, слож'те и пиштолѣ,
Нека пуца све громко,
Да се чуе далеко:
Србъ є крыла стекао,
Србъ є славу свикао:
Благо свима одсада Србима.

Хай Срб-Книже, Александре,
Та ты с' радуй колик' и све Србство,
Оба мужа юначна
Штита су ти челична,
Вучићъ ти є народность,
Аврамъ ти є надворность
Славе дііка, та су оба лііка.

Камо сада, кам' одсада
Сви душмани Вучић-Аврамови?
Носъ у тле су поболи.
Па премрли охоли,
Тек' іош' траву гризакаю,
И прах' землѣ лискаю,
Од' њи л' едва њинъ є и надъ маньій. —

У Београду 17 Августа.

т. є. кад' су она оба прежелѣна
Срба у Радуевацъ приспѣла —.

Сачиніо С. М. С.

ШТАТИСТИЧЕСКО.

Сѣверо-Южна є Америка за незавысиму проглашена 1776. године. У оно є доба числила 13. држава, и 4 миліона жителя. Сада пакъ брои 26. држава и скоро 15 миліона душа. — Њена є величина 10. путій већа одъ Француске кралѣвине; двапутъ є пакъ тако велика као цела Европа.

Зора.

ПОПРАВКА.

У пѣсни, у последнѣмъ числу Подунавке стављеной: „Нека бѣсне сваке страсти," поправити се има сас „Нека бѣшо сваке страсти."

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 36. У Суботу 2. Септембра. 1844.

ВЕЛИКОШКОЛСКА БИБЛИОТЕКА * БЕОГРАД *

ПѢСНА СРБИИ

ПРИЛИКОМЪ ПОВРАТКА У ОТЕЧЕСТВО

Господе

ВУЧИЋА И АВРАМА

Надъ Савомъ лунбарде к'о громови пуцаю,
Њим' пушке, њим' бубњи одзивъ боjрскiй даю;
Одасвудъ небройна навала людства крви,
Ватрена, весела, каконо на данъ првый
Одъ свое слободе... Ой честита сва буди
Србеска отчизно! шта ћ теб'? на радость тко те буди?

Шта ромонъ одъ трубля, одъ сопћела, одъ лира
По твоне Славянскомъ воздуху се простира?
И вiю с' стѣзи, и низ прса твои дћка,
Слаћана вако медъ, нова се пѣсма лћка?..
К'о њежно срце, пуно любве и младости,
Реко б' да ти земля сва трепти одъ радости....

Да блажена будешъ, Србiо, љубовна мати!
Сриъ лаворе одъ славе обилно знашъ спиати
Надъ главама сiйнимъ юначкогъ рода твога.
Ето и я, премъ да сынъ дома иностранскога,
Понизаный вѣнчићъ мой на њиовъ путъ поставлямъ,
И съ тобомъ iй, майко, у духу момъ поздравлямъ.

Охъ, да црный вихаръ, што бѣше ти небеса
Смутiо садъ се утиша, и тобомъ векъ непотреса!
Да Славянско сунце пречистомъ са сайности
Твою просвѣтли землю, и сриѣ своiомъ топлости!
Ой майко, у скутъ твой скупи све твоа люди,
Братинску слогу и миръ ули iйнъ, майко, у груди!

А да проклетъ буде тко првый начъ подере
И заданца худый, за да твой плаштъ раздере!

У Београду 28 Августа 1844.

Матiя Банъ,
Славянинъ изъ Дубровника.

ОКУШАЙ ГОРКЕ ВОДЕ.

(Продужење.)

БРЕГОВИ СЕДРОНА

Сутра данъ пре сунца, Ассиръ и Хофанъ одаля су лагано по бреговима Седрона.

„Ели окушење горке воде безпорочно? упыта Хофанъ.

— Безпорочно е, одговори му другъ многоважнымъ гласомъ.

„Мой ми разумъ недозволава то вѣровати.

— Могућность е Божія неограничена!

„А ако Бавеля небуде порочна? рекне Хофанъ, као себи самомъ говорећи.

— Онда ће iошъ лепша постати.

„ А ако буде порочна?

— Њио ће се тѣло надути, па ће умрети.

„Ассире!... рекне мужъ Бавельинъ гледаюћи подозрително по пустомъ простору, по води Седрону, коя е жуборно поредъ ногу нѣговы текла. Ассире, Бавеля треба да умре!... Разумете ли ме?

— Правичность ће се неба испунити.

„Ассире! продужи Хофанъ, вы сте учитель вѣре, но и я самъ; но вы сте свештеникъ, а я писамъ... ваше слово, за простоту важеће, лишава се свога дѣйствія кодъ мене... Говоримо дакле искрено... и безъ баснa... говоримо... но не као првосвештеникъ са незналымъ Левитомъ, но као човекъ съ човекомъ... Да седнемо... но добро разсмотрите, да насъ ко неслуша...

— Па ко ће вамъ другiй пре зоре устати, него онай, кога зависть мори, или кои е сребролюбъ? одговори Ассиръ, сѣдаюћи на едну непогодомъ оборену лађу.

И Хофанъ сѣдне покрай њега: „Я самъ превареnъ, Ассире, рекне му низкимъ гласомъ, я самъ превареnъ, моя жена и Орфелинъ любе се... вы стрепите!... они се любе, а то извѣстно знамъ."

Побѣђенъ смуђенѣмъ, кое му є та мысо проузроковала, онъ мало поћути, па опетъ настави: „Синоћь самъ се о томъ увѣрio. Невѣрну Єзелю и неблагодарногъ Орфелина само због тога писамъ єднымъ замаомъ мача умртвio, што тежимъ за осветомъ, кои бы служила женама за примѣръ и утврдила у напредакъ покой мужевима,... а оћу да Єзеля умре... не ноћу убiена, или моимъ рукама удављена, него при свѣтломъ дану, усредъ светогъ храма, предъ Израилтянима... да умре одъ горке воде. Разумете ли ме Ассире?

— Тає вода само порочнымъ женама страшна и ужасна, Хофане!

„Да самъ я свештеникъ... она бы была, каква бы я хтьо да буде, Ассире.

— Пра', кои я мешамъ у ту воду, узима се са патоса храма.

„Тай пра' мешa се са згорелымъ разстѣњима.

— Я приуготовимъ две чаше, єдну за супругу, а другу за супруга Хофане!

„Єдна одъ ти' двiю чаша' нека се забелѣжи, Ассире!

Зракъ дивљ радости светлio се у очима свештеника... ядска мысо чинило се као да му є намргођено строго чело заџрвенила.

— Свака услуга захтѣва награду, рекне онъ ладно.

Хофанъ узме изъ појаса кесу пуну златица и преда ю Ассиру.

Но пре него што приступимъ дѣлу, одговори овай, оћу самъ да се увѣримъ... заслужуе ли Єзеля судбу, кою iой вы преправляте... Я желимъ съ њоме... између четири ока за єданъ сатъ говорити... „вы санате!

Свештеникъ се дигне.

„Ассиро, рекне му Хофанъ дижући се къ њему, ништа што друго."

— Ако желите чинити опытъ горке воде, такове... какову... вы... захтѣвате... чуйте... обратите се комъ другомъ... па се на то удаљи.

„Ассире! вы знате мою тайну.

— Мени є жао господару, што я немамъ одъ мое стране такове, да вамъ ю на узаймно повѣрењ саобштимъ.

„Ассире! рекне Хофанъ гласомъ као изнуђенымъ, кадъ захтѣвате разговорити се са моiомъ женомъ?

— Кадъ се молитва по обiду сврши. „Нехъ буде!"

Па безъ да су се поздравили и єданъ другогъ погледали, разстане се єданъ одъ другогъ.

(Продуженiе слѣдуе.)

РУСКА ЛИТЕРАТУРА ГОДИНЕ 1843*)

(По немачкомъ изъ Г. Проф. I. С. Саобштенiя.)

Руска литература состои се по већой части у повременимъ списанiяма:

Съ Богословiомъ занимаю се два повремена листа: Недельный листъ за христiане; потоме писма светы отаца, кои на рускiй єзыкъ преведена периодично у свезкама изилазе.

Философiя примѣчава се текъ у првой половини ове године, премда су повремена списанiа овде онде понешто о њой излагала.

Наша политика задоволява се съ новинама а юриспруденцiя (законознанство) съ збиркама закона. У Москви и Петрограду изилазеће новине, сѣверна пчела, русскiй изслужениkъ, Одеске новине, доносе намъ политическе новости, Сенатске- и Губернiюмске новине, кое у главной варощи Губернiе изилазе, извѣштаваю насъ о новимъ променама у правителству. Московљанинъ (єданъ повременый у Москви изилазећiй листъ) чини у отношенiю наше недѣятелности єдино изятiе. Законодавству дае се найодличнiе мѣсто у Журналу Министерiюма за изображенiе народно и у отечественимъ опоминанiяма.

Съ Историомъ, Етнографiомъ, Штатистикомъ и земљописанiемъ занимаю се осимъ свiю наши листова, особито журналъ Министерiюма одъ Надеждина издаванъ, потоме Московљанинъ одъ Погодина. Овде заслужуе да се примѣти: збирка стары свидѣтелства и документа варощи Вилне, Ковна, Трока и т. д. Архивазово описанiе Русије III часть, историческо описанiе оружiя и ношнiа русске войске, уредно издаваюће се на заповѣсть њиовогъ

*) Изъ друге часта Чешког Музеума преведено съ русскога одъ Ф. Фумала.

Величества Русскогъ Цара, II часть, Чатковсъ Манайшскій лѣтописъ, Исторія Русске Монархіе одъ Карамзина у III части и т. д.

Теорія и исторія литературе и критике обично се у лѣтописима ради, одъ књига може се у овомъ смотренію єдна єдина: Давидова прочитавана о литературы 4 часть узети; али и одъ повремены списанія, као: Московићанинъ; Библіотека за читанѣ, отечествена опоминанія, а особито Журналъ Министеріюма за изображеніе народно.

Лепа Литература єсте необходно украшеніе свакогъ повременогъ листа. Овде су особито: Библіотека за читанѣ и отечествена опоминанія. Одъ белетристически дѣла показую се: Полевои Драматическа дѣла, Гудосникове приповеде 2 части; Куколникова казивања и приповеде 2 части; казиванѣ за казиванѣ 3 части, Луганскова одпочиненіе войне, ноћный путникъ 2 части, казиванѣ одъ Гроба Сологуба, Козацы одъ Кузмића, Масалскова дѣла 1 свезка, Булгаринова сва дѣла 1 свезка, Курбинскій Князь одъ Феодоровъ 4 части. У Петрограду изилази: „Даница“ Алманакъ съ украшенимъ образима, у Кракову: „Новъ мѣсецъ.“ У печатньи су преводи одъ Данте, Кадерона, Шакспира, Гетеа; потоме изилази періодично: Списакъ русскогъ позоришта, съ єдномъ спомеником иностравы позоришта.“ Налазе се іоште єдне Литерарне новине за лепу Литературу и библіографію.

Іошъ од пређе изилазе 6 музикална лѣтописа. Одъ књига напоминѣмъ іоште: „Образи русскогъ живописаня.“ Толико є само одъ художества кодъ насъ.

О тактики се у слѣдующимъ повременимъ списаніяма, као: „Войничне новине за пытомце воены заведенія,“ „Спомениць морскогъ Министеріюма“ и „журналъ о саюженю путова,“ ради. А періодично изилази: „Предуготовнический войничкій рѣчникъ.“

За наравну исторію постое: Планинскій листъ, и листови за построеніе шума.

Радиность побуђана се у Журналу Министеріюма за внутрена дѣла, у Журналу Министеріюма за правителствена добра, у рукотворнымъ извѣстіяма; у трговачкимъ новинама, у журналу за рукотворство и трговину и т. д. И збырка мапа за музеумъ економическогъ друштва изишла є.

У смотренію економіе имамо мы: Журналъ за домостроительство и воћняке, Журналъ за коњоводство, журналъ русскогъ союза за пріятелѣ башта, земальске новине, Посредникъ економъ. У Библіотеки за читанѣ и отечественимъ опоминаніма, налазе се такођеръ економически членови.

На моду се у нашимъ листовима мало обазире. Осимъ што се у листовима за свѣтъ у Журналу Паризке моде, и у Журналу за плетенѣ о њой прилѣжно ради.

Лѣкарія има четири повремена листа: Пріятель здравля, листъ за познанѣ болести и опредѣленіе лека противъ исте; Журналъ за животинску лѣкарію. Одъ књига особито: „Лебедсвово художество рецепте писати, Ораблива наука о женскомъ тѣлу; Задепинсъ о постнимъ єлама заслужуе да се напомене. Поредъ тога изашле су три свезке лекарскогъ рѣчника.

Поучителне књиге изилазе уредно; одъ овы напомынѣмъ: Павловска русско земаљеписаніе у 2 части, поучителна књига за русску войничку Академію, Руска граматика одъ Половскогъ.

И лѣтописи за дѣцу изилазе као н. пр. Звѣздице, и Библіотека за воспитаніе.

Число народны књига расте непрестано. Мы имамо листъ за селяке, издаванъ подъ надзираніемъ найбольи сочинителя руски; Палевой издае Повѣсти Великогъ Петра а Ламбинъ вѣгове „Живописне прегледе.“

Одъ листова за домоводство именуемъ іошъ Московићанина, Библіотеку за зиданѣ, отечествена опоминанія, уживатель времена, сынъ отечества, и осветлѣня торонь и т. д. Сваки одъ овы изилази мѣсечно 15 — 35 табака лист.

Одъ повремены списанія, коя правителство издае, єсу особито: Журналъ Министеріюма Изображенія народнѣгъ, Журналъ Министеріюма внутрены дѣла, Журналъ министеріюма правителствены добара; послѣдный изилази годишнѣ у 6 свезкій. — Желите ли сасвимъ содржанія познати періодичны списанія сазнати, то насъ упућуемъ на журналъ министеріюма за изобра-

женіе народногъ, гдн су сви повременн листови избројани и сви отмѣни членови напоменути. Притомъ іошть примѣчавамъ, да се у нашимъ повременимъ списанїма цѣла дѣла, читани романи и драмме и т. д. (као и у Парижскимъ новинама) напечатане налазе.

Сретозаръ Іовановићъ.

ПРИЛОГЪ ЗА ИСТОРІЮ СРБСКУ.

У Царнграду 3. Августа 1806 лѣта.

Заключенъ миръ између Царскога Дивана и Србскога Депутата Петра Ичкоглїе Базрѓанбаше и прочїе Србскіе Кнезова,

Да имаду давати на годину одсѣкомъ:

	грош.
1. На 20,000 глава порезъ по 18 грош.	360,000.
2. „ 55,000 „ врачъ „ 3 „ одъ сва три колена у Пашалуку Бѣлградскоме	165,000.
3. Ђечитъ, т. е. све скеле на Дунаву, Сави и проч.	80,000.
4. Чибукъ, т. е. попаша за овце . .	40,000.
5. За Мукаде, Хати (Маљѣане) и Базрѓанбашлукъ	55,000.
6. „ Маду, т. е. крвнину	3,000.
7. „ рыболовъ у свемъ Пашалуку .	3,000.
8. „ Ђумрукъ Нишевачкїй и Белградскїй	100,000.
На годину свега сумма	805,000.

9. Спахіима да се плаћа одъ оженѣне главе 4 гроша за годину, и да немаю ништа друго тражити, ни одъ ушура, ни одъ воденица, ни одъ жира, єдномъ рѣчїю ни одъ шта, но само 4 гроша да се скупе и Алайбегу предаду, а Алайбегъ да раздѣли Спахіима, а Спахіе по селима да неизилазе.

ИСКРИЦЕ.

VIII.

Коме се є пряказала у оной ноћи преблаженой свѣтлость и рѣчь анѣелска? Ніе дворницима, пуныма охолости дивіе, нити веселыма у студеной немилости, кои гледаю брачу као стада, него чобанима простыма. Свѣтлость небесна далѣ сіе него свѣтиница сребрна, него злато око врата нечисты. Ніе сынъ Божій ушао у свѣтъ съ пѣсмама любовныма и плесаћма, већъ у тихой ноћи чуо се є гласъ Исусовъ и ромонъ анѣелскій. Ноћу лѣпше су крила небесна сяла, и слаће звонніе пѣсме кроз повѣтарце мирно. Тако и у повиности болѣ надсѣва свѣтлость сунца, достойность душе.

Али и чобани, ако су хтѣли чудеса нова видѣти, валяло є да вѣрую бесѣдама светыма, да се потруде, да отиду на сусрѣтъ новини, коя имъ є обећана. Не што су сиромаси зове ій спасъ около свое зибке, него вѣрь ій спромаштво болѣ приправля оной дики, да буду дворительи Краля вѣковитога. Звѣзде неба и жалости земль вадѣли су найпре спасенѣ вѣкова. Достае да желишъ, сиротиньо, величество право; више ће ти га дотећи него є воля твоя.

ПОСЛОВИЦЕ АРАПСКЕ.

Непріятельство између сродника горе є одъ шкорпіовскогъ убода.

Найпакостнія є онай човекъ, кои помаже свирѣпомъ у свирѣпствованю, или кои се оружа противъ невиности.

Благодѣянія и онда су користна, када ій чинимо куріцыма.

Болѣ є умрети, негъ скроти лебъ отети. —

Соо богатства милостинѣ су. —

НОВА КЊИГА.

Голубица съ цветомъ книжества Србскогъ, V. 1843 и 1844 *Григоріемъ Возаровићемъ, Књиговезцемъ и Књигопродавцемъ. У Бѣограду, у Књигопечатни Княжества Србскогъ. — На 12-тини, стр.* 351.

Уредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатни у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 37. У Суботу 9. Септембра. 1844.

ОПРОШТАЙ ПѢВЦА СЪ РОДОМЪ.

Изненогле осна'те се груди,
Рѣчь ах! одну, одну іошъ изустит',
Рѣчь мом' роду, любљёном' потомству;
Сабери се и ты справный душе,
Справный душе, за предѣле друге,
Гди вѣчите царствую дивоте,
Ах! аа' сладке гди престаю свезе;
Сабери се, родъ те твой позива,
Одзоки се, и у вѣжве гласе
Преобученъ, опрости се навѣкъ.
Съ Богомъ, съ Богомъ, ты предраго Србство,
Непрели се ни у чіе стадо!
До последнѣгъ изданка на свѣту
Поноси се тиһъ именомъ дичнимъ,
После Бога, том' с' имену клањй;
И кадъ царство и народно право
Повѣстница буде ти одрекла,
Самъ ко биссеръ у пучини мора
Твоимъ зракомъ туђе слави царство,
Твоимъ зракомъ народъ дичи страный,
Престанешъ ли твоѣ носит' име
Кано биссеръ, когъ уништа пламенъ,
У туђинству да ти нема трага.
Свѣтли, блистай, честь имена храни,
Нестане л' га, некъ и тебе нема,
Праведна ће повѣстница име
Твоѣ сачинит' саздањдію неба.

К. С Поповићъ.

ОКУШАЙ ГОРКЕ ВОДЕ.

(Продужење.)

СЪ БОГОМЪ ОСТАЙ.

Чимъ се данъ указао, младый Израилтянинъ Амѣлъ нађе се у дому Хофановомъ са Єзељомъ.

„Брате мой!

— Сестро моя, говорили су падаюћи єдно другомъ у наручја.

„Амѣле, треба све одкрити момъ мужу, рекне плачући млада Еврейка.

— Нигда! сестро, одговори рѣшително Амѣлъ... Послушай ме, па ћешъ се и ты на то склонити... Нашъ отацъ полазећи, одъ онога доба има већъ десетъ година, на дальный путъ, са кога се ах! нигда више ни вратіо ниє, повео є и мене собомъ... Неко време по томъ, мати наша разуме, да є лађа, на коіой смо се мы на море кавезли, заедно съ нама и цѣломъ робомъ међу таласима морскимъ пропала... Я самъ све ово подробно дознао одъ старогъ Иліе, нашегъ рођака... Послушай, сестро, шта самъ іошъ разумео. Смрть нашегъ бѣдногъ отца, ниє ни мало срећу нашу изменула; кадъ си была за удаю, многобройне су се прилике за тебе указивале; наша є мати одъ свію две изабрала: жертвоприносителя Ассира и Хофана, човека найчестнієгъ и найбогатієгъ у цѣломъ Єрусалиму. То є особито, да є мати наша онога, кои є само на миразъ гледао твой, то есть Хофана другомъ предпоставила. Она се съ тимъ изборомъ тако поносила, да се за срећну држала, што є Хофана за зета добила, да му є сво иманѣ своѣ обећала. Међутимъ, слушай добро Єзељо, моя мати, она иста, дознала є, да я живимъ, да ме є єданъ морнаръ наше лађе избавіо одъ утопленія... знала є, да одъ онога блага, кое є она была твомъ заручнику обећала, половина мени припада... Но она плашећи се Хофана извѣстити, да є своја сына нашла, како се небы заключена брачна свеза раскинула, ... убила се. Твоя се удадба потомъ извршила, и ты си дошла твомъ супругу овамо у Єрусалимъ...

„А ты сиротиңо, рекне Єзеля, бацаюћи свое нѣжне руке око врата младогъ Евреа, и лепећи устне свое нѣговомъ челу, ты сирото дете, почемъ си се вратіо у долину Іозафатъ, тражећи свою майку, свое благо, нисн ништа друго нашо, него ово писмо Илін нашемъ повѣрено... Ах! дай ми, да га іошъ єданпутъ прочитамъ, Амієле, да не ово укрћни противостати жељи, коя ме мучи, да све ово изкажемъ мужу момъ, да іошъ єданпутъ чуемъ последню жељу майке моє, како бы се већма одважила, истой повиновати се.

Потомъ, узевши изъ руку Амієловы пергаментъ, кои є овай извуко изъ свои нѣдара, баци очи на нѣга, и почне га ясно читати:

„Сыне мой, кадъ дођешъ подъ кровъ дома, у коме си се родіо, нећешъ наћи ништа друго у нѣму осимъ просбе, просбе умируће матере твое, коя те моли, да іой необезчестишъ споменъ; просбу матере, коя има нешто изказати, коя има опроштай искати, но коя никако неће, ни у гробу, да предъ другимъ, него предъ своимъ сыномъ, црвени и коя неће никогъ другогъ за опроштай да моли, него свога сына... Илія нашъ роћакъ, казаће ти обстоятелства, коя су предходила удан твое сестре. Кадъ самъ Хофана увѣравала, да никакво дете више осимъ Єзелъ немамъ, онда самъ лагала... Я самъ разумѣла, да ты іошъ живишъ... При последнѣмъ часу мога живота та ме лажъ мори, єръ ко зна неће ли због тога моіой нѣерн быти пребацано, неће ли чело нѣно црвенити свакій путъ, кадъ ме нѣнъ мужъ буде обтуживао, да самъ га преварила?“

„Дакле, сыне мой, ето просбе, коюти майка твоя изъ дубльине гроба подноси.“

„Ты ћешъ отићи твоіой сестри, ты ћешъ њой све ово саобштити и молити ю да ћути, мене ради, спомена могъ ради. Ты си мужка страна Амієле... ты ћешъ радити и Біожомъ помоћу опетъ она блага, као што се надамъ, коя самъ те я лишила, набавити... О сыне мой ... да те Богъ Израилскій одржи, и да учини, да и твоя сестра съ тобомъ храбра буде, испуниши моюпоследню волю!“

„Твоя мати“

„Ширасъ.“

— Садъ видимъ Єзельо, да ваља ћутати, рекне іой Амієлъ, узимаюћи опетъ натрагъ пергаментъ.

„Ах! одговори Єзеля плачући надъ раменима свога брата.

— Храбрости! дода онъ съ умилностіу, храбрости! Хофанъ, кои везна, какове спезе насъ саединаваю, завиди нашемъ пріятельству, има право, онъ закгева, да я одлазимъ: пре ил после неморамо ли се разстати?... Бы ли я могонепрестано крозъ цјо мой животъ остати на терету твога мужа?

„На нѣговомъ терету! повтори Єзеля гласомъ умилногъ пребацая... та писамъ ли я пре, я на терету, коя...

— Престани! рекне младый Еврей, полажући руку на устне свое сестре, престани, и съ Богомъ!

„Амієле, послушай ме! Неоставляй Єрусалимъ овогъ ютра, ни овогъ вечера, па ни сутра, сестра те твоя моли, поклони ми іошъ два дана до нашегъ разстанка, да могу себи рећи: Братъ ми є онде, на два корака... могу га видити,... ако оћу...

— Како детиньски говоришъ! рекне іой нѣжно Амієлъ.

„Неодреци ми!... Обгрли га своимъ сестринскимъ рукама. — Чекай до сутра на вече, буди подъ храма Давидовогъ... я ћу доћи... или ћу ти послати робиню.

— Добро, то ты обећавамъ. За тимъ се одма изтргне изъ нѣны наручія... усмотривши своге зета.

— Опростите нашимъ сузама и опроштаима, Господару, проговори младый Еврей са нѣкимъ пунымъ туге узвишенѣмъ... Єзеля є за мене сестра и я самъ њой дужанъ благодарити на ономъ покровителству, кое сте вы мени сироче-ту учинили; она ме є скоро одранила... немойте се на ню срдити због нѣне туге и жалости.

„„ Я знамъ, шта треба нѣровати и праштати, мой сынко, ладно одговори мужъ Єзельинъ ... Иди и саюзи се са повинством, комъ си приброенъ... коня ти даемъ, кога си найвећма волео; ево ти три кесе златица, дода машаюћи се за појасъ и исте Амієлу даваюћи.

Аміељ ние хтео примити... но на знакъ свое сестре узме.

— Сада, господару, рекне онъ Хофану, овай поклонъ примамъ одъ брата. Потомъ бошњи се свакога трепућа, да га сестра непада, стисне руку Хофану, баци нѣжанъ погледъ на Азелю и хитро се удали.

„„ Садъ смо сами, замумла затврдлый Хофанъ, узевши свою жену за раме, да є одвуче у нѣну собу.

(Продужење слѣдује.)

ТУГА

За врлымъ Србиномъ Светозаромъ Божковићемъ, умршимъ у цвету младости свое у Сремской Митровици 23 Јулія ове године.

Да тужны за Србство вѣстій*)! Да Србска прса люто раздирући гласова! — Поредъ читавогъ реда немиломъ судбомъ у брзо покошены преодличны млады Срба, кое Србство због врлине нине нигда прежалити неће, ето намъ на горку тугу нѣгону и Божковића на свагда неста, ето га у пролећу за благо Србства дѣателногъ живота нѣговогъ, кадъ є текъ сдрачномъ одановћу своіомъ напредку овогъ помагати почео**) — ненаситима смрть у своя намена обятія одъ Србства, тежко опечалѣны родителя, брата, сродны, пріятеля и познаника отрже. — Ах! тежкій ударъ за ударомъ ево погађа Србска срца, драгоцѣне и непрежалиме за Србство жертве падаю у указану имъ свирѣпомъ смрћу ништоћу. Србскій є 'оризонтъ потамніо одъ тежки туга за своимъ нигда незаборавимимъ любимцима; прекомерна тужна уцвељѣны родителя разноси се по целомъ ожалошеномъ Србству, писка упрћны матерій раздире срца свакогъ слушаюћегъ; єдна оплакуе одтргнуто одъ нѣ любимо чедо своя земльи предано у Београду, друга у Пешти, Сегедину, трећа у Атини, Бечу, кудъ имъ є драге сынове одвела сила за просветомъ и науномъ любань (ако бы врло изображени премиломъ роду своимъ одъ неће полезе были), и тамо на свагда одъ материнѣгъ погледа нъиногъ скрила; та камено бы се срце на ово скрушило, а како да човечіе, како Србско за своимъ роћенымъ Србомъ да нетужи и нездн! — О тужна є сада мила, и ко ю равнодушно сносити, ко осудити може! —

Ах! бедни родителы предрагогъ, предоброгъ и нигда незаборавимогъ покойника, ко ће вашу тугу описати, ко ли ю ублажити? Црна смрти, на овой се жертви крайнѣ свирѣпство твое показало; єрь си тужнымъ родителима последню утѣху отргла и беду имъ несносномъ учинила! —

Ал' сво свирѣпство ужасне смрти слабо є, преслабо, да добродѣтель врлогъ преминувшегъ Србина овогъ уништи. Опомена на умъ нѣговѣ, вискренымъ наукама украшенъ, на душу, светой добродѣтельи посве одану, на срце, само за благо и напредакъ Србства, за истинито пріятельство удараюће, при тужной вѣсти престанка быћа покойника*), побудило є опечалѣна друга, да му слабомъ и недостаточномъ речю ономъ врла свойства и родолюбиво име међу Србствомъ, кое є онъ преко свега любіо, у вѣчномъ спомену сачува! —

У Београду 25. Августа 1844 године.

Д. Матићъ.

ЗНАТНИ ПОТУРЧЕНИЦИ ИЗЪ ЈУЖНО-СЛАВЕНСКОГЪ НАРОДА.

(Изъ Луве.)

Одъ оно доба, одкадъ се влада и господствованѣ Османа у Европи укрѣплавати почело, Османско царство никоме другомъ толико за свою сталность, свою силу и величину благодарити нема, колико онымъ несретнымъ Јужно-Славенскимъ народима, кои се обыталишта, одъ Аустрійске границе починюћи, до црнога мора и мале Азіе простиру.

Кадъ су Славенско-Бугарско и Србско краљевство (због унутрашнѣи распра и сполашне вѣроисповѣдне политике) Турци разорили, и

*) Види 62 брой Србски Пештански Новина, гди є смрть покойникова родолюбивымъ перомъ описана. —

**) Покойникови є врлы прилога печатано у Србскимъ повременимъ листовима; изъ чега још и ненадамо ли, а чему бы се Србство у напредакъ одъ њега надати имало? —

*) Свршіо є первазне Србске и Немачке школе у месту роћења своіъ Митровице. Гимназію у Сремски Карловци, Философію у Сегедину, све съ особито одличнымъ успѣхомъ, а у другой години Богословіе затекла га є смрть.

съ Босномъ херцогство Зенту и Раму, и велику часть Хрватске, Далмације и Славоније освоили, прво и прво употреби Мухамедъ II. у Мухамеданце преобраћене потомке стары преторіяна опетъ на исте оне намѣре, кое є некадъ Римъ чрезъ исте постизавао, и съ њима увелича и умножи одъ Орћана постављене потурченичке трупе Јничара (ени-чери-нова войска), кое су, као што исторія свѣдочи, у теченію времена страхъ и ужасъ Христіяна, и стубова Османскогъ државногъ здања биле, шта више, о животу и смрти самы Султана рѣшавале. Но опетъ ови Славенски народи нису само као душевно мртва масса точакъ Османске судбине управљали, него су изъ средине њихове отмѣни членови, укрѣпљени духомъ и мужествомъ, украшени финоћомъ и мудросћу, постоянствомъ и нестрашимосћу, непосредствено као државници у дивану, у войсци и провинціяма као генерали и префекти државу на врхъ споляшнѣ и унутрашнѣ моћи подигли и одржали.

Све по реду оне наводити, кои су у найновіе време као потурченици найважнія достоинства и найвеће ролле у исторіи играли, није овде мѣсто; я желимъ читательима оне Славене само навести, кои су у време растења и падања Турскогъ царства у листовима Турске повѣстнице одлично забиљежени и прослављени.

Іошъ подъ Мухамедомъ II., основителѣмъ Цариграда 1453. (чія є маћія Мара, кћи кнеза Ђурђа Бранковића, као и његова друга супруга изъ Србіе роћена) бише велики везири: мудрый Мухамед-Паша родомъ Србинъ (1467), Исак-Паша, Бошњакъ (1472), Кедик-Ахмед-Паша Славенскій Албанезацъ (1477) и Капудан-Паша, Бугаринъ, Адмиралъ Турске флоте (1488).

Подъ Баязитомъ II. велики везири биле су: Дауд-Паша, Далматинацъ (1497), кои се и данасъ у Цариграду съ похваломъ спомиње, єръ одъ њега добило є єдно Цариградско предграђе име свое; и Херчек-Ахмед-Паша (1498) одъ славне фамиліе Козачића изъ Херцеговине, кои є за жену имао Фатиму, кћерь Султана Баязита.

(Продужиће слѣдуе.)

ИСКРИЦЕ.

IX.

Богатъ, насићенъ разблудама и лакимъ грѣсима, немысли што ты трпишъ, рибару жалостный, на мору, кадъ ти вода студена накваси горе и доле твое руво сиромашко и уде твое гладне, кадъ огань небесный упали воздухъ као гвожће разжежено, кадъ њетаръ пребацује бродићъ маленый преко разсрћены црны њна, кадъ ти после ноћи мука и труда данъ осване и мрежа се празна на край врати. Вавћкъ туге, вавћкъ погибели, као да тко иде свакій мигъ свога живота на рубъ неизмѣрне дубљине. Садъ молишъ жалостанъ Бога твога, садъ га позивашъ съ клетвама немогућима, кое раздиру ране твое. Съ наданћмъ, любави и ўстрпљећмъ можешъ мирнія быти и задовольнія него краль у постельи своіой. И ученици цара царева, кои су съ рѣчма добыли народе и преокренули свѣтъ, и они быху као и ты сиромашни, бацили су съ мукомъ великомъ и потезали мреже свое, видећи на мору сада смрть, сада гладъ. Али су видѣли и учителя любовнога, кои іймъ є обећао царство ново, и надали су се на рѣчи његове. Можете и вы, неизлазећи изъ стања вашега, ловити душе браће ваше, можете молити и трпити и помоћи онима, кои су жалостнія одъ васъ; єръ ніе на свѣту човекъ толико слабъ и несрећанъ, да неможе кои путъ туће слабости и несреће упокоити.

НАРОДНЕ СРБСКЕ ПОСЛОВИЦЕ.

(Саупіо Тодоръ Влаћкъ Учитель.)

Кои о єдной ствари само по казиваню уверава се, онъ є решетльивъ, а не чоавльивъ.

Кои види куряка, онъ и виче и невиче за њимъ; а кои га не види, онъ єднако виче.

Кои тера правицу, онъ немузе правицу.

Єзыку су зуби одъзала затворъ, одъ добра отворъ, а умъ му є у томъ господаръ.

Ко садржи у себи добродѣтель као жаба длаке, њой є и подобанъ.

Ман' се врага, не терай му трага, трагъ му є рђавъ, можешъ быти грбавъ.

Ко се направи курякъ, тай упадне у мракъ.

Ко курячимъ гласомъ виче, тога и пси гоне.

Ко се прави магарацъ, онъ му носи и товаръ.

У куряка є вратъ дебео зато, што се самъ слуша.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 38. У Суботу 16. Септембра 1844.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА У БЕОГРАДУ

ПОЗДРАВЪ СЛАВСТВУ.

Праспѣ данъ,
И Славлянъ
Да своимъ роду диже гласъ!
Ура! Ура!
Браћо мила,
Обште любве куца часъ!

Садъ већъ тма
Нема ма',
Славе наше крити строй;
Ко признае,
Славлянъ дае:
Люби Бога и родъ свой!

И већъ свакъ
Слав-юнакъ
Тамо диже срце, духъ,
Слоге Славске,
Любве братске
Гдѣ се чуе милый звукъ!

Зато нек'
Грми окъ,
Да се ори неба сводъ:
„Живи, живи!
Боже живи!
Нашъ Славлинскій милый родъ!"

У Пряшови.

Іованъ А. Нанѣъ.

ОКУШАЙ ГОРКЕ ВОДЕ.

(Продуженіе.)

ЛАЖНЫЙ ХАЦІЯ.

Нагнута на предградке мермерне, коя су окружавали терассу око нѣкоге дома, Єзеля е гледала на єдну црну точку оризонта; та е точка была торонь Давидовъ, гди ю е по своимъ обећаню братъ имао чекати. У овомъ тіомъ разсматраню, узнемиріо ю е долазакъ єдногъ роба.

„Єданъ хаціа моли се за гостопримство; рекне овай, почемъ се дубоко поклони.

— Нека му се учини, одговори Єзеля, безъ да е очи одвратила одъ оне точке своге сматраня.

Робъ оде, па нпакъ дође.

„Хаціа зактева особеный съ вама разговоръ.

— Гди ти е господаръ? рекне Єзеля.

„На ютреньой молитви, одговори робъ.

— Я непримамъ никогъ у одсутствію твогъ господара, одлази!

Робъ се удали, но мало затимъ опетъ се укаже.

„Хаціа зактева тай разговоръ у име човечества.

— Немогу.

„За име вашегъ живота, коме, вели онъ, прети опасность.

— Окани ме се.

„ За име вашегъ мужа...

— Немогу... Я нисамъ дужна примити тогъ човека, одговори Єзеля, колебаюћи се у нерѣшимости.

„За име сирочета Амѣла, дода робъ тишимъ гласомъ.

— Нека уђе хаціа! повикне она напрасно.

Єзеля се покріе покривалом своимъ; но текъ што е очи бацила на пришелца, коя е

био къ њој доведенъ, измакло іой се изъ уста име Ассиръ.

„„Кѣери Ширасова, супругу Хофанова, прослови свештеникъ, я имамъ съ нама безъ сведока говорити.

Єзеля да знакъ: а робъ се удали.

„Садъ говорите, господару, пробеседи она съ ладномъ важношћу.

„„Кѣери Ширасова, рекне Ассиръ, негда є мати ваша мой бачный санезъ съ вама одбацила; она є предоставила Хофана... богатогъ Хофана... Духъ зависти овладао є вашимъ супругомъ... Сутра ћете быти познани моимъ именомъ у храмъ и принуђени къ кушанію горке воде.

„Я се исте неплашимъ, господару, одговори Єзеля безъ забуне.

„„Дѣте! проговори Ассиръ, приближаваюћи се Єзељи; ты є се небоишъ... и ты бы имала право... може быти... кадъ бы рука Божія ту воду приготовлявала... но то ће рука човечна чинити...

„Ніе ли то ваша, Ассире?

„„Єсть... то є моя!.. и ето због чега самъ закгевао, да съ нама говоримъ. Потомъ продужи жертвоприносителъ нижимъ гласомъ: чуй млада жено, и памти, да ћу я, ако ты одашъ и єдну одъ овы речій, кое ћу ти саобштити, реће, да ніе истина, и да ти ништа говорію нисамъ... Твой мужъ закгева твою смрть... и по њговомъ налогу, морамъ метути отровъ у чашу, коя ће тебѣ быти поднешена.

„Безчестный клеветниче! повиче разјоћена Єзеля, дижући се дрктаюћа.

„„Ову кесу? упыта спокойно Ассиръ, вадећи ю иза своге појаса, пуну злата... познаешъ ли?

„То є мой радъ!... одговори умирнута Єзеля.

„„Ово є награда за твою смрть! рекне свештеникъ сирівенымъ гласомъ.

„Єзеля покріе лице своє обема рукама и стане плакати подъ покриваломъ.

„„Но, ако ты оћешъ, то ће быти награда за сирть твога мужа.

„Несретниче! повиче Єзеля, повлачећи се натрагъ са ужасомъ.

„„Чуй, продужи жертвоприноситель; сутра при обреду (церемонїи) быће две чаше приправлѣне, єдна за тебе, а друга за твоъ мужа: у єдной одъ ти быће отровъ... Обећай ми се, да ћешъ быти моя жена... за єдну годину и єданъ данъ... па ћешъ остати после овогъ окушаа лена и чиста... као што и єси заиста.

Потомъ, кадъ є видіо, да Єзеля ніе могла разумѣти смисо ти рѣчій, додао є онъ:

„„Шта! заръ незнашъ, да ће, ако ты попіешъ чашу безъ отрова, твой мужъ ону другу са отровомъ попити, и да ћешъ ты тако сутра на вече быти удовица?

„Безчестный! повикне му она, као при разстанку.

Пре него што є Ассиръ увидіо, на кою є страну млада Єзеля отишла, указао се робъ са заповѣћу одъ своє господе, да овай одма истогъ тренућа на подъ одлази.

(Продуженіе слѣдуе.)

ЗНАТНИ ПОТУРЧЕНИЦИ ИЗЪ ЮЖНОСЛАВЕНСКОГЪ НАРОДА.

(Продуженіе.)

Подъ Соломаномъ Великимъ, и њговымъ сыномъ Селимомъ III. по већой части были су толмачи, посредственици свію дипломатски дѣлања, као и посланици при Аустрійскомъ двору сами южни Славени због тога, што є у оно време кодъ Порте Славенскій языкъ у цѣни быо (Види Данцу Хрватску 1843 Ч. 4.) Велики Везири были су онда: Рустем-Паша Хрваћанинъ 1539. Овай є кѣерь Великогъ Солимана, тада великій утицай при двору имаюћу, Мирмалу за жену, и сына Мулу Хуссеина имао, кои є у Турскомъ єзику сатирске стихове писао. После њга дебелый и разборитый Али-Паша, Далматинацъ изъ Брацце 1565. Другій Али-Паша изъ Херцеговине и найвећій Везиръ Османскогъ Царства (као што га Хамерь называ) Мехмедъ Соколовићъ Бошњакъ, подпора дивана и бывшій зетъ Селима Султана. Онъ є мудросћу и моћу своіомъ самъ чрезъ читаво владанѣ Селимово знаке приближаваюћегъ се пада Османске државе прикривао, и подъ три Султана найклизавіе и найопасніе између свію достоинства достоинство „Великогъ Везирства“ одправляо. Онъ є имао два сына Хассана и Ибраима, првый є быо кодъ двора

везиръ а другій коморникъ. Имао є такођеръ и єдногъ унука Мустафу Соколовића, кои, бывшій намѣстникъ града Будима, 12. година храбросћу и великодушіемъ, заиданѣмъ и уреданіама по сведочби источны повѣствователя, као найвећій између Турски намѣстника сматрати се мора, кои су икадъ Угарску и Будимъ управляли. У исто време были су адмарали: Пијале, сынъ єдногъ Хрватскогъ цинелара, и зетъ Селима Султана; и Синан-Паша, Хрваћанинъ и братъ Паше Рустема. После тога были су везири и то Хрваћани: Ферад-Паша, Ахмед-Паша, овай се 1524 год. у Каиру за Султана прогласи, и основатель Емена, Синан-Паша, Бошњяци Мустафа-Паша, юнакъ на граници, Хозреф-Паша, Ајјакъ Мустафа-Паша, Салъ Махомед-Паша, основатель Ципра. Лала Мустафа Паша, у исто време и намѣстникъ Египта, Мактулъ Мохамед-Паша, Балташи Ахмед-Паша, Пенеби Ахмед-Паша, Темридъ Ахмед-Паша и Жоја Ахмед-Паша, кои є као намѣстникъ одъ Египта подъ Сигетомъ пао. У исто време цвѣтала є у Босни фамилія Ајћева. Памети достойно є у исторіи, да су у єдно исто време 4 Турске принцезе за 4 Славенска потурченика удате были: и то оштроумна Мирмала, кћи великогъ Солима и сестра Селимова, удата є была за Рустема; Фатима, млађа кћи Селимова, за Сяву-Пашу, роћеногъ Славонца, и две старіе кћери, Есма и Геверъ, за Бошњяка Мемеда Соколовића и Хрваћанина Пијала, кои су 17 Августа 1562 у єдно исто време сяйну свадбу у Цариграду држали.

(Продужиће сльдує.)

КАКО ЧИЧА СРЕЋКО О ЧОВЕЧЕСТВУ УМСТВУЄ.

Кадъ човекъ какво дѣло читаюћи примѣти, да бы га, за ползу књижества, и одъ туда и целогъ човества, испыту подвргли нуждно было, и неке разпутице и єдноструко умствованѣ, буди у комъ смотреню, умно исправити намѣріо, мора се грдногъ и гнусногъ порока пристрастія, и друге слабости, као живе ватре чувати, и тако управляти, да ни сѣнка ове исправе, какво одношенѣ на личну увреду Г. Сачинителя имати може. Но исто тако и Г. Списатель дужанъ є расудљивымъ и праведнымъ судіомъ быти, и свое мысли съ мыслима примѣтителя сравняваюћи, найстрожіемъ испытиваню и разчлењиваню подчинити, па ако наће, да є у чему поклизную, слѣдователно исправка на своме мѣсту; то онда човечество изискуе, истомъ за кћерову искреность и правосудіе сваку пристойсть — оддати

Примѣтитель уздаюћи се, да ће се по предъреченомъ савршено владат умети, и тако кодъ човеколюбивы читателя, а нарочито кодъ Чича Срећка, као почитанія достойногъ земљѣдѣлца, у праведномъ виду стаяти, предузео є само одъ овы точкій неке одъ Чича Срећковы совѣта, Србскимъ земљѣдѣцыма даваны, испыту подвргни, кои се не само земљѣдѣлаца тичу, него и целогъ човечества или богодобія. Што се пакъ самогъ предмета, т. є вештине Чича Срећкове у польскомъ прибавоштеденю (економіи) тиче, или: сачинявало дѣло Чича Срећково єдно систематическо цѣло, и т. д. оставлямъ изображеномъ публикуму на разсмотренѣ, и по овоме праведно уваженѣ.

Чича Срећко своимъ тридесетогодишнѣшимъ странствованѣмъ по изображенимъ државама прибави очевидносћу и собственымъ искуствомъ знанѣ земљѣдѣлія и домоводства (колико є наравно нѣговымъ кнѣижевно-неизображенымъ умомъ постићи могао), и кадъ се у отечество поврати и у Белосавце, свогъ роћења место, приспѣ, где одъ свои старіи пріятеля іошъ Ч. Янка и Младена најѣ, рѣши се землю купити, па словомъ и дѣломъ свое селяне и сяотечественике земљѣдѣлію и домоводству поучаватя. Ово и учини. И пре свега приповеди пріятельимъ у кратко, где є за пуны 30 година было и шта є радіо; па се одна лати свога предмета и тако, као найревностніи старацъ, садъ єдну, садъ другу струку польске радиности и домоводства претресати почне. При овомъ претресаню упусти се и о овомъ говорити, што видокругъ (хоризонтъ) нѣговогъ знанія прелази, и што умословне, а не земљѣдѣлства науке изискуе, да се како, и где употреби. Тако читамо, где о узрастима дѣтиньства говори, стр. 12 свезе I. слѣдуюће: „Човекъ кадъ на овай свѣтъ доће, онъ доће као дѣте, и прво му є станѣ, незнанѣ и немогућность, себи помоћи у дѣтиньству, него се одъ матере неговати и у колевки љюлять мора. Другій му є узрастъ дѣтиньства, кадъ научи сѣдити и по пепелу валяти се. — — Трећій є узрастъ дѣтиньства, када дѣте одити, па после проговарати почне, и онда текъ, кадъ му се по мало умно дѣланѣ раз-

вїати започне, у число умны и словесны створења долази.“ Садъ престане друге узрасте дѣтињства описивати, но изъ доякошња тра, упыта свое пріятељ: у коме сте узрасту дѣтињства вы? Одговори самъ, утврђаваюћи ій да признати мораю, да се текъ у другомъ, т. е. ономъ узрасту дѣтињства налазе, кадъ се дѣца по пепелу ваљаю; а то изъ тогъ узрока, што млогима кућице надъ главомъ проксусю, и што немаю на шта (вальда честито?) сести, ни на шта лећи.

Да ово сравненѣ, будући е у сваком смотреню претерано, неразчленявамъ, погледаймо на логический саюзъ и изводъ (резултатъ) предложены Чича Срећковы израза. Онъ рече, да се дѣцама текъ по трећемъ узрасту дѣтињства, т. е. по почетку одења и проговарања, умно дѣланѣ развїати почне, кадъ и у число умны и словесны створења долазе. Ово и овоме подобно педагогично-филозофично умствованѣ о узрасту дѣтињства да е производъ неки стары педагога, истина е; но буди —, оно е за 19 векъ књижевно-умногъ и Христїянскогъ просвештеня єностранно. —

Дѣте е оно божіе створенѣ, кое іошъ у самой клици зачетка своґъ, будући е изъ крви и душе богу подобногъ створења, способъ ума и словесности притяжава. Ова богуподобности дана способность, истина, да е само єдна искрица човечества, као што е и само зачето дѣте, но она се тако степено развія, да човекъ, ако неће у безполезно и сувопарно умствованѣ да се упушта, неможе ни степене узрасте дѣтета опредѣлити, а камо ли рећи, да дѣте текъ по почетку одања и проговараня у умна и словесна створења ступи.

Словесность и словесно истина да одъ речи „словити“ т. е „говорити,“ а умъ и умно одъ „умствовати“ т. е. „умети“ долази; ал зато опетъ дѣте, докъ одити и говорити неможе, изъ числа умны и словесны створеня низврћи несмемо. — Ватра е ватра, па ма како да е мала, а и самой жижка или искри несмемо рећи да ніе ватра. — Кадъ бы пакъ рекли, да е Чича Срећко по овимъ изразима: словесно-словоти, умно-умствовати (кое сумнямъ, да е онъ, као простъ земледѣлацъ на ове мысли дошао), због подобности (аналогіе) за умѣстне нашао, и по њима дѣцу у число умны и словесны створеня опредѣлио, зашто свое пріятељ Ч. Янка и Младена, а и остале, кои га слушаю, у число безумны и безсловесны стрпа, кадъ су они съ њимъ заедно о земледѣлію и домоводству умствовали и говорили? Рећи ће се како? Тако као што се нашъ искусный земледѣлацъ изражава, кадъ се човекъ своґъ заната недржи и у туђе послове меша.

Кадъ човекъ н. п. вѣру єднобожны народа у три реда подели, па првый и другій Чинутскомъ и Мухамеданскомъ, а трећій редъ Христїянскомъ вѣромъ означи, и рекне: само е Христїянска вѣра савршена; то онда значи, да прве две нису савршене. Садъ на изводъ предизреченогъ непазећи, и неиспытиваюћи, есу ли н. п. Талїянци Христїяни, или нису? рекне: Талїянци се налазе у другомъ реду єднобожны народа, т. е. Талїянска е вѣра несавршена; и то изъ тогъ узрока, што они овай, или онай ружанъ обичай при богослуженію нису поправили. Тако е Чича Срећко, кадъ е текъ трећій степенъ узраста дѣтињскогъ словесности и умности удостоіо, и тимъ изрекао, да су дѣца првогъ и другогъ узраста безумна и безсловесна, па после на изводъ овога непазећи, свонмъ пріятељима рекне: вы се у другомъ узрасту дѣтињства налазите, т. е. вы сте безумни и безсловесни, и то изъ тогъ узрока, што вашъ рђавъ начинъ живота поправили нисте. —

(Ковачъ слѣдуе.)

ИСКРИЦЕ.

X.

Гладне Богъ насити добра, али и гладанъ вала да купи добро свое; и сиромахъ има у себи велико благо, и наученость и предвиђенѣ; може гледати, може слушати, учити може и задржати; и живина учи. Може сиромахъ желити, што е болѣ, може ово пытати одъ Бога и браће, може съ тврдомъ вољомъ слѣдити и напредовати на путу своме Тко ради свакій данъ мало више него тежна нужда заповѣда, онай ће до мало година видѣти сунце радости надъ собомъ. Радимо, вѣруймо, молимо. Яка вѣра умножава ћуди, ублажава душе. Изпразнимо срце одъ недостойны мыслій, мыслимо и за ближнѣ наше; и съ любави и милосрдіемъ расти ће веселѣ наше. Штедимо у дане обилности, и матићемо у потреби за насъ и за браћу. Али онай, кои све радости меће у трбу, страдатће кано живинче, кое тежакъ прода, а месарь заколѣ.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Кньигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 39. У Суботу 23. Септембра. 1844.

НА СМРТЬ ЂУРЕ МИЛУТИНОВИЋА ЦРНОГОРЦА.

Єданъ по єданъ падаю юнаци
Времена славногъ... И неће
Никога быт'
Одъ племенитогъ нараштая... Тамный
Гробъ бытће прождро све.

Вай! и за тебе, храбрый Црногорче,
Сынови Србски мораю вѣнце
Мртвачке вит'?
И ты крѣпостій Славіянски стары
Узорный остатакъ бы.

Душа ти велика у простоти, умъ бистаръ,
Поштена и тврда рѣчь, родолюбіе
У срцу твомъ
Чисто, горуће, негасно, како
Сунца есть вѣчна луч.

Ты зачу пряу ослоћеногъ рода
Радости пѣсну, и ако инси
Мачъ мастіо твой
У крвь мралећу, ако са чеда инси
Таро военый зной:

Свѣту си показо, да и бѣдный слѣпацъ
Може отечеству услужанъ быти.
Умро си, ал' духъ
Твой у округе задоволянъ уће
Небесне свѣтлости.

Харна на сврху къ правди се приклони
Србія, теръ гласно узыси племе
На престолъ свой...
Найздяя твоя пожуда на земльи
Са тямъ свршена бы.

Сыну слободне горе, садъ у земльи
Управъ слободной почивай... Олтаръ
Гробъ нама твой,
Гробъ твой и друга твои; изъ светогъ праха
Ваши костію некъ пламъ

Высокъ се уздигне чакъ до неба, и нама
Узсвѣтли, како свѣтлыше ноћнм'
Огньный ступъ,
Народа набраногъ чудноватый воћа,
Кроаъ трудну пустыню.

Матія Банъ.

ОКУШАЙ ГОРКЕ ВОДЕ.

(Продужење.)

ОКУШАЙ ГОРКЕ ВОДЕ.

Народъ Бругалимскій стицао се са горећимъ любопытствомъ у храмъ Соломоновъ. Свакій е говорію са ужасомъ, како е овладао духъ завнсти са богатымъ Хофаномъ тако, да жену свою приморава окусити горке воде.

Кадъ су сви поседали люди доле, а жене на галерін храма, сви су се заћутали, будући е онай окушай, кои се приправљао, было страшанъ и ужасанъ, и нико се ніе мого уздржати, да незадрже одъ страха за супругомъ тако младомъ и тако лѣномъ, на кою е бачено подозреніе бездѣлія, надъ коіомъ ће се могућство божіе можда показати тако немилосрдным начиномъ.

Садъ се указе великій жертвоприноситель; онъ се поче лагано на басамаке до великогъ олтара; ту се поклони дубоко и духъ прибере.

Човекъ и жена слѣдовали су за њимъ у маломъ разстоянію; човекъ таманъ и усколе-

банъ, чињаше се, као да нескида никудъ очи своје са колача, кои је у обадвема рукама држао, то је био Хофанъ.

Та жена была је Језеља, која је ишла съ леве стране свога супруга; она је была сва увијена у велико бѣло покривало, па и скрозъ тогъ дугогъ замотаја познавала се њена младость и љепота.

Воздухъ у храму густъ и тежакъ чињаше се као да је притискивао цѣо сабраный народъ и чињаше се, као да је на челама свію бригу, а на погледима неспокойство упечатіо.

Мужъ, полажући свой колачъ на олтаръ, рекао је: „Духъ любоморности овладао је моимъ срдцемъ; ја заклевамъ за мою жену, да окуси горке воде.

— Она вамъ је дозволѣна, одговори му жертвоприноситель.

„На тай конацъ, дода мужъ, приносимъ жертву: десету часть полутине пређе ечменогъ брашна, у кое нисамъ уліо ни најманѣ зејтина, нити метао и једно зрнце кадила; еръ је то колачъ љоморности, колачъ незаборавности, да бы се неправичность ова на вѣкове преносила.

— Жено Хофанова, приступи ближе! рекне жертвоприноситель.

Језеља учини неколико корацкій напредъ, њен је ходъ био плашљивъ и колебљивъ.

Црпећи земляным судомъ, великій жертвоприноситель напуни светомъ водомъ две чаше, кое му је принео младый Левитъ. Потомъ на патосу храма скупи пра'а и у два ма'а успе најпре у једну, па потомъ истымъ начиномъ у другу чашу и метувши обе чаше на олтаръ, приближи се жени Хофановой и њой покривало подигне.

Глась удивљења подигне се у сабраномъ народу на погледъ ове љепотице тако бледе и непорочне, и сладко милосрдіе њой сва срдца придобыя.

„„О! милость! милость за њу!““ подигне се вика.

Жертвоприноситель продужи свое тайно чињењство; онъ узме колачъ изъ руке мужа, да га преда у руке супруге и нанесавши своја уста уву Језељиному рекне:

„Још имаш времена, саизволи быти моя супруга.

— Никда! повише обтужена са ужасомъ.

„Једна одъ две чаше обелодаћеће твою невиность, а друга ће те порочномъ показати!

— Ахъ Боже мой! смилуй се на мене, рекне Језеља, безъ да је што свештенику на његову речь одговорила.

„Реци једну речь, Језељо! настави онай, реци само: „ohy.“

— Првосвештениче, одговори му она, смотраюћи га са узвышеностьу и презиромъ, доконча обредъ и нека се воля Божія испуни!

Уздржаваюћи волненіе свое ярости, Ассиръ узме одъ двію једну чашу и гласомъ, кои је суетно усиливао торжественымъ учинити, но съ некимъ узмућенѣмъ рекне:

„Кћери Ширасова... супруго Хофанова, ако си, бывши подъ владомъ твогъ мужа, остала чиста и непорочна, буди изузета одъ зла и болѣ ове горке воде; но ако, напротивъ, бывши подъ владомъ твога мужа, ниси остала чиста и непорочна, вода ова, раздивши се по твоимъ жилама, нека учини, да ти се тѣло надуне и на парчета распадне... Таковый је законъ љоморности,“ рекне доконачаваюћи жертвоприноситель, кои је часъ бледіо, часъ црвеніо траюћемъ изреченію садржая тогъ закона. Потомъ, кадъ је было чашу опетъ на прво мѣсто оставіо, поче утирати свое чело зноемъ обасуто.

(Конацъ слѣдуе.)

КАКО ЧИЧА СРЕЋКО О ЧОВЕЧЕСТВУ УМСТВУЕ.

(Конацъ.)

У свезки другой страни 40, гди Чича Срећко савѣтуе, да животна мучити и злоупотребляват невала, читамо: „Истина Богъ је дао човеку владу надъ свимъ животинама. — Заръ ніе Богъ и царевима дао владу надъ поданицима? — Али смѣли онъ њи зато мучити и убіяти, као што онъ оће? Тако је исто и са владомъ надъ животинама.“ Изъ овы се речи Ч. Срећкова намѣра лако видити може. Онъ неда животиню мучити и злоупотребляват, кое је врло

дено, будући да то само човечество изискује. Но погледаймо, имали царъ ту власть надъ поданицима, коју човекъ надъ животињама има? и стоје ли поданици спрамъ цара тако као животна спрамъ људи? т. е. е ли умѣстно, за доказати, да нетреба животињу мучити и злоупотребљавати, цара надъ поданицима онымъ суштествомъ назвати, што су људи надъ скотонима?

Царъ да е она особа, коју законъ надъ свима жителима єдногъ грађанскогъ цѣлогъ узвышава, и особиту власть му даје, истина е. Но онъ е опетъ зато човекъ, и ништа друго, него грешный и смртный човекъ, као и остала Богу подобна створења. Њега е судбина средствомъ свои сагрђана на тай высокій степенъ узвысила. Дакле онъ е чрезъ сагрђаване тимъ, што єсть, а не иначе. Зато и неможе, а и несме, у ономъ увеселењ наћи и оно чинити, што се на пагубу и вредъ његовы сагрђана односи. Напротивъ човекъ птице ловити, и деца ій по гнѣздама хватати, па ма да е на вредъ птица, (као што е природна стварь) могу, нит' човека зато свирѣпымъ и нечовечнымъ назвати смемо, као надъ царъ свое поданике мучи. Човекъ и дѣте у овомъ увеселењ налази, кое башъ и да ніе на своме месту, опетъ быће животиња прелази. — Дакле надъ е царь, као и остали люди, човекъ, и не само, да несме, него и неможе, оно чинити, што човекъ са животињама; то е Ч. Срећково сравненѣ: царъ да е надъ поданицима оно, што люди надъ животињама, так неумѣстно, да се праведно ово пониженѣ човечества робомъ ума човеческога назвати може. Ово претерано пониженѣ поданика и сагрђана єдногъ владѣтеля и самогъ цара понижава, — и за она времена неку сходность имало бы, кадъ е само єданъ човекъ у држави слободанъ было, а сви остали робови. Али за 19 столѣтіе Христіянскогъ просвѣштеня, особито ги уставъ све жителѣ єдногъ грађанскогъ цѣлогъ безъ разлике равно заштићава, никако —

На страни слѣдующой, т. е. 41, где доказуе, да животинѣ имаю душу, каже: „кадъ животинѣ небы имале душу, небы имале ни слободну волю.“ — Далъ за подкрѣпити, да животинѣ слободну волю имаю, наводи: „Погледайте, како се псето влада; кадъ га вабите, оно са умиливаньмъ доће къ вама, вы му претите, а оно боязливо пузи и пр. Шта е то? Слободна воля или моћь душе.“

Да животинѣ душу имаю, нико о томе ни сумняти несме; али да све оно, што душу има, има и слободну волю, то ће свакій, ове речи „слободна воля“ силу и важность садржая разумеваюћи, не само одрећи, него ће се іошъ дивити и чудити, како е Ч. Срећко смео ово преузвышено и само богуподобномъ створеню дато свойство, скотовима приписати, а и пытати: по коіой е то етики, Ч. Срећко?! — Псето и друго животно, кое само неку ограничену силу памтења, у смотреню дѣйствія безсловесне душе, притяжава, истина, да кадъ га ко ваби, съ умиливаньмъ къ њему доће, а кадъ му ко прети, боязљиво предъ њимъ пузи; но зато опетъ несмемо мы, ако робомъ ума човеческогъ назвати се нежелимо, ово свойство, кое човека надъ другимъ животињама узвышава, псету приписати. Єръ иначе или незнамо, чимъ се човекъ одъ скотова разликує, и тако човеческо скотству равно сматрамо, или неразумемо, шта речь „слободна воля“ значи.

Скотови само природне нагоне, свойства и неку силу памтења притяжаваю. Псето упамти слѣдство ваблења, претења и т. д., па се после по ономе своимъ природнымъ нагономъ управля. Тако и. п. кадъ бы човекъ псето вабнуо, па узео батину, те га изтукао, то не само да му више никадъ на њгово ваблењѣ дошло небы, него боећи се батине, гледало бы, да се іошъ болѣ скріе. —

Доказивати, да скотови слободне волѣ немаю, значило бы: грѣшника изъ содомскогъ грѣха вадити, па се самъ у њега утапати; но я само то наводимъ: да се слободна воля безъ разума мыслити неможе, као добродѣтель безъ добры дѣла, а да псето разума нема, уздамъ се да ће и самъ Ч. Срећко, па ма да е простъ земльдѣлацъ, признати. Слѣдователно скоту слободну волю приписати, т. е. између богуподобногъ створеня и скота разлику незнати, много е црнѣ, него се и по пепелу валяти. — Незнањѣ е слепило кодъ очію, а іошъ црнѣ и горе, кадъ се човекъ о овакимъ предметима говорити пусти, кои изванъ круга знања његовогъ стое.

Овакимъ е духомъ нашъ искусный земльдѣлацъ Ч. Срећко у смотреню човечества крозъ цело дѣло дисао; а и у смотреню животиња, да е онако човечанъ, као што говори, неможе му се никако веровати, єръ ко самъ себе незна сходно уважити, тай за цело другогъ ни толико. А друго и изъ тогъ се види, да єдно мысли, а друго говори, што на страни 31. св. П.

не само да савѣтује, да се у туђе послове невала мешати, него є и оне неумѣстне речи Ч. М. навео: да ће онога угарицомъ, и то по зуби (по зуби угаркомъ!) ударити, ко се оно претресати пусти, што му ніе посао; а овамо самъ неће своѓ посла, т. є. земльѣлія, кое є у Штаерской радити научіо, да се држи, него є и педагогъ и философъ, и шта годъ реквешъ. Ко є свашта, онъ є несвршено штогодъ. —

Милованъ І. Спасићъ,

Дръ. Философіе.

ЗНАТНИ ПОТУРЧЕНИЦИ ИЗЪ ЈУЖНОСЛАВЕНСКОГЪ НАРОДА.

(Продуженіе.)

Подъ наслѣдникомъ Селимовымъ Муратомъ III. одузме Великій Везиръ Мемедъ Соколовићъ свимъ толмачима и агентима спахійскимъ право, кое су досадъ уживали, у дивану сѣдити, првыма зато, што му се чинило, да су они, као страни извѣстителы, излишни, овима пакъ зато, што су се угнѣтени изъ провинція у присутству ньіовомъ устручавали и бояли, тужити се на тегобе и насиліа, коя су іімъ спахіе причињавале. Соколовићъ є подъ Муратомъ такођеръ редовный данакъ одъ Европейски сила и царева збирао; тако одъ Аустрійскогъ двора 9.000., одъ Ерделя 2,000, одъ Дубровника 5,000, одъ Влашке 6,000, одъ Молдавіе 3,000, одъ Млетчана 4,000, свега 31,000 # у злату. Онъ є закључавао миръ, и пріятелска сношенія съ Млетачкимъ, Флорентійскимъ, Шпаньолскимъ и Енглезкимъ кабинетомъ имао. Осимъ њега быо є Великій Везиръ Муратовъ: Ахмед-Паша (1580) изъ Албаніе, зетъ Хрваћанина, Рустема-Паше, и Сявула-Паше(1584), гореречєногъ Славонца.

Подъ Махомедомъ III. быше Везири: Ибраим-Паша, Славонацъ 1596., зетъ Султана, а преѣе и намѣстникъ одъ Египта. Онъ є премда Муамеданацъ, велику наклоность своимъ земляцима, Славонцима, указивао, и ньи весма любіо, а то се изъ овога случая видити може. Христіянски жителы у Пожегги побуне се єдампутъ, у коіой побуни и судію (кадію) Турскогъ убіо. Ибраим-Паша видећи ій у невольи, одапре се кодъ царства и реке, да є то по нѣговой заповѣсти учињено, шта више, писмено сѣ изразн, да є кадія по закону и праведно убіенъ; онима, кои су му пребацивали, говорећи, да то ніе лепо одъ єдиогъ Муамеданца, такове поступке ћаурске одобравати, одговоріо є: „Зарь да због тога са сиротињомъ раіомъ у непріятелство ступамо, а знамъ, да почнемо и истраживати, виновника правогъ наћи неможемо.“ Љубезношћу своіомъ и штедротомъ знао є свое сатечественике себи привлети, тако, да є и помоћу ньіовомъ айдучке чете, кое су Славонію одъ 30 година узнемиравале, истребіо. Осимъ матернѣгъ, никаквогъ другогъ єзыка ніе говоріо, а то се види отудъ, што є онъ Дубровчанина, именомъ Буніћа, за толмача имао, кои му є разговоре са иностранимъ посланицима у Славенскомъ єзыку изяснявао и толковао.

(Конецъ слѣдує.)

ИСКРИЦЕ.

XI.

Жеља неуредна и непоштена, тежка є жалость живота; када тражињъ оне радости, кое твога стања нису, тада си нао болестанъ у свима удовима, рана жива гризе име и душу твою. У нашима градовима има сада више людій него пріе, кои се боре съ глађу, дугомъ и са срамотомъ. Мучени су одъ желѣ и поругани одъ други. Хоће да слѣде охолость богаты мѣста, а немаю одъ ньи ниш него смрадъ. Ово што ніе наравно, ніе ни добро. Прости будимо и понизни; радимо и мучимо, а другима пустимо величанства и лѣпоте; иматћемо и мы у нашой малености красоту и дику нашу. Мала птица нема ни коньскій коракъ, нити лавскій гласъ; али летн лѣпа и лагана съ различитимъ своимъ бояма крозъ небесне ведрине, и жини весела међу лишћемъ и цвѣћемъ. Будимо сиромашни, али чисти; чисти у руву, чисти у души. Са свима мыслима проклињаймо савишность; трошењ, кое одъ грѣха долази, раћа грѣхе. Лѣпа халѣина много кратій покрива срце слабо и паметь празну.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Кньигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 40. У Суботу 30. Септембра 1844.

ЦЕТИЊСКА БИБЛИОТЕКА

НА ДАНЪ РОЂЕНЯ

НЂГОВЕ СВЕТЛОСТИ

господара

АЛЕКСАНДРА КАРАЂОРЂЕВИЋА,

Кнеза Србскогъ.

Поймо Срби Србства свѣтило,
Што разгоня облакъ црнъ,
Наше полѣ чисти премило,
Свудъ сатире чкаль и трнъ.

Александра поймо сложно сви,
Данасъ Му е данъ роѣенъ;
Кровъ Му отца у прсима ври,
Србкињомъ е одосвнъ.

Доброта е Александеръ савъ,
За цвѣтъ милый Србства мре;
Али впакъ Онъ е правый лавъ,
Што пакленe злоће тре.

Там' по мраку одъ Нѣг' пакла сыпъ
Вѣчне ноћи крје станъ,
Да процвѣта Србадіе крнъ —
Онъ презире сладкій санъ.

Там' пастира надъ колебан' свудъ
Александра лебди лякъ,
Нит' Га страши киша, вѣтаръ, студъ,
Нит' звѣрова лютый рикъ.

Неуморно чисти Срба садъ,
Што е отацъ почео,
Да г' негуши травурине сирадъ,
Што й Бранковићъ посѣо.

У отцу е да! прерођенъ намъ,
Штово сломи луни рогъ,
Србству съ чела сатре робства срамъ,
Наше славе диже стогъ.

Зато, роде, Александра пой,
Там' до звѣзда диже' Му летъ;
Некъ Му вѣнца украшава строй
Са дна твога срца цвеће.

У Београду 29 Септембра 1844.

Алекса Десимировићъ.

ОКУШАЙ ГОРКЕ ВОДЕ.

(Конецъ.)

На послѣдку разломивши колачъ, запали га у олтару, па приближивши се Єзељи, было е у намѣри учинити последнѣ покушенъ; но она се опетъ была натрагъ повукла са ужасомъ.

Овда Ассиръ узме напрасно чашу и метавши е у руке Єзельи, рекне іой гласомъ, кои е сама она као ужасный угрожай разумѣла:

„Пи! супруго Хофанова.“

Мале руке Єзељине укоче се око те чаше и обрнувши се Хофану, кои ю е у суморномъ ћутаню сматрао, она се простре на колена предъ њимъ.

„Господару, рекне она плачући, да ю е само онъ чуо, до юче самъ васъ више путій молила, да вамъ само неколико речій, кое бы за едно трепуће ока траало, саобштимъ, а вы сте ми свагда мою молбу неиспуњену одбили... Говори се, да е ваша воля да я умремъ... Я васъ любимъ и почитуемъ и при самой овой тврдосрдной волји вашой... Но у тренућу мога преселења къ Богу... дозволите ми, да васъ увѣримъ о моіой невиности; да она, кою сте вы почитовали вашимъ именомъ и вашомъ любави, умире садъ достойна имена вашегъ, безъ да е увредила невиность... Господару смилуйте се на мене!

— А Амієлъ! Амієлъ! замумла Хофанъ.

„О Амієлъ! Амієлъ! повтори Єзеля... са произношеніємъ тако сладкимъ и умилнымъ, да іой е Хофанъ, удаливши се одъ нѣ, у прости повико:

„Пи ту воду, безчество створенѣ и прими награду за твой порокъ!“

Ова неправда оживила є жертву; она се съ колена подигне спокойно и благородно: „Народе Израилскій! повикне гласомъ, кога се одзывъ повторавао по свимъ столповима и угловима храма; така є дубока тишина у њему владала; народе Израилскій! вы люди, кои ме судите, и жене, коє ме слушате... предъ свима вама заклињемъ се, да сам невина, да є моє срдце чисто, моє устне да су изузете сваке лажи... и... при свемъ томъ... и се страшимъ овогъ искушенія, єрбо људско коварство може быти одъ васъ сматрано за пресуду Божію... Господи! прости моимъ непріятелима, као што имъ и праштамъ!“ Потомъ принесѣи своимъ устнама чашу, пагне ю и испіе све, што є у њой было, и красне очи њне подигнуте чакъ до свода храма спуштале су се полако и ускотриле су међу свимъ главама окружаваћи ю људій єдну недвижиму, нему, коя се чинила, да слуша, безъ да што чуе, и гледа, безъ да што види.

„Съ Богомъ Аміеле, повикне Єзеля, съ Богомъ!“

— Садъ вы пите господару Хофане, рекне Ассиръ, даваћи другу чашу мужу.

У тренућу, кадъ є онъ хтео чашу своимъ уста принети, Аміелъ, кои се покренуо са свога мѣста као стрела, и све оне, кои су му у томъ пролазку на путу были, на лево и десно отурикаћи, приступи Єзельи, и узевши ю у своя наручія, повикне:

„Сестро моя, сестро моя, тебе осуђую!“

Сирота жена была є обиесѣмљена.

„„Шта његова сестра! повтори Хофанъ, коме се чаша изъ руку измакла и о патосъ храма разбила се.

— Ево! увѣри се, рекне му Аміелъ ладно, даваћи му пергаментъ своє матере.

Хофанъ га прочита, было є у очаянію, да є овай — Аміелъ — пошо можда њега, и првосвештеника обтужити, што су смрть Єзельи проузроковали; но Ассиръ му лагано на уво рекне: „отровъ ніе было у њиой чаши.“

„Да у коіой є?“ упыта Хофанъ посртаюћи упалшењ.

— У... ни...єдной..., одговори жертвопріноситель, управивши очи на ону течность, коя се изъ Хофанове чаше по патосу храма разсула.

„О Єзельо! ошешъ ли ми моћи опростити, рекне Хофанъ, изражаваћи своє дубоко и чувствително покајаніе.

— Господару! одговори млада, красна супруга, љубећи му руку, коју іой є онъ было пружіо; я самъ ваша, вы имате право располагатя съ моимъ животомъ.

Хофанъ, наслоњењ на свогъ шурака и придржаваћи Єзелю, ишао є лагано изъ храма; онъ є ишао съ уздигнутомъ главомъ, погледомъ гордымъ и грозећимъ, предъ великимъ жертвопріносителѣмъ, кои є было своє пакостне очи погнуо, да негледа ону срећу, кою ніе было у стању разрушити; а народъ се разиће по Брусалиму разглашаваћи Єзелю за побѣдительницу окушая горке воде. —

ЧЕХЪ И ЛЕХЪ.

(Съ Чешкога одъ Т. Хорвыина.)

Видите ли оне шарене гомиле людій, што се озбыльно тамо савіяю у западне крајине? — Кажите, шта є то? — „Да неће быти ратна чета, коя носи смрть немирнымa суседима?“ — Ѣй та неоре се у тима гомилама боіовне песме, нити звечи тамо бритко оружѣ, него љубка попевка, и говоръ и смеі пролећу овима дугимъ редовима, и детиѣ тороканѣ носи вечерньій ветрићъ съ натоварены кола до ува пажљиве майке. — „А ово вальда се диго народъ, те носи побожне гласове на света места преко далеки путова?“ — Ѣй та у то доба іошъ ніе синула у онимъ краевима права слика божѣга света, ученѣ њгово іошъ се ніе верныма являло; већъ се народъ веселіо са детиньскима, одъ дедова и отцева предаваним приповеткама о творцу тога света, и кланао се доброме и зломъ, а слику обадвога правіо є себи у свакомъ краю, како му се допало.

За высоке, црнимъ шумама покривене горе предъ очима ти чета сунце заилази. Ружична светлость, љубнувши вршке одъ стогодишньи растова и чамова, спусти се садъ на лагавима крилима на ту поляну и обасу млогобройне гомиле. Гласови у шареними редовима престаю, корачаћ слаби. А напредъ, предъ четама на дивноме бељцу єзди витезъ са избраномъ дружиномъ, баца наоколо погледе по умилаи краини, те и чете мери, одъ кои се последньи удови іошъ губе у сумрачю околны шума. Доне се га беляцъ къ подножію высоке горе, па и самъ стаде, као да бы пророчкимъ духомъ световати ктео господара: овде ваља одануть! и юнакъ се окрене силной дружини, „станимо!“ проговори звучнымъ гласомъ. Те одъ гомиле до гомиле, одъ грла до грла, лети гласно „станимо!“ и напосле умире у шумской густини.

Новъ животъ пролети крозъ то неизбројно мноштво. Збачене су тежкоће дневнога пу-

Ова неправда оживила є жертву; она се съ колена подигне спокойно и благородно: „Народе Израилскій! повикше гласомъ, кога се одзывъ повторавао по свимъ столповима и угловима храма; така є дубока тишина у њему владала; народе Израилскій! вы люди, кои ме судите, и жене, кое ме слушате... предъ свима вама заклињемъ се, да самъ невина, да є мое сердце чисто, моє устне да су изусте сваке лажи... и... при свемъ томъ... я се страшимъ овогъ искушенія, єрбо людско коварство може быти одъ васъ сматрано за пресуду Божію... Господи! прости моимъ непріятельима, као што имъ я праштамъ!“ Потомъ приносећи своимъ устнама чашу, пагне ю и испіе све, што є у њой было, и красне очи њне подигнуте чакъ до свода храма спуштале су се полако и успориле су међу свимъ главама окружаваћи ю людій єдну недвижиму, нему, коя се чинила, да слуша, безъ да што чуе, и гледа, безъ да што види.

„Съ Богомъ Амієле, повикше Єзеля, съ Богомъ!“

— Садъ вы пите господару Хофане, рекше Ассиръ, дававши другу чашу мужу.

У тренућу, кадъ є онъ хтьо чашу своимъ устма принети, Амієлъ, кои се покренуо са свога мѣста као стрела, и све оне, кои су му у томъ пролазку на путу были, на лево и десно отуриваћи, приступи Єзельи, и узевши ю у своя наручія, повикне:

„Сестро моя, сестро моя, тебе осуђую!“

Сирота жена была є обнесвѣшћена.

„„Шта његова сестра! поитори Хофанъ, коме се чаша изъ руку измакла и о патосъ храма разбила се.

— Ево! увѣри се, рекше му Амієлъ ладно, дававши му пергаментъ своє матере.

Хофанъ га прочита, было є у очаяніо, да є овай — Амієлъ — пошо можда њега, и првосвештеника обтужити, што су смрть Єзельи проузроковали; но Ассиръ му лагано на уво рекше: „отровъ ніе было у њеной чаши.“

„Да у коіой є?“ упыта Хофанъ посрћаћи уплашенъ.

— У... ни. єдной.., одговори жертвоприноситель, управивши очи на ону течность, коя се изъ Хофанове чаше по патосу храма разсула.

„О Єзельо! ошешъ ли ми моћи опростити, рекше Хофанъ, изражаваћи свое дубоко и чувствително покаяніе.

— Господару! одговори млада, красна супруга, любећи му руку, коју іой є онъ было пружіо; я самъ ваша, вы имате право располагати съ моимъ животомъ.

Хофанъ, наслонећи на свогъ шурака и придржаваћи Єзелю, ишао є лагано изъ храма; онъ є ишао съ уздигнутомъ главомъ, погледомъ гордымъ и грозећимъ, предъ великимъ жертвоприноситељмъ, кои є было своє пакостне очи погнуо, да негледа ону срећу, коју ніе было у стању разрушити; а народъ се разиће по Брусалиму разглашаваћи Єзелю за побѣдительицу окушаја горке воде. —

ЧЕХЪ И ЛЕХЪ.

(Съ Чешкога одъ Т. Хорњика.)

Видите ли оне шарене гомиле людій, што се озбиљно тамо савіюу западне крајне? — Кажите, шта є то? — „Да неће быти ратна чета, кои носи смрть немирнима суседима?“ — Єй та веоре се у тима гомилама боіовне песме, нити звечи тамо бритко оружје, него любка попевка, и говоръ и смеј пролећу овима дугимъ редовима, и детинѣ тороканѣ носи вечерњій ветрићъ съ натоварены кола до ува пажљиве майке. — „А оно вальда се дяго народъ, те носи побожне гласове на света места преко далеки путова?“ — Єй та у то доба іошъ ніе синула у онимъ краєвима права слика божѣга света, ученѣ његово іошъ се ніе верныма являло; већъ се народъ веселіо са детињскима, одъ дедова и отцева предаванима приповеткама о творцу тога света, и кланяо се доброме и зломъ, а слику обадвога правіо є себи у свакомъ краю, како му се допало.

За высоке, пушимъ шумама покривене горе предъ очима ти чета сунце заиласи. Ружична светлость, любећи вршке одъ стогодишнія растова и чамова, спусти се садъ на лагана нима крилима на ту поляну и обасу млогобройне гомиле. Гласови у шареними редовима престаю, корачанѣ слаби. А напредъ, предъ четама на дивноме бельцу єди витезъ са избраноме дружиноме, баца наоколо погледе по умилной крајни, те и чете мери, одъ кои се последньи удови іошъ губе у сумрачю околны шума. Доне се га белаць въ подножіо высоке горе, па и самъ стаде, као да бы пророчкимъ духомъ световати ктео господара: овде вала одануть! и юнакъ се окрене силной дружини, „станимо!“ проговори звучнымъ гласомъ. Те одъ гомиле до гомиле, одъ грла до грла, летн гласно „станимо!“ и найпосле умире у шумской густини.

Новъ животъ пролети крозъ то неизбровно мноштво. Збачене су тежкоће дневнога пу-

Окрену се и ноћу даљ уз гору. Витезъ тавнога лица неодговори ништа, привати даље онетъ првыи: „Брате, насъ є єдна майка подъ срцемъ носила. Єдномъ сисомъ, єдномъ любава были смо залагани, у єдной любави одрасли смо — брате, заръ те висамъ увекъ братски любіо? Заръ мислишъ, да я држимъ, да самъ больій, што ме є народъ у овоме поласку одъ прастаре постойбине за воћу изабрао? Голыи є случаи све одредіо. Тебе као и мене почитую народни мудраци, и єднаке имамо у очима народа заслуге. Ил' самъ ти можда на томе дугомъ путу и єдномъ речи показао, да себе држимъ за господара — ? о брате, говори?“

Али братъ неговори. Са главомъ спуштеномъ, зевище у каменыту стазу зашрыи, и усне снльно стискуюћи, кораче на гору. А у брату са огиљнимъ очима, зачне крвъ такоће кипити. Тежко му є падало братово твръдоглавство. „Богови некъ ти опросте,“ рече, „што жалости моіой толико іошъ ране додаешъ! Твое добро срце, ма и честолюбиво, нека те увери и утврди, да баръ на гласъ богова више пазишъ, него на речь братову. И зато невременомъ непристойности немой ій врећати, ма да си науміо мене жалостити, него се послушно осланый на њіову пресуду.“

(Продуженіе слѣдує.)

ЗНАТНИ ПОТУРЧЕНИЦИ ИЗЪ ЮЖНОСЛАВЕНСКОГЪ НАРОДА.

(Конецъ.)

Другій Славенскій Великій Везиръ Махомеда III. звао се Ыусъ-Али-Паша (1604), роћеный Бошњакъ, изъ славне фамиліе Малковића. Осимъ овога као Адмиралъ Халилъ, названый освонтель, родомъ изъ Босне, и учени Шеица Алидеде, у Босни роћенъ, а кодъ Сигета саранћынъ, и Печеви, Славонацъ; прыый сачинитель Евавла, т. є. дѣла о уставницима политичны уређенія и истражительнима наука и заната, а последныи славный бытіописатель Османа.

Подъ Ахмедомъ I. было є Великій Везиръ Назу-Паша (1614), сынъ єдногъ Бугарскогъ Христіянина Кумулцина. Велику и знатну ролу у єдно исто време играли су: Бостанци-Паша, Дубровчанинъ, и сынъ єдногъ Хрваћанина, Адмиралъ Пізле, кои є Бегъ одъ Александріе онда было.

Подъ срећнымъ Османомъ II. (1618), кога є Гундулићъ у своме пѣсмотворству обезсмртіо, владао є као Великій Везиръ Хрваћанинъ Далаверъ-Паша, кога є Сиръ Томасъ као озбыльногъ, умѣреногъ и мудрогъ мужа изображавао. Онъ є у буни Јничара заедно са Султаномъ Османомъ погинуо 1612.

Найпосле налазимо подъ Мустафомъ I. и Муратомъ IV. осимъ други велики достойника онетъ Велике Везире: Дауд-Пашу, Бошњака, на заповесть кыога было є Султанъ Османъ II. убіенъ, и Хозрев-Паша, такоћеръ изъ Босне, когъ пилярженіе и убіеніе врло є опасну буну изазвало Јничара у Дарбекиру и малой Азіи проузроковало.

Сва ова довде наведена, мыслимъ да ће довольна быти, за подкрѣпити рѣчи великогъ источногъ повѣствователя Хамера, кои вели: „Да є Османско царство на суву и на води не Турскомъ суровоћу и нерѣшителноћу, но Славенскомъ и Грчкомъ финоћомъ, лукавствомъ, неустрашимоћу, невѣрноћу (само Грцыма свойственомъ), постоянствомъ и храброћу, као и талентима жителя освоены (по ветой части Славенски) земаля као коло узрастло, кое превазноћіемъ своимъ подарми силне народе, кои су чрезъ потурченике и робскомъ мысли свою собствену утробу распорили и разчупали.“

Бераръ.

ИСКРИЦЕ.

XII.

О земльо, о добра и неуморена наша майко, ты своимъ любезнымъ гласомъ насъ зовешъ да съ тобомъ сыновно живимо, и да дарове твое съ нашимъ знојемъ умножимо. Али по несрећи мы мало радимо за љпоту твога и за наше добро; незнамо да є све єдно корыстъ и љпота права. Оно што невино весели очи наше, оно уздиже мысли, животъ тѣлесный и душевный.

Да є земля твоя, домовино моя бѣдна, као повѣтарце твое, было бы у теби сакупльне љпоте Таліянскога и Грчкога поля. Али земля є твоя, као глава безъ власій, као кости єдна покривене кожомъ жуткастомъ. Планине наше су као слика стања нашега. Гдѣ воде нема, онде валя да зной людскій свакій грумењ паводни. Наши стари іоште се спомыно времена, кадъ ніе было небо, као сада, говоздено, и глуво за молитве наше. Ако млада шумица опетъ некаче расти на горама нашимъ опушгенимъ, и ако мало зелени, као знакъ надања, непочне зеленити се предъ очима нашима, тада ће све то сувалъ и невеселіе быти баштине и душе наше. Али мы одъ туђинаца узимамо цвѣће а не стабла, хальине а не плугове, рѣчи а не ствари, што є невалало а не што є потребно. Твърди смо и охоли за добро, понизни за зло.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Кньигопечатньи у Београду

ПОДУНАВКА.

№ 41. У Суботу 7. Октобра. 1844.

ОКО БОЖІЄ.

У висина модры одъ небеса,
Гдѣ се шеће сунце и звѣздице
По стазици у округъ ставитой:
Онди, брацо, зене око Божіе,
Свѣтлость дае сунцу источноме,
Ситне звѣзде на нѣму се грію,
Свй-мѣсече у нѣм' се огледа.
Живописный погледъ ока твога
Кроз облаке громовне и тмину
До средине земальске допире,
Свакомъ створу у срце завири,
Свакогъ срца тайну ово знаде,
Сваку тайну на видикъ изнами,
На видику истина се гледа,
А истину и правду одсѣва,
За мѣрило награде будуће,
Жарко сунце, огледало свѣта!
Тужный свѣте, гледи у высине!
Шта ти каже огледало оно?
Є ли чудо: да й пѣтаво сунце?
Нїе л' чудо: да намъ іоште свѣтли??

Огнь. Острожински.

ЧЕХЪ И ЛЕХЪ.

(Продуженіе.)

Стигли су на врх. — У домаћимъ седиштама, на обали удаљнога мора, у крајинама плодовитимъ, постали су одъ гласовита отца и мајке. А кадъ су іймъ се препуниля крајеви горовити, и кадъ су суседи почели на народъ миранъ и боголюбивъ крвно насртати, и кадъ су се люди враћали изъ туђине, и стали приповедати о благословенимъ крајинама, кое іоште нису насељене, — диже се сила народа, и богови быяу пытани: оће ли добро учинити и безъ њіова гнѣва, ако изиђу тражити другу, згодніе домовину, него што є ова, гди досадъ подъ њіовомъ обраномъ трудно проводише дане живота. Богови милостиво дадоше дозволѣнъ, и сила народа спреми се да одлази изъ села отчински. — Найрабрін треба да буде воћа, свако тело мора управляти глава; тако су судили сви мудри у народу. — „Изберимо Чеха!“ говорили су ёдни; — „Лехъ ће насъ водити!“ викали су други, и съ несаединѣнимъ воляма народа морало се прибећи боговима. И пресуда овако є гласила: „Трипут тридесеть дана отегнутће се путъ народу, а свакій тридесетый данъ обновитће му се воћа вољомъ вековечны богова. — Два има у сили народа, на коима милостиво почива рука богова одъ векова на векове, оба ће кренути силу народа. Надъ ёднимъ ће се узнети посланикъ богова, и тай ће проглашенъ быти за воћу народа, а по нѣговой ће се памети управляти сваколика сила.“

И народъ се подиже са стара земльишта, гдино є мачемъ у руци бранити морао њиве и стада одъ страны разбойника; на навеки опростивши се са отачаскомъ стрејомъ, скупи се, као песакъ на брегу морскоме око великога езера. Тако су были одредили богови. Свештеници народни призиваху богове, а у боязльивомъ слутеню столу Чехъ и Лехъ, єръ є на њима почивала нада народа, и на њима се имала явити воля богова. Обоица срца јуначкога, срца племенитога, народу одани, чешће су водили силу свога завичая къ победи надъ злима суседима; къ обоици клонила су се срца народа. И прный орао, посланикъ богова, узнесе се надъ Чехомъ — те Чехъ быяше за воћу избранъ. И тако се то догађало после тридесеть,

и опетъ после тридесетъ дана; и последньи тридесетъ дана водіо е Чехъ силу народа, кадъ су прелазили брда и шуме, реке и пустиње, докъ су се прибрали къ высокой гори, на средъ те поляне, ограђене тавнимъ луговима, — као што быше одредила воля богова

Видите ли оне две мушке прилике на врху те высоке горе? Єдна е съ главомъ подигнутомъ, друга са спуштеномъ. Два брата, близанци Чехъ и Лехъ, по вольи народа мораю ноћь провести у самоћи, призивати богове, и молити ій да благослове идуће ютро. И Чехъ іймъ се препоручи подъ моћно крило, па склони главу на голу землю да одпочине. Али Лехъ неможе іоште да сложи душу на молитву; итрымъ коракомъ витла по гори, окомъ, пуным гнѣва и жалости, погледа ведрый сводъ неба, па опетъ спаваюћа брата. Сузама облію му се очи.

Чеха међутимъ блажени сни облећу. Онъ види благословену долину, обасуту светлости небесномъ; цвеће невело пріятне мирисе расипа, любки славуи пуне прса милиномъ; по травнатимъ воћњацима, подъ сеновитимъ липама девойке играю, песма и слава богова разлеже се на све стране; и њему, Чеху, све се радостнымъ лицемъ окреће. Зачуе и гласе богова: „Благословенъ родъ твой међу народима; име твое разноситће векови!“ Благодарно пружа Чехъ руке ка небу — тргне се, пробуди се, те скочи са земље, и брата Леха предъ собомъ види гди стои са бледымъ лицемъ, гди чврсто потиче рукомъ држакъ мача, што му о боку виси.

Сунце се иза тавны шума промаля изъ магловитога лежишта. Првый његовъ осмей зарумени се на лицу два брата на высокой гори — али браћа стрепе одъ те ружичне светлости, као одъ баклѣ, што ће да ій у гробъ рати. Лехъ тргне руку съ балчака, на окренувъ се одъ брата, спусти главу. А Чехъ стреломъ яда пораженъ, пљесне се за њимъ рукама и прозбено очи небу подигнувши, погледа на ютрену кравну. Душа му заигра одъ радости надъ благословомъ бога. — Опази зелене њиве и сеновите лугове, опази реку и потоке како се у бистрини своіой блистаю — види света свуда обиљ, види таборъ како е ютромъ оживіо, па радосно кликне: „Ту намъ дайте добри богови, да су намъ домови!“

Одъ доле, одъ подножа высоке горе, узноси се къ уву његовомъ чудноватa вика. Можда е то добро знаменѣ богова — саединћена воля народа? — Запали се Лехъ, пріятне зенице његове садъ букте, лице гори — „Єсте л' одсудили?“ затресу се уста његова — па и онъ и братъ му Чехъ итрымъ коракомъ поћу съ горе.

Подъ горомъ е настала и ма узела врва одъ народа, свеколике чете гибале су се. Смеса одъ тисућны гласова лети кроз ту разновидну мноштву, и на гору се узноси. А Чехъ стрепи, єръ се помамномъ викомъ непроглашуе саединћность народа; у Леху пакъ изничe нада, єръ у бурной вики, мисли онъ, да грми сила његовы пріятеля. Кадъ се сиђу съ горе, наћу народъ ги већъ врѣ. — „Зато богови недаю више знаменя, што Чехъ треба да остане воћа!“ тако су єдни викали. — „Зато богови посланика више нешилю, што Чехъ треба да престане быти воћа!“ викали су опетъ други. — Залуду су старешине на миръ опоминяли, залуду су свештеници гросили гнѣвомъ богова. Распалѣный духъ витезова ние слушао, ние се плашio. Мачеви севнуше у њіовимъ рукама, а жене стане викомъ напуњавати голему кравну.

„Добро дошо, Чеху!“ — „Добро дошо, Леху!“ — орило се са свы страна, кадъ су браћа на поляну сишла, и Лехъ се таки баци међу пріятель, но Чехъ са лицемъ помраченымъ заостане подалѣ.

„Здраво, Леху!“ — „Добро дошо, воћо Чеху!“ — опетъ зазвони, и оружѣ смртнымъ блесковъ заблиста браћи у рукама.

„Стан'те!“ — викне садъ Чехъ гломъ яснымъ и поразнымъ. „Стан'те! Куда васъ води та безвремена ватра? — Какавъ е быо саветъ богова, кадъ смо последный путъ сунце надъ краинама отачаскимъ позравляли? Слога и любавь, Славянскій народе! — Слогу и любавь обећали сте. На какве се садъ чине распалюете? Знате ли зашто потежете мачеве братъ на брата? Мыслите вальда мени на радость, и за мой напредакъ? О, та радіе бы самъ оружію вашемъ изложіо прса, на да моіомъ крвлю растрете си очи!“

„То нису речи воће Славянскогъ,“ рекне на то сребровласый Ратиборъ. „Моє е око деведесетъ пута видило землю, кадъ се у преліепо руво облачи, и уста су моя гласила браћи о любави, колико ми богови улише у срце знанія, и саветъ е мой свагда важіо; па тако и садъ велимъ: лаћомъ мора владати лаћаръ, у

кога є рука вешта и снажна — ма да му на веслама помажу вешти веслари; народомъ мора владати мудра глава — ма да му на руци стоє са саветомъ мудри изъ народа. Ако се повереньмъ народа може дичити, кога су богови способностима обдарили, несме повереньодбіяти, и даре богова одбацити.“ —

„Ал' мы на Леха повереньполажемо,“ викну на то у другой гомили, „а богови волю свою доста ясно являю!“

„Да — являю!“ рекне отацъ Витонь, врьховный свештеникъ — рекне то гласомъ громкимъ и поразнымъ, да речи њгове и уку оружя пробише, кою башъ у тай ма почеше обадве стране. То рече, и разширивъ руке, очима у висъ упретимъ, загледа у облаке. Свеколико людство около њга љубопытно обрне очи за њимъ — и гле! надъ њимъ, у небесной высини, у блеску ютренъга сунца, віяю се два орла. *У* народу стане дисань — и светомъ грозомъ спопадвуто стоялo є све безъ мицања и безъ гласа.

(Конацъ слѣдує.)

НЕКОЛИКО РЕЧИ О ЧИНОВНИЦИМА И НАРОДНИМЪ ЉУДМА.

(Извађено изъ слова једнога државника.)

Свакій чиновникъ мора быти или слободанъ и независимъ, или плашљивъ и подложанъ вліянію свои старіи. Ако є независимъ, то є онда незгода за правленіе, єръ онъ неће да се у свачему повіа по волји министра; а ако є подъ чимъ вліяніемъ и слепо послушанъ, онда є зло за народъ и за слободу. Но осимъ оногъ рода чиновника, кои су чисти и самостални или вліянію подложни, налази се и други чиновника, кои су неописано опасніи, а то су тако рећи амфибіе людій, кои на две столице седе, и кои се у једно исто време држе и правленія и њгови противника. Има людій, кои се преко двое мердивене пењу тамо, гди незаслужую никадъ да дођу. Они немаре ко ће владати, само некъ су они у служби; нека се све руши и обалює, само нека се они пењу. Ове покварене људе ништа неможе у томъ рђавомъ путу зауставити. Њи требада свакій поштенъ човекъ презире и осуђує.

Шта значи єданъ народный човекъ? є ли доста быти чиновникъ или депутатъ, па да се ово славно име задобые? Не, то ніе довольно за обавленіе оногъ великогъ имена у њговомъ найблагороднїемъ значеню. Народный човекъ самъ себе заборавля, и душомъ се и тѣломъ посвећује народномъ дѣлу, єдной мысли, єдной ползи свога отечества. Макаръ кое системе да є тай човекъ, т. е. или мирне или революціоналне, само ако є поштеногъ намѣренія, и ако у себи персонифира какову велику ползу отечественну, то є народный човекъ.

Но такви људи неизлазе нигда изъ оне классе, коя се само брине, како ће да обогати себе и свою фамилію, како ће да већу плату добые, како ће да више свои сродника у службу увуче, и како ће болъ да себе и свое утврди у позлаћенимъ гнѣздама буџета. Не, такви се људи нигда немогу наћи у реду оны, кои пузе предъ владѣтелѣмъ и министрима, кои само гледе како ће властительима угодити, и кои чаме око министерски капіа, докъ іїмъ се небаци какавъ комадъ, кои они одма счепаваю, и после безбрижно еду, немарећи ни за народъ ни за правленіе.

Ф.

ДОПИСЪ ИЗЪ ЗАГРЕВА.

За књижевность вашу могу Вамъ казати, да се овди сада печата кодъ Гая *„Разны Дѣла Ивана Кукуљевића* Књига III.“ (Садржай *„Гусаръ и поразъ Монгола,“* два юначка позорія). Комади ти, духомъ домородымъ писани, угодитће нашимъ читательима. *У* истой печатьи налази се и другій и последный дѣлъ *Ивана Кукуљевића.* Жупанова печатня издае за долазећу годину *„Великій народный научно-забавный календарь“* у књижевномъ єзыку. Видитћемо у колико ће одговорити общитой потреби. Ту се налази и прва часть *„Доситея Обрадовића басній“* прилагођены околностима западне наше браће. *У* Карловцу ће се печатати за кое време *„Басне И. Чивића,“* съ посветомъ нашему Янку Драшковићу. Дѣло то иматће четыре књиге, а свака опетъ књига до 1000 басній съ дворћзима. Тако ми кажу људи, кои се свакій данъ съ писаоцемъ разговараю. *Станко Вразъ* уредіо є за печатню књигу III. свои изворны пѣсама, коя ће се поради некои узрока печатати у Златном-Прагу. *У* књизи той, званой *„Гусле и Тамбура,“* бытће сонета, балада, романца и други различити пѣсама, између кои и една повећа повѣстна у шесть раздѣлака *„Бабій кла-*

ньцъ.“ На край књиге додаће се іошт неколико пѣсама шаљивогъ садржаја одъ новогъ новцатогъ нѣкаквогъ пѣсника, као што самъ разабрао изъ уста Г. Ст. Враза, и увѣрава ме реченый Господинъ, да ће се вечиня допасти. — За печатню є послао амо Г. Ст. Вразу изъ Босне дѣце єдно Г. *Ф. Јукића*. *У* дѣцу томе има народны приповедака, сказкій, загонеткій, сложены єзыкомъ врло чистымъ народнымъ. Я судимъ, да ће дѣло то быти другій „*Погледъ у Босну*“ (види разсудакъ о томъ дѣлу у П. књизи Кола). — *У* Далмаціи шири се љубавь за народномъ просвѣтомъ све већма. Има истина ту іошт людій, кои се прче са старимъ трулимъ начелима писаня, презирући и нашъ Латинскій правопись као и ћирилицу, но они су хвала Богу „*rari nantes in gurgite vasto.*“ Већина є, нарочито младежь, за слогу; и надамо се, да ће и „*Зора*“ съ новомъ годиномъ забѣлити съ лицемъ веселымъ за остало Славянство. — *У* Задру є огласила пѣвачица наша Госпоя *Ана Видовићева* подпуно изданіе свои пѣсама у правопису нашемъ съ Гаљанскимъ преводомъ у 6. свезака. *У* Сплѣту су изашле „*побожне пѣсме*“ *И. Вичића* (такођеръ нашимъ правописомъ). — *У Рѣци* чуемо да се тражи дозволѣнѣ за издаванѣ часописа народногъ. —

(Конацъ слѣдуе.)

ОБСАДЕ ЦАРИГРАДА.

Цариградъ досадъ ніе манѣ одъ 24. пута нападанъ и обсѣднутъ быо: два пута одъ стары Грка (Алцибіада 141 год. и одъ Филипа Краля Маћедонскогъ 340 год. пре Хр.); три пута одъ Римски Царева (Севера 195 — 196, Максимина 236 и одъ Константина 324 год. после Хр.); єданъ путъ одъ Персіянаца (год. 616); єданъ путъ одъ Авара (год. 626), седамъ пута одъ Арапа (год. 654, 667, 672, 713, 718, 780, 798); два пута одъ Бугара (год. 764 и 914); два пута одъ бунтовника (819 и 1048 год.); єданъ путъ одъ Латина или одъ западногъ народа (1204); после одъ єногъ Византійскогъ Цара (1261 г.); три путъ одъ Турака (1393, 1424, и 1453 год.). Одъ оволики обсада само є шестъ пута быо градъ освоєнъ, и то одъ Алцибіада, Севера и Константина; затимъ одъ Латина, после одъ Цара Михаила Палеолога 1261 год., напоследку пакъ отиу га Турци 1453. год., одъ кога времена више ніе обсѣднутъ бывао.

Д. Аврамовићъ.

ИСКРИЦЕ.

XIII.

Ако є и малена трговина наша, нека баремъ буде поштена; учимо вѣру одъ Турака. Рѣчь наша нека буде као права заклетва, да никаква сила, штета, ни корист неразбіе овый светый савезъ.

Остала намъ є Турско-Славјанска земля ванѣкъ туђа ради немилогъ завиђења и старогъ Млетачкогъ страха. Могао є лавъ съ оне стране ширити крила своя. Здравіе бы быо спавао, и честніе остао у Србскимъ планинама, него у Талиянскимъ; али є ослѣпіо пріе него остаріо, невиђаше ни добро свое, ни погибель свою.

Малена и слѣпа є трговина наша. Ништа незнамо извана и гулимо као на срећу; хлѣба немамо, а гдѣ оранища быше, мы садимо лозе. Ваља да се сиромахъ напіе, ако хоће да заборави туге свое. Вина ћемо имати одвише, као правдословаца, раніе и лѣкара.

Малена и болестна є трговина наша. Камата и превара свагдѣ баца кореня своя, као љуль, кои дави добро сѣме; као зелена змія сакріе се у зелену траву, те пріе уеде него звиждне. У овоме занату, найтежемъ и найпогибелніемъ одъ много други, нѣки мысле да нетреба ни поштеня ни памети, него само руке и нокте. Али докле съ трговиномъ небуде умѣтность и крѣпость сѣединѣна, дотле намъ неће быти праве користи нити динке. Турци ће се боятя више вѣре наше, него мы њихове куге.

НАРОДНЕ СРБСКЕ ПОСЛОВИЦЕ.

(Скупіо Тодоръ Вланъкъ учитель).

Леньость вели: „данъ по данъ, ето и Ђурђевъ данъ;“ а вредноћа: „Петакъ, Субота, далеко є Неделя.“

Обећанъ є лудомъ радость.

Кои высоко лети, тай низко пада.

Ко се себе боя, тай се никогъ небои.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 42. У Петакъ 13. Октобра. 1844.

ЖЕЛЯ СРБИНА
ПРИ ВНУТРЕНЂМЪ МИРУ.

Ой Србе амо!
Да попѣвамо
Пѣсмицу миру
Србску узъ лиру.
Свакомъ є знатно
Да й време златно
Там' гди миръ влада,
Гди с' храни правда,
Гди Бож'є слово
Ніс текъ ново:
„Срб — брата друга
Ма и за луга,
Проста копача,
Воина, орача,
Грађана, селца,
Ма и пришелца,
Грлит' и любит',
Недат' му с' губит'.“ —
Гди с' законъ храни,
Гди с' уставъ брани,
Гди й любавь, слога:
Добра є многа. —
Ой Србе брате!
Добро є за те,
У миру сѣит',
Жнѣти и вѣит';
Гибна безъ праха,
Свакдашнѣгъ страха,
Садити къ њиви,
Пуштат' плугъ кривый,
Градину садит',
Животна гант', —
Кућицу зыдат',
Дѣчицу питат'. —
Ой Србе брате!

Чуй шта є за те!
Косово полѣ
Да свакомъ болѣ
Отворо очи,
Па свакъ некъ скочи:
Србіе врага,
Кой удна трага
По свуда прави,
Лакше да гнави, —
Кой у средъ мира
У живацъ дира,
Спокойство руши,
Срб - Славу гуши, —
Да виш' несмета
До накрай света
'Згонит' одъ свуда,
До страшна суда.
Ой Србе брате!
Оддавна на те
Срб - генiй гледа
Клонећ' т' одъ вреда;
Свойски што жели
Ево ти вели:
„Сунце кадъ сине
Нестає тмине,
Трапчица с' диже
И мравакъ гмиже. —
Мору при тихомъ
Бродъ мирно истомъ
Къ желѣной мети
Плови и лети.
Кой вѣру люби,
Тай се негуби;
Кой уставъ брани,
Богъ самъ тогъ храни;
Гди с' владацъ чтує,
Ту с' срећа снує;
Гди вражде нема,
Ту с' слава спрема. —

Србъ некъ садъ тледа
Свакогъ изреда
Срећна быт' брата
Бойна безъ рата. —
Немиръ є Трою
Подирго бою!
И горде стѣне
Одъ Картагене
Предао праху
Общтему страху!
А знатно й свима
Што бы одъ Рима! —
Што пре Косова, —
И потомъ с' нова!! —
За четыръ века
Кам' Србу лека?! —
Неманѣ круну
Съ престола вргну
Невѣрна Вука
Незирна рука! —
Прошлость некъ учи
Когъ сумня мучи,
Да ли у миру
Надат' се пиру, —
Да л' братска слога
Подаръ є Бога. "
Айд' Србе амо!
Миръ да пѣвамо!
Зора намъ свиће
Добра свим' быт'ће!
Князъ мудрый влада,
Србъ виш' нестрада.

У Шабцу 30. Сент. 1844.

Д. М.

ЧЕХЪ И ЛЕХЪ.

(Конецъ.)

Іошъ се ѓолеми грабльивци віяю. Као да є бой до крви, на животъ ил' на смрть, тако страовито крилима лупаю, тако бесно клюновима бію. Већъ, већъ падаю — вію се надъ Чехомъ и Лехомъ, у народу подъ высокомъ горомъ трне срце. Садъ се спустише! Єданъ се Чеху надъ главомъ завитла, и гранимъ крилима полети на высоку гору, тамо и седне; другій се надъ Лехомъ узнесе, диже дае гласе, и правымъ летомъ преко шуме упути се къ истоку

„Богови су милостиви, и милую народъ!" проговори садъ величественымъ гласомъ отацъ Витонъ, кои є дотле єднако као изванъ себе гледао у высине; проговори, и мложина верны побожнымъ увомъ обрне се къ словима његовымъ. — „Несме быти неслоге међу народомъ єдны отаца — тако веле богови. Велики су краєви, ги насъ може славити народъ у миру, нити ће братъ брата турати. Ни су се сложила два орла на єдну клисуру, али стрши клисура до клисуре, и єданъ орао одлеће удаљеной клисури, а орао другій на ближњ седа гньездо. Ето тако говоре богови добрымъ знаменѣмъ о два брата, о близанцима Чеху и Леху, а по њиовима гласовима владаће се браћа, на кои се рамена ослања сила народа!"

Свештеникъ изговори, а све людство кликне за њимъ гломъ гласнымъ: „Богови су милостиви, богови су мудри!" У очима Леховимъ запалює се радость, а на лицу му цвета веселъ. Плаче одъ милине, и брату Чеху пада око врата. Пріятельи његови у многобройномъ збору пружаю си руку и радую се добримъ знацима богова. Него седише у народу тужно врте главомъ — ал' богови су моћни, а човекъ треба да іймъ є покораћ.

Такође и Чеху одъ яда потавнює лице. — „Растати се дакле," рече, „раскинути граћ єдного стабла? Силу раздвонти. —?" Ал' уњутя, да небы брата ожалостіо, и богове разгнѣвао. Народъ се диже на връ одъ высоке горе; да види землю, одъ богова обећану, а подъ горомъ се међутимъ справлю чете, да дал' одлазе. Дивно є то кретаћ по целоме табору, радость и плачъ сву силу потреса. Ал' се свако приклања, и ко съ Чехомъ остае, и ко се съ Лехомъ на дальій путъ опрема, єръ се бои богова.

Тамо посадише Чеха на высокій престолъ, разастрше рува; те се главе подъ сребрнима власима и момачкимъ витвцама кланяу предъ њимъ, а девойке около њега цвеће просипау, па є свако грло кликовало „Помилуй насъ, господару!" — Онъ накъ обећа се, да ће се бриживо старати о благу народа. И тако є седіо на престолу и явло волю свою народу, судіо и право чиніо праведнымъ. Око горе, докле є око сватило, растегну се та ата, и разделе се по новимъ краєвима полагъ родбина, те нонъ животъ уће у нову домовину Обарани су были големи чамови, тесани оштромъ сикиромъ пространи задови; а подъ ведрымъ небомъ парао є плугъ плодовиту землю, и по њой су одала тучна стада. У новимъ седиштама при-

рађивали су вуну и лан, и обртали на своје потребе. А Чехъ е бдіо незатвореным окомъ надъ силомъ народа, ербо су были изишли изъ краина блажены, да траже нова завичая, па ине требало, да су жельни онога, што су оставили за далекимъ горама, за луговима и рекама.

Са свію страна враћали су се посланици, и веселе гласове доносили. Едни су говорили: „Богатство рибарски потока протиче кроз дебеле ливаде;“ други вели: „По здравимъ луговима трчи богатство ваљане зверади;“ ини су казивали: „Помоћу бога раја на краснимъ равницама богатство жита“ —, а други су опеть доносили сребрно пруће, а іошъ други су приповедали о людскимъ седиштама, како су ій нашли негди у краевима, гди су давно већъ прибивали народи страни. Доћоше и последњи, кои су се были найдалъ пустили за густе лугове, и довеоше са собомъ прилику човека, обучену у звериске коже, прилику дивљега погледа съ разбарушеномъ косомъ. Ти су казивали, само изъ густи лугова да леже у камењитимъ вћинама и шумскимъ колибама люди неми, и да неводе плуга, а ни стада да немаю, нити за ине згоде знаю, коима се поноси народъ Славјански. И они су имали сажалћа према народу немоме — премда небыше немъ, већъ говораше єзикомъ Славјанима непознатымъ и одпорнымъ — и съ многима су даровима одпуштали свакога, ко бы ійм годъ корачіо преко гостолюбивога прага. Они су ій учили на людскій живот, и на прави богу угодне, па су у свако доба были добротвици Немцима, и онда, кадъ су ійм ови почели зло за добро плаћати.

Народъ е благословио Чеха, што су преко њега богови довели га у блажену землю; и њему на вечиту успомену назову домовину земльомъ Чеховомъ или Ческомъ, па и себе поносито прозову Чесима. И тако се то догодило у шестоме веку (550 г.), што се брои одъ онога дана, кадъ е вечна любавь сишла одгоре међу люде у прилици човека. — У томъ се веку дивао, као и прије, съ другима народима и разширеный славный народъ Славјанскій, и кое на обали балтичкой, кое на црноме мору, око Дњепра, Лабе, Дунава и Саве заузме неураћене крајне, те на њима брзо процвета цвеће духа Славјанскога, одъ вечности надареног вредноћомъ и миромъ — духомъ вечне любави.

Ђорђе І. Поповићъ.

ДОПИСЪ ИЗЪ ЗАГРЕБА.

(Конецъ.)

У Трсту све єднако іошъ надаю Г. И. Рукавина књиге у своме єзыку и правопису. Тай Господинъ (честь му и поштенъ!) мысліо е досадъ, да само нама Загребчанима нису по ћуди његова нова изобрћтенія, и прло бы се тужіо на насъ, кадъ штогодъ небыу у Данціи онако метнули, као што е онъ написао; а прло бы се радовао на Зору, коя ће његове Богъ зна какве не реформе своимъ зрацима по свћту Славјанскомъ разсути. Ту е почео износити на садашњ књижевнике, да неразуму єзыкъ и духъ његовъ; а намћри се „коса на брусъ.“ У последњимъ му е броевима Г. *К.* казао шта га иде. А сво ти другу делію, Г. *И. Брлића*, кои е изашао на мейдан противъ њега. Сада незнамъ куда ће се позвати Г. *Р.*, ако се ніе разабрао и самъ себе опомену: „Къ себи руке довере!“ Богъ бы дао, те бы се прошо свои мука, а перо народніе зарћзао. — И у горњимъ странама иде све љпымъ своимъ путемъ къ народной просвћти. „Кметійске и рукодћлске новице“ све се више разпростиру, и разносе љпымъ уредымъ духомъ лучъ познања самога себе и просвћштенія живљмъ (елементомъ) народнымъ. Сада имаю већъ до 1,500 предплатника; и налазе се по градовима господскима као и по сеоскимъ кућама и кућарицама. Словенци настоє такођеръ изъ петны сила, да утемеље „Матицу“ за горњ стране. Писао ми е не давно угледанъ єданъ Господинъ одонудъ, кои е прыый потакнуо своє земляке за тай уставъ, да ће основъ до мала ступити у животъ. Цћль тога друштва быти ће, подупирати народну књижевность за забаву и науку простогъ селяка, и награђивати найболћ учителћ народнога єзыка. — У Градцу се већъ єданпутъ заночела печатати *Кремлова* „исторія Штаера“ у Словенскомъ нарћчію. Дћло то изаћи ће врло красно у двћ књиге са прекраснимъ мћдорћзама. Народъ ю врло жельно исчекива и радуе се шо мати превећу. И томъ ће књигомъ опеть доћи нашъ правопись међу прость народъ горњи страна, кои га већиномъ већъ познае. — Толико у кратко. „Славјанске антологіе“ дћлъ І. одъ квеза *Орс. Почића* по свой прилици већъ е и къ вама дошао.*) Исто тако и *Рочићева* књи-

*) Іошъ ніе. Ур.

га.*) Изчекивамо одсадъ свакій данъ велику *Деметрову* драму „Теута,“ коя се печата у Бечу трошкомъ Матичинымъ. Вальда є томе закаснѣню узрокъ ненадана смрть ученогъ нашегъ земляка *Копитара*, коя на нашу превелику жалость премину у Бечу 11 Авг. Богъ зна, тко ће му быти наслѣдникъ у Бечу.**) Богъ бы дао, да буде опетъ наше горе листъ. — Будите здравъ! —

I. Р. Ц.

ИСКРИЦЕ.

XIV.

Паробродъ є као мостъ баченый преко мора, кои саединява разставльне народе, те више крца мыслій и чувства него трговине. Али треба, да на овомъ путу више се душе приближую него тѣла, да особита користъ буде користъ любави. Њки одъ насъ у Италіи ништа друго нетраже, него угодности празне и недостойне, да ласніе и оно покваре, што намъ іошть остаде одъ людске простоте. Таліянске су покладе рай за њке одъ наши, ніе ій много; али и єданъ самъ велика є жалость.

Докле свако трошењ безъ разлога небуде одъ свію осуђено као лудость погдна, као опачина непоштена, као лупежтво право, дотле неће народима жалостнымъ добро быти. Быће богатство, лажь и лисичинъ, кое ће припрaвити потребу и срамоту.

Видимо страньска мѣста, приклонимо се умінимъ одъ насъ, познаймо што намъ се хоће, и постараймо се, да то добыемо. Износимо плоде землѣ наше, пека ій други народи познаду, да насъ науче, како ій можемо мало по мало побольшати. Све оно што се пристои инымъ државама, ніе користно за насъ; валя, да мы занате и умѣнѣ други направимо по стању нашемъ. Мы смо као човекъ якій, кои незна употрѣбити снагу свою. Треба да многе ствари учимо као мало дѣте. Што є снага безъ пониэности?

*) Ни ова. Учредн.

**) Тко ну є наслѣдникъ види у бр .78 Србски Новина. Учр.

НАРОДНЕ СРБСКЕ ПОСЛОВИЦЕ.

(Скупіо Тодоръ Вланѣв учитель).

Во се веже за рогове, а човекъ за єзыкъ.

Сврдо буши, ал' не руши.

Мама на тату, тата на маму осланяюћи се, я сирото дете оста гладно.

Два лоша избише Милоша.

Паренъ кашу лади.

После кише япунце нетреба.

Ко дубоко копа, тай управо збира.

Ко се бои шушня, тай ненада у виръ.

Уи, ал' незуи.

Познае се светый по навечерю.

Рука руку умива, а образъ обадве.

Среци, на иреци.

Што ће быти у єсень, болѣ сада у вече.

Кои пази, тай негази.

Кои суруткy непросиплѣ, тай сира нееде.

Добро блен, ал' се рѣаво музе.

На курыка вика, а лисица месо єде.

Добра речь гвоздена врата отвора.

Кои ћути, триста одговара.

На ћелавой глави ваши се нелегу.

НОВЕ КЊИГЕ.

Човекомрзац и Каинѣ. Драма одъ пет разреда. Одъ А. Коцебуа. Съ Немачкога превео Лазо Зубанъ, Членъ Совѣта Княжества Србіе и редовни членъ друштва Србске словесности. У Београду. У Княжеско-Србской Кньигопечатньи 1844. — На 12-тини, стр. 163.

Благородна Лажь. Драма безъ разреда. Наставакъ човекомрзости и каяня. Одъ А. Коцебуа. Съ Немачкога превео Лазо Зубанъ, Членъ Совѣта Княжества Србіе и редовни членъ друштва Србске словесности. У Београду. У Княжеско-Србской Кньигопечатньи. 1844. — На 12-тини, стр. 54.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Кньигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 43. У Суботу 21. Октобра. 1844.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА У БЕОГРАДУ

ЖЕЛЯ.

Пѣсма састављена одъ Матіе Бана у малой Азіи.

Овде сунце одъ источи
Све пребистру свѣтлость точи;
Вѣтрићъ овде на планини
Тихимъ дахомъ све ромони;
Све по цвѣту у равнини,
Ладну воду врутакъ рони;
Овде наравь одъ любави
Свой найлѣпшій посмѣхъ яви.

Ал' за мене ніе веселя,
Другди мене вуче жеља...
Тамо, тамо, гди найпрвый
Данъ є мени засвѣтліо,
Гди се у моіой найпре крви
Пламъ любави упаліо...
Тамо, тамо блаженствене
Притежу ме успоене!

Дали и друга земля быва,
Гди не блазный гласъ дозыва,
Край Дуная!.. све за славомъ
Ту юначко срце біе
Ту се пѣсномъ пои гиздавомъ,
Ту народный стѣгъ се віе,
У блаженой ту слободи
Славлянъ лаке дни проводи.

Одъ отачбе моѣ ме одбія,
Што й над-а-мномъ найсилніе:
Животъ вѣне пленениты
Я ћу тражитъ кодъ Дунаве,
Ил' лавором вѣнацъ свити,
Ил' нагласѣ друге славе...
Слава само садъ у мени
Може стопліт' духъ леденый.

ІОШТЪ НЕШТО О СРБСКОМЪ ГРБУ.

Іошт у 3. брою Подунавке т. г. нетко є пытао: шта значи на Србскомъ грбу крстъ, и шта ће рећи она четири писмена илити оцила? На ово є пытанъ Г. П. Ч. у брою 35. исте Подунавке одговоріо, изразивши о томе свое мнѣніе. Ово є и мене побудило, да и я неколико рѣчи о Србскомъ грбу проговоримъ.

Писмена на Србскомъ грбу ніе никада ни было. Но кадъ су Грци при Константину имали крстъ за свой грбъ, была су око њга четири њиова писмена (*B*), коя су іїмъ значила царство. А кадъ су Србльи доцніе дошли подъ новорімску власть, и мало по мало почели се вѣре христіянске примати, разумѣли су од-шта є постао у Грка грбъ — знакъ крста. Кадъ є Римскій царъ Константинъ у Брусалиму воевао противъ неки бунтовника, и у сумньи о побѣди было, указао му се є крстъ на небу више горе Єлеонске одъ звѣзда, и некій гласъ чуо, гди му се каже, да метне крстъ на барякъ свой, па да ће побѣдити. Онъ знаюћи старе свое обычае, да є крстъ найпоругателнія казнь за зле люде и оне, кои се буне у своіой држави, то му се мало чудно свиди, но опетъ метне крстъ по реченоме и побѣди противнике; и то му се допадне. Иза тога узпротиве му се жителы Византіе; идући онъ противъ Византіе, опетъ добыє вѣсть, да намести крстъ на барякъ, тако учини и побѣди Византію, и онда размышлявати почне, да пренесе тамо столицу Римску. Ту му гласъ дође, да є Максентіе, њговъ сопарственикъ, пошао изъ Рима противъ њга. Пође Константинъ Максентію на сусрѣтъ, сумнаюћи о побѣди, ту му се опетъ яви, да намести крстъ на барякъ, и каза: „овымъ ћешъ побѣдити Максентія.“ У битки одоли Констан-

тинова војска Максентіевој; овај побѣгне преко воде єдномъ ћупріомъ, она се провали и Максентіе утоне. Константинъ намести столицу у новоме Риму, ослободи народъ христіянскій одъ гоненія, за 3. вѣка што є трпіо, прими вѣру Христову и онъ самъ, саліе куглу одъ злата, и украшеный крстъ на врх ове кугле метне, куглу у име свега круга земнога, како є онъ и мысліо да њиме влада, а крстъ у име господујуће вѣре Христове на цѣломъ кругу земномъ. Србьи, разумѣвши да є тай крстъ Грцима свуда помагао, пошто приме вѣру Грка, залюбе се и у њиновъ грбъ, па пошто добыю царства своя, узму оваки грбъ, као и Грци, но нектеру мѣнати писмена, него метну около крста четира оцила съ тимъ толкованѣмъ, да тко є приміо вѣру Христову, треба да трпи за крстъ сваку противность, као што є спаситель за родъ човечій на крсту трпіо, противъ непріятеля треба да є тврдъ као челикъ, као што є у челику ватра, тако да се у вѣрноме никадъ неугаси огань за вѣру, противъ непріятеля за осветомъ да єднако гори. Войници, кои су подъ барякомъ онда воєвали, сви су за то знали, свештенци и воѣе народа то су толковали. Но чудо є, како се то вечъ заборавля, за кое бы човекъ жалити могао! — Г. П. Ч., што є у Славцима видіо около крста четири млада мѣсеца, и чисто га побудило, да протолкуе, то треба приписати некаквомъ невѣштомъ молеру, кои или ніе знао шта є, или ніе мысліо, кадъ є начертавао, на што му то иде, него нешто криво, што онъ незна шта є, пакъ окреную на мѣсецъ. Ніе то тако, него то значи тврђу у вѣри и на оружію. — Я самъ примѣтіо іошт кадъ є Адолфъ Берманъ у типографіи было, да у нашимъ грбовима оцила изгубише правый свой видъ, и посташе као неке крунице недограђене. Пакъ сада ето готови се и оно да се поправи, и безъ узрока да се приближимо къ Турскоме мѣсецу, илити да се враћамо на старе Израиљана обычае, кои вичу: „вострубите трубою в' новомѣсячіе.“ Мы треба мѣсецу подобателну честь да одаемо, начертаваюћи га подъ ногама матере Христове, као што у Апокалипсису стои. А зато, што смо мы данасъ съ турцима у пріятельству, нетреба да се увуче њиново знамењ међу наше старе обычне народности. — На Бошняке є коцка пала, да ін мѣсецъ устрашава. Они су были негда браћа наша, пакъ су имали крстъ на своме грбу, но одъ њега лако одусташе! Залуду имаю гвожђа доста, а и челика, кадъ су одъ насъ у свему слабіи, и назоръ себе у туђъ народъ преливаю. — Она четири оцила мы морамо сваком болѣ обзнанити изтолковати, и оне крунице љѣпше на оцила окренути, па ій за новъ Србскій народъ прекалити, да буду іоште ватренія, него што су некадъ была, и да варнаце изъ ньи у мѣсецъ пецаю! —

У Негришорима 7. Августа 1844.

Јанко Михаиловићъ,
Протоерей Драгачевскій.

МОРСКІЙ РАЗБОЙНИКЪ.

У Октобру 1828. год. налазаше се Данске бригаде Анне Капетанъ Холлъ, ради трговачкогъ некогъ посла, у Бахіи у Бразилиіи. Капетанъ науми 20. овогъ месеца у Пернабуко изъ пристаништа навести се, да тамо еспанъ истовари и потомъ се у Европу повратн. У вече доће єданъ човекъ у црно лаунце завіенъ на бродъ. и искаше съ Капетаномъ на само говорити. То му се допусти, и онъ му почне говорити слѣдующе:

„Я се зовемъ Цернето и рођенъ самъ у Флоренцу. Одъ неколико месецій самъ у Бахіи, гди самъ донео различне одъ воска образе; но будући самъ врло мало съ њима заслужіо а неколицини се задужіо, конма одма исплатити немогу, то желимъ у Пернамбуко ићи, ер самъ уверенъ, да ћу тамо пре и више заслужити, и съ моимъ се суровимъ кредиторима намирити. Будући су Бразіліянцы врло немилостиви, и ако іймъ я и тврду вѣру дадемъ, да ћу іймъ изъ Пернамбука мало по мало одуживати се; то ми они опетъ веровати неће. Међу тимъ самъ се известіо, да ће она моє воштане образе сутра секвестрирати дати, зато ми ништа друго за спасти се неостае, него што скоріе одавде одпутовати. Чуемъ, да ће ваша лађа са зоромъ сутра у Пернамбуко заповловити; зато васъ найпокорніе молимъ, да мене съ воштанимъ образима, кое ћу у 5 сандука пометати, примете, и свето вамъ се обећавамъ, да ћу велику услужность, коју ће те ми съ тимъ указати, чимъ у Пернамбуко приспѣмо, на найболый начинъ богато наплатити. Я ћу се зато постарати, да безъ сваког препятствія сандуцы одъ стране митнице пробу, будући є єданъ одъ пристанишнты стражара мой землякъ, кои ће гледати мой трагъ, колико є могућніе, забашурити.“

Капетанъ ућути, али хитрый Флоренцинацъ знаде му се тако улагати, да му онъ дозволи

съ њиме путовати. Задовољно иде Флорентинацъ, и око поноћи биле су сандуци съ њиовимъ имаоцемъ на броду. У ютру дигну се котве и лађа съ поспѣшнымъ ветромъ одплови. — Више дана пловили су безъ да ијчъ се игди ма шта неповољно случило; Флорентинацъ бијо е способанъ за дружество а знао е наклоность Капетана добыти, тако, да е онъ свакогъ дана често на кровъ лађе изилазіо, да бы, као што онъ говораше, видіо, да л' њгови воштани образи ненарушими стое. Ово е породило сумњу у корманошу али су њгова увѣштавања одбачена бијла, єръ е будаласто, да се 10 наоружамы и яки людій одъ єдногъ безоружаногъ човека, стране. Но єдне ноћи кадъ е половина њи у дубокомъ сну была, чуе стражарећій матрозъ некій топотъ на крову лађе, кои се тако брзо распростео, да, кадъ е Капетана о томъ известити ктео, ови су му се на заповесть њиовогъ повелитеља противоставили. 12. са свимъ наоружана угурсуза изскоче као да су изъ землѣ израсли и нападну на матрозе. Капетанъ съ корманошемъ и іошть троицомъ матроза буде убіенъ. Єданъ матрозъ, кои се одъ страшне вике пробудіо съ еднымъ лађарскимъ дечакомъ спасу се на чамцу, на комъ се безъ ране, компаса и други нуждны стварій предаду волнама. После многогъ лутаня и съ великимъ трудомъ довате се они Бразилійскогъ приморія гди Данскогъ конзула о овомъ случаю известе.

Наскоро затимъ дозна се, да е маскираты Флорентинацъ морскій разбойникъ, кои е пре кратког времена свою лађу у бури изгубіо, и да е са 12 свои другова, кое е за лажне воштане образе на данской бригади издавао, побего.

Светозаръ Іовановићъ
Слуш. II. год. Филосо*іе.

ЛИСИЦА И МАГАРАЦЪ.

Лисица ноће єданпутъ у башту да краде, и позове магарца у друштво. — Кадъ приспу тамо, провуку се кросъ єданъ потайный проломъ, гди ій нико опазити немогаше, зато могли су безъ икаквогъ презања уживати све, што су туда по оближньой околини нашли. Но магарацъ незадовольи се само са тымъ, већъ поредъ свію сабћта мудре звѣрке, упусти се удубльину чете, гди е множество свакојакогъ воћа опазіо, и лакомо нападне єсти найкрасніе грожће, тако, да ніе ни осетіо баштована, кои се изаљеи њговы привукао бяше. Немилостиво садъ разљоћеный баштованъ поздрави ти нашегъ магарца съ еднымъ повеликимъ айдамакомъ, на и уздуж и попрћко колико игда може удри. Доцканъ е кукавацъ магарацъ пожеліо њговъ милый пролазъ! Тек после жестокогъ боя єдва се спасе, проклињући затымъ лисицу, као да е она крива, но она му ладнокрвно одговори: „не куни ты мене, што самъ ти добро учинила, већъ тебе што си магарацъ! —“

„Блаженъ онай, кои свагда на послѣдакъ мысли, и лакомымъ очима се занети недаде. Онъ никаква зла у своме животу нечисли, кадъ и съ малымъ разумомъ се задовольи знаде!“

Іованъ А. Илићъ.

ТРНЂ СА ЦВЕЋЕМЪ.

Некій незнатанъ путникъ буде на граници заустављенъ и одъ стражара єногъ упитанъ, да тко е онъ? Путникъ њму нато одговори: „Я самъ бодіја!“ „Дакле кадъ си ты тай, а ты се на страну уклони.“ Запыта га бодија, да зашто се съ њиме тако строго поступа? — Одговори му стражаръ: „кудъ си ты пошао, тамо посла добыт' нећешъ, а къ томе добро знай, да е онде прошня яко забрањена. — Путникъ на ово єдну кесу талира приказујући, одговори: „я за прошню нужде немамъ.“ На то стражаръ одма свою капу скине, и путнику рекне: „Вы бы заиста могли тако добри быти, да мени єданъ одъ ваши сяйны талира поклоните.“ Путникъ одговори: „Я бы драговольно тако што учиніо, но вама е добро познато, да е прошня овде саснимъ забрањена.“

Зора.

ИСКРИЦЕ.

XV.

Одъ колѣна до колѣна простире се милосрдіе Божіе и покрива породице наше као шаторъ у пустињи. Шта е, жалостни мы! нашъ животъ у животу свѣта? Мы смо као капљ у великомъ мору, врху кога бродъ човеческога народа садъ ядри, садъ се вози, те зноси свое мѣша съ немирнимъ водама, садъ стане као пригвожћенъ, садъ трчи као манитъ. Радимо за найдальне унуке наше, а тада ћемо радити и за насъ. Неможе добро да жини управъ двадесетъ година, а неможе на две стотине. На-

дежда као и око валя, да све наоколо хвата, планине и долине, да негледа само оно, што намъ пада предъ ноге. Животиня тако живи али любавь крила има: колико у прошлость, толико у будућность она лети. Столѣтія су сати. Онай, кои ће доћи и после хиляду година, онай є одъ исте породице наше ближнйй нашъ правый. Дигни, човече, очи выше себе, разшири душу сгрчену. А ты отче живы и мртвы, ты, прама коме иде време као магла прама сунцу, ты намъ помози, да гледамо людске користи съ твоимъ высокимъ предвиђенѣмъ, да гримо незнане, мртве и непріятелѣ съ истымъ грлѣніемъ небесне любави.

СПОМЕНЪ

ЂОРЂУ ЗАБОРСКОМЕ,

надежде пуноме, у найлѣпшемъ цвѣту младости преминувшему младићу, Славляну, и правдослову и пріятелю своме

одъ

ІОВАНА ЛАНГХОФФЕРА.

Словенскогъ учителя у Старой Пазови.

КЪ БОГИЊИ СЛАВИ.

О ты Славо сви Славяна мати,
Кажи, зашто ты сыну твоме
Нашемъ Ђорђу Заборскоме
Ниси хтѣла животъ дужій дати?

Него у найлѣпшемъ нѣ'вомъ цвѣту,
Теби на шкоду, нам' к' жалости,
Вредногъ младића у младости,
Отела си славянскоме свѣту!

Ако се ты іоште брињешъ за насъ,
Зашто недашъ дуго живити,
Онымъ, кои могу намъ быти
Одъ користи вел'ке у свакій часъ?

Єдну молбу само шиљемъ къ теби:
„Хоћешъ ли насъ са тимъ казнити:
Да можемо баремъ трпити —
Подкрѣпи насъ, — или узми къ себи! —

Покойникъ є быо єданъ одъ они редки Славяна нашега вѣка, кои се труде да сви Славянски народи све ближе и ближе заєдно себе познаваю, єданъ другога подучаваю, на путу просвѣштенія подпомажу и овако єданъ другога ублажаваю. Много є онъ добра Славянству за врло кратко време учиніо, и много іошть више се одъ њга надати могло. Ученость є у њму была на онако млада лѣти редка, посленость безъ одмора, любавь Славянству подражанія достойна, тако да се о њему рећи може, да є быо совршенъ младићъ. Ове рѣчи найболѣ засвѣдочаваю њгови многобройни дописи изъ Пожуна у Србскимъ Новинама подъ знакомъ ☩ и у Подунавки съ подписомъ Ђ. З., а осимъ тога и њгово, полакъ у Татранки печатано, а полакъ у рукопису заоставше дѣло: „Србія у деветнаестомъ столѣтію." — У 22. годин њгова живота пао є у болесть суводинѣ (Hectica) и наконъ 6. мѣсеца болести свое, на неизмѣрну жалость њговы пріятеля, и на велику шкоду сви Славяна, постаде жертва ништа нештедеће смрти. Земля му лака! —

НОВЕ КЊИГЕ.

Історїа на великій Александра Македонца. Колко є описѣва негового рожденіе, животъ, кончество и смьрть. Прекеде отъ Грѣцки, Карловскій Славенс-Бѣлгарскій учитель, Христо П. Василѣевъ Протопопевичъ отъ Карлово. Бѣлградъ. Къ Княжеско-Сърбската Типографїа. 1844. — На 8-ку, стр. 160. (Съ 1571 предчисленикомъ!!! —)

Лѣтный Крінъ или страданіе святыя Великомученицы Маріны. Списано на просто-болгарскій языкъ. Изданіе перво. Печатано въ Цариградѣ, тисмены трудолюбивыя пчелы, лѣта 1843. — На 12-тиня, стр. 48.

Бачка Вила. Издао на свѣтъ Дръ Петаръ Іовановићъ. Свезахъ трећій. Musa Bacsiensis. *У Новом Саду* 1844., *Трошкомъ П. И. Стояновића Књигопродавца. Изъ Типографїе Катарине Јанковића удове.* — На 8-ку, ст. 166.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 44. У Суботу 28. Октобра. 1844.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА БЕОГРАД

ЗУМБУЛ-МОМЧЕ, КАРАНФИЛ-ДѢВОЙЧЕ.

Тіо Сава у Дунай отиче,
Іошъ тише њой момче се примиче,
Зумбул-момче рано поранило,
Мысли младо, да є зора руѣна,
Мысли момче, ал' се чуду дини:
„Одкуд', Боже, двіе у єунашца,
„Двіе данасъ звѣзде преодинце? —
„Што л' ни данасъ, ко никада, сунце
„Изъ малене с' отуд' раѣа Саве?
А то быя Каранфил-дѣвойче;
Съ оне стране лѣпота се купа;
Зенице іой — две данице сяйне —
Румениło младаны образа
Зумбул-момче іутромъ одночинише.
Па кадъ зачу Каранфил-дѣвойче
Преварено свое Зумбул-момче,
Пречу смѣят', момчету се ругат'.
Люто бѣше Зумбул-момче младо,
Дѣвоячке нерад' трпи шале:
„Стани, враже, да т' обсѣчу платимъ!"
На се вину чуновъ преко Саве.
Хтѣде бѣжат' Каранфил-дѣвойче:
Ал' су тежки Ладини окова..
Ни съ места се немож'.. ядна.. кренут'..
Већъ чимъ стиже младо Зумбул-момче,
Паде у чунъ момчету на крило.
Онъ є люби, грли, люби, люби.

Ђ. І. П. Б.

ВЕЧЕРЊИ ЧАСИ.

I.

Премиля и очекивани съ найвећомъ чезньомъ єсу за мене вечерњи часи; као пристаниште мореплавателя што усхиће, тако они мене са своимъ миромъ и, одъ свію житељски брига ослобођена, съ благимъ духа разположенѣмъ за тихій санъ приправляюћи, сасвимъ пожелани сусретаю — и као дете дуго, предуго тежења и чезнења за матере прсима — съ некимъ одушевлѣніемъ дочекивамъ и њи, аки да су они єдино утеціште, гди мое бриге, туге, радости, желѣ и надежде безъ обзира бавити се могу, и безъ да су на опрезу, да ће ій кои трећій као на зломъ дѣлу увребати, сасвимъ се утишаваю, мекше и лакше постаю, сносиме већма него икадъ, умерене и расређене, вештіе нег' и при самомъ извршиваню. Єдномъ словомъ све мя є у њима; у њима живимъ, съ њима радіе живимъ. Та у њима на све мое пріятелѣ и другове миле, добротворе драге, мыслимъ, предъ очи ій ставлямъ, и као да душа моя, у њиову се преливаюћи, у особиту живости постепеность долази, па ме храбрінмъ и бодрімъ чини, више силе подае, кадра прави, найвећа пожертвованія и са живота опасности за добро, мило и любезно предузети, у тимъ єву радость налазећи, што є баръ у то разположеніе могла поставлѣна быти. И то се све има часовима вечери благодарити, єръ се у њима тай помышляй роди. — Кудъ да смѣстимъ хвалу овы блажены трепућа, гди л' да ійм благодарность одамъ? Ніе л' у нѣдра створителя природе, кои се и за мене мравка постарао, такимъ даромъ обрадовати ме? Тебя, о Творче благій, припадамъ разнѣжень у детињской срца наготи и разкаянъ због гдикои противъ твое мени Тобомъ усађене заповести поступака, и у дубокомъ осећаню мое човечности Тебе преузносимъ у души као найвышегъ добротвора, найбрижльвіегъ и найугодніегъ отца; єръ су Ти сва дѣла блага. Прими мою признателность као жертву повольну; но прими кушно и целость мое благодарности спрамъ оны, кои су ми одъ

тебе послани за моє спасеніе, за моє обдржаванѣ, а особито кoима зраку, дану живота, и до данашнѣгъ траяня понайвише благодарити имамъ. Ты њима у благости твоіой подай, да се я они обрадую полученѣмъ свои кротки желя, да и њинове молитве предъ тобомъ съ милосћу саслушане буду, и на мене се и у томъ уживаню, као на мило іймъ Твоє створенѣ, опомену и любе. И зато да сте благословени часови!

У болѣмъ предѣлу налазеній се путникъ, трудъ, уморъ и претрпљење непогоде заборавля и срце отвара дошавшимъ задовольствама; целогъ дана свету служеѣи, све сладке предмете одлагаюћи за болѣ доба, утрућевъ радомъ и забавомъ тѣлеснома, кадъ и мени вы приспете, вечерньи часи, новъ светъ наплазимъ, чистіе и светліе духа крайне наступамъ и у царству, гди се могућность одъ немогућности разстае, бриге полажући, одавнявамъ, съ нова приправлямъ се, разводаваюћи прошлость одъ будућности, садашњости уживати магновенія, у кoима текъ више суштество сматрамъ и довольнымъ се, да самъ и я светъ видіо, у њему се бавіо — неку часть, опредѣлѣну ко уживаню, изгрпіо, и да се недакомимъ за другомъ, но да ми є њино притяжаніе іошъ и садъ као добродошло. Ту изъ далека ездеће и повраћаюће се у свой станъ радо примамъ, за кратко и славе ми є њино пришествіе у тай ма него другдашъ.

II.

Вечерньи разореня душевногъ часи, часи очаянія црногъ, и непостижимогъ суштества, сумняня породе, у ваша се нѣдра бацамъ, примите ме и вашомъ частицомъ, кадъ се найвећа на полю буре появлюю страшила, учините, да прочишћенъ њиновомъ паромъ и прохлаћенъ духа њиногъ саюзомъ, безъ сване мысли, коя бы ме на станѣ могъ живота опоменула, у дну душе моє сатворимъ храмъ, гди выша добродѣтель, при лебденю лепы идеала, да борави сладкій санъ райске среће. Ахъ! зашто се гроза ваша у црной ноћи завћси тако страовито появлюе, зашто ли є души моіой пожелана? Сва живота покаяня и савести гризења доводеѣи на паметь, вечерньи часи, заръ тишиномъ и лаганымъ ходомъ вашимъ, ужасъ и свію чувства и найнѣжнія стрепенѣ приводеће, будномъ оку као живо представляте будућа пакла мучења, и умете њи већма умножавати? толи оно немарльиво душе разположенѣ, кое вы производите, да га тренуткомъ у вечногъ колебаня бездну претварате, гди се духъ тони безъ надежде избављења? Не! не! Пріятно є земльотресеніе за неподвижиме тварке и духу є ваше траяня умилно, почемъ га за кратко успавани удостоите. О! не не! О! не не! у нама є онай чаръ, оно обаяніе, кое се залудъ у света окретаню и дана течаю тражи. Вы сте жалостноме чаръ, изъ кога смрть ил' цѣлбу црпи; мени є прво у частъ.

Зора и данъ смртноме найумилніи сачинаваю при уживаню светски дражестій предметъ, сватко іймъ се осмева, њи своимъ другомъ предпочитуе времену, одъ њи све ниште, у њима све налази; мени мрка ноћь и вечерньи замышльења и мучания часи, самогъ себе раћаюћи, заборавъ остаю, у комъ, одъ света и присутства други (сретніи) удаљенъ, моіой оживљеной меланхолія у наручія се предамъ и плачнимъ очима са свы страна изгледамъ предметъ, помышлямъ, потресаюћи савъ душе саставъ, на празный конь, за мене остављеный край, гди бы се вавекъ, докъ дани траю, прикривенъ затаати могъ, изгубљенъ и самоме себи.

Паднувъ о тле, съ праомъ помешанъ, цвилеѣи у огорчею, ништемъ разбляженіе одъ васъ — вечерньи часи: тихо и мртвачкомъ тишиномъ спровођени протичете, безъ да се мене коснете, — допуштате, да духъ презне и заостане у истомъ степену разслабљења, неприхваћате се кретанѣмъ и пролазкомъ вашимъ, кога сва подпора у вашой почива власти, коіу бы, само вама подану, одъ васъ текъ примити могъ. Све, све є у вашой власти, и тако ли да проћете? Но я се вама светимъ, што себе стрпельива, и на сва ваша гора и оштрія покушења готова осећамъ, удубљенъ пронцаћемъ духа у оне часе, гди ће се миръ и покой душе моє съ тишиномъ вашегъ течая сусрести — по смрти.

К. С. П.

СТАРИНЕ.

Као свуда по земльи, гди су народи живили, и съ једногъ мѣста на друго премѣштали се, или одъ веће силе нападани и угњетавани были и пропадали, остатци показую некадашню славу и величину оногъ народа; тако, између

осталы мѣста и паметника Србске државе, у Срезу Студеничкомъ Окружія Чачанскогъ наоди се наши православны источны, негда Христу Спасителю нашемъ служећи 35. црквій, осимъ далеко чувеногъ и славногъ монастыра Студенице, одъ кои сада само две суштествую, у коима свештенци Божію св. литургію савршую, а проче су све, коя мање, коя више зубомъ времена порушене. У числу овы црквій стои и монастыръ Градацъ, когъ њгова величина и порушени зидови издаю, да е њгда славный монастыръ био. У њему се налазе две, съ десне и леве стране, у добромъ стању одъ финогъ мермера сграђене гробнице, кое казую да су св. Константина и Јелене, — на кои празникъ изъ дальи предѣла свѣтъ на богомолю њму у мложини врви. Надписа или каквоы другы знакова, до изображенія светителя, никаковы неима. —

Све ове цркве одъ доброгъ су матерјала сазидане, и мололване быле, у коима се и сада изображенія наши светителя на дуварима видити могу, кои су сви тиранскомъ рукомъ изгрђени.

На граници поменутогъ Среза кодъ села Бркуша и Себимиља спрама Новогъ-Пазара и сада стои блаженопочившегъ Вожда и Господара Србскогъ Карађорђа доста пространый шанацъ, кои е реченоме граду Пазару тежке ране и муке задао и приморао га, главу приклонити му. — Близу шанца стои одъ земље умка съ великимъ одъ дрвета подигнутымъ крстомъ.

Будући е вишепоменутый Срезъ страшно планинскій и брдовитъ, зато му е и природа даровала многе долине и дубраве, изъ кои камениты стѣна прекрасни источници извиру и здраву у мложини воду даю, тако, да, осимъ малы рѣчица и потока, 25. рѣка Срезъ истый просѣцаю, кое све своје источнике, главе, у њему имаю, изузимаюћи рѣку Студеницу, коя извире у Врањаници у Окружію Ужичкомъ, на коима и лѣти и зима воденице мелю, и прекрасну рибу: пастрму, липенъ, младице и т. д. у себи богато имаю. Све ове рѣке у осамъ слію се и у рѣку Ибаръ утичу. —

Мата М. Хранићъ.

СМѢСИЦА.

ОДЪ ВРХОВНАГО НАРОДА СРБСКОГЪ ВОЖДА.

Поштенородному Господину Гаврилу Николаевићу. Привереность Ваша к' лицу моему, вѣри православной и отечеству нашему јако е меня, обратило е наше вниманіе на Васъ. Прінмите награжденіе, поставлямо Васъ за Секретара при великомъ Суду вилаетскомъ, и садъ овимъ удовольствуйте се. Увѣрени мы, да ћете Вы у будуће благоразуміе Ваше на пользу и славу отечества и всѣмъ на удовольствіе употребити и чинити, да и вредъ будемъ Вами благодаранъ и благосклоный.

У Београду
Февруара 8. 1811.

Верховный Сербскаго Народа
(М. П.) Вождъ,
Георгій Петровићъ.

ПОЗДРАВЉЕ

Одабранымъ слушателјама II. год. философіе у лицеуму К. С.

Стан'те звѣри, стан'те птице,
И осталый Божій створе;
Стан'те рибе плискавице,
Што пловите свић море,
Докъ другове поздравимъ!

Амо браћо у њедра ми драга,
У сданъ путъ да васъ загрлимъ!
Дође време, те се растадосмо —
Тугу жертвовъ ште муза ми —.
Ево вама, о мили другови,
Нѣжногъ срца отворена дверь;
И удалѣнъ сећанъ и се васке,
И удалѣнъ спомнићемъ се васъ;
Ако 'ми и ние есть еднако
Съ онымъ, кои непознае мен';
Онай, кои ми сузу прежалостну
Изъ очію гордо истера!
Поздрав'те ми другови вѣрни,
Поздрав'те ми мѣста премила,
Кудъ сам съ вама найрадіе од'о,
Кудъ сам съ вама животъ блажіо.
А садъ съ Богомъ, и одавде прим'те
Жаркогъ срца любкій ми поздравъ. —
Срцу съ вама необычно с' растат' —
Души тежко съ вама не быти —;
Око мое безъ васъ горко сузи,
Необычне гледећ' предъ собомъ,
Рука дрхти, када перо узме,
Вамъ да пише, што сваку даръ:
Дакле съ Богомъ, муза неке вище,
Растанія некъ е срећанъ часъ!

Премила браћо, драги другови!

Пишимо Музо другови̯ма сладкимъ, кажимо, како необично вамо мы безъ цьи рѣдко, блага! пѣвамо; кажи іймъ, како сада рошимъ сузе, кадъ пишемъ рѣчи, кое ће читати. — Єсть истина, о дружбино мила, да ми є найтеже бесъ васъ! Овамо има више людій, више кућа, али ни єдногъ єдногъ Србина. Прагъ є лѣпа варошь, свуда около њега и крозъ њега стоѳ редосади (Alee), крозъ њега тече рѣка Молдава, коя у себи има два повелика острова, гди є свагда веселѣ и часть, но я нисамъ тамо, неиде Љубомиръ безъ васъ —, рѣдко се надъ сѣти изиђи на сокакъ, а надъ изиће, коликій є пустый Прагъ, савъ у накрсть проће одъ лютине. Врло ми є тежко! іоштъ докъ оде Г. Шафарикъ, (кои є заиста єданъ између найбольи̯ людій, и кога препоручуємъ вамъ, као другови̯ма, да га особито уважавати) сасвимъ бытће ми. — Гледатћу, да после године дана одма доћемъ у Србію, ербо: кромъ Србіе нигди болѣ ніе; — ал' тако є, я нисамъ знао, да човека може преварити надежда! —

У Прагу, 8 Августа 1844.

Љубомиръ П. Ненадовићъ.

ИСКРИЦЕ.

XVI.

Юго-Славлянскій духъ смѣлый и весео низходи све више и затвора се у себи. Живоѳ за многе ніе него номадъ хлѣба, купе га съ дикомъ, купе рану тѣлесну съ душомъ. Болѣ бы іймъ было орати и копати, него тако народно свойство грдити. Два народа смо у єдномъ пуку, — кана и клобукъ нису ніста отачбина; лѣчитель и месаръ неговори истый єзыкъ; тежакъ и трговацъ су као непріятельи. Вала клобукъ да се поклони прамъ капи; у овой є особито народность, достойность и срце. Поправляймо народну неизвестность, народне ране видаймо; но поправляћи и видаћи почитуймо народъ са свымъ срцемъ нашимъ. Одъ њега учимо нашъ людскій єзыкъ, а некваримо га мудрымъ нашимъ варварствомъ. Учимо повѣсть његову, да намъ новый живоѳ буде као наслѣдованѣ старога и непрестано узвышенѣ.

НАРОДНЕ СРБСКЕ ПОСЛОВИЦЕ.

(Скупіо Тодоръ Влаиѣ учитель.)

Кои ніе благодаранъ на мрвици, ніе ни на комаду.

Марица у мрвици нема ништа.

Ко се чешe, гди га не сврби, тай се често грби.

Ко незна ценити важность сокола, онъ га држи за кобца.

Ко данасъ изгуби вреѣу, сутра ће и већу.

Данасъ кокошку, а сутра ни ја.

Има га радо, ко со у очи.

Кадъ се ваш наеде у опанку, оће после и за врагъ.

Гласъ до неба, а репъ се по земльи вуче.

Слази съ кола, цаба ти кирія.

Споля гладацъ, а у среди ярацъ.

У коріяче є слабо тело, али яка кора.

Хвалѣне ягоде, празне котарице.

Што є брзо, то є кусо.

Кои лакше иде, далѣ одлази.

Курякъ длаку меня, али ћуди никада.

Кога назову куракомъ, тай ягнѣ ниє ни біо, а курякъ ће и остати.

Кадъ упру виле у очи, онда треба да иѣ виле пукну, иѣ оч изкоче.

Єдна паметъ, иѣ улето иѣ у зиму.

Кои носи, не проси.

Ко се лебомъ игра, тай ни проѳ неће єсти.

ПОПРАВКА.

У последнѣмъ числу Подунавке подкрало се неколико ѣеѣа погрѣшака, кое се нѣао овако поправити: на стр. 170 у првога реда 13 врсти: „царства свои,“ - „царство свое;“ у 15 врсти „четиръ,“ - „четира;“ у 29 врсти: „устрашава“ - „украшава;“ на стр. 175 у првога реда 14 врсти: „наоружамы“ - „наоружаны;“ подъ Искрицомъ у 11 врсти: „на“ - „ие;“ на стр. 172 у другога реда 9 врсти: „лѣти“ - „лѣта“ у 11 врсти: „достѣна“ - „достойна.“

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Кньигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 45. У Суботу 4. Новембра. 1844.

БИБЛИОТЕКА БЕОГРАД

НЕВЂРНОЙ ДРАГИ.

Срцу негда мила,
Души пожелана
Ты си, драга, была
Пре данашњегъ дана;
Ал' одъ данасъ лѣпа
Кри се одъ мог' гнѣва,
Любоморства слѣпа
Мачъ осветомъ сѣва.
Зашт' се крёшъ злато
У то людство често,
Ахъ! кадъ тя в дато
У дну срца место? —

К. С. Поповићъ.

СРБИ И ЊИНОВЕ НАРОДНЕ ПѢСМЕ.

(Продужено изъ № 38 Подунавке г. 1843.)

Да се у поедине поетичне одломке, кои славянскій народный епосъ сачињаваю, постоянъ редъ уведе, нуждно є почети одъ повѣстя о постанку цркве Раваничке. Царъ Лазаръ, онай благородный младићъ, кои є княгиню себи за супругу узео, и на престолъ Србскій ступіо, овде се на врху свое силе и славе показуе; овде онъ великолѣпно слави свое крстно име, торжественый кодъ Славляна данъ. Позвана сва Господа цѣле државе сѣде за царскомъ трпезомъ, и часте се. Траюћемъ обѣду примакне му се супруга њгова царица Милица, онога времена найлѣпша госпоја, у сайной одѣћи, кою пѣсникъ обстоятелно одъ главе до ногу описуе, и премда є необычно было у то доба мужу се приближити, а іошть манѣ съ њиме што говорити, изясни се, да она далъ таити неможе, шта іой є было на умъ дошло; на казываюћи, како су преодници њгови одъ Немањиногъ поколѣнія, пештедећи блага, цркве и монастыре дизали, почне задушбине њіове редомъ изчисляватн. Ово є изложеніе за Славлянску исторію одъ велике важности, исто тако као напомене у Иліади о постанку њки градова, на кое се доцніе Грчки историописци често позываю. Царъ Лазаръ рѣчима свое супруге побуђенъ обећа, да ће онъ у Ресави на рѣки Равану цркву сазыдати, какве іошть нигда ніе было. Темель ће іой одъ олова дубоко у землю ударити, зидове ће одъ сребра градити, златомъ ће ю покрити и бисеромъ подизати, а изнутра сву ће драгимъ каменомъ накитити. Сва господа устану на ноге, поклоне му се и похвалюю њгову намѣру, самъ еданъ Милошъ Обилићъ, онай ћетый, кои є доцніе Мурата убіо, недиже се са свога стола, но сѣдећи чита књигу цароставну, коя у Славлянскомъ стихотворству заступа Грчкогъ Калхаса*) и пророчица є при сваком важномъ предпріятю, и при свакой пресудной битки. Лазаръ то видећи напуни чашу и наздрави є Милошу, говорећи: „У твое здравлѣ војводо Милошће! ал' намъ кажи и ты твоє мишліе, да ли ћу цркву зидати?“ — Милошъ скочи на ноге, и са самур-калпакомъ у руци поклоня му се, узме пеаръ, али вино неиће, већъ овако му одговара: „Хвала теби, кнеже, на твоіой здравици! Ты ме пыташъ, вала ли цркву градити? Ніе тому сада време! Већъ узми књиге цароставне, па гледай шта намъ оне кажу: настало є опасно за насъ време, отети ће намъ Турци царство. Турци ће скорымъ овде господари быти, они ће наше монастыре порушити, цркве ће намъ оборити, и твою Раванцу са земльомъ сравнити. Они ће темель одъ олова ископати, у ћулета ће га са-

*) Грчкій пророкъ у Троянскомъ рату.

лити', и ваше градове коначно разорити; одъ сребрны зидова направитће си накитъ за атове; растуритће златный кровъ, и коватће одъ њга ђердане кадунама, а биссръ ће своимъ кћерима на вратъ нанизати; драгій каменъ ће повадити, и ударитће га своимъ саблама у балчаке (држке) и кадунама у прстенѣ. Него чуй славный кнеже Лазаре! болѣ заповѣдай, да се темель цркве гради одъ гранита-камена, зидови одъ мермера, а кровъ одъ печене цигле, да, кадъ намъ Турци землю освое, наша црква више столѣтія Богу на славу служи, єрбо одъ камена никомъ ни камена." Чувши то кнезъ Лазаръ захвали му, и по савѣту њговомъ учини, єръ и данъ данашнѣй постои у Србіи Раваница, у Србскимъ пѣсмама славна. —

После овогъ одломка, кои жалостно предчувствованѣ будући несрећны догађаи изражава, мого бы се другій случай навести, кадъ се Султанъ Муратъ съ войскомъ већъ приближује, и Лазара позива, или да се преда или на Косово дође.

„Султанъ Муратъ дође на полѣ Косово, и тамо дошавши пише писмо цару Лазару, и шиљѣ га цару на колѣно."

„О Лазаре! ты царе Србіе! нити є было, нити ће никада быти, да єдна земля има два господара, и єдна раја плаћа два арача. Мы обоє заедно владати неможемо, већъ пошљи ми ключеве и арачъ, пошљи златне ключеве свію градова твои, и арачъ одъ седамъ година. Ако ли нећешъ то учинити, а ты дођи на полѣ Косово, да сабљомъ землю подѣлимо."

„Кадъ є Лазаръ Султаново писмо прочитао, заплаче се горко, онъ плаче и люто проклиње: ко недође на полѣ Косово, нигда немао среће, неродила му у полю пшеница, у брду винова лоза." —

Овде треба остало, што намъ позориште представља, придодати. А то є посланъ соколa одъ пресвете Богородице изъ Єрусалима, да запыта Лазара: шта воли? небесно ли царство или земно?

Полетіо соко тица сива
Одъ светиње одъ Єрусалима,
И онъ носи тицу ластавицу.
То небіо соко тица сива,
Веће біо светитель Илія;
Онъ неноси тице ластавице,
Веће књигу одъ Богородице,
Однесе є цару на Косово,
Спушта књигу цару на колено,
Сама књига цару беседила:
„Царе Лазо, честито колено!
Коме ћешъ се приволети царству?
Или волишъ царству небескоме,
Или волишъ царству земальскоме?
Ако волишъ царству земальскоме,
Седлай коњ, притёжи колане,
Витезови саблѣ припасуйте,
На у Турке юришъ учините,
Сва ће Турска изгинути войска;
Ако л' волишъ царству небескоме,
А ти сакрой на Косову цркву,
Неводи іой темель одъ мермера,
Већъ одъ чисте свиле и скерлета,
На причести и нареди войску;
Сва ће твоя изгинути войска,
Ты ћешъ, кнеже, ш' њоме погинути."
А кадъ царе саслушао речи,
Мисли царе мисли свакојаке:
„Милый Боже, што ћу и како ћу?
Коме ћу се приволети царству?
Да ли ћу царству небескоме?
Да ли ћу царотву земальскоме?
Ако ћу се приволети царству,
Приволети царству земальскоме,
Земальско є за мално царство,
А небеско у векъ и до века."
Царъ воледе царству небескоме,
А него ли царству земальскоме.

Нигдя се христіянска помысао, нову стихотворства сязу почињући, тако асно и разговетно изражена неноявлює, као у овой Славянской пѣсми. Као што є познато, стари юнаци были су люди срећни, богати, здравы и яки. Омиръ свагда држи богате и силне за сынове и любимце Богова; а напротивъ бѣду и несрећу сматра онъ као знакъ немилости и гнѣва Божіегъ. Ово понятіе служи за основъ епопее, и юначка пѣсма онде се свршує, гди несрећни догађаи юнака почињю. — Кодъ христіянски поета, любовны пѣсника, и трубадура,*) премда они у моралномъ погледу выше стоє, и у књижевности су савршенїи одъ Славяна, опетъ се оваково Евангелію сходно описаніе неволѣ и патнѣ неналази. Нарочито позднїи стихотворци, кои су књижевно изображени были, и помоћу стары, кадкадъ и самы

*) Посте средњегъ вѣка у южной Француской.

Грка писали, често су предавія сѣверны и Нѣмачки народа слѣдовали. Мысао о пожертвованю самогъ себе привадлежи посве Србской епопеи; ова ништа друго ніе, него само єдна приповѣдка велики пораженія и несрећны догађая. Тріумфъ опредѣлява на небу, а на земльи само славу свои витезова тражи, а напротивъ поезія новіегъ времена, и пѣсме опетъ у язычество повративши се народа понайвише тѣлесну моћь хвале. Ово почитованѣ снаге и тѣлесне моћи, кое се у почетку државне исторіе старогъ вѣка появило, свршує овде дѣла народа.

(Продуженіе слѣдує.)

НЕШТО О ДУБРОВНИКУ.*)

Одъ Матіе Бана.

Дубровникъ є постао съ разрушенѣмъ Епидаура, свѣтлога града, коега старина изъ времена Мойсеовы изтиче, и земля быше єдна одъ првы у Европи, гди є Азіятичка изображеность бацила жиле. Кадамъ,**) са своіомъ супругомъ Ерміономъ, и съ другима свога порекла, бѣжећи одъ неблагодарны граћана Тебански, склони се у овай гостолюбивый градъ, гди нашавши народъ у рату са сусѣдима, за войводу представи му се, поведе га на побѣду, па одъ њга буде кралѣмъ учињенъ. Іоште се види на романтичкимъ класурама, кое са стране одъ мора склапаю прекрасно полѣ Канавоско, єданъ написъ са Фенічкимъ словима, кога досада іошт нитко ніе могао разабрати. Епидауръ, после Феничана, населѣнъ одъ Партена, пакъ одъ Римляна, было є нападанъ више пута одъ Гота, докъ найпосле побѣдоносне чете Слављана шестога вѣка доћоше, сасвимъ га оборити, и изчистити у свима онима државама прваши племе сакрвны себи Илирїяна.

Неколико породица одъ разбитія утекавши, склониле се на велике гребени, кое не далеко диза'у се надъ моремъ, и међу њима заклоњене живећи, сачуваю свою независимость. Тимъ є начиномъ постало прво основанѣ саданѣ Рагузе. Ово име долази одъ Лаос-а, старо-грчке рѣчи, коя знаци гребень, и одъ кое учињено є покварено Лаусъ, Лауса, Рауса, Рагуза.

Ту се народъ силно умножи на концу седмога вѣка, у кое доба было є градъ Солунъ (Римска Martia Julia) сасвимъ разоренъ, па зато многе племените породице изъ овогъ престолногъ града давны Далматински кралѣва потраже себи склониште кодъ своє браће Епидаурићана.

У почетку осмога вѣка градъ є већъ было доста якъ, да се є могао опрети Слављанима, кои, присвояваюћи сву околну државу, немога'у трпити, да се последньи остатци Римлана у Далмаціи куће на ономъ мѣсту, и склапаю живаль (élément) єдне инокрвне народности. Године 867 Дубровчани одбише навале Араба, читаву годину дана траюће, кои, пошто су были отели Будву, Розе, Рисанъ и Которъ (Ascrivium), залуду се намучише подъ Дубровникомъ; зашто градъ, укрѣпљенъ одъ природе, утврђенъ одъ художества, бранила є и мудро управляна храбрость. Како гласъ пукне, да му се у помоћь приближуе бродба (flotte), послана одъ цара Василія Маћедонскога, непріятельи дигоше се съ обсѣда, и на супротну крайну одъ Италіе упутише. Онда Дубровчани у савозу са Слављанима привезу се на своимъ лађама на ону страну, и подпомажући войску Грчку, прогнаше Арабе све до Беневента.

(Продуженіе слѣдує.)

КАЛКАЛЕРА.

Овай шальивчина живіо є, кажу, у Цариграду у двору некогъ патріярха, кои га є као сироту свимъ потребама снабдѣвао. Но премда се онъ као сулудасть у народу приповеда, опетъ є онъ — ако є истина, да є живіо — своимъ краснимъ и поучителнимъ одговорима и изреченіяма велико оштроуміе показывао, и особитый разумъ, слободный духъ, трезвеность и неустрашимость, одважно и юначко срце притяжавао. Можда є онъ изъ нужде алыну лудости и шале на себе обукао, да бы тако увіену истину бодљ и слободніе свету представляти могао, или да бы овако подъ именомъ сой-

*) На молбу одногъ списателя Нѣмачкогъ, путовавшега по Србіи и Славонїи, составя Французки нешто краћи приказъ о политичной и књижевной повѣсти Дубровника. Будући да є овай градъ средиште юго-славянске књижевности, и съ тога узрока, што є у Европи, а и у овима странама слабо познатъ, преводимъ ревске приказе у нашъ изродный єзыкъ, цѣнећи, да то неће быти безполезно Србской младежи.

**) Неки кажу, да є Кадамъ прави измыслїо слова, а неки опетъ, да ій є онъ само изъ Фенићіе донео у Европу.

тарiе (будале) Турску строгость болѣ избегао и голу истину говорiо. У нѣговимъ пословицама и анекдотама, коима е онъ много пута благодѣтеля своги спасавао, налазимо съ великимъ удивлѣнiемъ непоколебимый духъ, башъ и у овакимъ обстоятельствама, у коима бы и найнеустрашимый юнакъ средньегъ или староги вѣка поклизнуо и очаянiю се предати морао.

Тако се прича, да е єданшутъ царъ Трускiй патрiярха дозвао и наложiо му, ду му за 24. сата каже: колико има одъ земль до неба; да му каже: гдi е средина земль; и што е iошть найтеже, да погоди: шта онъ — царъ — мисли.

Како е было патрiярху, кадъ е ово чуо, свакiй лако себи представити може. Отиде снуђенъ и невесео у дворъ, увђрен у себи, да онъ то никако пронаћи неможе, али пакъ и то е знао, шта га очекуе, ако неногоди, колацъ или конопацъ.

Дошавши у дворъ патрiярхъ, почео е мислити о томъ, но никако нiе могао пронаћи, а и како ће? Та то се свакомъ, комъ е годъ казао, немогуће чинило. Само єданъ Калкалера му смѣло рекне: „Небой се, я ћу му на то све одговорити, дай ми само єдну 1000. гроша.“ „Ох у съ драге волѣ,“ одговори патрiярхъ, „и 2000 гроша, само ме беде куртализи.“ Како Калкалера добiе 2000 гроша, оде, пакъ покупуе све коноще но Цариграду, навеже єданъ за другiй, натовари iй све на кола и потера, обукавши се у аљине патрiярха, у сарай царевъ. Дошавши у нутра заустави кола у предворiе, а себе прiяви, да га цару пусте. Како уђе у собу, гди царъ седи, рекне му овай: „Ей море патрiярше, нађе ли, колико има одъ земль до неба, гди е средина земль и шта я мислимъ?“

„Єсамъ,“ одговори веселo мнимый патрiярхъ, „ево у предворiю мере.“ Наишавши царъ на полѣ види множество кола, натоварены са конопцима, окрене се къ патрiярху и рекне: „Є л' башъ управъ толико?“ „Єсте да како,“ одговори смѣло овай, „ако сумняте, а оно молимъ измерите самъ, пакъ ћете видити, да е управъ толико.“ „Но добро, то си погодiо,“ разлюђенъ рече царъ: „али гди е средина земль?“ „Башъ ту, гди стоите,“ одговоръ е био Калкалере. „Є ли управо овде?“ срдито и строго погледавши га настави даль царъ. „Єсте ту, па се можете и вы самъ, измеривши землю съ єдногъ края на другiй, уверити.“ Савъ одъ муке поцрвени царъ као паприка, и рече: „И то си погодiо, али одговори и на треће пытанѣ, шта я мислимъ?“ „Ты мислишъ садъ у овай царъ,“ продужи Калкалера, „да самъ я патрiярхъ, али писамъ, него самъ, обученъ у нѣгове аљине, шалькивчина Калкалера.“ „Знамъ те! знамъ те!“ познавши у собу узвикне Царъ, „да си ты онай великiй досетльивацъ, кои бы и самъ цейнемъ (пакао) преварити могао; сво ти на даръ простенъ, прими га као знакъ могъ къ теби найвећегъ благоволѣнiя.“ — Ето тако избави се патрiярхъ одъ неволѣ безъ свакогъ труда. Штета, што се ясніе о овомъ другомъ Артеловасу незна, гди е рођенъ и когъ е поколѣнiя. —

Св. Iовановићъ.

ИСКРИЦЕ.

XVII.

Народъ жалостный повѣсть (исторiю) свою или ништа или мало знаде; као што сынъ незаконный незна ни име ни дѣла отаца свои. Какова му е прошастость, какова му е и будућность — празна. — Нiе ова жалость само нашегъ народа: мало више, мало манѣ по свему свѣту сиромахъ остае, као горостасный слѣпацъ, кои се труди и спава, те се подигне и наће. Учени люди читаю књиге у другимъ єзыцима, у туђимъ єзыцима пишу, иностране повѣсти любе и славе. Домовина њихова даля iймъ е одъ срца него Арапска и Вавилонска. Обштинска е ово кривина, и моя превеће.

Али у людскимъ столећама повѣсть и вѣра єдно е было; изъ олтара изнђоше, као писма света, гласи народны дика или срамота: — свештеникъ тада бiяше пѣсникъ и писатель почитованый. Будимо сви свештеници истине и лѣпоте; у прошаста времена тргимо съ рѣчи врућомъ и жаркомъ као за љубовномъ свѣтлости. Безъ охолости и безъ страсти говоримо о животу народа нашега. И срамота е наука.

Уредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду

ПОДУНАВКА.

№ 46. У Суботу 11. Новембра. 1844.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА БЕОГРАД

ИЗВѢСТІЄ

ДРУЖСТВА С'РБСКЕ СЛОВЕСНОСТИ.

одъ 2. Новембріа 1844.

Њгова Свѣтлость, премилостивый нашъ Господаръ и Кнезъ Александеръ, благоволіо є на представленіе Попечительства Просвѣщенія Своимъ высочайшимъ рѣшеніемъ одъ 18. Юлія т. г. В. № 947. Дружество србске Словесности, кое є у другой половини 1842. године престало было дѣйствовати, наново потврдити, и опредѣлити, да оно опетъ по постоећемъ своме Уставу и Устроєнію у животъ ступи.

У слѣдству тога є Дружество по наредби свога Предсѣдателя, Г. Попечителя Паула Јанковића, започело свое дѣйствованіе са Главнымъ засѣданіемъ, за кое се є 1 Августа т. г. у сали засѣданія Попечительства Правосудія и Просвѣштенія скупило.

Поводомъ тимъ, што є Дружество потребу увидило, да се дѣйствующе њгове силе умноже, найпре є оно у томъ своме глав. Засѣданію, кое є 7. и. м. наставило, избрало за свое редовне членове: члена Совѣта Кнеж. Србскогъ Г. Лаза Зубана; Секретара Попечительства Правосудія, Г. Павла А. Поповића; Кн. Србскогъ Цензора граѣ. књига и Секретара Архидіецезалне Конзисторіе, Г. Василія Лазића; Професоре Кн. Србскогъ Лицеума, Физике Г. Дра Јанка Шафарика, Статистике Г. Игнята Станимировића и Математике Г. Симеона Пишцу — свє лица, кои є оно или заслуге за књижество србско или трудъ у образованю отечествене младежи уважило, и одъ кои се нада, да ће га они одличномъ њиномъ способносћу и ревносћу свойски подпомагати, да се къ онако полезной и важной своіой цѣли поузданымъ коракомъ и правымъ путомъ примиче.

А будући да є у истомъ засѣданію досадашній Секретаръ Дружества, Г. Атанасіе Николићъ, молбу свою изавіо, да га оно изъ тогъ узрока, што є званичнымъ пословима яко обтерећенъ, одъ секретарске дужности разрѣши; то є оно, уваживши исту и далѣ надлежно поступивши, на мѣсто њга за свога новога Секретара вишимомъ гласова избрало Начальника одѣлѣнія Санитетскогъ Попечительства внутр. дѣла, Г. Дра Іована Стенћа.

Уважаваюћи Дружество способности и заслуге за србско-народно, а и за свеславенско, књижество похвално познаты лица, и желећи придружити себи полезне и ревносне дѣлателѣ на полю славено-србске словесности, далѣ є оно по смыслу свога устроєнія у томъ засѣданію изабрало за свое корреспондираюће членове: ГГ. Евгенія Іовановића, Преосвященћѣйшегъ Епіскона Карлштатскогъ, Тодора Павловића, Адвоката и родолюбивогъ Учредника србски пешт. Новина и Листа; Дра Іована Субботића, Адвоката, Цензора срб. књига и Учредника срб. Лѣтописа Мат. Србске; Дра Константина Пеячића, Физикуса Карловачкогъ; Іована Пачића, пенз. Ритмайстера; Петра Матића, Синдикуса Беловарскогъ; Ничколу Бороєвића, екон. оффицира и Людевита Штура. —

Сходно касателномъ правилу свога Устроєнія Дружество є затимъ къ томе приступило, да опредѣли предмете, съ конма ће се у редовнымъ своимъ засѣданіяма до другогъ главногъ засѣданія прописно занимати. Па будући да є по смыслу њговогъ устава главанъ њговъ задатакъ: образованѣ и усавршенствованѣ езы

ка србскогъ, то се оно о томъ савѣтовало, да найпре наће и труду своме изложи онай посао, кои е за то, да може поставлѣну му цѣль образованя народногъ езыка ньимъ пожелателно постићи, свакоякo найпречій и найнуждній. Србскій народный езыкъ, кои е за све Србе и книжественъ постао и кои ће, по увѣреню и овога Друштва као и свакогъ болѣгъ новіегъ србскогъ Списателя, книжественъ езыкъ и унапредакъ быти и остати, іошть не'ма оно благо рѣчій и израза, кое као општеобразователанъ езыкъ имати мора, као што му іошть досадъ ни оно благородство вида и устройства ніе дато, съ коимъ се дриге и поносе други образовани и книжественни езыци, кои га у коло братства позываю. Ако и есте Друштву познато, како су се и колико србски Списателя одъ времена нашегъ славногъ Доситея Обрадовића досадъ трудили, да србскій народный езыкъ, на кои е онъ печатъ благородства книжествености срећно удариo, у рѣчима обогати и у строю своме дотера; то опетъ знаюћи оно, колико е то, што су они за ньга, за србскій езыкъ, у станю были учинити, не само мало, него одъ веће части и неудесно, па зато или іошть непознато или непримѣћено: — у томъ се найпосле као ѣдномъ душомъ сложило, да пре свега и найвише у идућимъ своимъ редовнимъ засѣданіяма у полю србске Терминологіе съ томъ важномъ намѣромъ ради, да србскомъ народномъ езыку оно богатство рѣчій и израза сакупи и начини, кое му имати валя, да бы се оно кћгово благородство книжествености утвр'дило и уздигло, и да бы се ньимъ не само Списатели, него и Професори на катедрама у отечественымъ, особито вышимъ школама и правительственя Званичници у разныхъ земальскимъ, особито већимъ Надлежательствама у напредакъ лакше и равнообразніе могли послуживати. То заключивши Друштво, оно е, колико су му годъ кћгове силе и часови кћгови до данасъ др'жавы редовны засѣданія допустили, дѣйствовало, да сачини и спреми грађу за Словаръ оны рѣчій, кое су србскомъ езыку по потреби кћговогъ вышегъ книжественогъ опредѣленія, поне према данашньимъ приликама, нужде.

Што е оно за оно прекратко време и у првомъ тешкомъ почетку свога рада учинити могло, учинило е по найболѣмъ своме знаню, као што ће данасъ скупно и у цѣлости то показати, давши у исто време и приліку, по коіой ће се и увидѣти, да е оно єдне одъ сакупльны ньимъ и за термилогиске опредѣлены рѣчій изъ старо-славенскогъ езыка, изъ оногъ предрагогъ и єдинственогъ єзыковногъ извора узело, друге одъ числа оны, кое су новіи Списатели наши и у потреблявали, задржало и за србскій єзыкъ слошки посвоило, а друге опетъ изнова за истый начинило. —

Г. Предсѣдатель Друштва, као Попечитель Просвѣштенія, о томъ похвално бригу подеће, да се за отечественa училишта нужне књге предаваня прописаны наука сачине и на ползу учење се младежи печатаю, нашао е за добро, да се такове школске књге, кое су већъ сачињене, и оне, кое ће се іошть сачињавати, у Друштву овомъ найпре у рукопису прочитаю и одъ ньга у подобателный прегледъ и претресъ узму, да бы тако, колико е годъ више могуће, болѣ и исправніе за преважну потребу, за кою су намѣњене, после на свѣтъ изишле. У слѣдству тога Онъ е Друштву предложіо, да се оно сваке седмице іошть по єданпутъ у извапредна засѣданія сакупльава, у коима ће се саставльни рукописи предаваємы школски наука съ тимъ позывомъ прочитавати, да оно о ньима, ако нуждно буде было, своя примѣчанія чини, по ономъ мало више изложеномъ смыслу. Друштво е тай позывъ свога Г. Предсѣдателя радо примило, и досадъ у поменутымъ своимъ засѣданіама надлежно саслушало латинскій букваръ саснимъ и латинску Грамматику одъ веће части, оба дѣла школски ручници, кое е єданъ одъ ньговы ревностны редовны членова за учењу се младежи книж. србскогъ Лицеума сачиніо.

ПРИПРЕМА,

за назвословный (терминологическій) Рѣчникъ

одъ

ДРУЖСТВА СРБСКЕ СЛОВЕСНОСТИ.

A posteriori, чувственозворно.
A priori, умозворно.
Abalienare, отуђити.
Abalienatio, отуђенѣ; отуђяваньe.
Abdicatio, одреченіе.
Ablegare, одслати.
Ablegatus, одсланикъ.
Aberratio, одступанѣ, одступь.
Abolitio, Abrogatio, укинутай.
Abonnement, заклада, предплата, предупись.
Aborigines, пр'осѣдіоци.
Abortus, поветакъ; по[illegible]

Absolutio, разрѣшеніе.
Absolutismus, неограниченость владѣ.
Absolutum, самъ'шено, безусловно, неотносно, неограничено.
Abstracte, одлучно.
Accord, гласослогъ.
Accurate, точно.
Accentus, гласоударъ.
Acceptio, пріемъ.
Accessibilis, приступанъ.
Accessorium, припадакъ.
Accidentia, пригода.
Accidentaliter, per accidens, пригодно, пригодомъ.
Acclamatio, приликъ.
Accommodatio, удесъ.
Acta, Acten, pl. дѣлошиси.
Actio, дѣйствованѣ; дѣйство; тужба.
Activitas, дѣлателность, (Passivitas, страдателность.)
Activisare, опуновластити.
Actor, тужитель.
Actoratus, тужительство.
Actuarius, переводитель, писмоводитель.
Actus, Act, m. дѣйство; дѣло.
Adaequate, равномѣрно.
Adeptio bonorum, ступанѣ у добра.
Adiaphorum, v. Indiferens.
Adjudicatio, досуда; досуѣиванѣ.
Adjunctus, помоѣникъ.
Adjustatio, Adjuſtirung, f. опрема.
Adminiculum, подпора.
Administrare, одправлятн; управлятн.
Administratio, управительство; правленіе.
Admonitio, опомена.
Adoptio, успосѣнѣ.
Adulter, Ehebrecher, m. браколожанъ, прелюбодѣй.
Adulteratio, Falsificatio, подтварань; подтворина; лажнотворство.
(Falsificare, подтварати; лажнотворити, олажнити.)
(Falsificator, подтварачъ; лажнотворъ).
Adulterium, Ehebruch, m. браколомство, прелюбодѣйство.
Aesthetica, краснословіе.
Aequator, равникъ, равнитель.
Aequilibrium, равновѣсіе.
Aequinoctium равноношіе.
Aequivalens, равноврѣдно.
Aequivoce, двозначно.
Aequum, справедьливо.
Aerarium, благаница.
Aestimatio, процѣна.
Aestimator, процѣнитель.
Affectatio, утварань.
Affectus, душевань потресъ, покретъ, порывъ, яръ.
Agent, исправникъ.
Aggregatio, нагумъ, накупленѣ, гомиланѣ.
Aggregatum, нагумина, нагомилай, накупъ.
Agilitas, окретность.
Agitatio, покретанѣ.
Agitator, покретачъ.
Agonia, самртна борба.
Agnatio, родъ, сродство по отцу.
Agnati, рођаци.
(Cognatio, родъ, сродство по матерѣ).
(Cognatio, сродници.)
Agravare, отешчати.
Agricultura, земледѣліе.
Agressor, нападачъ.
Alatura, мразъ, доносбина (жене).
(Dos, вѣно).
Alburnum, бѣлыкъ.
Alegare, доводити.
Alegatum, доводъ.
Allegoria, иноказъ.
(Alliance, Allianz, f. союзъ).
Al pari, на-равно.
Allusio, шагованость.
Alterare, преиначити, измѣнити.
Alteratio, преиначай, измѣна.
Alternative, наизмѣнице.
Aluvio, наносъ, наплавакъ.
Ambigium, двосмыслено.
Ambitus, Ambitio, облетанѣ.
Amens, безуманъ.
Amortisatio, поништенѣ.
Amnestia, опроштай.
Amphibologia, двосмыслѣе.
Amphibium, водоземно (животно).
Analogia, подобность.
Analysis, разлаганѣ.
(Synthesis, слаганѣ).
Anarchia, безвладіе.
Anatomia, наудница.
Angaria, робота, плата.
Annihilatio, уништенѣ, уништаванѣ.
Anonymus, безименый, безименикъ.
Antagonismus, супротность.
Antecedens, предидуѣй; предидуће.
Antecessor, предшественикъ.
Anthropologia, човекословіе.
Anthropomorphismus, очовечаванѣ.
Anticipatio, предпріемъ.
Antipathia, противочувствіе.
Antiquare, овештатн.
Antithesis, противоставъ.
Apathia, безчувствіе.
Apertinentia, принадлежность.
Aphorismi, самоставцн.
Apodictice, безсумнѣно.
Apologia, поборно слово.
Apotheosis, обоженіе.
Apostasia, Abfall, m. одпадничество.
Apostroph, ерыкъ.
Apostrophe, обраћанѣ.
(Apparat, пряборъ).
Apparitio, повѣ.
Appellans, нарицатель, позовникъ.
Appellare, нарицати, позывати се.
Appellatio, нарицанѣ, позиванѣ.
Appellatum, нарекъ, позовъ.
Appellatorium (forum), нарицателный, позовный Судъ.
Appetitus, пожтевъ.
Apprehensio, превать.
Approbatio, одобренѣ,
Appropriatio, присванѣ.
Aproximatio, приближаванѣ.
Aqueductus, водоводъ.
Arbiter, изборный Судія.
Archaeologia, древностиница.
Archia, влада.
Architectura, постройница, постройственица.
(Arrenda, закупъ).
Arctologia, v. Ethica.
Argumentum, доказъ.
Aristocratia, боляpство.
Aristocratice, боляpскій.
Arithmetica, Численица, Рачуница.
Articulus, членъ, чланъ.
Ascetica, наука о нравоупражненію.

одговоръ на!...?..Sic.

Єзыкати, или єзыковати, у Примор'ю Србскоме, и у Црной Горы значи што и устовати, т. є. говорити. Науку ону коя правила єзыка или говоръ показуе назива духъ народный найправіе, и найсвойскіе, па и найпріе єзыконаука, но будући да є то као сложена рієчь предуга, то іой духъ народнѣга говора избацуе оно изъ сріеде на, те остае єзыкоука. Но духъ народнѣга говора правеѣи све краіне и глаіе рієчи, да су и коренитіе, за то укида и оно у, али га претвара или у пригласно, као Грцы ау на ав или у самогласно-сложено, као одъ дѣвоати дѣвойка, мѣсто дѣвовка, и тако излази єзыковка или єзыкойка, т. є. Грамматика, илити докошиия Писменица, по кривоперомъ преводу съ Грчкога γραμμα, писме, или слово. Шта дакле паметнога и одобривога има тко вѣштій у єзыку Србскоме противъ исте рієчи рећи, коя є изъ природе свое природнымъ редомъ и правиломъ постала, ако не мысли да є онъ савъ Србскій духъ и єзыкъ прождро и освоио. Што пакъ воли свакій народъ свой єзыкъ, и свога єзыка по єдину речцу, него туђу, и то є у природи срца и духа чоечіега; а што нѣма свакій народъ и єзыкъ сваку рієчь, што има другій, вальда изъ тога неслѣдуе, да є немоће и несміе имати, а іошъ манѣ то, да се немоће и несміе на ономе єзыку далѣ и пространіе мыслити, па и за те мысли свой єзыкъ довраћивати, колико годъ му природа нѣгова допушта и одобрава.

Управо паметноме и озбиля Србину оволико є доста, или нека намъ онъ што предложи болѣ и Србскіе, пріймѣћемо драговольно мы добру обште Србскоме рады, па и зафаляти му; а празны укоры, и неумѣстне руге ништа незначе, докле годъ болѣ што непредложи се на мѣсто руженога, него се іоште ругъ и подсмѣхъ у своя нѣдра повраћа, одкуда се породіо. Ако ли су се умложила нѣгова стуживанія, и ако є млозина устала на нѣга, т. є. на нѣговог србства єзыкъ, нако што Г. Sic у своіой првой рієчи и врсти наводи, у том' заисто му ніе крива єзыковка, и тиме манѣ, што є ова доціе постала и одъ нѣговы наймлаіи стуживаня —.

Членъ Дружтва Србске Словесности.
Симеонъ Милут. Сарайлія.

ИСКРИЦЕ.

XVIII.

Пѣсме су међу трудима живота као цвѣће међу драчама, као вода жива, коя извира изъ срца земль међу стѣнама голичк, као гласъ небесный, коя долази незна се одкуда, те свуда разноси мирисъ склада. Одакле су дошле народне попѣвке и кадъ су се родиле, знаће само онай, коя знаде годину и часъ, у коме є ситно сѣме превеликога раста пало на средъ плавине, и кадъ су први нѣгови листићи озеленили каменѣ. Али ово є баремъ истинито, да се нису подъ клобуцима народне наше пѣсме зачеле, нити изъ господски уста найпре изашле. Духъ склада негледа на хальину, него дише, гдѣ му є драго; и срце, кое трепће у голимъ прсима, срце є людско. Ніе храбрость златна стварь, нити любавь сребрна.

Пѣсме су повѣсть наша, у њима тражимо добро и зло наше. Други народи читаю ій, преводе и диве се њима; а мы се њи срамимо, и іошть изсмѣвамо нашимъ просвѣћенымъ варварствомъ. Покупимо, браћо, покупимо наше благо, прје него га вѣтаръ времена непогуби. Хлѣбъ изъ земль, лѣпоту изъ народа, народъ камъ є отацъ, а земля майка наша.

НАПОЛЕОНОВЪ МУЗЕУМЪ.

Господинъ Штайбури показуе у Лондону Наполеоновъ музеумъ, кои є онъ съ неутрудимымъ издржаваћемъ и съ великимъ трошкомъ за последнія 20 година скупіо. Онъ є куповао свако Наполеоново портре, кое бы онъ пронаћи могао, као и портрета свію сродны, министра и генерала царски, сваку књигу, коя се на Наполеона и нѣгово правленіе односила, свакій новацъ и медалю, што су њему за честь правлѣна была. Осимъ тога садржава музеумъ єдно интересантно собраніе артія, међу коима су оригинална доказателства изъ Наполеоновогъ правленія, писма и друга списанія одъ нѣга; къ томе остатакъ царевъ, на примѣръ стакло, изъ кога є вино о фруштуку на данъ после битке кодъ Ватерлоа піо, мотику, коіомъ є онъ у нѣговой башти на острову св. Єлене копао, бурмутици, єдно перо, коимъ є онъ писао. — Друго готово већма интересантно собраніе о предметима, коя на Наполеона опоминю, показуе една госпоя Тизанъ такоћерь у Лондону, н. пр. єдну кошулю, єдну убрисаћу мараму и єданъ паръ чакшира царевы; плаветно япунце, кое є у Маренгу носіо, и кое є 20 година доціе на острову св. Єлене на нѣговомъ погребу простирано было; драгоцѣно порцуланско посуће, кое є Наполеонъ нароши Паризу поклоніо, кое га є было 80.000 талира коштовало. На таћиримa види се Царь у крунисаня оделу, а у наоколо нѣгови 13 Генерала, величествено живописаны. Ово посуће и садъ іошть преди 25.000 талира. Госпоя Тизанъ има іошть прекрасну колевку, у коіой є краль одъ Рима (сынъ Наполеоновъ) почивао.

Д. Аврамовићъ.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 47. У Суботу 18. Новембра. 1844.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА У БЕОГРАДУ

БОЙ ОРЛОВСКИЙ.

На Корзики, на морскомъ отоку,
Люли майка сынка маленога
У колѣвци у бѣлiе повои.
А кадъ млада улюляла сынка,
Доѣе санакъ изъ мора синѣтъ,
И донесе на лагани крили
Копреницу златомъ навезену,
На съ ньомъ сынка и майку покрива.
Санакъ синла узъ колѣвку майка:
Да имаде сынка маленога,
Лѣпа сынка орла крилатога,
Крила дiже, хоѣе да полети. —
Подалеко у средъ поля равна
Гледи майка чудо невиђено,
Чудно чудо: змiю крилатицу.
А кадъ орле змiю загледао,
Разви крила, те за ньомъ полети,
Ухвати е панцомъ око врата,
Съ ньомъ удари о земльицу црну.
Кадъ ал' лети на лагани крили
Другiй орле, а бѣла му крила,
К'о да бы се изъ мраза извила.
Тад' удари оро иностраный
Витымъ криломъ орла домаћега.
Живымъ огнѣмъ плануше му крила . . .
Сданъ гробъ се отвори на полю
Крилатици и орлу домаћемъ. —
Сузе ронеѣ тад' се прену майка,
А на крили санакъ iой одлети.
Сузе ронеѣ гледа у колѣвку,
Є ли здраво чедо у колѣвци.
Здраво было, милый санакъ синло. —

А кадъ сынакъ колѣвци одрасте,
На до коня и сабљ дорасте:
Майка сынку повѣдала санакъ
О томъ бою змiе крилатице,
О побѣди орла домаћега,
О добытн орла бiелога.
Ал' говори сынакъ своiой майци:
„Я самъ, майко, оро одъ запада!
„Небонмъ се орла бiелога,
„Бръ га бѣла на земльици нема;
„Ако ли га и бѣлога има,
„Валя да е орле осѣдio
„Одъ старости или одъ жалости,
„Боякъ бiюѣ' съ тицама по горн.
„Я самъ оро, орла се небонмъ,
„А небонмъ змiе крилатице! —

Мало време затимъ постояло,
Кадъ ал' люди чудно чудо кажу,
Чудно чудо у Парнзу граду.
Поiави се змiя крилатица,
Чудна змiя досадъ невиђена.
На челу iой одъ сувога злата
Свѣтла круна краля францезкога,
А на крупи огнѣнымъ пламеномъ
Навезено: „Єднакость," „Слобода." —
Ал' повикну орле одъ запада:
„Ено, майко, змiе крилатице!
„Лети орле, да змiю задави!" —
Лети, лети до Парнза града,
На савiя своя вита крила
Покрай чуда, змiе крилатице.
Мысле люди, да се ньойзи клани,
Али орле ньой о глави ради. —
Око врата хвата крилатицу.
Златну круну съ главе iой отимљ,
Златномъ круномъ свою реси главу.
Крилатица у бичъ се претвори,
У бичъ страшный орла западнога,
За педењу тогъ свѣта грѣшнога.
Тадъ се орле до неба узвыси . . .
Мапе бичемъ кроз небесне зраке,
На удари по грѣшноме свѣту,

А по свѣту по зеленой гори...
Наз горе по синьему мору.
Тад' сунуше тице сваконке
Изъ горица и зелен-дубрава.
Полетише орли и соколи,
Голубови и врани гаврани,
Ситне тице, хитре заставице,
Сврake, чавке, кукавице прне, —
Све полети, што вваде крила,
А подъ крило орла западнога,
Да одъ бича крилатога утече.
Гледа чудо, орле одъ запада,
Чудо тица, сваконки клюна;
Ал' невиђе орла бѣлога.
Тад' говори орле одъ запада,
Да га чуе мало и велико:
„Чуда тица, сваконки клюна!
„Али ніе орла бѣлога.
„Бичъ крилатый неће имат' мира,
„Докъ ненађемъ орла бѣлога.
„Те ако ми Богъ и срећа даде,
„Да ухватимъ ово чудо горско:
„Сѣдо перћ изъ бѣлога крила
„Све ћу њему до єдногъ узети.
„Одвестћу га бѣломъ двору моме,
„Старой майци вѣр' ћу даровати,
„Да га храни у златномъ кавезу,
„Да се сѣћа сама узъ колѣвку!“ —
Тако вели, те всѣмъ се упути
Путъ сѣвера, да срећу потражи,
Тако, гдѣ му бичъ досѣго ніе.

(Конецъ слѣдуе.)

КЪ ПРИПРЕМИ

ЗА НАЗИВОСЛОВНЫЙ РѢЧНИКЪ.

Друштво Срѣбске Словесности у држаномъ свомъ редовномъ засѣдавію одъ 13. т. м. слѣдуюће е рѣчи израдило.

Arma, Waffen, m. грбъ.
Articulatio, зглавакъ; члановность.
Articulatus tonus, звукораздѣльный гласъ.
Ars, умѣлость.
Artista, умѣлацъ.
Artifex, художникъ.
Artificium, художество.
(Opifex, рукодѣлацъ).
(Opificium, рукодѣліе).
Ascendentes, родіоци.
(Descendentes, порођенци.)
Assecurare, обезбѣдити.
Assecuratoria societas, обезбѣдително друштво.
(Assecuranz, обезбѣдительство).
Assertum, навод.
Assertorie, наводно.
Assistentia, помоћь.
Assistens, vid Adjunctus.
Associatio, друштво, associatio idearum, придруживанѣ мыслій.
Asthma, сипня; загушльивость.
Asylum, прибѣжиште.
Astrolog, звѣздарь.
Astrologia, звѣздарство.
Astronomia, звѣздословіе.
Astronomus, звѣздословац.
Atheismus, безбожіе.
Atheista, безбожникъ.
Athmosphaera, воздухокружіе; парокругъ.
Atomus, недѣлимакъ.
Atrophia, сушица.
Attentatum, Attentat, n. покушай злочинства.
Attractio, привлачень.
Attribut, свойство.
Attestatum, свѣдочанство.
Auctio, Auction, f. явна продаа, надићна.
Auctor, виновникъ; сачинитель.
Auctoritas, уважені.
Audientia, Audienz, f. саслушка.
Auditor, саслушатель; слушатель.
Auditorium, слушаліште.
Auszugale debitum, изводный дугъ.
Authentice, достовѣрно.
Authenticare, одостовѣрити.
(Automat, самокрећа).
Avisare, обзнанити; упутити.
Aviticitas, дѣдовина.
Axioma, самоистина.
Actia, участица.
Apotheca, лѣковница, лѣкарница.
Asyntoton, безсоюзіе.
(Polysyntoton, многосоюзіе.)

ПРИЛОГЪ ЗА ИСТОРІЮ СРБІЕ.

Из' Совѣта Народна

Благородному Господару Войводи Радовану Грбовићу!

Даемо вам на знанѣ, по совршенію послова, кои су вам наложени касателно пореза и прочи уреженія — да безадержано дођете у Совѣтъ Народный и да донесете са собомъ диплому вашу у 1811. лѣту издану — и то што скоріе да уредите и да дођете. —

У Правителствующем Совѣту.

У Београду 26. Марта 1812.

Попечитель воени
Младен Миловановић.

Из' Совѣта Народна

Благородному Господару Войводи Радовану Грбовићу.

Гди буде.

№ 476.

СРБИ И ЊИОВЕ НАРОДНЕ ПЈЕСМЕ.

(Продуженіе.)

Кадъ є Лазаръ Муратовъ познавъ приміо, и за бой се рѣшіо, преправи великолѣпну часть, єрбо у Славлянскимъ пѣсмама мора се свако важно дѣло съ гостбомъ почети и свршити. Војводе Милошъ Обилићъ и Вукъ Бранковићъ већъ су у непрїятельство дошли. Вукъ ради о издан, и труди се да баци подозрѣніе на Милоша. Лазаръ поступа съ њима искрено и поштено.

Царъ Лазаръ дае часть у твардињи Крушевцу. Сва господа, и све отмѣне госпоће сѣдаю за со-фру. Съ десне стране до њга сѣди старый Югъ Богданъ, до овогъ деветъ Југовића; съ леве стране сѣди Вукъ Бранковићъ, а найниже у заставу војвода Милошъ. — Ово се мѣсто при трапези кодъ Славлянa држи за найпочестніе. —

Царъ Лазаръ узима златанъ пеаръ съ виномъ у руку, и овако почне говорити свой Српской господи: „Коме да напіемъ я ову чашу? Ако ћу є напити по старешинству, то є морамъ старомъ Југъ-Богдану напити; ако ли ћу по благородству, мора ћу є Вуку Бранковићу наздравити; по сродству ћу моимъ деветъ Југовића; по лепоти Ивану Косанчићу, а по стасу и высини тѣла Милану Топлици. Но я ћу є о-номъ наздравити, кои є одъ насъ свію найврстнія, дакле: „У твое здравлѣ ты вѣро ил' невѣро, војводо Милошє! ни за срећу слѣдуюћегъ дана, и буди ми здравъ и срећанъ, ако ме и хоћешъ Султану у руке да предашъ."

Милошъ скочи на ноге, испіе чашу, и о-вако му тихо одговара: „Сутра є Видов-данъ, видитће се, ко є вѣра, ко ли є невѣра!" Ноћу у очи дана битке узме Милошъ два друга, Косанчића и Топлицу, и поће у станъ Турскій, да убіе Мурата. На путу савѣтуе се онъ са своја два друга именуюћи ій браћомъ. Кодъ Срба и уобште кодъ Славлянa другъ и братъ скоро єдно исто значи: онъ учини юначкій завѣтъ, о чему ће се ниже више говорити.

„Побратиме Косанчићу," рече Милошъ, „єси ли ты прегледао Турскій таборъ? има ли много Турске војске, хоћемо ли є моћи побити." Косанчићъ одговара: „Брате Милошє Обилићу! я самъ прегледао Турску војску, Турска є војска силна, и да се сви мы, колико насъ годъ има, у со прочетнемо, небы Турцыма ни ручка осолили." Ово насъ сравньиванћ опоминѣ на подобно ово Омирово, где Агамемнонъ, поонтравающи Грке, говори: „Толико ій има, да кадъ бы єданъ Троянацъ десетнаи Грка виномъ служіо, іоштъ бы много десетина неслужены остало." Ово є скоро пстый начинъ, мысао свою изразити.

„Я самъ пуны петнаестъ дана одао по Турской ордіи, па ними іймъ знамъ краја ни есапа. Војска се њіова протеже одъ планина до гора, а одъ гора чакъ до мора."

Овде слѣдуе обстоателно описаніе мѣста за исторію врло важно. Далѣ говори Косанчићъ:

„Цѣо су просторъ Турци прекрылили, коњ стои до коња, а юнакъ до юнака; бойна іймъ се копља блистаю као грна гора; баряци се вію као облаци, а шатори свѣтле као истый снѣгъ, и да бы киша съ неба падала, небы могла на землю пасти, но морала бы пасти или на коњ или на юнаке."

Овде опетъ пыта Милошъ:

„Побратиме Иване! где є Муратовъ шаторъ, я ћу тамо да идемъ, да убіемъ Мурата."

„Заръ нисн при себи, побратиме Милошє!" говори Косанчићъ. — „Муратовъ є шаторъ на средъ Турскогъ табора; та соколова крыла да имашъ, па да нападнешъ изъ недрогъ неба, іоштъ небы читавъ тамо допрети мого."

На послѣдакъ заклиње Милошъ Ивана, да о томъ Цару ништа неказуе, да се небы христіанска војска поплашила.

(Продуженіе слѣдуе.)

ОПЕТЪ НЕШТО СРБСКИ!...?

Будући є у главномъ 2. Новем. о. г. засѣданію Друштва Српске Словесности рѣчь была и о томе, како бы се Србски назвати могао Екваторъ, и неки га назову равнитель, а други равникъ. Мени се ово ни єдно недопадне, єрбо ми се види, да є то само преводъ съ Латинскога, и ове обѣ Србске рѣчи међу се разликую се само своимъ окончаніемъ, а смысла су истоветнога, коега є и рѣчь Екваторъ, али се мени чини, да оно унутарно и управно зна-

чењ земнога Екватора и сама иста Латинска рієчь тако точно и вѣрно и подпуно неизражава, како наша природна Србска, коју самь я мыслећи о томе Екватору и његову опредѣленю нашао. Зато што у засѣдању пити самь я имао времена о томе озбиљскіе помыслити, а ни реда и приликe о истой рієчи Друштву више и пространіе говорити, ев' овди о томе сада моєга мнѣнія:

Латинска рієчь aequare значи равнати, или равнити, т. е. плоско чинити (flach, ебенфлашен) у правоме смыслу; и значењ, и опредѣленѣ Екватора есте, цѣло земљ наше клупко у памети раздѣлявати на поле, т. е. полутити, или полутати то исто клупко земно, а то значи едно цѣло на двіе полутине дѣлити, одъ кои є свака оной другой равномѣрна у длаку, єрбо се иначе ни єдна одъ њи никако небы могла разумомъ називати половина или полутина. Сада пакъ изъ тога глагола полутити, ево у насъ Србаля, баремъ по моме мышлѣню и одобрењу, Екватору име Србско, чисто, и понайзначіе смысломъ Полутникъ, или Полутарь, т. е. поле у томъ ко чини или твори, но и сврхъ тога ткогодъ знадне, и нађе болю за то име рієчь, фала му напріедъ одъ мене, кои Полутнику Србскоме садъ узгредъ додаємъ іошъ и названѣ Меридіана, Подневникъ, Подняръ, и Подневарь, па тко што лаха, ето ти му и поля, и маха, мени пакъ на моіой услуги и ревности єдда кои осталый кроме оніе... стуживателя... Србинъ рекне баремъ: „аферимъ зече, кадъ и съ кожомъ утече.“ —

С. М. С.

ИСКРИЦЕ.

XIX.

Има и незнатность свою понизность драгу, свою наравну паметь. Проста паметь невиди у стварма друго, него оно, што є у њима; несвиа, непредвиђава, неумножава нити умалюе што іой предъ очи дође. Како се види споља, тако и изнутра осѣћа се; како се осѣти, тако и говори. Понизность права неће да іой буде све по волыи, неће да свѣтъ буде служитель уживаня наши; слуша, гледа и разуме више него охолость, коя затвора очи, уздигне главу, пакъ онда иде. Валя да знанѣ наше метне миръ у душу, а не ратъ, да вићенѣ непомрачи чувства; да глава несмути срце, нестрчи руке, и несу неизразни. Учити валя и радити, учити и добыти, учити и любити. Учи дакле не само да добыешъ, него да и яче любишъ, и да браћи добро чинишъ. Да умъ небуде твоя трговина или таштина. Нашимъ младићима, више него наука, умножише потребе тежки обычаи; више на облачило мысле, него на књижество, уче се, а незна се зашто. Кадъ цѣли истините нема, тада човекъ баса као слѣпацъ по дубинама, као піяный по магли.

НАРОДНЕ СРБСКЕ ПОСЛОВНИЦЕ.

(Скупіо Тодоръ Влавѣъ.)

Ко се силомъ напиње, тай найпосле пукне.

Лако є по готову сеяти.

Што се ніе умивало, немож' быти чисто.

Коя тражи преко леба погаче, неће имати ни єчменице.

Изъ мире три врага вире.

Треба свака длака, да ти чиня свагда ака.

Лако є масла добыти, но тежко є Кадія постати.

Єсте буквань, ал' є млитавъ и тупанъ.

НОВА КЊИГА.

Марко-Авреліе, найдобродѣтелніи царъ Римскій по Дру. І. А. Фесслеру превео съ Немачкогъ Димитрие Матић. У Бѣограду. Печатано у Княжества Србскогъ Книгопечатньи. 1844. — На 8-ку, стр. XII., 289.

У похвалу ове многокористне књиге заиста ни мало ніе потребе говорити. Ко ю є само у рукама имао и гдекои листъ проучіо, морао є увидити, да свакій слогъ злата вреди. За младежь є особито одъ неизмѣрне полze; она намъ показуе, како ћемо душу и срце найдячніе украсити и себе узвеличити. Зато ю дакле свакоме найболѣ препоручуємо, и жељно очекуємо, да Г. Списатель и друге све књиге доготови и на свѣтъ изда. Ревностный трудъ његовъ свако саучастіе заслужуе.

Уредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 48. У Суботу 25. Новембра. 1844.

БОЙ ОРЛОВСКЙ.

(Конацъ.)

На стожеру сѣверномъ одъ землѣ,
У средъ леда и вѣчнога мраза,
Кажу люди єдно чудо дивно.
Веле онди чудна тица сѣди,
Чудна тица, єданъ оро бѣлый.
Съ вити крили по свѣту покрива,
А глава му далеко доиире,
Ња до южногъ, до црнога мора.
Нѣс орле осѣдіо био
Одъ старости, нити одъ жалости,
Всѣкъ є орле побѣдіо био
Одъ зимнога одъ сѣтерногъ снѣга.
На стожеру сѣверноме сѣди
Птицъ крилатый, тай орле сѣверный.
Кадъ ал' лети тица ластавица
Изъ далека, изъ западногъ свѣта,
А на крило орла сѣвернога.
Зле му гласе по югу донесе:
„Зло га лега, орле одъ сѣвера!
„Зло га лега на стожеръ сѣверный.
„Ето на те орла западнога,
„А съ њимъ войске, ви броя ioй нема!
„Маше бичемъ зміе крилатице,
„У западу коя се належе.
„Тежко тебн, орле одъ сѣвера!

Слуша орле тицу ластавицу. —
Диже крила... само єдномъ мане, —
(Єданъ коракъ великомъ є доста!) —
На долети до Москова града,
Покрай града сави бѣла крила.
Кадъ ал' ево орла западнога!
Маше бичемъ зміе крилатице,
А за њиме мало и велико.
Тежко тебн орле одъ сѣвера! —

А како се орли загледаше
Бистрымъ окомъ на полю широкомъ:
Тадъ полети орле одъ запада
Маше бичемъ зміе крилатице,
Те удари орла сѣвернога,
Удари га по били крили. —
Зло га ману, орле одъ запада!
Зло га ману, а зло га удари. —
Што га бичемъ по крили удари:
Снѣгъ му само съ кріоца отресе!
Снѣгъ опаде са витога крила;
Крила стреса тад' орле сѣверный,
Крила стреса, те ій разлиі...
Колико є кріоца разліо,
Жарко сунце крилоиъ посакріо;
А ноћь тамна орлу западноме
Крила црноиъ копреноиъ обузе.
Тад' дохвати орле одъ сѣвера
Витымъ крилоиъ орла западнога.
Живымъ огнѣмъ плануше му крила...
А узъ крила и Москове граде,
Да се види у той ноћи тамной
Путь путова орлу западноме.

Оде тужанъ орле безъ обзира,
А остави дружбу у пустињи.
(Птицъ двоглавый изъ нѣмачки гаи
Силна крила узни, и потрга
Болѣ перѣ іошъ му изъ витогъ крила)
Бичъ крилатый за собомъ одвуче;
А кадъ дође, одкуда полети:
Бичъ крилатый заплете му крила..
Єданъ гробъ се отвори на полю
Крилатици и орлу западноме. —
Стара майка добро є саніла...
О мой орле, камо твое перѣ?

Ог. Острожанскн.

СРБИ И ЊИНОВЕ НАРОДНЕ ПЈЕСМЕ.

(Продуженіе.)

Што се саме битке тиче, ову у разнимъ одломцима, кои се у свему неслажу, различито описују. О смрти Югъ Богдана и његове задруге, шта више и самогъ Кнеза Лазара налазе се многе једна другой противне приповѣдке. Познато є изъ исторіе, да су Югъ Богданъ и браћа Југовићи десетъ година пре паденія на Косову погинули, на при свемъ томъ пѣсници опетъ пѣваю смрть Југъ Богдана и његовы деветъ сынова као на Косову догодившу се. Найлѣпше описаніе ове битке садржаваю слѣдующи стихови, кои съ почетка представляю войску, кадъ є у походу была.

Царъ Лазаре сѣде за вечеру,
Покрай њега царица Милица;
Вели њему царица Милица:
„Царъ Лазаре, Србска круно златна!
Ты полазишъ сутра у Косово,
С' собомъ водишъ слуге и војводе,
А кодъ двора никог' неоставлјишъ,
Царе Лазо! одъ иушине глава,
Да ти може књигу однети
У Косово, и натрагъ вратити;
Одводишъ ми деветъ миле браће,
Деветъ браће, деветъ Југовића:
Остави ми брата баръ єднога,
Єдногъ брата сестри одъ заклетве."
Њој говори Србскій кнезъ Лазаре:
„Госпо моя, царице Милице!
Кога бы ты брата изволѣла
Да т' оставимъ у бѣлу двору?" —
„Остави ми Бошка Југовића."
Тада рече Србскій кнезъ Лазаре:
„Госпо моя, царице Милице!
Када сутра бѣлъ данъ осване,
Данъ осване и огране сунце,
И врата се отворе на граду,
Ты пиштай граду на капію,
Туд' ће поћи војска на алас:
Све коньици подъ бойнимъ копльима,
Предъ њима є Бошко Југовићу,
И онъ носи крсташа Барјака;
Кажи њему одъ мене благословъ,
Нека да барјакъ, коме њему драго,
Да нека съ тобомъ кодъ двора остане."
Кадъ у ютру ютро освануло,
И градска се отворише врата,
Тад' пиштала царица Милица,
Она стаде граду кодъ капіе,
Ал' ето ти војске на алас;
Све коньици подъ бойнимъ копльима,
Предъ њима є Бошко Југовићу
На злату васъ у чистомъ злату,
Крсташъ га є барјакъ поклонію,
Побратиме! до коня злата;
На барјаку одъ злата јабука,
Изъ јабуке одъ злата крстова,
Одъ крстова златне ките висе,
Те кућкаю Бошка по плећима;
Примаче се царица Милица,
На уватн за узду злата;
Руке склони брату око врата,
Пакъ му поче тіо говорити:
„О мой брате Бошко Југовићу!
Царъ є тебе мени поклонію,
Да невдешъ на бой на Косово,
И тебе є благословъ казао,
Да дашъ барјакъ, коме тебе драго,
Да останешъ са мномъ у Крушевцу,
Да нмадемъ брата одъ заклетве."
Ал' говори Бошко Јчовићу:
„Иди, сестро, на бѣлу кулу;
А я ти се небы повратіо,
Ни изъ руке крсташъ барјакъ дао,
Да ми царе поклони Крушевацъ;
Да ми рече дружина остала:
Гле страшивца, Бошка Југовића!
Онъ несмѣде поћи у Косово
За крстъ часный крвцу пролѣвати
И за свою вѣру умрети."
Пакъ проћера коня на капію.
Ал' ето ти старогъ Југъ Богдана,
И за њиме седамъ Југовића,
Све є седамъ уставляла редомъ,
Ал' ни єданъ ни гледати неће;
Мало време за тимъ постояло,
Ал' ето ти Југовићъ Вонна,
И онъ води цареве єдеке
Покривене са сувимъ златомъ,
Она подъ њимъ уватн кулаша,
И склони му руке око врата,
Па и пѣну стаде говорити:
„О мой брате, Југовићъ Вонне!
Царъ є тебе мени поклонію,
И тебе є благословъ казао,
Да дашъ єдекъ, коме тебе драго,
Да останешъ са мномъ у Крушевцу,
Да нмадемъ брата одъ заклетве."
Вели њојзи Југовићъ Вонне:
„Иди, сестро, на бѣлу кулу;
Небы ти се јунакъ повратіо,

Ни цареве вдеке пустіо,
Да бы знао, да бы погинуо;
Идемъ, сеіо, у Косово равно,
За крстъ часный крицу пролѣвати,
И за вѣру съ браћомъ умрѣти."
Пакъ проћера коня на канію.
Кадъ то виђе царица Милица,
Она паде на каменъ студеный,
Она паде, пакъ се обнезнани;
Ал' сто ти славнога Лазара,
Када виђе госпођу Милицу,
Уд'рише му сузе низъ образе;
Онъ с' обзире съ десна на лијево,
Те дозивлѣ слугу Голубана:
„Голубане, моя вѣрна слуго!
Ты одиши одъ коня лабуда,
Узми госпу на бијеле руке,
Пакъ є носи на танану кулу;
Одъ мене ти Богомъ просто было!
Нехой њи на бој на Косово,
Већъ осташи у бијелу двору."
Кадъ то зачу слуга Голубане,
Проли сузе низъ бијело лице,
Па одсѣде одъ коня лабуда,
Узе госпу на бијеле руке,
Однесе є на танану кулу;
Ал' своиъ срцу одолѣт' неможе,
Да иенде на бој на Косово,
Већъ се врати до коня лабуда,
Посѣде га, оде у Косово.

Овде истомъ слѣдује описаніе саме битке; прво извѣстіе о томъ доносе два гаврана, затымъ долази кнежевъ слуга Милутинъ, ранама обложенъ.

Кадъ є сутра ютро освануло,
Долећеше два врана гаврана
Одъ Косова поля широкога,
И надоше на бијелу кулу,
Бацше на кулу славнога Лазара,
Сданъ гракње, другій проговара:
„Да л' є кула славногъ кнеза Лазара?
Ил' у кули нијеје никогъ нева?"
То изъ куле витко нечуване,
Већъ то чула царица Милица,
На излази предъ бијелу кулу,
Она пыта два врана гаврана:
„Ой Бога вамъ, два врана гаврана!
Одъ куда сте ютросъ полећеля?
Нијесте ли одъ поля Косова?
Вијесте ли двије силне војске?
Єсу ли се војске удариле?
Чіи ли є војска задобыла?"
Ал' говоре два врана гаврана:
„Ой Бога намъ, царице Милице!
Мы смо ютросъ одъ Косова равна,
Вијели смо двије силне војске;
Војске су се ране удариле,
Обадва су цара погинула;
Одъ Турака нешто и остало,
А одъ Срба и што є остало,
Све рањено и некрвављено."
Истомъ они така бесѣдаху,
Ал' сто ти слуге Милутина,
Носи десну у лијевой руку:
На њему є рана седамнаесть,
Вась му коньиць у крвь огрезнуо.
Вели њему госпођа Милица:
„Што є, боланъ! слуго Милутине?
Заръ нападе цара на Косову?"
Ал' говори слуга Милутине:
„Скини ме, госпо, са коня витеза,
Уми мене студеномъ водицомъ,
И зали ме црвенијемъ виномъ;
Тешке су ме ране осволе."
Скиде њега госпођа Милица,
И уми га студеномъ водицомъ,
И зали га црвенијемъ виномъ.
Кадъ се слуга мало повратіо,
Пыта њега госпођа Милица:
„Што бы, слуго, у полю Косову?
Ђе погибе славный кнеже Лазо?
Ђе погибе старый Югъ Богдане?
Ђе погибе деветь Југовића?
Ђе погибе Милошъ војвода?
Ђе погибе Вуче Бранковићу?
Ђе погибе Бановићъ Страхиња?"
Тада слуга поче казивати:
„Сви осташе, госпо, у Косову.
Ђе погибе славный кнезъ Лазаре,
Ту су млога копля изломљена,
Изломљена и Турска и Србска,
Али више Србска, него Турска,
Бранећ, госпо, свога господара,
Господара, славногъ кнеза Лазара.
А Југъ ти є, госпо, погинуо,
У почетку, у бою прноме.
Погибе ти осанъ Југовића,
Ђе братъ брата надати нешћеде,
Доклегође сданъ тећијаше:
Јошъ остаде Бошко Југовићу,
Крсташ ну се по Косову вія;
Јошъ разгони Турке на булюке,
Као соко тице голубове.
Ђе огрезну крвца до колѣна,
Ту погибе Бановићъ Страхиња.

Милошъ ти я, госпо, погинуо
Кодъ Ситнице кодъ воде студене,
Ђено млоги Турци изгинули;
Милошъ згуби Турсвога царя Мурата,
И Турака двапаесть пашда;
Богъ да прости, ко га е родіо!
Онъ остави своменъ роду Србскомъ,
Да се прича и приповѣда
Докъ є людій и докъ є Косова.
А што вытанъ за проклетогъ Вука,
Проклетъ было и ко га родіо!
Проклето му плене и кодѣно!
Онъ издаде цара на Косову,
И одведе двапаесть пашда,
Госпо моя! љутогъ оклопника."

Све ове приповѣдке често насъ опоминю на Иліяду. Кадъ су Троянци на Грчкій логоръ ударили, доће Антилохъ ранѣнъ съ борилта, и Патроклесъ му пере ране, и служи га виномъ исто тако, као што є царица Милица слугу Милутина служила. У карактеру юнака могле бы се више пута еднаке черте изнаћи: Омирова поезія свима є позната; због тога се нећемо упустити у описаніе обычая и поедины людій юначкогъ вѣка. Ово є време свуда еднако. Славянски су херои исто тако, као и Омирови, люди прости, страстолюбиви, гнѣвльиви, и нарочити любители войне. Они држе храбрость за найвећу добродѣтель, почитую наконъ, любе раскошность и великодѣліе, често чине насилія, али нису никадъ сурови. Они никадъ неводе ратъ, као дивља Американци, да лове людје, напротивъ они почитую народна права, завѣтъ свето хране, држе дану рѣчь, и боре се честно. Ньовъ се карактеръ чрезъ христіянство іошть више подиже: у Србской се поезіи ни страховита освета Грка, ни свирѣпость Троянска невиди; овде влада већа човечность, побѣдитель штеде заробльенике, нити траже задовольства срцу у крви побѣженогъ непріятеля. — Женскій є полъ такоћеръ кротчій. Славянка оногъ доба іошть є у кругу кућевногъ живота затворена, она редко кадъ излази на веће позориште, политично недѣйствује, нит' уживa достоинство морално слободне и независне особе, њено владанѣ и њени обычаи су іошть источни, на отудъ и произлази њена смиреность и боязльивость, кои се у тако названой женской поезіи наоди. Но зато опеть мужъ почитуе жену, као свогъ друга, као свою матерь и матерь свое дѣце. Нигди нема примѣра у Србской поезіи, да се женскій полъ презире, као што се то у стихотворењима више изображены, али морално покварены народа наоди. Уобште жена є была у оно време, т. є. око прая 14. столѣтія, кадъ су у Европи юначке пѣсме престале, и романъ оживіо, само єданъ предметъ гледаня у погледу њене тѣлесне љепоте: она є текъ њежнимъ чувствама своимъ на срца дѣйствовала. Сасвимъ є друго станѣ њено у поезіи старогъ вѣка, а нарочито у Србскимъ пѣсмама, где ніе више робиня, ако ю она светость іошть и неокружава, коюю іой Њемачкій родъ дае, онай сиљный вѣкаць честности, коимъ христіянство идеалъ жене увѣчава.

(Продуженіе слѣдуе.)

ИСКРИЦЕ.

XXII.*)

Єзыкъ є духъ човека, духъ народа. Где є єзыкъ смѣшанъ, онде су смѣшане и душе; где два єзыка господую, онде єдинодушія неможе быти. Ово двойство показуе два различита народа, туђа єданъ другомъ; показуе старый ратъ или новый, сакривеный или видимый. Неможе капа ни да трпи, ни да сбаци клобукъ, незна запонѣдати, а іоште манѣ слушати. Где єдиности ніе, ніе ни крѣпости. Тко незна да люби, незна ни да искрену истину рекне; где истине ніе, ніе ни дике ни разума. Међу нашимъ жалостима има іоште нешта добра, има дике, разума и любави, исто онако, као што у голимъ планинама међу стѣнама отвори се наеданшть ненадана зелена долиница, где вѣтаръ нештети и сунце непопржи; али є много драче, коя раздиреноге и руке; сува намъ є земля, вѣтаръ свуда душе, стабла гули, цвѣће чупа.

Нисмо мы, врста ученыя, съ народомъ нашимъ нити добро составльени, нити добро разлучени; съ њиме се мѣшамо, не да му дамо штогодъ одъ нашегъ племства, или да му штогодъ одъ његове простоте украдемо. Мы се съ народомъ мѣшамо, да будемо и мы и онъ тужни и горій. Ніе овай духъ, духъ милостиве любави, кои насъ къ њему притеже, него живинска жеља немила, као кужанъ, кои тражи кога ће отровати.

Кои ће, Боже, быти свршетакъ толики грѣха безъ сладкоће, толики туга безъ хвале? Коя ће быти у будућности судбина наша? Коя ће крвь придобыти, Латинска или Славянска? Или іошть друге народе очекиваншъ у удалѣтнимъ вѣковима, бѣдна домовино моя!? Малена си међу югославянскимъ сестрама твоима: но некій ми гласъ све еднако говори, да ты нећешь быти мања ни ружнія, него да ће се пѣсме твое на далеко чути и орити, и упокоятя у гробу сыновце твое, кои су умрли у-ваюћи се у те, и плачући не своє несреће, него братиске.

*) Исправце 20 и 21 посве се ограничаваю на покрштность Далмаціе, зато ій овде и несаобштаваю. Ур.

Уредникъ Милошъ Поповићъ

Издано и печатано у Правителственой Кньигопечатньи у Београду

ПОДУНАВКА.

№ 49. У Суботу 2. Децембра. 1844.

МЫСАО РОДОЉУБНА

ПРЕДЪ ИЗГЛЕДОМЪ ЄСЕНСКОГЪ РАЗЛИВА ДУНАВА И САВЕ СРБИМА УОБШТЕ.

Дунавъ силнымъ валомъ тече,
Силнымъ валомъ тече Сава,
Вода од-а-свы страна расте;
А земля се уманява;
Земля тоне... іошть є мало,
И іошть мало... пакъ нѣ ніе:
Ніе Дунав, ніе Саве,
Єданъ єзеръ ту є све.

Ко сврхъ зида Бѣлог-Града
Тай прекрасный узоръ пази,
Крозъ сладостно чувствованѣ
Уздахъ нѣму изъ срца излази;
И ако срце Србски біе,
Умъ той мысли да поводъ:
„Како рѣке Србскогъ рода
„Кадъ ће сложанъ быт' и родъ?!

„Кадъ ће мысли, када чувства
„Не различна у любви лит' се?!
„Кадъ ће од-а-свудъ дрсе къ десним',
„Къ прсам' прса прилучит' се?!
„Кадъ ће између братскогъ любца
„Тай гласъ светый изаћи:
„„Богъ насъ сложи, сложни будмо,
„„Мы смо Срби, браћа сви!

Матія Банъ

СРБИ И ЊИОВЕ НАРОДНЕ ПѢСМЕ.

(Продуженіе.)

Епискій одломакъ о битки на Косову свршув се са представлѣніемъ єдне женске као дѣвойке, коя познатогъ єдногъ юнака између погинувши тражи. Изъ слѣдующи стихова може се видити, како Славляни женскиню у своимъ пѣсмама представляю.

Уранила Косовка девойка,
Уранила рано у неделю,
У неделю прие яркогъ сунца,
Засукала бијеле рукаве,
Засукала до бели лаката,
На плећима носи леба бела,
У рукама два кондира златна,
У єдноме лађане водице,
У другоме румењога вина;
Она иде на Косово равно,
Па се шеће по разбою млада,
По разбою честитога кнеза,
Те преврће по крви юнаке;
Когъ юнака у животу нађе,
Умива га лађаномъ водицомъ,
Причешћуе виномъ црвеннемъ
И залаже лебомъ бијелнемъ.
Намера є намерила была
На юнака Орловића Павла,
На кнежева млада баринтара,
И нѣга є нашла у животу,
Десна му є рука осечена
И лијева нога до колена,
Вита су му ребра изломљена,
Виде му се цигерице беле;
Измиче га изъ те многе крвце,
Умива га лађаномъ водицомъ,
Причешћуе виномъ црвеннемъ,
И залаже лебомъ бијелнемъ;
Кадъ юнаку срце заиграло,
Проговара Орловићу Павле:
„Сестро драга, Косовко девойко,
Коя ти є голема неволя,
Те преврћешъ по крви юнаке?

Кога тражишъ по разбою млада?
Или брата, или братучеда?
Ил' по греку стара родителя?"
Проговара Косовка девойка:
„Драгій брато, деліо незнана!
Я одъ рода никога нетражимъ,
Нити брата, нити братучеда,
Ни по греку стара родителя;
Мож' ли знати, деліо незнана,
Кадъ кнезъ Лаза причешљива войску
Кодъ прекрасне Самодреже цркве
Три неделѣ тридестъ калуђера?
Сва се Србска причестила войска,
Найпосле три войводе бойне:
Єдно есте Милошу войвода,
А друго є Косанчићъ Иване,
А треће є Топлица Милане;
Я се онде деси на вратима,
Кадъ се шета войвода Милошу,
Красанъ юнакъ на овоме свету,
Сабли му се по калдрми вуче,
Свиленъ калпакъ оковано перѣ,
На юнаку коласта аздія,
Око врата свилена марама,
Обазре се и погледа на ме,
С' себе скиде коласту аздію,
С' себе скиде, па є мени даде:
На, девойко, коласту аздію,
По чему ћешъ мене споменути,
По аздіи по имену моме:
Ево т' идемъ погинути, душо,
У табору честитога кнеза;
Моли Бога, драга душо моя,
Да ти с' здраво изъ табора вратимъ,
А и тебе добра срећа наће,
Узећу те за Милана мога,
За Милана Богомъ побратима,
Кой є мене Богомъ побратіо,
Вишњимъ Богомъ и светымъ Іованомъ;
Я ћу теби кумъ венчаный быти.
За њимъ иде Косанчићъ Иване,
Красанъ юнакъ на овоме свету,
Сабля му се по калдрми вуче,
Свиленъ калпакъ, оковано перѣ,
На юнаку коласта аздія,
Око врата свилена марама,
На руци му бурма позлаћена,
Обазре се и погледа на ме,
С' руке скиде бурму позлаћену,
С' руке скиде, па є мени даде:
На, девойко, бурму позлаћену,
По чему ћешъ мене споменути,
А по бурми по имену моме:
Ево т' идемъ погинути, душо,
У табору честитога кнеза;
Моли Бога, моя душо драга,
Да ти с' здраво изъ табора вратимъ,
А и тебе добра срећа наће,
Узећу те за Милана мога,
За Милана Богомъ побратима,
Кой є мене Богомъ побратіо.
Вишњимъ Богомъ и светымъ Іованомъ;
Я ћу теби ручный деверъ быти.
За њимъ иде Топлица Милане,
Красанъ юнакъ на овоме свету,
Сабля му се по калдрми вуче,
Свиленъ калпакъ оковано перѣ,
На юнаку коласта аздія,
Око врата свилена марама,
На руци му копрена одъ злата,
Обазре се и погледа на ме,
С' руке скиде копрену одъ злата,
С' руке скиде, па є мени даде:
На, девойко, копрену одъ злата,
По чему ћешъ мене споменути,
По копрени по имену моме:
Ево т' идемъ погинути, душо,
У табору честитога кнеза;
Моли Бога, моя душо драга,
Да ти с' здраво изъ табора вратимъ,
Тебе, душо, добра срећа наће,
Узећу те за перну љубовцу.
И одоше три войводе бойне.
Њи я данасъ по разбою тражимъ."
Ал' беседи Орловићу Павле:
„Сестро драга, Косовко девойко!
Видишъ, душо, она копља бойна
Понайвиша а и понайгушћа,
Онде й пала крвца одъ юнака
Та доброме коню до стремена,
До стремена и до узенђія,
А юнаку до свилена паса,
Онде су ти сва три погинула,
Већъ ти иди двору бијелome,
Неврвави скута и рукава."
Кадъ девойка саслушала речи,
Проли сузе низъ бијело лице,
Она оде своме бијелу двору
Кукаюћи изъ бијела грла:
„Но ядна! уде ти сањ среће!
Да се, ядна, за зеленъ боръ ватимъ,
И онъ бы се зеленъ осушіо."

Ова приповѣдка требало бы управо, као што смо већъ напоменули, да заключи юначкій вѣкъ, кои многе одломке, илити поособна пое-

тична сачинѣнія садржава. Ритмусъ є њіовъ врло простъ, онъ састои изъ десетъ трохеи одъ петъ двосложны стопа, и усѣкъ пада у другу стопу. Ова простота чини лакость стиха, и то є по свой прилици узрокъ, што се множина стихова кодъ народа овы предѣла наоди; ербо кодъ други Славляна, кодъ кои є ритмусъ тежій, народъ млого више воли у прози приповѣдати? Овай размѣръ, осимъ тога музики подложанъ, можда є узрокъ было, што се овдешнѣ стихотворство ніе усавршенствовало. Єръонъ, занимаюћи се подобногласноћу њіовомъ, одузима іймъ слободно приповѣданѣ, а нарочито могућность приповѣдке подѣшати. Кадъ погледимо Грчкій хекзаметръ, видимо, да и онъ такоћеръ изъ два стиха, предомкомъ раздѣљена, састои, кое су доције саединили, но овай є преображай онда текъ слѣдовао, кадъ су престали были стихове узъ музику пѣвати, него су ій само говорили. Напротивъ кодъ Славляна іоштъ єднако стои поезія подъ управомъ музике, на зато є ово строго придржаванѣ лирическе форме, повтораванѣ рѣчій, и почетакъ стихова на єднакій начинъ, а то све ограничава слободно гибанѣ стиха у епопеи. Србско нарѣчіе одъ свію осталы Славлянски нарѣчія има найвише хармоніе и пріятности, оно умекшава тврдость сугласны писмена, и скоро є Таліянскій єзыкъ Славлянa.

(Продуженіе слѣдує.)

НЕШТО О ДУБРОВНИКУ.

(Продуженіе.)

Устровіе граћанско (organisation civile) ове нове слободне обштине (republique) было є у почетку сасвимъ народовладно (démocratique): єзыкъ, књижевность, законословіе и обычаи Римляна ту невредими за доста времена уздржали су се; дакле неправо є мыслити, да су сами градови Рима и Константинополя были схранише Латинскога изображена: и Дубровникъ узъ њи дѣли ту призамѣрну славу, и єдинствено таковымъ средствомъ онъ є могао увеличати се, блистателно одржати међу якима и њму често непріятелскима народима, разширити на далеко свою трговыну, получити великій утицай у источной политики, участвовати у занста найвећимъ людскимъ догађанма и постигнути трудомъ и непрестаномъ погибельи свой тринаестый вѣкъ живота, изражаваюћи се по томе у постоянству съ великимъ царствама свѣта.

Оскудица у земльишту одбацала є силовито Дубровчане на море, кое ій са сны страна обкружаваше, и ово є почело быти живаль њиовъ. За мало времена имали су єдну велику бродбу трговачку, очистили су Ядранско море одъ гусара, и постали на овоме тесноморію (golphe) найвећи саналиџи, што су Венеціани имали.

Но поспѣшно и примѣрно умножаванѣ богатетва даде іймъ заželити мало шире границе: то разширенѣ было іймъ є у истину и преко нужно, єръ они никако нису могли живити у своіой самоћи, а да нестуне у саюженѣ са пограничнимъ народима, съ кояма су трговали и добыли пристаништа, безъ кои су сасвимъ были. На ближньой врании нијало ій се множтво, и одъ кайлѣпши, што ій є на свѣту; съ тога они продужише мало по мало свой градъ до сувога края. Тада млогочисленн Славляни изъ околны предѣла притрчавали су къ њима, примамљени добыћу, редомъ и сигурноћу, кои се онди уживала, и тако крвь двои племена, сѣверногъ и Римскогъ, слѣе се у єдну, и створи ово благополучно смѣшанѣ, изъ кога є после нова Европейска изображеность произтекла. — Єзыкъ Латинскій брзо се изгуби у народу, и ништа друго ніе было, него єзыкъ правительственый; исто име одъ Рагузе претвори се у Дубровникъ, изъ рѣчи Славляне дубрава, кое су у ово доба прикривале брдо, на подножію кога градъ се є простирао. Краль Далматинскій Стѣпанъ дарова Жупу, Грузъ, Рѣку и Заторъ Дубровчанима, кои су одъ другогъ опетъ крала єдногъ добыли іоштъ и ова три острова, коя Плинїусъ именомъ Елафида означава. Было є време, кадъ су они притязавали цѣлу половину приморске Далмаціе, но часть єдна ти притязанія утече іймъ изъ руку, и само земльиште између Котора и Корчуле (Corcira nigra) было є обычайный просторъ њиове републике.

Народъ малочисленый, заузетъ савъ тргованѣмъ и књижествомъ, по нарави є непріятель рата, и зато Дубровчани у свако време особито паштили су се, да ратъ избѣгну. У своимъ неспоразумѣніма они су често свое полze жертвовали, и само кадъ бы те полze таке было, да се никако нису могле жертвовати безъ особите погибели свое, па кадъ бы они суетно изгубили сва средства, кои є њиова мудра по-

литика могла измислити, само у томе случаю устали бы на оружіе, а и тада волели бы својимъ трошкомъ оружати ове себи пріятельске народе, кое бы знали, да су доста яки, за моћи ій обранити, неголи кретати свое грађане съ послова, и на губиште шиляти. Но изъ тога нетреба заключавати, да Дубровчани нису никадъ на бойно поль излазили; и особито се примѣтити има, да су готово свагда добытници были. Ово пакъ односити се мора колико на њихову храбрость и на изкуство њихови војвода у военой науци, толико и на ону вѣштину, по коіой су знали уплести у свое догађае каквогъ могућногъ кнеза или краля. Средина двапаестогъ столѣтія њихова е найзнатнія бойна епоха. Онда Неретвани, они страшни приморци Ядрански, кои е новѣсть мало, или ни мало ніе позната, но конма велика Венеція морала е ружный данакъ неко време плаћати, были су побѣђени одъ Дубровчана; такођеръ е и Барићъ, Босанскій Банъ, кои е у єдной битки кодъ Требина изгибіо 4.000 людій, што надоме мртви, осимъ великога броя заробљены, бію принуђенъ заискати миръ, платити ратне трошкове и поклонити єдань уговореный даръ републики. У овомъ бою Дубровнику су помагали сауежени градови Которъ, Дутчинь и Нерастъ. —

(Продужеће слѣдуе.)

ПСКРИЦЕ.

XXIII.

Крозъ различите зраке разтежу се уди твои сидни, славный народе мой! У єдно време ты видишъ снѣгове и цвѣће, позорища и планине, медвѣде и кнезове. Съ Рускомъ земльомъ имамо мы Юго-Славляни обштеность єзыка, съ Њемачкомъ закона, съ Грчкомъ зрака, съ Талііянскомъ наука. Многа и различита су сѣмена међу нама, само нека єдно друго нештети, па ће многи и различити плоди родити! Може нашъ народъ да саедини сѣверъ съ югомъ, да поновн народе старе и уморене, и да у Европу штогодъ уліе Азіатскога духа. Љпота њгова ніе безъ снаге; ніе снага тежка и дебела, него хитра и танка; ніе хитрость вѣтрена, него љубезна и промышљена; ніе сила живинска, него сладка и добростива, коя одъ љубави долази, и љубавь раћа, нешто између духа и тѣла, између нарави и наука, између помысли и послованя.

Али добро твое ніе іоште ино, него клица малешна, коју ваља ранити многимъ зноемъ, ваља ю наводнити сузама нашимъ, а до потребе и юначкомъ крвлю нашомъ.

КЪ ПРИПРЕМИ

ЗА НАЗИВОСЛОВНЫЙ РѢЧНИКЪ

ДРУЖСТВА СРБСКЕ СЛОВЕСНОСТИ.

(ДОДАТАКЪ.)

Abart, f. народъ; изметакъ.
Abbild, n. слика.
Abdruck, m. одпечатакъ.
Aberglaube, m. суевѣріе.
Abertwitz, Afterwitz, m. безумство; будалаштина.
Abgemessen, ad. praecise, одсѣчно.
Abschied, m. одпуст.
Abstossung, f. repulsio, одбіанћ; одбой.
Abstufung, f. постепеность.
Abtrettung, f. уступанћ, уступъ.
Abzugsgeld, n. населбина; одбитакъ.
Accreditiren, v. a. опуновѣрити.
Adjutant, m. приручникъ.
Adresse, f. надпись; одпись.

(Додатакъ къ Lit. A.)

Autonomia, самозаконость.
Autopsia, самовиђенћ, самогледъ.
Aversionaliter, єдно на друго, одсѣкомъ.
Avocatio, одазванћ, одазов.
Absurdum, неумно, нескладно.
Absurditas, неумность, нескладность.
Aera, лѣтоброй.

B.

(Banquier, новчаръ).
(Banka, новчарь).
Babtismales literae, крштено писмо.
Basis, основъ; основка.
(Bagatela, ситница).
(Balkon, висинакъ, погледникъ, надвисъ).
(Ball, играпка, игра).
(Ballada, сказконѣвъ).
(Ballon. лопта).
(Ballotiren, зрнатн).
Ballet, вѣштоплѣсъ).
(Balast, притега).
(Bankett, часть, пиръ, гостба).
(Bankerott, пропалица).
Barometer, Baroscop, воздухомѣръ.
Bastard, вапбрачно дѣте; конпле; сустрмица.
(Bass, низакъ гласъ).
(Bajonett, бодило).
(Batallion, тысуѣнна).
Benevola fassio, добровольно признанѣ.
Benevolum examen, кривичный испытъ.
Bestialitas, скотство; скотоложство.
Biblioteca, кньижница.
Bilateralis, обострашный.
Bigamia, двобрачіе; двосупружіе.
(Bigoteria, препобожность).
Billanx, сѣверъ, двовѣсница.
Biographia, житіе.
Blasphemia, хула.
(Bombast, пустословіе).
Bona fides, добромысленость.
Bona fide, добромыслено.
Bonificatio, пакнада.
Brevi manu, изъ руке, на брзу руку.
Bulla, повеля.

Уредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Кньигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 50. У Суботу 9. Децембра. 1844.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА БЕОГРАД

НЬОЙ.

Зарь вѣчъ райска да м' изчезне сенка,
Лѣпъ образацъ давнашнѣга сна;
И да чувства безъ сваког споменка
Мысли о ньой душа ми прогна?!

Хаѣ и жива занит' да гледимъ зраке,
Дражесть безъ нѣ к'ним' в мана заръ;
Не; — за едне, едне іошть роѣаке,
За матерньій єзыкъ штеди жаръ.

Тай у борби нек' те снажи, крепи,
Тай у бѣди крстоносцу штитъ;
Съ ньимъ се тѣши сужанъ у процепи,
Съ ньиме ктевши народъ избавит'

К. С. Поповићъ.

СРБИ И НЬИОВЕ НАРОДНЕ ПѢСМЕ.

(Продуженіе.)

То смо већъ примѣтили, да сагласна писмена, или гласъ ньіовъ сачинява оснутакъ тѣла у єзыку, и што се тога тиче, сва су нѣгова нарѣчія єднака, све ньіове рѣчи састоѣ изъ исты сагласны писмена, само што су другчіе расположена, а самогласна даю іимъ животъ и душу. У Србскомъ єзыку система є сагласны писмена подпуна и савршена, него самогласны іошть є слаба и недостаточна. Система сагласны писмена у сравньиваню са другимъ Славлянскимъ єзыцима найсавршенія є у Поляка и Чеха. Поляци осимъ тога, што су са чистимъ сагласнимъ писменима врло богати, имаю іошть нька, коя крозъ нось изговараю.

Было садъ како му драго, кодъ толике корысти, и кодъ толике наклоности народа къ поезіи и уроѣеногъ му къ томе дара, поредъ толики преданія народны и тако леногъ за поезію єзыка, шта мора быти узрокъ, да овай народъ іошть досадъ савршене епопеѣ нема? и да се одломци ньіи у єдно органічно цѣло сакупити немогу? Ньки учени люди питаю се надеждомъ, да ће то кад-тадъ изићи на свѣтъ, шта више и страни учени, као Фатеръ и Гримъ, очекую Славлянску епопею; но кадъ погледимо исторію книжества овы држава, налазимо допольно узрока посумняти се, да ће се икада таково дѣло издати. — Досадъ таково што народъ ніе створіо, а тежко ће у томъ и учени срећніи быти. —

Мы смо казали, да Србска поезія никакве митологіе нема, Славлани нису никадъ митологіе ни имали. Кадъ су доцніе христіянскій законъ примили, створили су они изъ различиты и несагласны о закону понятія нешто Грчкой митологіи подобно, но то се развити ніе могло. У старой Грчкой за Омирово време быо є законъ затворенъ у цркви и кодъ свештеника, а народъ є сасвимъ суевѣранъ быо, шта више суевѣріе є споляшность закона сачинявало. Изображенія люди, стихотворци и умѣлци подигли су у народу митологію и развили су є поученіяма и умѣлимъ своимъ дѣлима. И тако ньіовачи Омировы цѣсама, кадъ су у найлѣпшемъ цвѣту были, и за време Писистрата, кадъ су одломке епопеѣ у єдно сакупляти почели, нису више слѣпци были, него су были умѣлци, угледни люди, учитељи, и воспитатељи народни. Ова се класса кодъ Срба никадъ ніе могла изобразити; христіянску митологію, коіомъ су они Грчкій Олимпъ замѣнили, ніе могао нико раѣе примити одъ простогъ човека. Србо съ єдне стране ніе се могао христіянскій, кодъ сусѣдны народа владаюћій законъ, кои є на путу знања и умѣлости далѣ корачіо, са понатіяма Србски стихотвораца согласити; съ друге стране уништ-

тожавао є Исламъ ову поезію, и учиніо, да є народъ свой законъ све више преображавао. Тако су Славляни одма съ почетка ово, што основъ и стубъ епопее сачињава, изгубили.

Кадъ су Србљи своју политичну самосталность изгубили, и језикъ се є њиовъ промѣнио, будући су многе Турске рѣчи у свой језикъ примили. Сусѣдство Уралски народа покварило є іошт изъ давна Славлянскій језикъ, него опетъ се примѣтило, да овай језикъ, примаюћи стране рѣчи, никадъ глаголе, но само самоставна (субштествителна) имена прима. То є знаменита примѣтба. Єрбо у сваком саврш ењем ъ и достаточнѣвэ језику темель є глаголъ, онъ є њгова бытна, и тако рећи божествена часть, а самоставна су текъ матерѣлне части. Има народа, кои стране глаголе у свой језикъ примаю, и тымъ га упропашћую. Такови су Бретонци у садањой Енглезкой Они су у свой језикъ поглавиту ову часть говора одъ Нормана примили, чрезъ то є њиовъ језикъ истина разговетнїи, јасніи и савршенїи постао, али є свою првобытность сасвимъ изгубіо. Исту су судбу искусили и многи Целтички езыци. У овима се много выспрење мысли и чувствованя немогу изразити. Због тога на Целтичкій језикъ источна стихотворенія тежко бы се превести могла, шта више ни гдекои производи Њмачке поезіе. Славлянскій језикъ, премда множину страны варицателны имена у себи има, опетъ ій по начину свои собствены рѣчій несклања, нити ій уводи у внутреньій свой организамъ, као што ни глаголе одъ њи непроизводи, на тако остае у свомъ темелю непокретанъ, и бытну свою часть, т. є. глаголъ, кои му душу сачињава, свагда задржава чистъ и невредимъ. Но при свему томе нити ће Славлянскій, ни остали езыци никада у стању быти, другу Илїаду или Одиссею сачинити. Поетични одломци, о коима смо мы садъ говорили, равни су у нѣчему стихотвореніама Омировогъ времена, они су на истый начинъ постали, и вредно ій є испытати, будући намъ они и у самой исторіи Грчке књижевности гдшто болѣ изласняваю; но потреба се варата, и можда помыслити, да ће се сбирь овы одломака са великомъ и до удивлѣнія лѣпомъ поезіомъ Грчкомъ сравнити, или да ће изъ њи кадгодъ тако савршено дѣло, као што є Грчка Илїада, произићи моћи. —

(Продужеће другій путъ.)

Л. П.

НЕШТО О ДУБРОВНИКУ.

(Продужење.)

Али найпогибелнїи непріятельи Дубровника у оно време была су два сына Деше, праотца гласовите породице Немањића, кои є надъ Србіомъ кралѣвала. Єданъ одъ ти сынова Немања I. было є подъ єданъ жезалъ скупіо Србію, Босну, Херцеговину и неколико градова Бугарске, побѣдіо Нерет ване, и радіо, да сву приморску Далмацію и Хрватску своіой власти подврже. Онъ є было науміо, слити сие речене државе у єдну снажну кралѣвину, коіомъ бы могао умірити силу источногa царства. Да се є ова кралѣвина саставила и утврдила, нема сумнѣ, да бы садањ разположенѣ сталежно и политична система у Европи сасвимъ другчія была, него што є. Немања даље тражећи узорка, да заими Дубровчане, почне захтѣвати одъ њи, да се одрекну старога права одъ привенства, по комъ су сие римокатоличке цркве у Босни зависиле одъ Дубровачке. Дубровчани, нехотећи се тогъ преимућства лишити, кое є собомъ не малый политичный интересъ носило, а знаюћи съ друге стране, да ій Грчкій царь због речены намѣрења краля Немањ мора противъ њга са своме силомъ помагати, одговоре после дугогъ отимања, да њгова захтѣвања немогу никако одобрити. Ратъ іймъ буде објавлѣнъ. Тадашній царь Манойло у истину приступи на њиову страну, и принуди краља да учини миръ. — Мало времена после тога Мирославъ кралѣвъ братъ, почне нападати границе републике, кои се съ почетка неодзове, али доцніе полазе се єдным подобнымъ случаемъ, те противъ њга силну войску дигне, кои га и на мору и на суну сасвимъ побѣди. Слѣдующе године Мирославъ опетъ съ 20,000 людій започне непріятельство, но и тай путь было є присилѣнъ, да побѣћенъ уступи, те већъ у напредакъ мируе.

Изоставляюћи неке друге ратове, срећно свршене, немогу да неозначимъ єдну черту, кои одличніе може быти карактеризяра исторію Дубровчана, неголи нкакву другу, а то є да овай малый народъ, кои є тодико любіо миръ, да є њему честно свое найвеће интересе жертвовао, свагда се на ратъ окренуо, и ніе никада гледао, што ће нечали, ратомъ скончане, на себе притегнути, кадгодъ какавъ великій моралный узрокъ то бы заитевао. У таковымъ случаима єднымъ єдинымъ чувствомъ дисао бы

савъ совѣтъ, сама една одлука учинила бы се у оной племенитой скупштини, и та бы была, да отечество у сваке погибели удари, али да се непонизи укорителнымъ дѣломъ.

Чрезъ то високо морално чувство, толи непознато политики новы времена, слабашня република смѣло є одрицала предати Маргариту, удову Стѣпана Далматинскога краля, склонѣну у Дубровнику, у руке Богославу, краю Хрватскомъ, кои є было дошао са десетъ тисуѣа людій, њой осветити се, говорећи о њекой учињеной му увреди. Совѣтъ и због свога признана права покойномъ краю*) и због своѣ крѣпкоѣ начала гостолюбивоѣ воліо є претрпити, да му се сва земля одере и опусти, воліо є іошъ и платити Хрвацкому єдну сумму новаца, само да одустане одъ своѣ зактевања, али се нѣє одъ поштеноѣ своѣ одрицања одмакнуо. И другій путъ ова претврда вѣрность на рѣчи нашла є на Дубровчане већи и дужи зала. Три братуседа краля Бодина, бојећи се, и то не безъ узрока, да ій Дундо искаше живота лишити, за очистити одъ сваконъ заточника Србскій престолъ своимъ сыновима, утекоше на землѣ републике. Бодинъ пошто то дозна, и безъ користи запыта ій, градъ обсѣде. Та обсѣда седамъ година продужи се: напрстања, немоћи, вогни труди были су преполовили народъ, али онъ нѣє одъ тога устао, докле-год нѣє видіо окруженo подпунымъ успѣхомъ свое витежко постояство. Животъ є было сачуванъ Бановима, а непріятель удаленъ. Али найвыше томъ приликомъ Дубровникъ показао є єдну чудноватy крѣпость на обраши свои гостію, кадъ Србскій деспотъ Ђураћъ Бранковићъ, лишенъ свое државе, и бежећи испредъ Турака, кои су га хотѣли или жива или мртва у руке добыти, добѣже у гостолюбивый градъ, кои га на прикоръ свію несрећа, коѣ є предвиђао, да ће деспотова притомость на њега навући, нѣє одъ себе отерао, но любко га приміо, и увѣріо, да ће онъ моћи остати закопанъ подъ развалинама Дубровника, али да нећe ни онъ, ни нико одъ њѣговы, кои су съ њиме дошли, у Турске руке запасти. Мало времена проће, и ето ти поклисара Амурата II, кои є у име своѣ господара покланяо републики сву Србску Арбанію, и неке друге градове са великимъ деспотинымъ благомъ, само да му њѣга преда; а претіо є, ако то неучини, да ће царъ главомъ доћи са єдномъ войскомъ, узети іой сву землю и градъ у прахъ обратити. Али совѣтъ одговори му, да онъ више цѣни свою вѣру, неголи могуѣство, животъ Деспота у оному случаю, неголи свой животъ. Амуратъ, кои є было напраситъ, али не безъ великодушія, како му проће првый махъ прости, коіомъ га є такій одговоръ было запаліо, размѣраюћи самъ у себи высокость оноѣ добродѣтельноѣ поступка Дубровчана, нѣє могао уздржати се, да нерекне околостоећимъ дворянима: „Народъ, кои толико цѣни и држи поштенъ и вѣру, неможе заисто никада погинути.“

(Продужиће сльдуе.)

*) Ово є онай краль, о комъ є речено, да є даровао Дубровчанима Жупу, Затонъ и т. д.

ПРИЛОГЪ ЗА ИСТОРІЮ СРБІЕ.

Господару Радовану Грбовићу, моему рођаку!

Приміо самъ ваше писмо и сва разумѣо што намъ пишете; мы вамъ данасъ тамо неможемо доћи, будући да очекујемо обране одъ Турака, коѣ смо люде послали, да разберу; и дошо намъ є гласъ за цѣло, да є везиръ дошао у Зворникъ, и поаро све агинске конаке, и за то є се Али Паша и врагіо у Зворникъ, међу њима є кавга велика. — За небау самъ послао, како доће послану вамъ. И всима намъ є драго, што сте дошли, и већъ єданпутъ да буде цѣла Наія у гомилы; поздравлямо васъ и войводу Мланкол.

У логору Црнићеву 30 Юн'я 1813.

Сима Ненадовићъ.

Јовица Капетанъ.

Благородному Господару

Радовану Грбовићу војводи

у

Осећну.

НА СМРТЪ МАРКА ПАНТЕЛИЋА.*)

Каква горка судба Музе,
Као муни какавъ гласъ,
Што матера оку сузе,
Шта ли рази тако насъ?

*) Свршившеъ другу годину права текуће 1844 год. у Београду, кои є мѣсеца Септембра, на путу у Крушевацъ, гди є было за Писара опредѣленъ напрекo одъ врућиц у 20 своѣй живота године умро.

Немилостивъ ко е тако,
Што намъ браћи земный часъ,
Да напрасно и за кратко,
Нестасмо ко пустъ гласъ?

Но испытамъ, можо' само,
Да изявимъ моју сворбъ,
Потокъ горки суза тано,
Некъ поліе друга гробъ!

На све стране тужни гласи
Нек' являю тугу, ядъ,
Да ми суза лице кваси,
Та м' некъ буде другій садъ.

Ёвъ онога, Миперна комъ,
Украсила бяше грудь,
Кой у дружтву бяше сваком'ъ
Ко одбраный съ цвѣћемъ судъ,

Чувства она, што дисаше
Любовію искреномъ,
Дѣйствовати векъ престаше,
Братсвомъ любвомъ ватреномъ.

Онога велимъ, кои бяше
Сынъ покорный, вѣрный другъ,
Срдце любвомъ кога кућаше,
Лишава се нећъ нашъ кругъ.

Ахъ на жалость нашу већу,
У цвѣтућу своги века,
Угаси му жизни снећу
Горке судбе смрть прека!

У найлѣпше свое време,
Кадъ да краси овай свѣтъ,
Ахъ жалости! у гроб' вене,
Ко пресѣчень польскій цвѣтъ!

Зато и' Музо садъ помажи,
Некъ испуни кругъ туга,
И Марковомъ дружтву кажи,
Да већъ скрива гробъ друга.

Све у црно некъ с' обуче,
И у горя зна птица,
Какве майку ране муче,
Кадъ гробъ гледи сдиница.

Ал' не тако, ніе туда,
Тамо мора цѣо свѣтъ,
Там' нешкоди злоћа худа,
Там' тек' правде цвѣта цвѣтъ!

Райко Р. Іовановићъ,
Слуш. I. г. Филосовіе.

ИСКРИЦЕ.

XXIV.

О младци, кои идете у туће земљ искати знањ, кое вамъ земля ваша недае, будите надежда и радость, а не жалость и страхъ отачбине бѣдне. Сиомышляйте се вавѣкъ на ню, уздржите людскій нѣзинъ езыкъ; учите и друге, али да вамъ туђій неизтисне материногъ изъ срца, да небуде ратъ и дубина у мыслима вашимъ. Ни владанѣ ни душа раздружена неможе да живи. Иностранскій ћете духъ болѣ осѣћати, кадъ будете Славляни прави. Больи сте него многи одъ оны, кои васъ сматраю као изметъ народа. Браните, молимъ васъ, посвуда браните домородно поштенѣ; будите у одлукама становити, слободни у рѣчма, бистри и силни на време, али чешће тихи, вавѣкъ любезни. Любите истину више него злато, а браћу више него животъ. Другій народа обычаи гледайте и поштуйте, безъ да ій слѣпо слѣдусте или погрдите. Браћа њихова будите, а не робови.

НАРОДНЕ СРБСКЕ ПОСЛОВИЦЕ.

(Скупіо Тодоръ Влаикъ.)

Ко непознае кукавицу, онъ мысли да е ястребъ.

Пусти свињу предъ кућу, она ће и у кућу.

Навалію ко босъ у трнѣ.

Твое мига, мое се сећа.

Пусти кусоню подъ пласть, онъ ће га и оборити.

НОВА КЊИГА.

Велимиръ и Босилька одъ Милована Видаковића. На ново препечатана Стефаномъ Лазаревићемъ, Књиговезцемъ. У Београду, при правительственной книгопечатни 1844. — На 8-ну, стр. X., 248.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду

ПОДУНАВКА.

№ 51. У Суботу 16. Децембра. 1844.

ЛЮБИЧИЦА И РУЖИЦА.

Пресађена љубичица у башти кодъ руже
Трудољубивиħ баштована'ма, кудъ се стаза пруже,
Плавый цвѣтакъ свой развила малымъ нѣжнымъ стасомъ,
И пріятнымъ свуда башту напуня мирисомъ:
Да не само пресадцима сладость своимъ дае,
Но и роду њиховоме да исту задае,
Кои iймъ є рука-помоћь пресађаю био,
Тежкій съ њима и заедно зной са чела лио:
Да бы одъ њи за вѣке се вѣрно научіо,
Љубичицу нѣговати, и ню мирисао.
На ово є сусѣдкиня, ружица, пытала:
„Єси ли се безопасно садъ, љубо, станила,
Да у крило сладость спиашъ, нѣгујюће тебе,
Да одъ трња и коприва неимаденъ злобе?“
„„Єсамъ,““ рекне љубичица. „„све у такомъ станю,
У каквомъ њу вавѣкъ быти и ноћу и даню:
Само яко узчуваю вѣрно ме пресадци,
Да се небы подвргнула трику, копривици!““

Тодоръ Вланћъ.

НЕШТО О ДУБРОВНИКУ.

(Продуженіе.)

Єданъ Славянскій краль звао є Дубровникъ „склониште несрећны банова,“ и то съ разлогомъ, вр кадгодъ бы народна буна когагодъ протерала изъ свои држава, онъ небы се другдѣ, него у Дубровникъ, склоніо: ту бы было онъ и нѣгова пратия краљевски издржана, одтуда готово свагда по посредствованю републике онъ бы се на свой престолъ вратіо. Дубровникъ улагао се у све препирке околостоећи народа, и често iй є припознатомъ правоħомъ по задовольству свакога изравнао, и тако препречіо ратове и увео редъ. Онъ є у ондашньой политики исту ролу играо, коюу садашньой игра, али у већемъ кругу, Аустрія: искао є сирѣчь уздржати неко равновѣсіе међу ближнимъ силама, за да у среди тога равновѣсія може живити, нѣгови су интереси, како су сада и Аустрійски, были, да обдржи миръ, и съ миромъ положенѣ ствари онако, како се налази. Тай утицай было є шкодльивъ у политичномъ односенію югославянскомъ народу, али преблагій у издѣлію људољубномъ и такій остао є све до найпоследньи времена. „Ципріянъ Робертъ овако намъ га представля у своимъ знаменитомъ дѣлу сврхъ Славлана одъ Турске: „Ова гласовита република, говори онъ, пріе долазка Француза была є тоди почитована на читаву полостову источномъ, да исти Славляни, Турцима подложни, доходили су на нѣговимъ судиштама своє разпре разсуђивати.“ Пре него су подъ Турску власть запали, ови народи често су храпили у своимъ дворовима по коегодъ Дубровчанина, кои бы управляли њиховимъ важнимъ пословима, стварали законе, уређивали училишта. За накваду њиновы услуга они су iймъ давали важобычна преимућства, и тымъ средствомъ могао є Дубровникъ разсѣяти своє населбине (colonies) у Сарајево, у Новый Пазаръ, у Београдъ, у Видинъ, у Силистрію, у Софію, у Єдрене, и у Букурештъ. Ове населбине владале су се по своимъ особитимъ законима, и вису завысиле до одъ своє майке-отачбе (mère-patrie), у чіе нѣдро непрестано сивале су велика богатства. Та богатства пошла бы међу свакій путъ; кадъ бы трговачки градови Италіянски заратили се међу собомъ, тада бы трговањ свега истока запало у саме руке Дубровчана, кои са своимъ ни-едно-прилежнымъ (neutre) стѣгомъ пловили бы слободно по цѣ-

ломъ простору мора. — Рекао бы да Волтеръ (Voltaire) ніе знао за ову поєдиность, зашто ніе о њој ни рћи рекао у своіој исторіи на ономъ мѣсту, гди то ніе имао никако изоставити; исто тако и повѣствователи наше епохе, кои кажу, да у доба Француске буе сами су Грци били остали притяжательи источногъ трговања. Али истина є то, да су Дубровчани участвовали са Грцима у ондашњимъ добытима и сачували одъ глади южну Француску; но по злокобной игри судбине оно є было за Дубровчане найсадньій періодъ благостања, а Грцима знамень новогъ живота.*)

Ова република была є у много ствари полезна не само своіој браћи Слављанима, но є велики услуга и читавој Европи учинила. Она є участвовала у свима крстоносимъ ратовима, уложила єдну часть свои корабля у бродбу непобѣдиму Филипа I., помагала Карлу V. у њговимъ ратовима, и у несрећному засланію противъ Алџера изгубила неку часть свои бродова, догађај, одъ кога є започело паданъ њне среће, и кога Шпањолска ніе іой могла накнадити ни удѣљномъ іой помоћи, ни ванобычнимъ честима, кояма є прославила Дубровачке граћане, кои се бяху у њној служби особито одликовали.

Войвода одъ Конто примѣчава, да є рукодѣліе толико за рана цвѣтало у Дубровнику, да изванъ њга Француз нису могли другдѣ наћи людій, способны за увести у свою краљевину тканѣ свиле и устроєніе бродова.**) Маћари су Дубровчанима дужни за знатну часть свои закона: благодарити; великій преобразитель Руса имао є кодъ себе и Дубровчана; Ђорђићъ имао є врховну заповѣсть надъ унгарскомъ войскомъ; Оранъ храбро є одбраніо Београдъ противъ Амурата II.; некій трећій Дубровчанинъ учиніо є важны услуга Францу I., Францускомъ краљу, у дипломатичнимъ њговимъ споразумѣніима са Мусулманима.

Овде цѣнимъ да неће несходно спасти обявленіе оне погрѣшке, у кою су упали неки списательи, казаюћи, да є народъ Францускій найпрвый у Европи было, што є заврѣао союзъ са Турцима; и оне друге, по коіой цѣне, да су Дубровчани были харачари и зависими одъ Турске. Дубровчани видећи паданъ Грчкогъ царства, кое већъ издасаваше, те више ій немогаше брашти, а съ друге стране могућство Отманића, кое почињаше дизати свое гвоздено чело, хитри сматрательи свега тога они су предвидили будућу судбину овогъ исполина (géant), и поспѣшили послати поклисарство къ Султану Орхану у Брусу, за съ њиме уговорити єданъ трговачкій трактатъ*). Султану морало се безъ сумнѣ допаста то прво показанѣ почитанія одъ стране єдногъ Европейскогъ удаљногъ народа, те онъ допусти тому народу, да слободно тргує у свимъ ондашњимъ и будућимъ њговимъ државама, и іошъ неметне му никакавъ порезъ на трговине, кое ће у њгова пристаништа уводити. За тако преимућство могли су заисто посланици Дубровачки обвезати се, да ће њихово отечество плаћати сваке године Цару петъ стотина дуката, и то у име дара. Ой љна дара! Плаћати 500, за узимати, може быти, 5 милióна. Изъ тога свако види, колико бы безумно было заключити, да є Дубровникъ харачъ давао царевима, и одъ њи зависіо: онъ є єдинствено плаћао преимућства, самому њему уступлѣна, исто како у наше доба Енглеза и Француза плаћаю самокунства (monopoles), кои са њима народима за свое новце уговоре: али зато опетъ ніе Енглеска или Француска одъ ти народа зависима. Реченомъ мњењю (о зависимости Дубровника) дали су поводъ неки пристрастни списательи, а други су іймъ то лако вѣровали, гледаюћи може быти на силу, величность и охолость Турскогъ царства, а на маленкость и слабость Дубровачке републике, и мыслећи, да међу ова два правительства ніе могло бывати другчи одношенія, него онаки, каквы бива међу господаромъ и подложникомъ. Али су се сви врло преварили, и то іймъ се до очевидности може доказати по самимъ догођанма наше исторіе, безъ да є потреба шилять ій у архиве Дубровачке, за да прочитаю актъ Орхановъ, одъ њга своіомъ рукомъ у црнило замоченомъ зазначенъ, а одъ наши посланика подписанъ, актъ, кои се и до наши дана сачувао.

(Продуженіе слѣдує.)

*) Са доста лажій сплели су, и доста су повлачили иностранія списательи исторіи Славянски народа; преве и већъ, да немаш ревнему лажете, а некимъ преварянство се.

**) Єданъ Славянскій народъ увео є индустрію у Француску!!!

*) Врло ми є жао было, кадъ сам ове примѣтбе писао, што нисахъ овде наложіо датумъ реченогъ трактата, и премѣріо га са датумомъ првогъ трактата Француске са Портомъ. То ни ніе было могуће учинити, како што ніе ни сада, єръ немамъ кодъ мене нужду ни књигу.

ПОДИЗАНЂ ПРУСКЕ НА КРАЉЕВСТВО.

(Съ Њемачкогъ)

У почетку седамнайстогъ стодѣтія био є подъ Курфирштомъ Іованомъ Сигмундомъ чрезъ нападеніе Пруса и едне части Јулієвогъ наслѣдства првый темель Пруско-Бранденбуржкой држави положенъ.

Ал' већъ и подъ Іована Сигмунда сыномъ и наслѣдникомъ, Георгіемъ Вилхелмомъ, паде држава због разорителне бѣснође тридесетогодишњегъ рата, и слабость овогъ князя у обумиранѣ и страшно уништоженѣ.

Но сада се указа на краю пропасти посрнувше земль у слѣдовавшемъ владѣтелю, Фридриху Вилхелму Великомъ, избавитель предосторожногъ духа, редке проницательности, духовне крѣпости и разборитости. Њему не само да є изашло за рукомъ, готово опустошене и безъ людства оставше празне предѣле чрезъ указану пришелцыма благонаклоность и помаганѣ у израђиванію сваковрстны заната и художества на миру опетъ людствомъ населити и цвѣтаюћима учинити, него є онъ и тай было, кои є до њега готово поделѣнымъ, и къ никаковмъ међусобномъ саобраштенію способнымъ частима земль, чрезъ оживлѣнѣ и у едно скуплѣнѣ њіови сила, значенѣ дао, кое ій є текъ онда до Европейске државе подигло.

Стаћа военна сила, коју є онъ створіо, и врло добаръ обычай, кои є онъ као храбрый и искусный войвода у њой увео, принела су његовомъ имену удивлѣніе, његовой сили уваженіе и успѣхъ у тежењу за независнымъ политическимъ положеніемъ.

Онъ є увидіо, да слободно развіянѣ његовогъ народа безъ ове независности неможе быти, и премда се чинило, да за одржаніе њиово пису довольне материялне силе његове државе, то є опетъ онъ знао, да духъ множину накадити и њомъ овладати може.

Двадесетъ деветогъ Априла 1688 године умре овай изредный князь, а после њега наслѣдіо є владу његовъ сынъ Фридрихъ III., рођенъ у Кенигсбергу 2 Јулія 1657. Али сынъ ненаслѣди великій духъ отца свога, кои є иначе поредъ тихогъ за лепо и благородно чувства и право политическо знанѣ имао, и кои одъ положенія, своимъ предкомъ заузетогъ, ништа ніе уступіо.

Страшну є имао наклоность на украшеніе и сяйность, и ову є у своме достоинству свагда у раскошности показати гледао.

Сяйность, съ коіомъ є Лудвикъ XIV. свой престолъ обасуо было, чинилѣ му се као найвећій тріумфъ земне славе, и ништа му ніе радостніе было одъ величественогъ увоза, одъ сватова, или саслушке, у коіой бы онъ раскошно великодѣніе свогъ двора, свои конюшара, свои кола, сви замака, свогъ покућства на угледъ ставити могао.

Међутымъ є његова лѣпа и любведостойна супруга, Софія Шарлота, кћи првогъ Хановераноскогъ Курфиршта, Ернеста Августа, за неће одушевлѣніе овы торжества старала се, премда є сама мирно живлѣнѣ и учено обхођењ са изображенимъ и науке пунимъ людма свему величаню дворскогъ живота предоставляла. Она є у томъ довольно среће налазила, што є у своме, кодъ села Лицова сазиданомъ замку, око кога населѣно село доціе име Шарлотенбурга добы, баремъ празне часе и време озбыльскомъ заниманю жертовати и избраный кругъ учены и оштроумны людій око себе скупити могла.*)

За првы десетъ година Фридриховогъ владања придобые Принцъ одъ Оранје Енглезку, а Курфирштъ Саксонскій Польску краљевску круну.

Каковый є подстрекъ за торжествољубивогъ Фридриха было, да и свою кућу съ титуломъ краљевскомъ украси. Ако се њему и ніе дало никаву круну државе странне придобыти, то є онъ опетъ могао книжество Пруско, кое

*) Године 1700 Лајбницъ, єдан одъ найзнатніи мудраца и у, чены людій у Њемачкой, отиде у Берлинъ, да бы тамо, по жели любезностойне Курфирштикињ, Софіе Шарлотедружтво наука завео, кое подъ проценутымъ именомъ Академіе наука іошъ и данасъ найвећма цвета и чрезъ распространѣнѣ, кое се овомъ заведенію одка при његовомъ установленію дало, іошъ є онда найбогатіе плоде ах његу и распространеніе ученогъ духа у Њемачкой посвло. Лајбницъ є осимъ свагда као председатель истога дѣятелань, тако пао и што є доціе у непрестанныхъ писменомъ разговорима са Софіомъ Шарлотомъ было, у коима су найдубльи вопроси претресани и найвыши задатци рышавани.

є съ пуномъ независимошћу држао, на краљевство подиђи.

Фридрихъ є дакле съ великомъ политическомъ мудрошћу одсвуда повољна обстоятелства на ползу употребіо, да бы своіой тенъ зачетой сили чрезъ подизанѣ титуле вечій изгледъ на почитаніе суседа прибавіо; и готово бы се мыслило, да є онъ то слутіо, какво ће красно зданіе некадъ кои вечій после њга на овомъ темелю подигнути.

Њга є самогъ распалило къ овомъ кораку обште њговы современика за распространењемъ свои сила теженѣ, те тако нехтѣде ни онъ заостати. Ако и ніе у њговой власти было, величину други краљева постиђи, то є онъ опетъ радъ было баремъ величественну сяйност око себе видити, една суета (ако ћемо є тако назвати), коя є свагда њговъ дворъ найбольимъ у Европи чинила.

(Конецъ следує.)

КЪ ПРИПРЕМИ

ЗА НАЗИВОСЛОВНЫЙ РѢЧНИКЪ

ДРУЖСТВА СРБСКЕ СЛОВЕСНОСТИ.

B.

Botanica, быльословіе.
Botanicus, быльословацъ, быляръ.

C.

Caducitas (jurid.), безнаследность.
Caelibatus, безбрачность.
Calcatura, потесъ.
Calculus, рачунъ.
Calculatura, рачуноводство.
Calendarium, мѣсецословъ, мѣсечникъ.
Calumnia, клевета, опадање, потворъ.
Cambium, промѣна.
Camerarius, коморникъ.
Canalis, прокопъ.
Cancellaria, писарница.
Cancellarius, (Kanzler), представникъ.
Cancellista, писаръ.
Candidatus, представљеникъ; приуготовљеникъ.
Canon, правило.
Capacitas, способность.
Capillaritas, (jus capill.), дѣвовина.
Capitale, (summa capital.), главно, главнина.
Capitaneus, главаръ.
Capitulatio, уговорна предаи; предаи.
Carnalis, єдиокрвный.
(Uterinus, єдноутробный).
Cassare, сметнути; уништити.
Cassatio, сметанѣ; уништенѣ.
Castitas, цѣломудреность.
Casualitas, случайность.
Casuistica, случаишца.
Catastrum, списакъ.
Causa, причина; парница.
Causalitas, причинность; узрочность.
Cautela, предохрана.
Cautio, ємство.
Censor, разсмотритель.
Censura, разсмотрительство.
Census, попись; процѣна; лихва.
Certificatum, обаванища.
Character, знаменъ.
(Chef, начальникъ).
Chronica, v. Annales.
Chronographia, лѣтописаніе.
Chronologia, лѣточисленіе.
Circulus, кругъ.
Classa, разредъ.
Cognitio, познаніе.
Collisio, сударанѣ.
Colonia, населбина.
Combinatio, омышлянѣ.
Commandant, заповѣникъ.

ИСКРИЦЕ.

XXV.

Силне поплавице съ дугимъ мутенѣмъ смучены вода падале су крозъ много столеѣа на те, домовино моя. Различите су владе у те дошле, безъ да є и една свой темель у теби укоренила. Повѣсть праву немашъ, све є раздрто, као кадъ поплавица куда пролети, те у теку све раздере, и свакуда се провали. Мрвице имашъ одъ повѣсти, мрвице добра, цѣло тѣло неманъ, немашъ зданія довршены. Шта си до сада была, нити знадешъ, нити знати маришъ. Само као у сну чинити се, да си нешто была; чуешъ изъ дальине неке гласе, и видишъ неку сѣну бледу старога величества. Али они исти гласи, кои крозъ маглу трче, те се съ њоме смѣшаю, више памети твоіой сметаю, него ю пробуде. Оно, што прошасто време слови, рѣчи су тихе, али безъ сладкоће; кротке, али безъ снаге. Нися се нигда добро ни талиянила ни нѣмчила, маћарила ни турчила, Славлянска нися. Любавь сама, сама може любавь да скупи ове мрвице, и да учини правый кипъ, да састави рѣчи, и да іймъ даде высоко знаменованъ; да развалине поновы, и изъ њи гради шаторе, куће, цркве.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Кньигопечатньи у Београду

ПОДУНАВКА.

№ 52. У Суботу 23. Децембра. 1844.

МОЯ СВАКИДАШНЯ ПЈСМА.

Створителю благій мой!
Тебе вѣчно славитће,
Башъ до гроба хвалитће
Мога тѣла цѣлій строй.

* * *

Доброту си излио
Сву на мене, Боже ты!
Светый образъ дао ми,
Та дивно ме створио!

* * *

Дао си ми свету моћь,
Искру твое светости
Безконачне моћности,
Да разганямъ чела ноћь!

* * *

Найсрећнјемъ у кругу
Створио си ме, Боже!
Гдѣ приступа неможе
Наклоное быт' врагу.

* * *

Ласкательства грабежъ и
Да! постати неогу,
Сяйнонъ висамъ на стогу,
На глави ми сплетъ неся.

* * *

Када грми, тутньи кадъ,
Рече, руши бѣсный громъ,
Горду кулу, сяйный домъ,
Колеба с срећна тад'.

* * *

Изданце кадъ бѣсне,
Трона с' небо замути,
Крвь нештеде просути,
Я наводнямъ тад' пѣсме.

* * *

Момъ у кругу тишине
Теби хвале изводямъ, —
Къ теби летимъ, преходимъ
Свы свѣтова высине.

* * *

Горе там изъ дубљине,
Выш' небесны сводова,
Светы твои духова,
Слушамъ хоре, — — милине. —

* * *

Да! тебе духъ мой дворн,
Тебе само, Боже мой!
Празность му е света строй, —
Жељъ га нигда неморн.

* * *

Сладакъ ми е жизни данъ,
Жељно тражећ' погледъ твой;
Али и пакъ духъ ми мой
Радо чека тѣла санъ:

* * *

Да! узлети къ Теби там',
У духова светый станъ,
Безконечный где е данъ
И радости вѣчне храмъ.

Алекса Десимировићъ.

НЕШТО О ДУБРОВНИКУ.*)

(Продужење.)

Списатељи Венеціянски задиру и на другомъ мѣсту независимость Дубровчана, казуюћи

*) Две погрѣшке измакнуле су намъ се у прошастомъ чла-

да су се они были повиновали за неко време законима Венеције. Кадъ се помысли на мрасть, коя є свагда бывала међу ове две републике, и на лажи, кое су Венеціански списателіи безобразно разасули о свима народима, коій слава њиову завист побуђаваше, неможе се никако на њихова писма ослонити. Трудно ће быти разтерати густу маглу, кою су они навукли на повѣсть Далматинску одъ выше вѣкова: али све што су о тому написано оставили, неможе никако поднети изыыть озбыльне критике, и све є тако очевидна лажь, да садашніи списательи ништо врло о свему сумняти, а неки су и рекли, да то ніе могуће, да су се догођаи онако збывали, како они приповѣдаю. Оно пакъ, што се тиче независимости Дубровачке, у свако време было є до края изисћно опетъ одъ єдногъ Италіянца, препознатогъ Ф. Аппендинія.

Дубровникъ ніе было обкладанъ одъ ниедногъ туђегъ народа све до почетка овога вѣка; вѣкъ, у кому морало є да погине много слободны національтета, а чіи духъ нішта манѣ є сте слободна и велика національность. Само године 1806 Наполеонъ, држећи се оне ніегове системе, да препречи Инглезима сва сувоземна пристаништа (єдино способно средство, кое ніегова высокоумность быда є измыслила, за порушити у кратко време ніиово могућство), заведе свою войску у Дубровникъ, кои због своє ниедноприлежности (neutralite) мого є лясно склонште настанути Инглези бродова у Ядранскомъ тесноморю. По тому предпріятію Наполеону посћићило се є свима грађанима сасћитити єдно разглашенѣ, у кому увѣраваше ій, да є притомость Француза у Дубровнику была само временита, и захтѣвана одъ саме нужде и нарави ондашнѣгъ рата, али пошто се тай ратъ сврши да ће они безъ ниедногъ казнћења отићи: до тада да Република неће нимало быти утесњена или сметана у свому унутреному владању, кое осташе слободно, како є и до онда было, такођеръ ни у своимъ сношаіимъ одношеніяма, изключаваюћи она само, кои до онада бяше држала са непріятельма Францускимъ. Међутимъ ови непріятельи, сматраюћи Дубровчане као себи противне, заробише єдни све бродове, кое іймъ ваљоше на мору, а други нападоше ій по суву, те немогући ніиовъ градъ оттети, одадроше, па запаліше два богата и красна заградня. Штета на єдной и на другой страни была є процћењена на 20 милиона франака. Наполеонъ показао се у првый часъ тронутъ съ таке несреће Дубровчана, али за неслушати ніиове тужбе смрси ій до мало времена са списке народа, и яви іймъ, да земля Дубровачка постала є Француска држава. Ето, то є было издѣліе ніегове дипломатическе нѣжности, и таково изпуњаћ ніеговы краљевски обећања*)

Али паденіе републике Дубровачке ніе се безъ славе догодило. Кадъ Властеля бы забрањено, да се неће састає у великой дворници одъ Вѣћа, она, одбражаваюћи свое достоинство, и єдну непомичну ставность, изађе изванъ града, сакупи се у єданъ приватный домъ, срдечну протестацію напише и пошлѣ противна толи насиле грабежи, и тако мрачећегъ издайства, па само озвичано разстави се, но што прегледа и сврши све рачуне свога влада, спремаюћи се за боля времена. У то доба, ватреный домолюбацъ Иванъ Наталићъ ћаше у Царіградъ просити одъ дивана ніегову посредственость кодъ велики сила за повраћеніе старогъ му саюзника, неки други одъ властеле позиваху на оружія селяке и често быяху се са Французима. После застушніе ове Француске Нѣмци, коима на концу бы сасма одобрено притяжаніе републике одъ Бечкогъ сабора; саборъ у кому хотѣло се установити єдно право равноѣсіе и вѣковатый миръ међу Европейскимъ народима, али у кому препречаюћи свуда правъ стварій и наклоность вѣка бацило се ве-

*) Neutralitet често є забавила Дубровнику спасенѣ и благостанѣ; али овога пута избавила му є паденіе толико є истина, да една ита политика ніе добра свагда ни у єдномъ случаюма. Да Дубровчани нису онда слѣдили наклоность своѣ себичногъ домолюбія да су примили Которане, кои се хотяху съ ніима садружити под єдно владанѣ, да су ступили у саюзъ са Црногорцима, у споразумѣніе са Србима, кои се онда быяху борили за свою независимость, да су побудили народность у Далмаціи, подигли Ерцеговце и Бошњане тому свему ияли су средства), са помоћу Русса и Инглеза были бы се могли опречити Француза, были бы способнили у кићењу са истим Наполеономъ, кои намѣраваше основати єдно краљевство Илирско: было бы єдномъ рѣчи тако побуђеніе у духовніма учинили, да ноше быти были бы ванели Бечкій сборъ, да иначе Европомъ разреди. Али они су се осамили одъ други Славіяна, па су пропали.

ну; прва онде, где се чита, да су Французи изъ Дубровника превели у свою землю „тканѣ свиле“ прочитай „тканѣ чов.“ и у место „Войвода одъ Копво“ прочитай „Войвода одъ Сорго“

лики стихія немира, и учинило се погрѣшака, ков ће се изплатити грозним пролитіемъ људске крви.

Међу толикимъ особностима преважнимъ и поединимъ, ков разуманъ смотритель увиђа у повѣсти дубровачкой, то є безъ сумнѣ найзнаменитія, што ова република, будући у свако доба была права Оазисъ изображенія, и свагда отворена иностранному трговању, ниє се никада пуштила покварити онимъ погрѣшкама, ков су свудъ и свагда опоганиле трговачке народе, и обдржала є таку простоту и чистоћу срца и духа да іой се сада ни сѣне небы могло наћи у изображеной Европи. У трговсту бывало є таково поштенѣ и повѣренѣ, да найвећи послови чинили су се готово свагда безъ иједнога писма, найвећи займи на саму рѣчь дужникъ само уреко бы са своимъ займательомъ време, у коему ће му се одужити. Слабо или нимало направе (luxe), красно али умѣрено и чешће утѣсивно у кругу найближи пріятели дружтво, дубока понизность у сыновима, превелико почитаніе спрамъ старости, и женске чистоте, миръ пресладкій и вѣчитый у унутрености домова, послови, књижевность и молитва напуњаваху савъ Дубровачкій животъ кои ниo небяше, него єдно дуго и свето дѣло. У єдномъ народу, у коме кралѣвале су приватне добродѣтельи, ни су могли ни обште оскудѣвати, и зато Дубровникъ имао є и свои Брута и свои Регула, и другчи витезова, коима се старина дичи, и кои су жертвовали своя добра, своя достоинства, свое животе, животе свои рођака за отечествену ползу. Ето штосу мудри закони и мудро воспитаніе домаће учинили. Исторія Дубровачка быти ће заисто єдна лѣпа страница у обштой Славянской исторіи... буди іой слава, а нама саданьимъ Славянама буди намъ она за примѣръ.

(Конецъ слѣдув.)

ПОДИЗАНѢ ПРУСКЕ НА КРАЛѢВСТВО.

(Продужевіе.)

У ономъ опасномъ течаю времена морао є овай Князъ нѣкимъ већима као саюзникъ важанъ быти, и будући га є као таковогъ сваки за себе добыти тражіо, зато већина Князова незакосни нѣму, у полученію титуле жељо испунити. А и Царъ Леополдъ I. согласіо се на то, и да га небы могао Лудвикъ XIV. за себе добыти, понта Енглеза и Холандеза, нѣга припознати и са писменнымъ честитаньмъ среће ласкати му.

Августъ II., Краль Польскій, Фридрихъ IV., Краль Данскій, Петаръ Великій Царъ Рускій, Швайцерска и већина Нѣмачки Князева чинили су то исто, само Карлъ XII, Краль Шведскій, слѣдовао є доцніе; а Француска као и Шпаньолска припознали су га текъ о Утрехтскомъ миру.

Овай за сваког Пруса торжественый данъ, у кои се Фридрихъ III., пре Курфюрштъ одъ Бранденбурга и войвода Прускій, седъ као Краль прьвый у Пруской у Кенигсбергу са великимъ торжествомъ самъ себи круну на главу метнуо, было є 18. Января 1701.

Пре єданъ данъ, 17. Января држао є онъ съ своіомъ породицомъ, са свима великашима двора свога и многимном свои служителя особито сіяный и украшеный уласакъ у Кенигсбергъ.

Телали, богато обучени и на добрим коньма, извикали су по улицама подизанѣ Княжества на Кралѣвство; и за спомень овогъ догађаја заведе онъ, обколѣнъ одъ нѣговы великаша, іошть истогъ дана орденъ црногъ орла.

Пре подне 18. Января, Фридрихъ III., као Краль I., у сали свогъ замка, огрнутъ скупоцѣномъ црвеномъ кабаницомъ, на коіой су небросине круне и орлова изшевени были, у десной руцы драгоцѣный скиптаръ, а у левой исто тако драгоцѣну државну ябуку држећи, на прекрасный престолъ посади се. Предъ нимъ є клечала нѣгова супруга, а на лево и на десно стояли су нѣгови министри и странный пославаци. Нѣгова є глава была съ великомъ, преко плеча доле коврчастомъ барокомъ покривена. Затимъ узме онъ са торжественомъ озбильношћу предъ нимъ стоећу круну, коя є одъ велике вредности была, метне є себи на главу, при чему є свое одседашнѣ име Фридрихъ I. Краль Прускій нарекао, пакъ є затимъ круну на главу своѣ супруге, коя є предъ нимъ клечала, метнуо.

Текъ што се ово свршило, одма су му одъ нѣгове цѣле породице и одъ свію великаша дворски поклоненія учињена.

Затимъ се упути онъ са своіомъ супругомъ, праћенъ одъ безчисленогъ народа, съ ви-

канћмъ жителя Кенигсберга, и одъ громогласны тоцова у цркву, где су са обадве стране олтара два украшена стола стаяла, на кои су се Краль и Краљица посадили.

Два само зато наименована Лутеранска Епископа извршивали су овде миропомазаніе, за коимъ є самъ іошть єданъ путъ круну предъ скупленымъ народомъ на главу метнуо.

(Конецъ слѣдуе.)

МУЖЪ И ЖЕНА СЪ ПОРОДОМЪ СВОИМЪ.

У селу Рудному Среза Студеничкогъ Окружія Чачанскогъ живи єданъ одъ 90. година старацъ, именомъ Андрія Бошковићъ, са супругомъ своіомъ Смиляномъ, 91. годину старомъ, кои су обоє при оволикимъ годинама и сада тако лаки и здрави, а особито старацъ, да се човекъ дивити мора. Овай паръ умножіо є породъ свой до удивленія. Сада у дому старца живи, кое сынова, кћерій, унука мужеки и женски. 31 душе; сваке у куіу изъ други домова доведены 6; кћерій у друге домове удаты 9., одъ кои є 21. душа свѣтъ угледала: умрло є, осимъ овы живы, 10 Дакле свега чрезъ поменути два лица, Андрію и Смиляну, изузимаюћи 6. сная, 74. лица, кое мужка, кое женска, на светъ су овай произишла и свевишњегъ Творца славила и славе! — Какавъ є то благословъ божій надъ овымъ супружима изливенъ, кои, преживавшій скоро єдно столѣтіе, у лакой старости и добромъ здравлю са оволико умноженымъ породомъ своимъ живе, и три пута себе преробене гледаю. Занста есте благословъ божій! Колика бы великій цареви и оци, кои се са златомъ играю, блага дали, да бы на сваіомъ престолу свіемъ здрави и задовольни оволико година, као поменуты старацъ у своіой славной кућици, изброяти, и фамилію свою оволико умножити могли! Но то се купити за злато неможе. —

Вишепоменутый старацъ Андрія као за найглавніе препоручуе: умѣреность у єлу и пићу и у уживаню брака и изваньбрака, — а крозъ сав животъ крѣпко се Богу молити и радинъ быти свакоме кои жели дугъ животъ и лаку и здраву старость дочекати.

Мата М. Крапинћъ.

ИСКРИЦЕ.

XXVI.

Слабо срце людско! тебе више моря любавь него омраза. Шта є горе него омраза? Шта може лакше да попусти вериге наше, народи жалостни, него любавь!? Погледайте мраве, како се за єдно друге, и у своима кућицама заєдно проводе добро и зло време. Али мы смо мрави невидими, кои се біємо међу нама само зато, да насъ нога людій, кои иду ласніе погази! — —

Римљани или Латини мы смо сви одкупленя крвлю онога човека славе и жалости, кои ніе знао него любити, и осветити се доброчинствама. Свима свѣтли ово сунце, свима ова земля дае хлѣбъ, цвѣће и гробъ. Толике насъ разлике разставляю у овомъ жалостномъ животу, толике насъ муке іоште чекаю, да ій истолковати никадъ неможемо, ма се и били и мучили небы, и кое су намъ дате, као залога братинства нашегъ. Любимо се найпре, пакъ онда ће све ове смутнѣ ишчезнути као магла; молямо, да се истина прикаже свой нашой браћи; тражимо у сыновима нашима ове дарове цркве, кои ће намъ дати особите примѣре просте крѣпости и духовне дике. А ты, Боже найвиши, найлюбезніи и найлементіи, ты насъ научи милу, любави и великодушію, кое є на твомъ челу као огледало небесне ведрине; дай намъ, да видимо лѣпоту єдинодушія; дай намъ, да се гледамо сви као кита онога стабла, кое є дигнуло врху себе спасеніе наше!

НОВА КНЬИГА.

Скитничка Конфузія или Несторово покаянів. Мелодрама у пет дѣйствія, саставлѣна Мойсеомъ Живойиновићемъ, Писаромъ Среза Омољскогъ Окружія Пожаревачкогъ. У Београду у Княжеско-Србской книгопечатньи. — На 12-тини, стр. VIII., 129.

Учредникъ Милошъ Поповићъ

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатньи у Београду

ПОДУНАВКА.

№ 53. У Суботу 30. Децембра. 1844.

О НОВОЙ ГОДИНИ.

Сиjногъ сунца любкiй зрачакъ
Текъ' поздрави новый годъ;
Свудъ радостный дижес' гласакъ,
Пробiюћ' неба сводъ:

Тано свирке громно хук
По воздуху сличный звукъ;
Тамо песма сладко струи;
Там' весели чуе с' хукъ.

Свакъ са срцемъ усхићеным
Величествен овай данъ
Жельно срета; да б' му се съ њим
Указао среће станъ.

А ты Србе брате милый!
Торжественый овай часъ
Прослављаюћ', къ вишњой сили
Твой управи горе! гласъ:

„Свемогућiй о! укрепи
Слогомъ, храбрый сербскiй родъ;
Да одъ нћга душманъ стрепи,
Кой му к' слави руши бродъ.

Кой му езыкъ, вћру свету
И пресвйно име: „Србъ"
Врћ' у тану жели клету —
Овай славе стазит' грбъ. —

Обасiй му зракомъ Боже!
Твогъ пресветогъ Духа умъ;
До у вћчность да Та може
Подизати хвале шумъ!"

Панта Iовановићъ.
Слуш. филос. II. год.

СРБСТВУ
НА НОВО ЉЕТО.

Цветай милый сербскiй роде
Благодати прiйки дарь.
Да безсмртне сеемъ плоде,
Дао ти е вишнiй царь.

Шири полетъ Србе мылый,
Гони с' чела густый мракъ,
Любовћ нек' т' на свои крыли,
Придобiе ума зракъ.

Шири полетъ брзо лети,
Свиуо е среће май,
Просвештеня сръ зракъ светый,
Пушта луче на твой гай.

Куд' пурпурни зраци зоре,
Повилюю вћкъ блескъ свой,
И подиже Муза дворе,
Там' управляй цео строй.

Нека пита тиха роса,
Све пупольке верта твогъ,
Беж' у пако кивна коса,
Уставъ брани невиногъ.

Уништала с' злоће уза,
Престао е Срб' быт' робъ
Невиногъ горка суза,
Ископала Вуку гробъ.

Твой хорызонтъ осветли нек',
Любве слоге светый прамъ

На све стране некъ дае ѕкъ
Музеума твога храмъ.

Там' на полю просвештена,
Дижи роде светый стубъ.
Ког' ни кивна угрожена,
Пит' пак' руши смрти зубъ.

За слободу ѓди крвь вріе,
И просвета гони мракъ.
Ту с' божества нектаръ піе,
И ту сія неба зракъ

Ту се славе венци плету,
Кивна злоба трагъ кріе,
Среѣа лице њиа свету,
Слога любовь ѓди с' ліе.

За развитак' обште среѣе,
Ѓди с' жертвує на олтарь,
Ту напредакъ крила креѣе,
Та то оће неба царъ.

Умъ нек' слуша твоя нога.
Овай светый людіи красъ.
Добродѣтель любовь слога,
Украсит' ће твой Парнасъ.

Чувай Уставъ люби Књиза,
Подпомажи ближнѣгъ твогъ.
Пак' ће цветат' твоя стаза.
Врага ћ' сломит' с' неба Богъ.

Райко Р. Іовановвѣ,
Слуш. I. Филос.

НЕШТО О ДУБРОВНИКУ.)

(Конаѣ.)

Али слава найразвикана Дубровчана, слава вѣчита, коју имъ нико неће моћи уграбити, и коя ім изравнує са найизображенимъ народима, ѣстъ њиково књижевно нагласіе. „По кому случаю, говори Војвода одъ Сорго у њѣгову интересантному писму сврхъ Дубровчана и славіянскогъ езика, ово земљиште суво и тѣсно дало е врховны люди у свимъ людскимъ знањима, и у свимъ приключенима живота више него многа краљевства коя због њиовогъ простора и могућства блистаю на позорищту свѣта?“..... Число списателя латински; грчески, Италіански и Славски, кои су се родили или су цвѣтали у Дубровнику, могло бы зайсто быти чудновато у соравњењу са иними градовима. Онди се езикъ славіянски было извео до высокости совршенства у доба кое саданьи Европейски езыци, изузимаюћи Италіянскогъ, іошъ стояху, рећићу овако, у колѣвци: онди се е писало знаменити дѣла сврхъ различиты предмета у доба кое сва готово Европа лежаше у мраку глупости. И тако Дубровчани были су у стању да много подпомогну новой Европейской изображености у њеномъ кораѣању. Найпрва књига о трговању коя се печатала у Европи по оживленю књижевности была е дѣло єдногъ Дубровчанина, найпрва уредна Трагедіа такође бы сложена одъ Дубровчанина, Менце. Дубровникъ за рана имао е згодописателя. Елио Черва, добиваюћи петнаестогъ вѣка у Риму пѣсничку круну, младићъ одъ самы осамнаесть година, быше препознатъ за найвышегъ Пѣсника своега доба. Маро Геталдићъ прилажећи найпрвый у Европи Алгебру к' земљомѣрію силно е унапредно математическе науке (1) єданъ списатель Уталіянскій овако се о њему изражава: „дѣло Геталдићево „De Besolutione et Compositione mathematica „было е издано у Риму у 1630, седамъ година пріе него е Картезіусъ довео на найвећи узпѣхъ науку, прилажећи разрѣшенiе (analyce) кривимъ чертама и изказаню (demonstration) њиовы свойства. Найпрвый потискай к' тому кораку дао е найсилнiимъ и найсвѣтлiимъ начиномъ Геталдићъ, паче велико изнашастіе юръ е было, одъ њега изнађено, кадъ велико дѣло Картезія изашло е на свѣтлость. Да е Геталдићъ іошъ живо, ни е сумњ да онъ небы было све то више напреда производно своя славна изнашастія, и могло се е породити међу Дубровачкимъ и Туренскимъ земљомѣрцомъ исто заточиштво кое се породило осамнаестогъ вѣка међу привржениципа два велика математика Немачке и Енглезке, за расрѣшити кои одъ њи двоице изнашао е рачунъ различительный (calcul differentiel)“ єданъ вѣкъ и по после Геталдића доће Бошковићъ засѣсти на єдну одъ найпрвы столица у сиjному кругу велики математика кои, у њѣково доба, врбаху одъ-а-свію страна. Њѣгово име и њѣгова дѣла будући по свой Европи разнесена, ни е нуждно, цѣлимъ, по што самъ га именовао, о њему дуже говорити. Бандури изповѣдникъ супруге Великогъ Лудвика, Квичарникъ Орлеанскогъ Војводе, и найпрвый

(1) У Дубровнику тако е индустріа цветала да е ту бивала єдна фабрика математически оруоіа.

иностранацъ кои є честъ имао быти упримљенъ у Паризку Академію красны наука, быо є єданъ одъ наймудры древнописателя свію времена, а у Нумизматики ни є было ко бы га прешо. Великій лѣкарь Бальвинъ быо є Ипократъ Дубровачкій у Италіи на концу седамнаестогъ столѣтія. Име му тако разсуто бяше по свему свѣту да издио Арабіе искаху му совѣта, и шиляху преобилны хвала. Читаво людство мора му харно быти за то што є онъ разтворіо друмъ великимъ изнашастамъ кои су изъ њега многи гласовити люди у лѣкарству учинили. Безъ да овди избраимъ поедина имена одъ найсайны Дубровчана, неможемъ изоставити Станћа, познатогъ мудрословца, пѣсника и тайника многимъ Папима. Кадъ се є дочуо гласъ о њговой смрти у Лондону, Инглези ставили су њговъ ликъ и Бошковичевъ међу лике свои велики мужева; нити можемъ да изоставимъ име Куншћа кои у њговимъ прекрасним преводима знао є обући у латинске альине просту лѣпоту грескогъ пѣсништа, безъ да му є са тимъ нимало одузео одъ природнога налића; ни име Цаманћ кои, по мнѣню Томасеа, єданъ є одъ найсовршены латиняша свію мѣста и времена; ни Рестића Дубровачкогъ Ювенала, ни Галюффа о њговимъ латинскимъ импровизаціямъ дивила се до назадъ мало време Италіа и Француска.

Али ако Дубровникъ дѣли књижевну Европейску славу са найгласнимъ градовима, онъ се блиста безъ икакве заточности на найвысокимъ стилу књижевности славіанске. Како є Европа примила найпрвій узнѣхъ к' умномъ напредку одъ свои южніи држава, тако га є и Илирія примила одъ Дубровника, кои є међу найюжнімъ нѣнимъ градовима Дубровникъ быо є паладіумъ светый народства славіянскогъ, блистательный градъ мудрацa, Атина Илирска; тако є сви изучени югославяни називлю и сматраю. И то свимъ разлогомъ найзваменитіе њиови пѣсници, Дубровчани су. Име Ивана Гундулића познато є у Европи по преводима Италіянскимъ, и некимъ уломцима на Француzкому єзыку њговогъ Османа, кои є єдинствено ерoическо уредно спѣванѣ што до сада имамо. Доста є шкодило оригиналитети њговогъ гевія то што є онъ живио у єдно доба у кому утицай италіянскій быо є надвладао уме Дубровачке. И с' тога и онъ кадгодъ натезанъ а често утварань, као и Тассо: свагда є мало подугъ, свуда оће лако теченіе рѣчи и сладость, па то гдѣ годъ уди снажности єзыка. Препоставіо є мѣру осмероножну другима, али на прекоръ свію извиненія кoима Сорго хотно бы га оправдати, я цѣнимъ да осмероножный стихъ не може ни у славянскому єзыку добро пристати епиской пѣсни. При свимъ тимъ погрѣшкама штиецъ не престае дивити се о чудноватой лакости коіомъ є онъ слагао Ритме, готово никада не натезане, о бистрини єзыка, о неизцрпености њговогъ воображенія, о высокости и живоће мысли, о красоти епизода доста числены у истину али лепо изволѣены и врло допадны. Ово є єдно спѣваніе кое мало или нимало наличи епискимъ спѣваніма други народа: види се у њой наклоность пѣсника кои више на красности мирногъ живота, на сладоћу любави, на юнаштво, на ероичество морално тежи, неголи на крваве битке, на раскаданія людска, на предмете ужасне. Ово є правый типъ славянскогъ генія.

Љобезне пѣсме Ђорђића такоће на таліянскій єзыкъ преведене заслужиле су му име Овидія Илирскогъ. Ово є єдно натрено воображеніе источно, кому є гдѣгодъ шкодио Европейскій духъ: при тому њнова мѣшанія чешће є прилѣпа, и ако є Ђорђићъ имао погрешака Азіятскогъ и Европейскогъ пѣсништва, имао и доста њиовы красота. Особито у лирическомъ опредѣленію Дубровникъ дао є велико число пѣсника: они одъ шестогъ столѣтія чрезъ чистоте єзыка и вкуса, кои є притяжавао сав простый уршай и сву нѣжность греческе музе, означили су найблистательнію епоху илирске класическе књижевности. Драма такоће была є лѣпо на почетку засяла у Дубровнику, и чињало се є да ће и она постићи высину кою су ине науке ту быле постргле; али за несрећу югославяна њно утемељніе ние се збыло, и ми іошть очекуемо єдногъ великогъ ума кои ће насъ добавити народногъ театра.

Међу женама кoима се дичи књижевность Дубровачка найгласовитія є Цвета Цуцеркина, пойкиња Италска и Славянска, кoя є заслужила хвалбе и поздрави свію готово пѣсника нѣногъ времена. Због нѣ знања и красоте, права Аспазія илирска, (тако є єдан спасатель италіянскій зове) чія кућа была мѣсто мудры борба, и склоняште най племенитія и найгласнія мужева кое су Дубровникъ и Фиренца, ове две народи у коима є она живила, међу своимъ зидама садржавале.

Иза како є Дубровникъ изгубио са своіомъ независимости свою црфашню систему У-

чилишта, престао є производити великіи људи. Има ли іошть у његову тлону примудры, и быти ће ли вавикъ, єръ знањ овди и жел к' ученю рекао бы да се с' млекомъ сиса, али трудно ће быти да ли буде прекобычны, као у прошастію. Заведеніе Италіянскогъ єзыка по Училиштама о малу да ніе у найзадньа времена угушило у колѣвци своіъ изображенія єзыкъ славянскій: истина да конгодг домолюбацъ іошть бы намъ кадъ кадъ дао послушати сладкій ромонъ народне лире, и име Гос. Казнаћића замѣрно є у овой епохи, због његови стални усилія да обдржи и поуздитне славянску музу; али њговъ гласъ недопираше до младежи коя не хотише выше ни читати ни писатя ни мыслити него италіянски. — За велуку срећу то є мало времена постало: она ніе могла обдржавати се противо удахнућа славянства кое є одасвію страна жестоко сада обузимъ: єдно обште противодѣйствіе збыва се, и Дубровчани моћи ће у кратко време достойно одзвати се на благородный позивъ Рвата, найватренія Апостоли Славянске національностя у югу. У узпаленю кое се сада пружа по нашимъ државамъ и кое є магнѣтическо и управъ чудновато, Дубровнику є намѣњено да игра свою прећашню ролу. Њгова стара дѣла разпытываю се одасвію страна; и препечатаю: траже се рукописи по њговимъ особнимъ книжницама, и триумфалнимъ весељемъ изнаходи се блага кое ту стоаше закопано и непознато свѣту. По тому може се судити да, када буде сасма међу нама изчезнуо тѣсный и себичный духъ малы національностя, и кадъ велика національностъ буде се добро унутра у наше људство увела, нарѣчія наша разны држава, мало мало међу собомъ различна, приближиће се к' нарѣчію дубровачкому, за слити се уедно, и завести тако єдзнъ обштый єзыкъ у читавой Илирји. Ни єдно нарѣчіе ніе тако подобно да дѣйствуе то слиће, како є Дубровачко: найпре зашто є овомыше него икакво друго израђено, па зашто є най обштіе, найслаће, найпростіе, найлакшіе да буде разумѣно одъ свію югославянна. Оно є говорѣно безъ єдне разлике по Далмаціи, по Ерцеговини, по Црной гори, по Босни, по Србіи, али ту одъ селяка, такође по Славонiи, по горньой Арбанiи, и с' коіомъ меломъ различности по Рватской; списательи Србски и Славонско употребляваю єдно нарѣчіе у кому се налази неколико рѣчи старо-славенски, али іи и они већъ починю оставяти, и све то ће приближаваю се сладкому єзыку найюжніе, и свое исте просте браће. У реченимъ државама гди народъ ніе никада быо у великомъ пріятію са иностранцима, изузимаюћи упуштеніе неки рѣчи турски, италіянски, или немецки, кое є ласно изтрѣбити, уздржао се у прваншьой своіой чистоти геніюмъ єзыка: и зато овай єзыкъ кои є югославянята оно што є тосканскій Италіянима, и саксонскій Немцима, има найвыше стихія и сродства да настане обштимъ єзыкомъ Илирје; али то кроз оно прениачење кое мораю произвести уведеніе многи новы рѣчи, познанѣ иностраны єзыка, упримѣніе Еуройейски мысли, наука и рукотворства.

Дубровчани выше него икакви други Славляни имаю велики примѣра предъ очима, за да се узпалу племенитомъ соревностю, и усиле да обдрже на престолю Илирске книжевности свою славну домовину.

ПОДИЗАНЋ ПРУСКЕ НА КРАЉЕВСТВО.

(Продуженіе.)

Пѣванѣ, проповѣди и вечера были су съ овымъ торжествомъ сањожени, и обште помиованѣ свію ансеника, као и богата сиромасима раздана милостыня увеличала є ово празднованѣ. Новый се Краль одма покаже милостивъ и издашанъ, и постара се, да њговъ престолный градъ съ њиме веселити се и овай знатанъ њговогъ подизања данъ у радостномъ наслађеню празднова ти може.

Веселя траила су готово непрестанно до 8 Марта, и то се лако видити може, да кодъ овако славољубивогъ Владѣтеля трошакъ за Краљевско крунисанѣ могао є више миліона талира изнети.

За ово предпріятіе различни су различно судили; єрбо су се њки смѣшили, други су се бояли жалостногъ слѣдства, ако одржанѣ новогъ достоинства више трошка зактевало буде, него што бы сиромашна земља издати могла.

(Конецъ слѣдуе.)

Учредникъ Михаилъ Ивковићъ.

Издано и печатано у Правителственомъ Књигопечатньи у Београду